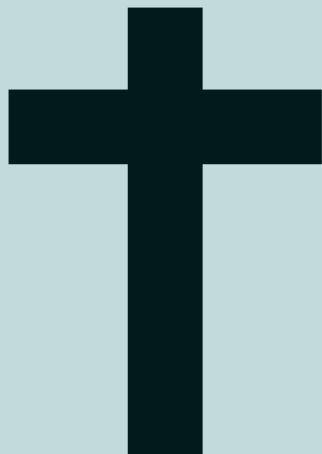

Lobala NT

Lobala: Sangola Enyakune New Testament

Lobala NT

Lobala: Sangola Eenyakune New Testament

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Lobala)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 May 2025 from source files dated 10 May 2025
45dc5a8e-f513-5ba3-aad6-e48bd1d5b563

Contents

Matiye	1
Malako	38
Luka	62
Yoane	101
Bitoma	128
Baloma	163
1 Bakoliti	180
2 Bakoliti	196
Bagalatia	206
Baefese	211
Bafilipi	216
Bakolose	220
1 Batesaloniki	224
2 Batesaloniki	228
1 Timote	230
2 Timote	234
Tito	237
Filemo	239
Baebele	240
Zake	252
1 Petelo	256
2 Petelo	260
1 Yoane	263
2 Yoane	268
3 Yoane	269
Yuda	270
Iweninyama sa Maphoċċ . .	272

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Matiye

Mapħoo ma etatele

O Simo Elaa ya Matiye tomozwia ndongō iinenē ya Simo Elaa fo waeyimolaka Malako.

Kasi Simo Elaa ya Matiye embi kula kyessene na bwikye na Simo eyaaka Malako.

O Simo ya Matiye tomozwia mapħoo mama:

- Matiye 1-2: Bankoko ba Yesu na ibotama se
- Matiye 3.1-12: Mateya ma Yoane Moħbatiše
- Matiye 3.13-4.11: Ibatisama na imekama sa Yesu
- Matiye 4.12-18.35: Etoma ya Yesu o Galileya
- Matiye 19.1-20.34: Yesu amani o Galileya akye o Yelusaleme
- Matiye 21.1-27.66: Poco ya Yesu eya suka o Yelusaleme
- Matiye 28.1-20: Iakwa sa Yesu na iwenenē se na baekosi

Simo Elaa ya Matiye, kyeweninnyi obokye Yesu ali Mokonzi oyoyeleśi bato bée bokonzi pha Nwaphongo. Ambi kula baa na Motye oobaphe mateya masengyesi na bée pho bafbee manzoka oka bato bao.

Bankoko ba Yesu (Luka 3.23-38)

1 Kyeka mankombo ma bankoko ba Yesu-Klisto: Yesu ali nkoko wa Davidi, na nkoko wa Abalayama.

- 2-11 Abalayama aboti Izake, Izake aboti Yakobo, Yakobo aboti Yuda na banaa nyango, Yuda aboti Pelesi na Zala nyango wa bée Tamala,
- Pelesi aboti Esilone, Esilone aboti Lama, Lama aboti Aminadaba, Aminadaba aboti Nasone, Nasone aboti Salamani, Salamani aboti Boaze (nyango yabaka Laafia),
- Boaze aboti Obede (nyango yabaka Luta), Obede aboti Yese, Yese aboti mokonzi Davidi, Davidi aboti Salomo (nyango yabaka jwiasi owa zalaka phanza na Uliya), Salomo aboti Loboama, Loboama aboti Abiya, Abiya aboti Asa, Asa aboti Yozafa,

Yozafa aboti Yolama, Yolama aboti Azaliya, Azaliya aboti Yotama, Yotama aboti Akaza, Akaza aboti Ezekiya, Ezekiya aboti Manase, Manase aboti Amona, Amona aboti Yosiya, Yosiya aboti Yoyakime na banaa nyango imbele saakyekye bée na bato ba Isalayele o boombo pha Babilone.

12-16 O sima ya bokyekye na bato ba Isalayele o boombo o Babilone,

Yoyakime aboti Salitiyele, Salitiyele aboti Zolobabel, Zolobabel aboti Abiudi, Abiudi aboti Eliyakime, Eliyakime aboti Azolo, Azolo aboti Sadoke, Sadoke aboti Akimi, Akimi aboti Eliudi, Eliudi aboti Eleyaza, Eleyaza aboti Matane, Matane aboti Yakobo, Yakobo aboti Zozefu, Zozefu moloo wa Maliya nyango wa Yesu, okobangye bée Masiya.

17 Tata oka Abalayama nōnō oka Davidi wali ba yoo iko mbuka bane. Uta oka Davidi nōnō wakyende bée na bato ba Isalayele o boombo o Babilone, walekana ba yoo iko mbuka bane. Na o itata imbele sasina tee nōnō o ibotama sa Masiya, walekana ba yoo iko mbuka bane me.

Ibotama sa Yesu (Luka 2.1-7)

18 Ibotama sa Yesu Masiya sabaka bobo: Nyango Maliya abaka jwanjwasi owa lukaka Zozefu ilonga, kasi waabfa bée naino sa bobutwakye o ingambi sonoso, Maliya aesi ya ekama na nwiya jwa Bolobo Bosanto.

19 Moloo nye Zozefu abaka moto wa bosembo, taikaka zinga imosambola o miyo ma bato, amba ya kana imolee obokye bato saeba.

20 Wa baka yo kaumunya bafona, anzelu monomo wa Nkolo amba motšoklels o ndoto, amba ya wō ne obokye: «Zozefu, nkoko wa Davidi, saila ilonga Maliya, pho ibu siili ne, siuti na mwiya jwa Bolobo.

21 Amobota jwana wa lele, waa molaa nkombo Yesu. Eli yo moto owa mobikya bato bée na masumu ma bę.

22 Mapħoo maso maamana makyelama pho ya ikokya yaawo Nkolo na munoko jwa moimosi we obokye:

23 «Ngondo monomo amoekama, amoibota jwana wa lele, baamolaa nkombo Emanuel.» Nkombo me kielukye

iwo obokye: «Ijwaphongo ali na banga elele yonçyo.»

²⁴ Waa umwa Zozefu, ambakyela nde bo wamowolekye anzelu wa Nkolo, noco wa longa yo Maliya.

²⁵ Kasi taika angana ne noco waabota yo ijwana we, emba Zozefu amba laa ijwana me nkombo ya Yesu.

2

Bato ba malondo baesi ya kyeka Yesu

¹ Yesu abotamaka o Beteleme ya Yuda, imbele saa baka Elode mokonzi. Nkolo me, banganga baakyekye banyaseesi, bautaka bliitokolo munyele. Bamba ya koma o Yelusaleme.

² Bamba ya tuna bee kye: «Ijwana outi bee ibota, mokonzi ijwa bayuda, ali bi? Towenekyi nyaseesi we atokosi biiyemunyele, emba toesi ya mokumbela.»

³ Waa oka mokonzi Elode simo mene, ndondo yamba baa ne, na bato baso ba Yelusaleme.

⁴ Amba ya banga bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bataye ba Mibeko, amba ya batuna eleleye esengyesi Masiya ibotama.

⁵ Bamba mobuyisa bee kye: «O Beteleme ya Yuda. Pho moimosi wa Nwaphongo akoma bofo:

⁶ «Ka we, Beteleme, mokyisi ijwa Yuda, toli ijwana mokyisi pha o nkyisi ya Yuda. Pho mokonzi munene owa mokanba bato banga Isalayel,

amouta oka ya we.»

⁷ Emba Elode amba ya banga bato ba malondo miibombo pho bamomile imbele sa tokoloko nyaseesi me.

⁸ Sima amba ya batoma o Beteleme, amba ya wo na bee obokye: «Kyende okye mituna na moc na moc pho ya ijwana, bo omoweni, oya nzimola pho na nga na kyemokumbela.»

⁹ Waa oka bee munoko ijwa mokonzi, bamba ya kyende. Bamba ya wene nyaseesi owa wenekye bee phanza o mbale ekyetokolo munyele, kakye o boo pha be. Waakoma nyaseesi me o ikolo sa ele eeli ijwana, nyaseesi me amba kye teme.

¹⁰ Bamba tonda na nkyisa waa wene bee nyaseesi me atemi.

¹¹ Baesi ya nyolo o ingambi, baweni ijwana na nyango Maliya. Bamba kusama pho ya imokumbela, bamba ya ingola bayombo ba be, bamba mophe makabo mama: Wolo, mpaka na mauta ma mile.*

¹² Sima Nwaphongo amba ya bawole o ndoto obokye bee sakula butwa yaaka

Elode. Emba bamba ya butwa o mokyisi ijwa bee mi nzela esuu.

Zozefu, Maliya, na ijwana Yesu baloti o Ezipito

¹³ Waabutwa baa malondo, o sima, anzelu wa Nkolo monomo amba yeleta Zozefu o ndoto, amba ya wo ne yokye: «Langwa, kpa ijwana na nyango, lota o Ezipito, ikala omo noco waamowu nga na we obokye oya butwa. Pho Elode amoluka ijwana pho ya imoboma.»

¹⁴ Nde na muna mokolo, Zozefu aesi ya teme, akpe ijwana na nyango, amba yakye miibomba o Ezipito.

¹⁵ Abaka omo noco waawa Elode. Mapho mamana makyelama pho ya ikokya mapho maawoko Nwaphongo o munoko ijwa moimosi we obokye: «Nabangyi ijwana wa nga ofokye amane o Ezipito.»

Elode abomi bana baakyikyi

¹⁶ Waawene Elode obokye baamalondo bamokose, aokaka yoo ekusi. Amba ya toma batuluku o Beteleme na o nkyisi yaa mambale, bamome bana ba bampele baso baali sakokya mbula ibale. Amekaka baa bana pho atangaka nkolo yaalekanaka tata waawenekye baamalondo nyaseesi.

¹⁷ Mapho maso mamana makyelama bo wawoko moimosi Yilimiya obokye:

¹⁸ «Baokyi ilela siute o Lama, malelo na imiima sa ngongo. Eli Layele kalele bana be, taazinge obokye bamobondo pho bana bee bawe.»

Zozefu, Maliya na ijwana Yesu bamani o Ezipito

¹⁹ O sima ya iwaas sa Elode, anzelu wa Nkolo amba yeleta Zozefu o ndoto o Ezipito.

²⁰ Amba ya wo ne yokye: «Teme, kpa ijwana na nyango, butwa o Isalayel, pho baalukaka iboma ijwana bawe.»

²¹ Zozefu amba ya teme, aesi ya kpa ijwana na nyango, amba ya butwa o Isalayel.

²² Kasi waaoka Zozefu obokye Arkelaus abuto mokonzi ijwa Yuda o elele ya anga Elode, amba lota ibutwa omo. Nwaphongo amba kula moteya o ndoto ndengye ekokyio ikyela, amba ya kyende o mokyisi ijwa Galileya.

²³ Amba ya kyee zala o Nazalete. Mapho mamana makyelama pho ya ikokya mapho maawoko baimosi ba Nwaphongo obokye: «Baamobanga moto wa Nazalete.»

* **2:11 2.11** Mauta me mali ndokolo ngola ekyeingye bee bolekyele.

3

*Mateya ma Yoane Mobatise
(Malako 1.1-8; Luka 3.1-18; Yoane 1.19-*

28)

¹ Sima ya mambula, Yoane Mobatise akyekye o bokye pha Yuda, akyekye miteya bōbo:

² «Bongola mandondo, pho bokonzi pha ikolo bokomi phenephe.»

³ Yoane, eli yo moto owa wōkō moimosi Isaya pho ye obokye:

«Moto mōnōmō kaanjwane onte ya bokye yokye:

Nkolo kalukye iyya: Omobōngyisa nzela, tutola bānaa manzela maakyikyi yoo!»

⁴ Yoane abaka kalate etobu eya kyela bēe na nkungye ya nyama na nkombo shamo, na nkamba ya lopho la nyama o mobimbi, abaka kaze nde ntete na maboo.

⁵ Bato ba Yelusaleme na bato bāso ba Yuda na baa mokyisi mooli phenephe na ebale ya Yaladene, bābaka bakyé oka ye.

⁶ Baimolaka masumu ma bēe o bōo pha bato bāso, Yoane abaka kababatisa o ebale ya Yaladene.

⁷ Waawenē Yoane obokye Bafalisayi na Basadukayi baikye baye oka ye pho ababatisa, amba tata ibawōle bōbo: «Bēe ibota sa nzō, oephe malondo ma ilota yoo ya Nwaphongo ekye ye nza?»

⁸ Weniinya na bīkyela obokye obongosi motema.

⁹ Le imiwole obokye: «Ekpele yōnōyō ete lokyele, pho Abalayama ali nkōko wa bānga.» Pho naewole ngakye, Nwaphongo akokyi ibuya mabanga mama bāna ba Abalayama.

¹⁰ Bambo bōngye ikoko pho ya ikpete nkanga ya nzete; ḥwete munso mote mōbōte mbuma ndaa, bāamokpete, bāmba movaka o nwēya.

¹¹ Nga, naebatisa na maa pho ya iweninya obokye obongosi motema, ka oockye o sima ya nga, amoebatisa na Bolōbo Bosanto na nā ḥwenya. Yo andekyi na mwiya, sikyilongobana na pho ya imumanya bikoto.

¹² Aphisi enyengyele o mabōko pho ya ikabola mbuma na nkata. Amobomba mbuma o bōmpendē, kasi amotumba nkata o ḥwenya moote moozime.»

*Ibatisama sa Yesu
(Malako 1.9-11; Luka 3.21-22)*

¹³ Mokōlo mōnōmō Yesu autaka o Galileya aesi o Yaladene, amba ya koma ooli Yoane pho abatisame.

¹⁴ Kasi Yoane amba le, yokye: «Eli nde we moto okakayi imbatisa, emba kombe kula yaa oka nga ndengye'ye?»

¹⁵ Kasi Yesu amba ya mobuyisela yokye: «Anola obokye wataa baa bābona pho

ya ujwānjwa eye. Pho tosengyesi ikokya maphōo masō mazingaka Nwaphongo.» Emba Yoane amba ya anola.

¹⁶ Waunva Yesu izwa batisimo, amba abwa o maa. Nde mina wamō, ikolo samba ingwa, amba wene Bolōbo pha Nwaphongo boute ndokolo inkotonywenya siesi yauta mi yo.

¹⁷ Nwesi mōnōmō ḥwamba uta o ikolo mōwo obokye: «Oyo ali Nwana wa nga wa lozingo; nasepesi ne na boikye.»

4

*Zabulu amekyi Yesu
(Malako 1.12-13; Luka 4.1-13)*

¹ Bōbēlē Bolōbo amba ya kamba Yesu o bokye pho Zabulu amumelye.

² Omōo, Yesu akyelaka nkōlo mako mane mobimba sazaa, emba Yesu amba ya oka nzala.

³ Zabulu amba ya wali yo, amba ya wō ne yokye: «Bō oli Nwana wa Nwaphongo, wō na mabanga mama ma butwe mapa.»

⁴ Kasi Yesu amba ya mobuyisa yokye: «O buku pha Nwaphongo wakomama bōbo: "Moto eta bīkye nde na mapa, kasi na maphōo masō maa wō Nwaphongo."»

⁵ Emba Zabulu amba kyē ne nōnō o Yelusaleme, mokyisi mosantu, akye moteyē o songye ya Tempelo,

⁶ amba ya wō ne yokye: «Bō oli ḥwana wa Nwaphongo, omikumbaya o se; pho o buku pha Nwaphongo wakomama bōbo: "Nwaphongo amoetomela banze bē, ba moetamba pho ekolo ya we yango sazuma mi ifanga."»

⁷ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «O buku pha Nwaphongo wakomama bōbo: "Sameka Nwaphongo Nkolo ya we."»

⁸ Zabulu amba kula kyendē ne o ikolo sa ngomba aanda, amba moteya makonzi masō maa se nā ngambo ya mango.

⁹ Amba ya wō ne yokye: «Namoephe iso miina bō onkusamesi pho ya inkumisa.»

¹⁰ Yesu amba ya wō ne yokye: «Molemba, mana wawa! Pho o buku pha Nwaphongo wakomama bōbo: "Wamokumisa nde Nwaphongo Nkolo ya we, wamba na kyelela nde yo, moto mosuu phe."»

¹¹ Bōbēlē Zabulu amba ya mana wali Yesu. Emba bānē bāmba yaa waali Yesu, bāmba tata imokyelela.

*Yesu atati etoma ye o Galileya
(Malako 1.14-15; Luka 4.14-15)*

¹² Waa oka Yesu obokye baakye Yoane o bolōko, amba kyē o Galileya.

¹³ Amani o Nazalētē, kasi amba kyē zala o Kapalanauma, mokyisi mooli o mukukulu ḥwa ebale ya Galileya, o manyetē ma Zabulōni na Nefetali.

¹⁴ Wakyelama babona pho ya ikokya maphoo maawoko moimosi Isaya obokye:
¹⁵ «Manyete ma Zabuloni na ma Nefetali, mophia njwa ebale eenene, o mbale eyoko ya Yaladene.

Galileya mokyisi njwa bato bate bali Bayuda!

¹⁶ Be, bato baabakyi o enzombi baweni munyele njwaa phele!

Baabakyi o enzombi ya mokyisi njwa bawe, munyele mobatokolesi!»

¹⁷ Uta imbele me, Yesu abuto iteya boso: «Bongola motema, pho bokonzi pha Nwaphongo bokomi phenephe!»

*Yesu abangyi baekosi bane
(Malako 1.16-20; Luka 5.1-11)*

¹⁸ Yesu abaka kakye mitambula o mokukulu njwa ebale ya Galileya, amba ya wene baosi ba swe babale, bola na mosii, Simo okobangye bee Petelo, na Andele njwana wa nyango, babaka bavakye bondendi.

¹⁹ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Imbengye! Namoebuya balukyi ba bato.»

²⁰ Mbala yonoy, baikyi mandendi ma be, babengyi Yesu.

²¹ Waamana Yesu wamo, akuli wene bato babale, bola na mosii, Zake na Yoane, bana ba Zebede. Babaka o vato na anga wa bee Zebede baabongya mandendi. Yesu amba ya babanga.

²² Mbala yonoy, baikyi ika vato na anga wa be, babengyi Yesu.

Yesu kateya, kambe na bikya bato

²³ Yesu atambulaka o Galileya mobimba; kakye miteya o mangambi ma makyita, kakye miimola Simo Elaa ya bokonzi pha Nwaphongo na ikyemibikya bato na malosi ma bee maso, na bileme ba bee biso.

²⁴ Ngambo ye ya tambulaka o manyete ma Siri mobimba, bamba moyelela na bato baso baabaka na malosi ndengye na ndengye na baabaka na matungysi ndengye na ndengye; na baabaka na maloso ma be na baamaphukuluku na bituku. Yesu amba ya babikya.

²⁵ Bato baikye bamobengaka; bautaka o Galileya, o Dekapolis, o Yelusaleme, o Yuda na o mokyisi mooli o mophia moyoko njwa Yaladene.

5

Yesu kateya o ikolo sa ngomba

¹ Waawene Yesu bato baikye wamo, aesi ya baa o ikolo sa ngomba, akye zala. Baekosi bee bamba ya susinya phenephe ne, ² amba tata ifbateya boso:

*Yaakolo nkyisa
(Luka 6.20-23)*

³ «Nkyisa ili na baamiebie obokye bali bakayee o mandondo,

pho bokonzi pha ikolo boli pho ya be!

⁴ Nkyisa ili na baalele,

pho Nwaphongo aababondo.

⁵ Nkyisa ili na baate bali na toko,

bee bamoza mokyisi njwa lakyela Nwaphongo bato.

⁶ Nkyisa ili na baali na phowa ya ikyela bolas,

pho Nwaphongo amokokya phowa ya be.

⁷ Nkyisa ili na baaokye bato ngongo,

pho Nwaphongo abaoka na bee ngongo.

⁸ Nkyisa ili na baali na mandondo maakunywa,

pho bamoewene Nwaphongo.

⁹ Nkyisa ili na baakyemiambya bose,

pho Nwaphongo aababanga bana be.

¹⁰ Nkyisa ili na baanyokomo pho bakyele bolas,

pho bokonzi pha ikolo boli pho ya be.

¹¹ Nkyisa ili na bee bo bato baetole, baenyoeko bame na ewole maphoo maso maabe pho bee konzanole.

¹² Kumba, ba na nkyisa, pho mbano enene kyeeziya o ikolo. Pho baanyokolo baimosi ba Nwaphongo baabaka phanza nde bomo.»

Mokpa na Tala

(Malako 9.50; Luka 14.34-35)

¹³ «Bee oli mokpa njwa mokyisi. Ka bo mokpa mumani vale, bamokula mobuya vale ndengye? Temokuli ba na tina, baamovaka o nze, bato baamokyita.

¹⁴ Bee oli saa ya mokyisi, mokyisi njwaatongama o ikolo sa ngomba temokoky ibombama.

¹⁵ Tebaalosa tala pho ya iekukya na katini, kasi baetey o ikolo sa mesa pho eweninya bato baso baali o ingambi.

¹⁶ Yango mena, osengyesi ilola o boo pha bato ndokolo tala pho bawene bolas bookyele bee, emba baambe kumbela Ango wa bee ooli o ikolo.»

Mateya pho ya mibeko

¹⁷ «Saumunya obokye nga naya pho ya imanya mobeko njwa Mose na mateya ma baimosi ba Nwaphongo. Siika yaa pho ya imanya kasi pho ya ikokya.

¹⁸ Eli phele, na wo na bee, tee nono wamumana ikolo na muse, ete bamanja lowoo lonco o mibeko, ebe na njwana itanga o mookiyiki owakoma bee omoo ete baamumanya.

¹⁹ Yango mena, na nza na nza okomanya nono njwana mobeko o mokyikyi, kambe nateya bato basuu bakyele bomo, amooba moto wa mbomela o bokonzi pha ikolo. Ka iyo nzaa ookokumole mibeko kambe na teya bato basuu obokye bakyele bomo, amooba moto wa boo o bokonzi pha ikolo.

20 Na wo na bëe, luka ikumola Nwaphongo ileka bookomokumole bateye ba mibeko na Bafalisayi, bo phe, otoonyo o bokonzi pha ikolo.»

Mateya pho ya yoo

21 «Waunva oka ewole ya bankoko kyewo bofo: "Sa boma moto; moto ooombi moto, bateni ba malombe baamosambisa."

22 Kasi nga na wo na bëe bofo: Moto munso ookyesi nwébi yo, bateni ba malombe baamosambisa. Ka ootosi nwébi obokye: "Ebusul!" ikyita siinene sa banganga ba Nwaphongo saamosambisa. Owa mowoo na nwébi ne yoke: "Alemana!" ebongyi obokye bamovakye o nwénya lwa lifelo.

23 Bokokye o mesa ma Nwaphongo pho ya ikye mophé ibonza, bo omo okye umunya obokye oli na lowoo na nwébi na we,

24 langya ibonza sa we imbalé ya mesa ma mabonza, kyendé naino okye bongye na nwébi na we, emba ombe ya ambya ibonza sa we oka Nwaphongo.

25 Bo moto aephundi, bo bëe ne kombe kyendé oka ba zuzi, bongya ne wataaba bëe o nzela. Bo phe, moto me amoeyambya oka ba zuzi, bamoetoma oka batuluku pho baenycsa o boloko.

26 Nde phële na wo na we: Otootéko o boloko tee nono waamophuta we mbongó ya we eso.»

Mateya pho ya baphemba

27 «Waunva oka bawo bofo: "Sakyela phemba na lwanjwasi wa moto."

28 Kasi nga na wo na bëe bofo: Moto munso ookyekyi lwanjwasi wa nwébi pho ya imooka phowa, ambokyla ne phemba o ndondo ye.

29 Bo ziyo sa we saa boloo si etome o ikyela bofe, osiphengolo, osivakye itakte. Elekyi bolaa pho ya we ibungya enango yonoyu ya nzoto ya we na obokye baenavake muwosi o lifelo.

30 Bo eboko ya we eya boloo kyeetome o ikyela bofe, oetene, oevakye itakte. Elekyi bolaa pho ya we ibungya enango yonoyu ya nzoto ya we na obokye okye muwosi o lifelo.»

Mateya pho ya iboma bolonga

(Matiye 19.9; Malako 10.11-12; Luka 16.18)

31 «Bakulaka wo bofo: "Bo lele ale njwasi we, asengyesi obokye amokomele mokanda moimole obokye bolonga bowee."

32 Kasi nga nawo na bëe bofo: Moto munso ookole njwasi we, boteebé pho ya mibeko misuu miikatele bolonga

me obokye bowe phe, mena atomise lwanjwasi me ikyela baphemba. Ka moto owamolonga lwanjwasi wa ndenge mena, akyesi phemba.»

Mateya pho ya ikata seleka

33 «Wakulaka oka obokye bawoko na bankoko ba banga bofo: "Sakata seleka ya bëe. Kasi kyela mapho maso malakyi we bookatakayi we seleka o boo pha Nkolo."

34 Kasi nga nawo na bëe bofo: Sakata seleka nono lwanana bokyii bofo. Ebe na nkombo ya ikolo, pho ikolo eli eziye ya Nwaphongo.

35 Naa na nkombo ya munse, pho muse eli elele ekye teye yo makolo me, naa na nkombo ya Yelusaleme, pho Yelusaleme eli mokysi lwa Mokonzi munene.

36 Sakata seleka na moto lwa we, pho tokokyi ibuya suwe ya we ntane naa nsindo.

37 Bo ee, wo obokye: "Ee". Bo phe, wo obokye: "Phe". Mapho maso mabakya bëe o maamana maute na Molemba.»

Mateya pho ya ibuya bofe

(Luka 6.29-30)

38 «Waoka bawoko bofo: "Ziyo pho ya ziyo; zino pho ya zino."

39 Kasi nga na wo na bëe bofo: Bo moto akyesi bofe, samobuyisa bofe. Bo moto aewandi engyete o itama sa boloo, kula mophé saa bowee.

40 Bo moto kalukye iyekamba o baloo pho ya iyebololo simisi, omolele na muna munkoto.

41 Bo moto aeyongyi na bokusi ikye moika o ebonga, kula lekana ne itakte na ebonga.

42 Bo moto aeyongyi ekpele, omophe; bo aizingyi ibeka na we, omobekya.»

Izinga banguna

(Luka 6.27-28, 32-36)

43 «Waoka bawoko bofo: "Zinga nwébi na we, ina munguna lwa we."

44 Kasi nga na wo na bëe bofo: Zinga banguna ba bëe, bëndele pho ya bato baenyo kolo.

45 Emba waamba baa bakolo bana ba Anglo wa bëe Ooli o ikolo. Pho katokolo moo nwé na pho ya bato baafe na pho ya bato baala. Kanoya mbula pho ya bato bakyele bolaa na pho ya bato bakyele bofe.

46 Bo kozingye nde bato baezingye, mbano ye eyamozwa bëe oka Nwaphongo? Na baphutise ba mputi bakyele bomo!

47 Bo kobeya nde bana nyango na bëe, mena o kyesi lowo lolekyi? Phe! Na bato bate bæbe Nwaphongo bakyele nde bomo!

⁴⁸ Bèè ba bato baala boli Ango wa bèè owa ikolo molaa.»

6

Mateya phɔ ya isunga babola

¹ «Kyeba na ndengye ekyekyelele bèè Nwaphongo. Samokyela o miyo ma fato obokye baewenekye. Bo phe, otozwe mbano oka Ango wa bèè oli o ikolo.

² Waa kabele wé mobola ekpele, sakyela obokye bato baewené bokyle banyamafole o mangambi ma makyita na o nsongo phɔ bato bafakumisa. Nde phèle, nawo na bèè ngakye: Baambozwa mbano ya bëe.

³ Kasi bo eboko ya wé eya boloo kyekabéle mobola, kyela obokye eboko ya wé eya bòwëe saeba.

⁴ Phɔ ikafo sa we sibee miibombo; emba Ongɔ okowené maphoɔ mabombama amoeyuma.»

Mateya phɔ ya ibondèle

(Luka 11.2-4)

⁵ «Bo kobondèle, sa baa ya bato ba foole; bazingye ikyemiteme o mangambi ma makyita na o nsongo phɔ ya ibondèle phɔ bato baso bafawené. Nde phèle, nawo na bèè; baambozwa mbano ya bëe.

⁶ Kasi iwe, bokolukye ibondèle, nyolo o kolale wé, ziba ekomba, bondèle Ongɔ oli o elele me eya ibombo, yo okowené iso ikyikyélé we miibombo amoephe mbano.

⁷ Wa bondèle bèè Nwaphongo, sa wo maphoɔ maikye ndokolo bato bate baebe Nwaphongo; baumunya obokye Nwaphongo aabaoka nde bo bawoo na boikye.

⁸ Sakyela ya bëe, phɔ Nwaphongo, ango wa bèè, kaebe iawa iiengyesi na bèè, bèè naino sataa iyonga.

⁹ Kyeka bosenngyesi bèè ibondèle:

«Ango wa banga ooli o ikolo, nkombo ya wé ebe esantu.

¹⁰ Bokonzi pha wé boyee; mokano njwa wé mokyelame wawa o se ndokolo bokokyelame wango o ikolo.

¹¹ Olophé lolo ntoma iikoky.

¹² Ololimbisa bobe bookyesi banga nde bokolimbisa banga bëbi bobe holokesi bëe.

¹³ Salokamba o bimekyi; kasi ololibikya o nse ya Molemba. [Pho bokonzi, mwiya na nkymo ilii ya wé bofélé na bofélé. Amé.]»

¹⁴ «Phɔ, bokolimbisa bëbi bobe boekyesi bëe, Ango wa bèè ooli o ikolo amoelimbisa bobe bookyesi bèè me.»

¹⁵ Kasi bo olee ilimbisa bëbi bobe boekyesi bëe, Ango wa bèè etaelimbisa bobe bookyesi bèè me.»

Mateya phɔ ya imima ntoma

¹⁶ «Waamiime bèè ntoma, samikyela ngongo bokokyele banyamafole, bafangye mafooo ma bëe phɔ bato baso bawené obokye bamiimi ntoma. Nde phèle, na wo na bèè, baambozwa mbano ya bëe.

¹⁷ Kasi we, bo omiimi ntoma, kunyola boo pha we, bongya suwe na bolaa.

¹⁸ Phɔ bato saeba obokye omiimi ntoma; moto owaaloeba nde Ongɔ ooli o elele ya ibombo. Embar Ongɔ ookowené maphoɔ maali o mabombo, amoephe mbano.»

Ibomba ezwele o ikolo

(Luka 12.33-34)

¹⁹ «Sa bomba ezwele o mokyisi mumu. O mokyisi mumu, munse na ma'bembe bamoeyoto, baibi bamobuka maphungola pho ya ieyiiba.

²⁰ Kasi bomba ezwele nde o ikolo oka Nwaphongo. Pho omo tewali munse, ma'bembe ma iyoto mbolo temali, na baibi baibuka mangambi tebali.

²¹ Pho elele eli ezwele ya wé, ndondo ya we elangyi nde omo.»

Tala ya nzoto

(Luka 11.34-36)

²² «Miyo mali tala ya nzoto; bo miyo ma we mali na bolaa, nzoto mobimba ya mowené saa,

²³ Kasi bo miyo ma we mali na bolosi, nzoto ya we mobimba yamobaa o enzombi, otoowené ekpele. Nde bomo, bo tala eeli o ndondo ya we ebuto enzombi, enzombi me yamoba ekusi koleka.»

Nwaphongo náa baphalanga

(Luka 16.13)

²⁴ «Moto mōnōmō takoky iibaa moombo wa bankolo bafale; naa amoina mōnōmō, amba zinga oomoyoko, naa amotosa mōnōmō amba tiyola oomoyoko. Tokoky iibaa na mbala yoncya moombo wa Nwaphongo na moombo wa baphalanga.»

Samitungyisa phɔ ya maphoɔ masengyesi na bëe

(Luka 12.22-31)

²⁵ «Yango mena na wo na bëè ngakye: Samitungyisa phɔ ya izaa na inywaa iiengyesi na bëè phɔ ya ibika, naa phɔ ya bitobu biisengyesi na bëè phɔ ya nzoto. Bomoo teboolekye ntoma? Nzoto te iilekye bitobu?»

²⁶ Kyeka manyosi, tebaaphikye, tebaanoko mbuma phɔ ya ibomba o mampende kasi Ango wa bëè ooli o ikolo kabazeya. Embar bëè toolekye manyosi?

²⁷ Na bo omitungyise ndengye'ye, nzaa onte ya bëè akoky iibakya nōnō mokolo mōnōmō o nōmōc phe?»

²⁸ Ka pho ya'ye komitungyisa pho ya bitobu? Kyeka ndengye ekyetokolo ba phulele o manzabi; bëe tebaakyele na etoma, tebaabambe na bitobu.

²⁹ Kasi na wò na bëe, ebe na Salomo, na ezwele ye eso, taikaka lata na bitobu biila koleka phulele nõõ yõõyo.

³⁰ Taauumunya nkata iili lõõ o inzabi, yana ñakokyti iitumba o ñwenya. Emba bo Nwaphongo ailasee babona, takokyti ilasa na bëe? Pho ya'ye ianola sa bëe sili sikyikyi?

³¹ Sa mitungyisaka na iwa obokye: "Tomoza iye? Tomunywa iye? Tomolata iye?"

³² Kyemitungyisa na iluka iso miina nde bato baate ñaebé Nwaphongo. Kasi Anglo wa bëe oli o ikolo kaebé obokye osengyesi na yango.

³³ Taaluka phanza Bokonzi pha Nwaphongo na ikyela maphoo maazingye yo. Emba amba ephë iso iyoko iisengyesi na bëe.

³⁴ Sa mitungyisa pho ya yana, yana yango mampeza yaamitungyisa na maphoo ma yango. Mokõõ na mokõõ moli na nkaka iikokyti na ñwango.»

7

Satenela nwébi bolombe (Luka 6.37-38, 41-42)

¹ «Satena bolombe mi mobesi ñwa moto, pho Nwaphongo nde aetenesi bolombe mi mobesi ñwa bëe.

² Pho Nwaphongo amoekyeka bookokyekye bëe ñebi, amoekyela bofe naa ñolaa nde bookokyele bëe ñebi.

³ Pho ya'ye kowene mungalala mooli o ziyo sa nwébi na we kasi toowene ibaya silli o ziyo sa we?

⁴ Kowo na nwébi na we obokye: "Le naemanya mungalala mooli o ziyo sa we." Okokyti iwo babona ndengye'ye pho o ziyo sa we ibaya sillii, kasi kosiwene nde pha.

⁵ Nyabécole, taamanya phanza ibaya silli o ziyo sa we, waamba wene na ñolaa pho ya imanya mungalala mooli o ziyo sa nwébi na we.

⁶ Saphe manva mbolo iisantu, pho makokyti iyekpana ietwa; savaka bayaka ba motuya o boo pha mangulu, pho nde ñaabakyiti.»

Ionga, iluka na ikomola mozibô (Luka 11.9-13)

⁷ «Onga ñamophe, luka wamozwa, komola mozibô ñamoezibola.

⁸ Pho moto munso okoongye bamophe, ookolukye kazwe na oookomole mozibô ñamozibole.

⁹ Nzaa onte ya bëe ookokyti iphe ñwana we ibanga bo amoongyi ipa?

¹⁰ Naa nzoo bo amoongyi swe?

¹¹ Bo bëe bato ñaebé koebe iphe ñana ña bëe mbolo iindaa, emba na Anglo wa bëe oli o ikolo takokyti iephë mbolo iilekyi ñolaa boomongyi yango?

¹² Iso ikyizingye bëe obokye ñaebeyele yango, na bëe oikyelele ñebi, kyeka iikyiloteya mibeko ma Mose na nkanda ya baimosi.»

Mozibô mookiyiki (Luka 13.23-24)

¹³ «Nyolo o mozibô mookiyiki! Pho mozibô ñwa inyolo o mokyisi ñwa ñawee moli munene ná nzela ekyekyende omo teeli na nkamba. Yango mena bato baikye ñaebengye.

¹⁴ Kasi mozibô ñwa inyolo o mokyisi ñwa bato bali na ñomco, moli mokyiki, ná nzela ekyekyende omo eli na mpika. Yango mena bato ñaebwe tebali baikye.»

Baimosi ña bøle (Luka 6.43-44)

¹⁵ «Nde kokyebe na baimosi ña bøle! Baye oka bëe balati lopho la mpate nzuka o motema nde mangoo.

¹⁶ Waabæba na mobesi ñwa bëe. Tebaimbe mbuma ya vinyo mi nkaa naa mbuma ya fige mi ñwete ñwa milo.

¹⁷ Ñwete mola mobote mbuma ndaa, ñwete moobe mobote mbuma mbe.

¹⁸ Ñwete moola temokokyi ibota mbuma iimbe naa ñwete moobe temokokyi ibota mbuma iindaa.

¹⁹ Ñwete munso moote mobote mbuma ndaa, ñaamokpete, ñaamovaka o ñwenya.

²⁰ Yango mena, wamoeba baimosi ña bøle na mobesi ñwa bëe.»

Biwøle na Bikyela (Luka 13.25-27)

²¹ «Teli ñaawo na nga obokye: "Nkolo, Nkolo", ñaamunyolo o Bokonzi pha ikolo, kasi nde ñaebeyele maphoo maazingye Tata oli o ikolo.

²² Mokõõ ñwa moyo sambisa nga mokyisi, bato baikye fa mowo na nga ñekye: "Nkolo, Nkolo, tofaka baimosi na nkombo ya we. Totokoloko malõõ ma ñe na nkombo ya we; tokylelaka bilekyesako biikye na nkombo ya we."

²³ Kasi nga namba wò na bëe ngakye: "Sieyebé, mana o boo pha nga bëe bato ñaabef!"

Mangambi mañale (Luka 6.47-49)

²⁴ «Yango mena, moto munso ookyimateya ma nga ambi na matosa, ali ndokolo moto wa malondo ootongyi ingambi se o ikolo sa mañanga.

²⁵ Mbula eno, maa matondi, ewele ekusi enyingyinye ingambi, tesiikyi uuwa pho basitonga o ikolo sa mañanga.

²⁶ Kasi moto munso okookye mateya ma nga taambe na matosa, ali ndokolo ebubusi ootongyi ingambi se o ikolo sa musengye.

²⁷ Mbula eno, maa matondi, ewele ekusi enyinginye sina ingambi, siuwo siso siso.»

Bokonzi pha Yesu

(Malako 1.22; Luka 4.32)

²⁸ Waununa Yesu mateya mamana, bato baso bakamwaka na moteyesi nwé.

²⁹ Pho taikaka baa kateya ya bateye ba mibeko, kasi kateya na bokonzi boso.

8

Yesu abikye moto ooli na bolosi pha maba

(Malako 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹ Waaba Yesu kaute o ngomba, bato baikye baamba ya mobenga.

² Emba moto mōnōmō oli na bolosi pha maba amba ya waali yo, aesi ya kusama o boo phe, amba wo ne yokye: «Nkolo, bo ozingyi okoky iimbikya.»

³ Yesu amba ya elola eboko, amokumi, amba ya wo ne yokye: «Nazingyi, bika!» Nde mina wamo, maba me mamani.

⁴ Yesu amba ya wo ne yokye: «Oka na bolaa! Saika loimola moto, kasi kyende kyemiteya oka nganga ya Nwaphongo, oambya na ikafo bo wa wo Mose; pho ya iweninya oka bato baso obokye obiky phelé.»

Yesu abikye mosali ḥwa mokonzi ḥwa batuluku

(Luka 7.1-10; Yoane 4.43-54)

⁵ Waaba Yesu kanyo o Kapalanauma, mokonzi ḥwa batuluku ba Loma amba yaa ooli yo, amba ya nyingtonela ne bobo:

⁶ «Nkolo, moto wa etoma wa nga alangyi o ingambi, taakoky eikula tambula, ali na bolosi boikye.»

⁷ Yesu amba ya wo ne yokye: «Nakyende, namokyē mobikya.»

⁸ Mokonzi ḥwa batuluku amba mobuyisa yokye: «Nkolo, nga nali nza obokye onyo o ingambi sa nga? Kasi wo nde lowo lōnōlō, moto wa etoma wa nga obokye.»

⁹ Pho nga natosa bakonzi ba nga; nali na ná batuluku baantosa. Bo na wo na mōnōmō ngakye: “Kyende!” kakyende, bo na wo na oomoyoko ngakye: “Yaka!” kaye, na bo natomi moto wa etoma wa nga obokye: “Kyela bobo”, kakyele.»

¹⁰ Waaoka Yesu baabona, ambakamwa amba ya wo na bato baabaka bamobengye yokye: «Nde phelé na wo na bée, naino siwēni moto wa ianola ndengye eye onte ya bato ba Isalayele.»

¹¹ Na wo na bée ngakye: ‘Bato baikye bamouta biitoko munya le na biikye waa munyele, bamoyanyo o bokonzi pha ikolo, bamozaa o eselekko elele yonoyó na Abalayama, na Izake na ná Yakobo.

¹² Kasi bato baabakyi bato ba Bokonzi pha ikolo, baabavaka o ibanda, o enzombi, omo bamobutwa ilela na itwa mino.»

¹³ Emba Yesu amba ya wo na mokonzi ḥwa batuluku yokye: «Butwa oka ya we, pho ya ianola sa we, Nwaphongo aephé iso imoongyi we.» Nde o sina imbele me, moto wa etoma wa mokonzi ḥwa batuluku abikaka.

Yesu abikye bato baikye baa malosi
(Malako 1.29-34; Luka 4.38-41)

¹⁴ Yesu amba ya kyende o ingambi sa Petelo. Aesi ya kye zwa nyango wa ḥwasí wa Petelo alangyi ali na mowewe.

¹⁵ Amba mokuma na eboko, mowewe moesi ya mana, amba ya ijwa abuto imokyelela.

¹⁶ Waakoma nkōnkōlō, bamba yelela Yesu bato baikye baa malōbō mahe. Yesu amba phaphala na mango, amba mitokolō, amba na bikya bato baso baabaka na malosi.

¹⁷ Akyelaka mapħoo maso babona pho ya ikokya maloba ma moimosi Isaya waa wo yo obokye:

«Akpe bileme ba bangā,
anyanye na malosi ma bangā.»*

Baazingye ibenga Yesu
(Luka 9.57-62)

¹⁸ Waawene Yesu bato baikye bamolungye, amba ya wo na baekosi bée yokye toakale o ngambo eyoko ya ebale.

¹⁹ Nde o sina imbele me, moteye mōnōmō wa mibeko amba yaa oli Yesu amba ya wo ne yokye: «Moteye, namoeħbengħa mboka eso eya mokyendë we.»

²⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Manzumbu mali na bikakala, manyosi mali na mooblo, kasi nga Nwana wa Moto sili na elele ya imilangya.»

²¹ Mōnōmō na baekosi bée amba ya wo ne yokye: «Nkolo, inde naingyele taakye kunda tata.»

²² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Imbengye, le bawee na bawee bākundane.»

Yesu azibise Eweele na kanda
(Malako 4.35-41; Luka 8.22-25)

²³ Boħebel Yesu amba ya kpela o vato ná baekosi bée baamba yakye ne molongo.

²⁴ Mbala yonoyó Eweele ekusi eesi yakyele o ebale, emba maa matati inyolo o vato. Kasi Yesu abaka na ebuu.

* 8:17 8.17 Yisaya 53.4.

²⁵ Baekosi bamba ya susinya waali yo, baesi ya mourmola békelye: «Nkolo olobikya, tomowaa!»

²⁶ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Béè koile iye? Iyanola sa bée sili sikiyikyi!» Emba amba ya iñwa, aesi ya phaphala na Eweele na maa nōnō waa ikala wango phio.

²⁷ Béè baso bakamwaka békelye: «Moto oyo ani baa nzaa obokye Eweele na kanda imotosa?»

*Yesu abikye bato baa malobô mabe
(Malako 5.1-20; Luka 8.26-39)*

²⁸ Waakoma Yesu o ngambo ya ebale, o mokyisi ñwa Gadara, bato babale bautaka o malita, batokosi baesi ya vana ne. Bato me babaaka na malobô mabe, babaaka batombô na fokus, yango mena bato tebakokaka ikula lekana mi nzela me.

²⁹ Bato me bamba bantu iyanjwana békelye: «Iñwana wa Nwaphongo, banga na we lowo'ye? Ombo ya lotungyisa wawa naino imbele me sataa koka?»

³⁰ Nwana itakyé na waali bée, bokanda pha mangulu phabaka bokyeemizaa.

³¹ Milimo mibe mamba nyngonela na Yesu bobo: «Boozingyi ilowiinya, olotome tokye nyolo o mangulu mamana.»

³² Yesu amba ya wo na bée yokye: «Kyende kye nyolo mi me.» Milimo mibe maamba tókolo oka bato baabana, makyekeye nyolo o mangulu. Mbala yonoyu, mangulu maso maesi ya uta o ngomba, makye mivaka o ebale.

³³ Bato baabaka baabanza mana mangulu baesi ya lota nōnō o lombo, bakyé imola mapho maso maalekaa na bato baabaka na malobô mabe.

³⁴ Emba bato baso ba mokyisi me bamba tokolo pho ya ikye vana na Yesu; waamowene bée, bamba moonga obokye amane o mokyisi ñwa bée.

9

*Yesu abikye moto owa otoko makolo
(Malako 2.1-12; Luka 5.17-26)*

¹ Yesu amba kpela o vato, amba kula katisa ebale, aesi ya kyende o mokyisi nwé.

² Bamba moyelela na moto monomo owa otoko makolo alangyi o itoko. Waawene Yesu ianola sa bée, amba ya wo na moto owa otoko makolo yokye: «Iñwana wa nga ititala! Masumu ma we malimbisami!»

³ Emba bateye ba mifeko baamba ya butwa iwono onte ya bée békelye: «Moto oyo katole Nwaphongo!»

⁴ Yesu aebaka maumunya ma bée amba ya wo na bée yokye: «Oli na maumunya mabe o mandondo ma bée pho ya'ye?»

⁵ Eli pha iwo obokye: «Masumu ma we malimbisami», nde iwo obokye: «Iñwa tambula?»

⁶ Kasi nazingyi oebe obokye, Nwana wa Moto ali na bokonzi o munse mumu pha ilimbisa masumu.» Emba amba ya wo na moto owa otoko makolo yokye: «Iñwa, kpa itko sa we, butwa o ingambi!»

⁷ Moto me amba ya iñwa nōnō waabutwa yo o ingambi se.

⁸ Waawene bato baabona, bailaka na boikye, bakumbelaka Nwaphongo pho aphe bato bokonzi ndengye mēna.

*Yesu abangyi Matiye
(Malako 2.13-17; Luka 5.27-32)*

⁹ Yesu aesi ya mana omo, waabá yo kalekane o nzela, aesi ya wene moto monomó nkombo ye Matiye azasi o elele ye ya etoma ekyekye bée phuta mputi. Yesu amba ya wo ne yokye: «Imbengye!» Matiye amba ya teme amoebengyi.

¹⁰ Waabá Yesu kaze o ingambi sa Matiye, baphutise ba mputi na bato ba masumu baikye babaaka o mesa elele yonoyu ne na baekosi bée.

¹¹ Waawene Bafalisayi baabona, bamba ya tuna baekosi ba Yesu békelye: «Moteye wa bée kaze elele yonoyu na baphutise ba mputi na na bato ba masumu pho ya'ye?»

¹² Yesu abaokyi amba ya wo na bée yokye: «Bato bali na nzoto ndaa tebasengyesi na munganga, kasi esengyesi ne nde baali na malobi.

¹³ Kyende kye ekola ntina ya malofa makomama o buku pha Nwaphongo obokye: «Nazinge motema ñwa iokyla bato ngongo, kasi mambeka ma manyama phe.» Pho siikyi ya banga bato baala kasi naesi ya banga nde bato ba masumu.»

*Yesu kawo pho ya imiima ntoma
(Malako 2.18-22; Luka 5.33-39)*

¹⁴ Baekosi ba Yoane Mabatise bamba yaa ooli Yesu, baesi ya motuna békelye: «Banga na Bafalisayi tomiime ntoma mbala na mbala. Baekosi ba we tebaakteye bomo pho ya'ye?»

¹⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Koumunya obokye bato baabangyi bée o eselko ya bolonga bakokeyi iba na ngongo bo molongyi ali na bée? Teli bomo! Kasi imbele sonoso waamumanya bée molongyi onte ya bée, emba bamba tata imiima ntoma.»

¹⁶ «Moto na monomo taapke etato ya etobu eenyakune pho aebambe na etobu eya boka, pho etato me ya mowawola etobu eya boka, iluu me samobutwa sinene.»

¹⁷ Tebaateye maleku maa swaswa o mambongo maaboka; pho bōbakyesi baabona, mambongo mamoboya, maleku

mamokyende o se. Kasi bateyeus maleku maa swaswa nde o mambongo maanyakune pho masso mabatelame na bolaa.»

Yesu abikye njwana wa njwanjwasi na njwanjwasi owa bɔlosi pha malongo (Malako 5.21-43; Luka 8.40-56)

¹⁸ Waaba Yesu kabawole bafona, mokonzi monomo nja bayuda amba ya mokusamelia aesi ya wo ne yokye: «Jwana wa nga wa njwanjwasi awe nde injwanja eye, kasi yaka, omotandele eboko, amobika.»

¹⁹ Yesu amba ya teme, aesi ya mobenga yo na baekosi bɛɛ.

²⁰ Njwanjwasi monomo, abaka na bolosi pha itɔkɔlo malongo phaa koko mbula iko mbuka ibale, aesi o sima ya Yesu, aesi ya kuma nsongye ya etobu Ye.

²¹ Pho amiwolekye yokye: «Bo nakye kuma nono nsongye ya etobu Ye, namobika.»

²² Yesu amba ya miekola, aesi ya mowene, amba ya wo ne yokye: «Ititala, njwana wa nga! Iyanola sa we siebikye.» Nde mina wamo njwanjwasi me abikyi.

²³ Yesu amba ya koma o ingambi sa mokonzi me. Waawene yo batubi batube meembo pho ya iluka ikye kunda ebembe, na bato baikye bambe kula lela na bokusi.

²⁴ Yesu amba ya wo yokye: «Tɔkɔlo, pho njwana taikyi waa, kasi alasi nde ebuu.» Kasi bamba tata imoekye.

²⁵ Waatɔkɔlo bɛɛ bato baso o nze, Yesu amba ya nyolo o ingambi saabaka mowee, amba mophila o eboko nono wa injwa yo.

²⁶ Simo me ya tambulaka mboka eso o mokyisi me.

Yesu abikye bato babale baapholo miyo

²⁷ Imbele saa mana Yesu omo, waafia yo kalekane o nzela, bato babale baapholo miyo baesi ya mobenga, bakyɛ mi ajwana bɛkye: «Nkoko wa Davidi, oloukye ngong!»

²⁸ Waakoma Yesu o ingambi, bato baapholo miyo baabana bamba yaa wali yo. Yesu amba batuna yokye: «Oli na ianola obokye nakokyи ikyela bomo?» Bamba anola bɛkye: «Eε, Nkolo.»

²⁹ Emba Yesu aesi ya bakuma o miyo amba ya wo yokye: «Waekyelamele boanosi bɛɛ!»

³⁰ Miyo ma bɛɛ mabuto iwene, Yesu amba ya bakatela na bokusi yokye: «Oka na bolaa, moto monomo saika eba lowo lolo.»

³¹ Kasi bɛɛ bakyekye butwa iimola nde ngambo ya Yesu mboka eso.

Yesu abikye moto owa mbubu (Luka 11.14-15)

³² Waaluka bɛɛ ikyende, bamba yeleta Yesu moto monomo owa mbubu pho abaka na bolɔbɔ bofie.

³³ Waatɔkɔlo Yesu bolɔbɔ bofie me, moto owa mbubu abuto iwo. Bato baso bakanjwaka bamba wo bɛkye: «Naino tololeni lowoo la ndengye eye o Isalayele!»

³⁴ Kasi Bafalisayi bamba wo bɛkye: «Eli mokonzi nja malɔbɔ mabe moto okomophe bokonzi pha itɔkɔlo malɔbɔ mabe.»

Yesu aokyi bato ngɔngɔ

(Malako 6.6b, 34; Luka 10.2)

³⁵ Yesu atambulaka o nkyisi iso inene na iinkiyiki; abaka kateya o mangambi ma makyita, Simo Elaa ya bokonzi na ibikya bato ba malosi ndengye na ndengye na na bileme ba fe.

³⁶ Aokaka ngɔngɔ iikye o ndondo ye pho ya boikye pha bato bawenekye yo, pho baphembekye, baengyebanaka ndokolo mampate mazangyi mobanze.

³⁷ Emba amba ya wo na baekosi bɛɛ yokye: «Mbuma ili nzikye o inzabi, kasi bato ba iinokɔ tebali baikye.

³⁸ Onga na nkolo wa inzambi atome bato ba etoma baikye pho biamunokyel mbuma.»

10

Batoma iko mbuka babale

(Malako 3.13-19; Luka 6.12-16)

¹ Yesu amba ya banga baekosi bɛɛ iko mbuka babale, amba baphe mwiyia nja itɔkɔlo malɔbɔ mabe na ibikya malosi ndengye na ndengye.

² Kyeka mankombo ma bana batoma iko mbuka babale: Owa boo Simo okobangye bɛɛ Petelo na njwana nyango Andele; Zake na njwana nyango Yoane, bana ba Zebede;

³ Filipe na Batelemi; Toma na Matiye mophutise wa mputi; Zake njwana wa Alafe, na Taade;

⁴ Simo owa ingomba sa baatembele mokyisi nja fe, na Yudas Mosikaliota owa ungyaka Yesu.

Etoma ya batoma iko mbuka babale

(Malako 6.7-13; Luka 9.1-6)

⁵ Yesu amba ya toma batoma iko mbuka babale baabana; amba ya baphe mitindo mimi: «Sakyende o nkyisi ya babutu; sanyɔlo o mokyisi monomo nja Samaliya.

⁶ Kasi kyende nde oka bato ba Isalayele pho babutwa ndokolo mampate mabungyi.

⁷ Waamoba bɛɛ o nzela, kyemimola obokye: «Bokonzi pha ikolo bokomi phenephe.»

⁸ Bikyia bato ba malosi, akola bawé, bikya bato ba maña, tɔkɔlo malɔbɔ mabe. Ozwee pha, ambya pha.

⁴² Nde phele na wo na bëe ngakye: Moto owa mophée nono kopho ya maa ma mpiyo na monomo wa baakyikyi onte ya baekosi banga, pho ali moekosi wa nga, amozwa iphuti se.»

11

Batima ba Yoane Mabatise (Luka 7.18-35)

¹ Waaunva Yesu iphe baekosi bëe iko mbuka bafale mibeko maamina, amba ya mana omo pho ya ikyemiumola na ikyemiteya o nkyisi yaa mambale.

² Yoane Mabatise abaka o bôlôkô. Amba ya oka sango ya bitoma bikyele Klisto, emba amba ya toma baekosi bëe baayoko,

³ pho baikutuna Yesu obokye: «Eli we Masiya osengyesi iya ndee toziya mosuu?»

⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Kyendé kye imola Yoane maphoo maso maokyti bëe na maaweni bëe.

⁵ Bato baapholo miyo babuto iwene, baa otoco makolo babuto itambula, bato ba maba babikyi, baa loko babuto ioka, baawa baako, baa ngongo baokyi Simo Elaa.

⁶ Nkyisa ili na moto owa moba sa less ianola se oka nga!»

Yesu kawo pho ya Yoane Mabatise

⁷ Waaboutwa baekosi ba Yoane, Yesu aesi ya tata ituna bato pho ya Yoane yokye: «O bokye, okyekyi kyeka ye? Mumbunye monyingane na eweéle? Phe?

⁸ Ka okyekyi kyeka ye? Moto alati bitobu bilaa? Ka balate bitobu bilaa bazale o mangambi ma bokonzi.

⁹ Ka okyekyi kyeka nde iye? Moimosis wa Nwaphongo? Ee, nde phele na wo na bëe, alekyi na moimosis wa Nwaphongo.

¹⁰ Pho Yoane ali owa wo bëe o buku pha Nwaphongo bofo: "Namotoma tima ya nga o boo pha we pho ya ieboonyisela nzela."

¹¹ Nde phele na wo na bëe ngakye: Onte ya bato baso baabotama na ɿwanjwasi, oolekyi Yoane Mabatise na ngambo talii. Kasi oolekyi bokiyikyi o Bokonzi pha ikolo, yo mala alekyi Yoane na ngambo.

¹² Tata imbele saaba Yoane kateya tee nono loló eye, bali nde ijrwanwa na bokonzi pha ikolo; banguna balukye iboñololo.

¹³ Baimosi ba Nwaphongo baso, ebe na mibeko ma Mose, baimolaka maphoo mamana tee nono o imbele sa Yoane.

¹⁴ Ka bokolukye imoanola, Yoane ali Eliya owa imolaka bëe iya se.

¹⁵ Ooli na matoo ma ioka, aokyel!»

¹⁶ «Namoulinya bato ba loló na nza? Baulane na bana baakyikyi baazasi o munsongo bambe wo na bëbi na bëe bokye:

¹⁷ "Toulesi iphengo, toikyi bina! Totubi meembo ma elesi, kasi toikyi lela!"

¹⁸ Pho Yoane aya, waaba yo saza, sanywa, bokye: "Ali na bôlôbô bofe!"

¹⁹ Kasi Nwana wa Moto aesi, kaze, kanywe, bokye: "Kye ka moto oyo kau munya nde izaa na inywa vinyo, ekamba ya baphutise bamputi na bato ba masum!" Kasi zebi siwenene phele na bitoma ba sango.»

Nkyisi iinene ilée ianola Yesu (Luka 10.13-15)

²⁰ Emba Yesu amba butwa ioya nkyisi iinene yaakyelakayo bilekyesako biikye, pho bato ba nkyisi me tebaika fongola ntema ya bëe. Amba wo yokye:

²¹ «Ngongo ya we mokyisi ɿwa Korazine! Ngongo ya we mokyisi ɿwa Betesaida! Pho bilekyesako biakyelamaka oka bëe bo biakyelamaka nde o Tula na Sidona, kalakala bato ba bëe nde baunva lebe, nde baunva misweya mbutu, nde baunva fongola ntema ya bëe.

²² Yango mena nawo na bëe ngakye: Mokolo ɿwaa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya bëe ya moleka eyaaka Tula na Sidona.

²³ Na we Kapalanauma, koumunya obokye wa mobaa nono o ikolo? Phe. Wamouta nono o mokyisi ɿwa bawe! Pho bo bilekyesako biakyelamaka oka ya we bo biakyelamaka o Sodomo, mokyisi me nde motaabaan nono loló eye.

²⁴ Yango mena nawo na we ngakye: Mokolo ɿwaa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya we yamoleka eya Sodomo.»

Yaka oka nga, wamoema (Luka 10.21-22)

²⁵ Imbele saasina Yesu amba ya wo yokye: «Ee Tata, Nkolo wa ikolo na munse, naephé melesi pho oziti maphoo mama na bato ba malondo na ná bato baaekola, kasi omaimosis bato baatebali na ntina.

²⁶ Phele, Tata, wazingaka obokye wakyelame nde bomo.

²⁷ Tata aphe maphoo maso o maboko ma nga. Moto monomo taaebe Nwana bo teebe Tata, na moto monomo taaebe Tata bo teebe Nwana, na bawaa baazinga Nwana ibateya Tata.»

Phila na nga mokaka

²⁸ «Yaka oka nga bëe baso baaphembia na iphilä ephesi ezito na moeyeminy.»

²⁹ Phila na nga mokaka, yaka ya zwe zebi oka nga, pho nali moto wa ngongo na wa bonyile; waamba ya zwa na boemakye.

³⁰ Mokaka moetomisa nga iphilä ɿwa lawa, na ephesi ya nga teeli ezito.»

³⁰ Moto ootoli na nga mbale, kanzine. Yo ootonsungye na iñokya bato, ka banyangole.

³¹ Yango mena na wō na bēe ngakye: Bato bāso baakyele masumu na baatiyole Nwaphongo, baablimbisa. Kasi moto owamowamba Bolōbō Bosanto ete baamolimbisa.

³² Owa mowōle Nwana wa Moto lowo lobe, baamolimbisa, ka nde yo owa mowōle Bolōbō Bosanto na bōbe, ete baamolimbisa, ebe o mokyisi mumu, ebe na o mokyisi njwaa moyaa.»

*Nwete na mbuma ya njwango
(Matiye 7.16-17; Luka 6.44-45)*

³³ «Bo ophikyi nwete moola, wa mozwa mbuma iindaa; bo ophikyi nwete moþe, wa mozwa nde mbuma iimbe. Pho baeþe nwete nde na mbuma ya njwango.

³⁴ Bēe manzōo! Oli bato bāþe, waamba wō mapħoo malaa ndengye'ye? Pho munċo katokolo nde mapħoo maute o ndondo.

³⁵ Moto molaa katokolo mapħoo malaa maute o ndondo ye, moto moþe katokolo mapħoo maþe maute o ndondo ye me.

³⁶ Na wō na bēe ngakye: Mokolo njwa mosambisa Nwaphongo bato, moto na moto amosamba na mapħoo maso maapha maatokolo o munoko nwe.

³⁷ Pho bāmoelongya nde na bōwōkye pha we naa bāmoenyetē nde na bōwōkye pha we.»

*Bafalisayi baongye elekyesako
(Matiye 16.1-4; Malako 8.11-12; Luka 11.16, 29-32)*

³⁸ Emba bateye bā mibeko baayok na Bafalisayi bāmba ya wō na Yesu bēkye: «Moteye, tozingye obokye olokyelele elekyesako.»

³⁹ Yesu amba ya babuyisa bōbo: «Nwaphongo amoteya nde elekyesako użonu eyaka moimosi Yona.

⁴⁰ Pho bo wakvelaka Yona nkolo iyato o ibuu sa swe eenene, nde bōmo Nwana wa Moto amokyela nkolo iyato o se ya manyete.

⁴¹ Mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, bato bā Niniwe bāmoya ephunda bēe bato bāa lōlo, pho bēe bābongolaka ntēma ya bēe waoka bēe yaawok Yona. Kasi ooli wawa alekyi Yona.

⁴² Mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, mokonzi njwa njwanjwasi wa mokyisi njwa Saba amoya ephunda pho yo autaka itakye pho ya iya oka mapħoo ma zebi sa Salomo. Kasi ooli wawa, alekyi Salomo!»

*Waakule ya butwa bolōbō bōbe
(Luka 11.24-26)*

⁴³ «Bo bolōbō bōbe botoksi onte ya moto, bokye miengyebana o bokye pho ya iluka elele ya ibaa. Bo te bozwe elele,

⁴⁴ bōmiwōle obokye: «Nakule butolela moto owa bāka nga pho yo ali ndokolo ingambi sa nga.» Kasi waa ya butwa phaango, boyazwa ingambi me pha, bāsi bōngye na bōlaa.

⁴⁵ Emba boombe kye kpa mbengo ya malōbō masuu sambo maabolekye na bōbe; mango maso maambe yaa molōngō iya zala o nzoto ya moto mona. Emba moto mona kambe otōnō ileka bōwabāka yu phanza. Ya moħa nde bōmo pho ya bēe bato bābe baalolo.»

*Saakolo ibota sa Yesu
(Malako 3.31-35; Luka 8.19-21)*

⁴⁶ Waabā Yesu kataa wō na bato, nyango na bāna nyango bāmamba ya. Baesi ya teme o nze, balukaka iwōnō ne.

⁴⁷ Moto monōmo amba ya wō na Yesu yokye: «Kyeka, nyōngō na bānaa nyōngō bali o nze, balukye iwōnō na we.»

⁴⁸ Yesu amba ya buyisa moto me yokye: «Mama nza? Bānaa mama bānza?»

⁴⁹ Amba teya na eboko bili bāekosi bēe yokye: «Kyeka mama na bānaa mama bēe bāba.»

⁵⁰ Pho moto okokyele mapħoo maazingye Tata owa ikolo ali njwana mama, nkanasa ya nga na mama.»

13

*Ete ya mophikyi
(Malako 4.1-9; Luka 8.4-8)*

¹ Mokolo mamuna, Yesu amba ya tōkolo o ingambi, aesi ya kye zala o mokukulu njwa ebale pho ya iteya.

² Bato bākye bāmba ya angana wali yo, yango mena Yesu amba ya baa o vato, akye zala. Bato bāso batemekye o mokukulu.

³ Yesu amba ya bāimola mapħoo maikye na bite. Awākō yokye: «Moto monōmo akyekye phika ndemo o inzambi se.»

⁴ Wa bā yo kakyeminyaka ndemo, ndemo iiyōkō ikaa o nzela, manyosi maesi ya ikomola.

⁵ Ndemo iiyōkō ikye kaa o elele ya mabanga, wamo manyete maikye phe, yango mena ndemo itokosi sakōko.

⁶ Waangala moo, inyiti pho nkanga te ya ikaka nyōsa.

⁷ Ndemo iiyōkō ikye kaa o nkata yaa milō, nkata me ikosi, ikyetitise ndemo iindaa.

⁸ Kasi ndemo iiyōkō ikaa o manyete malaa, iboti, ina mbuma munkama, iiyōkō mbuma makoo motoba, iiyōkō mbuma makoo maato.»

⁹ Yesu amba kula bākyā yokye: «Ooli na matoo ma ioka, aokye!»

*Pho ya'ye Yesu kawo na bite
(Malako 4.10-12; Luka 8.9-10)*

¹⁰ Emba baekosi bamba ya susinya phenephe na Yesu, bamba ya motuna bekaye: «Pho ya'ye kolowole na bite?»

¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bee okoky eba sekyele ya Bokonzi pha ikolo, kasi bee tebakoky ieyebe.

¹² Pho moto ooli na mbolo nzikye, bamokula mobakyisela, kasi ooli phaa, baamobololo na nwana ndambo oo bakyi ne.

¹³ Yango mena nakpe bite pho ya ibawole, pho na bo bakyekye tebawene, na bo balaa mato, tebaokye, tebaa ssoso, tebaambe na eba.

¹⁴ Na babona maloba ma moimosi Isaya makokyisame waa wo yo obokye:

“Na bo ooky ndengye’ye, otoebe, na bo olembetesu ndenyeye, otoowene.

¹⁵ Pho bato baba bali na ntema nkusi, bamiundi matoo, bazibi miyo pho bee sawene,

bee saoka, bee saeba.

Bo sa babona phe, nde babongolaka ntema ya bee pho nababikya, kye wo Nwaphongo.”

¹⁶ «Ka bee, ba na nkyisa pho miyo ma bee mawene, matoo ma bee maokye!

¹⁷ Nde phele na wo na bee ngakye: Baimosi baikye na bato ba bosembo baikye baibaka na phowa ya ioka na ya iwene mapho mawene bee mama, kasi tebaika mawene, baibaka na phowa ya ioka mapho maokye bee mama, kasi tebaika maoka.»

*Yesu alimbosi ete ya mophikyi
(Malako 4.13-20; Luka 8.11-15)*

¹⁸ «Okyemela ntina ya ete ya mophikyi.

¹⁹ Bato baokye simo ya Bokonzi pha ikolo kasi tebaikyi esoso, bali ndokolo ndemo ikaa o nzela, Munguna aesi ya imanya o mandondo ma bee.

²⁰ Bato baayoko bali ndokolo ndemo ikaa o manyete maangana na maafanga, baokye iloba sa Nwaphongo, basianole na nkyisa izele.

²¹ Kasi iloba me tesii tokolo nkanga o mandondo ma be, basikyele nde nwana foysi bobo; emba wambe yaa mampasi na minyoko pho ya iloba sa Nwaphongo, baleianola sa bee izele.

²² Bato baayoko bali ndokolo ndemo ikaa onte ya nkata yaa milo, baokye iloba sa Nwaphongo, kasi pho ya phowa ya mokyisi na phowa ya ezwele ekye kosa bato, iloba me sioton, emba tesii bote na ekpele.

²³ Bato baayoko bali ndokolo ndemo ikaa o manyete maalaa, baokye iloba sa Nwaphongo, basiso, emba baambe

bota mbuma: Bana munkama, baayoko makoo motoba, baayoko makoo maato.»

Ete ya munkata moobe

²⁴ Yesu amba kula ya bapkela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na moto monomo owa aphikaka mumboto molaa o inzabi se.

²⁵ Mokolo monomo, waa mokolo, waafa bato baso na ebuu, munguna nwa moto monomo aesi ya kyendé phika munkata moobe o nte ya ble nono wakyende ye.

²⁶ Waatokolo nkona, ble ekyesi ndomba, munkata moobe motokosi na nwango me.

²⁷ Baombo baesi yakye wo na mokolo inzambi beekeye: “Nkolo, ka waphikaka mumboto moola o inzabi sa we, ka munkata moobe mouti bi?”

²⁸ Amba ya babuyisa yokye: “Eli munguna nwa nga moto okyesi baabona.” Emba baombo baamba ya motuna bekaye: “Ozingi obokye tokye manya munkata moobe?”

²⁹ Amba babuyisa yokye: “Phe, pho waamumanya bee munkata moobe nde obisi na ble.

³⁰ Oile kyikole yango iso, waaincko, imbele me, na mowu na banoky ngakye: Taabilu munkata moobe phanza, omokangye mbombo mbombo pho ya imotumba, sima ombe angyisa ble oenyosa o bompende pha nga.”

*Ete ya mumbuma nwa mutarde
(Malako 4.30-32; Luka 13.18-19)*

³¹ Yesu ambakula bapkela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na mumbuma nwa mutarde nwaaphika moto monomo o inzabi se.

³² Eli mumbuma moolekyi bokiyiki onte ya mumbua iso, kasi bo motokosi, molekye ndemo iso illii onte ya inzabi na phanda. Mobutwe nwete na bitakyi, manyosi maya tonga moobo omo.»

*Ete ya munco moulole mapa
(Luka 13.20-21)*

³³ Yesu amba kula ya bapkela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na munco nwa mapa moanginya nwaanjawi na faline iikye, nono waanyangwe nwango oena faline eso.»

*Pho ya'ye Yesu abaka kawo na bite
(Malako 4.33-34)*

³⁴ Yesu awole bato mapho maso maamana na bite, abaka kabawole nde na bite.

³⁵ Akyelaka babona pho ya ikokya mapho maawoko moimosi obokye: «Na mowu nde na bite. Namoiimola mapho maabombama uta o etatele ya mokyisi.»

Yesu alimbosi ete ya munkata moobe

³⁶ Emba Yesu amba ya mana wali bato, amba ya butwa o ingambi. Baekosi bée bamba yakye wali yo, bamba ya motuna békkye: «Ololimbolele ete ya munkata mooße o inzambi.»

³⁷ Yesu amba ya babuyisa bobo: «Moto ookophikye mumboto moola, eli Nwana wa Moto,

³⁸ inzambi eli mokyisi, mumboto moola eli baanole Bokonzi pha ikolo, munkata mooße eli bato baanole Munguna.

³⁹ Munguna okophikye munkata mooße, eli zabutu, mbuma ya inóko eli suka ya mokyisi, banókyi eli banze.

⁴⁰ Bookomanya bée munkata mooße pho ya imovaka o ñwenya, yamoba nde bomo o suka ya mokyisi.

⁴¹ Nwana wa Moto amotoma banze bée, bamumanya o bokonzi phe bato baso baot ianola sa bëbi, na bato baakyele bobe,

⁴² baabavaka o itumbu sa ñwenya, omo nde malelo na itwa mino.

⁴³ Kasi bato baa bosemba bamungyengye ndokolo moo o bokonzi pha Ango wa bée. Oli na matoo ma ioka, aokye!»

Ete ya ezwele eya bombama

⁴⁴ «Bokonzi pha ikolo pha ulana na ezwele eya kundama o inzabi. Moto monomo akye ekundola ambikula ebomba. Na nkyisa iso, akye ungya mbolo ye iso pho aombe sina inzabi.»

Ete ya bayaka

⁴⁵ «Bokonzi pha ikolo pha ulana na muungye wa mbolo ookolukye bayaka baala.

⁴⁶ Bo azwe yonoyeo eya motuya mwikye, amokyé ungya mbolo iso illi ne pho akye ombe bayaka me.»

Ete ya bondendi

⁴⁷ «Bokonzi pha ikolo pha kula ulana na bondendi bovakyi bée o ebale, boovakyé swe ndengye na ndengye.

⁴⁸ Botondi na swe, baosi baobendii o mokukulu, emba bambe zala pho ya iolo swe, iindaa baikyele o bikòkòlo, iimbé baivakye.

⁴⁹ Ya moba nde bomo o suka ya mokyisi, banze bamoya kabola bato baabe na bato baala.

⁵⁰ Pho ya ivaka bato baabe o itumbu sa ñwenya, omo nyaa malelo na itwa mino.»

Bizwele biikasi na biinyakune

⁵¹ Yesu amba ya batuna yokye: «Bee ooky maphoo maso mama na bolaa?» Bamba ya mobuyisa békkye: «Ee, tookyi.»

⁵² Emba amba ya wo na bée yokye: «Yango mena, moteye wa mifeko munso ookoekole maphoo ma Bokonzi pha ikolo

kaulane na moto wa ezwele ookotoko ná mbolo iinkasi ná mbolo iinyakune.»

*Bato ba Nazalæte bale ianola Yesu
(Malako 6.1-6; Luka 4.16-30)*

⁵³ Waaunva Yesu ikpa bite babina, amba ya mana omo,

⁵⁴ amba ya kyendé o mokyisi ñwaakolaka yo. Aesi ya butwa iteya o Ingambi sa makyita. Emba bato baso baabaka wamo bakamwaka na boikye. Bawoko békkye: «Azwe zebi sisi bi? Kakyele bilekyesako bibi ndengye?»

⁵⁵ Teli yo ñwana wa mowasi ñwa mabaya? Nyango teli Maliya? Banaa nyango teli Zake, Zozefu, Simo na Yuda?

⁵⁶ Mankanasa me maso temali na ñanga wawa? Bona bokonzi bobo abozwe bii?»

⁵⁷ Yango mena tebaikaka moanolela. Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Moimosi wa Ñwaphongo kazwe ngambo o nkyisi iso manya nde o mokyisi nwé na o ibota se.»

⁵⁸ Yesu amba ya kyela omo nde banaa bilekyesako ndambo pho bée tebaikaka moanola.

14

Iwaa sa Yoane Mofatise

¹ Imbele saasina, Elode, mokonzi ñwa Galileya, aesi ya oka bawo pho ya Yesu.

² Amba ya wo na bato baetoma bée yokye: «Eli Yoane Mofatise, akundo! Yango mena azwe mwiya ñwa ikyela bilikyesako bobo.»

³ Pho phanza, Elode atomaka baakya Yoane, ñamokangye maphanga, ñamovakye o boloko. Yabaka pho ya lowoo la Elodiya, ñwasi wa ñwana nyango Filipe.

⁴ Pho Yoane awoko na Elode yokye: «Mifeko ma banga mikatele obokye tokokiyi ibuya Elodiya ñwasi wa we!»

⁵ Yango mena Elode alukaka iboma Yoane, kasi abaka kalote Bayuda, pho bato baso baapaka Yoane ndokolo moimosi.

⁶ Nzuka moko ñwaakylakela Elode eseleko ya iyumunya moko ñwaabotamaka yo, ñwana wa Elodiya wa ñwarzwasí amba ya bina o boo pha bato baabangaka yo. Asepelisaka Elode na boikye.

⁷ Yango mena Elode amba kata seleka obokye aamophe ekpele eso eya moonga yo.

⁸ Uta na mateya ma nyango, ñwana amba ya wo na Elode yokye: «Impe ñwarzwasí eye moto ñwa Yoane Mofatise mi lako!»

⁹ Mokonzi Elode aesi ya oka ngongo boikye, kasi pho ya seleka eyakataka yo o boo pha bato baabangaka yo, amba ya toma obokye ñamophe moto ñwa Yoane.

¹⁰ Amba ya toma moto mōnōmō ikye tena moto ḥwa Yoane o bōlōkō.

¹¹ Baamba yaa na moto me mi lako, bamba ya mophe ḥwana wa ḥwanjwasi me, yo amba yakye mophē nyango.

¹² Baekosi ba Yoane bamba yakye kpa ena ebembe bamba kye ekunda. Bamba kye imola Yesu mapħċċo maaleka.

Yesu azeye bampelē nkoto itano

¹³ Waaoka Yesu simo ya iwaas sa Yoane Moħatise, aesi ya mana omo yaa vato, amba ya kye yo mampenza o elele yoncocy ya indende. Kasi bato baesi ya eba, bamba tōkolo o nkyisi ya phenephe, bamba ya moħsena na makolo yaa mokukulu.

¹⁴ Waabwa yo o vato, aesi ya wene bato baikye, amba baoka ngongō, amba butwa ibikya bato ba bée baamalosi.

¹⁵ Waakoma waa nkōkolo, baekosi ba Yesu bamba ya susinya oli yo, bamba ya wo ne bée kye: «Bunya bokye, elele eye eli indende, buya bato pho bakyende o nkyisi bakiye om̄ba ntoma ya izaa omo.»

¹⁶ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Te wali ntina obokye bakyende, obaphē bée mampenza ntoma ya izaa!»

¹⁷ Kasi bée bamba ya wo ne békkye: «Wawa, toli nde na mapa matano na swe ibale.»

¹⁸ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Inzelele na yango.»

¹⁹ Emba, amba ya wo na bato baso bazale o nkata, aesi yakpa mapo matano na swe ibale miina, amba ya tomba miyo o ikolo, aphē Nwaphongo melesi. Aesi ya kyese mapo amaphe baekosi. Emba baekosi bamba kyemikabela bato.

²⁰ Bato baso bazaka, baokaka. Baekosi bamba ya ongo banyanzima iko mbuka bākale bōħeet ba bitee baikalaka.

²¹ Bato baazaka babaka bampelē phenephe na nkoto itano sa tanga bābasi na bāna.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

²² Sakōkō Yesu aesi ya toma baekosi bée ba baa o vato pho baktisa o bo phē o mokukulu moyōkō, wamoba yo kataa buya bato.

²³ Waunva yo ibabuya, aesi ya baa o bokosi pho ya ibondele. Waakoma nkōkolo aikalaka wamo nde yo mampenza.

²⁴ Vato pha komaka o bōdiko, kanda yabaka kye babuya na munsimha pho eweelle yabaka ekusi.

²⁵ Wakoma bunya phenephe na iye, Yesu amba ya benga baekosi bée yaa makolo, amba tambula o ikolo sa maa.

²⁶ Waamowenē bée katambule o ikolo sa maa, bawenekye bōħō, bamba wo békkye: «Eli mozis!» Bamba butwa iyanjwana na bōna bōħō.

²⁷ Kasi mbala yoncocy Yesu amba ya wo na bée yokye: «Saila, eli nde nga, bée salatal!»

²⁸ Emba Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Bo eli we phēlē, wo nanga na tambule o ikolo sa maa, nayee oli we.»

²⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Yakal!» Petelo aesi ya tōkolo o vato amba ya butwa itambula o ikolo sa maa, pho ya ikyende oli Yesu.

³⁰ Kasi waawenē yo eweelle ekusi, amba ya wene inganga. Amba ya tata izinda nōnō wa arjwana yo yokye: «Nkolo, imbikya!»

³¹ Mbala yoncocy, Yesu amba ya elola eħċċo, aesi ya mophila, amba ya wo ne yokye: «Moto wa ianola sikiyki! Pho ya ye oikakyi ziko?»

³² Emba bée baso babale bamba ya baa o vato, eweelle esi ya lees.

³³ Boħeħla baekosi babaka o vato bamba ya kusama na mabongō o bo pha Yesu, bamba ya wo békkye: «Oli Nwana wa Nwaphongo phēlē!»

Yesu abikye bato ba malosi o Genesalete

³⁴ Waaunva bée ikatisa ebale, baesi ya kye seme o manyete ma Genesalete.

³⁵ Bato ba mokyisi me bābāka Yesu phanza, emba waamowenē bē, bamba kyemimola mboka esō obokye aesi. Bamba moyeleta bato baso baa malosi.

³⁶ Bamba ya nyingtonela ne obokye abale bākume nōnō songya ya munkoto nwē. Bato baso baamokumaka bābikaka.

15

Yesu kateya pho ya mateya ma bankōkō

¹ Mokōlo mōnōmō, Bafalisayi na Bateye ba mibeko bautaka o Yelusaleme, bamba ya angana oli Yesu, bamba ya motuna békkye:

² «Pho ya ye, baekosi ba we tebaakumole mibeko ma bānkōkō? Pho tebaakunyole se o bo pha izaa.»

³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Ka bée, pho ya ye tookumole mibeko ma Nwaphongo, Kokumole nde bōnkōkō pha bée?»

⁴ Pho Nwaphongo awo bōbo: “Kumola nyōngō na ongo”, kasi “owa motola nyango na ango, bāsengyesi imoboma.”

⁵ Kasi bée kowō obokye: “Moto akokyi iwōō na nyango ebe na ango obokye mbolo iunvakiy esunga na nga, na ibombi pho ya Nwaphongo.”

⁶ Bo awo bābona, takokyi kula sunga na nyango na ango. Mena kabuya mibeko ma Nwaphongo ekpele phaa pho ya itosa bōnkōkō pha bée mampenza.

⁷ Banyamañole! Moimosi Isaya abaka nde na elongyi waawo yo pho ya bée bofo:

⁸ "Bato baba bankumole nde na munoko. Kasi o mandondo bali itakye na nga.

⁹ Losambo la bée teloli na ntina. Pho mateya ma bée mali nde mibeko miute na bato."

Maphoo maacto ndondo ya moto

¹⁰ Boñele, Yesu amba ya banga bato baso, amba ya wo na bée yokye: «Okyemela, ombe na kytitolela:

¹¹ Teli ekpele ekye nyolo o munoko ñwa moto ekye mobuya moto wa sokoto. Kasi akyetokolo o munoko nwe, kyeka yango ekye mobuya moto wa sokoto.»

¹² Emba baekosi bamba susana phenephe na Yesu, bamba ya wo ne békelye: «Koebe obokye maphoo maawo we mamana, maphe Bafalisayi ndondo boçosi?»

¹³ Yesu amba ya buya yokye: «Ijwete munso ñwaatenjwaika phika Tata oli o ikolo, baamophikola.

¹⁴ Obale! Bali bato baapholo miyo fateya bato baapholo miyo nzela. Bo moto monomo owa pholo miyo kateya nwébi ne owa pholo miyo nzela, bée baso bafale bamokaa o ibela.»

¹⁵ Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Ololimbolele ntina ya ete me.»

¹⁶ Yesu amba ya wo yokye: «Na bée naino tozwe malondo?»

¹⁷ Bée toebe obokye ekpele eso ekye nyolo o munoko ñwa moto, kyelekane o ibuu se, emba sima kyekye tokolo o zikyi?

¹⁸ Kasi ikyi tokolo o munoko, kyiute o ndondo, yango ikokyti ibuya moto, moto wa sokoto.

¹⁹ Pho maumunya maso ma ikyela bofe maute o ndondo ya moto, eli booli iboma bato, ikyela baphemba, ikyela bondumba, iiiba, ikatela bato bée, na iyo bato.

²⁰ Mena eli maphoo maacto moto. Kasi izaa sataa kunyola se, tesiibuya moto, moto wa sokoto.»

Nwanjwasi ootoli Moyuda aanosi Yesu

²¹ Boñele Yesu aesi ya mana o elele me, akye o nkyisi ya Tula na Sidona.

²² Nwanjwasi monomo wa Kanana abaka kazale o mokyisi me, amba yaa oli Yesu, amba ya ajwana yokye: «Moteye, Nwana wa Davidi, inzokye ngongo! Nwana wa nga wa nwanjwasi ali na boñobo bofe, bomunyokolo na fokus!»

²³ Kasi Yesu taika mobuyisa na lowoo. Baekosi bamba yaa oli Yesu. Bamba ya wo ne békelye: «Omowiinya, pho taale ikyemianjwana o sima ya banga.»

²⁴ Yesu amba ya buya yokye: «Bantoma nde oka bato ba Isalayele baali ndokolo mampate maabunga.»

²⁵ Kasi ñwanjwasi me, amba ya kusama o boo pha Yesu, amba ya wo yokye: «Moteye, insungye!»

²⁶ Yesu amba ya wo yokye: «Teli bølaa o bokye okpe ntoma ya bana oivakyele manva.»

²⁷ Nwanjwasi me amba ya wo yokye: «Nde phelé Moteye, kasi manva mazee impusu ikyilale o se ya mesa ma bankolo ba me.»

²⁸ Emba Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Ee, ñwanjwasi oyo! Oli na ianola sinene. Waekyelamele foozingyi we.» Nde o sina imbele me, ñwana we abikyi.

Yesu abikye bato baikye baa malosi

²⁹ Boñele Yesu aesi ya mana wa mo, akye o mokukulu ñwa maa maanene ma Galileya. Aesi ya kye zala o ikolo sa ngomba.

³⁰ Bato baikye bamba ya kyendé oli yo. Banyanye bato baaotono makolo, bato baapholo miyo, bituku, mammubu, na bato baa malosi ndengye na ndengye. Bamba ya bázasa o se o boo pha Yesu, emba amba ya bávikya.

³¹ Bato bákamwaka waaawene bée mamubbu mabuto iwo, bituku bibikyl, bato baa otóno makolo batambusi, bato baapholo miyo, baweni. Emba bato baso bamba tata ikumbela Nwaphongo owa Isalayele.

Yesu azeye bampele nkoto ine

³² Yesu amba ya banga baekosi bée, amba ya wo na bée yokye: «Naokyele bato baba ngongo, pho nkolo iyato bali na nga wawa, kasi tebalí na ntoma ya izaa. Sizingye ibabuya na nzala, pho imbele sisuu nde bakyé kpa phikyi o nzela.»

³³ Baekosi bamba ya motuna békelye: «Wawa toli o bokye, tomokyé zwa ntoma bi, obokye bazee baokye?»

³⁴ Emba Yesu amba ya batuna yokye: «Bée, oli na mapa bo?» Bamba mobuyisa békelye: «Toli na mapa sambo na banaa swe inkyikyi.»

³⁵ Emba Yesu amba ya wo na bato baso obokye bazale o se.

³⁶ Aesi ya kpa mapa sambo na ina swe, aphees Nwaphongo melesi, aikyesi, aiphe baekosi bée obokye baikabe. Baekosi baikpe, baikabesi bato baso.

³⁷ Bato baso baazaka baokaka. Baekosi baongoko ntoma yaa otwaka bée, ya tonzaka banyanzima sambo.

³⁸ Bato baazaka babaka bampele nkoto ine, sa tanga babasi na bana.

³⁹ Waaunva yo ibuya bato o nkyisi ya ñe, Yesu aesi ya baa o vato, aesi ya kyende o manyete ma Magadana.

16

Bafalisayi na Basadukayi ñaongye elekyesako

¹ Bafalisayi na Basadukayi ñamba ya waali Yesu pho ya imumeka. Baesi ya motuna obokye akyele elekyesako pho ya iteya obokye maphoo maakyele yo maute oka Nwaphongo.

² Yesu amba ya babuyisa bobo: «Waakome nkoko lo ñe kow o obokye: "Mbula eteeno, pho ikolo sili silaa."»

³ Ka waamunkunkutu ñe kow o obokye: "Lolo mbula ya munoo, pho ikolo siñelo." Waakyekye ñe ikolo, ñe koebe naa mbula ya munoo naa eteeno. Kasi bileko biiteya maphoo ma nkolo ikyiye, toebe ibilimbola.

⁴ Banyamañole, bato ba lolo eye bali bato bañe na bato ba bikobo, tebaakumole Nwaphongo, ñaongye elekyesako. Kasi etebawene na elekyesako na yonoyoo, bo teebe nd'eyaaka Yona phe.» Emba, amba ika baika, aesi ya kyende.

Kyeba na mateya na Bafalisayi na Basadukayi

⁵ Waakatisaka ñaekosi o mbale eeyoko ya maa ma manene, babungaka iphilama.

⁶ Emba Yesu amba ya wo na ñe yokye: «Kyeka! Nde kokyebé na munoo ñwa Bafalisayi na Basadukayi moubole mapá!»

⁷ Ñaekosi ñamba butwa iwono ñe na ñe, bokye: «Aw ñabona pho tololi na mapá.»

⁸ Kasi Yesu aebaka maumunya ma ñe, amba ya batuna yokye: «Pho ya'ye kowono ñe na ñe obokye, nde pho tololi na mapá? Bato ba ianola sikiyiki.

⁹ Ñe naino tososoci? Umunya mapa matano maa zeyaka nga ñampele nkoto itano. Umunya na motuya ñwa banyanzima baa ñogoko ñe?

¹⁰ Umunya na mapa sambo maa zeyaka nga ñampele nkoto ine, banyanzima bo baa ñogoko ñe?

¹¹ Pho ya'ye ñe tososolo obokye siikaka wo na ñe pho ya mapa, waawoko nga na ñe obokye: «Kyeba na munoo ñwa Bafalisayi na Basadukayi moubole mapá!»

¹² Emba ñaekosi ñamba ya soso lo obokye Yesu taikaka wo na ñe obokye bakyebé na munoo moubole mapa, kasi bakyebé na mateya ma Bafalifayi na Basadukayi.

Petelo awoo yokye Yesu ali Masiya

¹³ Yesu amba ya kyende o nkyisi illi phenephe na manyete ma Sezare, mokyisi ñwa mokonzi Filipe. Amba ya tuna ñaekosi ñe yokye: «Bato ñawo bo pho ya ñwana wa Moto?»

¹⁴ Bamba ya mobuyisa ñe yokye: «Bakyi ñawo obokye oli Yoane Mofatise, ñana ñe yokye oli Eliyi. Baayoko ñakule wo ñe yokye oli Jeremi naa ñomomo na ñaimosi.»

¹⁵ Amba ya batuna yokye: «Ka ñe, kow o obokye nga nali nza?»

¹⁶ Simo Petelo amba ya buya yokye: «Iwe oli Masiya, ñwana wa Nwaphongo wa bomoo.»

¹⁷ Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Oli na nkyisa boikye, Simo ñwana wa Yoane pho teeli moto oeteye maphoo mama, kasi nde Tata ooli o ikolo.»

¹⁸ Emba nga na wo na we ngakye: Oli Petelo, o ikolo sa ibanga sisi namotonga ingomba sa nga, na iwaa etesiikkoye isi-bukuka.*

¹⁹ Namoephe maphungola ma Bokonzi pha ikolo, eya mokanga we wawa o se, Nwaphongo amoekanga o ikoli me, eya moingola we wawa o se, Nwaphongo ne amoeyingola o ikolo.»

²⁰ Emba Yesu amba ya katela ñaekosi ñe na ñokusi obokye ñe saimola nono moto obokye iyo ali Masiya.

Yesu aimosi bo wamowaa yo na bo wamokundwa yo

²¹ Tata imbelo me, Yesu atati iimola ñaekosi ñe polele maphoo maalukye imoyelela, amba ya wo yokye: «Esen-gyesi obokye na kyende o Yelusaleme, omoo, bankumu, bakonzi ba ñanganga ba Nwaphongo, ebe na bateye ba mibeko bominveninya bolosi boikye. Bamumboma, kasi sima ya nkolo iyato na mokundwa.»

²² Emba Petelo amba kye ne ñwana imbalé, amba butwa imooya yokye: «Ee Nkolo! Nwaphongo amoebanza, maphoo mamana ete maakyelame!»

²³ Yesu aesi yaekpana, amba ya wo na Petelo yokye: «Mana itakye na nga, Satana! Oli ibaku pho ya nga! Pho toumunya bokoumunya Nwaphongo, kasi koumunya bokoumunya bato.»

²⁴ Emba Yesu amba ya wo na ñaekosi ñe yokye: «Bo moto kalukye imbelo yo sakula luka bolaa phe mampenza, anyanya ekulusu ye, emba ambe mbenga.»

²⁵ Pho moto ookolukye ibikya bomoo phe, aañobungya, kasi owa mobungya bomoo phe pho ya nga, aabozwa.

* **16:18 16:18** O munoko ñwa Baela, nkombo ya petelo kyelukye iwo obokye ibanga.

²⁶ Na bo moto azwe ezwele eso eli o mokyisi, kasi abungye bomoo phe, ambi zwa ekpele'ye? Ekpele'ye eekokyи yo iambya pho ya iikola bomoo phe?

²⁷ Pho Nwana wa Moto amoya o nkyemо ya Anglo, yo na banze бе, emba amba phuta moto na moto ikokana na bitoma бе.

²⁸ Nde phelé na wo na бе ngakye: Onte ya бе baso baali wawa, bana ete baata waa phanza, saika wene na miyo bo wa moyaa Nwana wa Moto ndokolo mokonzi.»

17

Yesu awene o nkyemо ya Nwaphongo

¹ Sima ya nkolo motoba, Yesu aesi ya kpa Petelo, Zake na Yoane, nwana nyango na Zake, akye na бе o ngomba yонуо eanda, itakyе na bato, omо babaka nde бе mampenza.

² Nzoto ya Yesu ya butwaka ndengye esuu o miyo ma бе. Boo phe pha butwaka fongyengye ndokolo moo, bitobu бе ba butwaka bitane рee.

³ Boñelé, baekosi me баато баesi ya wene Mose na Eliya бавоно на Yesu.

⁴ Emba Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, eli bolaa obokye tobee wawa. Boozingyi, namotonga ndalaku iyato wawa, мономо pho ya we, muna pho ya Mose, mooyoko pho ya Eliya.»

⁵ Waatafa yo kawо, impata сонсо siitanе siesi ya баизба, onte ya impata me, нвеси мономо moesi yaokana, mowo bofo: «Oyo ali Nwana wa nga owa соми, nali na nkyisa boikye pho ye. Omookyel!»

⁶ Waaoka baekosi нвеси me, бавенеку бобо boikye, nono waauya бе maboo nono o se.

⁷ Yesu amba ya kyende ooli бе, aesi ya bakuma, amba ya wo na бе yokye: «Injwaa, бе saila!»

⁸ Bamba inola maboo, kasi tebaikyi wene moto mosuu, nde Yesu yo mampenza.

⁹ Waaba бе baute ngomba, Yesu abakatelaka yokye: «Ве saimola nono moto мономо maphoо maso maaweni бе, tee nono mokoло нваамокунда Nwana wa Moto onte ya бавее.»

¹⁰ Boñelé baekosi bamba ya tuna Yesu бе yokye: «Pho ya ye бateye ba Miбeko баво obokye, esengyesi obokye Eliya aye phanza?»

¹¹ Iyo, amba ya babuyisa yokye: «Eli бомо, esengyesi obokye Eliya aye phanza pho ya iyafongya maphoо maso.»

¹² Kasi nga na wo na бе ngakye: Eliya nga aunva yaa, kasi tebaika moeba. Bamokyelela maphoо maso mahe bo

wazingaka ntema ya бе. Yango mena, бамуньоколо Nwana wa Moto nde bomо.»

¹³ Emba, baekosi basosoloko obokye kaba wole pho ya Yoane Mbatise.

Yesu abikye гwana ooli na bolobo бoбе

¹⁴ Waaboutwa бе o elele eyikalaka бato, moto мономо amba yaa ooli Yesu, amba kusama na mabоngо o boo phe.

¹⁵ Amba ya wo ne yokye: «Moteye, оkyela гwana wa nga wa lele ngongo. Ali na iphukuluku, mbala esuu kakaa naa o гwennyaa naa o maa.

¹⁶ Nayakakyi ne oka baekosi ba we, kasi tebaikyi koka imobikya.»

¹⁷ Yesu amba ya wo na бе yokye: «Oo! Бе tolı nde na ianola! Esengyesi obokye na kule ba na бе bileko bo? Inzelele na гwana me wawa!»

¹⁸ Yesu amba phaphala na bolobo бoбе me, emba phamba tokolo o nzoto ya гwana, mina wamoo, гwana abikyi.

¹⁹ Baekosi бамба yaa бе na бе oli Yesu, бамба ya motuna бе yokye: «Banga toloikyi koka itokolo bolobo бoбе me pho ya'ye?»

²⁰ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Pho бе oli na ianola sikiyikyi. Nde phelé na wo na бе ngakye: Nabo oli na ianola sikiyikyi booli mumbuma нва mutarde, wamowо na ngomba eye obokye: Mana wawa kyende owo, ya mumana. Ekpele yонуо tekokyи iekatela. [

²¹ Kasi bakokyи itokolo bolobo pha ndengye mena nde na ibondelę na na имима ntoma.]»

Yesu akuli imola bo wamowaayo na bo wa mokundwa yo

²² Mokoло мономо baekosi бамба yaangana бе baso o Galileya. Yesu amba ya wo na бе yokye: «Bamoamba Nwana wa Moto o мабо ma bato. ²³ Baamoboma, kasi o sima ya nkolo iyato amokundwa o nte ya баве.» Emba baekosi baokaka ngongo boikye.

Iphuta mputi ya Tempelo

²⁴ Waakoma Yesu na baekosi бе o Kapalananauma, bato baaphutisa mputi ya Tempelo, бамба ya waali Petelo. Bamba motuna бе yokye: «Moteye wa бе kaphute mputi ya Tempelo?»

²⁵ Petelo amba ya buya yokye: «Ее, kaphute.» Waanyoло Petelo o ingambi, Yesu amba ya wo ne yokye: «Simo, koumunya bo? Ookokyи iphuta mputi ya mokonzi нва mokyisi nza? Baalombo nde бавуту?»

²⁶ Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Babutu.» Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Bo баабона, баамокыи tebaaphute.

²⁷ Ka pho banga sabatungyisa, kyendé lóbo o maa maanene, swe eya motata we iimba, oetakole munóko, wa mowene phalanga eya ebuni, oekpe, ophute mputi pho ya banga na we.»

18

Olekyi na ngambo nza?

¹ Mokolo mōnōmō baekosi bamba ya waali Yesu, bamba ya motuna békelye: «Oolekyi na ngambo o Bokonzi pha ikolo nza?»

² Yesu amba ya banga ḥwana omokyé, aesi ya moteyé onte ya bē.

³ Amba ya wo yokye: «Nde phelé nawo na bēe ngakye: Bo mōbesi ḥwa bēe temobuto ndokolo ḥwaka bana baakyé phe, otonyoló o Bokonzi pha ikolo.

⁴ Oolekyi na ngambo o Bokonzi pha ikolo, eli moto oookomiuya na ookobutwe ndokolo ḥwana oyo.

⁵ Emba na moto nza, owa moyamba ḥwana omookyé pho ya nga, mēna anzambi nde nga mampenza.»

Sakyela bobe

⁶ «Ka moto nzaa owamokosa baakyikyi baaba baanzanole obokye bakyele bobe, elekakyi na bola obokye batingya moto me ibanga sinene o nkyingo, bamovakye o ebale.

⁷ Ngongo boikye na bato ba mokyisi, na ndengye ekyekyele bēe obokye bēbi bakyele masumu. Maphoo ma ndengye mēna temakokyí izanga; kasi ngongo boikye eli na moto okokyele obokye bēbi bakyele masumu.

⁸ Bo eboko ya we naa ekolo ya we kyeetome ikyela bobe, oetene, pho elekyi na bolaa inyolo o lola na eboko yōnōyō naa ekolo yōnōyō na ikyendé na maboko mabale na ná makolo mabale o lifelo, o ḥwenya mote mozime.

⁹ Ka bo ziyo sa we sietome ikyela bobe, osiphengolo kosivakye itakte na we, pho elekyi bolaa pho ya we inyolo o lola na ziyo sōnōsō, na ikyendé na miyo maso mabale o ḥwenya ḥwa lifelo.»

Ete ya mputate eebungyi ezwa

¹⁰ «Kyeba na iwene mōnōmō na bana baaba phaa; naewole pho banze ba bēe baabatele bātēme imbele sisó o boo pha Tata oli o ikolo. [

¹¹ Pho Nwana wa Moto aesi ya bikya baabunga.]»

¹² «Bēe koumunya bo? Bo moto mōnōmō ali na mampate munkama, bo yōnōyō ebungyi, etaikye ika makoo ibuya mbuka ibuya o ikolo sa ngomba pho akye luka eebungyi?»

¹³ Nde phelé nawo na bēe ngakye: Bo aezwe, amobaa na nkyisa pho ya mputate me ileka nkyisa iifbakyi ne pho ya mampate mako ibuwa mbuka ibuwa matemaikakyi bunga.

¹⁴ Nde bōmo, Ango wa bēe ooli o ikolo taazingye obokye na mōnōmō na bana baba abungye.»

Bo nwébi aekyesi bobe

¹⁵ «Bo nwébi aekyesi bobe, kyendé oka ye, omoweninyo bōbe boekyesi yo bēe babale. Bo aeyokyí, mēna akuli butwa nwébi na we.»

¹⁶ Kasi bo ale iyeyoka, kpa moto mōnōmō naa babale, pho "batene bolombe nde minóko ya manzoka mabale naa maato."

¹⁷ Kasi bo ale ibaoka, oloimole o ingomba. Emba bo ambi le ioka ingomba, omowenye ndokolo mopakano naa ndokolo mophutise wa mputi.»

¹⁸ «Nde phelé nawo na bēe ngakye: Maphoo maso maamoanola bēe wawa o se, ne Nwaphongo aamaanola o ikolo; ka maphoo maso maamole bēe wawa o se, Nwaphongo ne aamale o ikolo.»

¹⁹ Nakule wo na bēe ngakye: Bo o mokyisi mumu, bato babale onte ya bē, baokaa ibondélé pho ya inzonga ekpele, Tata owa ikolo aabaphe yango.

²⁰ Pho elele esó eangaa bato babale naa baato na nkombo ya nga, nali onte ya bē.»

Ete ya moto wa etoma otookyele bēbi ḥwongo

²¹ Emba Petelo amba yaa phēnēphē na Yesu, amba ya motuna yokye: «Nkolo, bo nwébi na nga ankyesi bobe esengyesi obokye na molimbisa mbala bo? Ekokyí ibaa mbala sambo?»

²² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Phe, siiwó na we obokye mbala sambo, kasi mbala mako sambo mbala sambo.»

²³ Yango mēna, Bokonzi pha ikolo pha ulana na mokonzi mōnōmō owa bangaka bato bēe baasetoma, pho akyekye maphoo ma mambongo ma bē.

²⁴ Waatata yo ikyeka maphoo me, bamoyelesi na moto wa etoma mōnōmō owa baka na mbongo enene.

²⁵ Moto me tabaka na baphalanga baiita mbongo me. Yango mēna mokonzi nwe amba ya toma obokye, bāmoungya ndokolo moombo na ḥwajawasi na bana ba bēe, ebe na mbolo ye, pho ya iita ena mbongo.»

²⁶ Moto wa etoma mōna, amba ya kusama na mabongo; amba wo yokye: «Mokonzi inzuyisa mōo, impe bānaa nkōlo, namwita mbongo ya we esó.»

²⁷ Mokonzi aesi ya mooka ngongo, amolimbise, nōnō waamole yo akye.»

²⁸ Waatokolo moto wa etoma mōna, akye vana na nwebi ne wa etoma owa baka na ḥwana mbōngō ye ekyiky ya baphalanga. Amoakye o ḥwesi, abuto imunyata na bokusi, amba ya wō yokye: "Iita mbōngō ya nga!"

²⁹ Nwebi ne amba ya kusama na mbōngō, amba ya nyigonela ne yokye: "Inzuyisa mōo, impe bāna nkōlo, namwita mbōngō ya we!"

³⁰ Kasi yo taikaka anola, amba kye munyēsa o boloko tee nōnō mokolo ḥwa iita yo mbōngō ye.

³¹ Waawene bato baetoma baayoko bābona, bawenekye ngōngō boikye, bamba yakye imola mokonzi ḥwa bē.

³² Mokonzi amba ya banga moto wa etoma mē, amba ya wō ne yokye: "Oli moto wa etoma moþe! Waþaka na mbōngō ya nga, na elimbisaka pho wanyingonelaka na nga.

³³ Nawē nga osengyelakyi iyokyela nwebi na we ngōngō bo wa eyokyleka nga ngōngō."

³⁴ Mokonzi aokaka yo, amba ya nyēsa moto wa etoma mē o boloko, tee nōnō mokolo ḥwa mwita yo mbōngō ye."

³⁵ Yesu amba ya wo yokye: "Tata ooli o ikolo amoekyela nde bōmō, bo mōnōmō onte ya bēs talimbise nwebi ne na ndondo yonoyō."

19

Mateya ma Yesu pho ya Lowō lookyeky iþoma bolonga

¹ Waaunva Yesu iwo maphōo mamana, amani o Galileya, aesi ya kyendé o manyete ma Yuda mali o mokukulu mooyoko ḥwa ebale ya Yaladēne.

² Moluku ḥwa bato moikye ḥwamba ya mobenga o mō, amba ya babikya.

³ Bafalisayi bāayoko bayakaka oli Yesu pho ya imumeka, bamba ya motuna bēkye: "Mibeko ma bāngā mianole obokye lele akoky iile ḥwasi we nde pha babona?"

⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: "Bēs naino totangyi buku pha Nwaphongo? "O etatele ya mokyisi, Nwaphongo akyelaka ḥwanjwasi na lele."

⁵ Emba, amba ya wō yokye: Yango mēna, lele amoika nyango na angō, amokyē an-gana elele yonoyō na ḥwanjwasi we, pho bēs baso bābale babutwe moto mōnōmō.

⁶ Nde bōmō, tebakuli ba bato bābale, kasi bābuto moto mōnōmō. Emba bo Nwaphongo ambo angiyina ḥwanjwasi na lele, moto sa bābabinya."

⁷ Bafalisayi bamba ya motuna bēkye: "Ka pho ya ye Mose aphekye nzela obokye

bo lele kale ḥwanjwasi na bolonga, asen-gyesi imokomela mokanda moteya obokye bolonga bowē?"

⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: "Mose aephēkye nzela ya ile bābasi pho ya nzoto bokusi ya bēs. Kasi uta o etatele teyaikaka bāa bābona.

⁹ Kasi nga na wō bēs ngakye: Bo lele ale ḥwasi we, bo te eþe nde pho ya bōndumba phe, akyē longa mosuu, mēna kakyele phembē."

¹⁰ Baekosi bēs bāmba ya wō ne bēkye: "Bo mobeko ḥwa bolonga mobee bābona, eleyki na bōlaa iba salonga."

¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: "Teli bato bāso baakokyi isosōlo mateya mama, manya nde bāaunva phe Nwaphongo bokusi pha imaanolā.

¹² Maphōo mali maikye, maakatele moto salonga. Bakyi tebaalongwe pho bānyība bōmpele tata o ibotama, bāna bābaboma bōmpele, baayoko te bālongye pho bāmiambya muwōsi pho ya Bokonzi pha ikolo. Moto oakokyi ianola mateya mama, amaanolā!"

Yesu atandesi bāna bākye mabōkō

¹³ Mokolo monomo bato bāyelesi Yesu bāna bā bēs pho abatandele mabōkō ambe na bōndele pho ya bēs, bāekosi bāmba bākatela.

¹⁴ Kasi Yesu amba ya wō yokye: "Le bāna bākye bāye oka nga, le bākatela, pho Bokonzi pha ikolo bōli pho ya bato bāli ndokolo bāna bākye."

¹⁵ Waabatandela yo mabōkō, amba ya mana wamō.

Moto wa ezwele

¹⁶ Moto mōnōmō amba yaa oli Yesu, amba ya motuna yokye: "Moteye, lowō'ye loolaa, losengyēsi nga ikyela pho na zwe bōmō pha bōbēle?"

¹⁷ Yesu amba ya mobuyisa yokye: "Pho ya'ye kontune pho ya lowō loolekyi bōlaa? Ooli molaa nde Nwaphongo. Boozingyi inyōlō o mokyisi ḥwa bōmō, kumola mibeko."

¹⁸ Moto mē amba ya motuna yokye: "Mibeko ye?" Yesu amba ya mobuyisa yokye: "Sāboma moto, sakyela bāphembā, saiba, sakatela moto bōole,

¹⁹ kumola nyōngō na ḥwā, zinga mobubaa na wē bo komizingye wē mampenza.."

²⁰ Munzenga mē amba ya wō ne yokye: "Nakumole mibeko miso maamina. Nakule kyela'ye?"

²¹ Yesu amba ya wō ne yokye: "Bo ozingyi iba moto o molaa kyendé kye ungya mbolo ya we isō, ombe kabēla bābola bāna bāphalanga. Emba waamba ba na ezwele o ikolo. Sima, yaka ya mbengye."

22 Kasi waaoka munzenga mōna baabona, aesi ya butwa na ngōngō pho abaka moto wa ezwele iikye.

23 Emba Yesu amba ya wō na baekosi bēé yokye: «Nde phēle na wō na bēé, wali nkamba phō ya moto wa ezwele inyōlo o bokonzi pha ikolo.

24 Nakule wō na bēé bofo: Wali nkamba phō ya nyama enene boli shamo iinyōlo o iluu sa sōlu. Kasi nkamba kyikule lōbō pho ya moto wa ezwele inyōlo o bokonzi pha Nwaphongo.»

25 Waaoka baekosi mapħōo me, bamba kamwa na boikye, bamba ya wō bēkye: «Bo ebe babona, ombi koka ibika nza?»

26 Yesu abakyeyki, amba ya wō na bēé yokye: «Moto takokyi imibikya nde yo mapenza, kasi eli nde Nwaphongo ookokyi ikyela mapħōo maso.»

27 Emba Petelo amba ya kpa maloba yokye: «Kyeka, banga baba toikyika iso yaabaka na banga, tobuto ikyemieħbengħa, ekpeleye eya mozwa banga?»

28 Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nde phēle na wō bēé ngakye: Imbēle saamożala Nwana wa Moto o eziye ye ya ngambo, o mokyisi lwwaa sika, bēé bambengakyi, wa mozala na bēé o biziye iko mbuka bibale phō ya itenaka malombe ma mabota iko mbuka mabale ma Isalayele.

29 Ka moto munso oikyika ingambi se, ebe banaa nyango, ebe nyango na ango, ebe bana bē, na manzabi me, pho ya nkombo ya nga, amozwa mbolo me mbala munkama, amba na zwa bōmōo pha bōħele.

30 Bato baikye baali lōlō eye o boo, bāmobutwa o sima. Kasi baali lōlō o sima bāmobutwa o boo.»

20

Bato baetoma o inzabi sa vinyo

1 «Okyemela yaamokyela Nwaphongo o bokonzi pha ikolo, ya moħa indokolo moto mōnōmō ootkōsi na mumbengu phō ya ikye luka bato ba imokyelə etoma o inzabi se sa vinyo.

2 Aesi ya okana na bēé obokye: Bāmożwa mbano ya ebende yōnōyo ya bāphalanga bōophute bēé phō ya mokolo mōnōmō lwwa etoma, amba ya batoma o inzabi se sa vinyo.

3 O ngonga ya ibuwa ya mumbengu, akuli ya tōkōlo, akye zwa bato basuu bazasi o munsōngō sa etoma ya ikyela,

4 amba ya wō na bēé yokye: «Na bēé kye ikyela o inzabi sa nga. Namoeħħe mbano eekokyi.»

5 Na bēé bamba ya kyendē. Wa koma bunya o moto, na wa ngonga eya iyato ya nkōkōlo, akulaka kyela nde bōmo.

6 O ngonga ya itano eya nkōkōlo, akuli tōkōlo akye zwa bato basuu bazasi o munsōngō. Amba ya batuna yokye: «Pho ya'ye ozasi wawa nzanga mobimba sakyleta etoma?»

7 Bēé bamba ya mobuyisa bēkye: «Moto wa ilokpa o etoma tali.» Amba ya babuyisa yokye: «Be kye kyela o inzabi sa nga.»

8 «Waatata iyinda bunya, mokolo inzabi aesi ya wō na kapita yokye: «Banga bato baetoma bāsō, obaphute. Tata na baapkakyi nga sima, oombe bōmela na baapkakyi nga o boo.»

9 Bato baatataka ikyela etoma o ngonga eya itano ya nkōkōlo, baesi ya zwa moto na moto ebende yōnōyo ya bāphalanga eekokyi na ipħuti sa mokolo mobimba.

10 Waakoma imbele sa baatataka ikyela etoma, baumunyaka obokye bāmożwa bāphalanga ileka bēbi. Kasi bābaphekye nde ebende yōnōyo ya bāphalanga eekokyi na mokolo mobimba.

11 Waakpa bēé bāphalanga, bābuto imima na mokolo inzabi.

12 Bamba ya wō ne bēkye: «Bato baetoma baasukakyi we ipka bākyses etoma nde ngonga yōnōyo, o bāphutni na banga nde ndengye yōnōyo. Kasi bāngħa tokyesi etoma mokolo mobimba, topħembni na nā moo mokus!»

13 Kasi mokolo inzabi amba ya buyisa mōnōmō na bēé yokye: «Nwēbi na nga, siiky ikyela bōbe, tolookanakyi nga na we na ebende yōnōyo ya bāphalanga phō ya mokolo mobimba?

14 Kpa bāphalanga bā we, kyendē. Na zingy ipħuta okpakyi nga sima bōephuti naga.

15 Ya bō'ye! Eli bāphalanga bā nga, sikoky ikyela na bēé bōozingyi nga? Ookyi zuwa phō nali moto mola?»

16 Yango mēna, Yesu amba ya sukya bōbo: Bato baali o sima bāmobutwa o boo, kasi bali o boo bāmobutwa o sima.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato bo wa mowaa yo na bo wa mokundwa yo

17 Waabha Yesu kakyendē o Yelusaleme, o nzela, amba ya wō na baekosi iko mbuka bābale yokye:

18 «Okyemela, ujwanjwa eye, tokyendē o Yelusaleme, omō, nga Nwana wa Moto, bāmumzambya oka bākonzi bā banganga bā Nwaphongo, na bāteye bā Mifeko, bāmunteneħla bōlombe pha iwaa.

19 Bamba na nzambya oka bato bāateħali Bayuda, bāmuzakya, bāmumbinda phimbo, bāmaba na mbaka

o ekulusu. Kasi sima ya nkolo iyato namokundwa.»

Ionga sa nyango wa Zake na Yoane

²⁰ Boñele, ḥwañwasi wa Zebede aesi ooli Yesu na bana ḫee bafale ba bampele, amba ya kusama o boo phē, phō ya imonga lowōo lonolo.

²¹ Yesu amba ya motuna yokye: «Koz- ingye'ye?» ḅwañwasi wa Zebede amba mobuyisa yokye: «Indakyele obokye o bokonzi pha we, bana bāngā ba bampele bāba bāmozala mōñōo o boloo pha we, omoyoko o bowee pha we.»

²² Yesu amba ya buya yokye: «Toeñe lowa loongye ḫee. ḫee okokyī inywa kōphō ya bolosi eya munywa nga?» Bamba mobuyisa bēkye: «Tokokyī.»

²³ Emba Yesu amba ya wo na ḫee yokye: «Eli pheñe, kōphō eyamunywa nga na ḫee wa moenyñwa me. Kasi iyoñō moto owa mozala o boloo naa o bowee pha nga tekyekyi nga, phō Tata aunva bōngya billeña baabina phō ya bato baolō yo.»

²⁴ Waoka baekosi iko bayōkō lowō me, baakyelaka bola na mosi yoo.

²⁵ Emba Yesu amba ya bāñgā ḫee baso wali yo, amba ya wo na ḫee yokye: «Koebe obokye bāñkoni ba nkyisi, bāñkonza bato ba be, na bato bāanenē bāwēninya bato ba ḫee mpasi.»

²⁶ Nzuka onte ya ḫee, yango saba bāñbona. Bo mōñōmō na ḫee kalukye imibuya moto munenē, esengyesi obokye abe moto wa etoma wa ḫee.

²⁷ Nde bōmō, bo mōñōmō na ḫee kaz- ingye iba o boo, esengyesi obokye abe mōñōmō nwa ḫee.

²⁸ Phō nga Nwana wa Moto siika yaa phō bato bāñkyelele, kasi na yaa nde obokye nabāñkyelele, nambe naambya bōmō pha nga phō yaiikola bato bāikye o boombo.»

Yesu abikye bato bafale bāaphōlō miyo

²⁹ Waatokoñō ḫee o Yeliko, bato bāikye bamba ya bēngā Yesu.

³⁰ Bato bafale bāaphōlō miyo bāzalaka o mbale ya nzela, waoka ḫee obokye Yesu kalekane, bamba tata iyañwana bēkye: «Nkolo, Nwana wa Davidi, olookyele ngōngō!»

³¹ Bato bāikye bāphaphalaka na be, bēkye: «Kanga munōkō!» Kasi ḫee bākulaka aijwana na bokusi bēkye: «Nkolo, Nwana wa Davidi, olookyele ngōngō.»

³² Yesu amba ya teme, aesi ya bāñgā, amba ya wo na ḫee yokye: «Kozingye obokye nakyle'ye pho ya ḫee?»

³³ Bamba ya mobuyisa bēkye: «Nkolo, kyela obokye miyo ma bāngā maingwe.»

³⁴ Yesu amba bāokyela ngōngō, amba ya bākuma o miyo, nde mina wamo, bato bafale me bābuto iwene, bamba butwa ibenga Yesu.

21

Yesu anyosi o Yelusalēme

¹ Yesu na baekosi ḫee bāesi ya koma phenephe na Yelusalēme. Waakoma ḫee o Betafaze o ngombā ya Baolive, Yesu amba ya toma bāekosi bāfale o boo. ² Amba ya wo na ḫee yokye: «Kyende o mokyisi mooli o boo, bo okomi omō, wamowenē eñembe ya mpunda bātingye na ḅwana wa yango. Omaingole, oye na mango wawa.

³ Kasi bo moto aetuni, ḫee omobuyisaka obokye: «Nkolo asengyesi na mango. Amokula ebuyisa mango izele.»

⁴ Maphōo maamana makyelamaka phō ya ikokya maphōo mawōko moimosi wa Nwaphongo obokye:

⁵ «Wō na ḅwana wa ḅwañwasi wa Siona obokye: Kyeka mokonzi nwa we kaye. Kaye na bonyile, abaa o ikolo sa mpunda na sa ḅwana wa mpunda.»*

⁶ Baekosi bāmba ya kyende, bākyekyla nde bo wa wōko Yesu na be.

⁷ Bamba yaa na mpunda na ḅwana wa yango, bāwalaka bitobu ba ḫee o ikolo sa mango, Yesu amba ya zala ibē.

⁸ Moluku nwa bāto mwikye bābaka bāwale bitobu ba ḫee o nzela, bāayōko bātenaka nkanga, bāilangyaka o nzela.

⁹ Bato bāatambulaka o boo pha Yesu na bāamobengaka o sima, bābaka bāajwane bēkye: «Nkyemō na Nwana wa Davidi! Ookoye na nkombo ya Nkolo apambolame! Nkyemō o bilele bīilekyi ikolo!»

¹⁰ Waanyoñō Yesu o Yelusalēme, mokyisi munso ḅwanyinganaka, bato bāmba tu-nana bēkye: «Moto oyo kane baa nza?»

¹¹ Bato bāayakaka na Yesu bāmba buya bēkye: «Eli Yesu moimosi wa Nazalēte o Galileya.»

Yesu anyosi o Tempelo

¹² Yesu aesi ya nyōlō o Tempelo, atati iwi-inya bāngye na bāoombi ba mbolo omō, amba ya bumbya ba mesa ma bāendinye ba bāphalanga. Akuli na bumbya biziye ba bāto bāungya makoto-ñwenya.

¹³ Amba ya wo na ḫee yokye: «O buku pha Nwaphongo wakomama bobo: "Bāmōngā ingambi sa nga, ingambi sa losambo." Amba kula bākyā yokye: ḫee osobuye elele ya bāibi.»

¹⁴ Bato bāaphōlō miyo na bāaçtōnō makolo bāmba yaa oli Yesu, amba bābikya.

¹⁵ Bakonzi ba bāngā ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko bākaka yoo,

* 21:5 21:5 Nwana wa ḅwasi wa Siyona kyelukye iwo obokye bāto bāa mokyisi nwa Siyona (Yelusalēme).

wawene bée bilekyesako biakyelaka Yesu na bana baabaka baanjwane o Tempelo obokye: «Nkyemø na Nwana wa Dawidi!»

¹⁶ Emba bambaba ya wó na Yesu békelye: «Kookye maphóo maawó bé?» Yesu amba ya babuyisa yokye: «E, naokye. Béè naino totangyi o buku pha Nwaphongo? Bo wakoma béez bobo: "Oteye bana bákyses na baanywangye ndengye eekokyí béez iekumbela?"»

¹⁷ Bobele, aikyi baika, atokosi o Yelusaleme akye milangya o Betani.

Yesu awambi nwete nwa fige

¹⁸ Mokolo ηwa sima, waaba Yesu kakule butwa o Yelusaleme. aesi ya oka nzala.

19 Amba ya wene nwete monomo
nwa figeimbale ya nzela, amba susana
phenephe na njwango, akye zwa nde
maakyi na maakyi. Amba ya wo na nwete
me yoke: «Otukole bota mbumba!» Nde o
sina imbele me, nwete nwa fige moungvi.

20 Waawene baekosi babona, bamba kamwa na boikye. Bamba ya tuna Yesu bekye: «Pho ya'ye nwete mumu moungyi na mbala yewcenyoo bofo?»

21 Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nde phelə na wə na bɛ̄s ngakye: 'Booli phelə na ianola, bo toikyi ziko, okokyi ikelya maphɔ̄s maakyesi nga na jwetwe nwa fige. Okokyi na iwo na ngomba eye obokye: Mana wawa, kyende kye mivaka o ebale enene! Warmokyelama.

Owa phe Yesu bokonzi nza?

²³ Yesu aesi ya nyølo o Tempelo, atati iteya bato. Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu ba bato, bamba ya susana oli yo, bamba ya motuna ñekye: «Kokyele maphoo mama na bokonzi'ye? Oephe bokonzi pha ikyela maphoo me nza?»

²⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Na nga, naetune nde motuna mənəmə. Bo ombuyise eyano, emba na moeyimola na bokonzi ye fokyele na nga maphoɔ mama.

25 Owa tomaka Yoane ibatisa bato nza? Ya motomaka Nwaphongo ndee bato?» Kasi b  e   babutwaka iw  no b  e   na b  e   b  kye: «Bo tobuye obokye yamotomaka Nwaphongo, amokula lutuna yokye: Toikaka anola Yoane pho ya've?

26 Bo toonimobuyisa obokye: Ya motomaka bato, toile tokø na bato, phø bato basø baanolaka obokye Yoane ali nde owa kolo moimosi wa Nwaphongo.»

27 Yango mëna, bamba mobuyisela
þekye: «Toloeþe.» Emba Yesu amba ya wɔ

na bée yokye: «Na nga me esieyimole naa nakyele maphoo mama na fokonzi pha nza.»

Ete ya bana ba bampele babale

²⁸ Yesu amba kula ya wo yokye: «Bee koumunya bo pho ya maphoo mama? Moto mɔ̄nɔ̄mɔ̄ abaka na bana ba bampele babale, aesi ya banga owa bola, amba ya wo ne yokye: "Nwana wa nga, lolo kyende kye kvelja o inzabi sa vinya."

29 Nwana amba ya buya yokye: "Nale, esiikyende." Kasi o sima aumunye, aesi ya kyende o inzabi sa vinyo.

³⁰ Akulaka wō na owa ibale nde bōmō. Owa ibale amba buya yokyē: “Ee Tata, na mokyēnde.” Kasi taika kyēnde.

³¹ Onte ya bana babale baabana, okyesi maphoo maazingye ango wa bée nza?» Bamba ya mobuyisa békya: «Ijwana owa boo.» Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Nde phèle na wo na bée ngakye: Baphutise ba imputi na mandumba, bamunyolo o bokonzi pha Nwaphongo o boo pha bée.

³² Pho, Yoane Mo'batisé ayakaka yaeteya nzela elaa, kasi bëe toikaka moanola. Kasi baphutise ba mputi, ebe na mandumba ba moanoleleka, ka bëe na bo wawenekye bëe babona, toika bongola mandondo pho ya imoanola.»

*Ete ya bato baetoma babe o inzabi sa
cauy*

33 «Okyemela ete esuu. Moto mɔnɔmɔ abalaka inzabi sa vinyo, aesi ya silungya na kyengyete. Amba ya tima ifela o mabanga pho ya ikyela isungu sa iyamola mbuma ya vinyo. Atongaka na ingambi sɔnɔɔ o ngomba pho ya moto okokyengyele sina inzabi. Sima, amba ika siikyela bato obokye basiphutele, yo akye o imbunga.

³⁴ Waakoma imbele sa inokó mbuma, mokolo inzabi aesi ya toma bato baetoma bée oka bato baaphutele inzabi obokye bakyé mokpela iyalo saaka ye.

³⁵ Kasi baaphutele inzabi baakyé basali me, bakutubi mōnōmō, bābomi oomoyōkō, owa iyato bamobomi na mābanga.

³⁶ Emba mokolo inzabi amba kula toma bato basuu baikye ileka baaphanza, kasi baaphutele inzabi bākulaka bākyela nde boma.

³⁷ O sima ya bée baso, amba ya batomela nwana we mōnōmō. Aumunyaka obokye: "Bamokimola nwana wa nga."

³⁸ Kasi waamowene baaphutele inzabi, bawənəko onte ya bɛ̃e ðekye: "Kyeka səmi ye, owa moikola na sina inzabi bo ango awe! Yaka tomoobome, inzambi mə samobutwa sa banga."

³⁹ Baesi ya moakya, bamovakyi o selekye ya inzambi, bamobomi.»

⁴⁰ Yesu amba ya batuna yokye: «Emba waamoya mokolo njwa inzambi, amokyela ye pho ya basali baabana?»

⁴¹ Bamba ya mobuyisa békelye: «Etabaokye ngongo. Aababoma bée baso, aamba phe inzambi oka baphutesi basuu. Embo bato me bamobaka bamophé mbuma o imbele siikokyi.»

⁴² Embo Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bee toika tanga maphoo mama o Buku pha Nwaphongo? Bakoma bobo:

“Ibanga saavakaka batongyi ba mangambi, sibuto ibanga siiphisi ingambi siso. Mena etoma ya Nkolo.

O miyo ma banga eli lowo la ikawma!”»

⁴³ Yesu amba kula ya bakya yokye: «Yango mena, na wo na bée ngakye: Bamoebolo lo bokonzi pha Nwaphongo, baamba bophe bato basuu, bée baabokyelela etoma elaa. [

⁴⁴ Owa mokaa o ikolo sa sina ibanga, amokyel mitenya binango, kasi bo ibanga me sikaa o ikolo sa moto monomo, saamowolinginya.]»

⁴⁵ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko baaokyi bite bibale me, baaftaka obokye, Yesu kawo pho ya bée.

⁴⁶ Embo bamba tata iluka malondo ma imwakya, kasi ba ilaka bato, pho bato baaftaka bakpe Yesu ndokolo moimosi wa Nwaphongo.

22

Ete ya eseleko ya bolonga

¹ Yesu akulaka wole bato baamookye na brite bisuu yokye:

² «Kyeka bo wamolekana maphoo o Bokonzi pha ikolo. Ya moba ndokolo mokonzi monomo akyes eseleko ya bolonga pha njwana we.»

³ Atomi bato ba etoma bée obokye bakyey oka bato baabangaka yo, pho baye o eseleko, kasi bée baso bale iyaa.

⁴ Akulaka toma bato ba etoma basuu, amba ya wo na bée obokye bakyeyende wo na bato baabangaka yo bodo: «Naumbo bongya mbolo iso, nabomi ngombe ya nga, na manyama maaisa. Yaka o eseleko ya bolonga.»

⁵ Kasi bée baso baweni lowo me nde pha, monomo na monomo akye o etoma ye, omoyoko akye o manzabi, ona akye kyela mumbongu.

⁶ Baayoko baakiye bato ba etoma baabana, ba banyokosi, ba babomi.

⁷ Mokonzi aokyi yoo, amba toma batuluku bée, pho bakyey boma baabomi baabana, batumbe na mokyisi njwa bée.

⁸ Sima amba ya wo na bato ba etoma bée yokye: “Na bongyaki eseleko na bala, kasi bato baabangaki nga tebaikyi ya zaa.

⁹ Kyende o nsongo iso inene, obangye bato baamowene bée, pho baye o eseleko.”

¹⁰ Bato ba etoma baesi ya kyende o nsongo bamba yaa na bato baso baakyekye zwa bée omo, ebe bato bala, na bato baabe, nono watondaka ingambi sa eseleko.”

¹¹ «Waanyolo mokonzi ikye kyeka bato baabangaka yo, akye wen moto monomo taikaka lata etobu ya eseleko.

¹² Embo, amba ya motuna yokye: “Iwe onyosi wawa ndengye’ye? Toikyi lata etobu ya eseleko.” Kasi moto me taikaka zwa lowo la ibuya.

¹³ Bobele mokonzi amba ya toma bato ba etoma bée yokye: “Omokangye maiboko na makolo, omovakye o ibanda o enzombi amokyel lela, amokyel twa mino.”

¹⁴ Yesu amba ya sukya bobo: “Nde phel, bato baikye baabangama, kasi baaol bée bali ba itanga.”»

Mputi ya mokonzi njwa Loma

¹⁵ Bafalisayi bakyekye angana ikyita pho ya iluka malondo maiakya Yesu na maloba me mampenza.

¹⁶ Batomaka baekosi ba bée basuu na bato ba Elode pho bakyey tuna Yesu obokye: «Moteye, toebe obokye iwe kowo nde phel, toile na moto, iwe tookyekye na ngambo ya moto, kasi koteya nde phel ikyiongye Nwaphongo.

¹⁷ Oloimole, koumunya bo, mobeko njwa banga njwambya nzela ya iphuta mputi ya mokonzi njwa Loma nde phe?»

¹⁸ Kasi Yesu aebaka malondo ma bée maabe. Amba ya wo na bée yokye: «Banyamabole. Pho ya’ye komekye?»

¹⁹ Taateya baphalanga baphute na bée mputi.» Bamba moteya ebende ya baphalanga yoooyoo.

²⁰ Embo Yesu amba ya batuna yokye: «Boo bofo na nkombo eyakoma bée wawa ili ya nza?»

²¹ Bamba ya mobuyisa békelye: «Ya mokonzi oo munene wa Loma.» Embo Yesu amba ya wo na bée yokye: «Yaaka mokonzi njwa Loma, oiphe mokonzi njwa Loma, yaaka Nwaphongo, oiphe Nwaphongo.»

²² Waaoka bée babona, bakanwaka na boikye, baikyi mwika bakyey.

Motuna pho ya ikundwa sa bawe

²³ Nde o muna mokolo me, Basadukayi baesi waali Yesu. Eli bée bato bawo obokye, bato baawaa ete baakundwe.

²⁴ Bamba motuna békelye: «Moteye, Mose awoko yokye: “Bo moto awe taikyi

¹⁴ [«Ngongo ya bëe, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabôle! Koiyele mazengye na mbolo ya bëe iso na malondo maþe pho ya ibomba boþe pha bëe, kombe buzinya na ma bôndesi maanda. Yango mena Nwaphongo amoephë etumbu eya moleka bonene!】

¹⁵ Ngongo ya bëe, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabôle! Kokyé mikyendé mambanga mboka eso, na yaa mokyisi na yaa ebale pho ya iluka moanosi monomo, ka waamozwe bëe, kokule mobuya moto wa lifelo koleka bëe.

¹⁶ Ngongo ya bëe, bato baapholo miyo baateya bato nzela. Pho ya bëe kowo obokye: Bo moto akati seleka na nkombo ya Tempelo, seleka me eli pha. Kasi bo akati seleka na nkombo ya wolo ekyebombe yo o Tempelo, asengyesi ikumola seleka me.

¹⁷ Bibubusi bibi, bato baapholo miyo! Elekyi na ntina eli'ye, itela ndee Tempelo? Itela kabutwe ekpele eya ekyila nde onte ya Tempelo.

¹⁸ Kowó na obokye: Bo moto akati seleka na nkombo ya etumbelo seleka me eli pha. Kasi bo akati seleka na nkombo ya ikaþo sili o ikolo sa etumbelo, asengyesi ikumola seleka me.

¹⁹ Bato baapholo miyo! Ikaþo na etumbelo, elekyi iye? Ikaþo sibutwe ekpele eya ekyila pho basikyesi o etumbelo.

²⁰ Moto ookokate seleka na nkombo ya etumbelo, aekati pho ya etumbelo na pho ya mbolo iso illi o ikolo sa etumbelo.

²¹ Okokate seleka na nkombo ya Tempelo, aekati na nkombo ya Tempelo na ná nkombo ya Nwaphongo okozale omo.

²² Na okokate seleka na nkombo ya ikolo, aekati na nkombo ya eziye ya Nwaphongo, na ya Nwaphongo okozale myango.

²³ Ngongo ya bëe, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabôle! Komanyisa Nwaphongo iyalo sôñoso onte ya maalo iko ma maakyi maa solo elaa. Kasi kobungye miþeko miilekyi minene booli: Ikyela bato bolaa, iyokyela bato ngongo, na ibaa bato bawo phelé. Mena eli maphoo masengyesi bëe ikyela, kasi sa bunga maayoþo.

²⁴ Bato baapholo miyo bateyee ba nzela! Kokonde maleku ma bëe pho ya imanya esala omokyikyi, kasi komine shamo oomunene!

²⁵ Ngongo ya bëe, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabôle! Kokunyole ba kopho na balako o ikolo kasi o motema itondi na mbolo ya iifa na maphowa maþe.

²⁶ Mofalisayi owa pholo miyo! Kunyola kopho o motema phanza emba o ibanda wamokunywa me.

²⁷ Ngongo ya bëe, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabôle! Waulana na malita mainga bëe mumpembé, mawenéné malaa o ibanda, kasi o motema matonda na mpee ya bato bawaa na ná soþoto ndengye na ndengye.

²⁸ Na bëe o ibanda kowenéné ndokolo bato balaa o boo pha Nwaphongo. Kasi o motema watonda na bôcole na ná boþe.

²⁹ Ngongo ya bëe, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabôle! Kotongyele baimosi ba Nwaphongo malita malaa, kobongya na malita ma bato ba bosembo.

³⁰ Kombe na wo obokye: "Bato baaphaka o imbele sa bankoko ba bangaa, nde toloangana na bëe pho ya iboma baimosi ba Nwaphongo."

³¹ Baabona, bëe mampenza koanole obokye oli bankoko ba bato baþomaka baimosi ba Nwaphongo.

³² Unjanwa eye, emba unva etoma eya tataka bankoko ba bëe ikyela!

³³ Bëe manzoo, boso imele! Wa mokyela ndengye'ye pho olote etumbu eya lifelo?

³⁴ Yango mena, okyemela: Na moetomela baimosi ba Nwaphongo na bato baa malondo na bateye ba Mibeko baalaa. Kasi wa moboma bakyi na masengu na ná mabanga, baayoko wa baboma o ikolo sa ekulusu, wa mobinda bayoko na phimbo o mangambi ma makyita ma bëe, wa mokyem bawiinya o nkyisi iso iinené.

³⁵ Yango mena, konyanya ngambo ya malongo ma bato baso ba bosembo baþomaka bëe, tata oka Abele tee nono oka Zakaliya ñwana wa Balasi, owa þomamaka onte ya Tempelo na o etumbelo.

³⁶ Nde phelé na wo na bëe ngakye: Bëe wa mozwa etumbu pho ya maphoo maso mamana!»

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

³⁷ «Yelusaleme, Yelusaleme, iwé moto ookobome baumosi ba Nwaphongo, kobome na bato baa etomele Nwaphongo na maþanga! Kasi ingaa, mbala na mbala na mekakyi eyeyangyinya wali nga, bokoangyinya soo bana bëe o se ya mapapusa me, kasi bëe toika anola!

³⁸ Kyeka, ingambi sa we sa moikala nde phaa.

³⁹ Na wo na bëe ngakye: Tata nde unjanwa ye, otokule nvene tee nono wa mo wo bëe obokye: "Okoye na nkombo ya Nkolo apambolame."»

24

Yesu aimosi obokye Tempelo Yamobukwa

¹ Waaba Yesu katolo o Tempelo, baekosi bée bamba yaa wa li yo, bamba ya wo békelye: «Taakyeka bowa tonga bée Tempelo eye!»

² Emba Yesu amba ya babuyisa yokye: «Oeweni yango eso te? Nde phelé na wo bée ngakye: Ifanga na sónoso etesiikale o ikolo sa siyoko, maso ma munyangwa.»

Malosi na minyökó maa moyaa

³ Boéle Yesu amba ya kye zala o ikolo sa ngomba ya Baolive. Baekosi bée bamba yaa bée mampenza waali yo, bamba ya motuna békelye: «Taloimola maphoo maawo we, mamokyela imbélé ye? Tomba na eba na ye, obokye imbélé sa iyaa sa we na saa suka ya mokyisi sikokyi?»

⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nde koebe, moto sa ekosa.

⁵ Pho bato baikye bamoyaa, na nkombo ya nga, bamowoo békelye: «Inga nali Masiyal!» Bamokosa bato baikye.

⁶ Wamooka obokye mabita maeyelele na masimo ma mabita mali bisuu, bée sa ilaa. Esengyesi obokye maphoo me makyleame, kasi mena teetaa baa suka ya mokyisi.

⁷ Ekolo yéngóyo ya munywana na ekolo eeyoko, bokonzi bénchépha munywana na bokonzi booyoko, zilo sikusi sa mobaa, na manyete mamuntingana bielele biikye.

⁸ Maphoo maso mamana ma moba ndokolo etateye ya eswéte ya ibota.

⁹ Emba, bato bamotata iyeungya, pho ya iyeweninya bolosi na iyeboma. Mabota maso ma moeyina pho ya nkombo ya nga.

¹⁰ O nkolo me, bato baikye bamoleeianola sa bée, bamungyana na iyinana bée na bée.

¹¹ Baimosi baibole baikye bamotokolo, bamokosa bato baikye.

¹² Pho boéle pha moleka o mokyisi, bato ete bakule zingana.

¹³ Kasi owa moititala nono o suka, amo bika.

¹⁴ Simo Elaa ya bokonzi pha Nwaphongo yamoteyama o munse munso munso, pho nkyisi iso baeyokye. Emba suka yaamba yaa.»

Mooti owa inganga

¹⁵ «Wamowene ookobangye bée mooti owa inganga, bo wa wo moimosi Danièle. Amotemé o elele esantu. Motangyi wa maphoo mama amasosolo!»

¹⁶ Baamobaa o Yuda bée elotaka o mangombaa.

¹⁷ Owamobaa o ibanda, yo sakula nyolo o ingambi ikye kpa mbolo ye.

¹⁸ Na owa moba o manzabi, yo sakula butwa o lombo pho ya ikye kpa etobu ye.

¹⁹ O nkolo me, ngongo ya mobaa na bábasí baaekama na ná malekyele!

²⁰ Bóndélé Nwaphongo, pho mokolo ñwa molota bée, nwé sa baa imbélé sa mambula naa mokolo ñwa sabata!

²¹ Pho nkolo me, yamobaa ya malosi maikye, mali naino bato sa wéne uta waetatele ya mokyisi bowamokyela Nwaphongo tee nono lolo eye. Malosi mamoulana na mango ete makule na wéne.

²² Kasi bo Nwaphongo tabukolaka nkolo ya malosi me phe, moto na móñomo nde tabikyi. Kasi Nwaphongo abukola nkolo me pho ya bato baunva yo olo.

²³ O imbélé me, bo moto awo na bée yokye: «Kyeka, Masiya ali wawa!» Naa obokye: «Ali owo!» Bée samoanolela.

²⁴ Pho bamasiya baibole na baimosi baabjole bamoya baikye, bamokyla bileyesako binene na maphoo ma ikamwa pho ya ikosa bato baaunva olo Nwaphongo.

²⁵ Okyemela! Nambo ekyebisa na maphoo maso maamoya.

²⁶ Yango mena, bo bawo na bée békelye: «Kyeka ali o bokye!» Sakyende. Na bo bawo na bée békelye: «Kyeka, amibombi wawa!» Sabaanolela.

²⁷ Pho bookele munkakasi o ikolo, uta biitokolo moo na biikye milangya ñwango, Nwana wa Moto amoya nde bomo.

²⁸ Waabe ebembe, biyawanga biikye biangane nde wa mo.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

²⁹ «Bo nkolo ya malosi me yumboo, malosi masuu maaleyki mamoya. Moo ñwa mobutwa enzombi, bokombe etefokule ngala, banyasëesi bamobiya, iso illi o ikolo ya munyingana.

³⁰ Emba elebó ya Nwana wa Moto yamowene o ikolo, o imbélé me, bato ba nkyisi iso illi o munse, baamiima, waamowene bée Nwana wa Moto iyyaa o mampata na mwiya na ná nkyem o ikye.

³¹ Indule sinene samokaa, amotoma banze bée mbombô iso ya munse, bamoangyinya bato baso baunva yo olo.»

Ete ya ñwete ñwa fige

³² «Sosolo na bolaa ete ya ñwete ñwa fige. Bo molebosi, bée koebe obokye imbélé siikyete mbuma sikokyi.

³³ Nde bomo, waamowene bée maphoo maso mamana makyleame, wa moeba obokye iyyaa sa Nwana wa Moto sikokyi.

³⁴ Nde phelé na wo na bée ngakye: Maphoo mama mamokyelama naino bato baayoko bali na bangaa lolo sataa waa.

³⁵ Ikolo na munse ya molekana kasi malofa ma nga etemalekane.»

Mokolo ḥwa suka ya mokyisi moebe nde Nwaphongo

³⁶ «Moto na mōnōmō taaebe na mokolo naa imbele saamokyelama mapħoċċa mama, ebe na banze o ikolo, ebe na ona Nwana taef. Kyeebe nde Tata yo mampenza.

³⁷ Mokolo ḥwaamoyaa Nwana wa Moto, mapħoċċa mamokyelama nde bo wakyelamaka wee o imbele saaka Nowa.

³⁸ O boophha maa izinza mokyisi munso, fato baabaka bazzee, banywe, balonganaka tee nōnō mokolo ḥwaanyoċċa Nowa o mamsuwa.

³⁹ Teħabaka baumunya na ekpele yonċoċċa, tee nōnō waa yaa zinza maa mokyisi munso. Imbele saamoya Nwana wa Moto ya mofa nde bomo.

⁴⁰ Bampeli babale bamoba o inzabi, bamokpa mōnōmō, bamoiķa mōnōmō.

⁴¹ Babasi babale bamoba batwakye o oomba yonċoċċa, bamokpa mōnōmō, bamoiķa mōnōmō.

⁴² Kyengye na bolaa, pho mokolo ḥwaamoya Nkolo wa bēe toomoebe.

⁴³ Umunya na bolaa lowo lolo: Bo nkolo wa ingambi aebakyi imbele ye saamoya mwibni na mokolo, nde talasi, pho ya ikyengye obokye mwibni sanyoċċa o ingambi se.

⁴⁴ Yango mēna, bēe baka na bokyengi imbele sis. Pho Nwana wa Moto amoyaa o imbele site sieħe bēe.»

Moto wa etoma owa bosembo na ootoli na bosembo

⁴⁵ «Baka ndokolo moto wa etoma owa bosembo na nā malondo. Mokonzi nwe amoteyeg kapita ya bēbi ne, pho abaphekye ntoma o imbele siikokyi.

⁴⁶ Nkyisa boikye na kapita mōna, bo mokonzi nwe aesi ya motakana kakyele etoma me.

⁴⁷ Nde phele na wo na bēe ngakye: Mokonzi mona aamophe bokonzi pha mbolo yee sis.

⁴⁸ Kasi bo kapita me tali na bosembo, aambil miwolje yokye: "Mokonzi ḥwa nga taaye zele",

⁴⁹ ambi tata iwanda bēbi ne, abuto izaa na inywa elele yonċoċċa na falangyi ba maleku.

⁵⁰ Emba, mokonzi nwe amoyaa mokolo ḥwaamoba yo samoziya, naa o imbele siite sieħe yo.

⁵¹ Aamowiinya, aamba mophie etumbu enen, aamunyċċa ooli banyamabole, o elele ekyelele bēe na ekye twe bēe mino.»

25

Ete ya bangħoñda iko

¹ «Bokonzi pha ikolo phamoulana na ete ya bangħoñda iko baakpaka batala ba bēe pho ya ikye vana na moloo wa bolonga.

² Onte ya bē, batalo baabaka bibubusi, batalo bayoċċa baabaka bħamalondo.

³ Baa bibubusi baphilaka nde batala, kasi iphiла mauta maiķe phe.

⁴ Kasi baħamalondo baphilaka batala ba bēe na ndangyi ya mauta.

⁵ Wabaa moloo wa bolonga saya izele, bēe baso baokyi ebu balasi.

⁶ Waamolengyela, moto mōnōmō aesi ya aنجwana yokye: "Kyeka moloo wa bolonga, tokolo okye moyamba!"

⁷ Emba bangħoñda baħana baesi ya umwa, batali ifbongya batala ba bē.

⁸ Bangħoñda baa bibubusi bħamra ya wo na bēbi na bēe baa malondo békkye: "Olophie ndambo ya mauta, batala ba bħanga bħażime."

⁹ Baa malondo bħamra ya babuyisa békkye: "Phe, bo toephe, mauta ma bħanga ete maakokye. Kyendekomma mafse o zando."

¹⁰ Waakye baa bibubusi ikye omħħa mauta, nde o sinu imbele me, moloo wa bolonga aesi o sima. Batalo baa malondo baamilengyek, baesi ya nyol na moloo wa bolonga o ingambi sa eseluk. Bħamra kanga ekomba na iphungola.

¹¹ O sima, bangħoñda batalo baa bibubusi baesi ya koma, baanjanawaka békkye: "Nkolo, Nkolo, olözibole!"

¹² Kasi moloo wa bolonga amba yababuyisa yokye: "Nde phele na wo na bēe ngakye: Sieyeb."»

¹³ Yesu amba sukya bħob: «Yango mēna, nde kokyengye pho toeħbe na mokolo na ngonga.»

Ete ya bato baaetoma baato

¹⁴ «Iwaphongo amokyela ndokolo moto mōnōmō kalukye ikyendekomma o imbangħa, abangyi bato bēe baetoma, aesi ya bħakabelha baphalanga bēe pho ba bħakolisa.

¹⁵ Aesi ya phe moto na moto bookokyi na malondo me. Owa ebandele amophe biżżeñi ba baphalanga bitano, owa ibaile biżżeñi ba baphalanga bibale, emba owa iyato ebende ja phalanga yonċoċċa.

¹⁶ Moto wa etoma owa zwaka biżżeñi ba baphalanga bitano, akye bħakjela na mumbongu, amba kula zwa biżżeñi bitano bisuu.

¹⁷ Owa zwaka biżżeñi bibale, akye kyela nde bħom ambu zwa biżżeñi ba baphalanga bibale bisuu.

¹⁸ Kasi owa zwaka ebende yonċoċċa, akye tima ibela o manyet, abombi baphalanga baamophekye nkolo we.»

¹⁹ «Nkolo nzikye ya lekanaka, nkolo wa bato ba etoma aesi ya butwa, amba ya banga bato bée ba etoma pho bamoteya bo wakyelela bée baphalanga bée.

²⁰ Moto wa etoma owa zwaka bibende ba baphalanga bitano, aesi ya moteya bitano bisuu yokye: "Nkolo, wampekye bibende ba baphalanga bitano, kyeka nakuli bakyu bibende bitano bisuu o ikolo."

²¹ Nkolo we amba ya wo ne yokye: "Bolaa, moto wa etoma o molaa na owa bosembo. Oli na bosembo o mbolo iinkiyiki naamoephe bokonzi pha mbolo inzikye. Yaka ya kumbe na nga elongo."

²² Moto wa etoma owa zwaka bibende ba baphalanga bibale aesi ne ya moteya, amba ya wo yokye: "Nkolo, wampekye bibende ba baphalanga bibale, kyeka, nakuli bakyu bibale bisuu o ikolo."

²³ Nkolo we amba ya wo ne yokye: "Bolaa, oli moto wa etoma o molaa na owa bosembo. Obakyi na bosembo o mbolo iinkiyiki, na moephe bokonzi o mbolo inzikye. Yaka ya kumbe na nga elongo."

²⁴ O suka moto wa etoma owa phekye bée ebende ya baphalanga yonoy aesi ne, amba ya wo yokye: "Nkolo, nga naebe obokye iwe oli moto monomo wa nkamba, konoko mbuma o elele eteyaiaka phika we.

²⁵ Nailaka, namba kyue bumba baphalanga ba we o se ya manyete, kyeka baphalanga ba we bée baba."

²⁶ Nkolo we amba ya mobuyisa yokye: "Moto wa etoma moibe na wa bokoo! Waefaka obokye nga nanoko mbuma o elele ete yaikaka nga phika.

²⁷ Kasi iwe nga nde wa kyekye bumba baphalanga banga o banki, wa iyaa nga nde naesi ya bazwa na banaa matabisi.

²⁸ Omobololo ebende ya phalanga mena, oephé ooli na bibende ba baphalanga iko.

²⁹ Pho ooli na banaa mbolo nzikye bamokula mobakyisela, kasi ooli pha, baamobololo na nywana ndambo oofakyi ne.

³⁰ Vaka moto wa etoma ootoli na ntina o ibanda, o enzombi, o elele ekyelele bée na ekye twe bée mino."

Mwambo nywaa suka

³¹ «Mokolo nywaamoya Nywana wa Moto na nkyem o ye, elele yonoy na banze baso, amozaala o eziye ye eya bokonzi.

³² Bato baso baa munse, bamoyaangana o boo phe, aaabakaba ndokolo waakabe mookosi mampate na mambosi.

³³ Amoteyé mampate o boloo phe, mambosi o bowee phe.

³⁴ Emba mokonzi amba ya wo na bali o boloo phe yokye: "Bee yaka, bato

bapambola Tata, ya nyolo o bokonzi phaa ebongyisela bée, uta o etatele ya mokyisi.

³⁵ Pho nabaka na nzala, wampekye ntoma ya izaa, nabaka na phowa ya maa, wampekye maa mainywa, nabaka mobutu, wanzambaka o mangambi ma bée.

³⁶ Nabaka bolumbu, wamba ya mpe bitobu ba ilata, nabaka na bolosi, wansisaka, nabaka o boloko, wayakaka ya nkyeka."

³⁷ Bato babosembo bamba ya mobuyisa béké: "Nkolo, imbele ye saaewenékye banga na nzala tomba ya ephe ntoma ya izaa, na ná phowa ya maa, tomba yaa ephe maa mainywa?

³⁸ Imbele ye saabaka we mobutu oka banga tomba eyamba o mangambi ma banga, na bolumbu tomba ephe bitobu ba ilata?

³⁹ Imbele ye saaewenékye banga naa bolosi naa o boloko, tomba ya kyekye?"

⁴⁰ Mokonzi amba ya babuyisa yokye: "Nde phele nawo na bée ngakye: Mbala iso yaabaka bée kokyele na monomo na baakye onte ya banaa mama, mena wafaka kokyelele nde nga."

⁴¹ «O sima mokonzi amba ya wo na baali o bowee phe yokye: "Mana o miyo ma nga, bée bato baalaka bée na bobe! Kyende o nywanya mote mozime, nywa bongya bée pho ya Zabulu na bakonga bée!

⁴² Pho nabaka na nzala, toikaka ya mpe ntoma ya izaa, naokaka phowa ya maa, toikaka mpe maa mainywa.

⁴³ Nabaka mobutu toikaka nzamba, nabaka bolumbu, toikaka mpe etobu ya ilata, nabaka na bolosi na o boloko, toikaka nsunga."

⁴⁴ Emba bée bamba ya motuna béké: "Nkolo, imbele ye saa ewenékye banga na nzala naa na phowa ya maa naa mobutu naa bolumbu naa na bolosi naa o boloko tomba le iesunga?"

⁴⁵ Mokonzi amba babuyisa yokye: "Nde phels nawo na bée ngakye: Mbala iso yaalekye bée ikyelela monomo na baakye onte ya banaa mama, mena walekye ikyelela nde nga."

⁴⁶ Emba bato me baamba zwa etumbu eteyunve, kasi bato baabosembo bamozwa bomoço pha bofelé."

26

Bakonzi bawangyi iboma Yesu

¹ Waaunva Yesu iwo maphoço maso mama, amba ya wo na baekosi bée yokye:

² «Bee koebe obokye iikasi nkolo ibale pho ya eseleko ya Ilekana, bamoungya

Nwana wa Moto pho bamoňakyé o eku-lusu.»

³ Nde o sina imbele me, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu ba Bayuda bakyekye angana o ingambi sa Kayafa, mokonzi ñwa banganga ba Nwaphongo.

⁴ Emba bamba wangya iyakya Yesu miibombo pho ya imoňoma.

⁵ Bamba wo békaye: «Tolokoky iimoakyá mokolo ñwa eseleko pho bato nde batombi.»

Nwasi mōnōmō asweyee malasi o moto ñwa Yesu

⁶ Mokolo mōnōmō Yesu abaka o Betani o ingambi sa Simo, moto owaňaka na bolosi pha mabaa.

⁷ Waaba yo kazee, ñwanjwasi mōnōmō aesi wali yo, na molangyi o maňoko ñwa kyela bée na ná ibanga saa motuya motondi na malasi ma motuya mwikye. Amba ya masweya o moto ñwa Yesu.

⁸ Waawené baekosi baňona, bawenekye bofe, bamba wo békaye: «Ani oto malasi mamana pho ya'ye?»

⁹ Nde bamaungyakyi na motuya mwikye, bambe kpa bana baphalanga baňakaňele baňola.»

¹⁰ Yesu aebaka mapheo maso maabaka bée ñawo. Amba ya wo na bée yokye: «Pho ya'ye bée kotungyisa ñwanjwasi oyo? Lowo lokyesi yo pho ya nga lolekyi bolaa.

¹¹ Baňola bamoba na bée wawa imbele sisó. Kasi nga esiňe na bée nkolo isó.

¹² Ambo nzololo malasi o nzoto, pho ya imbongya nōnō wa munkunda bée.

¹³ Nde phele nawo na bée ngakye: O nkysi isó, na o bilele biso bamoumolaka bée Simo Elaa, bamobaka ñawo lowoo lookyesi ñwanjwasi oyo, baamba na moumunya.»

Yudasi kalukye ungya Yesu

¹⁴ Bobele, mōnōmō na baekosi iko mbuka baňale, oookbangye bée Yudasi Mosikaliyota, aesi ya kyende oka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo.

¹⁵ Amba ya wo na bée yokye: «Wa-mumpe'ye, bo naekabesi Yesu?» Emba bée bamba mophée bibende ba baphalanga makoo maato.

¹⁶ Uta mokolo maamuna, Yudasi abut-waka iluka malondo ma ifaungyisa Yesu.

Yesu katome baekosi bée ilengyele eseleko ya Ilekana

¹⁷ Ya baka mokolo mwa etatele ya eseleko ya mapa maatumbé bée sa munoumoule mapa, baekosi baesi ya kye tuna Yesu békaye: «Kozingye obokye tokye elambela ntoma ya eseleko ya Ilekana bi?»

¹⁸ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Kyende o munsongo ñwa mokyisi

munesne o ingambi sa songolo, owo ne bofo: «Moteye awo yokye: Imbele sanga sikokyí, nga na mozaa eseleko ya Ilekana o ingambi sa we nga na baekosi ba nga.»

¹⁹ Baekosi baamba kyela bo wa batomaka Yesu, balambi ntoma ya eseleko ya Ilekana.

²⁰ Waakoma nkoko, Yesu amba ya kye zala elele yonçyo na baekosi bée iko mbuka baňale.

²¹ Waabaka bée ñaze, Yesu amba ya wo na bée yokye: «Nde phele na wo na bée ngakye: Mōnōmō onte ya bée amunzungya.»

²² Baekosi bamba oka ngongo boikye, bamba tata imotuna mōnōmō na mōnōmō obokye: «Nkolo, eli nza?»

²³ Yesu amba buya yokye: «Owa munzungya eli nde mōnōmō na bée, maňoko ma ñanga mamovana mbala yonçyo o lako.»

²⁴ Nwana wa Moto amowa nde bowa komama wango pho ye o buku pha Nwaphongo. Eye ngongo pho ya moto owamoungya Nwana wa Moto. Ebakyi bolaa pho ya moto me bo tabotamaka.»

²⁵ Yudasi moto owaamoungya amba ya motuna yokye: «Moteye, eli nga?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Iwe mampenza olowoo.»

Elambo ya Nkolo

²⁶ Waaba bée ñaze, Yesu akpe ipa, aphé Nwaphongo melesi, asikyesi, amba kabela baekosi bée amba ya wo na bée yokye: «Imaa, zaa eye eli nzoto ya nga.»

²⁷ Amba kula ya kpa kópho ya vinyo, aphé Nwaphongo melesi aephé baekosi bée, amba ya wo yokye: «Oenywe bée ñaso.»

²⁸ Pho eye eli malongo ma nga, malongo ma sangola ya Nwaphongo na bato, masw-eye pho ya bato baikye, bazwe folimbisi pha masumu.

²⁹ Nawo na bée ngakye tata lolo, esikule nywa vinyo eye tee nōnō mokolo ñwa munuya nga na bée vinyo eenyakune o Bokonzi pha Tata.» ³⁰ Bobele, Yesu na baekosi bée, bamba ya tuba meembo ma eseleko. Waaunva bée ituba meembo, bamba ya kyende o ngomba ya Baolive.

Yesu aimosi obokye Petelo aamoangana

³¹ Yesu amba ya wo na baekosi bée yokye: «Nde na mokolo ñwa lolo, bée ñaso wamundota. Pho yakomama o buku pha Nwaphongo bofo: «Namoboma mōkosi wa mampate, mampate maso mamunyangwa.»

³² Yesu amba kula bakya yokye: Kasi waamokundwa nga na mokyé eziya o Galileya.»

³³ Petelo amba ya wō nē yokye: «Na bo bēé baso baeloti, nga esielote.»

³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phelē nawō na wē ngakye: Nde na mokolō ḥwa lōlō, soo sa ḥotōngōkye iwe wa munzanga mbala iyato obokye toonzebe.»

³⁵ Petelo amba ya kpētē kapha yokye: «Na bo ebe obokyo na wee na wē elele yōnōyō, nga esieyangane.» Baekosi baso bamba ya wō nde bōmo.

Yesu kabondèle Nwaphongo o Getesemani

³⁶ Emba Yesu amba ya koma na baekosi bēé o etiye ekyebangye bēé Getesemani. Amba ya wō na bēé yokye: «Bèé zala wawa, nga nakye bōndèle Nwaphongo.»

³⁷ Amba kye na Petelo na bana babale ba Zebede baa bampele, Zake na Yoane. Boñele atati ioka motema bolosi na inganga.

³⁸ Amba ya wō na bēé yokye: «Ndondo ya nga etondi na ngongo ndokolo namowa. Ikala wawa, kengye na nga.»

³⁹ Amba yakye ḥwana itakte, akye kusama boo o se, amba tata ibondèle Nwaphongo yokye: «Tata, bo wakokyi ikyelama, manya kōpho eya bolosi eye. Kasi sakyela boozingyi nga, kyela nde boozingyi wē.»

⁴⁰ Yesu amba ya butwa oli baekosi bēé baato, aesi ya kye batakana balasi ebuu. Amba ya wō na Petelo yokye: «Toikyi koka ikyengye na nga na bo ngonga yōnōyō?»

⁴¹ Kyengye, bōndèle Nwaphongo pho bēé sakaa o bimekyi ba Molemba! Moto o ndondo ye ali na phowa ya ikyela bolaa, kasi o nzoto ye tali na bokusi.»

⁴² Akulaka kyende mbala eya ibale, amba kye bōndèle Nwaphongo yokye: «Tata, bo kōpho eye teekokyi imana, elaa na enywe, wakyelame nde boozingyi wē.»

⁴³ Yesu amba kula ya butwa ooli baekosi bēé, amba kula ya kye bawza bakuli lala ebuu. Pho miyo ma bēé mabutwaka mazito.

⁴⁴ Yesu amba kula baika, akye bōndèle mbala eya iyato, akulaka wō nde bōmo.

⁴⁵ O sima aesi ya butwa ooli baekosi bēé, amba ya wō na bēé yokye: «Kokule lala, komieminya? Kyeka, imbele sa iyambya ḥwana wa Moto o mabōkō ma bato ba masumu sikoky.»

⁴⁶ Temē, tokÿende. Kyeka moto ookonzungya aesi.»

Baakye Yesu

⁴⁷ Waaba Yesu kata wō, Yudasi mōnōmō na baekosi iko mbuka babale, aesi ya koma. Aesi na bato baikye, baphisi mphata na nkpongou o mabōkō. Ya

batomaka bākonzi ba ḥanganga ba Nwaphongo na bankumu ba Bayuda.

⁴⁸ Yudasi owa ungyaka Yesu, abateyaka iyaa samokyela yo, amba ya wō yokye: «Moto owa moyamba nga, yo mōna, omoaky.»

⁴⁹ Waakoma Yudasi, amba susana oli Yesu amba ya wō nē yokye: «Moteye, mbotel! Amba moyamba.»

⁵⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nwēbi na nga, yeesi wē ya kyela, oikyele mizele. Emba baayoko bamba ya susana, baphisi Yesu, bamba moakya.»

⁵¹ Mōnōmō na baabaka na Yesu, amba għoġi mumphata nwē, ateni itoo sa moto wa etoma wa mokonzi ḥwa ḥanganga ba Nwaphongo.

⁵² Yesu amba ya wō nē yokye: «Buya mumphata ḥwa wē o ekokolo. Pho bato baso baajwanne na mumphata, bawé nde na mumphata.»

⁵³ Toebé obokye bo naongyi mbengo oka Tata, nde ujwajjwa eye amuntomela baanzelu baikye ileka batayi iko mbuka ibale ya batuluku.

⁵⁴ Kasi bōnakyesi babona, mapħoo makomama o buku pha Nwaphongo mamokokysama ndengye'ye? Pho wakomama obokye mapħoo maso masengyesi ikyelama nde babona.»

⁵⁵ O sima Yesu amba ya wō na bato baso yokye: «Emba iya nzakya kombe yaa na mphata na ná nkpongou o mabōkō ndokolo nga nali nde moibi? Nkolo isō nabaka nazala o Tempelo pho ya iteya toikaka na nzakya.»

⁵⁶ Kasi maso mama makyelame pho ya ikokya maloba ma bāmosi ba Nwaphongo maakoma bēé o buku pha Nwaphongo.» Emba baekosi baso baikyi moika, baloti.

Yesu kasambe o ikyita siinene

⁵⁷ Bato baakyaka Yesu, bamba yakye nē oka Kayafa, mokonzi ḥwa ḥanganga ba Nwaphongo, waanganaka baamibeko na bankumu.

⁵⁸ Petelo abaka kabengye Yesu na itaktee tee nōnō wakye yo nylo o lophango la mokonzi ḥwa ḥanganga ba Nwaphongo. Omo, amba kye zala elele yōnōyō na basinzili, pho ya ikyeka ndengye eya mōsuka lowōo me.»

⁵⁹ Bakonzi ba ḥanganga ba Nwaphongo na bato baso ba ikyita siinene baikaka ya balukye bato baakoky ikatela Yesu mapħoo pho bamoingya.

⁶⁰ Kasi na bo bato baikye bayakaka ya mokatela mapħoo, tebaika zwa na lowo lonolo tee sima bato babale bamba yaa,

⁶¹ bāesi ya wō bēkye: «Moto oyo awōkō yokye: Nga na mouwola Tempelo ya

Nwaphongo namba etonga sima ya nkolo iyato.»

⁶² Emba mokonzi ḥwa banganga ba Nwaphongo aesi ya teme, amba ya tuna Yesu yokye: «Toobuya na iikyiephunde bato baba?»

⁶³ Kasi Yesu aikalaka nde bose. Mokonzi ḥwa banganga ba Nwaphongo akulaka wo ne yokye: «Kata seleka na nkombo ya Nwaphongo oli na bomoo! Oloimole fo oili Masiya, Nwana wa Nwaphongo?»

⁶⁴ Yesu amba mobuyisa yokye: «Iwe mampenza olowoo. Kasi nawo na bēe ngakye: Tata ujwajwa, wamowene Nwana wa Moto azasi o boloo pha Nwaphongo owa mwia, waamba na mowene kaye onte ya mampata!»

⁶⁵ Emba mokonzi ḥwa banganga ba Nwaphongo, amba ya kakola bitobu bēe balataka yo, amba ya wo yokye: «Atosi Nwaphongo! Tolokuli sengyela na manzoka! Ookyi bootosis yo Nwaphongo.

⁶⁶ Bēe koumunya bō?» Bamba mobuyisa bēkye: «Asengyesi iwaal!»

⁶⁷ O sima me, bamba motowa matee o boo, bamba mowanda mankutu, baayoko bamba mowanda bingyete.

⁶⁸ Bamba wo bēkye: «Iwe Masiya, teya obokye oli moimosi! Ooewandi nza?»

Petelo aanga Yesu

⁶⁹ Petelo abaka azasi o ibanda o lophango. Njwajwasi mōnōmō wa etoma, amba ya wo ne yokye: «Na we obakyi na Yesu, moto wa Galileya.»

⁷⁰ Kasi yo amba angana o miyo ma bato baso, amba wo yokye: «Mapħoo manvōle we mamana, nga siimaebe.»

⁷¹ Sima Petelo aesi ya kye teme o munokō ḥwa lophango. Moto wa etoma mosuu wa njwajwasi aesi ya mowene, amba ya wo na baabaka wamo yokye: «Moto oyo abakyi na Yesu owa Nazalete.»

⁷² Petelo akulaka angana, amba kata na seleka yokye: «Siebe moto mōna.»

⁷³ Sakoko bato baabaka wamo baesi oli Petelo, bamba ya wo ne bēkye: «Nde phelē, oli mōnōmō na bē, pho ewosi ya we kyeephundeh!»

⁷⁴ Emba Petelo amba ya anjwana yokye: «Seleka Nzambi, siebe moto mōna. Bo nakate, Nwaphongo ampe etumbu!» Nde o sina imbelē me, soo eesi ya tōngō.

⁷⁵ Emba Petelo amba ya umunya mapħoo maawoko Yesu ne obokye: «Soo sa botongokye, wamunzangana mbala iyato obokye we toonzebe.» Bobele Petelo amba ya tōkolo na ilela na ngongo boikye.

¹ Waa moyelō, bākonzi ba banganga ba Nwaphongo baso naa bankumu ba Bayuda, baanga, bamba okana obokye bābome Yesu.

² Bamba mokanga maphanga, bamba yakye ne oka Pilata moangyesi ḥwa Bayuda.

Iwaal sa Yudasi

³ Yudasi moto owa moungyaka, wa oka yo obokye batenesi Yesu bolombe pha iwaal, aokaka bolosi boikye o ndondo ye, amba ya kye buyisa mokonzi ḥwa banganga ba Nwaphongo na bankumu bibende ba baphalanga makoo maato, bi-amophekye bē.

⁴ Amba ya wo na bēe yokye: «Nakyesi bōfe pha naungye moto ootoli na lowoo.» Kasi bēe bamba ya mobuyisa bēkye: «Mena nde lowoo la we! Lowoo larona telokyekyi bangal!»

⁵ Emba Yudasi amba vaka bana baphalanga o Tempelo, nōnō wakye yo miingga.

⁶ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo bāongokō baphalanga me, bamba ya wo bēkye: «Miħeku ma bāngā temianole inyosa baphalanga baa ndengye eye o efombelo ya Tempelo, pho eli baphalanga baatangya malongo ma moto.»

⁷ Waaunva bēe iokana, bamba ya baomba na inzabi sa moto mōnōmō owa baka kakyele manoko pho bākundakye na bābutu baawee omō.

⁸ Yango mēna, bābangye inzabi me nōnō lōlō eye: «Inzabi sa malongo.»

⁹ Wakyelamaka bowawoko moimosi Yilimiya yokye: «Bakpee bibende ba baphalanga mako maato, ye eli motuya njwaphekye bato ba Isalayele pho ye,

¹⁰ bamba baomba na inzabi sa moto okokyele manoko bō wa nvolekye Nkolo.»

Pilata atuni Yesu

¹¹ Yesu akye samba o boo pha Pilata. Pilata amba ya motuna yokye: «Iwe oli mokonzi ḥwa Bayuda?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Iwe mampenza o lowoo.»

¹² Kasi imbelē saabaka bākonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu bāmophundeh, iyo taikaka buya na lowoo.

¹³ Emba Pilata amba kula motuna yokye: «Tookye mapħoo maikye maephundeh na bē?»

¹⁴ Kasi Yesu taika na mobuyisa na lowoo lōnōlō. Yango mēna Pilata akamwaka na boikye.

Pilata atunesi Yesu bolombe pha iwaal

¹⁵ O biseloko biso bya Ilekana, mwangyesi ameelēkye ikandola moto wa bōlōko mōnōmō ooziingyi bato.

¹⁶ O imbelé me, moto mōnōmō abaka o bolo, aebanaka na boikye, nkombo ye Yesu Balaba.

¹⁷ Pilata amba ya tuna bato baanganaka yokye: «Bee kozingye obokye naekandolele nza? Yesu Balaba nde Yesu okobangye bee Klisto?»

¹⁸ Pilata aebaka na bolaa obokye, baphundaka Yesu oka ye nde pho ya zuwa.

¹⁹ Waabá Pilata azasi kasambisa Yesu, nwasi we amba motomela maloba yokye: «Sanyol o lowo la moto mona, tali na lowo. Lolo na moko naweni bolosi boikye o ndoto pho ye.»

²⁰ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu, baphelye bato malondo pho baongye Pilata akandole Balaba, abome Yesu.

²¹ Pilata akulaka batuna yokye: «Onté ya bato babale baba kozingye obokye naekandolele nza?» Bamba mobuyisa bekye: «Balaba!»

²² Emba Pilata amba kula ya batuna yokye: «Ka nakyele bo na Yesu oko bangye bee Klisto?» Bamba ya buya bee: «Omobakyé o ekulusu!»

²³ Pilata amba ya wo na bee yokye: «Bofe ye bookyesi yo?» Kasi bee batataka iyanwana na fokusi mpenza bekye: «Omobakyé o ekulusu!»

²⁴ Waawene Pilata obokye takoky ikyela na ekepele yonoy, bato balukye itombé, aesi ya kpa maa akunyosi see o miyo na bato baso amba ya wo yokye: «Iwaa sa moto oyo tesili o maboko ma nga! Mena nde lowo la bee.»

²⁵ Bato baso bamba ya buya bekye: «Loso phe, malongo me mafée o ikolo sa banga na bana ba banga.»

²⁶ Emba Pilata amba ya bakandolela Balaba, atomi bawande Yesu phimbo, amba ba phe Yesu obokye bamobakyé o ekulusu.

Batuluku baekye Yesu

²⁷ Batuluku ba Pilata baesi ya kye na Yesu o lophango la moangyesi. Emba batayo mobimba ya batuluku bamba ya molungya.

²⁸ Bamba mumanya bitobu, bamba molaso nde munkoto monomo iwa mangola.

²⁹ Sima, baesi ya tonga eboko yonoy ya milo, bamba molasa yango o moto ndokolo mokonzi. Bamba mophisa iwanra munkyeyle o eboko eya boloo, bamba butwa imokusamela na imoskye, bumble wo bee: «Mbote, mokonzi iwa Bayuda!»

³⁰ Bamba motowa matee, baesi ya kpa muna munkyeyle iwaamophisaka bee o eboko, babouto imobinda iwang o moto.

³¹ Waunva bee imoskye, baesi ya mumanya munkoto iwanrasaka bee, bamba mobuyisa bitobu bee. Emba bamba kye ne ikye mobaka o ekulusu.

Babakyi Yesu o ekulusu

³² Waatoko bée o mokyisi, bamba kye vana na moto monomo wa Sirene, nkombo ye Simo, batuluku bamotomisaka na fokusi obokye anyanya ekulusu ya Yesu.

³³ Bamba ya koma o elele ekyebangye bee Gologota, kyleukye iwo obokye: «Elel eya engyengyele.»

³⁴ Omo bamba phe Yesu maleku maangiyina bee na munoo iwa bololo, waamameka yo amba lese imanywa.

³⁵ Waaunva bee imobakya o ekulusu, bamba ya maa mbese pho ya ikafa bitobu bee.

³⁶ Sima, bamba ya zala wamo pho ya imokye.

³⁷ O ikolo sa moto nwé, bakomaka ntina ya iwaas se obokye: «Oyo Yesu, mokonzi iwa Bayuda.»

³⁸ Babakaka na baibi babale o ekulusu, ona o boloo phe, oomoyoko o bowes phe.

³⁹ Baalekane bamotolaka, banyingye na nzoto,

⁴⁰ bamba ya wo ne bekye: «Iwe ovalukaka iyuwola Tempelo, ombe etonga na nkolo iyato, omibikya booli Nwana wa Nwaphongo, ombe na uta o ekulusu.»

⁴¹ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mifeko na bankumu bamoekeye nde bomo, bamba ya wo bekye:

⁴² «Abikyaka bato basuu, kasi takoky iimbikya yo mampenza! Ali mokonzi iwa Isalayele? Aute unjawajwa o ekulusu, toumba moanola.

⁴³ Ambyaka motema nwé munso oka Nwaphongo, nde kawo yokye: «Nali Nwana wa Nwaphongo.» Ka bo Nwaphongo kamozingye amobikya unjawajwa eye!»

⁴⁴ Ebe na baibi baabakaka bee o ekulusu phenephe na Yesu bamotolaka nde bomo.

Iwaa sa Yesu

⁴⁵ Waakoma bunya i moto, enzombi yesi ya ziba mokyisi munso, tee nono o ngonga ya iyato eya nkoko.

⁴⁶ Phenephe na ngonga eya iyato, Yesu amba ya aijwana na fokusi yokye: «Eli, Eli, lema sabakatan!» Kyleukye iwo obokye: «Iwaphongo wa ngl! Pho ya'ye onde?»

⁴⁷ Bato basuu baatemekye wamo, bamookyi, bamba ya wo bee: «Kabangye moimosi Eliya!»

⁴⁸ Mōnōmō na bēs amba kyilingana izele, akye nyinya inyuka o maleku maangaa. Asitingye o sōngya ya mungbalango amba siphe Yesu obokye anywe.

⁴⁹ Kasi bayoko bamba wō bēkye: «Ka tokyekye bo Eliya amoya mobikya!»

⁵⁰ Emba Yesu ambakula arwana nywangye mokusi nōnō waakata yo motema.

⁵¹ Nde o sina imbele me, etobu eya lengyekye bēs o Tempelo, o boo pha elele elekyi bōsanto, yakakwaka na mibale uta o ikolo nōnō o se. Manyete manyinganaka, mabanga mawaye,*

⁵² malita maziboo, basantu ba Nwaphongo baikye baawaka bakundoo,

⁵³ batokosi o malita, emba sima ya ikundwa sa Yesu bamba ya nyolo o Yelusaleme. Omo bato baikye babawenekye.

⁵⁴ Batuluku baabaka bakyengye Yesu ebe na mokonzi wa bē, wawene bēs manyete manyingaa na maphōo maso maabaka malekane, bamba wēne inganga siikye, bamba wō bēkye: «Nde phēle, moto oyo abakyi Nwana wa Nwaphongo!»

⁵⁵ Babasi baikye baabaka bakyemikye ne uta o Galileya pho ya imosunga, batemekye na bēs wamō, bakyekye na itakye.

⁵⁶ Onte ya bēs, yabaka Maliya owa Magadala na ndoo ye nyango wa Zake na Zozefu, ebe na nyango wa bana ba Zebede.

Ikundama sa Yesu

⁵⁷ Wa nkōkōlō, moto mōnōmō wa ezwele amba yaa, nkombo ye Zozefu. Autaka o Alimataya, ne abaka moekosi wa Yesu.

⁵⁸ Akyekye oka Pilata ikye moonga ebembe ya Yesu. Pilata amba wō obokye bāmophe yango.

⁵⁹ Emba Zozefu amba ekpa, aezyingyi na etobu eenyakune.

⁶⁰ Amba yakye enyōsa o ilita saatimaka yo o mabanga pho ye mampenza. Bobele amba ya ukaua ibanga sinene pho ya iziba munōkō njwa ilita, nōnō wa butwa yo.

⁶¹ Maliya owa Magadala na ndoo ye bāzalaka o boo pha ilita.

Batuluku bakyengyele ilita sa Yesu

⁶² Sima ya mokōlō mōnōmō, yabaka mokōlō njwa sabata, bākonzi ba bānganga ba Nwaphongo na Bafalisayi bamba ya kyende oka Pilata.

⁶³ Bamba wō ne bēkye: «Mokonzi, toumunya maphōo maawəkō nyabōole mōna, wataka baa yo na bomōo. Awəkō yokye: "Namokundwa sima ya nkōlō iyato."»

⁶⁴ Ebōngyi obokye otome bato bakyengyele ilita nkōlō iyato, bo phe, baekosi bēs bāmoyaa iba ebembe, emba sima bāmoba wō na bato obokye: "Akundo." Bōole bābona phamoleka phaa phanza na bōfē.

⁶⁵ Pilata amba babuyisa yokye: «Kpa batuluku, kyendé kyengyele ilita bōumunye bēs.»

⁶⁶ Emba bāmoba ya kye bālimisa ibanga me na bōkusi. Bāmoba ikaa batuluku phō bāsikyengyele.

28

Ikundwa sa Yesu

¹ Mokōlō njwa sabata molekaa, na munkukutu, Maliya owa Magadala na ndoo ye, nyango wa Zake na Zozefu, bākulaka kye kyeka ilita.

² Na mbala yōnōyō, manyete matati inyngana na bōkusi. Mwanze wa Nkolo auti o ikolo, aesi ya manya ibanga, amba zala o ikolo sa sango. ³ Boo phēe phabaka bōngyengye ndokolo munkakasi, bitobu bēs baabaka mpembe pēe.

⁴ Batuluku bāwēnēkyē inganga, babuto itekyenele, babutwaka ndokolo bībembe.

⁵ Mwanze amba ya wo na bābasi yokye: «Bēs salota, naebe obokye kolukye Yesu owa bomaka bēs o ekulusu.

⁶ Wawa tali! Ambo kundwa bo wawōkō yo. Yaka ya kye kyeka elele eebakyi nzoto ye.

⁷ Kyendé kye imola baekosi bēs izele obokye ambo kundwa, "akyē ujwanja eye o boo pha bēs o Galileya. Wamokyē mowēne omo." Mena eli simo eyakakyi nga ya ieimola.»

⁸ Bāmoba mana o ilita izele, baabaka na inganga siikye, kasi mandondo ma bēs matondaka na nkyisa, bāmoba ya kye na mbangu iimola simo me oka baekosi ba Yesu.

⁹ Na mbala yōnōyō Yesu aesi ya tōkōlele bāsi me, amba ya wō na bēs yokye: «Mbote ya bēs!» Bēs bāmoba susana phenephe, bāmoba kusama, bāmophisi o makolo.

¹⁰ Yesu amba ya wo na bēs yokye: «Bēs saila, kyendé kyēimola bēbi na nga, bakyendé o Galileya, bāmokyē nvēne omo.»

Batuluku bakyē imola simo oka bākonzi

¹¹ Waabā bābasi bābutwe, batuluku baabaka bakyengyele ilita bāmoba ya butwa o lombo, phō ya ikyēimola bākonzi ba bānganga ba Nwaphongo maphōo maso malekanaka.

¹² Bakonzi ba banganga ba Njwaphongo na bankumu, bamba angana pho ya iyoka, emba bamba phe batuluku baphalanga baikye.

¹³ Bamba ya wo na bée obokye: «Owooko bofo: Baekosi bée baesi ya ifaa ebembe ye na mokoço imbelé siibee banga na ebuu.

¹⁴ Bo Pilata aokyи lowoo me, toomuya mo, bée salota etaekyele ekpele.»

¹⁵ Batuluku baesi ya kpa baphalanga, bakyesi nde bo wawoko bée na bée. Yango mena isolo sisi sanyangwaka onte ya Bayuda tee nono lolo eye.

Yesu atɔkɔlesi baekosi bée

¹⁶ Baekosi iko na mɔnɔmo baesi ya kyendé o ngomba ya Galileya, eyawoko Yesu obokye amokye vana na bée omo.

¹⁷ Waamowene bée, bamba mokusamela. Kasi bayoko onte ya bée bataaka baa na ziko.

¹⁸ Yesu amba susana phenephe na bée, amba ya wo na bée yokye: «Ijwaphongo ampe bokonzi boso pha ikolo na pha o se.

¹⁹ Yango mena, bée kyendé oka bato baa nkyisi iso ya mokyisi, obabuya baekosi banga, obabatisa na nkombo ya Tata, ya Njwana na ya Bolöbo.

²⁰ Obateya obokye bākumole mitindo mia ephekye nga. Oebe obokye nali na bée nkoko iso tee nono o suka ya mokyisi.»

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Malako

Mapħoo ma etatele

O nte ya babuku ba Simo Elaa baso bane, phaaka Malako boli bokuve bombe kula na wenene obokye boli bookasi. Nkombo ya Malako eyo eli Yoane Malako. Toewene o Malako 14.51; Bitoma 12.12, 25; 13.5, 13; 15.37, 39; Bakolose 4.10; 2 Ti 4.11; Filemona 24; 1 Petelo 5.15.

O nkanda ya baanosi baakasi bakoma obokye Malako abaka «mpengyi» ya Petelo o mokyisi ḥwa Loma; yango mena iimola se sa Simo Elaa sibengye bowabaka Petelo kateya.

O Simo ya Malako tomozwā mapħoo mama:

- Malako 1.1-13: Yoane Mofatise kabongyisele Yesu nzela; Yesu abatisami, aesi ya kyende o bokye; omoo Satana amumekyi
- Malako 1.14-10.52: Etoma ya Yesu o Galileya: Yesu amiteye obokye ali moto ooli na bokonzi; atati iimola baekosi bée bowamowa yo na bowamokundwa yo. Aesi ya mana o Galileya akye o Yelusaleme
- Malako 11.1-16.8: Poco ya Yesu eya suka o Yelusaleme. Bato bayambaka Yesu na bolas. Kasi mapħoo maabaka yo kakyele na mateya me temaikeka baa masepelisa bakonzi. Waa nkolo ya ilengyel eyenga ya Ilekana, Yesu amba ya za na baekosi bée mozaa ḥwa suka, sima aesi ya kye bōndele o inzabi sa ba olive; omoo baesi ya moakya, emba bħamba ya kye moboma oekulusu. Kasi na munkukutu, o sima ya mokolo ḥwa Sabata, moanze monomo amba ya vana na basi bakyekye kyeka ilita sa Yesu, aesi ya baimola obokye Yesu akundoo
- Malako 16.9-20: Yesu atokolesi bato bée, emba abaa o ikolo

Nwēbi motangyi, bokoma mokanda ḥwa «Simo Elaa» mumu pho na banga toanole «sekyele» ya Yesu wa Nazalete, bo wanola mokonzi ḥwa batuluku wa Loma obokye «Nde phele, moto oyo abakyi Nwana wa Nwaphongo» (15.39).

Mateya ma Yoane Mofatise

¹ Eye etatele ya Simo Elaa ya Yesu Klisto, iyo Nwana wa ya Nwaphongo.

² Moimosi Isaya akoma o buku pha Nwaphongo bōbo:
Nwaphongo yokye: «Kyeka! Namotoma tima ya nga o boo pha we.

Amoeħbongyisa nzela.

³ Moto mōnōmō kaajjwane o bokye:

Bongya nzela ya Nkolo!

Omoteysi nsonga!»

⁴ Yoane aesi ya tōkōlo o bokye. Ateyaka bato, yokye: «Bongya mandondo ma bée, obatisame. Emba Nwaphongo amoelimbisa masumu ma bée.»

⁵ Bato baso ba ekolo ya Yuda na ba mokyisi ḥwa Yelusaleme bakyekye oka ye. Baimolaka bobe pha bée o miyo ma bato baso. Ndokolo Yoane kambe ya babatisa o maa ma ebale ya Yaladene.

⁶ Yoane alatakket etobu eyatongamaka na nkungye ya nyama na nkombo «Shamo». Alataka na nkamba ya lopho la nyama o mobimbi nwex. Azaka ntete, aletekye na maħbo.

⁷ Aimolaka bato me bōbo: «Moto owamoya o sima ya nga andekyi na mwiya. Nga sikokyi imiinya o boo phe obokye naingole noni simbi ya bikoto bée.

⁸ Nga, naebatista na maa, ka iyo amoebatista na Bolōbō Bosanto.»

Yoane abatise Yesu

⁹ Emba mi nkolo me Yesu aesi yauta o mokyisi mōnōmō o manyete ma Galileya, nkombo ya mokyisi me Nazalete. Aesi ya koma oka Yoane. Yoane aesi ya mofatista o ebale ya Yaladene.

¹⁰ Sakoko, Yesu aesi ya londwa o maa. Okolondwe yo, aweni ikolo si zifoo. Akuli wene Bolōbō homoutesi ndokolo inkotowinwa. ¹¹ Aokyi ḥwesi moute o ikolo mowu bōbo: «Iwē, Nwana wa nga owa lozingo, nali na we na nkyisa bōkye.»

Molemba amekyi Yesu

¹² Sakoko, Bolōbō aesi ya kamba Yesu o bokye.

¹³ Yesu abaka o bokye nkolo makoo mane. Omoo, Molemba amumekaka. Baanze bamosungaka.

Yesu abangyi bāċi bane

¹⁴ Waanyoşa bée Yoane o bōlōkō, Yesu aesi yakye o manyete ma Galileya, abuto ikyemimola Simo Elaa ya Nwaphongo,

¹⁵ abaka kakyemīw yokye: «Ujrajanwa eye imbeli me simbi yakoka. Nwaphongo aweninye bokonzi phe. Bongola ntema ya bée, anola Simo Elaa ya Nwaphongo!»

¹⁶ Mokolo mōnōmō Yesu aesi ya banda o mokukulu ḥwa maa maanene ma Galileya. Okobande yo, aesi ya wene baesi ba swe babale, mankombo ma bée Simo na ḥwana nyango Andele bavakye bondendi o maa.

¹⁷ Yesu amba ya wō na bée yokye: «Yambengye. Otokule ba baesi ba swe, namoeħuya baesi ba bato pho ya Nwaphongo.»

¹⁸ Sakoko, baikyi ika mandendi ma be, bamobengyi.

¹⁹ Yesu akuli susana na njwana o boo. Aesi ya wene Zake na Yoane, bana ba Zebede. Babaka mi vato, babambe mandendi ma be.

²⁰ Sakoko Yesu aesi ya babanga. Baikyika ango wa bee Zebede o vato na bato bee baetoma, babengyi Yesu.

Yesu abikye moto owa bolobo boobe

²¹ Yesu na baekosi bee baesi ya kyende o mokyisi muunene njwa Kapalanauma. O mokolo moeme Bayuda, Yesu aesi ya nyolo o Ingambi sa makyita. Atati iteya.

²² Bato bakamwaka ioka iteya se, pho abateyaka na boekondo boso. Taikaka bateya ndokolo bateye ba Mibeko.

²³ Imbele me moto monomo aesi ya nyolo o Ingambi sa makyita, abaka na bolobo be, atati aijwana yoke:

²⁴ «Yesu wa Nazalete, kolukye ilokyela bo? Oesi nde iya lounva? Naeyebe. Iwe moto Mosantu owa toma Nwaphongo.»

²⁵ Yesu aesi ya phaphala na bolobo me yoke: «Zala bose! Tokolo o nzoto ya moto oyo!»

²⁶ Bolobo boobe boesi ya nyinyinya moto me na bokusi. Boesi ya aijwana na bokusi, bokoski o nzoto ye.

²⁷ Bato baso baesi ya kamwa na boikye. Nde babona babuto imituna, bokye: «Eye lowo ye? Kateya mapho manyakune na boekondo. Katome na malobo maabe, mamookye.»

²⁸ Njwana bokyi boho, sango ya Yesu yeesi ya nyangwa o nkyisi iso ya Galileya.

Yesu abikye bato baikye baa malosi

²⁹ Bobele, Yesu na Zake na Yoane baesi ya mana o Ingambi sa makyita. Baesi ya kyese o ingambi sa Simo na Andele.

³⁰ Boo pha Simo owa njwanjwasi amilangyaka pho abaka na mowewe. Okokome Yesu, baesi ya moimola bolosi pha njwanjwasi me.

³¹ Yesu asusinyye phenephe ne. Amophisi na eboeko Amotey. Mowewe moesi ya mana. Njwanjwasi me atati ibakyelela.

³² Waankoko, bato bamba ya ikyela Yesu bato baso baabaka na biswete na baa malobo maabe.

³³ Bato baso ba mokyisi njwa Kapalanauma baesi yaangana o boo pha ingambi saabaka Yesu.

³⁴ Wam, Yesu abikyaka bato baikye na biswete ndengye na ndengye. Atokoloko na malobo maabe maikye. Taikaka benela obokye malobo maabe mawo pho malobo maamana maebaka obokye ali Njwana wa Nwaphongo.

Yesu akyekyemitambula nkyisi iso ya Galileya

³⁵ Yana wa munkukutu, Yesu aesi ya umwa. Aesi ya tokolo o ingambi sa baka be. Aesi ya kyende o elele eya bose. Omoo, atati ibondelle.

³⁶ Simo na bobi baabaka ne bamba ya kyese moluka.

³⁷ Okomozwe be, bamba ya wo ne bokye: «Bato baso baaelukye.»

³⁸ Kasi Yesu yokye: «Yaka tokyendé Tokyendé o nkyisi iiyoko ya phenephe, pho ya obokye nakye teya Simo Elaa omoo me. Naesi nde pho ya etoma me.»

³⁹ Nde babona Yesu akyekyemitambula nkyisi iso ya Galileya, ateyaka o Mangambi maso ma makyita, atokoloko na malobo maabe maebaka onte ya bato.

Yesu abikye moto owa bolosi pha maaba

⁴⁰ Boebelé, moto monomo wa maaba aesi ya kyese oka Yesu. Amba ya mokusamela. Amba ya mobondó, yokye: «Bo ozingyi, okokyi imbikya.»

⁴¹ Yesu amooykelaka ngongo, amba ya molelola eboko, amba ya mokuma, yokye: «Nazingyi, bika!»

⁴² Sakoko maaba me maesi ya mana. Moto me aesi ya bika.

⁴³⁻⁴⁴ Yesu amba yawo ne na bokusi yokye: «Inzokye na bolas, Saimola lowo lolonoo moto monomo. Kyende nde oka nganga ya Nwaphongo. Omoteya nzoto ya we. Oambya makabo ma ibika sa we, bo wakoma bee o buku pha Mose. Kyela babona pho bato baebé obokye obikyi phels. Sima Yesu amba ya mobuya o ingambi se.»

⁴⁵ Kasi nafo babona, moto mona abuto kakyemimola mboka eso lowo lamokamelaka. Yango mena, Yesu takulaka miweninya na bato, aikalaka nde o elele eeteli bato. Embo bato baakyekyemita mboka eso, bakyekye oli yo.

2

Yesu abikye etuku eya nyiba makolo

¹ Sima ya banaa nkolo, Yesu akuli butwa o Kapalanauma. Bato baokyi obokye ali o ingambi sabaka yo.

² Bato baikye bamba yaangana wamo. Malondo ma obokye banyolo bee baso o ingambi me temabaka. Na elele ya iteme o boo pha mozibo mwa ingambi teyabaka. Yesu abaka kabaimole Simo ya Nwaphongo.

³ Ikyeka boho, bato bane baesi ya moyelela na etuku. Bamophisi miitoko.

⁴ Nzela ya obokye bamokomya oka Yesu teyabaka, pho bato baloboko. Bobele, bamba ya baa o ikolo sa motondo njwa

ndaku me nwaa langyema. Baesi ya zibola muna motondo o elele eyabaka Yesu. Baesi ya uya moto me mi sina itoko.

⁵ Yesu aesi ya wene obokye bato me bali na ianola. Emba amba ya wo na etuku yokye: «Nwebi, masumu ma we malimbisami.»

⁶ Bateye ba Mifeko baabaka wamo baesi ya bomba maumunya mama o mandondo ma be:

⁷ «Iyo nza obokye awo baabona? Eye nga kawambe nde Nwaphongo. Kyelimbisa masumu nde Nwaphongo!»

⁸ Mina wamo Yesu aesi ya eba maumunya maabaka na be, amba wo yokye: «Pho ya ye otondi na maumunya mama?

⁹ Bo na wo na etuku obokye: "Masumu ma we malimbisami", na obokye "Teme, kpa itoko sa we, kyendé, lowo'ye loolobi fokus?"

¹⁰ Kasi nazingye obokye oebe obokye nga Nwana wa Moto nali na bokonzi pha ilimbisa masumu o mokyisi mumu.» Bobele, Yesu amba ya wo na etuku yokye:

¹¹ «Nawo na we ngakye: Teme, kpa itoko sa we, obutwe oka be.»

¹² Sakoko, moto me aesi ya teme, akpe itoko se, o miyo ma bato baso abutoo. Bato baso bakamwaka, babutwaka ikumisa Nwaphongo, bekye: «Naino toloweni lowo la ndengye eye!»

Yesu abangyi Lewi

¹³ Yesu amba kula ya kyemitambula o mokukulu nwa maa manene ma Galileya. Bato baikye bayakaka ya mobenga, amba ya bateya.

¹⁴ Waalekana yo, amba ya wene moto mōnōmō, nkombo ye Lewi, nwanwa wa Alafa, azasi o elele ekyephutisa beé mputi. Yesu amba ya wo ne yokye: «Imbengye!» Lewi aesi ya teme, amobengyi.

¹⁵ Emba Yesu amba yakye zala o ingambi sa Lewi. Baesi ya zaa wamo, yo na baekosi beé na baphutise ba mputi na bato bayoko ba masumu, pho bato baamobengaka baabaka baikye.

¹⁶ Bateye ba Mifeko baabaka o ingomba sa Bafalisayi baesi ya tuna baekosi ba Yesu bekye: «Pho ya'ye kaze na baphutise ba mputi nana bato ba masumu?»

¹⁷ Yesu aesi ya baoka bo kowó be. Ndokolo kambe ya wo na beé yokye: «Esenengyesi na munganga nde bato ba malosi, kasi bato baa nzoto nkusi phe. Naesi ya banga nde bato ba masumu, siesi pho ya bato ba bosembo.»

Yesu katuya pho ya imiima ntoma

¹⁸ Mokolo mōnōmō, baekosi ba Yoane Mobatisi na Bafalisayi bamiiimaka ntoma. Bobele, bato basuu baesi ya kye tuna Yesu bekye: «Louti bo obokye baekosi ba we tebaikyi miima ntoma?» Emiimi ntoma nde baekosi ba Yoane na Bafalisayi.

¹⁹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Okokyele beé eselko ya bolonga, babutu baabangye be, bamiime ntoma?» Bo molongyi ata baa na beé wamo, etebaamiime ntoma. Teli bomo!

²⁰ Kasi mokolo moli, bamoya manya molongyi, nde mokolo me baamiima ntoma.

Yesu ateye mateya maanyakune

²¹ Moto tabambe munyengu munyakune mi etobu ekasi. Bo phe, munyengu munyakune nwamowawola etobu eekasi, iluu samokula ingwa sinene.

²² Na moto tateye maleku maa swaswa mi mbongo eekasi. Bo phe, bo maleku me maulubi mamobola mbongo me. Ebe maleku, ebe mbongo, iso yamokyé phaa. Maleku maa swaswa makokyí na mbongo eenyakune.

²³ *Yesu ateye pho ya ikokyí beé ikyela mokolo nwa Sabata*

²³ Mokolo mōnōmō nwa Sabata, Yesu alekanaka yo na baekosi o manzabi maa ble. Baekosi beé batati ikye minoko ble nzela nzela.

²⁴ Bobele, Bafalisayi baesi ya wo na Yesu bekye: «Kyeka! Pho ya'ye baekosi ba we baikyle etoma mokolo nwa Sabata?» Mofeko nwa banga temobenele babona.

²⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Toika tanga o buku pha Nwaphongo lowoo laakyelaka Davidi? Waabaka yo na nzala, iyo na bato baabaka ne.

²⁶ Aesi ya nyolo o Tempelo. Akye zaa mapa maambiyaka beé oka Nwaphongo. O mobeko nwa banga, mapa me maaze nde banganga beé na be. Ka Davidi aesi ya kpa mapa mamana amaze. Aesi ya maphe na bato baabaka ne. Minkolo me Abiyatala abaka nganga eya o boo ya banganga ba Nwaphongo.»

²⁷ Bobele, Yesu akuli ya wo na beé yokye: «Ijwaphongo akyela mokolo nwa Sabata pho ya bato, kasi taika kyela bato pho ya mokolo nwa Sabata.

²⁸ Yango mēna, ingaa, Nwana wa Moto nali Nkolo ya Mokolo nwa Sabata.»

3

Yesu abikye moto owa ngbatatala eboko

¹ Bobele, Yesu akuli yakyende o Ingambi sa makyita. Moto mōnōmō owa ngbatatala eboko abaka ne omō.

* 3:2 3.2 Mokolo nwa sambo. Mokolo moeme Nwaphongo.

² Baphalisayi bawokō baabaka wamo bakyekaka Yesu na bībēs bo amobikya moto mē mokolo njwa Sabata. Balukaka obokye bamosongyele.*

³ Yesu amba ya wō na moto owangbatatala ebōkō yokye: «Injwa, okye teme o boo pha bato baso.»

⁴ Emba Yesu amba ya tuna bato baabaka bāmokykye, yokye: «Mōbeko njwa bānga mōwō bo, phō ya mokolo njwa Sabata? Ikyela bolaa na ikyela boōe, elaa'ye? Ibikya moto na ifoma moto, elaa'ye?» Bēs baso tebawzawka na lowō la ibuya.

⁵ Na ena yōo mē, Yesu aesi ya bakyeka. Abaka na nā ngōngā phō ya maumunya maafe ma bē. Bobele, Yesu aesi ya wō na moto mē yokye: «Elola ebōkō ya we!» Waaelola yo ebōkō bōbo, ikyeka, ebōngyi.

⁶ Baphalisayi baesi ya tokolo o Ingambi sa makyita. Bakye angana ikolo na bato baaka Mokonzi Elode. Balukaka malondo ma iboma Yesu.

Bato baikye baebengye Yesu

⁷ Lōlō eye Yesu akuli kye na baekosi bēs phenephe na maa manene ma Galileya. Bato baikye baesi ya mobenga. Bato mē bautaka o manyete ma Galileya, o manyete ma Yuda na o Yelusaleme.

⁸ Baayoko bautaka o manyete ma Idume, o mokukulu njwa ebale ya Yaladene, o nkyisi ya phenephe na manyete ma Tula na ma Sidona. Bato mē baikye baokaka yaakyelaka Yesu. Yango mēne baesi yakye oka ye.

⁹ Bobele, Yesu aesi ya toma baekosi bēs obokye bamolukyele vato phō bato bēs sa mokatitisa.

¹⁰ Yesu awōko babona phō abikyaka bato baikye, bato baso baamaloši bawelanaka ikyemokuma.

¹¹ Waawene bato baabaka na malōbō mabe Yesu, bakyekye mivaka o makolo mē. Babutwaka bānajwane bēskeye: «Iwē, oli Nwana wa Nwaphongo!»

¹² Kasi Yesu amba katela bato mē, yokye: «Sanzebinya!»

Yesu aesi batoma iko mbuka babale

¹³ Bobele, Yesu amba yakye baa o ngomba, amba ya bānga bato baazingaka yo. Bēs baesi ya kye oka ye.

¹⁴ Aesi ya ɔlo bato iko mbuka babale, baatangaka yo batoma. Yesu abāašōkō obokye bābēe ne elele yōnōyo, obokye abatome ikyemiteya,

¹⁵ na obokye abaakyisa mwiya njwa itokološi malōbō mabe.

¹⁶ Bato iko mbuka bābale mē, yabaka: Simo (Yesu amophēkye nkombo ya Petelo),

¹⁷ Zake na Yoane waſe angō, Zebede (Yesu abaphēkye nkombo ya Bōnēlegesi, kyelimbole obokye: Bana ba nkakyē),

¹⁸ Andele, Philipe, Batelemi, Matiye, Toma, Zake (njwana wa Alafa), Taade, Simo owamiambyaka phō ya bosomi pha ekolo ye,

¹⁹ na Yuda Mokeliyota, owamungya Yesu.

Banaa nyango na Yesu baesi ya mokyeka

²⁰ Bobele, Yesu akuli butwa o ingambi. Bato baikye bākulī yaangana, malondo ma obokye Yesu na baekosi bēs bāze temali.

²¹ Banaa nyango na Yesu baesi yaoka simo mē. Bamba ya kyēnde obokye bākyē mokpa, phō bato bāwōkō bēkeye: «Abuto ndokolo elemē!»

²² Uñwanja eye bateye ba Miñeko bautaka o Yelusaleme bāwōkō bēkeye: «Molemba amunyosi, katokolo malōbō mabe o nzoto ya bato nde na mwiya njwa Belzebul, mokonzi njwa malōbō mabe.»

²³ Bobele, Yesu amba ya bānga bato baso. Amba ya bāwōkō na bite yokye: «Tebakokyti itokolo Molemba na mwiya njwa Molemba.

²⁴ Bo bato ba mokyisi mōnomō bāñwane bēs na bē, mokyisi mē etemookoko.

²⁵ Bo bato ba ibota sōnōsō bāñwane bēs na bē, ibota mē etesiikoko.

²⁶ Ka bo bokonzi pha Molemba bōmikabinye, bokonzi mē ete bōokoko.

²⁷ Moto takokyti inyōlo o ingambi sa moto oli na nkamba phō akye ifā mbolo ye, bo naino moto mē tebamobakyi maphanga. Elaa atamobaka maphanga phanza, amba iba mbolo ye isō.»

²⁸ «Nde phele na wō na bēs ngakye: Nwaphongo amolimbisa masumu maso maakyele bato, na maphōo maso maatole bato nkombo ye.

²⁹ Kasi moto okokotole Bolōbō Bosanto, kakylele isumu sitesiilimbisa Nwaphongo. Isumu mē samoikala nde bobele.»

³⁰ Yesu awōko na bēs bōbo, phō bēs baabaka bāwō bēkeye: «Bolōbō bōbe bonyōlesi Yesu.»

Nyango wa Yesu na banaa nyango na Yesu bamolukye

³¹ Bobele, nyango wa Yesu na banaa bēs ba bampele, baesi oka Yesu. Bamba ya teme o ibanda. Bamba ya toma moto obokye ababangyele Yesu.

³² Bato baso baazalaka ne wamo, bamolungyaka. Bamba ya wō ne bēkeye: «Kyeka! Nyōngō na banaa nyōngō batemi o ibanda baelukye.»

³³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mama eli nza? Banaa mama eli banza?»

³⁴ Boñele, Yesu amba ya kyeka bato bazalaka ne amba ya wo yokye: «Kyeka mama na banaa mama, bëe baba.

³⁵ Pho moto okokyele maphoo mazingye Nwaphongo, yo ñwana mama owa lele, yo nkanasa ya nga, yo mama.»

4

Ete ya mophikyi

¹ Yesu akuli butwa iteya bato o mokukulu ñwa maa maanene ma Galileya. Bato baikye baesi yaangana waali yo, emba Yesu amba ya kye zala o vato. Vato me phabaka o maa, emba bato babaka o mokukulu.

² Abaka kateya maphoo maikye na bite. Amba ya batetaya yokye:

³ «Okyemela! Mokoo monomo, moto monomo akyekye o inzabi oikye minyaka ndemo obokye itoko.»

⁴ Waanyaka yo ndemo o inzabi, ndambo iesi yakaa o nzela, manyosi maesi ya kye iikomola.

⁵ Ndambo eyoko iesi yakaa o manyete maa mabanga, wamo manyete maikye phe. Sakoko ndemo miina iesi ya tokolo pho teyaika zwa manyete maikye wamo.

⁶ Waa manzanga, ndemo me iesi ya nyita, iungyi pho teyaikaka ba na ya kolo nkanga.

⁷ Ndambo esuu ya ndemo iesi yakaa o nte ya nkata ya milo. Nkata ya milo miina iesi ya kola, yubye ina ndemo emba teyaamba bota.

⁸ Kasi ndemo nsuu me iesi yakaa o manyete malaa, iesi ya tokolo, ikosi, iboti. Iiyoko iboti mbuma mako maato, iiyoko mako motoba, iiyoko munkama.»

⁹ Emba Yesu amba kula wo na bëe yokye: «Moto oli na matoo ma ioka, aokye!»

Pho ya'ye Yesu kateya na bite

¹⁰ Boñele, Yesu aesi ya ika bato baabana o mokukulu. Waabaika yo, baekosi iko mbuka bëabale na baayoko baabaka phenephe ne baesi ya motuna bëkye abaimole ntina ya bite me.

¹¹ Amba ya wo na bëe yokye: «Nwaphongo aeteye, bëe baba, sekyele ya Bokonzi phe. Bato basuu baokye nde na bite.

¹² Yango mena wakomama boño: «Naño bakyekiye na bolaa, tebaawene na ekpele.

Naño baokye na bolaa, kasi tebaasoso, bo phe nde babongolakyi mandondo ma bëe, emba Nwaphongo nde abalimbisakyi!»

Yesu kalimbole ntina ya ete ya mophikyi

¹³ Boñele, Yesu amba ya wo na bëe yokye: «Bo bëe toebe ntina ya ete mena?»

Emba waambla eba ntina ya bite bisuu ndengye'ye?

¹⁴ Mophikyi ndemo ali ndokolo moto okoteya iloba sa Nwaphongo.

¹⁵ Bato bayoko bali ndokolo nzela. Simo ya Nwaphongo yakyekye kaa wamo. Baokyi Simo me. Oeyokyti bëe, Molemba aesi ya emanya o mandondo ma bëe.

¹⁶ Bato bayoko bakokaa na ndemo iikaa o manyete maangana na mabanga: Wa okye bëe iloba sa Nwaphongo, basanosi izele na nkysisa.

¹⁷ Kasi iloba me te saika nyosse nkanga o mandondo ma bëe, baanole nde ñwana imbele mokuwe. Kasi bo nkaka na minyoko yeesi pho ya sina iloba sa Nwaphongo, bale ianolaa sa bëe izele.

¹⁸ Bato bayoko bali ndokolo ndemo iikaa o nkata yaa milo: Baokyi maloba ma Nwaphongo,

¹⁹ kasi maumunya ma mokyisi mumu, phowa ya ezwele ekye kosa bato, na mau munya masuu ndengye na ndenge maoto sina iloba, emba tesiibote.

²⁰ Kasi bato basuu bali ndokolo ndemo ikaa o manyete maala: Baokyi maloba ma Nwaphongo, bamaanosi emba baboti mbuma iindaa, iiyoko mako maato, iiyoko mako motoba, iiyoko munkama.»

Ete ya tala

²¹ Boñele Yesu amba ya wo na bëe yokye: «Bo moto aesi na tala, amoekukya na katini nde amoeteye o se ya ntangye? Kasi amoeteye o ikolo sa mesa. Teli bomo?»

²² Maphoo maso maabombama mamotoko, na maphoo maso ma enzombi mamowenene saa.

²³ Moto oli na matoo ma ioka, aokye!»

²⁴ Yesu akuli wo na bëe yokye: «Nde kokyebe na maphoo maeyimole nga. Nde bokokyele bëe bëbi, Nwaphongo amoekyela nde bomo me. Amba kula ekyela na koleka.

²⁵ Moto ooli na mbolo nzikye bamokula mophé nsuu. Moto ooli pha, baamobololo nco ñwana ndambo ooli ne.»

Yesu akpe ete ya ndemo

²⁶ Yesu akuli wo yokye: «Bokonzi pha Nwaphongo boli ndokolo moto monomo anyakaka ndemo o inzabi se.»

²⁷ Na moko, wa lale yo na ná moo wakyemitambula yo, ndemo kyticoko, kyikole. Moto me taikaka eba bo wakolaka yango.

²⁸ Eli nde manyete maakosaka ndemo. Phanza kyetoko ibongyi, sima kyembe ya tokolo munkoloko, o suka kyembe ya bota mabotu na bolaa.

²⁹ Ble eesi yaola. Waaola mbuma, moto me akye noko pho mbunu ya inoko yakokaka.»

Yesu akpaka ete ya mumbuma ḥwa ḥwete na nkombo mutarde

³⁰ Yesu akuli ya wō yokye: «Ekpele'ye elongofa na Bokonzi pha Nwaphongo? Tomokpa ete'ye pho ya ilimbola Bokonzi pha Nwaphongo?

³¹ Bokonzi pha Nwaphongo pha ulana na mumbuma mwa mutarde. Bo bakyé emophika, mumbuma maamuna, molekyi iso yaamokyisi na bokyikyi.*

³² Sima moesi ya kola, moombe ya leka ndemo iso na bonene. Moombe ya tōkōlo bitakyi binene. Manyosi mamotonga moobo ma bēē o cōmēle ya ḥwete me.

³³ Nde babona Yesu ateyaka bato Simo ya Nwaphongo na bite biikye bya ndengye eye. Abateyaka na ndengye eekokyi na bēē ioka.

³⁴ O mateya me taikaka lēe ibapkela bite. Kasi waabaka yo kaikale na baekosi bēē yo mampenza abalimbolelaka nde bite me biso.

Yesu azibise Eweele

³⁵ Mokolo maamuna bunya boesi ya inda. Okoinde bunya, Yesu aesi ya wō na baekosi bēē yokye: «Toakale o mokukulu nwa maa ḥwaa bina.»

³⁶ Yesu azalaka o vato. Baekosi baesi ya kyendé ne o vato baabona. Mato masuu mařaka wamo me. Baikaka bato baso baabaka wamo.

³⁷ Bořele, ewele ekusi yamba ya kyela. Kanda yanyosaka maa o motema ḥwa vato. Vato babona phatataka itonda na maa.

³⁸ Yesu abaka o mbolo eya sima ya vato. Alangyaka moto nwē o ikolo sa mungbelengo, alasi ebuu. Baekosi bēē baamba ya moumola miebu mena, békelye: «Towee! Towee! Toli na maumunya pho ya bāga?»

³⁹ Yesu amba ya umwa, amba ya wō na ewele na nā maa na bokusi yokye: «Ikala bōse!» Bořele, ewele eesi yaunva. Emba maa mamba yaikala ena phioo! ⁴⁰ Akuli wō na baekosi yokye: «Be koile pho ya'ye? Bēē naino toanosi?»

⁴¹ Baekosi bawenekye inganga siikye, bawonoko békelye: «Moto oyo ali nde nza? Na maa na ewele kyimotosa!»

5

Yesu abikye moto owařaka na malořo maře

¹ Bořele, Yesu na Baekosi bēē baesi ya koma o mokukulu me o manyete ma Bagelaza.

* **4:31 4:31** Pho ya mutarde, kyeka o Luka 13:18.

² Yesu aesi ya aphwa. Okoaphwe yo, moto mōnōmo atökosi o malita. Aesi ya vana ne. Bolōřo boře phanyčloko o nzoto ya moto me.

³ Abutwaka izala o malita. Bato tebakulaka koka imobaka maphangha, ebe na munyčlo.

⁴ Soosoo řamokangye mařekō na makolo na munyčlo. Nzuka moto me abaka kabile muna munyčlo. Moto na mōnōmo takokaka imozibisa.

⁵ Na moo na mokolo abaka katambule o malita na o ngomba. Mbala iso abaka kaanjwane nzanga, abaka kamizokya na nā mabanga.

⁶ Mena Yesu ataa baa itakye, ambo mowene. Aesi ya kyilingana. Akys mokusamela na mabongo.

⁷ Amba yaanjwana na bokusi yokye: «Yesu, Nwana wa Nwaphongo owa ikolo, kolukye inkyela bo? Naongyi na we o boo pha Nwaphongo, sa nveninya mpasil!» [

⁸ Awoko bořo pho Yesu abaka kawo yokye: «Bolōřo boře, tōkōlo o nzoto ya moto oyo.»]

⁹ Yesu amba kula tuna moto me yokye: «Nkombo ya we nza?» Aesi ya mobuyisa yokye: «Nkombo ya nga, Ekonzo, pho bāga toli baikye.»

¹⁰ Aongaka Yesu na bokusi obokye satoma malořo maře mama o mokyisi mosuu.

¹¹ O ngomba me yařaka wamo, bokanda pha mangulu, phařaka bokymemiwa.

¹² Malořo mamba bōndēl Yesu bořo: «Olotome onte ya mangulu mamana, tokye nyolo o nzoto ya mango.»

¹³ Yesu amba ya maphe nzela. Bořele, malořo maře mamana maesi yatōkōlo oka moto me. Maesi ya kyε nyolo o mangulu mamana. Bokanda bōso phařaka phenephe na mangulu nkoto ibale. Mangulu maesi ya uta ngomba, maesi ya kyilingana nōnō o maa. Mabutwaka ikyifa maa, mamba ya waa.

¹⁴ Bařanze ba mangulu baabaka wamo, baesi ya lota, bakyé imola o lombo nōnō o manganda. Bato baesi ya kyε kyeka lowco me lālekanaka.

¹⁵ Baesi ya koma oka Yesu. Baweni moto me owařaka na malořo maře azasi, alati bitobu, ařongyi. Waamowene bē, bato me bawenekye bōřo.

¹⁶ Bato baawenekye maphoč me maso, baesi ya baimola maphoč ma moto owa malořo maře na ma mangulu.

¹⁷ Bořele, bato baaokaka maphoč me baesi ya wō na Yesu obokye amane o manyete ma bēē.

¹⁸ Yesu akye kpela o vato. Okokpele yo, moto owabaka na maločo mabe aesi yaonga na Yesu yokye: «Bo ozingyi, nakyende na wε.»

¹⁹ Yesu ale, amba wɔ yokye: «Butwa oka bε, o ibota sa wε, okye baimola iso ikyeklesi Nkolo na ngongo yε.»

²⁰ Emba moto me amba yakye. Atati ikyemii mola o nkyisi yaabaka omø na nkombo Dekapolis. Aimolaka iso yaakyleka Yesu pho yε. Bato basø, baamookaka, bakawaka.

Yesu kakye oka Yailo

²¹ Yesu akuli akala na vato o mokukulu ηwaaabaka yo. Bato baikye baesi yaanganana wali yo. Mena ataa fa o ibongu, baesi ya molungya.

²² Mønomø na Baangyesi fa Ingambi sa makyita aesi ya koma. Nkombo yε Yailo. Aesi ya wεne Yesu. Amba ya mivaka o makolo me.

²³ Amba ya nyigonela ne yokye: «Ijwana wa nga wa ηwajwasi kawε. Tokye oka nga, okye kyela maþoko o ikolo sa nzoto ye obokye yo sawaa, abikye.»

Yesu abikye ηwajwasi owa boløsi pha malongo

²⁴ Boþele, Yesu aesi ya kye ne nzela yonçyø. Bato baikye bakyekye ne ewawaka. Bamokatitisa na mbale na mbale.

²⁵ Ηwajwasi mønomø abaka na bε. Abaka na boløsi pha malongo, pha koko ne mambula iko mbuka ifale.

²⁶ Akomaka o maþoko ma þamiinganga baikye. Abungyaka þaphalanga bée basø. Taikaka bika. Boløsi bokule ngala nde bongasi.

²⁷⁻²⁸ Aokaka simo ya Yesu. Aumunyaka o ndondo ye yokye: «Bo nakye kuma nøno bitobu bée, nde nabikyi.» Aesi ya mobenga na ikyemiphaka onte ya bato þabana nøno wakoma yo o sima yε. Aesi ya kuma etobu ya Yesu.

²⁹ Mina wamo malongo maesi ya tenya. Aesi ya wεne o nzoto ye obokye abikyi na boløsi me.

³⁰ Nde wamo, Yesu aesi ya mioka onte ye obokye ndambo ya mwiya nwø motøkosi. Aesi ya miekpinya o ntante ya bato, yokye: «Oonkumi o bitobu fa nga nza?»

³¹ Baekosi békkye: «Aaa! Oweni obokye bato baekatitise na mbale na mbale, kokule tuna: "Onkumi nza?"»

³² Kasi Yesu aesi ya kyeka na mbale na mbale obokye aebe moto omokumi.

³³ Ηwajwasi me abaka katkeyenele na sina inganga, phø aebaka lowøo lamokomelaka o nzoto yε. Aesi ya mokusamela. Boþele, aesi ya moimola phele phele mapħoo masø maabaka ne.

³⁴ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Mama, boanosi wε, obikyi. Eþe nde bomo. Kyende na bolaa.»

Yesu aakosi ηwana wa Yailo

³⁵ Waabaka Yesu kawø þabona, bato þauti o ingambi sa Moangyesi me, Yailo. Baesi ya wɔ békkye: «Ijwana wa wε awe. Kokule nyokolo Moteye pho ya'ye?»

³⁶ Nzuka Yesu aokaka mapħoo mawoč bε. Amba ya wɔ na Moangyesi wa Ingambi sa makyita me yokye: «Sakula ila! Anola ndee to!»

³⁷ Yesu taikaka þenela bato þasuu ikyende ne. Aanolaka nde Petelo, Zake na ηwana nyango Yoane.

³⁸ Baesi ya koma o ingambi sa Moangyesi me. Yesu aweni obokye bakyem iivaka, balele na ngongo, þaanjwane.

³⁹ Aesi ya nyolo o ingambi. Aesi ya wɔ na bée yokye: «Ikyem iivaka na ilelo sisi sa lowoč'ye? Nwana wa bée taikyi waa. Alasi nde ebuu.»

⁴⁰ Baaelesi baesi ya moekye. Emba Yesu aesi ya batøkolo bée basø o nzee. Akye na ango na nyango na þaabaka ne. Bamba ya nyolo o motema ηwa ingambi o elele eyalangyaka bée ηwana.

⁴¹ Yesu amba ya phila ηwana me mi eþoko yokye: «Talita kumi!» kyeimole obokye: «Ijwana ngøndø, umwa!»

⁴² Mina wamo, ηwana ngøndø me — abaka na mambula iko mbuka ifale —, ambø ya temø. Abuto itambula. Þaabaka ne wamo, bakawaka nde þokamo.

⁴³ Yesu awøko na bée na þokusi yokye: «Moto saimola moto lowo lalona, amba ya wɔ na bée yokye þamopħe na ntoma azee.»

6

Bato þa Nazalete þale ianola Yesu

¹ Yesu na þaekosi bée baesi ya mana o elele me, baesi ya kyende o Nazalete mokyisi ηwa kolaka yo.

² O mokolo ηwa Sabata, abaka kateya o Ingambi sa makyita. Bato baikye þaamookaka, þakanjwaka, þamitunaka békkye: «Phø iye aizwe bi? Malondo ma zwe yo mama mauti bi? Kakyele na bileykesako bibi ndenqe'ye?»

³ Eye ka mowasi wa maþaya, ηwana wa Maliya, þola pha Zake na Zoze na Yudasi na Simo. Na basii bée þaa þabasi ka þali na banga wawa. Yango mena þalekye imoanolela.

⁴ Yesu amba yawø na bée yokye: «Moimosi wa Ηwaphongo þamokumole nde o nkyisi nsuu, manya o mokyisi nwø mampenza, na o ibota se na oka þanaa nyango.»

⁵ Yesu taikaka koka ikyela nōnō elekyesako yōnōyō eeenēnē omō, manya nde ndambo ya bato ba malosi baatandelaka yo maiboko, baabikyaka yo.

⁶ Akamwaka na boikye pho ya bato ba Nazalē tebaikaka ba na ianola.

Yesu atomi baekosi iko mbuka babale
Emba Yesu amba yakyemiteya o nkyisi yaa mambale.

⁷ Aesi ya banga baekosi iko mbuka babale, atati ibatoma ikyemiteya babale babale. Abaphē na bokonzi pha itokolo malōbo maibē.

⁸ Abakatelaka yokye: «Bo wamokyēnde bēe o imbangā bōbo, bēe saphila ekpele esuu, ebe ntoma, ebe ikuba, ebe na baphalanga, ophilaka nde ntuu.

⁹ Bēe salata bitobu bibale, kolate nde etobu yōnōyō na bikoto.»

¹⁰ Yesu ambakula ya wo na bēe yokye: «Bo okomi o mokyisi mōnōmō, obaka nde o ingambi sa moelasa bēe nōnō mokolo njwa mokyēnde bēe o mokyisi mosuu.

¹¹ Ka bo bato ba mokyisi mōnōmō bales iekumbela, bales na iyeyoka, lekana mokyisi me, ololo ngonza pho ya ibateya bōbe bookyesi bē.»

¹² Bobélé baekosi bamba yakyemimola bato obokye babongole ntēma ya bē.

¹³ Batokoloko na malōbo maibē miikye. Baingaka na bato baikye ba malōsi mauta, baabikyaka.

Elode aokyi ngambo ya Yesu

¹⁴ Nkōlō mē, Mokonzi Elode amba yaoka Simo ya Yesu pho ngambo yē ya tambulaka nkyisi iso. Bana bēkye: «Eye eli nde Yoane Mōbatise akundo! Yango mēna ali na phēmbō ya ikyela bilekesako babina.»

¹⁵ Kasi bayoko bawoko bēkye: «Eli moimosi Eliya.» Basuu bayoko bēkye: «Ali moimosi ndokolo baimosi baa phanza.»

¹⁶ Waaoka Elode ziko sa bato, amba ya wo yokye: «Eli Yoane Mōbatise, owa tomaka nga obokye batene moto, akundoo!»

Iwaa sa Yoane Mōbatise

¹⁷ Pho Elode atomaka batuluku bēe obokye baakya Yoane bāmūnyosa o bōlōko, pho ya Elodiya njwanjwasi wa njwana nyango Philipo owa buyaka yo njwasi wē.

¹⁸ Pho Yoane awoko na Elode yokye: «Tokokyī ilonga njwasi wa njwana nyongo.»

¹⁹ Elodiya aphinywaka na Yoane. Alukaka malondo ma imoboma, kasi taikaka mozwa.

²⁰ Pho Elode ailaka Yoane, aebaka obokye Yoane ali moto wa bōsembo, moto wa Nwaphongo. Yango mēna,

ambaka baa kamobanza. Elode abaka katungisame na boikye na mateya ma Yoane, ka na bafona azingaka nde imooka.

²¹ Wakoma eselekō yaimunya mokolo njwa botama Elode, Elode abangaka bakumu, bakonzi ba batuluku, bato ba ngambo ba Galileya, obokye baya zaa oka yē. Mokolo me Elodiya awenekyē obokye nkōnzo yē ya iboma Yoane imbiyakoka.

²² Waba bēe bazee, njwana wa Elodiya wa njwanjwasi amba yakyē babinela. Elode na bato baabangaka yo basepelaka na mbina yē. Bobélé mokonzi Elode amba ya wo na njwana ngōndo mē yokye: «Inzongye ekpele eeso ekyezingye wē, namoephē yango.»

²³ Amba ya kata na seleka yokye: «Namoephē epkele eso eyamunzonga wē, ebe nabō etee ya mokyisi moangyele nga.»

²⁴ Njwana ngōndo mē atokosi, akyē tuna nyango, yokye: «Naongye ekpele'ye?» Nyango yokye: «Koongye nde moto njwa Yoane Mōbatise.»

²⁵ Sakoko, njwana ngōndo mōna akuli butwa izele oka mokonzi Elode akyē wo ne yokye: «Nazingye obokye ompe nde injwanjwa eye moto njwa Yoane Mōbatise mi lako.»

²⁶ Waaoka mokonzi Elode baabona, akyi ngōngō boikye. Ka naiumunya seleka eya kataka yo o miyo ma bābutu babangaka yo o eselekō, takokyī na ile imophē ekpele eso eya ongaka yo.

²⁷ Sakoko, mokonzi amba ya toma tuluku mōnōmō o bōlōko obokye akyē tena moto njwa Yoane amoyelele na njwango. Bobélé, tuluku me amba yakyē o bōlōko, akyē tena moto njwa Yoane

²⁸ Aesi na njwango mi lako, amophē njwana ngōndo mē, akyē mophe nyango.

²⁹ Waaoka baekosi ba Yoane mapħoo masō maalekaa, bāesi yakyē kpa ebembe ye bākyē ekunda.

Yesu azeye bampēle nkoto itano

³⁰ Batoma waauta bēe o imbangā, bāesi yaangana wali Yesu, bāmoimosi mapħoo masō makyelaka bēe na ma teyak bē.

³¹ Pho bato bāike bābaka bāsekane oka Yesu, Yesu na baekosi bēe tebaikaka zwa ngonga ya izaa, yango mēna amba ya wo na bēe yokye: «Yaka tomane wali bato, tokykē luka elele eya bōse pho tokute zaa tombe naema.»

³² Bobélé bāmāba ya baa o vato bākyē bēe mampenza o elele eteeli bato

³³ Waabā bēe bākyē bābona, bato bābabaweni, bābasososi. Bābaka bāute o nkyisi iso na mambangu, bākyē koma o bōo o elele eyalukaka Yesu na baekosi bēe ikyēnde.

³⁴ Waasemē bē, Yesu amba ya aphwa o vato, awenī moluku ḥwa bato baikye. Abaokylaka ngongō boikye pho babaka ndokolo mampate mazangyi mōkosi, amba ya tata ibateya maphōo maikye.

³⁵ Walekana bunya, baekosi bamba ya kyende oli Yesu, bamba ya wō ne bēkye: «Bunya bolekaa, elele eye eli itakyē na lombo.

³⁶ Buya bato obokye bakyende o manzabi, na o nkyisi ya mambale, pho bakyē miombela ntoma ya izaa.»

³⁷ Yesu amba ya babuyisa yokyē: «Be mampenza obaphe ntoma ya izaa.» Baekosi bēkye: «Kozingye obokye bāngā toombe mapā ma bādenali nkama ibale pho ya izeya moluku munso mumu? Na bo toombi mapā ma bādenale nkama ibale pho ya izeya moluku muso mumu ete maabakokye.»

³⁸ Yesu amba ya batuna yokyē: «Oli na mapa bo? Taa kyc kyeka!» Waakyē kyeka bē, bamba ya moimola bēkye: «Toli na mapa matano na swe ibale.»

³⁹ Ndokolo kambe ya toma baekosi bāzasa bato baso o nkata, biboko biboko.

⁴⁰ Babazasaka na ndongo, muna ḥwa munkama, moyoko ḥwa mako matano.

⁴¹ Yesu aesi ya kpa mapa matano mamana na swe ibale, atombi miyo o ikolo, abōndesi Nwaphongo. Waunva yo ibōndele, akyesi mapā, amaphe baekosi obokye bākabēle bato baso. Akuli kyela na swe nde bōmo.

⁴² Bato baso bazaka, baokaka.

⁴³ Baekosi bamba ongō bikyēsi ba mapā na ba swe ba otwaka bē, batonzaka bānyanzima iko mbuka bābale.

⁴⁴ Motango ḥwa bato baso bāazaka mapā mamana, o itanga nde bampele, ḥwābaka nkoto itano.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

⁴⁵ Sakoko, Yesu aesi ya toma baekosi obokye babaa o vato, bākatisa, bakyē moziya o boo o mokukulu moyoko o mokyisi ḥwa Betesaida. Mina wamo, aesi ya buya na moluku ḥwa bato babaka wamo o nkyisi ya bē.

⁴⁶ Waunva yo ibabuya, aesi ya kyc bōndele o ikolo sa ngomba.

⁴⁷ Waaında bunya, baekosi bataka baa onte ya ebale sa bokomakye. Kasi Yesu abaka yo mampenza o mokukulu.

⁴⁸ Awenēkye baekosi bājwane na iluka pho eweèle yabaka kyebabuya na munsimā. Waa munkukutu, Yesu amba ya bābenga na makolo o ikolo sa maa, aunvaka na balenaka.

⁴⁹ Waamowēne bē katambule o ikolo sa maa na makolo, bāumunyaka obokye eli mozisi. Bamba ya aŋwana,

⁵⁰ pho bēē baso bāmowēnēkye, batondaka na bōbo. Yesu amba ya wo na bēē yokyē: «Ititala, bēē salota, eli nde nga!»

⁵¹ Amba ya baa o vato phaa bāka bē, eweèle eesi ya ema. Baekosi bākamwaka na boikye,

⁵² pho na waakyelaka Yesu elekeyesako ya izeya bāmpele mapā, tebāikaka sōsōlo, malondo ma bēē mafaka makuwe.

Yesu abikye bato ba malōsi o manyete ma Genesalēte

⁵³ Waaunva bēē ikatisa ebale, baesi ya kyē sēme o Genesalēte.

⁵⁴ Waaphwa bēē o vato, sakoko bato baesi ya eba obokye eli Yesu.

⁵⁵ Bōbēle bāmba ya kyilingana o nkyisi ya bēē isō, ikyēmikpa bato baso baa malōsi, bābanyanye mi matōko bākyēkye na bēē o bilele bisō baokoka bēē obokye Yesu ali wamo.

⁵⁶ Bilele bisō bāabaka Yesu kakyēmikyende, ebe o nkyisi iinenē na iinkiyiki na yaa mangonda, bābaka bakyē milangya bato baa malōsi o munsongo. Bāningonelaka na Yesu bēkye: «Obale bākume nōnō sōngye ya etobu ya we.» Emba, baso bāamokumaka, bābikaka.

7

Yesu Kateya pho ya mateya ma bankōko

¹ Mokōko mōnōmō Bafalisayi na bateye bā Miþeko bāyōko bātakā o Yelusalēmē, baesi ya angana oli Yesu.

² Waawene bēē obokye baekosi ba Yesu bāyōko bāze ntoma na sokōtō sa kunyola se, bo kowō mateya ma bankōko,

³ pho Bafalisayi na Bayuda baso bākumolaka miþeko ma bankōko, o boo pha izaa ntoma, elā bākunyosi se bo wa teyaka bankōko.

⁴ Bo bāute o zando, te bākokyi izaa bo tebamikunyosi bo kowō miþeko ma bē. Bali na maphōo masuu maike ma bankōko makumole bē, maphōo me mango mama: Ikunyola binyewe, mambongo, manzongo ma bībēnde, na biziye.

⁵ Yangō mēna Bafalisayi na bateye bā Miþeko bāmba ya tuna Yesu bēkye: «Pho ya ye baekosi ba wē te bākumole miþeko ma bankōko, bāze ntoma sa kunyola se?»

⁶ Yesu amba ya babuyisa yokyē: «Moimosi Isaya alongaka nde phēle waa wō yo pho ya Yesu obokye: «Bato bāba bākumole nde na maloba, kasi o mandondo bali itakyē na nga.»

⁷ Losambo la bēē loli nde pha, bateya nde miþeko miute na bato, bēkye maphōo ma nga Nwaphongo.»

⁸ Yesu akuli wō na bēé yokye: Komanya mibeko ma Nwaphongo pho ya ikumola mibeko ma bato.

⁹ «Koebe na bola nde ile mibeko ma Nwaphongo pho ya ibanza mibeko ma bankoko.

¹⁰ Pho Mose awō yokye: "Kumola nyongo na ḥongo. Kasi owa motola nyango na ango, basengyesi imoboma."

¹¹ Ka koteya bobo: "Moto takoky iwo na nyango ebe na ango yokye: Mbolo iunvakyi nga iesunga na yango, nataa iphe Nwaphongo, kyelukye iwo obokye mbolo me ibuto kolobane."

¹² Bo bakyesi babona, mēna bāmokatesi ikula sunga nyango na ango.

¹³ Na bomo, mēna kōto Simo ya Nwaphongo na mateya ma bānkōko maateya bēé. Kokyele mapħoċċ masuu maikye nde bomo.»

Mapħoċċ maabuya ndondo ya moto skokta

¹⁴ Sima me Yesu akuli ya banga moluku njwa bato, amba ya wō na bēé yokye: «Okyemela, bēé bāsō ososōlō na bolas.

¹⁵ Ekple eso eekyenyolo onte ya moto, tekoky ičo ndondo ye, kasi nde mapħoċċ matokolo o ndondo ya moto, eli mēs maamōto. [

¹⁶ Ooli na matoo ma ioka, aokye!]»

¹⁷ Waaika Yesu moluku njwa bato baabaka ne, anyosi o ingambi, baekosi baesi ya motuna ntina ya ete me.

¹⁸ Yesu amba ya wō na bēé yokye: «Na bēé naino tosososi? Toebé obokye epkele eso ekye nyolo onte ya moto teekoky ioto ndondo ye?

¹⁹ Pho ekpele me te nyolo o ndondo ye, kasi kye nyolo nde o ibu, sima kaeyete o zikyi.» Na ete me, Yesu ateya obokye ntoma iso ili ndaa pho ya izaa.

²⁰ Akulaka wō yokye: «Kyeotō moto nde ekple ekyetokolo o ndondo ye.

²¹ Pho maumunya masō maabe maute o ndondo ya moto, booli: Bondumba, ifa, iboma bato,

²² Ikyela baphembra, imengyela, ikyela bato bōbe, ikosa, ikyela mobulu njwa baħasi na bampelle, zuwa, ikata bōle, lolendo, bħobubusi.

²³ Mapħoċċ maabe masō mama matokolo o ndondo ya moto, mēs mambe mōto.»

Nwanjwasi ootoli Moyuda aanosi Yesu

²⁴ Yesu aesi ya mama o elele me, akye o nkyisi iili phenephe na mokyisi njwa Tula. Aesi ya nyolo o ingambi sōnoso pho taikaka zinga obokye bato baebē wali yo. Kasi na bo babona, bato baebaka nde elele eli yo.

²⁵⁻²⁶ Nwanjwasi monomo, otoiakaka ba Moyuda, abotama o Fenisi. Nwanjwasi me abaka na ħwana we wa ħwanjwasi, abaka

na bōloħbō bōbe. Waoka yo simo ya Yesu, sakoko aesi yakye mivaka o makolo me, amba nyingonela na Yesu obokye atokolo bōloħbō bōbe o nzoto ya ħwana we.

²⁷ Yesu amba ya wō ne yokye: «Tale naino bana bazee phanza baokye, pho teli bolas obokye okpe mapa ma bana omavakyele bana ba manva.»

²⁸ Nwanjwasi me amobuyisaka yokye: «Eli bomo, Nkolo, ka bana ba manva nga bākute zaa nōnō ina mpusu ikyilasa bana o se ya mesa.»

²⁹ Yesu amba ya wō ne yokye: «Ee mama, pho ya mobuyisiesi ħwana we molaa maamuna, butwa o ingambi sa we, bōloħbō bōbe fotokosi o nzoto ya ħwana wa we.»

³⁰ Wabutwa ħwanjwasi me o ingambi se, akye takana ħwana we amilangye o tangye, bōloħbō bōbe fotokoleleyki.

Yesu abikye moto owa looko na ikyekumisa

³¹ Yesu amba ya mana o nkyisi ili phenephe na mokyisi njwa Tula, alekaa ya mokyisi njwa Sidona, akatise Dekapole wakoma yo o maa manene ma Galileya.

³² Omo, baesi ya moyelela na moto owo loko, abaka na nā ikyekumisa. Bato me baħħaka bānŷingonele ne obokye amotandele maboko pho ya imobikya.

³³ Yesu amba ya mopka, akye ne ħwana imbale, itakye na moluku njwa bato. Amunyosse nse o matoo, amitowi matee o nse, amotasee na mango o lolee.

³⁴ Bobelē, Yesu amba ya tomba miyo o ikolo, auye mōc, amba ya wō na moto me yokye: «Ephata!» Kyelukye iwo obokye «matoo zifwa!»

³⁵ Mina wamo, matoo ma moto me mazibo, lolee lęe loingoo, abuto iwo na bolas.

³⁶ Yesu akatelaka bato me baħħaka wamo obokye bēé saumola nōnō moto monomo. Na bo waħħakatelaka yo baħħaka, baħħaka bākya mimola nde iso ya kyelaka yo.

³⁷ Bato bākanjwaka nde bokamo bākye: «Iso iikiyikyele yo ili nde ndaa! Kaingole matoo ma bato baa loko, pho baħbutwe ioka, kawċya na bato baa mbubul!»

8

Yesu azeyee bato nkoto ine

¹ Nde mi nkolo me, bato baħħaka bākulaka yaangana wali Yesu. Kasi bo toikaka ba bēé na ntoma ya izaa, Yesu amba ya bānħa baekosi bēé, amba ya wō na bēé yokye:

² «Nali na ngongo pho ya bato baba, bāmbo kyela na nga wawa nkolo iyato, kasi ujwanja eye tebakkli ba na ekple ya izaa.

³ Bo na babuye o mangambi ma bée na nzala, bamokye kpaa phikyi o nzela, pho baayoko baauta itakye.»

⁴ Baekosi bamba ya mobuyisa békkye: «Wawa toli o bokye, tomozwia map a ibaphe bi obokye bazee baokye?»

⁵ Yesu amba ya batuna yokye: «Oli na map a bo?» Baekosi békkye: «Toli na map a sambo.»

⁶ Emba Yesu amba ya wo na bato baso obokye bazale o se. Aesi yakpa map a sambo maamana, aphe Nwaphongo melesi, amateni amaphe baekosi obokye bamakabéle bato baso. Bakyalaka nde bom.

⁷ Bakulaka ba na ná banaa swe bakyikyi. Yesu akuli phe Nwaphongo melesi pho ya swe me, aiphe baekosi bée obokye bakule ikabéle bato.

⁸ Bato baso baazaka baokaka. Baekosi baengoko ntoma yaa otwaka bée, batonzaka banyanzima sambo.

⁹ Bato baso baazaka babaka phenephe nkoto ine! Bobele Yesu amba ya babuya o nkyisi ya bée.

¹⁰ Waunva yo ibabuya, ndokolo kambe ya kpela o vato yo na baekosi bée, bamba yakye o manyete ma Dalamanuta.

Bafalisayi baongye elekyesako

¹¹ Mokolo monomo Bafalisayi baesi ya tokolo, batati iika ziko na Yesu. Pho ya imumeka, bamba ya motuna obokye akyele iaya pho ya iteaya obokye mapho maakyele yo maute oka Nwaphongo.

¹² Yesu aumesi, amba ya wo yokye: «Pho ya'ye bato ba lolo eye batune ikyela iyaa? Na wo na bée nde phelé, esikyele nono iyaa sonoso!»

¹³ Bobele, aikyi baika, akuli kye kpela o vato, aesi ya katisa o mbale eya mokukulu mooyoko lwa maa.

Malondo makuwe ma baekosi

¹⁴ Baekosi babungaka iphila map a, babaka nde na ipa sonoso bobele o vato.

¹⁵ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Oebaka! Kyeba na zwe siulole map a sa Bafalisayi na bato ba Elode.»

¹⁶ Baekosi bée na bée baikaka ziko békkye: «Awò babona pho tololi na map a.»

¹⁷ Yesu aebaka maumunya ma bée, amba ya batuna yokye: «Pho ya'ye bée koikye ziko obokye toli na map a? Bée naino tosososi? Naino tobandez? Malondo ma bée makuwe?»

¹⁸ Oli na miyo, toowene? Oli na matoo, tookye? Obungyi elekyesako eyakyleka nga?

¹⁹ Mokolo lwa zeyaka nga bampele nkoto itano map a matano, wabutwaka na banyanzima hoo baatzaka bée na bitee bya otwaka bée? Baekosi bamobuyisaka

békkye: «Tobutwaka na banyanzima iko mbuka baabale.»

²⁰ Yesu akuli batuna yokye: «Mokolo lwaazeyaka nga bato nkoto ine mapa sambo, wabutwaka na banyanzima hoo batonzaka bée na bitee baotwaka bée?» Baekosi bamobuyisaka békkye: «Tobutwaka na banyanzima sambo.»

²¹ Bobele, Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bée naino tosososi?»

Yesu abikye moto owa pholo miyo o Betesaida

²² Yesu na baekosi bée baesi ya koma o mokyisi lwa Betesaida. Omo, bato bamba yelela Yesu moto owa pholo miyo. Bamba ya nyigonela ne obokye amotasa.

²³ Yesu amba ya kpa moto owa pholo miyo mi ebókó, akye ne o ebonga ya mokyisi. Aesi ya motowa mate o miyo, amba ya motanda maebókó, amba ya motuna yokye: «Kowéne lwanan ekpele?»

²⁴ Moto awa pholo miyo amba ya zibola miyo, yokye: «Nawené bato. Nabawené ndokolo nzete, kasi batambule.»

²⁵ Bobele amba kula motasa o miyo, abuto iwéne na bolaa, abikyi, abuto iwéne mbolo iso na bolaa.

²⁶ Bobele, Yesu amba ya mobuya o ingambi se, yokye: «Sazwa yaa munsongo.»

Petelo yokye: Yesu ali Masiya

²⁷ Yesu na baekosi bée baesi ya kyendé o nkyisi iili phenephe na Sezare Filipe, mokyisi lwa mokonzi Filipe. Waaba bée o nzela, Yesu aesi ya tuna baekosi hobo: «Bato bawo obokye nga nali nza?»

²⁸ Baesi ya mobuyisa békkye: «Bakyi baetangye Yoane Mabatise, bana baetangye moimosi Eliya, baayoko bawo békkye oli monomo na baimosi ba kakalaka.»

²⁹ Yesu akuli batuna yokye: «Ka bée, kowó obokye nga nali nza?» Petelo aesi ya mobuyisa yokye: «Oli Klisto.»

³⁰ Emba Yesu abakatelaka na bokusi obokye bée saloimola nono moto.

Yesu aimosi iwa se na ikundwa se

³¹ Bobele, Yesu aesi ya tata iteaya baekosi yokye: «Esengyesi obokye nga, lwanan wa Moto nawené malosi maikye. Bankumu ba ingomba, bákonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba mibeko bamundee. Bamumboma, kasi o sima ya nkolo iyato namokundwa.»

³² Abawolékye nde pwapwa. Petelo amba ya mokpa, akye ne lwanan imbale, atati iimooya yokye: «Sawókó babona.»

³³ Yesu amba ya ekpana, akyekyi baekosi, amba ya phaphala na Petelo

yokye: «Mana wawa, Molemba! Mau-munya ma wé temali maaka Nwaphongo, mali nde maaka bato ba mokyisi.»

Pho ya ibenga Yesu

³⁴ Boñele, Yesu aesi ya banga bato na baekosi bëe, amba ya wo na bëe yokye: «Bo moto kalukye imbenga, yo sakula luka bolaa phe mampenza, anyanya ekulusu ye, emba ambe mbenga.

³⁵ Pho moto ookolukye ibikya ñomoç phe aabobungya. Ka owa mobungya ñomoç phe pho ya nga, na pho ya imola Simo Elaa, aabobikya.

³⁶ Na bo moto amizwesi ezwele eso eli o mokyisi, kasi abungye ñomoç phe, ambi zwa ekpele'ye?

³⁷ Ekpele'ye eekokyи yo ambya pho ya iikola ñomoç phe?

³⁸ Bato ba lolɔ eye bakyele masumu tebaalote na Nwaphongo. Bo moto aokyi sco ya imbenga, aokyi na sco ya imola Simo ya nga oka bato baabana, inga Nwana wa Moto nde ñomoç me, naamooka sco wa moyaa nga na Baanze basanto o nkyemø ya Tata.»

9

¹ Yesu akuli wɔ na bëe yokye: «Nde phele nawo na bëe ngakye: 'Bokonzi pha Nwaphongo pha moyaa na mwiya, naino bayoko bali na bëe wawa sataa waa.»

Petelo, Zake, na Yoane baweni Yesu o nkyemø ya Nwaphongo

² Sima ya nkolo motoba, Yesu aesi ya kpa Petelo, Zake na Yoane. Akye na bëe o ngomba yonoyø eanda, itakyé na bato. Omo, babaka nde bëe mampenza. Nzoto ya Yesu iesi ya butwa ndengye esuu o miyo ma bëe.

³ Bitobu bëe babutwaka ingyengye na bokusi. Babutwaka bitane pe na ndengye yonoyø obokye moto ñonomo o mokyisi takokyi ikunyola bitobu pée pée babona.

⁴ Boñele, baekosi me baato baesi ya wene Eliya na Mose bawoonoo na Yesu.

⁵ Emba Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, eli bolaa obokye tobee wawa! Totongye ndalaku iyato, ñonomo pho ya wé, muna pho ya Mose, mooyoko pho ya Eliya!»

⁶ Petelo ababanganaka saefia iikyi wo yo, pho ebe yo ebe bëbi ne bawenekye inganga siikye.

⁷ Emba impata sonoso siesi ya baziba. Onte ya impata me, ñwesi ñonomo moesi ya okana mowo boño: «Oyo Nwana wa nga owa ñomi, omookye!»

⁸ Mina wamø, baekosi bakyekyi na mbale na mbale, tebakuli wene moto mosuu, nde Yesu yo mampenza.

⁹ Waaba bëe baute ngomba, Yesu abakatela yokye: Saika imola na moto ñonomo maphoo maaweni bëe mama, tee nono mokolo ñwaamokundwa Nwana wa moto onte ya bawé.

¹⁰ Bazitaka maphoo me. Kasi baabaka ñamitune bëkye: «'Ikundwa onte ya bawé kyeneluka iwɔ bo?»

¹¹ Boñele, baesi ya tuna Yesu bëkye: «Pho ya'ye bateye ba Miñeko bawo bëkye: Esengyesi obokye Eliya atakula yaa phanza, Masiya amba yaa sima?»

¹² Yesu amba ya babuya yokye: «Eli ñomo! Esengyesi obokye Eliya aye phanza iya ñongya maphoo maso. Ka pho ya'ye yakomama o buku pha Nwaphongo obokye Nwana wa Moto amowene bolosi boikye, bamba na mosemola?»

¹³ Kasi nga nawo na bëe ngakye: Eliya ka aunva yaa, bato ñamokylela maphoo maso maafé bowa zingaka mandondo ma bëe, nde bowakoma bëe o buku pha Nwaphongo pho ye!»

Yesu abikye munzenga ñonomo oli na boñobo boñe

¹⁴ Waakoma bëe phenephe na baekosi bayoko baikalaka, baweni bato bakyé balungye baekosi me, bateye ba Miñeko bakyé na bëe ziiko.

¹⁵ Waawene bato me Yesu, bakamwaka na boikye, bakyilinganaka ikye mobeya.

¹⁶ Yesu amba ya tuna baekosi bëe yokye: «Lowoo ye loikyele bëe na bëe ziko?»

¹⁷ Moto ñonomo onte ya bato baabana amobuyisaka yokye: «Moteye, naeyele-lakyi na mwana wa nga o wa lele pho ali na bolobo boñe phamobuya mbubu.

¹⁸ Bilele biso bimoakya bolobo me, ñomovakye o se. Nwana kabutwe itokolo luulu o munoko, kaze na mino, nzoto kyimbe na etetala ne. Naongakyi na baekosi ba we obokye batokolo bolobo me, kasi tebaikyi koka.»

¹⁹ Yesu amba ya wo na bëe yokye: «Oo, bëe toli nde na ianola! Esengyesi obokye nakule ba na bëe bileko bo, obokye ombe anola? Nakule euyisa moo tee imbele ye? Inzelele na ñwana me wawa.»

²⁰ Baamba ya moyeleta na ñwana me. Wa wene bolobo boñe me Yesu, phamba ya nyinyinya ñwana na bokusi. Nwana me aesi ya kaa o se. Abuto ikulubana, bibi luulu lomotoko o munoko.

²¹ Yesu amba ya tuna angó wa ñwana me yokye: «Ambo kyela na bolosi me mambula bo?» Angó wa ñwana yokye: «Phatata ne nono waa ñorjwana.»

²² Sooso bolobo me ñomovakye o ñwenya, ebe na o maa nde obokye ñomobome. Kasi bowamokoka, olookyele ngongo, olosungye!»

²³ Yesu amba ya wō nē yokye: «Pho ya'ye owo wekye: Bo na mokoka? Oebe obokye: Mapħoċċa maso makokyi ikyelama pho ya moto okoanole Nwaphongo!»

²⁴ Sakko angō wa ħwana atati īaŋwana yokye: «Naanosi, kasi insungye pho sili na īanola siikye!»

²⁵ Waawene Yesu bato baikye bāye waali bēe na mankyes, aesi ya phaphala na bolōbō bōbe me yokye: «Iwē bolōbō bōbe phaabuya ħwana mbubu na loko, nawō na we ngakye: Tōkolo o nzoto ya ħwana oyo, na mbala, sakula mobutolela.»

²⁶ Bolōbō me boesi ya lika ħwange, boesi ya nyinyinya ħwana na bokusi, pħaamba ya tōkolo. Ħwana aesi ya butwa ndokolo moto awee. Yango mēna, bato baikye babaka wamo bēkye: «Iħwana me awee!»

²⁷ Kasi Yesu amba ya mokpa mi ebok, amolangosi. Ħwana me amba ya teme.

²⁸ Sima me Yesu aesi ya butwa o ingambi. Waabfa yo na baekosi bēe na bē, baekosi bamba ya motuna bēkye: «Banga, toloiky koka itōkolo bolōbō me pho ya ye?»

²⁹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Malōbō maabé ma ndengye mēne makokyi itōkolo nde na ibondel.»

Yesu akuli imola iwaā se na ikundwa se

³⁰ Yesu na baekosi bēe baesi ya mana o elele me, baesi ya lekana o manyete ma Galileya. Yesu taikaka benela obokye bato baebē elele eli yo.

³¹ Pho abaka kateya baekosi bēe bōbo: «Nga Ħwana wa Moto bħamunzambya o maħbok ma bato, bħamumboma, kasi sima ya nkolo iyato namokundwa.»

³² Kasi baekosi teħbaikaka sosoċċa ntina ya mapħoċċa maawōk yo, bailaka na imotuna ntina me.

Olekyi na ngambo nza?

³³ Yesu na baekosi bēe baesi ya koma o Kapalanauma. Waanyolo bēe o ingambi, Yesu aesi ya batuna yokye: «Lowoo'ye lobakyi bēe koikyele ziko o nzela?»

³⁴ Kasi baekosi baikalaka bōse, pho babika baikye ziko o nzela pho ya eħha nza olekyi na ngambo onte ya bē.

³⁵ Bofele, Yesu aesi ya zala, aesi ya banga baekosi bēe baso iko mbuka babale, amba ya wo na bēe yokye: «Bo moto kalukye ibaa owa o boo, esengyesi obokye abe o mbomela ya baso, ambe kula na baa owa etoma wa bē.»

³⁶ Bofele Yesu aesi ya kpa ħwana oo mokye, amoteye o nte ya bē, amoħebi, amba ya wo na bēe yokye:

³⁷ «Moto nza owamoyamba ħwana o mokye boli oyo bōbo pho ya nga, mēne

anzambi nde nga mampenza. Ka owamunzambya, taikyi yamba nde nga mame, kasi ayambi na Nwaphongo owa ntoma.»

Ootolotemel ali na bāngħa mbale

³⁸ Yoane aesi ya wō na Yesu yokye: «Moteye, townejki moto monomo katōkolo malōbō maħbe na nkombo ya wē. Tomokatelaka pho taikaka baa monomo na bāngħa.»

³⁹ Yesu amba buya yokye: «Bees samokatela! Pho moto takokyi ikyela elekyesako na nkombo ya nga sima ambe kula nvie bōbe.»

⁴⁰ Pho moto ootolotemel ali na bāngħa mbale.

⁴¹ Nde phele na wō na bēe ngakye: Moto owamoeħħe nono kōpho ya maa ma inywa pho bēe oli bato bāngħa, Klisto, nde phele amozwa mbano ye.»

Sakjela bōbe

⁴² Yesu amba kula wō yokye: «Ka bo moto nza katomisa monomo na baali na īanola sikiyiki oka nga obokye bākyele bōbe, esengyesi obokye batingya moto me ibāngħa sinċen o nkyingo, bāmovakye o ebale.»

⁴³ Bo ebok ya wē kyeetome ikyela bōbe, oetene! Pho elekyi bħolaa inyōlo o lola na ebok ya qonċoċ, na ikyendé na mabok maħbale o lifelo, o ħwena motemoozime.

⁴⁴ [Omoo, "nkūu ikyitwe nzoto ya bato teiwe, na ħwena temozime."]

⁴⁵ Bo ekolo ya wē kyeetome ikyela bōbe, oetene! Pho elekyi bħolaa inyōlo o lola na ekolo qonċoċ, na ikyendé na makolo maħbale o lifelo, [o ħwena motemoozime].

⁴⁶ Omoo, "nkūu ikyitwe nzoto ya bato teiwe, na ħwena temozime."]

⁴⁷ Ka bo ziyo sa we sietome ikyela bōbe, osiphengħol! Pho elekyi bħolaa inyōlo o bokonzi pha Nwaphongo na ziyo sənċoċ, na ikyendé na miyo maħbale o lifelo.

⁴⁸ [Omoo, "nkūu ikyitwe nzoto ya bato teiwe, na ħwena temozime."]

⁴⁹ Bato basa bħamolekana o ħwena obokye bħabqo, nde bokokye bēe mokpa o ntoma obokye ibqoġġo.

⁵⁰ Mokpa eli ekpele elaa. Ka bo mokpa mumani vale, bħamokula mobuya vale ndengye? Baka ndokolo mokpa onte ya bēe, oombakye baa na bōse o nte ya bē.»

10

Mateya ma Yesu pho ya il-ebolonga

¹ Bofele Yesu aesi ya mana o Kapalanauma, akye o nkyisi ya manyete maa Yuda. Sima aesi yaakala o mokukulu moyoġġo ħwja Yaladene. Omoo, bato baikye

bakulaka yaangana wali yo, aesi ya tata ibateya bowameelékye yo.

² Bafalisayi bayoko bayakaka wali Yesu pho ya imumeka, baesi ya motuna békelye: «Lele akoky iile njwasi we?»

³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mofeko iye njwaaephékyc Mose?»

⁴ Bafalisayi békelye: «Mose ambayaka nzela obokye o boo pha ile njwanjwasi o bolonga, esengyesi obokye lele amokomele mokanda moimole obokye bolonga bowee.»

⁵ Kasi Yesu yokye: «Mose aekomela moibeko mamuna pho ya mandondo makusi ma bëe.»

⁶ Kasi uta oetatele ya mokyisi, Nwaphongo «akyelaka njwanjwasi na lele.»

⁷ Yango mëna, lele amoika ika nyango na ango, amokyis angana elele yonoyø na njwanjwasi we.

⁸ Bëe baso bamobutwa moto mònomo. Nde bomo, tebakuli ba bato babale, kasi babuto nde moto mònomo.»

⁹ Emba bo Nwaphongo ambo angyinya njwanjwasi na lele, moto sabakabinya.»

¹⁰ Waba Yesu na baekosi bëe o motema njwa ingambi, baekosi bakulaka motuna pho ya lowo la iboma bolonga.

¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bo lele ale njwanjwasi we, akye longa mosuu, mëna akyelesi njwanjwasi we o wa phanza bofe pho akyesi phembä.»

¹² Ekuli ba nde bomo, bo njwanjwasi ale lele we, akye zala na lele mosusu, mëna akyesi phembä.»

Yesu apambosi bana bakyee

¹³ Mokolo mònomo, bato basu bayakaka na bana ba bëe ooli Yesu obokye abapambole, kasi baekosi babaka bakatatele.

¹⁴ Wawene Yesu obokye babakatele, aesi ya tembe na baekosi bëe yokye: «Bëe le ibakatela! Le bana bakyee baye oka nga, pho bokonzi pha Nwaphongo boli pho ya bato bali ndokolo bana bakyee.»

¹⁵ Nde phèle na wo na bëe, ngakye: Bo moto taanosi bokonzi pha Nwaphongo ndokolo njwana mokyee, takokyi inyoloomo.»

¹⁶ Boñele, Yesu aesi yañebéñ bana me, abatandesí maboko o nzotó, abapambosi.

Moto wa ezwele

¹⁷ Waaba Yesu kalukye na ikyende o Yelusaleme, moto monono aesi na mbangu oka ye. Akye mokusamela. Amba ya motuna yokye: «Moteyé molaa, nakyele bo pho nazwe bomo pha boñele na boñele?»

¹⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Pho ya'ye kontangye moto molaa? Moto molaa tali, bo teebe nde Nwaphongo.»

¹⁹ Koebe mibeko mimi: «Saboma moto, sakyla baphemba, sa iba, satemèle moto bonzoka bofe, sakpa mbolo ya bato na malondo maße, kumola nyongø na ongo.»

²⁰ Moto me amba ya wo ne yokye: «Moteye, nakumole mibeko miso mamma tata bonjwana pha nga.»

²¹ Yesu amba ya mokyeka na miyo maala yokye: «Oikasi na lowo lõnõõ, lelolo: Kyé ungya mbolo ya we iso, okpe baphalanga me obaphe babola. Mëna wamozwa bomengø o Ikolo. Emba ombe ya mbenga.»

²² Waaoka moto me babona, yo munso anyibi, aesi ya butwa na ngongø, pho abaka moto wa ezwele iikye.

²³ Boñele, Yesu aesi ya kyeka baekosi bëe baso baamolungyaka, amba ya wo na bëe yokye: «Eli nkamba pho ya bato ba ezwele inyolo o bokonzi pha Nwaphongo!»

²⁴ Baekosi bakamwaka na mapho me. Kasi Yesu akulaka wo na bëe yokye: «Bana banga, wali nde nkamba o inyolo o bokonzi pha Nwaphongo!»

²⁵ Eli nkamba pho ya nyama enene boli Shamo o itubana o iluu sa solu. Kasi nkamba kyimbe kula lõbø pho ya moto wa ezwele o inyolo o bokonzi pha Nwaphongo.»

²⁶ Baekosi bakulaka kamwa na boikye, bawonoko onte ya bëe, békelye: «Ka bo ebe babona, ombi koka ibika nza?»

²⁷ Yesu abakyekyi, amba ya wo na bëe yokye: «Moto takokyti imibikya yo mampenzena, kasi nde Nwaphongo moto ookokyi imobikya, pho Nwaphongo akokyi ikyela mapho maso.»

²⁸ Emba Petelo amba ya wo ne yokye: «Kyeka! Banga baba toikyi ika iso yaabaka na banga, tobuto ikye miebenga.»

²⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phèle, nawo na bëe, ngakye: Bo moto aikyi ika ingambi se, ebe banaa nyango, ebe nyango na ango, ebe bana bëe, ebe na manzabi me, pho ya nga na pho ya Simo Elaa,

³⁰ moto me amokula izwa mbala munkama o mokyisi mumu. Ebe mangambi, banaa nyango, banyango, bana, na manzabi. Aamba na nyokomo pho ya nga. Kasi mi nkolo ya moyo, amozwa bomo pha boñele.

³¹ Bato baikye bali o boo lõlo eye, bamobutwa baa o sima, emba baikye bali lolo eye o sima, bamobutwa baa o boo.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato iwa se na ikundwa se

³² Waaba Yesu na baekosi bëe bakyende o Yelusaleme, Yesu abaka katambule o boo pha bëe. Baekosi babaka na boilakte pho bakyende o Yelusaleme, bato baayoko

baabaka na bée baabaka na bolotakyé. Yesu amba ya angyinya baekosi bée iko na mbuka baabale, atati iba imola maphoo maamoyelela.

³³ Amba ya wo na bée yokye: «Okyemela! Ujwanja wa eye tokyende o Yelusaleme, omoo, nga Nwana wa Moto bamunzambya oka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba mibeko. Bamuntenela bolombe pha iwa, bamba na nzambya oka bato bate baebé Nwaphongo.

³⁴ Bamunzakya, bamuntowa matee, bamumbinda phimbo, bamba na mboma. Kasi sima ya nkolo iyato, namokundwa.»

Ionga sa bana ba Zebede

³⁵ Boéle, Zake na Yoane, bana ba bampele ba Zebede, baesi ya kye oka Yesu, bakyé wo ne békelye: «Moteye, tozingye obokye olokyelele maphoo mamoeiyonga banga.»

³⁶ Yesu amba ya batuna yokye: «Bee kozingye obokye naekyelele ye?»

³⁷ Bamba mobuyisa békelye: «Waamokoma we o bokonzi pha we phaa nkycem, oluzasaka phenephe na we, ona bi boloo pha we, oomoyoko bi bowee pha we.»

³⁸ Kasi Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bee toebe lowo loongye bée. Kopho ya bolosi eya munywa nga, bée wamoenywa? Na ibatisa sa minyoko saamozwa nga, bée waa sizwa me?»

³⁹ Bamobuyisaka békelye: «Tomokoka.» Yesu amba kula ya wo na bée yokye: «Nde phèle, kopho ya bolosi eya munywa nga, na bée wamoenywa me. Ibatisa sa minyoko sa mozwa nga na bée wa sizwa me.

⁴⁰ Kasi lowo la izasa bato, ona bii boloo, omoyoko bii bowee pha nga, telokyekyi nga. Biziye me bili pho ya bato baauunva bongya Nwaphongo.»

⁴¹ Wa oka baekosi iko bayoko lowo me, fabuto iyokyela Zake na Yoane yoo.

⁴² Yesu aesi ya babanga bée baso wali yo, amba ya wo na bée yokye: «Bee koefé obokye bato bawene bée ndokolo bakonzi ba bapakano, bakonza bato ba be, bato baanené baweninya bato ba bée mpasi.

⁴³ Nzuka, onte ya bée baekosi tewali babona. Bo monomo na bée kalukye iba moto munene, le obokye abe moto wa etoma wa bée.

⁴⁴ Nde bomo, bo monomo na bée kazinge iba o boo, esengyesi obokye abe moombo nwa bato baso.

⁴⁵ Pho nga Nwana wa Moto siika yaa obokye bato bankyelele. Kasi naya nde obokye nabakyelele, nambe na ambya bomoo pha nga pho ya iikola bato baikye o boombo.»

Yesu abikye Balatime, moto owa pholo miyo

⁴⁶ Boéle, Yesu na baekosi bée baesi ya koma o Yeliko. Waaba bée na moluku nwa bato batokolo o Yeliko, moto monomo owa pholo miyo abaka wamo. Nkombo ye Balatime, nwana wa Time, abaka kazale i mbale ya nzela pho ya iongaka.

⁴⁷ Waaoka yo obokye eli Yesu wa Nazaléte moto okolekane, abuto iajwana, yokye: «Yesu, Nwana wa Davidi, inzonkye ngongo.»

⁴⁸ Bato baikye baphaphalaka ne, békelye: «Kanga munoko!» Kasi yo akulaka ajwana nde na bokusi, yokye: «Ijwana wa Davidi, inzokye ngongo.»

⁴⁹ Yesu aesi ya teme, amba ya wo yokye: «Omobangye!» Bamba ya mobanga, békelye: «Salota! Teme, kaebangye!»

⁵⁰ Boéle amba ya vaka munkoto nwé, angbengoo, akyé oli Yesu.

⁵¹ Yesu amba ya motuna yokye: «Kozingye obokye naekyele'ye?» Moto owa pholo miyo amba ya mobuyisa yokye: «Moteye, kyela obokye nakule wene.»

⁵² Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Kyende! Ianola sa we siebikye!» Mina wamo, moto me owa pholoko miyo abuto iwene. Abuto ikyemikyende na Yesu.

11

Yesu anyosi o Yelusaleme

¹ Yesu na baekosi bée baesi ya koma phenephe na Yelusaleme. Waata baa bée o Betani, phenephe na Betafaze, o ngomba ya nzete ya ikyibangye bée ba-Olive, Yesu aesi ya toma baekosi bée babale,

² yokye: «Kyende o mokyisi moli o boo. Bo okomi omo, wamokye wene nwana wa mpunda bamotinge. Naino moto tabaa mi yango. Bee oeyingole, oye na yango wawa.

³ Ka bo moto aetuni obokye "koeyingole pha ya'ye?" Bee omobuyisaka obokye: "Nkolo asengyesi na yango, amokula ebuyaisa yango wawa izele."»

⁴ Boéle, baekosi me baesi ya kyende. Wakoma bée omo, bakyé zwa nwana wa mpunda o munsongo, atingyi o nzee o moziibo nwa ingambi sonoso. Bamba ya eingola.

⁵ Bato baayoko baabaka wamo bamba batuna békelye: «Bee mena kokyeleye? Koingole nwana wa mpunda monoo pho ya'ye?»

⁶ Baekosi me bamba ya babuyisa bo wawoko Yesu na be. Emba bato me bamba ya bale bakyé na yango.

⁷ Baekosi baesi ya kye na nwana wa mpunda me ooli Yesu. Bawasi bitobu ba

féé o ikolo sa ñwana wa mpunda me, Yesu amba ya zala o ikolo sa yango.

⁸ Bato baikye bawalaka bitobu ba féé o nzela. Baayoko bakyelaka nkanga yatenaka féé o manzabi o nzela.

⁹ Bato baabaka batambule o boo pha Yesu, na baabaka o sima ye, baabaka baanwane fékye: «Ozana! Nwaphongo apambole oko ye na nkombo ya Nkolo!

¹⁰ Nwaphongo apambole fokonzi booye, fokonzi pha mokonzi Davidi nkoko wa banga! Ozana oka Nwaphongo owa Ikolo!»

¹¹ Waakoma Yesu o Yelusaleme, aesi ya kyé nyolo o Tempelo. Waaunva yo ikye miekyeka, amba ya butwa yo na baekosi féé iko mbuka baafale o Betani pho bunya phalekanaka.

Yesu awambi ñwete ñwa Fige

¹² Mokolo ñwaa sima, Yesu na baekosi féé baesi ya mana o Betani. Waaba féé ñamane o Betani, Yesu aesi ya oka nzala.

¹³ Aesi ya wene na itakyé ñwete monomo ñwa Fige ñwa lebolo, amba ya kyé mokyeka naa amozwa mbuma omo. Waakoma yo phenshepa na ñwete me, akyé wene nde maakyi na maakyi, pho imbele sikute mbuma te sataaka koka. ¹⁴ Yesu amba ya wo na ñwete me yokye: «Moto nono monomo etakule zaa mbuma ya we!» Na baekosi féé baokaka bo wa woko Yesu na ñwete me.

Yesu auwinye baungye o Tempelo

¹⁵ Yesu na baekosi féé bakuli koma o Yelusaleme. Yesu aesi ya nyolo o Tempelo, atati iwiinya baungye na baombi ba mbolo o mopkengba ñwa Tempelo. Aesi ya bumbya fa mesa fa baendinye fa baphalanga. Akuli na bumbya biziye fa bato baaungya mankotonjwenya.

¹⁶ Akatelaka bato baso obokye: Moto salekana na ephesi o Tempelo.

¹⁷ Bobele, Yesu amba ya teya bato yokye: «Iwaphongo kawo o buku phe yokye, “bamobanga Ingambi sa nga Ingambi sa losambo pho ya mabota masso.” Amba kula bakiya yokye: Ka féé osibuye ibombo sa baibili!»

¹⁸ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko, baokyi lowoo leoleka o Tempelo. Baesi ya luka malondo ma iboma Yesu. Kasi bamoile pho bato baso basaka basambe mateya me.

¹⁹ Waakoma wa nkoko, Yesu na baekosi féé baesi ya mana o Yelusaleme.

Yesu kateya pho ya ianola Nwaphongo

²⁰ Na munkukutu, Yesu na baekosi féé bakuli ya lekana mi nzela me. Baesi ya wene ñwete ñwa Fige me muungyi nono o nkanga.

²¹ Petelo aesi ya umunya maphoo mawolekye Yesu ñwete me, amba ya wo ne yokye: «Moteye, kyeka, ñwete ñwa Fige ñyawambaka we munso muungyi.»

²² Yesu amba ya wo na baekosi féé yokye: «Bee, anola Nwaphongo.

²³ Nde phele nawo na féé, ngakye: Bo moto awo na ngomba eye yokye: «Mana wawana, kyende mivaka o ebale eenene!» Bo moto me tabe na ziko o ndondo ye, bo aanosi obokye loowoo yo lamokyelama, Nwaphongo aamokyelela lango.

²⁴ Yango mena nawo na féé ngakye: Bo kobondèle pho ya ionga ekpele oka Nwaphongo, anola obokye umbo ezwa, Nwaphongo amoephe yango.

²⁵ Waateme féé pho ya ibondèle, booli na lowoo na moto, omolimbisa. Na homo, Ango wa féé ooli o Ikolo amoelimbisa na féé bofe pha féé». [

²⁶ Ka bo féé toolimbisa hébi, Ango wa féé oli o Ikolo ne etaelimbisa bofe pha féé.]

Owa phe Yesu bokonzi nza?

²⁷ Yesu na baekosi féé bakuli ya nyolo o Yelusaleme. Waaba Yesu kakyemitambula o Tempelo, fakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba Mibeko, na bankumu baesi wali yo.

²⁸ Bamba ya motuna fékye: «Kokyele maphoo mamana na bokonzi iye? Owa ephe bokonzi pha ikyela maphoo mamana nza?»

²⁹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nae-tune nde motuna monomo, bo ombuyise, emba namba eimola na bokonzi iye bokyele na nga maphoo mama.

³⁰ Owa tomaka Yoane ibatisa bato nza? Yamotomaka Nwaphongo nde bato? Inzimole.»

³¹ Babutwaka iwocoño féé na fe, fékye: «Bo tobuye obokye yamotomaka Nwaphongo, amokula lotuna yokye: “Toikaka anola Yoane pho ya’ye?”

³² Botoombi kula mobuyisa obokye: «Yamotomaka bato...» Ete wa foongo bailaka bato, pho bato baso baanolaka obokye Yoane ali nde owakolo moimosi wa Nwaphongo.

³³ Yango mena bamba ya buyisela Yesu fékye: «Toloebe.» Emba Yesu amba ya wo na féé yokye: «Na nga me esi eimole bo nakyele maphoo mama na bokonzi pha nza.»

12

Ete ya bakolo manzabi ma vinyo baaphute na bofe

¹ Ünjanjwa eye Yesu atati ibakpela bite, yokye: «Moto monomo abalaka inzabi sa vinyo. Aesi ya silungya na kyengyete.

Amba ya ima ibela o mabanga pho ya ikyela isungu sa iamola mbuma ya vinyo. Atongaka na ingambi soncə sianda pho ya moto okokyengyele sina inzabi. Sima amba ika siikyela bato basiphutete, yo akye o imbanga.»

² «Waakoma imbelə sa inəko mbuma, mokolo inzabi aesi ya toma moto wa etoma we oka bato baphutele inzabi obokye akye mokpela iyalo sa mbuma saaka ye.»

³ Kasi bato baphutele inzabi baakyeyo moto wa etoma me, bamokutubi, bamba na mobuya maboko pha.

⁴ Mokolo inzabi akuli ya toma moto wa etoma mosuu, bamozokye o moto, bamba na mosambola.

⁵ Emba mokolo inzabi akuli ya toma moto wa etoma mosuu. Ka mənə, bato baphutele inzabi bamobomi. Mokolo inzabi amba kula ya toma bato ba etoma basuu baikye. Kasi bakulaka bakyela nde bomo, bakutufaka bakyi, babomaka baayoko.

⁶ Mokolo inzabi aesi ya ikala nde na ɻwana we monomə owa ləboko yo zinga. O mbomela esə amba ya toma ɻwana me oka ɻe, o ndondo ye yokye: "Bamokumola ɻwana wa nga."

⁷ Kasi bato baaphutele inzabi bamba ya wənə onte ya ɻe, bəkye: "Kyeka səmi ye, owamoikala na sina inzabi bo ango awe! Yaka tomobome, inzabi me saamba butwa sa bəngā!"

⁸ Baesi yaakya ɻwana me, bamobomi, bakyeyo movaka o selekye ya inzabis.

⁹ «Mokolo wa inzabi aabakyela bo? Amoya bəmə bato baphutele inzabi baabana. Amba siphe bato basuu.

¹⁰ Bəe toika tanga maphəo mama o buku pha Nwaphongo? Bo wakoma ɻe obokye: "Ibanga saavakaka bətongyi ba mangambi, sibuto ibanga siiphisi ingambi sisō.

¹¹ Mena etoma ya Nwaphongo. O miyo ma bəngā eli lowo la ikamwa!»

¹² Bakonzi ba Bayuda bəlukaka malondo ma iyakya Yesu, pho bəebaka obokye alkpaka ete me nde pho ya ifbalungola. Kasi bailaka bato baabaka wəmə, bamba ya mole, nənə owa kye ɻe.

Lowo lokyekyi mputi ya Kaisala

¹³ Bakonzi ba Bayuda bamba ya toma ndambo ya Bafalisayi, na bato basuu bəli mbale na Elode Antipasi oli Yesu. Baesi ya motuna mituna, pho ya imolongo obokye bamozwe na maloba me mampenza.

¹⁴ Baesi ya motuna bəkye: «Moteye, toebe obokye iwe kowə nde maphəo maa phelə, tooile na moto. Tooile na boo pha moto, kasi koteya nde o phelə maphəo ma Nwaphongo. Taa loimola, pho ya

lowo lokyekyi mputi ya Kaisala, mibeko ma bəngā miwo bo? Tokokyi iphuta nde tolkokyi iphuta?»

¹⁵ Kasi Yesu aebaka obokye bəziti maphəo masuu. Amba ya wo na ɻe yokye: «Koya mbekyisa izengye pho ya'ye? Inzelele na phalanga yənoyo ya ebende, naekyekye.»

¹⁶ Baesi ya moeyelela na yango. Yesu amba ya bətuna yokye: «Mi ebende eye, bo pha eema ɻe bəbo, na nkombo eya koma ɻe eye, ya nza?» Bamba ya mobuyisa bəkye: «Ya Kaisala.»

¹⁷ Emba Yesu amba ya wo na ɻe yokye: «Phe Kaisala yaaka Kaisala, phe Nwaphongo yaaka Nwaphongo.» Bakamwaka na boikye na eyano ya Yesu.

Lowo lokyekyi ikundwa sa bəwe

¹⁸ Basadukayi bəayoko baesi oli Yesu. Oka ɻe Basadukayi bəawo obokye bato bəawa ete bəkundwe. Bamba ya tuna Yesu bəkye:

¹⁹ «Moteye, Mose alokomela o buku pha Mibeko bəbo: "Bo bəla awe aikyi ika ɻwajwasi kasi taikyi bota ne, esengyesi obokye mosi nye azasa bozengye bəbona pho bəla phe owa wa azwe bəna."»

²⁰ Yaebaka bəbona o mokyisi monomə, bəna ba bəmpele sambo, bəbaka ɻe bəso nyango monomə ango monomə. Bola pha ɻe aesi ya longa ɻwajwasi, awe sa bota ne.

²¹ Owa ibale aesi ya zasa bozengye me. Akuli waas sa bota ne. Yakulaka ba nde bəmo oka mosi nye owa iyato.

²² ɻe bəso sambo bəazasaka bozengye me, bəwa sa bota ne. O sima ya ɻe bəso, bozengye me ambə ya waa ne.»

²³ Ka mokələ ɻwa mokundwa bəwe, onte ya ɻe bəso sambo, amoba ɻwajwasi wa nza? Pho ɻe bəso bamozasaka.

²⁴ Yesu amba ya wo na ɻe yokye: «Bəe komengye! Pho toebe maphəo makoma ɻe o buku pha Nwaphongo, ebe na niwiya nwə.»

²⁵ Pho mokələ ɻwa mokundwa bəwe, malonga etemakule bəaa. Kasi bəbasi na bəmpele bamobutwa ndokolo bəanzelu ba ikolo.

²⁶ Pho ya lowo lokyekyi ikundwa sa bəwe, naebe phelə obokye ɻe waununa tanga simo ya ɻwete mookyikyi ɻwalolaka sa zika. Omə Nwaphongo awəko na Mose yokye: "Nga nali Nwaphongo wa Abalayama, wa Izake, na wa Yakobo."

²⁷ Yo tali Nwaphongo wa bəwe, kasi ali Nwaphongo wa bato baali na bəməo. Owəni! Yango məna ɻe komikosa na boikye.»

Mobeko molekyi miyyəko

²⁸ Moteye wa mibeko mōnōmō abaka kaokye bo wafaka Yesu na Basadukayi baikane ziko. Aesi ya wene obokye Yesu abuyise Basadukayi na bolaa, amba ya susinya, akye motuna yokye: «Onte ya mifeko miso ma Nwaphongo, mobeko ye molekyi miiyoko?»

²⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Mobeko molekyi miyyoko nwango mumu: "Isalayel, okyemela! Nwaphongo Nkolo wa banga ali nde yo mōnōmō, mosuu tali.

³⁰ Zinga Nwaphongo Nkolo wa we na ndondo ya we eso, na molimo nwā we munso, na maumunya ma we maso, na nā fokus pha we boso.”

³¹ Mobeko nwā ibale nwango mumu: “Zinga nwēbi na we bookomizingye we mampenza.” Mobeko mosuu moolekye mibale maamina temoli.”

³² Boñele moteye wa mibeko amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, eli nde bomo! Iwo we ili nde phèle: Nwaphongo Nkolo wa banga ali nde yo mōnōmō, mosuu tali.

³³ Esengyesi obokye tozingye Nwaphongo na ndondo ya banga eso, na maumunya ma banga maso, na nā fokus pha banga boso, toombe kula na zinga bēbi na banga bookomizingye banga mampenza. Elekyi bolaa ikyela babona, na obokye otumbelle Nwaphongo mambeka ma manyama na imophé bilambo.”

³⁴ Yesu aesi ya wene obokye moteye wa mifeko amobuyise na zebi sisō, amba ya wo ne yokye: «Toli itakye na bokonzi pha Nwaphongo.» Banda wamo, na moto mōnōmō takulaka meka imotuna mituna.

Masiya alekyi Davidi

³⁵ Waaba Yesu kateya o Tempelo, amba ya tuna motuna yokye: «Pho ya'ye bateye ba mibeko bawo békéye: "Masiya ali nde Nwana wa Davidi?"

³⁶ Davidi na bokambemakyé pha Bolobo Bosanto, awoko yokye: Nwaphongo kawo na Nkolo yanga yokye: “Yaka ya zale o boloo pha nga tee nōnō waamouya nga banguna ba we.”

³⁷ Davidi yo mampenza kamobangye Nkolo, ka ndengye'ye Masiya ambi kula koka iba nwana nwe?»

Sakyela ya bateye ba Mibeko

Bato baikye babaka baokye Yesu na nyisia.

³⁸ Abateyaka yokye: «Béé nde kokye bateye ba mibeko. Béé bazingye ikyemitambula na bitobu biinene, bianda, bakule na zinga obokye ba babeyakye o bilele biangane bato baikye pho ya imiebinya obokye bali baakolo bato.

³⁹ Baolo biziye ba o bōo o Mangambi ma makyita, ebe na biziye baa kaa o biséléko.

⁴⁰ Baiyele mazengye na mbolo ya bée iso na malondo maße. Pho ya ibomba bōbe pha bée, bambe bunzinya na mafondesi maanda. Yango mena Nwaphongo aabaphé etumbu yōnōyō amoleka bōne.

Ikafo sa bozengye saa lekaka maso

⁴¹ Yesu amba ya kye zala phenephe na ekoko ekye kye ambya bée makabo o Tempelo. Abaka kakayekye bo koyaambya bato makabo. Baabizwele baambyaka baphalanga baikye.

⁴² Bozengye bōnōbō phabaka wamo, yo mobola. Ne aesi yaambya banaa baphalanga ba bibende babale baa motiya mokyiki.

⁴³ Emba Yesu amba ya banga baekosi bée, awo na bée yokye: «Nde phèle na wo na bée ngakye: Ikafo sa bozengye bōo, yo mobola, silekyi makabo maso maambye bée wawa.

⁴⁴ Pho baabizwele, baambye nde baphalanga bate baasengyelaka na bē. Ka bozengye bōo, na bōbola phe, ambye nde banaa baphalanga baso babaka ne, takuli ikala na nā ekpele yōnōyō ya ibika.»

13

Yesu aimosi obokye Tempelo yamobukwa

¹ Waba Yesu katokolo o Tempelo, mōnōmō na baekosi bée amba ya wo ne yokye: «Moteye, kyeka! Eye mabanga bolaa, eye mangambi manené!»

² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Kowēne mangambi maanené mama te? Etewaikale na ibanga sōnōsō wawa, maso mamunyangwa.»

Malɔsi na Minyoko maamoya

³ Boñele, Yesu amba ya kye zala o ikolo sa ngomba ya ba Olive, ekyekyekane na Tempelo. Petelo, Zake, Yoane na Andele, babaka ne omo, bamba ya motuna bekye:

⁴ «Taa loimola, maphoō maawoo we mamokyalama imbele ye? Tomba na eba na ye obokye imbele me sikokyí?»

⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Kyeña, moto saekatela.

⁶ Bato baikye bāmoyaa na nkombo ya nga, bāmowō bekye: “Masiya nga oyo!” Bamokatela bato baikye.

⁷ Wamooka bée obokye mabita maeyeleye, na masimo ma mabita mali bisuu, bée sa ilá! Esengyesi obokye maphoō mamana mayee, kasi mēna etee taabā suka ya mokyisi.

⁸ Ekolo yōnōyō yamuñwana na ekolo eyoko, bokonzi bōnōbō phamuñwana na

bokonzi booyoko. Manyete mamunyin-gana o biele biikye, zilo sikusi samoba. Mapho maso mama-mama-mamoba ndokolo etatele ya eswete ya ibota.

⁹ Kasi bëe, baa na bokyebi, bato bamoesongyela oka bananga. Bamoebinda phimbo o mangambi ma losambo. Pho ya nga, bamokyé na bëe o boo pha baangyési ba nkyisi na o boo pha bakonzi. Na bomo, wamoba manzoka manga o boo pha bëe.

¹⁰ Pho esengyesi obokye Simo Elaa eimo-lame naino oka bato baso, emba suka ya mokyisi eembe yaa.

¹¹ Ka waamokyé bëe na bëe o boo pha bananga pho ya ikye samba, bëe sataa miima phanza pho ya mapho masamowö bëe. Imbele me, wamowö nde mapho masamooeteya Nwaphongo, pho etewö bëe, kasi yaamowö bëe yamouta nde na Bolobo Bosanto.

¹² Onte ya mabota, bana bamuungya bana nyango na bëe obokye bababome. Baango ba bana bamokyela nde bomo na bana ba bëe. Bana bamobutwa banguna ba baboti ba bëe, babauungya oka bakonzi obokye bababome.

¹³ Bato baso bamoeiyina pho ya nga. Kasi owamoititala nono o suka, yo mona Nwaphongo aamobikya.»

Bato bamowené malosi maikye

¹⁴ «Wamowené okobangye bëe "mooti owa inganga": Atemi o elele etekokyí yo iba. (Motangyi wa mapho masamoo). Imbele me, baamoba o manyete ma Yuda, bëe elotaka bi mangomba.

¹⁵ Owamoba o ibanda yo sakula nyolo o ingambi pho ya ikye kpa mbolo ye.

¹⁶ Na owamoba o inzabi, yo sakula butwa o ingambi pho ya ikye kpa etobu ye.

¹⁷ O nkolo me, ngongo ya moba na baabasi baekama, na ná malekyle.

¹⁸ Bondélé Nwaphongo obokye imbele me sango sabo wa mambula.

¹⁹ Pho nkolo me ya moba yaa malosi maikye maali naino bato sawené uta o etatele ya mokyisi bowamokyela Nwaphongo nono lolö eye. Malosi maamoulana na mango etemaawenene.

²⁰ Bo Nwaphongo tabukolaka nkolo ya malosi me phe, moto nono mōnōmō nde tabikyi. Kasi aibukola pho ya bato baso yo pho ye.

²¹ O imbele me, bo moto awo na bëe yokye: "Kyeka, Masiya ali wawa!" naa "ali wana!" bëe samoanolela.

²² Pho ba masiya baabole, na baimosi baabole bamoya baikye. Bamokyela bileyesako na mapho maikamwa pho

bo walongoba bazwe nzela ya ikosa bato baauva olo Nwaphongo.

²³ Yango mena, bëe oeñaka! Naumbo ekyebisa na mapho maso maamoya.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

²⁴ «Kasi mi nkolo me, waamunva malosi maso mama-mama, moo nwamobutwa enzombi, bokombe etebokule ngala.

²⁵ Banyasëesi bamobiya, iso illi o ikolo yamunyanga.

²⁶ Emba imbele me, bamunwené nga Nwana wa Moto naye onte ya mapata, na mwiyi mwikye na ná nkyemö nzikye.

²⁷ Namba ya toma baanzelu banga obokye baangyinya bato baso baauva nga olo. Bato me bamouta o biele biso fa mokyisi.»

Yesu ateye ete ya nwete nwa fige

²⁸ «Sosolo na bolaa ete ya nwete nwa fige. Bo molebosi, mena bëe koebe obokye imbele sa ikyete sikokyi.

²⁹ Nde bomo, waamowené bëe mapho maso mama-mama makylelame, oeñe obokye waabuto phenephe.

³⁰ Nde phele nawo na bëe ngakye: Mapho maso mama-mama makylelame, naino bato baayoko bali na banga lolo eye sataa waa.

³¹ Ikolo na munse yamolekana, kasi mapho ma nga etemaalekana.»

Suka ya mokyisi kyeebe nde Nwaphongo

³² «Moto nono mōnōmō taebé na mokolo na imbele saamokyelama mapho masamana. Ebe baanzelu o ikolo tebaebé, ebe na ona nga Nwana wa Nwaphongo siebe; kyeebe nde Tata Nwaphongo yo mampenza.

³³ Bëe oeñaka! Sa lala ebuu pho toebe waamokoka sina imbele me.

³⁴ Yamoba ndokolo moto mōnōmō ookokyé o imbangá. Okokyé yo, aikyi ika bokonzi pha ingambi se oka bato bëe baetoma. Aikyi phe moto na moto ye etoma ya ikyela. Amba ya wo na sinzili yokye akyengyele ingambi na fiolaa.

³⁵ Nde bomo, na bëe okyengyelekye pho toebe imbele sa moyo nkolo ya ingambi, naa amoya wa nkoko, naa wa molengyela, naa wa tongo masoo, naa wamumbengu.

³⁶ Boaesi mbanyaká, yo sa yaetakana olasi ebuu.

³⁷ Mapho maewole nga mama, na-mawole na bato baso obokye: Nde kokyengyele na bolaa.»

14

Banganga balukaka malondo ma iakya Yesu

¹ Njwanjwa eye yaikalaka nde nkolo ibale obokye Bayuda baze eyenga ya bée ya iumunya bo wabikyaka Nwaphongo bankoko ba bée o Ezipito, na eyenga ekyeze bée mapa maa te maaulwe. Banganga banene na fateye ba Mibeko balukaka malondo ma iyakya Yesu na ma imoboma obokye bato saeba.

² Bée na bée békéye: «Bo tomoakye o miyo ma bato baaze eyenga, bamotombo na banga.»

Njwanjwasi monomo asveyaka Yesu malasi o moto

³ Njwanjwa eye Yesu aesi yakye o Betani. Aesi ya kye zala o ingambi sa Simo owabaka na bōlsi pha maba. Waaba bée baze o mesa, njwanjwasi monomo aesi ya nyolo o ingambi me. Abaka na molangyi njwa malasi. Bakyalaka malasi me na njwete monomo na nkombo naladi. Amaombaka na motiya moikye. Bakyalaka molangyi me na ibanga sibangye bée alabata. Aesi ya bola munoko njwa molangyi me. Amba ya sweya mana malasi o moto njwa Yesu.

⁴ Bato baayoko babaka wamo bamookylaka yoo. Bawonoko békéye: «Pho ya'ye aoti malasi mama bōbo?»

⁵ Bo bamaungye, nde bawwe baphalanga ba bibende nkama iyato. Emba baphe fabola bana baphalanga me. Babilelaka njwanjwasi me mankyee.

⁶ Kasi Yesu yokye: «Bée omole bose. Pho ya'ye komunyoko? Njwanjwasi oyo ankyesi bolaa.

⁷ Babola bamoikalaka na bée bōbele. Waabakyela bolaa nkolo iso boozingye bée. Ka nga, esikale na bée bōbele.

⁸ Njwanjwasi me akyesi ikoky ne. Ambo nzololo malasi o nzoto pho ya obokye ibongo mokolo njwa munkunda bée.

⁹ Nde phēle nawo na bée ngakye: Bo bakyey imola Simo Elaa, ebe mbale ewaa o nkyisi iso, bamoimolaka na mapheo maakyesi njwanjwasi oyo obokye bato bamaumunya.»

Yudasi kalukye iyambya Yesu oka banganga baanene

¹⁰ Monomo onte ya baekosi iko mbuka babale, nkombo ye Yudasi Mokelyota, abaka wamo. Amba yakye oka banganga baanene obokye ambya Yesu.

¹¹ Waaoka bée bōbo, babaka na nkyisa. Bamolakyelaka imophe baphalanga. Alukaka ndengye ewaa eyamoambya yo Yesu.

Yesu kaze eyenga yo na baekosi bée

¹² Mokolo njwa etatele njwa eyenga ekyeze bée mapa maate maulwe, mokolo mobome bée mamgate pho ya izo eyenga

ya Ilekana, baekosi ba Yesu bamba ya motuna békéye: «Ozingyi obokye tokye bōngya elele eyamoza we eyenga ya Ilekana bi?»

¹³ Yesu amba ya toma baekosi babale yokye: «Kyendé o mokyisi muunene. Lele monomo amovana na bée. Aphisi mbongo ya maa. Bée, omobengaka.

¹⁴ Elele eya moatola yo, na bée, waatola nde wamo. Wamoimola nkolo ya ingambi bōbo: «Moteye awo, yokye: Oloteya elele eyamoza yo na baekosi bée eyenga ya Ilekana.»

¹⁵ Emba amokyé eteya elele eyaembó o ingambi, eyatonga bée o ikolo sa eyóko. Mbolo iso isengyesi na banga ili wamo. Elele me nde yango mēna, eya mobongya bée obokye toze eyenga.»

¹⁶ Baekosi me bābale baesi ya kyendé. Baesi ya koma o mokyisi muunene me. Bamba yazwa mapheo maso nde bōmo, bo wañawolkye Yesu. Bamba ya bōngya mbolo iso ya eyenga.

¹⁷ Waainda bunya, Yesu aesi ya koma na baekosi bée iko mbuka babale.

¹⁸ Baesi yakye zaa o elele me. Waaba bée baze, Yesu amba ya wo na bée yokye: «Nde phēle na wo na bée, ngakye: Onte ya bée baaze na nga, monomo amunzambya.»

¹⁹ Waaoka baekosi bābona, bée baso baokaka ngongo. Baesi ya motuna, monomo na monomo békéye: «Eli nga nde'ye?»

²⁰ Yesu yokye: «Eli nde monomo na bée baekosi, baaze na nga baba.»

²¹ Nwana wa Moto amowaa nde bo wakoma bée pho ye, kasi ngongo ya moto owamunzambya. Bolaa bo moto me taikaka botama.»

Nzoto na malongo ma Yesu

²² Waaba bée baze, Yesu aesi yakpa mapa, aphe Nwaphongo melesi, amakyesi, amaphe baekosi bée yokye: «Kpa oze, eye eli nzoto ya nga.»

²³ Akuli ya kpa kɔphɔ, aphe Nwaphongo melesi, aephé baekosi. Bée baso baesi ya enywa.

²⁴ Yesu yokye: «Eye eli malongo ma nga, malongo ma sangola, maasweye pho ya bato baikye.»

²⁵ Nde phēle nawo na bée ngakye: Esi-ikule nywa maleku mama tee nōnō mokolo njwa mokula nga manywa o bokonzi pha Nwaphongo.» ²⁶ Bōbele Yesu na baekosi bée bamba ya tuba meembo ma Nwaphongo. Waunva bée ituba meembo, bamba ya kyendé o Ngomba ya ba Olive.

Yesu aimosi obokye Petelo amoangana

²⁷ Yesu amba ya wo na baekosi bée yokye: «Bée baso wamundota. Pho, bakoma o buku pha Nwaphongo bōbo:

"Namoboma mookosi wa mampate, emba mampate mamunyangwa."

²⁸ Kasi waamokundwa nga, namokyé o Galileya o boo pha bée.

²⁹ Petelo amba ya wo ne yokye: «Na bo bée baso baleti, nga esielote.»

³⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phéle na wo na we, nde o mokolo nwala lolo, mena soo sabotongkye mbala ibale, iwe wamunzungana mbala iyato obokye toonzebe.»

³¹ Kasi Petelo amba kpete kapha yokye: «Naboebe obokye na wee na we elele yonoyó, nga esieyangane.» Baekosi baso bamba ya wo nde bomo.

Yesu kabondélé o Getesemani

³² Yesu na baekosi bée bamba ya koma o elele yonoyó ekyebangye bée Getesemani. Yesu aesi ya wo na baekosi bée yokye: «Bée zala wawa nga nakye bondélé Nwaphongo.»

³³ Amba yakye na Petelo, Zake na Yoane. Bobele atati iyoka ndondo bolosi na inganga.

³⁴ Amba ya wo na bée yokye: «Ndondo ya nga etondi na ngongóndokolo namowa; ikala wawa, bée okyengyekye.»

³⁵ Amba yakye nwana itakye, akye kusama, atati ibondélé pho bowakokyti ikyelama, imbele sa bolosi siimoziya simane itakye ne.

³⁶ Amba ya wo yokye: «Aba, Tata, iwe okokyti ikyela mapho maso. Manya kópho ya bolosi eye itakye na nga. Kasi sakelya izingyi nga, kyela nde izingyi we.»

³⁷ Yesu amba ya butwa oli baekosi bée baato. Aesi yakye batakana balasi ebuu. Amba ya wo na Petelo yokye: «Simo, kolale? Toikyi koka ifa salala nōnō ngonga yonoyó?»

³⁸ Kyengye ombe na bondélé Nwaphongo pho bée sakaa o bimekyi ba Molemba. Pho na bo molimo nwala moto moli na phowa iikye ya ikyela bolaa, kasi nzoto ye ili na bokoo.»

³⁹ Bobele Yesu akuli ya baika, akye bondélé nde bowabondélékye yo phanza.

⁴⁰ Akuli ya butwa wali baekosi bée, akuli ya batakana balasi ebuu. Pho ya miyo bozito, tebakulaka eba na lowo la imobuyisa.

⁴¹ Waaboutwa Yesu mbala eya iyato, amba ya wo na bée yokye: «Bée om-inangye, olasi, waumbo! Imbele me sikokyti. Unjwanja eye, nga Nwana wa Moto bamunzungya o maiboko ma bato ba masumu.

⁴² Temé tokyenđe! Kyeka moto okonzungya aesi!»

Baakyé Yesu

⁴³ Waaba Yesu kataa wo, sakoko Yudasi, mōnōmō na baekosi iko mbuka baafale aesi yakoma. Aesi na bato baikye baphisi mphata na nkpongu o maiboko. Yabatomaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko na bankumu.

⁴⁴ Yudasi moto okobaungyisa Yesu abateyaka iyya saamokyela yo. Awoko na bée yokye: «Moto owamoyamba nga, mena yo! Omoakya, kyende ne, omobanza na bòlaa.»

⁴⁵ Waakoma bée, Yudasi amba ya susana phenephe na Yesu, amobangyi yokye: «Moteye!» Amba ya moyamba.

⁴⁶ Bato baabaka na Yudasi, bamba yaakya Yesu, bamokangyi.

⁴⁷ Mōnōmō na baabaka na Yesu, amba ya gbole mumphata nwé, ateni itoo sa moto wa etoma wa nganga mokonzi wa Nwaphongo.

⁴⁸ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Ilimba ya nzakya kombe yaa na mphata na ná nkpongu ndokolo nga nali nde mwibi!»

⁴⁹ Nkolo iso nafe na bée o Tempelo, nateya, toika nzakya. Ka iso iye ikyelame pha ya ikokya mapho makomama o buku pha Nwaphongo.»

⁵⁰ Emba baekosi baso bamba molota.

⁵¹ Munzenga mōnōmō mibaabaka baabengye Yesu, alataka imputa. Waaluka bée imoakya,

⁵² aikyi ika sina imputa amba lota bolumbu.

Bananga baanene basambisa Yesu

⁵³ Bamba yakye na Yesu oka mokonzi nwala banganga ba Nwaphongo. Omo, yaanganaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, bankumu na bateye ba Mibeko.

⁵⁴ Petelo abaka kabengye Yesu na itakye nōnō waakye nyolo yo o lophango la mokonzi nwala banganga ba Nwaphongo. Omo, amba kye zala elele yonoyó na basinzili, abuto ioto nwénya.

⁵⁵ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bananga baso ba ikyita sinene balukaka eleko oka bato pho ya iingya Yesu, kasi tebaika ezwa.

⁵⁶ Pho bato baabaka bamokatele mapho ma bôle, kasi bina biwôle ba bée tebaikaka kokana.

⁵⁷ Emba bato baayoko baesi ya temé, bamba mokatela bobo:

⁵⁸ «Tomookaka kawo yokye: "Nga namouwola Tempelo eyatongama na bato eye. O sima ya nkolo iyato, namotonga esuu eyamoba satongama na maiboko ma bato."»

⁵⁹ Kasi na bo na lowo lalona, biwole ba bée tebakulaka na kokana.

⁶⁰ Mokonzi njwa banganga ba Nwaphongo amba teme o boo pha bato baso, amba tuna Yesu yokye: «Iwe toobuya na iikyi ewole bato baso?»

⁶¹ Kasi Yesu aikalaka nde bose, sabuya. Mokonzi njwa banganga ba Nwaphongo amba kula motuna yokye: «Iwe Masiya, Nwana wa Okokumole banga?»

⁶² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Eli naga. Bée baso wamowene Nwana wa Moto azasi o boloo pha Nwaphongo owa mwiya, waamba na mowene kaye onte ya mampatta.»

⁶³ Emba mokonzi njwa banganga ba Nwaphongo amba ya kakola bitobu bée balatata yo, amba ya wo yokye: «Tolokuli sengyela na manzoka!»

⁶⁴ Bée baso omookyi bookotole yo Nwaphongo. Bée koumunya bo?» Bato baso bamba ya nyete Yesu békkye akokyi na iwaya.

⁶⁵ Bayoko onte ya bée babuto imotowa matee, bamozibi boo, bamowande mankutu bamba wo ne békkye: «Imola, oewandi nza?» Boéle, basinzili bamba ya mokpa babuto imowanda bingyete.

Petelo aanga Yesu

⁶⁶ Waaba Petelo o ibanda sa lophango la mokonzi njwa banganga ba Nwaphongo, njwanjwasi monomo, monomo na baa etoma bée amba yaa wamo.

⁶⁷ Aesi ya weñe Petelo kaçto njwenya, amba ya molembetela, amba ya wo ne yokye: «Na we wafaka na Yesu moto wa Nazalete!»

⁶⁸ Kasi Petelo aesi yaangana yokye: «Siebe ikylukye we iwo! Siisosolo ikyi wo we.» Boéle aesi ya mana wamo, aesi ya kye zala o nze o munoko njwa lophango. [Boéle soo eesi ya tongo.]

⁶⁹ Kasi njwanjwasi me akuli yakye mowene, amba ya imola bañaka wamo yokye: «Moto oyo ali monomo na bato bañana!»

⁷⁰ Petelo akuli angana mbala esuu yokye: «Phe, teli bëmo!» Nwana bonte, bañaka wa mo ñakuli ya wo na Petelo békkye: «Nde phelé, oli monomo na bë, pho na we oli moto wa Galileya.»

⁷¹ Emba Petelo amba butwa ikata seleka yokye: «O nkombo ya Nwaphongo, siebe moto okwo bée mona, bo nakate, Nwaphongo ampe etumbu!»

⁷² Nde o sina imbele me, soo ekuli ya tongo mbala eya ibale. Emba Petelo amba ya umunya maphoo maawoko Yesu ne obokye: «Soo sa ñotongkye mbala ibale, wamunzanga mbala iyato obokye iwe

tonzebe.» Emba Petelo amba ya tokolo abuto ikyemilela.

15

Bakyé na Yesu oka Pilata

¹ Na moyelo, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baesi yaangana ikyita na bankumu na bateye ba Mibeko. Baesi ya kanga Yesu maphanga, bakyé moika oka Pilata.

² Pilata amba ya tuna Yesu yokye: «Iwe oli mokonzi njwa Bayuda?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Menä ewo nde we.»

³ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo bamba ya phunda Yesu na maphoo maikye.

⁴ Boéle Pilata amba kula motuna yokye: «Iwe toobuya? Ka kookeye maphoo maikye maephunde na bë!»

⁵ Kasi Yesu taïka buya na lowo. Yango mena Pilata amba kamwa na boikye.

Pilata anyeti Yesu obokye awei

⁶ O biseléko biso ba eyenga ya Ilekana, Pilata kakandole moto wa bëloko monomo okoongye bato.

⁷ Nzuka o bëloko, yañaka moto monomo nkombo ye Balaba. Ñaka o mo yo na bato basuu bañomaka moto waatomboleleye bée Baloma.

⁸ Bato baikye bamba ya kyende oka Pilata, bakyé moonga obokye abakyelele bo wameele yo ibakyelela.

⁹ Pilata amba ya babuyisa yokye: «Ozingyi obokye naekandolele mokonzi njwa Bayuda?»

¹⁰ Pho Pilata aebaka na bolaa obokye bakonzi ba banganga ba Nwaphongo bayakaka yamophe Yesu nde pho ya zuwa.

¹¹ Kasi bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baindisaka bato obokye bawo nde obokye babakandolele nde Balaba.

¹² Pilata amba kula batuna yokye: «Ka nakyele bo na okobangye bée mokonzi njwa Bayuda?»

¹³ Bée bamba ya ajuwana békkye: «Omobakte o ekulusu!»

¹⁴ Pilata amba kula ya batuna yokye: «Akyesi lowo lobe ye?» Kasi bamba kula nde ajuwana na bokusi békkye: «Omobakte o ekulusu!»

¹⁵ Pho ya isepelisa bato, Pilata amba ya bakandolela Balaba. Amba toma ñatuluku ñabinde Yesu phimbo. Waa unva bée imobinda phimbo, amba mophé bée obokye bakyé mobaka o ekulusu.

Batuluku baekye Yesu

¹⁶ Batuluku baesi yakyeende na Yesu onte ya lophango la mokonzi Pilata, baesi ya banganga bée baso. ¹⁷ Pho ya imoekye,

baesi ya molasa munkoto ḥwa mangola, baesi ya tonga na eboko ya milo, bamba ya molasa yango o moto.

¹⁸ Babuto imobeya ḫekye: «Ena we e mokonzi ḥwa Bayuda!»

¹⁹ Babuto imobinda na munziye o moto, bamotowi matee, bokusami na maþongɔ o ðoo phe ndokolo þamokumbele.

²⁰ Waaunva ðee imoðkye, bamba ya mumanya munkoto ḥwa mangola, bamba kula ya molasa bitobu ðe. Sima, bamba tokolo ne o ibanda pho ya ikye mobaka o ekulusu.

Babakyi Yesu o ekulusu

²¹ Moto monomo wa Sirene nkombo ye Simo, ango wa Alegizande na Luphusu, autaka o manzabi, amba ya lekana wamo. Batuluku bamba ya moengyisa obokye anyanya ekulusu ya Yesu.

²² Baesi yakye na Yesu o elele ekyebangye ðee Gologota, kylukye iwo obokye «Elele ya Engyengyele.»

²³ Bamba ya mophe maleku ba maangyinya na muno mobangye ðee mile; kasi Yesu taikaka manywa.

²⁴ Boðelé batuluku bamba ya mobaka o ekulusu. Bamba ya maa mbese pho ya ikaba bitobu ba Yesu.

²⁵ Yaðaka ngonga ya ibuwa eya mum-bengu waamobaka ðee o ekulusu.

²⁶ O ḥwana iðaya owackomaka ðee ewelele ye, bakomaka obokye: «Mokonzi ḥwa Bayuda.»

²⁷ Batuluku baesi ya baka na baibi ðabale o ekulusu phenephe na Yesu: Ona o boðoo, o moyoko o ðowee phe. [

²⁸ Yango mena wakokysisami bo wakoma ðee o buku pha Nwaphongo obokye: «Bamoangyinye o moðombø ḥwa baibi.】

²⁹ Bato baabaka ðalekane wamo ðabuto imotola, banyingye nzoto ðekye: «Ee! Iwə owa woðo obokye wamobukola Tempelo, wamoetonga na nkolo iyato!

³⁰ Ka omibikya, uta o ekulusu!»

³¹ Nde fomo na bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Miþeko ðaekyekye Yesu. Bawoñoko onte ya ðee ðekye: «Abikyaka bato basuu kasi yo mampenza taakokye imibikya!»

³² Bo ali Masiya, Mokonzi ḥwa Isalayele, auta ñjwanja eye o ekulusu pho towene, tombe anola!» Na baibi ðabale ðabakaka ðee o ekulusu phenephe na Yesu ðamotolaka nde me.

Iwaa sa Yesu

³³ Waakoma bunya imoto, enzombi esi ya zifa mokyisi muso tee noco wa ngonga eya iyato eya nkoko.

³⁴ Waakoma ngonga ya iyato, Yesu aesi ya ñjwanja na ðokusi yokye: «Eloi, Eloi lama sabakatani?» Kylukye iwo obokye:

«Nwaphongo wa nga, Nwaphongo wa nga pho ya'ye onde?»

³⁵ Bato basuu ðaabaka wamo þamookyi, bamba ya wo ðekye: «Okyemela, kabangye moimosi Eliya!»

³⁶ Mønomø na ðaabaka wamo amba ya kyilingana, akye nyinya inyuka o maleku ma ngaa, asikangyi o songye ya mungbalango, aesi ya phe Yesu pho anywe. Amba ya wo yokye: «Ziya tokyekye bo Eliya aesi ya mouya o ekulusu!»

³⁷ Kasi Yesu amba ya ñjwanja ñwangye mokusi noco waakata yo motema.

³⁸ Etobu enene eyalengyekye ðee o Tempelo yakakwaka na mibale, uta o ikolo noco o se.

³⁹ Mokonzi ḥwa batuluku owa temekye o ðoo pha Yesu awenekye ðooewe yo, yokye: «Nde phelé, moto oyo abakyi Nwana wa Nwaphongo.»

⁴⁰ ðaabasi basuu ðaabaka na ðee wamo, ðaabaka ðaekyekye na itaky. Onte ya ðee ðaabaka Maliya owa Magadala, na ndo ye Maliya, nyango wa Zake eya munzenga na Zoze na Salome.

⁴¹ ðaabasi ðaabana, ðaabaka ðaabengye Yesu, ðaabaka ðamokyelele waaba yo o manyete ma Galileya. ðaabaka na ðaabasi basuu ðaikye omo, ðaatambulaka na Yesu nzela yonçoy o Yelusaleme.

Ikundama sa Yesu

⁴² Waakomaka nkoko, imbelé siilengyele ðee moko o ñjwa Sabata.

⁴³ Zozefu wa Alimataya amba yaa. ðabaka moto wa ngambo onte ya bananga ðaanene ba Bayuda, ne ðabaka kaziya iya sa ðokonzi pha Nwaphongo. Amba yakye na boititalakye ðoso oka Pilata ikye onga ebembe ya Yesu.

⁴⁴ Pilata amba ya kamwa na iyoka obokye Yesu ambo waa. Aesi ya ðabaka mokonzi ḥwa batuluku owa ðabaka wamo pho ya imotuna bo Yesu ambo waa elinga.

⁴⁵ Waamoiimola mokonzi ḥwa batuluku obokye Yesu ambo waa, Pilata amba ya pho Zozefu nzela ya ikye kpa ebembe ya Yesu.

⁴⁶ Zozefu aesi ya omba imputa silaa, aesi ya uya ebembe ya Yesu o ekulusu, aezingyi na ena etobu, amba kye enyosa o ilita saa imaka ðee o maþanga. Sima, amba uka ibanga siinene pho ya iziba munoko ḥwa moðo.

⁴⁷ Maliya ma Magadala na ndo ye Maliya, nyango wa Zoze, ðabaka ðaekyekye elele ekye kunde ðee Yesu.

16

Yesu akundoo

¹ ñjwanja eye moko o ñjwa Sabata moesi ya unva. Maliya ma Magadala, na

ndo ye nyango wa Zake na Salome baesi yakye ombo mauta ma solo elaa obokye bakyenya maololo ebembe ya Yesu.

² Waamumbengu njwa mokolo njwa sima ya Sabata, waatoko munyele, baesi yakye o mooto.

³ Bawonoko bakyenye: «Moto owalomanyisa ibanga o munoko njwa mooto nza?»

⁴ Waavaka bée miyo omo, baesi ya wene obokye bambo manya ibanga me imbole. Ibanga me sabaka sinene. ⁵ Bamba ya nyolo o mooto. Baesi ya wene munzenga monomo omo azasi bi boloo o mott, alati etobu eetane. Babasi me bawenekye inganga siikye.

⁶ Kasi aesi ya wo na bée yoke: «Bée sa ila. Naefse obokye bée kolukye Yesu wa Nazalete, owabakaka bée o ekulusu. Aambo kundwa. Wawa tal! Kyeka elele eya molangyaka bée.

⁷ Emba bée baso kyende, kye longolo Petelo na baekosi baayoko obokye Yesu akye baziya o Galileya. Bée bamokyen mowene omo, boo balengosi yo.»

⁸ Babasi me baesi ya tokolo, bamani o mooto, bakyilinga mambangu, pho ya sina inganga, batekyenelokye pho malondo maunvaka na bée. Tebaikaka imola nono moto monomo, pho bailaka.

Yesu atokolesi Maliya ma Magadala

[

⁹ Waakundwa Yesu na moyelo njwa sima ya mokolo njwa Sabata, atataka itokolele Maliya ma Magadala, owamanyaka yo malobo maibe sambo.

¹⁰ Maliya amba kye imola simo me oka baekosi ba Yesu. Akye bazwa balele na ngongo.

¹¹ Kasi waaoka bée obokye Yesu ali na bomoo, Maliya amoweni, tebaikaka anola.

Yesu atokolesi baekosi babale

¹² Sima Yesu akulaka tokolele baekosi babale o nzela ekyekye bée o manzabi. Amibuyaka ndengye esuu.

¹³ Baekosi me bamba ya bomela, bakyenya imola bëbi na bée bo wawenekye bée na Yesu. Kasi bée tebaikaka na anola.

Yesu atokolesi baekosi iko mbuka monomo

¹⁴ Sima ya iso, Yesu akulaka tokolele baekosi iko mbuka monomo, baabaka baze. Amba ya baoya yoke: «Bee toli na ianola, kombe ikyela na ziko baayakaka ya eimola obokye hanveni na miyo obokyenali na bomoo.»

¹⁵ Emba amba ya batoma, yoke: «Bee baso, kyende o mokyisi munso, okyemimola bato baso Simo Elaa.

¹⁶ Bo moto aanosi Simo Elaa me, bo abatisami, amobika. Ka bo moto taanosi Simo Elaa, amosambisama.

¹⁷ Baanosi me bamokyela bilekyesako bobi: «Bamowiinya malobo maibe na nkombo ya nga, bamowoo noko insuu itiefe bato;

¹⁸ bo baakye manzo, na bo banywe zwe sibome, etebaaokye bolosi, etebawé; bamotandela bato ba malosi mañoko, bato me bamobika.»

Yesu abutooo o ikolo

¹⁹ Waaunva Nkolo Yesu iwo na bée bobo, abuto o ikolo. Akye zala o elele ya ngambo o boloo pha Nwaphongo.

²⁰ Bofele, baekosi baesi ya kyemimola Simo Elaa me mboka eso. Nkolo abaka kabasungye o etoma ya bée, akyelaka bilekyesako biikye o nzela ya bée pho ya iphe maloba ma bée mwiyia.]

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Luka Mapħoo ma etatele

Nde bowa kyela Matiye, Luka ne akula imola simo ye nde bowaimola Malako. Kasi bokyese phe na Malako boli obokye, banaa mapħoo maikye mali nde maakoma Luka yo mampenza.

Luka yo moto owa imola na boikye Simo Elaa oka bato bate bali Bayuda. Yango mene onte ya nkanda iso ine ya Simo Elaa, ɻwaka Luka mowole mpenza bato ba noko iso, obokye baebe ntina ya Simo ya Yesu, emba bħambe anola obokye ali Mobikye wa bato baso.

O Simo ya Luka tomozwu mapħoo mama:

- Luka 1.1-4: Ntina ya munkanda mumu
- Luka 1.5-2.52: Ibotama sa Yoane Mabatise na sa Yesu na bonjwana pha be
- Luka 3.1-20: Mosala ɻwa Yoane Mabatise
- Luka 3.21-4.13: Batisimo na imekama sa Yesu
- Luka 4.14-9.50: Mosala ɻwa Yesu o Galileya
- Luka 9.51-19.27: Yesu amani o Galileya, akye o Yelusaleme
- Luka 19.28-23.56: Poco ya Yesu eya suka o Yelusaleme
- Luka 24.1-53: Yesu akundoo, awnejse na bato emba abaa o ikolo

Ntina ya buku bobo

¹ Owa lozingo Teofile,

Bato baikye bameka ikoma na molongo simo ya mapħoo maalekana o nte ya banga,

² Bo waloumola baawnekye mapħoo me na miyo uta o etatele, baabuto lolo eye bato ba etoma ya ikyemimola Simo ya Nwaphongo.

³ Yango mena, na nga me, o sima ya ioka mapħoo maso mawenkye bée na miyo mamana na bolaa tata o etatele, nasepesi iyekomela simo me na molongo, nwiebi na nga owa ngambo Teofile.

⁴ Nakyele babona pho oebe obokye mateya maeteyaka bée mali maa phle.

Mwanze aimosi ibotama sa Yoane Mabatise

⁵ Waaba Elode mokonzi ɻwa manyete ma Yuda, yabaka nganga monomo wa Nwaphongo, nkombo ye Zakaliya abaka o ibota sa banganga ba Nwaphongo sa

Abiya. ɉwasi we Elizabeti abaka ne o bosoo pha nganga mokonzi Alona.

⁶ Bée baso babale babaka bato balaa o miyo ma ɉwaphongo, babaka bākumole na bħolaa mibeko miso ma Nkolo.

⁷ Kasi tebaikaka baa na ɻwana pho Elizabeti taikaka baa kabote, na bée baso babale baktawka.

⁸ Mokolo monomo, yaħaka ngala ya bānganga ba ibota sa Abiya ya ikyela etoma, Zakaliya abaka kakyele etoma ye ya bonganga o boo pha ɉwaphongo.

⁹ Ikokana na mobeko ɻwa bonganga, mbesx ya kaaka mi yo obokye anyċċo o elele elekyi bosantu ya Nkolo pho ya ikye turba mpaka ya malasi.

¹⁰ Moluki ɻwa bato baso baħħaka baħonddele o nze imbele siitumbe bée mpaka ya malasi.

¹¹ Bobele anzelu monomo wa Nkolo amba ya motokoleġe, anzelu me aesi ya teme o boloo pha elele ekyetumbele bée ɉwaphongo mpaka ya malasi.

¹² Waawene Zakaliya anzelu me, malondo maesi ya unva ne, abuto iwene bċċċo.

¹³ Kasi anzelu amba ya wō ne yokye: «Zakaliya, saila, pho ɉwaphongo aokyi ibqondesi sa we. ɉwasi wa we Elizabeti amoebotela ɻwana wa lele, waamolaa nkombu Yoane.

¹⁴ Wamobha na nkyisa nzikye, na bato baikye bħamobha na nkyisa pho ya ibotama se.

¹⁵ Pho amoħba moto munene o boo pha Nkolo. Etaanywe na malekku naa ekpele eso eekyelangya. Amotonda na 'Bolob' Bosantu tata o ibuu sa nyango.

¹⁶ Amobea bana baikye ba Isalayelē oka Nkolo ɉwaphongo wa bē.

¹⁷ Amoya o boo pha ɉwaphongo, na bolobba na ná mwiya ndokolo moimosi Elija, pho ya ibqonya ba angu na bana ba bée, na ibuya bato baa nzoto nkusi bato ba malondo malaa, pho ababqonya pho ya iyamba Nkolo.»

¹⁸ Zakaliya amba ya tuna anzelu yokye: «Namoeħba na ye obokye lowo me loli phle? Pho nga na ɉwasi wa nga tokoto.»

¹⁹ Emba anzelu amba ya mobuyisa yokye: «Nga nali Gabilijelē, ookoteme o boo pha ɉwaphongo. Antomi pho ya iyewiex na iyyemimola simo elaa.

²⁰ Mapħoo maeyimosi nga mamokye-lama imbele saameka ɉwaphongo. Kasi otoikyi we anola, wamobutwa mbubu, ootokule wō tata lolo noco mokolo me.»

²¹ Imbele me, bato babaka baziya Zakaliya o nze bākawaka pho akokko na boikye o motema ɻwa elele elekyi bosantu.

²² Watokolo yo, takokaka ikula bawole, abuto ibawole nde na bikyela pho abutwaka mbubu. Embo bato baso bamba efa obokye aweni lowo onte ya elele eelekyi bosantu.

²³ Waaunva Zakaliya nkolo ye ya etoma o ingambi siinene sa Nwaphongo, abutoo oka ye.

²⁴ Sima ya lwanan imbele, Elizabeti lwasu we aekami. Akyekye mibomba makombe matano, amiwolekye yokye:

²⁵ «Kyeka lowo lokyesi Nkolo pho nga, pho amanyee so o miyo ma bato.»

Mwanze aumosi ibotama sa Yesu

²⁶ Waakoma ibuu sa Elizabeti na makombe motofa, Nwaphongo aesi ya toma anzelu Gabileyele o mokyisi monomo muunene lwa Galileya, nkombo ya lwanan Nazalete,

²⁷ oka ngondo monomo owamozala bolonga na lele monomo nkombo ye Zozefu, moto wa ibota sa mokonzi Davidi. Nkombo ya lwanan ngondo me Maliya.

²⁸ Mwanze amba ya nyolo oka Maliya amba ya wo ne yokye: «Kumba! Nkolo Nwaphongo aeteye folaa phe.»

²⁹ Waaoka Maliya mapho maamana, malondo makyimaka ne, amba mituna ntina ya ikumba me.

³⁰ Embo anzelu amba ya wo ne yokye: «Saila, Maliya, pho ozwe ngolu o miyo ma Nwaphongo.

³¹ Wamoekama, wamobota lwanan wa lele, waamolaa nkombo Yesu.

³² Amoba moto munene, baamobanga Nwanan wa Owa Ikolo. Nkolo Nwaphongo aamophe eziye ya bokonzi pha nkoko ye Davidi.

³³ Amoba mokonzi pho ya bofele o ingambi sa Yakobo, bokonzi phe eteboobe na suka.»

³⁴ Maliya amba ya wo na anzelu yokye: «Lowo me lamokylelana ndengye ye pho nga naino sianga na lele?»

³⁵ Mwanze amba ya mobuyisa yokye: «Bolo Bosantu pha moeyutela, na mwiya lwa Owa Ikolo lwa moeziba na oomele ye, yango mena lwanan owamobota we amoba mosantu, baamobanga Nwanan wa Nwaphongo.

³⁶ Kyeka na lwanan nyongo Elizabeti ne aekama, amobota lwanan wa lele na bofoko phe. Yo owa woko be obokye tabote, ali lolon ibuu sa makombe motofa,

³⁷ pho lowo loolekye Nwaphongo teloli.»

³⁸ Embo Maliya amba ya wo yokye: «Nali lwananwasi wa etoma wa Nkolo. Maso makyelame mi nga bo wo we!» Nono wa moika anzelu.

Maliya akye kyeka Elizabeti

³⁹ Nde o sina imbele me, Maliya amba ya kye izele o mokyisi monomo mbale eya mangomba o manyete ma Yuda.

⁴⁰ Aesi ya kye nyolo o ingambi sa Zakaliya, aesi ya beya Elizabeti.

⁴¹ Wa oka Elizabeti ibeya sa Maliya, nwana ooli o ibuu se anyinganaka, emba Elizabeti amba tonda na Bolo Bo Bosantu.

⁴² Amba ya wo na lwesti mokus yoke: «Opambolami ileka babasi baso, na lwanan ooli o ibuu sa we apambolami me!»

⁴³ Ndengye ye nyango wa nkolo lwa nga aya nkyeka?

⁴⁴ Pho ookyi nga ibeya sa we, kye lwanan anyinga na nkyisa o ibuu sa nga.

⁴⁵ Nkyisa ili na owaanosi: Imowolesi beey pho ya Nkolo Yamokyelama!»

Zembo sa Maliya

⁴⁶ Embo Maliya yokye:

«Nakumole Nkolo na ndondo ya nga eso;

⁴⁷ na molimo lwa nga motondi na nkyisa pho ya Nwaphongo mobikye wa nga,

⁴⁸ pho akyekyi moombo we ootoli na ngambo.

Phelle tata lolon, bato baso bamumbanga moto wa esengo,

⁴⁹ pho Ekambambasi ankyelesi mapho manene: Nkombo ye ebe esantu.

⁵⁰ Bolaa phe kabokyele oka bato baso bamoile o bayoo baso.

⁵¹ Akyesi misala ma ikamwa na mwiya lwa eboko ye,

anyangosi bato baalolendo;

⁵² amanye bokonzi baakusi o biziye ba bokonzi ba be,

atombi bato batebali na ngambo;

⁵³ baawee na nzala abatonze na ntoma, na baa ezwele, ababuye maeboko pha.

⁵⁴ Asungyi bato ba Isalayele, bato ba etoma be,

na boumunityake folaa phe.

⁵⁵ Eli bo walakyelaka yo bankoko ba bangaa,

Abalayama na bana beey pho ya bofele.»

⁵⁶ Maliya amba ikala na Elizabeti phenephe na makombe maato, bofele amba ya butwa oka be.

Ibotama sa Yoane

⁵⁷ Waakoka mokolo lwa Elizabeti lwanan ibota, aesi ya bota lwanan wa lele.

⁵⁸ Babubaa ne na ibota sebaokyi ndengye eya mokyelala Nkolo folaa, beey baso bamba kumba ne.

⁵⁹ Waakokya lwanan nkolo lwanambi, bakyi mofele. Balukaka imolaa nkombo ya ango, Zakaliya.

⁶⁰ Embo nyango amba ya wo yokye: «Phe! Nkombo ye yamoeba Yoane.»

⁶¹ Bamba mobuyisa ñekye: «Moto na mññomo o ibota sa we tali na nkombo mena!»

⁶² Bamba tuna ango wa ñwana na bñlembø phø ya iyeba nkombo'ye ekokyio ilaa ñwana.

⁶³ Zakaliya amba ya onga ñwana ibaya wa ikoma, amba koma ñobo: «Nkombo ye Yoane.» Emba bato baso bamba kajwa.

⁶⁴ Mina wamo munoko na lole le loingo, abuto iwøo, abuto ikumbela Nwaphongo.

⁶⁵ Emba babubaa ne ñabutu ilaa. Na o mangombaa maso ma manyete ma Yuda ñabaka ñawo nde maphoo me.

⁶⁶ Bato baso baa okaka maphoo me ñamañanzaka o mandondo ma ñe, ñekye: «Ñwana oyo amuna ba nza?» Phø nde phële mwiya ñwa Nkolo ñwabaka ne.

Zembo sa Zakaliya

⁶⁷ Boñele Zakaliya, ango wa ñwana, atondaka na Boløbo Bosantu, amba tata isakola ñobo:

⁶⁸ «Nkolo apambolame, Nwaphongo wa Isalayele,

phø aesi ya kyeka bato ñe, abamanye o boombo.

⁶⁹ Alotoklesi kamba Mobikye, o ibota sa Davidi, moto we wa etoma.

⁷⁰ Nde bo wawoko yo kalakala na noko ya baimosi ñe ñasantu:

⁷¹ Ibikyi siilomanya o mañoko ma ñanguna banga

na o mañoko ma bato baso ñaloine.

⁷² Aweninya bolaa phe oka ñankoko banga,

aumunye sangola ye esantu.

⁷³ Phø Nwaphongo alakyelaka nkoko wa banga Abalayama,

⁷⁴ ilobololo o mañoko ma ñanguna phø tomokyelele saba na boilakye,

⁷⁵ onte ya bosantu na bosembo o miyo me nkoko iso ya boñoco pha banga.

⁷⁶ Ka we, ñwana oomokyee, wamoba moimosi wa Owa Ikolo,

phø wamatambula o ñoo pha Nkolo phø ya ibongya manzela me,

⁷⁷ phø ya iteya bato ñe obokye kaye iya babikya

na ilimbisa masumu ma ñe.

⁷⁸ Eli lowøo la bølaa boikye pha Nwaphongo wa banga.

Phø ya bolaa me, moo motokosi o ikolo moesi ya lokyeka.

⁷⁹ Motoklesi bato baali o enzombi ya iwwa,

phø ya ikamba matambe ma banga o nzela ya boñe.»

Bolengye pha Yoane Mabatise

⁸⁰ Ñwana akolaka na nzoto, akutaka na o molimo. Abaka kabø o mabokye tee nono

waakokaka mokoño nwé ñwa imiweninya oka bato ba Isalayele.

2

Ibotama sa Yesu

¹ Imbelé me, mokonzi Kaisala Ogisito ambyaka mobekø ñwa itanga bato baso ba ekolo ya Loma.

² Itanga sa bato saa ntubo sasina sakyelamaka imbelé sabaka Kilinus moangyesi wa Siri.

³ Bato baso bakyekye komisa mankombo, moto na moto o mokyisi nwé.

⁴ Zozefu ne amba ya mana o Nazalete o manyete ma Galileya, amba ya kyø o Betelème omanyete ma Yuda, waa botaka ñe mokonzi Davidi. Phø yo Zozefu abaka moto wa bosoo Davidi.

⁵ Akyendekye komisa nkombo yo na ñhwasi we Maliya, owabaka na ibuu.

⁶ Nzuka imbelé saba ñe o Betelème, mokoño nwé ñwa ibota ñwakokaka.

⁷ Amba ya bota ñwana wa lele, ñwana we awa oboo. Aesi ya mozinga na bitato, amba ya molangya o kyøsi ekyelangyisa ñe manyama ntoma ya izaa, phø tebaikaka zwa elele ya ilala o ingambi siilasa ñe ñabutu.

Mwanze mññomo atoklesi babanze ba mampate

⁸ O manyete me, ñabanze ba mampate ñabaka balale o manzabi phø ya ibatela mampate ma ñe.

⁹ Mwanze wa Nkolo mññomo amba ya ñatokolele, nkyemø ya Nkolo yamba ya ñangyengyele, emba bailaka na boikye.

¹⁰ Mwanze amba ya wø na ñe yokye: «Bëe saila, phø naesi ya iemola simo elaa, eya mosepelisa bato baso:

¹¹ O mokoño ñwa lolo eye, o mokyisi munene ñwa Davidi, baebotesi Mobikye ouli Masiya, Nkolo.

¹² Kyeka bilembetole baamoeba na ñe: Wamokye wene ñwana oo mokyikyi ñamozingyi na bitato, alangyi o kyøsi ekyelangyisa ñe manyama ntoma ya izaa.»

¹³ Mbala yonçø ñanze basuu baikye ñamba ya angana na anzelu owa ñoo. Ñabaka ñakumbele Nwaphongo ñobo:

¹⁴ «Lø nkyemø ya Nwaphongo iwenene o ikolo, boñe boñe wawa o se oka bato ñaazingye yo!»

Babanze ba mampate bakyø o Betelème

¹⁵ Waabutwa ñanze o ikolo, ñabanze ba mampate ñamba ya wøñño onte ya ñe, ñekye: «Tokyende tee nono o Betelème, tokyø wene lowo lokyelami omø, loloumosi Nkolo Nwaphongo.»

⁴⁶ Sima ya nkɔ̄lo iyato, baesi yakus̄ mozw̄a o Tempelo azasi onte ya bateye ba mifeko, kab̄aokye kambe na batuna mituna.

⁴⁷ Bato bas̄ bab̄aka bamookye bakamwaka na malondo me na ná fiyano b̄e.

⁴⁸ Waamowen̄e b̄e, bakamwaka na boikye, emba nyango amba ya wo ne yokye: «Iwana wa nga, olokyesi babona ph̄o ya'ye? Kyeka nga na onḡo tobakyi na ntema o ikolo ph̄o ya ikyemieluka.»

⁴⁹ Amba ya babuyisa yokye: «Be kondukye ph̄o ya'ye? Toebe obokye nasengyesi iba o ingambi sa Tata?»

⁵⁰ Kasi b̄e tebaikaka s̄osolo yafawolekye yo.

⁵¹ Bobele Yesu amba ya butwa na b̄e o Nazalete. Abaka kabatosa. Nyango abanzaka maph̄o maso mama na o ndondo ye.

⁵² Emba Yesu abaka kakole na zebi na ná nzoto, awenenekye moto molaa o miyo ma Nwaphongo na oka fato.

3

Mateya ma Yoane Mabatise

¹ O mbula ya iko mbuka itano ya bokonzi pha Tibele Sezale, Peso Pilata abaka moangyesi nwa Yuda. Elode abaka mokonzi nwa Galileya, nwanan nyango Philipe abaka mokonzi nwa Itule na Talaconite, Lizania abaka mokonzi nwa Abilene.

² Ana na Kaifa babaka banganga banene ba Nwaphongo. Imbele me Yoane nwanan wa Zakaliya, aesi ya imola Simo ya Nwaphongo o bokye.

³ Yoane abuto ikyemitambula nkyisi iso illi o mokukulu nwa ebale ya Yaladene. Abaka kakyemiso na fato yokye: «Bongya mandondo ma b̄e, obatisame. Emba Nwaphongo amoelimbisa masumu ma b̄e.»

⁴ Ndengye mena, Yoane akokyaka maph̄o maakoma moimosi Isaya o buku pha Nwaphongo obokye:

«Moto monomo kajwane o bokye:

Bongya nzela ya Nkolo!

Omoteysa nsong!

⁵ Mangonḡo maso bamakyinza, mangomba na makosi maso bamawalole. Mangbonḡo maso bamaelole; mabela mali o nzela bamakyinza.

⁶ Emba fato baso baamba wen̄e bokobikya Nwaphongo fato.»

⁷ Bato baikye babaka baye oka Yoane ph̄o ababatisa. Yoane abaka kawo na b̄e obokye: «Bees̄ basoo imle; oephe malondo ma ilota yoo ya Nwaphongo ekyeye nza?

⁸ Kyela maph̄o ma weninya obokye obongye mobesi. Le imiwole obokye: «Ekpele yonoȳo etelokyele ph̄o Abalayama ali nkɔ̄lo wa banga.» Nawo na b̄e ngakye Nwaphongo akokyi ibuya mañanga mama bana ba Abalayama.

⁹ Bambo bongya ikoko ph̄o ya itena nkanga ya nzete. Nwete munso moete-moobote mbuma indaa, baamokpete, baamovaka o nwenya.»

¹⁰ Bato bamba motuna b̄ekye: «Emba tokyele bo?»

¹¹ Yoane amba ya babuyisa yokye: «Oli na bitobu bifale ba ikolo, aph̄e yonoȳo na ooli pha. Oli na ntoma ya izaa, akafele ootoli na ntoma.»

¹² Baphutise ba mputi bakaka na b̄e oka Yoane ph̄o ababatisa. Bamba ya motuna b̄ekye: «Moteye, tokyele bo?»

¹³ Yoane amba ya babuyisa yokye: «Phutisa mputi nde bo owaetoma b̄e.»

¹⁴ Batuluku bamba ya motuna na b̄e b̄ekye: «Ka banga tokyele bo?» Yoane amba ya wo na b̄e yokye: «Bees̄ sanyokolo moto, sabɔ̄lɔ̄lɔ̄ moto baphalanga, sakatela moto lwo, bika nde na iphuta sa b̄e.»

¹⁵ Bato baso babaka bokyele maumunya na ilemela obokye emba Yoane teli nde yo Masiya.

¹⁶ Yoane amba ya babuyisela b̄e baso yokye: «Nga naebatisa nde na maa, kasi ookoye andekyi na mwiya; sikokyti na iingola nsimbi ya bikoto b̄e. Yo amoebatisa na Bolab̄o Bosantu na ná nwenya.»

¹⁷ Aphisi enyengyele o maboko ph̄o ya inyengyele nkata ya angana na mbuma. Amobombia mbuma o bompende kasi amotumba nkata o nwenya motemozime.»

¹⁸ Yoane akulaka na teya fato maph̄o masuu maikiye, abaka kabaimole na Simo Elaa.

Elode Atipasi aakye Yoane o boloko

¹⁹ Yoane aoyaka Elode mokonzi nwa Galileya ph̄o alongaka Elodiade, nwasí wa mwana nyango; na ph̄o akulaka nakyela maph̄o mabe maiike.

²⁰ Emba Elode akulaka kyela lowo losuu loope; laa inyasa Yoane o boloko.

Ibatisama sa Yesu

²¹ Waaunva Yoane ibatisa fato baso, aesi ya batisa na Yesu. Waaba Yesu kabondel, ikolo siesi ya zibwa.

²² Bolab̄o Bosantu b̄oesi ya moutela ndokolo inkoto nwenya, nwasí monomo mouti o ikolo mooka obokye: «Oli Nwana wa nga owa s̄omi, nali na nkyisa bokye ph̄o ye.»

²³⁻³⁸ Yesu abaka na manbula phenephe na mako maato wa tata yo etoma ye. Bato batataka iumunya obokye ali nwanan wa Zozefu.

Zozefu abaka ɻwana wa Eliya,
 Eliya ɻwana wa Matati,
 Matati ɻwana wa Lewi,
 Lewi ɻwana wa Melekyi,
 Melekyi ɻwana wa Yanayi,
 Yanayi ɻwana wa Zozefu,
 Zozefu ɻwana wa Matatiasi,
 Matatiasi ɻwana wa Amosi,
 Amosi ɻwana wa Nauma,
 Nauma ɻwana wa Esili,
 Esili ɻwana wa Nagayi,
 Nagayi ɻwana wa Maati,
 Maati ɻwana wa Matatiasi,
 Matatiasi ɻwana wa Semeysi,
 Semeysi ɻwana wa Yozeki,
 Yozeki ɻwana wa Yoda,
 Yoda ɻwana wa Yoanane,
 Yoanane ɻwana wa Leza,
 Leza ɻwana wa Zolobabεlε,
 Zolobabεlε ɻwana wa Salatiyele,
 Salatiyele ɻwana wa Neli,
 Neli ɻwana wa Melekyi,
 Melekyi ɻwana wa Toli,
 Toli ɻwana wa Kosama,
 Kosama ɻwana wa Elemadama,
 Elemadama ɻwana wa Ele,
 Ele ɻwana wa Yesu,
 Yesu ɻwana wa Elezele,
 Elezele ɻwana wa Yolima,
 Yolima ɻwana wa Matati,
 Matati ɻwana wa Lewi,
 Lewi ɻwana wa Simeyona,
 Simeyona ɻwana wa Yuda,
 Yuda ɻwana wa Zozefu,
 Zozefu ɻwana wa Yowama,
 Yowama ɻwana wa Eliyakimi,
 Eliyakimi ɻwana wa Meleya,
 Meleya ɻwana wa Mena,
 Mena ɻwana wa Matata,
 Matata ɻwana wa Nata,
 Nata ɻwana wa Davidi,
 Davidi ɻwana wa Yese,
 Yese ɻwana wa Yefeni,
 Yefeni ɻwana wa Boaze,
 Boaze ɻwana wa Sala,
 Sala ɻwana wa Nasoni,
 Nasoni ɻwana wa Aminadaba,
 Aminadaba ɻwana wa Alani,
 Alani ɻwana wa Eselona,
 Eselona ɻwana wa Pelesi,
 Pelesi ɻwana wa Yuda,
 Yuda ɻwana wa Yakobo,
 Yakobo ɻwana wa Izaka,
 Izaka ɻwana wa Abalayama,
 Abalayama ɻwana wa Tela,
 Tela ɻwana wa Nawolo,
 Nawolo ɻwana wa Seluga,
 Seluga ɻwana wa Leyu,
 Leyu ɻwana wa Peloga,
 Peloga ɻwana wa Ebele,
 Ebele ɻwana wa Sela,
 Sela ɻwana wa Kainama,

Kainama ɻwana wa Alapakasada,
 Alapakasada ɻwana wa Sema,
 Sema ɻwana wa Nowa,
 Nowa ɻwana wa Lameke,
 Lameke ɻwana wa Metusela,
 Metusela ɻwana wa Enoka,
 Enoka ɻwana wa Yalede,
 Yalede ɻwana wa Malele,
 Malele ɻwana wa Kename,
 Kename ɻwana wa Esini,
 Esini ɻwana wa Seti,
 Seti ɻwana wa Adamu,
 Adamu ɻwana wa Nwaphongo.

4

Zabulu amekyi Yesu

¹ Yesu atondi na Bolɔbɔ Bosantu, amani o ebale ya Yaladene, Bolɔbɔ amba ya mokamba o bokye.

² Omo, Zabulu aesi yamumeka nkɔlo makoo mane. Nkɔlo iso miina, Yesu taikaka zaa, sima me amba yaoka nzala.

³ Zabulu amba ya wo ne yokye: «Bo oli Nwana wa Nwaphongo, wo na ibanga sisi sibutwe mapa.»

⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowo bobo: "Moto etabikye nde na mapa."»

⁵ Emba Zabulu amba yakyende ne o elele ɻɔnɔyo ya ikolo, amba ya moteya nkyisi iso ili o mokyisi.

⁶ Amba ya wo ne yokye: «Namoephe ɓokonzi na ngambo ya nkyisi iso mina pho baimphe, nakokyiphe na moto owa ozingyi nga.

⁷ Ka bo onkusamesi, iso miina yamotwa ya we.»

⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowo bobo: "Wamokusamelia nde Nkolo, Nwaphongo wa we, wamosambela nde yo."»

⁹ Zabulu ambakula yakyende ne o Yelusaleme, akye moteyo o songye ya Tempelo, amba ya wo ne yokye: «Boli Nwana wa Nwaphongo, omikumbé o se;

¹⁰ pho buku pha Nwaphongo bowo bobo: "Nwaphongo amotoma ɓanze ɓee obokye bayaa ebanza.

¹¹ Na obokye ɓamoetamba na maɓokɔ pho ekolo ya we sa zuma o ibanga."»

¹² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowo bobo: "Sameka Nkolo, Nwaphongo wa we."»

¹³ Waunva Zabulu imeka Yesu, amba ya moika akyeetee neno o imbele sisuu saamozwana be.

Yesu atati etoma ye o Galileya

¹⁴ Bobele Yesu, na mwiyi ɻwa Bolɔbɔ, amba ya butwa o Galileya. Ngambo ye ya tambulaka o nkyisi iso ya manyete ma Galileya.

¹⁵ Abaka kakyemiteya o mangambi ma makyita, bato baso basambaka mateya me.

Bato ba Nazalete bale ianola Yesu

¹⁶ Yesu akyendekye o Nazalete mokyisi njwa kolaka yo. Mokolo njwa Sabata, amba ya nyolo o ingambi ma makyita bowameelekye yo. Amba ya teme pho ya itanga buku pha Nwaphongo.

¹⁷ Bamba ya mophe mokanda njwa moimosi Isaya. Amoingosi, aesi yakye zwa eleye eyakoma bée obokye:

¹⁸ «Bolobo pha Nkolo boli mi nga.

Anzosi pho ya iya imola baabola Simo Elaa. Antomi pho ya iya iimola bato baa boloko obokye baabakondola, na baapholo miyo obokye bamokula wene, na pho ya iyabikya bato baa minyoko,

¹⁹ pho ya iya imola bato mbula eyamoweninya Nkolo ngolu ye.»

²⁰ Emba Yesu amba ya zifa buku abobuyise moto wa etoma o ingambi sa makyita, bato baso babuto imolembetela.

²¹ Boñele Yesu amba ya wo na bée yokye: «Mapho maatangyi nga mama makokyisami lolo pho ya bée baanzokye.»

²² Bée baso basepeleka na Yesu bamba na kamwa na mapho malaa maawoko yo. Ekye: «Eye naga njwana wa Zozefu!»

²³ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Naebi obokye bée wa munkpela ete ekye wo obokye: "Munganga, omibikya we mampenza." Wamokula wo na nga na obokye: "Tooka iso yaakyela we o Kapalanauma, oikyele bomo na wawa o mokyisi njwa we."»

²⁴ Yesu ambakula wo na bée yokye: «Nde phele na wo na bée ngakye: Moimosi tebamoanole o mokyisi nwe.»

²⁵ Nakule baikya ngakye: O imbele saka moimosi Eliya, mazengye mabaka maikeye o Isalayele. Waafa imbele me mambula sa noo mbula iyato na makombe motoba, zilo sikusi sakyindaka mokyisi munso.

²⁶ Kasi Nwaphongo taika toma Eliya nono oka monomo na mazengye mamana. Kasi amotoma nde oka bozengye bñono phaabaka o Salepeta mokyisi njwa manyete ma Sidona.

²⁷ Na wa imbele saka moimosi Elize, bato baikye ba mafba baabaka o Isalayele. Na monomo na bée taikaka bika. Kasi yabikaka nde Namana moto wa Siri.»

²⁸ Waaoka bato baso baabaka o ingambi sa makyita mapho me, bée baso baokyleka Yesu yoo.

²⁹ Bamba ya teme baesi ya tokolo na Yesu o ebonga. Bamba ya kyendé ne o ikolo sa ngomba eya tonga bée mokyisi pho samuukye o se.

³⁰ Kasi Yesu amba ya bolongana onte ya bée nono wakyende yo.

Yesu abikye moto ooli na bolobo boñe

³¹ Boñele Yesu amba ya kyendé o Kapalanauma, mokyisi njwa manyete ma Galileya. Abaka kateya bato nkolo iso ya Sabata.

³² Bato bakamwaka na moteyesi nwe pho abaka kawo na bokonzi boso.

³³ O ingambi sa makyita, moto monomo abaka na bolobo boñe. Amba ya butwa iyanjwana na bokusi yokye:

³⁴ «Aa Yesu wa Nazalete, kolukye ilokyela bo? Oesi nde iya lounva? Naeyebe, iwe oli Mosantu owa toma Nwaphongo.»

³⁵ Yesu amba ya phaphala na bolobo boñe me amba wo na phango yokye: «Zala bose! Eembra na tokolo onte ya moto oyo.» Bolobo boñe me phaamba ya vaka moto me o se o boo pha bato baso, botokosi saika mokyela na boñe.

³⁶ Bato baso bakamwaka na boikye, bamba mituna onte ya bée békelye: «Mapho ma moto oyo mali ya bo'ye? Kawo na bokonzi na malobo maße obokye matokolo, maambe na tokolo.»

³⁷ Emba ngambo ya Yesu ya tambiluka o nkyisi iso.

Yesu abikye bato baikye ba malosi

³⁸ Yesu amba ya tokolo o ingambi sa makyita, amba ya kye nyolo o ingambi sa Simo. Bokiyilo pha Simo owa njwanjiasi abaka na mowewe moikye, bamba onga na Yesu obokye amobikya.

³⁹ Yesu amba ya mikpakyia mi yo, na njwesi mokusí amba phaphala na mowewe nono waamana nwango, mina wamo aesi ya injwa, abuto ibakyelela.

⁴⁰ Waataate inda bunya, bato baso baabaka na bato ba malosi ndengye na ndengye bamba ya na bée ooli Yesu. Amba ya tandela monomo na monomo mañoko, amba babikya.

⁴¹ Malobo maße maatokolo onte ya bato baayoko ba malosi maanjanaka obokye: «Oli Nwana wa Nwaphongo!» Kasi Yesu amba phaphala na mango, amakatelaka obokye me sa woo, pho me maefba obokye yo ali Masiya.

Yesu akye imola Simo Elaa o Yuda

⁴² Waaye bunya Yesu aesi ya mana o Kapalanauma, aesi ya kyendé o elele yonoyó ya bose. Bato baikye babuto imoluka. Waamozwa bée, bamba mozimba obokye yo salekana.

⁴³ Kasi Yesu amba wo na bée yokye: «Nasengyesi iimola Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo o nkyisi iiyoko me. Pho Nwaphongo antoma nde pho ya bomo.»

⁴⁴ Amba ya kyemiteya o mangambi ma makyita maso mali o Yuda.

5

Yesu abangyi baekosi béeë baa o boo

¹ Mokolo mōnōmō, Yesu abaka o mokukulu ḥwa maa maanene ma Genezalete, bato baikye bamba ya izele oli yo pho ya iya oka iloba sa Nwaphongo.

² Yesu aesi ya wēne mato mabale o mokukulu ḥwa maa maanene. Mato mē ya maikaka baosi hautaka o maa pho ya akunyola mandendi ma bē.

³ Yesu amba ya baa ovato ḥōnōbō, yabaka phaka Simo. Amba wō na Simo obokye tangola vato ḥwana itakyē na mokukulu. Yesu amba ya zala o vato abuto iteya bato.

⁴ Waaunva yo iteya, amba wō na Simo yokye: «Susinya vato o fodiko, emba iwē na ḫebi na we, ovakye mandendi pho obome swe.»

⁵ Simo amba ya mobuyisa yokye: «Mot-eye, toosi mokolo mobimba toloikyi boma na ekpele. Ka pho we oniwō babona, na movaka mandendi o maa.»

⁶ Bamba ya vaka mandendi o maa, bamba zwa swe boikye. Mandendi ma béeë matataka naikakwa.

⁷ Bamba ya banga ḫebi na béeë babaka o vato boyōkō obokye bayabasunga. ḫebi na béeë bamba yaa. Bamba tonza mato maso mabale na swe. Mato mē malukaka na izinda.

⁸ Wawē ne Simo Petelo babona, amba kaa na mafōngō o boo pha Yesu yokye: «Nkolo, mana phenephe na nga, pho nali moto wa masumu.»

⁹ Pho ebe yo ebe ḫebi ne baokaka bōōbō, pho ya boikye pha swe yaa bomaka bē.

¹⁰ Zake na Yoane, bana ba Zebede, ḫebi na Simo bayakaka ya basunga bawenekye na béeë ḥōōbō. Kasi Yesu amba ya wō na Simo yokye: «Sa ila! Banda lōlō otokule ba moosi wa swe, wamobutwa molukyi wa bato.»

¹¹ Emba bamba komya mato o mokukulu, baesi ya ika iso nono waa bēngā béeë Yesu.

Yesu abikye moto ooli na bolōsi pha maba

¹² Waabā Yesu o mokyisi mōnōmō, moto mōnōmō abaka na bolōsi pha maba amba ya ooli yo. Wa wēne yo Yesu, aesi ya kusama o boo phe, boo nono o se, amba nyigonela ne yokye: «Nkolo! Bo ozingyi okokyi imbiikya.»

¹³ Yesu amba ya tanda ebōko, amba mokuma, amba wō ne yokye: «Naanosi, bika.» Nde mina wamo, maba mamani.

¹⁴ Yesu amba yawō ne yokye: «Saika imola na moto mōnōmō lowō lolo. Kasi kyendē nde miteya oka nganga ya Nwaphongo boobuto we, emba ombe

ambya ikaabo bo wa wō Mose pho ya bato babikyi na bolōsi pha maba, pho ya iweninya oka bato obokye obikyi phele.»

¹⁵ Ngambo ya Yesu yatambulaka mboka esō. Bato baikye babaka bayaangana waali yo pho ya iyamooka na iyaluka ibikyi na malosi ma bē.

¹⁶ Kasi Yesu abaka kakyendē bōndelē yo mampenza o bilele ba bōse.

Yesu abikye moto owa nyība makolo

¹⁷ Mokolo mōnōmō Yesu abaka katuya. Bafalisay na bateye ba mibeko babaka wamo. Bakyekeye miuta o nkyisi iso ya Galileya na ya Yuda na o Yelusalemē. Yesu abaka kabikya bato ba malōsi na mwiyā ḥwa Nkolo Nwaphongo.

¹⁸ Bato bamba moyeleta na moto owa nyība makolo bāmophisi miitōkō. Bamba ya luka nzela ya imunyōsa o ingambi pho ya ikyemolangya o boo pha Yesu.

¹⁹ Kasi pho ya boikye pha bato, tebaika zwa nzela ya ikoma nono ooli Yesu. Bamba ya baa o motōndō ḥwaa langyema, bamba bumbola muna motōndō nono wa mouya béeë mi sina itōkō onte ya bato o boo pha Yesu.

²⁰ Waawēne Yesu ianola sa bē, amba ya wō na moto owa nyība makolo yokye: «Nwēbi na nga, naelimbise masumu ma we.»

²¹ Bateye ba mibeko na bafalisay, babuto imituna bekkye: «Moto oononetola Nwaphongo oyo ani ba nza? Ookokyi ilimbisa masumu nza bo teebe nde Nwaphongo!»

²² Yesu aebaka maumunya ma bē. Amba wō na béeë yokye: «Bēë koumunya babona pho ya'ye?»

²³ Iwo na moto obokye: «Masumu ma we malimbisami», na ná iwo ne obokye: «Teme, tambula?» Elekyi bokusi iye

²⁴ Kasi nazingyi obokye bēë oebe obokye Nwana wa Moto ali na bokonzi pha ilimbisa masumu wawa o mokyisi.» Emba amba ya wō na moto owa nyība makolo yokye: «Nawō na we, teme, kpa itōkō sa we butwa oka bē.»

²⁵ Mina wa mo, aesi ya teme o miyo ma bato basō atombi itōkō saamolangyaka na bē, nono wabutwa yo oka bēë na ikyemikumbela Nwaphongo.

²⁶ Bato basō bakanjwaka na boikye, bākumbelaka Nwaphongo, na ḥōōbō bekkye: «Toweni lōlō mapħōo ma ikamwa!»

Yesu abangyi Lewi

²⁷ Bobelē Yesu amba ya tokolo, amba ya wēne moto mōnōmō nkombo ye Lewi, mophutise wa mputi, azasi o elele ye ya etoma. Yesu amba wō ne yokye: «Imbengey!»

²⁸ Lewi aesi ya teme, aikyi iika iso abengyi Yesu.

²⁹ Emba Lewi amba kyelela Yesu eseleko enene o ingambi se. Baphutise ba imputi baikye na bato basuu baibaka o mesa na be.

³⁰ Bafalisayi na bateye ba mibeko bawenekye bofe, bamba ya wo na baekosi ba Yesu bekye: «Pho ya'ye be'e koze, konywe elele yonoya na baphutise ba imputi na bato ba masumu?»

³¹ Yesu amba babuyisa yokye: «Baali na nzoto ndaa tebasengyesi na munganga, esengyesi na munganga nde bato bali na malosi.

³² Siesi ya banga bato baalaa. Kasi naesi ya banga nde bato baabe pho babongole ntema ya be.»

Yesu kateya pho ya imiima ntoma

³³ Bafalisayi bamba ya wo na Yesu bekye: «Baekosi ba Yoane Mabatise, ebe na baaka bafalisayi bamiime ntoma, bambe na bondele; ka baekosi baaka ya we baze, banywe.»

³⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Mokolo jwa eseleko ya bolonga, okokyi ilasa bato baabangyi yo o eseleko nzala bo molongyi attaa ba na be?»

³⁵ Kasi mokolo jwaa moba molongyi saba onte ya be, emba mi nkolo mina, baamilasa nzala.»

³⁶ Yesu amba ya bakpela ete eye: «Moto takokyi ikpa etato ya etobu eenyakune pho ya ietongya na etobu eya booka. Bo akylesi babona, asti etobu eenyakune, etato ya etobu eenyakune teekoka na etobu eya booka.

³⁷ Nde bomo, moto takokyi iangola maleku maa swaswa o mambongo maaboka. Bo akylesi babona, maleku maa swaswa mamobola mambongo maaboka, maleku ma molukwa o se, mambongo maaontoo.

³⁸ Kasi babona phe, maleku maa swaswa bamateye nde o mambongo maaanyakune.

³⁹ Moto etazingye inywa maleku maa swaswa bo ambo nywa maleku maa mpiko, pho amowu obokye: «Maleku maa mpiko malekyi bolaa.»

6

Yesu ali Nkolo wa Sabata

¹ Mokolo monomo jwa Sabata, Yesu na baekosi be'e bailekanaka o manzabi ma ble. Baekosi be'e babuto inoko ena ble, baeyinya o matandala bambe za ina mbuma.

² Bafalisai bayoko bamba ya tuna baekosi ba Yesu bekye: «Pho ya'ye kokyele

maphoo maakatele mobeko ikyela mokolo jwa Sabata?»

³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Toikatanga yaakyelaka Davidi, mokolo monomo yo na bebi ne baibaka na nzala?»

⁴ Anyoloko o Ingambi sa Nwaphongo, apkara mapa maambyaka be'e oka Nwaphongo. Amazaka, aphekye na bebi ne. Kasi mobeko jwa banga mowo obokye mapa mamana makokyi izaa nde banganga ba Nwaphongo.»

⁵ Yesu amba ya wo na bafalisayi yokye: «Ijwana wa Moto ali Nkolo wa Sabata.»

⁶ Mokolo mosuu jwa Sabata, Yesu amba ya nyolo o Ingambi sa makyita, abuto iteya. Moto monoco owa nyiba eboko ya bolo abaka omo.

⁷ Bateye ba mibeko na bafaliayi baibaka bakyekye Yesu naa amobikya moto mona mokolo jwa Sabata pho baazwe nzela ya imophunda.

⁸ Kasi Yesu aebaka maumunya ma be. Amba ya wo na moto owa nyiba eboko yokye: «Inwa, oteme o boo pha bato baso! Moto me amba ya inwa, akye teme.

⁹ Emba Yesu amba ya wo na be'e yokye: «Naetune be'e, mobeko jwa banga mowu bo pho ya Sabata? Ikyela bolaa ndee ikyela bofe, ibikya moto ndee imole kawé?»

¹⁰ Yesu amba bakyeka be'e baso, amba ya wo na moto owa nyiba eboko yokye: «Elola eboko ya we.» Amba ya eyelola, eboko ebongyi.

¹¹ Kasi bateye ba mibeko na bafalisayi batondaka na yoo, babuto iyika ziko onte ya be'e pho ya lowoo lookokyi be'e ikyela pho ya Yesu.

Yesu aosi batoma iko mbuka babale

¹² Imble mè, Yesu akylekys baai o ngomba pho ya ibondelle. Alekyinyaka mokolo mobimba omoo pho ya ibondelle Nwaphongo.

¹³ Waa ye bunya, amba ya banga baekosi be. Onte ya be, amba ya olo iko mbuka babale, amba ya baphe nkombo ya batoma.

¹⁴ Yaibaka: Simo owa phekye yo nkombo ya Petelo, Andele jwana nyango na Simo, Zake, Yoane, Filipe, Batelemi,

¹⁵ Matiye, Toma, Zake jwana wa Alifa, Simo owa ingomba sa baatembele mokyisi jwaa be,

¹⁶ Yuda jwana wa Zake, na Yudas Isikaliyota, owa ungyaka Yesu.

Yesu kateya, kabikya na baa malosi

¹⁷ Yesu amba ya uta ngomba yo na batoma be, amba ya kye teme o elele yonoya eya langyema. Baekosi be'e baikye baibaka wamo. Yaibaka wamo na moloku

ηwa bato mwikye bautaka o Yuda mōbimba, bautaka o Yelusalēmē na o nkyisi ya mbale ya Tula na Sidona.

¹⁸ Bato bāyakaka pho ya iya oka Yesu na iluka ibika na malōsi ma ëe. Bato bābabaka batungyisame na malōbo mabe, na bēe bābakaka.

¹⁹ Bato bāso bālukaka ikuma Yesu pho phembō yaabaka kytōkolo ne yaabaka kyibabikya bēe baso.

Nkōnzo na ngōngō

²⁰ Emba Yesu amba kyeka bāekosi ëe, amba ya wo na bēe yokye:

«Nkōnzo na bēe bāali bābola,
pho Bokonzi pha Nwaphongo boli pha
bēe!»

²¹ Nkōnzo na bēe bāli na nzala uñwamwa
eye,

pho wa mozwa ntoma ya izaa nzikye.
Nkōnzo na bēe bāalele uñwānjwa eye pho
wamoekye!

²² Nkōnzo na bēe bo bato bāeyine,
bo bāele na bo bāambe etola,
bāmbe tanga mankombo ma bēe na bōfe
pho koanole Nwana wa Moto.

²³ Sepela bā na esēngō mokōlo ηwa moyā
maphōo mamaṇa,
pho iphutī siinēne sieziya o ikolo.

Oeñe obokye bānkōko bā bēe bānyokolōko
bāmosi bā Nwaphongo nde bōmo.

²⁴ Kasi ngōngō ya bēe bato bā ezwēle pho
ombozwa esēngō ya bēe wawa o se.

²⁵ Ngōngō ya bēe bāali na iso isengyesi na
bēe wawa o se uñwānjwa eye,

pho wa mowa na nzala.
Ngōngō ya bēe bato bāekye uñwānjwa eye,
pho wamobā o elesi wamba na lela,

²⁶ Ngōngō ya bēe bo bato bāso bāewōle na
bōlaa;
bānkōko bā bēe bākyelaka nde bābona na
bāmosi bā bōle.»

Zinga bānguna bā bēe

²⁷ «Kasi na wo na bēe bāanzokyē: Zinga
bānguna bā bēe, kyela bōlaa na bato
bāaeyine,

²⁸ imela bōlaa na bato bāeyimele
bōfe, bōndele Nwaphongo pho ya bato
bāaeneyokolo.

²⁹ Bo moto aewandi engyete o mpakato
eya bōwe, kula molaalela na mpakato eya
boloo. Bo moto aebōlōsi munkoto ηwa wē,
omole kapke na ena simisi.

³⁰ Kabelā moto munso okoeiyongye
ekpele. Ka bo moto akpe epkele ya wē,
sakula eonga.

³¹ Kyela na bāsuu ikyizingye wē obokye
bāekyele yango.

³² Bokonzingye nde bato bāezingye,
wamba zwa iye? Pho na bato bā masumu
bāzingye bāabazingye.

³³ Ka bōkokyele bōlaa nde na bato
bāaekyele bōlaa, wamba zwa iye? Na bato
bā masumu bākyele nde bōmo.

³⁴ Ka bōkōbékya nde na bāaebē wē
obokye bāmoebuyisa, wamba zwa iye? Na
bato bā masumu bābékya bēbi na bēe bato
bā masumu pho bāababuyisa ndengye
eēbabékya yaki ëe.

³⁵ Ka bēe, zinga bānguna bā bēe,
obakyele bōlaa, békya salemela obokye
bāabékya wē bāmoebuyisa. Emba
wāmozwā iphuti sinēnē, wamba bāa na
bāna bā Nwaphongo Owa Ikolo. Pho yo
ali molaā pho ya bato bāte bāaphe melesi
na bato bāa nkamba.

³⁶ Okyelaka bato ngōngō bōkookyele
ango wa bēe bato ngōngō.»

Sasambisa bēbi

³⁷ «Sasambisa bēbi, eteħaesambisa mē.
Sanyetē bēbi, eteħħaaenjetē mē. Limbisa
bēbi, bāmoelimbisa mē.

³⁸ Kabelā bēbi, bāmoekabēla mē.
Bamotonza bānyanzima bā bēe, bāa
bāinisa, bāabānyingyinya pho bātonde
na bōlaa. Pho, bāmoekabēla nde
bookokabēle wē bēbi.»

³⁹ Yesu ambakula bākpelēta ete yokye:
«Moto owa pho miyo takokyī iteja
nwēbi ne owa pho miyo nzela. Pho
bēe bāso bābale bāmokye kaa o ibela, teli
bōmo?»

⁴⁰ Moekosi na mōnōmō taalekye molakyi-
si wē na mayelē. Kasi moekosi munso
oteye bēe na bōlaa kabutwe nde bōoli
molakyisi wē.»

⁴¹ «Pho ya'yē kowēnē mungalala mooli o
ziyo sa mwēbi na wē, kasi ete ya ħwetē eli
o ziyo saka ya we toewēnē?

⁴² Ndengye'yē okokyī iwo na nwēbi
na wē obokye: «Nwēbi, le naemanya
mungalala mooli o ziyo sa wē», kasi
toewēnē ete ya ħwetē eli o ziyo saka ya
wē? Moto wa bōle, taamanya ete ya ħwetē
eli o ziyo sa wē, emba wāmōwēnē na bōlaa
pho ya imanya mungalala mooli o ziyo sa
nwēbi na wē.»

Nwetē na mbuma ya ħwango

⁴³ «Ijwete molaa temoobote mbuma
mbe, na ijwete mooħe temoobote mbuma
ndaa.

⁴⁴ Ijwete na ijwete bāmoebē nde na
mbuma ya ħwango. Teħħaa imbe mbuma
ya fige o nzete yaa milo, teħħaa noko
mbuma ya vinyo o nkaa.

⁴⁵ Moto o molaa katōkōlo maphōo malaa
maute o ndondo ye. Moto o moħe katōkōlo
maphōo maabe maute o ndondo ye. Pho
iso iikyitolō o munoko ηwa moto kyiute
nde o ndondo ye.»

Mangambi mabale

⁴⁶ «Pho ya'ye bée kombangye: "Nkolo, Nkolo", kasi tokyele ikyi wo nga?

⁴⁷ Na moeteya moto owa ulana na moto okoye oka nga, kaokye maphoo ma nga kambe na matosa.

⁴⁸ Alulana na moto okotongye ingambi, aimi mbongu nzindo, akyesi mabanga o motema. Ambitata itonga o ikolo sa mabanga me. Waaya mpela enene, maa ma ebale matombi, maesi ya koma nono o sina ingambi. Kasi temaikyi siuwola pho inganbi me satongamaka na bolaa.

⁴⁹ Ka moto okookye maphoo ma nga kasi tamatosa, autana na moto monomo katongye ingambi nde o ikolo sa manyete sa ima mbongu ya inyosa mabanga. Waaya mpela, ingambi sizindi, sikaa nde mbala cuso siuwo sisosis.»

7

Yesu abikye Moombo wa mokonzi njwa Batuluku

¹ Waaunva Yesu iwale bato maphoo mama, ambaka ya kyende o Kapalanama.

² Omoo, mokonzi njwa batuluku ba Loma abaka na moombo owa loboko yo zinga. Moombo me abaka na bolosi pha iwa.

³ Waaoka mokonzi njwa batuluku me simo ya Yesu, amba ya motomela banaa bakumu ba bayuda pho ya ikye wo ne obokye aya bikya moombo we.

⁴ Waakoma bakumu oka Yesu, bamba butwa inyingonela ne bekye: «Moto oolotomi oyo ali molaa, akokyi obokye omosungye

⁵ pho kazingye bato ba banga, eli na yo moto owa lotongyela Ingambi sa losambo.»

⁶ Bobele Yesu amba ya kye yo na bankumu baatomaka be. Waakoma yo phenephe na ingambi, mokonzi njwa batuluku aesi ya toma biebi ne pho bakyeyo na Yesu obokye: «Nkolo, le mitungyisa. Siikyi longobana obokye onyolo o ingambi sa nga.

⁷ Yango mena naloti iya nga mampenza oka ya we. Kasi wo nde lwooco lono, moombo wa nga amobika.

⁸ Nga na tosa bakonzi ba nga, naambi na ba na batuluku baa kambe nga. Bo nawoo na monomo na bée ngakye: "Kyende", ka kyende, bo naani woo na ooysko ngakye: "Yaka", kaye. Bo na woo na moombo wa nga ngakye: "Kyela bobo", kakyele nde bom.»

⁹ Waaoka Yesu maloba mamana, amba sepela na mokonzi njwa batuluku. Amba ekola boo oka bato baabaka bamobengye, amba wo na bée yokye: «Na wo na bée ngakye naino siweni ianola sa ndengye'ye ebe na o bato ba Isalayele.»

¹⁰ Waaya butwa bato baatomaka bée o ingambi sa mokonzi njwa batuluku, baya kye zwa moombo me abikyi.

Yesu abikyeew njwana wa bozengye

¹¹ Bobele Yesu amba yakye o mokyisi muunene monomo nkombo ya njwango Naina. Baesi bée na bato basuu baikye baakyendekye ne.

¹² Waakoma yo phenephe na ifala, baesi ya vana na bato bakyende kunda moto o malita. Yaabka njwana wa lele nde monomo wa njwaajwasi bozengye. Bato baikye ba mokyisi bakyekye mi moukya.

¹³ Waa wené Yesu njwaajwasi me, amookaka ngongo, amba ya wo ne yokye: «Le ilela.»

¹⁴ Yesu amba ya susinya, amba ya kuma ena ephomba. Bato baaephilaka bamba ya teme. Yesu amba ya wo yokye: «Munzenga, na wo na we, langwa!»

¹⁵ Mowee amba ya zala, abuto iwo. Yesu amba ya mobuyisa nyango.

¹⁶ Bato baso bailaka na boikye, bamba butwa iwo bekye: «Moimosi munene atokosi onte ya banga! Nwaphongo aesi na ya bikya bato be!»

¹⁷ Emba ngambo ya Yesu yamba tambula mboka eso tee nono o Yuda mobimbala na o nkyisi yaa mambale pho ya lowo laakyelaka yo.

Motuna njwa Yoane Mabatise

¹⁸ Baekosi ba Yoane bamba kye moimola maphoo maso. Emba Yoane amba ya banga babale mi baekosi be.

¹⁹ Amba ya batoma oka Yesu pho ya ikye motuna obokye: «Eli we Masiya ookoye ndee toziya mosuu?»

²⁰ Waakoma bée oka Yesu, bamba ya wo ne bekye: «Yoane Mabatise alotomi pho ya iya etuna obokye "eli we Masiya ookoye ndee toziya mosuu?"»

²¹ Nde o sina imbele me, Yesu abaka kabikya bato baikye na malosi ma be, na bilime ba bée na bato ba malobo mabe, na baapholo miyo.

²² Emba Yesu amba ya buyisa batima ba Yoane yokye: «Kyende kye imola Yoane maphoo maso maaweni bée na maokyibee; bato baapholo miyo baweni, bato baaoetoso makolo batambusi na boli, bato baa maba babikyi, bato baaloko baokyi, bawee baako, babola baokye Simo Elaa.

²³ Esengo na moto owamoba sabungya ianola se pho ya nga!»

Yesu kawo pho ya Yoane

²⁴ Waabutwa batoma baatomaka Yoane, Yesu amba ya butwa ituna bato baabaka wamoo pho ya Yoane yokye: «Be okyekyi kyela iye o bokye? Nwana njwete kanyingane na ewele? Phe.

²⁵ Ka okyekyi kyeka iye? Moto alati bitobu bilaa? Bato baalate bitobu bilaa na baali na ezwele babe o mangambi ma bakonzi.

²⁶ Ka oombakyi kye kyeka iye, moimisi? Eε, na wɔ na bɛɛ, yo alekyi na moimosi.

²⁷ Pho Yoane eli moto oookow buku pha Nwaphongo pho ye bobo: "Nwaphongo awo yokye: Namotoma tima ya nga o boo pha we pho ya iebɔngiyisela nzela."

²⁸ Nawɔ na bɛɛ nga kye onte ya bato baso baabotama na ɻwanjwasi, tewali moto oolekyi Yoane, kasi moto oolekyi bokiyiki o Bokonzi pha Nwaphongo, yo mɔna alekyi Yoane.

²⁹ Bato baso na baphutise ba mputi bamba mooka, bamba ya anola obokye Nwaphongo ali na bosembo, bamba batisama na Yoane.

³⁰ Kasi bafalisayi na bateye ba mibeko tebaika anola yaa zingaka Nwaphongo pho ya bɛ, bamba na le ibatisama na Yoane.

³¹ Yesu ambakula wɔ yokye: «Bato ba lolo eye, naabaulinya na nza?

³² Baulana na bana bɔazasi o munsɔŋgo, bayoko bawo na bɛbi na bɛɛ bɛkye: "Toeyulelesi iphengo, toikyi bina; toetufesi meembu ma elesi, bɛɛ toikyi la!"

³³ Pho Yoane Mofatise aesi, taaze mapa, taawene maleku, bɛɛ bɛkye: "Ayeya."

³⁴ Ka ɻwanwa wa Moto aniyaa, kaze kanywe, bɛɛ bɛkye: "Kyeka moto oookoununya nde izaa na inywa; ali ekamba ya baphutise ba mputi na bato baa masumu."

³⁵ Kasi zebi silaa siebane oka bato baasianole.»

Yesu anyɔsi o ingambi sa Simo mofalisayi

³⁶ Mofalisayi mɔnɔmɔ amba ya banga Yesu obokye akye zaa oka ye. Yesu amba ya kyende omɔɔ, amba ya zala o mesa.

³⁷ ɻwanjwasi mɔnɔmɔ wa ndumba abaka o mokyisi mɛ. Waako yo obokye Yesu ali o ingambi sa mofalisayi, amba ya na molangyi mɔnɔmɔ ɻwa motiya motondi na malasi. Bakuelaka molangyi mɛ na ifanga sibangye bɛɛ alabata.

³⁸ Amba ya teme o sima ya Yesu, o makolo mɛ. Abaka kalele, abuto inyɔbibisa makolo ma Yesu na mbe mbe ye, kambe ikunyola na suwe ye, kambe mayamba, amba masweya malasi.

³⁹ Waawene mofalisayi owa bangaka Yesu baabona, amba miwɔle yokye: «Bo moto oyo abakyi owaakolo moimosi, nde aebi obokye ɻwanjwasi ookomokume oyo ali ndumba.»

⁴⁰ Emba Yesu amba ya wɔ na mofalisayi yokye: «Simo, nali na ɻwanwa lowoo wa iewɔlɛ.» Simo amba ya wɔ ne yokye: «Moteye, wɔɔ.»

⁴¹ Emba Yesu yokye: «Moto mɔnɔmɔ abekyaka bato babale baphalanga. Mɔnɔmɔ abekaka nkama itano ya baphalanga ba biɛnde, oyoko abekaka makoo matano ma baphalanga ba biɛnde.

⁴² Kasi waafha bɛɛ sakoka iita ena mbɔŋgo, amba balimbisa bɛɛ baso babale. Onte ya bɛɛ baso babale, owa molobɔ zinga moto obalimbise na mbɔŋgo nza?»

⁴³ Simo yokye: «Pho ya nga, nau munya obokye eli olimbise bɛɛ na mbɔŋgo enenɛ.» Yesu amba wɔ ne yokye: «Olongyi.»

⁴⁴ Amba miekpinia oka ɻwanjwasi mɛ, amba wɔ na Simo yokye: «Oweni ɻwanjwasi oyo? Nanyɔsi o ingambi sa wɛ, toikyi mpe maa maikunyola makolo. Kasi yo, akunyosi makolo ma nga na mbembe yɛ, ambi ya maolɔlo na suwe ye.»

⁴⁵ Toikyi nyangyela, kasi yo, tata oonyɔsi nga wawa, kaina bɛbɛ makolo ma nga.

⁴⁶ Toikyi nsweya malasi o moto, kasi yo, answeye malasi o makolo.

⁴⁷ Yango mena nawo na wɛ ngakye lozingo le lonenɛ oka nga loweninye obokye masumu mɛ maikye maso malimbisami. Kasi ootoikyi bɛɛ limbisa na maphɔɔ maße maikye, taaweninya lozingo loikye.»

⁴⁸ Emba Yesu amba ya wɔ na ɻwanjwasi mɛ yokye: «Masumu ma wɛ malimbisami.»

⁴⁹ Baabaka baze ne babuto imituna bɛkye: «Moto oyo ambi ba nza pho ya ilimbisa na masumu?»

⁵⁰ Yesu amba ya wɔ na ɻwanjwasi mɛ yokye: «lanola sa wɛ siebikye. Kyende na bolaa.»

8

Babasi baakyekye mi baa na Yesu

¹ Sima, Yesu amba kyende o nkyisi iinene na inkyiki, kakye miteya na ikye miimola Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo. Baekosi iko mbuka babale baakyekye mikye ne,

² na baabasi basuu baabikya yo na malɔbɔ maße na malɔsi. Yaabaka Maliya, okobangye bɛɛ Maliya ma Magadala, owa tokoloko bɛɛ malɔbɔ maße sambo,

³ Zaani ɻwasí wa Kuza, mɔnɔmɔ wa bato baakyele etoma na Elode Atipasi, Suzani na fiasuu baikye, bɛɛ baso basungaka Yesu na baekosi bɛɛ na mbolo ya bɛ.

Ete ya mophikyi

⁴ Bato baikye bakyekye miuta o nkyisi iinené ba yakaka oka Yesu. Emba Yesu amba baikpela ete eye:

⁵ «Moto monomo akyekye phika ndemo o inzabi se. Waaba yo kakye miphika, ndemo iiyoko yakaka o nzela. Batambusi baikyiti, manyosi baikomosi.

⁶ Ndemo iiyoko yakaka o manyete mali na mabanga, itokosi, kasi inyiti pho teizwe mpiyo.

⁷ Ndambo ya ndemo iiyoko yakaka onte ya milo. Nzete ya milo ikosi molongo na ndemo me, kasi milo miikyetitise.

⁸ Ndambo ya ndemo iiyoko yakaka o manyete malaa. Ikosi, iboti mbuma mikama na mikama.» Yesu amba kula wo yokye: «Ooli na matoo ma ioka, aokye.»

Pho ya'ye Yesu kateya na bite

⁹ Baekosi ba Yesu bamba ya motuna bekye: «Ete mena kyelukye iwó bo?»

¹⁰ Amba babuyisa yokye: «Bés, Nwaphongo aephé iyeba ba sekycle ba bokonzi phé, kasi bato baayoko baokye nde na bite. "Pho bakyekye kasi tebaawene, baokye kasi tebaasosolo."»

Yesu kalimbole ete ya mophikyi

¹¹ Yesu amba ya wo na baekosi bée yokye: «Okyemela ntina ya ete me; ndemo, eli iloba sa Nwaphongo.

¹² Nzela eli bato baaokye Iloba. Kasi Zabulu kaye, kaya manya iloba o mandondo ma bée pho bée saanola, bée saamba na bika.

¹³ Manyete maangana na mabanga, eli bato baokye iloba sa Nwaphongo, ba sianole na nkyisa, kasi iloba me tesili na nkanga. Baanole nwana imbele, sima waaye nkaka baale sina iloba.

¹⁴ Ndemo yaa kaa onte ya milo eli Iloba sa Nwaphongo siokye bato, kasi matungyisi, na ezwele na bisengó ba mokyisi kyi baphembaya, emba mbuma ya bée kyiukwe nde bouko.

¹⁵ Ndemo yaa kaa o manyete malaa eli Iloba sa Nwaphongo siokye bato na ndondo yonoyó. Basibombe, bambe na philia ianola sa bée nono waabote bée mbuma.»

Ete ya tala

¹⁶ «Moto bo alose tala, taaekukya na katini naa taaenysa o se ya ntangye. Kasi kaeteye o ikolo pho bato baso baanyolo o ingambi bawene na bola.

¹⁷ Mapho maso maa bombama mamowenene o phaa o minyo ma bato, na mapho ma sekycle mamoeßana.

¹⁸ Nde koeße na mookyelesi nwana bée nwana mapho! Pho, moto ooli na nwana epkele baamobakyisela. Kasi moto ooli pha,

bamobolo na nwana ndambo obakyi ne.»

Nyango wa Yesu na banaa nyango na Yesu

¹⁹ Nyango wa Yesu na bana nyango na Yesu bayakaka ya mokyeka. Kasi te baikaka koka ikoma wali yo pho ya boikye pha bato.

²⁰ Bamba ya imola Yesu obokye: «Nyongo na banaa nyongo bali o ibanda, bazingye iyewene.»

²¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mama na banaa mama eli bato ba okye iloba sa Nwaphongo, bambe na sikyelela.»

Yesu azibile eweele na kanda

²² Mokolo monomo Yesu amba ya baa o vato yo na baekosi bée. Amba ya wo na bée yokye: «Tokatisa o mbale ya mokukulu nwana maa manene muna.» Bamba ya kyende.

²³ Waaba bée bakatisa, Yesu aesi ya lala ebu. Mbala yonoyó, eweele ekusi etati ikyela o maa maanene, maa mabuto inyolo o vato. Babuto miiwa.

²⁴ Baekosi bamba ya susinya oli Yesu, bamba moumola bekkye: «Moteye, Moteye, tomowa!» Waaumwa Yesu, amba ya zibisa eweele na kanda, sakoko iesi yaema. Maa maambya ya butwa bose.

²⁵ Yesu amba ya wo na baekosi yokye: «Ianolà sa bée sili wa?» Kasi bawenekye boso, bamba kamwa, bamba wono bée na bée bekkye: «Moto oyo ambi ba nza? Kaambya mitindo, na eweele na maa kyimookye!»

Yesu abikye moto ooli na malobo mabe

²⁶ Bobele bamba ya koma o mokyisi nwana Genesalete moli o mokukulu nwana maa ma Galileya.

²⁷ Waa abwa Yesu o vato, moto monomo wa mokyisi me aesi ya mobenga. Moto me abaka na malobo mabe. Tata kalakala, taalate na bitobu, taabe na o ingambi, kasi kafe nde o malita.

²⁸ Waawene moto oli na malobo mabe Yesu, amba ya aijwana nwange, amba yakaa o makolo me, amba ya wo na bokusi yokye: «Yesu Nwana wa Nwaphongo owa ikolo, nga na we lowo iye? Na ongye na we, sankyela bofie!»

²⁹ Awoko babona pho Yesu awoko na bolobo bofie obokye botoko. Bolobo phabaka bomoakya mbala nzikye; emba babaka bamokangye na munyolo na mafoko na makolo, kasi mbala iso abaka kabile muna munyolo, emba bolobo me phabaka bomovakyé o bokye.

³⁰ Yesu amba ya motuna yokye: «Nkombo ya we nza?» Amba ya anola yokye: «Nkombo ya nga Boikye.»

Awəkə bəbəna phə maləbə mafə maikye mamunyələkə.

³¹ Maləbə me mamba nyngonela na Yesu mekye: «Salovaka o ibela siinene siizindo!»

³² Yabaka wamo bokanda bənene pha mangulu mabaka makyə miluka ntoma ya izaa o ngomba. Maləbə mafə me mamba ya woɔ na Yesu obokye: «Ololə tonyolo o mangulu mama!» Yesu amba maanolela.

³³ Mbala yənɔyo maləbə mafə mambatəlo oka moto me mambakyə nyɔlo o mangulu. Bokanda pha mangulu boso phaamba ya uta o ikolo sa ngomba nənɔ wakyə phango mivaka o ebale nənɔ waazinda mango.

³⁴ Waawene bəbanze ba bokanda pha mangulu lowɔo lolekaa, bamba ya lota mambangu, bamba kye imola simo me o Genesalēte na o nkyisi yaa mambale.

³⁵ Bato bamba ya kye kyeka lowɔo loolekaa. Waakoma bée waali Yesu, bamba ya zwa moto ootokosi bée maləbə mafə azasi o makolo ma Yesu, alati bitobu, abuto na bolaa. Emba bato bamba iila.

³⁶ Baawenekye masɔ malekkaa, bamba ya imola bəbə ndenge ebikyi moto oo拜ki na maləbə mafə.

³⁷ Emba bato baso ba Genesalēte bamba ya onga na Yesu obokye amane o mokyisi ɳwa bée phə bəbaka na bəɔbə. Yesu amba ya kpela o vato nənɔ waabutwa yo.

³⁸ Moto owaṭəkələkə bée maləbə mafə amba onga na Yesu yoke: «Bo ozingyi, le nakyende na we!» Kasi Yesu amba wɔ ne yoke:

³⁹ «Butwa oka ya we! Kye imola iso ikyesi Nwaphongo phə ya we!» Boɓele moto me amba ya kye mimola o mokyisi munso maphɔɔ maakyesi Yesu phə ye.

Yesu abikye Nwana wa Yailo na ɳwajwasi owa bolisi pha malongo

⁴⁰ Waaboutwa Yesu o mokukulu moyoko ɳwa maa maanene, bato baikye bamba ya moyamba phə bəbaka bəmoziya.

⁴¹ Moto monomɔ nkombo ye Yailo, mokonzi ɳwa ingambi sa makyita, amba ya mivaka o makolo ma Yesu aesi ya onga Yesu obokye aye o ingambi se.

⁴² Phə ɳwana we nde monomɔ wa ɳwanwsi, wa mbula iko mbuka ibale ali nde mowe. Waabə Yesu kakyende omɔ, bato baikye ba mokatitisaka mboka eso sa bongɔ itambula.

⁴³ Nwajwasi monomɔ owa bolisi pha malongo abaka wamo. Mbula iko mbuka ibale malongo mabaka mamotəkələ nde bətəkəsi satenya. Aunvaka mbolo ye iso yaabaka ne phə ya iphuta ba muunganga, kasi na moto monomɔ taika koka imobikya.

⁴⁴ Amba yaa o sima ya Yesu, aesi yakuma sɔŋye ya etobu ya Yesu, mina wamo, malongo mafə ya tenya. ⁴⁵ Yesu amba yatuna yoke: «Oonkumi nza?» Baso bamba anola bəkye banga phe. Petelo amba ya wo na Yesu yoke: «Moteye, eli bato baikye baaezingyi, baa ekatitise.»

⁴⁶ Kasi Yesu yoke: «Moto monomɔ ankumi, phə naokyi phəmbo etəkəsi o nzoto ya nga.»

⁴⁷ Nwajwasi aesi ya wene obokye bəmoebi. Na itekyenelə sisɔ, amba ya kye mivaka o makolo ma Yesu. O boo pha bato baso amba ya moimola ntina eemokumi ne na boobikyi yo.

⁴⁸ Yesu amba ya wo ne yoke: «Ijwana wa nga, ianola sa wə siebikye, kyende na bolaa.»

⁴⁹ Waabə Yesu kawə bəbəna, moto monomɔ ambauta o ingambi sa Yailo, mokonzi ɳwa ingambi sa makyita. Amba ya wo ne obokye: «Ijwana wa wə wa wanjasasi awee, sakula tungyisa Moteye»

⁵⁰ Kasi Yesu abaka kamookye boko woo yo. Amba wɔ na Yailo yoke: «Saila, ba nde na ianola, ɳwana wa wə amobika.»

⁵¹ Waakoma Yesu o ingambi sa Yailo, taikaka anola obokye bato basuu banyołe ne, manya nde Petelo, Yoane, Zake na ango na nyango wa ɳwana.

⁵² Bato baso bəbaka balele na imiima phə ya ɳwana. Emba Yesu amba ya wo na bée yoke: «Bee salela! Taikyi waa, alasi nde ebu.»

⁵³ Kasi bato bamba moekye. Phə baebaka obokye ɳwana ambo waa.

⁵⁴ Kasi Yesu amba mophila o eɓəko, amba aŋwana yoke: «Ijwana, iŋwa!»

⁵⁵ ɳwana akuli butwa na bəmɔɔ, aesi ya ɳwana. Emba Yesu amba ya wo na bée obokye bamophe ntoma ya izaa.

⁵⁶ Baboti ba ɳwana bəkamwaka na bəikye kasi Yesu amba bəkatela obokye bée saimola na moto maphɔɔ maalekkaa.

9

Yesu atomi bəekosi iko mbuka bəbale (Matiye 10.5-15; Malako 6.7-13)

¹ Yesu amba ya anginya bəekosi iko mbuka bəbale. Amba ya bəphə mwiya na bəkonzi pha itəkələ maləbə masɔ mafə na ibikya malɔsi.

² Sima, amba batoma ikye mimola Bokonzi pha Nwaphongo na ikye mibikya bato ba malɔsi.

³ Amba ya wo na bée yoke: «Ookukye bée o imbanga, saphila ekpele na yənɔyo: Ebe motuu, ebe ikuɓa, ebe ntoma, ebe na bəphalanga. Moto na monomɔ saphila basimisi bəbale.»

⁴ Bo ñaeyambí o ingambi sónosó, obée nde wamó tee nono waamumana bée o mokyisi me.

⁵ Ka bo bato ba mokyisi mónomo tebaeyambí, mana o mokyisi me, lasa mobulubutu ñwa mokyisi ñwa bée mooli o matambe ma bée pho ya ibaweninya obokye bakyeyi bñobe.»

⁶ Emba ñækosi ñamba ya kyemde, ñaesí ya lekana o nkyisi isó ikye miimola Simo Elaa na ikye mibikya bato ba malosi.

Elode kamitune pho ya Yesu

(Matiye 14.1-12; Malako 6.14-29)

⁷ Mokonzi Elode aokaka maphoó maso malekane. Malondo mambaunva ne. Pho bato bakyi ñawoko pho ya Yesu obokye: «Eli Yoane Mofatise akundoo.»

⁸ Bana békelye: «Eli Eliya atökosi!» Baayoko békelye: «Eli mónomo na ñaimosi ba Ñwaphongo akundoo!»

⁹ Kasi Elode yokye: «Yoane, nga mampenza namotena moto. Kasi moto oookukule oka nga na ngambo eso oyo nza?» Yangomena Elode alukaka iwené Yesu.

Yesu azeye ñampele nkoto itano

(Matiye 14.13-21; Malako 6.30-44; Yoane 6.1-14)

¹⁰ Waaya butwa bée, batoma ñamba ya imola Yesu maphoó maso maakyelaka bée. Yesu amba ya kye na bée o mokyisi moobangye bée Betesaida.

¹¹ Kasi waaeba bato obokye akye, bato baikye ñamba mobenga. Yesu amba bayamba, amba butwa ibawole pho ya Bokonzi pha Ñwaphongo na ibikya ñabaka na phowa ya ibika.

¹² Wa tata ikoma nkókoló, batoma iko mbuka ñabale ñamba ya wali Yesu ñaesí ya wo ne obokye: «Buya bato baso pho bakyende o nkyisi yaa mambale na oka bato baali o manzabi, pho bakyi luka bilangyi na ntoma ya izaa. Pho wawa toli mi elele ya bokye.»

¹³ Kasi Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bée mampenza o baphe ntoma ya izaa.» Ñækosi békelye: «Toli nde na mapa matano na swe ibale boñele. Ozingyi obokye tokue ombla ntoma ya izaa pho ya bato baso ñabaka?»

¹⁴ Ñampele phenephe nkoto itano ñabaka wamo. Yesu amba ya wo na ñækosi yokye: «Obazasa biboko biboko ba bato mako matano matano.»

¹⁵ Ñækosi ñamba kyela nde ñomo, ñamba zasa bato baso.

¹⁶ Yesu amba ya kpa mana mapa matano na swe ibale. Amba ya tomba miyo o ikolo, apambosi mapa na ina swe. Amba ya makye, ambá ya pho ñækosi bée pho bakañele bato. ¹⁷ Bato baso ñamba zaa, ñamba oka. Bamba ongo bikyesi bya

otwaka bée, ñamba tonza ñanyanzima iko mbuka ñabale.

Petelo awɔ yokye Yesu ali Masiya

(Matiye 16.13-19; Malako 8.27-29)

¹⁸ Mokolo mónomo Yesu na ñækosi bée bakyeyke bñondele o elele yónoyo ya indende. Yesu amba ya batuna yokye: «Bato ñawoó obokye nga nali nza?»

¹⁹ Ñækosi ñamba ya mobuyisa békelye: «Bakyi ñawoó békelye: «Iwe Yoane Mofatise, ñana békelye: Iwe Eliya, baayoko bane wó békelye: Iwe oli monomo na ñaimosi ba Ñwaphongo ñaan phanza akundoo.»

²⁰ Yesu amba ya batuna yokye: «Ka bée, kowó obokye nga nali nza?» Petelo amba ya buya yokye: «Iwe oli Masiya owa lotomela Ñwaphongo.»

²¹ Yesu amba bakatela na bokusi obokye bée saloimola na moto.

²² Emba Yesu amba ya bakyisa yokye: «Ñwama wa Moto asengyesi ioka bolosi ñoikye. Bankumu, bñakonzi ba banganga ba Ñwaphongo na bñateye ba mibeko ñaamolee. Baamofoma. Kasi o sima ya nkolo iyato, amokundwa.»

Ndengye ya ibenga Yesu

²³ Sima, Yesu amba ya wo na bato ñaso yokye: «Bo moto kazingye imbenga, aleë iumunya pho ya nzoto ye, anyanya ekusu ye mokolo na mokolo ambe mbenga.

²⁴ Pho, moto ozingyi ibikya ñomoó phe aabobungya. Kasi moto owa mobungya ñomoó phe pho ya nga aabobikya.

²⁵ Bo moto azwe ezwele ya mokyisi munso, kasi bo ambi bungya ñomoó phe naa ani booto yo mampenza, amozwa itomba iye?

²⁶ Bo moto kaokye soó pho ya nga na pho ya malofa ma nga, inga Ñwana wa Moto, na nga namooka soó pho ye me, waamoya nga na nkyemó ya nga, na eyaaka Tata na eyaaka ñanze ñasantu.

²⁷ Nde phèle na wo na bée ngakye ñana o nte ya bée bali wawa ete ñawo phanza saika wene Bokonzi pha Ñwaphongo.»

Petelo, Yoane na Zake ñaweni Yesu o nkyemó ya Ñwaphongo

(Matiye 17.1-8; Malako 9.2-8)

²⁸ Nkolo ñwambi sima ya maphoó mamaña Yesu amba ya kpa Petelo, Yoane na Zake amba ya baa na bée o ikolo sa ngomba pho ya ibñondele.

²⁹ Waaba Yesu kabñondele, boó phe phamba ya butwa ndengye esuu, na bitobu bée ñamba ya butwa bitane pëere.

³⁰ Mbala yónoyo, bato ñabale ñabutwaka ñasolole na Yesu, yañaka: Mose na Eliya,

³¹ ñabawenekye ñalungami na nkyemó eya ikolo. Mose na Eliya ñabaka ñawoó

na Yesu pho ya mowesi ḥwa mokyε yo waa o Yelusaleme.

³² Petelo na ḫebi ne bawaka na ebuu. Waaumwa ḫe, ḫamba ya wene nkyemø ya Yesu na ḫato ḫabale ḫabaka ḫatemi ne.

³³ Imbele saluka Mose na Eliya iika Yesu, Petelo amba ya wɔ na Yesu yokye: «Moteye, eli bolaa obokye toikale wawa. Tomotonga ndalaku iyato: Monomø pho ya we, monomø pho ya Mose, monomø pho ya Eliya.» Kasi Petelo taikaka eba yaabaka yo ka wɔc.

³⁴ Waaba Petelo kawo ḫabona, ipata sɔnɔsɔ siesi ya baziba. Waa baziba impata, baekosi ḫawenekye ḫɔcbo.

³⁵ Uta o ipata, ḥwesi monomø ḥwaakanaka mowø obokye: «Oyo ali Nwana wa nga, oɔsi nga, omookye!»

³⁶ Waaunva iokana ḥwesi mamuna, baweni Yesu nde yo mampenza. Baekosi baesi ya ikala bose, mi nkɔlø me, tebaikaka imola na moto mapħoċ maawenekye ḫe.

Yesu abikye munzenga monomø ooli na boločo bobe

(Matiye 17.14-18; Malako 9.14-27)

³⁷ Sima ya mokolo mɔnɔmɔ, Yesu na baekosi ḫeē ḫato ḫamba ya uta ngomba. Moluku ḥwa ḫato moikye ḥwaamba yakye vana ne.

³⁸ O nte ya moluku ḥwa ḫato ḫabana, moto mɔnɔmɔ abaka kaajwane yokye: «Moteye, naebondi, okyekye ḥwana wa nga wa lele, pho ali ḥwana wa nga nde yo monomø!»

³⁹ Mbala nzikye boločo bobe bomoakya, ḥwana kabutwe iaŋwana, bounyinyinginya na bokusi, kabutwe itokolo luulu o munɔkø, bounyɔkolo emba teboomane ne bomanela.

⁴⁰ Naongakyi na baekosi ḫa we obokye batokolo boločo me, kasi tebaikyi bokoka.»

⁴¹ Yesu amba ya wɔ yokye: «Bee bato ḫabe na baazanga ianol. Nasengyesi ifa na ḫeē na ikanga motema pho ya ḫeē tee nono imbele iye?» Embla amba ya wɔ na moto me yokye: «Yaka na ḥwana wa we wawa.»

⁴² Waakoma ḥwana phenephe na Yesu, boločo bobe phaamba movaka o se, phaamba munyinginya na bokusi. Kasi Yesu amba ya phaphala na boločo bobe me, amba bikya ḥwana, embla amba mobuyisa ango.

⁴³ Bato ḫaso ḫamba kamwa na bionene pha Nwaphongo.

Yesu akuli imola iwa se

(Matiye 17.22-23; Malako 9.30-32)

Waaba bato baso ḫakamwe na maso makyele Yesu, Yesu amba ya wɔ na baekosi ḫeē yokye:

⁴⁴ «Oka na bolas mapħoċ mamoeħoča naga ujwaqwa eye: 'Bamoungya Nwana wa Moto o maboko ma ḫato.»

⁴⁵ Kasi baekosi tebaikaka eba ntina ya mapħoċ mamaña. Mayele ma ḫeē temaikaka ingwa pho ya issosolo, ḫambaka na lota ituna Yesu ntina ya lowoċ me.

Olekyi ḫebi na ngambo nza?
(Matiye 18.1-5; Malako 9.33-37)

⁴⁶ Mokolo monomø, baekosi ḫamba yaika ziko pho ya iyeba nza ooolekyi ḫebi na ngambo.

⁴⁷ Yesu aebaka maumunya ma ḫe. Amba ya kpa ḥwana monomø oo mokyε, amba ya moteye phenephe ne.

⁴⁸ Amba ya wɔ na ḫeē yokye: «Owa moyamba ḥwana oyo na nkombo ya nga, mena anzambi nga mampenza. Ka oonzambi, ayambi na moto owa ntoma. Pho ooolekyi mokyε onte ya ḫeē ḫaso, yo mōnō ooolekyi na ngambo.»

Otoo eyine ali mbale na ḫe
(Malako 9.38-40)

⁴⁹ Yoane amba ya wɔ na Yesu yokye: «Moteye, toweni moto monomø katokolo maločo mabé na nkombo ya we. Tounvaki mokatela pho taebengye na banga.»

⁵⁰ Kasi Yesu amba ya mobuyisela yokye: «Samokatela, pho otoo eyine ali mbale na ḫe..»

Bato ḫa mokyisi monomø ḥwa Samaliya balee iyamba Yesu

⁵¹ Waakoma imbele sa Yesu sa imana o mokyisi mumu phenephe, amba ya kana ita kyende o Yelusaleme.

⁵² Amba ya toma batima phanza. Bamba ya kyende o mokyisi monomø ḥwa Samaliya pho ya ikye bongya iyaa se.

⁵³ Kasi ḫato ḫa mokyisi me ḫa lekye imoyamba pho kaya kyende o Yelusaleme.

⁵⁴ Waawene Zake na Yoane ḫabona, ḫamba ya wɔ na Yesu ḫekye: «Nkolo, ozingy obokye totome nkakye eute o ikolo eħakpelemele baunve?»

⁵⁵ Kasi Yesu amba ya ekpana bili ḫe, amba bakatela na bokusi.

⁵⁶ Embla ḫamba ya kyende o mokyisi mosuu.

Baazingye ibenga Yesu
(Matiye 8.19-22)

⁵⁷ Waaba ḫeē o nzela, moto monomø amba ya wɔ na Yesu yokye: «Namoebenga mbale eso eya mokyemikye we.»

⁵⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Manzumbu mali na bikakala, manyosi ma ikolo mali na moofo; ka Nwana wa Moto tali na ná elele ya ilangya moto.»

⁵⁹ Yesu amba ya wɔ na moto mosuu yokye: «Imbengye!» Kasi moto mōna

amba ya moñuyisa yokye: «Taande nataa kye kunda tata.»

⁶⁰ Yesu amba ya moñuyisa yokye: «Le ñawee ñakunde ñawee ña be; kasi iwe, kyende kye imola Bokonzi pha Nwaphongo.»

⁶¹ Moto mosuu amba kula ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, namoebenga; kasi tande nakye wenene mbala eya suka na ibota sa nga.»

⁶² Yesu amba ya wo ne yokye: «Moto ombo tata ikyela o inzabi, bo akuli buya miyo na munsima yo mona taika kylelama pho ya Bokonzi pha Nwaphongo.»

10

Yesu atomi baekosi makoo sambo mbuka ñabale

¹ Sima ya mapho me, Nkolo Yesu amba kula ya olo bato basuu mako sambo mbuka ñabale. Amba ya batoma ñabale ñabale o boo o nkyisi yaamokyé mikye yo.

² Amba wo na ñee yokye: «Mbuma ya inoko ili nzikye o inzabi, kasi bato baetoma tebali ñaikye. Onga na mokolo inzabi atome bato baetoma ñaikye pho ñaya munokyéle mbuma.»

³ Kyende! Naetomi ndokolo mampate o nte ya mangoo.

⁴ Saphila ñaphalanga, ebe ikuba, ebe bikoto. O nzela, sakyemiteme pho ya iphe bato mambote.

⁵ Waamunyolo ñee o ingambi sonoso, kota wo phanza ñobo: "Bose bo bee o ingambi sis!"

⁶ Bo moto wa bose ali wam, bose pha ñee phamoikala ne, ka bo moto wa bose tali, bose pha ñee phamoebutolela.

⁷ Ba nde o ingambi me, za ombe na nywa iso yaamoephe ñe. Pho moto wa etoma asengyesi izwa iphuti se. Sakula kyleuka iba ñabutu o mangambi masuu.

⁸ Waamunyolo ñee o mokyisi monomo, bo bato ba mokyisi me ñaeyambi, zaa yaa moephe ñe.

⁹ Bikya bato ba malosi bali omo, emba wo na bato baso obokye: "Urñwanja eye Bokonzi pha Nwaphongo boekomesi oli ñe!"

¹⁰ Kasi waamunyolo ñee o mokyisi monomo, bo bato ba mokyisi me te ñaeyambi, tokolo o musongo owo na bato me obokye:

¹¹ "Tolasee mobulubutu ñwa mokyisi ñwa ñee moobandemakyi o matambe ma ñanga, toeyikyesi ñwango. Oombe nde eba obokye Bokonzi pha Nwaphongo boekomesi phenephe."

¹² Nawo na ñee nga kye mokolo ñwaas mosambisa Nwaphongo bato, etumbu

ya mokyisi maamuna yamoleka eya Sodomo.»

*Nkyisi iile ianola Yesu
(Matiye 11.20-24)*

¹³ «Ngongo ya we mokyisi ñwa Kolazina, ngongo ya we mokyisi ñwa Betesaida! Pho bilekyesako bakyelaka nga oka ñee, bo na bikelakola nde o Tula na o Sidona, bato ba nkyisi me nde ñaunva lata mangoto, nde bamiinga mbutu pho ya iweninya obokye ba ñongyees mofesi ñwa ñe.»

¹⁴ Yango mena mokolo ñwa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya ñee yamoleka eyaaka Tula na Sidona.

¹⁵ Na we, mokyisi ñwa Kapalanauma, koumunya obokye wamo ñaa noco o ikolo? Wamouta noco o mokyisi ñwa ñawee.»

¹⁶ Yesu ambakula ya wo na ñaekosi ñee yokye: «Moto okoeyokye, kanzokye; moto okoel, kande; ka moto okonde, kale Yo owantoma.»

Ibutwa sa ñaekosi mako sambo mbuka ñabale

¹⁷ Boñele, ñaekosi mako sambo mbuka ñabale ñamba ya butwa na nkyisa boikye ñekye: «Nkolo, na maloñ maÑe malookye wa phaphale ñanga na mango na nkombo ya we.»

¹⁸ Yesu amba ya ñabuyisa yokye: «Nawenekye Molemba kabiya, kaute o ikolo ndokolo munkakasi.

¹⁹ Okyemela, naephelye bokonzi pha ikyita manzo na maphalakasa sakyela ekpele, na unva fokus ñoso pha munguna. Ekpele yonooy teekoky iekyela boñe.

²⁰ Kasi ñee sa kumba pho maloñ maÑe maeyokye, kumba nde pho Nwaphongo akoma mankombo ma ñee o ikolo.»

Yesu ali na nkyisa

²¹ Imbele me, Yesu atondi na nkyisa ya Bololo Bosantu, amba ya wo yokye: «Tata, Nkolo wa ikolo na munse, naephelye melesi pho ya mapho maÑombela we bato ba malondo na ñaekola, omaweninye oka bato ñaate bali na ñgambo. Phelz, Tata, wazinga obokye waÑee ñaabon.

²² Tata aambya mapho maso o maÑoko ma nga. Moto na monomo taeÑe Nwana bo teeÑe Tata, ebe moto takoky ieba Tata bo teeÑe Nwana na ñaazingyi ñwana ibaweninya booli Tata.»

²³ Emba Yesu amba ya miekpinya oka ñaekosi ñee, amba ya wo na ñee nde ñee mampenza yokye: «Nkyisa ili na miyo mawene mapho maawene ñe!»

²⁴ Pho na wo na ñee ngakye, ñaimosi ñaikye, ñakonzi ñaikye, ñazingaka iwene

maphoo mamaawene bëë mama, kasi tebaika mawene, na iyoka maphoo maokye bëë mama kasi tebaika maoka.»

Ete ya Mosamaliya molaa

²⁵ Moteye wa mibeko monomo amba ya teme pho ya imeka Yesu. Amba ya motuna yokye: «Moteye, nakyele bo pho nazwe bomoo pha boëdele?»

²⁶ Yesu amba mobuyisa yokye: «O mibeko bakoma bo? Kotangye omo bo?»

²⁷ Moto mona amba mobuyisa yokye: «Osengyesi izinga Nwaphongo Nkolo wa we, na ndondo yonoyo, na molimo lwa we munso, na bokusi pha we boso na na maumunya ma we maso, ombe na zinga nwëbi na we bookomizingye we mampenza.»

²⁸ Yesu amba wo ne obokye: «Obuye na bolaa. Kyela nde bomoo wamobika.»

²⁹ Kasi moteye wa mibeko alukaka imilongya, amba tuna Yesu yokye: «Nwëbi na nga nza?»

³⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Moto monomo kaute o Yelusaleme kakyende o Yeliko. Aesi ya kye kaa o maboko ma baibi, baesi ya mabololo mbolo ye iso, bamokutibi nzi, bakyee, baikyi moika nde mowe.»

³¹ Sakoko, nganga ya Nwaphongo monomo aesi yalekana wamo. Waawene yo moto mona, abandi mophia lwa nzela moyoko, alekaa.

³² Molewi monomo nde bomoo, aesi yakoma o elele me, aweni moto me, abandi mophia lwa nzela mooyoko, alekaa.

³³ Kasi Mosamaliya monomo aesi yalekana ne minzela me. Waawene yo moto owakutubaka baibi, amookyesi ngongo.

³⁴ Asusinye phenephe ne, amosweye mauta na maleku o maphota nono wa mokanga yo na bitato ba bitobu. Sima, amba mokpesa o ikolo sa punda ye, amba kye nee o ingambi sa babetu, omo, abuto imosalisa.

³⁵ Waa ye bunya, Mosamaliya aesi ya tokolo biñende bañale bañaphalanga, aesi ya biphe mokolo ingambi, amba wo ne yokye: "Banza moto oyo na bolaa. Bo otokoñi bañaphalanga basuu pho ya imosalisa, namoya ebuyisa bëë wamoya lekana nga wawa."

³⁶ Yesu amba ya tuna moteye wa mibeko yokye: «Pho ya we, onte ya bato baato bañana, oomiteye nwëbi wa moto owakaaka o maboko ma baibi nza?»

³⁷ Moteye wa mibeko yokye: «Eli moto owamookyelaka ngongo.» Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Kyende, na we o kye kyela bomoo.»

Yesu akye oka Malata na Maliya

³⁸ Waafia Yesu na baekosi bëë o nzela, amba ya nyeloo o mokyisi monomo. Nwanjwasi monomo abaka omo nkombo ye Malata, amba moyamba o ingambi se.

³⁹ Yo abaka na lwanana nyango wa lwanjwasi nkombo ye Maliya, owa zalaka phenephe na makolo ma Nkolo pho ya iyoka mateya me.

⁴⁰ Malata amitungyisaka na boikye pho ya bitoma. Mbala yonoyoo amba ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, toowene boÑe boondesi lwanana mama bitoma biso nga mampenza? Wo ne aya nsunga.»

⁴¹ Nkolo amba mobuyisa yokye: «Malata, Malata, komitungisa na ikyemimiima pho ya maphoo maikye,

⁴² kasi nde lowoo lõnolo looli na ntina enene. Maliya aesi iyalo sonoco siilekyi bolaa, na moto monomo etaamobolo sango.»

11

Yesu kateya baekosi bëë ibondèle

¹ Mokolo monomo Yesu abaka o elele yonoyoo kabondèle. Waunva yo, monomo na baekosi bëë amba ya wo ne yokye: «Nkolo, oleteya ibondèle bo wateyaka Yoane Mofatise baekosi bëë.»

² Yesu amba ya wo na bëë yokye: «Waabondèle bëë, nde kowó boÑo: Tata,

nkombo ya we ebe esantu. Bokonzi pha we boye.

³ Olophé mokolo na mokolo ntoma isen-gyesi na banga.

⁴ Ololimbisa masumu ma banga! Pho na banga tolimbisa bëbi baalokyele boÑe.

Sa anola obokye Munguna alomekye.»

⁵ Yesu ambaya kula wo na bëë obokye: «Umunya obokye monomo na bëë ali na ekamba, ambikye onga ne na molengyla yokye: "Nwëbi na nga, ombekya, mapa maato,

⁶ pho monomo na bëbi na nga oli o imbangla akomi oka nga unjwanjwa eye sili na ekpele ya imophe."»

⁷ Emba oli o motema lwa ingambi, kambe mobuyisa yokye: "Le ntungyisa! Unjwanjwa eye ingambi siimbokangyema; nga na bana banga toumbo milangya, sikokyi ikula langwa pho ya iyaephé mapa."

⁸ Nawo na bëë, na bo talango pho ya imophe mapa me pho ya ekamba ya bë, amba nde langwa pho ya etungu ya iyonga ya nwëbi ne amba amophe iso iisengyesi ne.

⁹ Yango mena nga na wo na bëë ngakye: "Onga, bamoephe; luka wa mozwa, komola ekomba, bamoeyingolela."

¹⁰ Pho moto okoongye bamophe, moto okolukye kazwe, basibolele ekomba okokomole.

¹¹ Bo mōnōmō onte ya bēe ali angō wa ḥwana, bo ḥwana we amoongyi swe, akokyi imophe nzoo?

¹² Naa bo amongyi ikye, aamophe iphalakasa?

¹³ Bo bēe bato bābe koebe iphe bana ba bēe mbolo indaa. Ya moba boo na Ango wa bēe owa ikolo okoambya Bolōbō Bosantu phē oka bāabongye!»

Yesu katokolo malōbō mabe na mwiya ḥwa Nwaphongo

¹⁴ Mokolo mōnōmō, Yesu abaka katokolo bolōbō bōbe phaa buyaka moto mōnōmō mbubu, watokolo bolōbō bōbe me, mbubu mōnō abuto iwā. Bato bamba kamwa na boikye.

¹⁵ Kasi bato bayoko bēkye: «Eli Belezebula, mokonzi ḥwa malōbō mabe omophe mwiya ḥwa itokolo malōbō mabe!»

¹⁶ Baayoko bālukaka imumeka, bamba onga ne obokye akyele elekyesako ekye weninya obokye mwiya nwē moute na Nwaphongo.

¹⁷ Kasi Yesu aeħaka maumunya ma bē, amba ya wo na bēe yokye: «Bokonzi boso bookabwa phango mampenza, phamunyangwa emba mangambi mamouwa mana o ikolo sa maayoko.

¹⁸ Ka bo Molemba yo mampenza akaħwa, bokonzi phē phamotem ħdengye'ye? Pho bēe kowu obokye nga natokolo malōbō mabe na mwiya ḥwa Belezebula.

¹⁹ Boebe obokye nga natokolo malōbō mabe na mwiya ḥwa Belezebula, ka bato ba bēe bāmatokolo na mwiya ḥwa nza? Yango mēna bato ba bēe mampenza bamiwēninya obokye oli na ekpee.

²⁰ Ka bōebe obokye nde na eboko ya Nwaphongo nga na tokolo milimo mibe, emba Bokonzi pha Nwaphongo boekomesi.»

²¹ «Pho bo moto mokusi, na biżwanele bēe bikusi kabanza ingambi se, mbolo ye yamoba na bolaa.

²² Kasi nde bo moto mosuu oomolekyi na bokusi aesi, amoħolosi bina biżwanele biso bibakyi yo kalemele, emba amokaba mbolo iseo ibolosi yo.»

²³ «Moto ootoli na nga mbale, ali munguna ḥwa nga. Moto ootonsungye o ibokya, kanyangole.»

Wakule ya butwa bolōbō bōbe

²⁴ «Watokolo bolōbō bōbe o nzoto ya moto, bokye miengyebana o bokye, bokye miluka elele ya iba. Botemozwe

elele, bōmiwōle obokye: "Namobutwa o ingambi sa nga sabaka nga."

²⁵ Waaya butwa phango, boyā zwa ingambi me basikombi, basibongye na bolaa.

²⁶ Bōbele mombe kye kpa mbengo ya malōbō masuu sambo maamolekye na bōbe; maambe ya nyolo makyez zala; emba mobesi ḥwa moto mōnō mobutwe moħe koleka bōwaħaka ḥwango phanza.»

Yaakolo nkyisa

²⁷ Waaunva Yesu iwō bābona, ḥwanjwas mōnōmō amba ya aijwana onte ya bato yokye: «Nkyisa na ibuu saenyanaka na mabele maa enywangyaka!»

²⁸ Kasi Yesu amba mobuyisa yokye: «Nkyisa ili nde na bato bāaokye Illoba sa Nwaphongo bambe na sikyelela!»

Bayuda baongye elekyesako

²⁹ Waħfa moluku ḥwa bato bāye waali Yesu, amba butwa iwo yokye: «Bato bālōlō eye bali bato bābe. Baongye elekyesako, kasi etebawenē na elekyesako uċċoġo, bōbe eħe nde eyaaka Yona eyaunva bēs wēnē.»

³⁰ Pho bo wabaka Yona elekyesako pho ya bato ba Niniwe, nde bōmō ḥwana wa moto amofa elekyesako pho ya bato ba lōlō eye.

³¹ Mokolo ḥwaa mosambisa Nwaphongo bato, mokonzi wa ḥwanjwas iħwa Saħa amoya phunda bato ba lōlō eye, pho auti itakye iya oka malofa ma zebi sa Salomo. Kasi oli wawa alekyi Salomo!

³² Mokolo ḥwaa mosambisa Nwaphongo bato, bato ba Niniwe bamophunda bato ba lōlō eye pho bato ba Niniwe bābongyaka mobesi ḥwa bēe wa okaka bēe matewa ma Yona. Kasi ooli wawa alekyi Yona!»

Tala ya nzoto

(Matiye 5.15; 6.22, 23)

³³ «Moto taalosa tala pho ya iebomba na pho ya iekukya na katini, kasi kaetseya o ikolo sa mesa pho bato bāso bānyolo o ingambi bawenē na bolaa.

³⁴ Miyo ma we mali tala ya nzoto ya we. Bo miyo ma we mali malaa, nzoto ya we mobimba kyingyengye saa. Ka bo miyo mawwē temali malaa, nzoto ya we mobimba ili oenzombi.

³⁵ Yango mēna okyebi obokye saa eeli o motema ḥwa we yango sabutwa enzombi.

³⁶ Bo nzoto ya we mobimba kyingyengye saa, nōnō ḥwana ete tali o enzombi, nzoto ya we mobimba yamungyengye saa, ndokolo bokoengyengyel tala.»

Bafalisayi na bateye bā mibeko bato bā bēċċe

(Matiye 23.1-36; Malako 12.38-40)

³⁷ Waa unva Yesu iwo, mofalisayi mōnōmō amba ya mobanga na izaa oka ye. Yesu amba nyōlō o ingambi sa mofalisayi me, amba kye zala o mesa.

³⁸ Mofalisayi amba kamwa waa wene yo Yesu kaze sataa kunyola se.

³⁹ Emba Nkolo amba ya wō na mofalisayi me yokye: «Kyeka boli bēe, bēe bafalisayi, kokunyole nde ikolo sa bākopoh na sa basaani, kasi o motema njwa bēe, watonda na phowa ya iiba na ya itombō.»

⁴⁰ Bibubus! Owakyela bii nze teeli yo owakyela na bii motema?

⁴¹ Kabelia nde babola illi o motema njwa ba kōpho na ili o basaani ba bēe, emba iso yamoba pēe pho ya bēe.

⁴² «Ngōngō ya bēe bafalisayi! Pho kophe Nwaphongo mōnōmō pho ya iko ya maakyi ma solo elaa na ya ndunda iso iinkiyinkyi kasi kobungye bōsembo na lozingo pho ya Nwaphongo; nzuka eli langlo losengyelakyi bēe ikyela, saleminya iiyoko.»

⁴³ «Ngōngō ya bēe bafalisayi! Kozingye izala o biziye ba o bōo o Mangambi ma makyita, kozingye na obokye baebeiyakye o nsongo.

⁴⁴ Ngōngō ya bēe! Oli ndokolo malita maatemaebane, kasi bato bātambule o ikolo sa mango saebal!»

⁴⁵ Mōnōmō wa bateye ba mibeko amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, bo wo we bābona, ka kotole bānga!»

⁴⁶ Yesu amba buya yokye: «Ngōngō ya bēe me, bateye ba mibeko! Pho bēe kophisa bato biphesi bizito o nkukyi kasi bēe toobikume nono na munse mōnōmō.»

⁴⁷ Ngōngō ya bēe, kotongyele bāmosi ba Nwaphongo malita malaa, kasi ya bāboma ba nkōko ba bēe!

⁴⁸ Koteya obokye koanole yakyla bānkōko ba bēe. Bēe bāboma bāmosi ba Nwaphongo, bēe kombe bātongyele mana malita.

⁴⁹ Yango mēna Nwaphongo na zebi se awo yokye: «Naabatomela bāmosi na bātoma, bāmōboma bākyi, bāmunyōkōko bāyōkō.»

⁵⁰ Pho obokye bato ba lōlō eye bāzwe etumbu pho ya bāmosi ba Nwaphongo bāso bābāoma bēe uta o etatele ya mokyisi.

⁵¹ Tata waa bōma bēe Abele nono oka Zakaliya owa bōma bēe onte ya etumbelo na elele esantu. Phēlē na wo na bēe, bato ba lōlō eye bāmoswa etumbu pho ya bato bāso bābāoma bēe.

⁵² «Ngōngō ya bēe bateye ba mibeko! Wa kpa iphungola sa zebi kasi bēe mampenza tonyōlō, kasi bāazingye inyolō, bēe kōbakatele.»

⁵³ Waatōkōlo Yesu o ingambi me, bateye ba mibeko na bafalisayi bāmba butwa

imotungyisa na yōo esō, na imotuna maphōo ndengye na ndengye.

⁵⁴ Bamumekaka pho bāmozwē na lowōō bō awō lowōō lobē.

12

*Nde koiwō o phaa
(Matiye 10.26, 27)*

¹ Imbele me, bato baikye bayakaka yaanganā wali Yesu, babuto ikyemikytana o makolo pho ya boikye. Yesu amba tata iwo phanza na bākosi bēe yokye: «Kyeba na munō njwa mampa njwa bafalisayi, kyelukye iwō obokye: Kyeba na bōle pha bēe.»

² Masō māabombama, mamowenē. Masō maazite bēe, mamoebāna.

³ Yango mēna, masō maawō bēe onte ya enzombi, mamookana na moo, ikyikōlo bēe o itoo onte ya ingambi, bāmoiyanwenela o munsōngō.»

*Okokyi bēe iila
(Matiye 10.28-31)*

⁴ «Bēbi na nga, na wō na bēe ngakye: Saiila bato baakokyi iboma nde nzoto, kasi tebakkoyi ikulakylela ekpele esuu.

⁵ Naeteya moto ookokyi bēe iila; iila nde yo ookokyi sima ya iwa sa nzoto, ali na nā bōkonzi pha ievaka o lifelo. Ee, na wō na bēe, eli yo nde moto okokyi bēe iila.

⁶ Tebāa ungya nswenswe itano inkyikyti na mpata ibale? Kasi Nwaphongo tabungye na mōnōmō onte ya yēe.

⁷ Na pho ya bēe, eli nde bōmo. Kaebe na motiya njwa suwe ya bēe. Yango mēna bēe saiila, bēe oli na ntina eelekyi bōkanda pha nswenswe!»

*Ianolā ndee iangana Yesu
(Matiye 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ «Nakule wō na bēe bōbo: Moto munso owamoanola o miyo ma bato bāso obokye ali moto wa nga, Nwana wa Moto aamoanola o miyo ma banze ba Nwaphongo obokye ali moto wēe.»

⁹ Ka bo moto anzangaa o miyo ma bato, Nwana wa Moto aamoangana me o miyo ma banze ba Nwaphongo.

¹⁰ Moto munso ookowōle Nwana wa Moto na bōbe, bāamolimbisa. Ka yo okowōle Bolōbō Bosantu na bōbe, ete bāamolimbisa.

¹¹ Waamokye bēe na bēe o Mangambi ma losambo pho yaesambisa o bōo pha bāzuzi naa bākonzi, bēe samiima na yaamokye buya bēe na nā yaamokye wō bēe.

¹² Pho imbele me, Bolōbō Bosantu amoeteya maphōo masō maasengyesi bēe iwo.»

Ete ya mozwe otoli na malondo

¹³ Moto mōnōmō onte ya bato baabaka wamo amba ya wō na Yesu yokye: «Mot-eye, wō na njwana mama ampe iyaloo saaka nga sa ilaka.»

¹⁴ Yesu amba mobuyisa yokye: «Ekó, owankyla munanga na mokabi njwa mbolo ya ilaka sa bēe nza?»

¹⁵ Sima amba ya wō na bēe bāso yokye: «Kyeña, motema munene njwango saeleka! Pho bomōo pha moto, na bo abe na ezwele ndengye'ye, teboli pho ya mbolo illi ne.»

¹⁶ Emba amba ya bākpelā ete yokye: «Moto mōnōmō wa ezwele abaka na manyete maamobotelaka na boikye.»

¹⁷ Abaka kamitune yokye: «Namokyela fo? Pho sili na elele ya ibomba mbolo ya nga iso iye!»

¹⁸ Amba miwōlē yokye: «Kyeka bowamokyela nga: Namouwola mampende ma nga, namba tonga masu manene. Namobombā mbumba ya nga ya manzabi na mbolo ya nga iso omo.»

¹⁹ Sima, namba miwōlē nga mampenza o motema ngakye: Nwēbi, oli na mbolo nzikye o ibombo pho ya mambula maikye. Eema, zaa, nywa, kumbal!»

²⁰ Kasi Nwaphongo amba wō ne yokye: «Ebubusi! Nde o mokolo njwa lōlo, namokpa bomōo pha wē. Unjwanjwa eye iso ibōngye wē, yamoña ya nza?»

²¹ Yesu amba ya bākyā yokye: «Owēni lowōo looyelele moto ookonukyiya ezwele ikye pho ye mampenza, kasi tali na ezwele oka Nwaphongo.»

Kyeka nde na Nwaphongo

²² Yesu amba ya wō na bāekosi bēe yokye: «Yango mena na wō na bēe ngakye: Samiima pho ya bomōo pha bēe obokye wamoza ye naa pho ya nzoto ya bēe obokye wamolata ye.»

²³ Pho bomōo boleyki ntoma, na nzoto ilekyi bitobu.

²⁴ Kyeka biyawanga! Bēe tebahphikye, tebanōko, tebali na mampende nana bilele ba ibomba mbolo, kasi Nwaphongo kabizeya! Nzuka na bēe baalekye biwawanga na ntina.

²⁵ Moto nza onte ya bēe, pho ya imima, oookoyi ibākyisa mokolo mōnōmō o bomōo phe?

²⁶ Kasi emba fotookokyé ikyela nono njwana lowōo oomokyiki, ka pho ya'ye kombe miima pho ya maphōo maayōko?

²⁷ Kyeka baphulele bokotōkōlo bē, bēe tebaakyele etoma, tebaatongye na bitobu. Kasi na wō na bēe ngakye: Ebe na Salomo owabaka na ezwele ikye, taika lata bitobu bilaa bo yōnoyo na baphulele baabana.

²⁸ Ka bo Nwaphongo kalasa na bola nkata ya manzabi iili obokye yana bāmoivaka o njwenya; nzuka na bēe, bato ba ianola sikyikyi.

²⁹ Yango mena, bēe samiimaka obokye tomoza ye, naa tomunywa ye.

³⁰ Pho, eli nde bato batebaebe Nwaphongo bākyē miluka maphōo maamana. Kasi bēe, ango wa bēe kaebe obokye bēe osengyesi na mango.

³¹ Kasi taaluka phanza Bokonzi phē, mbolo miina amoekyinzisa yango. Pho anga wa bēe asepesi iephē Bokonzi!»

Ezwele eeteunve o ikolo

³³ «Ungya mbolo ya bēe, ophe bāphalanga me bato bāakamba. Omikyelele makuba maatemakotwe na ezwele eeteunve o ikolo. Omōo, mwibi takome na munse temokoky iezza.

³⁴ Pho elele eli ezwele ya wē, ndondo ya we yamoña nde omōo.»

Imibōngya pho ya iya sa Njwana wa Moto

³⁵ «Omizekyitinya mbimbi, le batala ba bēe balolakyē!*

³⁶ Baa ndokolo bato bāaziya nkolo wa bēe okoute o eselēkō ya bolonga; obokye bō aesi ya komola, bāmozibolele izele.

³⁷ Nkonzo na bāombo bāamoyazwa nkolo wa bē, waamoya butwa yo, bāli o ikyengye. Nde phele na wō na bēe ngakye: Aamizekyitinya mobimbi, aabazasa o mesa, emba yo mampenza ambutwā ibākyelela.

³⁸ Emba bo aesi ya butwa na molengyela, naa sima ya molengyela, bo aesi ya bāzwa bāli nde o ikyengye, bāmoña na nkōnzo.

³⁹ «Eba obokye bo mokolo wa ingambi aebakyi imbele siwaa saa moyaa nwibi, nde taanolakiyi obokye abukye ingambi se.

⁴⁰ Na bēe omibōngya, pho Njwana wa moto amoya o imbele siite siumunye bēe.»

Moombo owa bosembo na malondo

⁴¹ Emba Petelo amba ya wō yokye: «Nkolo, okpe ete mēna pho ya bānga ndee na pho ya bato basa?»

⁴² Nkolo amba mobuyisa yokye: «Moombo owa bosembo na malondo nza, o wa mōo nkolo pho ya iphe bato ba ingambi se ntoma o imbele siikoky?»

⁴³ Nkōnzo ili na moombo mōna bo nkolo wē, waamoyabutwa yo aesi ya motakana kakyele ena etoma.

⁴⁴ Nde phele na wō na bēe ngakye, nkolo aamokyela mokonzi njwa mbolo ye iso.

⁴⁵ Kasi bo moombo me amiwōsi o motema nwē yokye: «Nkolo wa nga kangōmbōnō na iya», aambi butwa iwanda

* 12:35 12.35 Omizekyitinya mbimbi: Nde kokyengye.

fanzenga na fangondo baetoma, abuto izaa, inywa na ilanga,

⁴⁶ nkolo we aamba yaa mokolo moote momoziya yo, na imbele sitesebe yo: Aamowinya, amba mokyela bo wa mokyela bée bato baatebanole Nwaphongo.»

⁴⁷ «Moombro okoebe iikyizingye nkolo we, kasi taikyi fongya na taikyi kyela fokozingye yo, amokaa baphimbo baikye.

⁴⁸ Kasi yo otoebe ambi kyela mapno makokyti na nzii, hamobinda baphimbo bontee. Moto musco oophe bée na boikye, baamoonga na boikye; oophise bée na boikye, bamokula moonga na boikye koleka.»

Yesu aesi yakabola bato

⁴⁹ «Naesi ya vaka ḥwenya o mokyisi, emba nazingakyi obokye nde moinalola eeto!

⁵⁰ Nasengyesi ioka bolosi boikye, phango phamoba ndokolo fatisimo yanga. Embla nali na nkaa tee nono waamokokyisama yango.

⁵¹ Bée koumunya obokye na yaa o mokyisi pho ya iya ambya boso? Phe! Na wo na bée ngakye, na ya nde iya kabola bato.

⁵² Pho tata lolo eye, bato batano bali o ingambi sənəsə, hamokabana: Baato mbale, babale mbale.

⁵³ Bamokabana, ang amoina ḥwana we owa lele, ḥwana owa lele amoina ango; nyango amoina ḥwana we owa ḥwanjwasi, ḥwana owa ḥwanjwasi amoina nyango. Bokiyilo owa ḥwanjwasi amoina ḥwasi wa ḥwana we, na ḥwasi wa ḥwana amoina nyamolo nyue.»

Ilimbola lolengye la bileko

⁵⁴ Yesu awoko na ná moluku ḥwa bato yokye: «Waawene bée ikolo sibelo biikye milangya moo, kowo izele obokye: "Mbula ya munó", emba wakyelame nde bomo.»

⁵⁵ Waawene bée ewesel kyeuté bii ngyele, kowo obokye: "Lolo nzanga ya moleka", emba wakyelame nde bomo.

⁵⁶ Banyamaboko! Koefé nde ilimbola lolengye lowene bée o ikolo na lowene bée o se. Ka pho ya'ye tombe eba ilimbola imbele sisí?»

Bongya na moto ooli na we na lowo

⁵⁷ «Pho ya'ye bée mampenza toebe mapno ma bosoembó?

⁵⁸ Waakye bée na moto ooli na we na lowo ikye amba oka munanga, fongya ne wataba bée o nzela. Bo phe, moto me amoekomya o boo pha munanga, emba munanga amoeyambya oka bulusi, bulusi amoevaka o boko.»

⁵⁹ Nawo na we obokye, na bo ndengye'ye otoo tókoko o boko bo naino tokokye baphalanga baso baamoeyonga bée.»

13

Ibɔngya mobesi ndee iwaa

¹ Imbele me, bato basuu bamba ya imola Yesu ndengye eyasweyaka Pilata malongo ma bato ba Galileya imbele saabaka bée baphe Nwaphongo mambeka.

² Yesu amba ya babuyisa yokye: «Koumunya obokye bato ba Galileya baabana balekaka bato ba Galileya baayoko baso na masumu pho ya izwa etumbu ndengye mēna?»

³ Phe, nawo na bée ngakye: Kasi bo bée tobɔngye mobesi ḥwa bée, bée baso wamovaka nde bomo.

⁴ Ebe bato iko mbuka mwambi baa Yelusaleme ḥaawa waa bukwaka ingambi sianda saa Silowe, koumunya obokye bobe pha bée phalekaka bato baso ba Yelusaleme?

⁵ Phe, nawo na bée ngakye: Kasi bo bée tobɔngye mobesi ḥwa bée, bée baso wamovaka nde bomo.»

Ete ya ḥwete ḥwa fige mootemoobote

⁶ Boibele Yesu amba ya bapkela ete yokye: «Moto mōnōmō aphikaka ḥwete ḥwa fige o inzambi se sa vinyo. Mokolo mōnōmō amba ya kye luka mbuma ya fige omo, kasi taamba zwa.»

⁷ Embla amba ya wo na moto wa etoma owa inzambi yokye: "Kyeka, mbula iyato, naina ya luka mbuma ya fige, kasi siizwe. Oekpete! Pho ya'ye kyebame na unva ntoma ya manyete nde pha?"

⁸ Kasi moto wa etoma owa inzambi amba ya mobuyisa yokye: "Nkolo, taakula ele naino mbula eye. Namotima manyete o mambale, namba vaka nkata yaa pholo omo.

⁹ Imbele sisuu ekoky iibota mbuma o mbula ekye ye. Bo phe, waamokpete."»

Yesu abikye ḥwanjwasi mōnōmō mokolo ḥwa Sabata

¹⁰ Mokolo mōnōmō ḥwa Sabata, Yesu abaka kateya o Ingambi sonoso sa makyita.

¹¹ ḥwanjwasi mōnōmō abaka wamo, abaka na boloko bobe pha mobuyaka etuku mambula iko mbuka ḥwambi; aumbamaka, takulaka koka na imielola na bolaa.

¹² Waa wene Yesu ḥwanjwasi me, amba mobanga, amba ya wo ne yokye: «Ḥwanjwasi, obikyi na bolosi pha we.»

¹³ Amba ya motandela mañoko. Mina wamo aelo, abuto ikumbela Nwaphongo.

¹⁴ Kasi mokonzi ḥwa Ingambi sa makyita, awenekye bobe pho Yesu abikye

moto mokolo ḥwa Sabata. Amba ya wo na bato yokye: «Toli na nkolo motoba ya etoma. Bèè yakaka nkolo me, pho baebikya na malosi ma bèè. Kasi mokolo ḥwa Sabata phe!»

¹⁵ Kasi Nkolo amba ya mobuyisa boso: «Bèè banyamabòle! Mokolo ḥwa Sabata, monomo na monomo na bèè taingole ngombe ye ebe naa mpunda ye pho ya ikye enyweya maa?»

¹⁶ Ka ḥwanjwasi oyo ali nkoko ya Abalayama. Molemba amwakya mbula iko mbuka ḥwambi. Emba sikokakyi imoin-gola o mokolo ḥwa Sabata?»

¹⁷ Waabawole Yesu babona, banguna ba bèè baso baokaka so. Kasi moluku ḥwa bato munso babaka na nkyisa pho ya mapho maalaa maakyelaka yo.

Ete ya mumbuma ḥwa mutarde

¹⁸ Yesu amba ya wo yokye: «Bokonzi pha Nwaphongo foulane na ye? Naboulinya na ye?»

¹⁹ Boulane na mumbuma ḥwa mutarde, moto monomo amokpee, akye mophika o inzambi se. Mumbuma mokosi, mobuto nwete, manyosi maya tonga moobo o bitakyi ba ḥwango.»*

Ete ya muno ḥwa mapa

²⁰ Yesu amba kula wo yokye: «Namoulinya Bokonzi pha Nwaphongo na ye?»

²¹ Bokonzi pha Nwaphongo foulane na muno ḥwa mapa; ḥwanjwasi monomo amokpe, amoangyinYe na faline ikye o saani, faline ese yuulo.»

Mozibô mookiyiki

²² Yesu alekanaka o nkyisi iinené na iinkiyiki ikyemiteya tee nono waamokyé koma yo Yelusaleme.

²³ Moto monomo amba motuna yokye: «Nkolo, bato bamobika tebali nde baikye?» Yesu amba ya mobuyisa yokye:

²⁴ «Kyela bokusi onyolo ya mozibô mokiyiki. Pho nawo na bèè nga keye bato baikye bamoluka inyolo kasi etebakokye.»

²⁵ «Waamoiñwa mokolo ḥwa ingambi pho ya ikanga ekomba, bèè wamoikalà o ibanda, wamba tata ikomola ekomba kombe wo obokye: "Nkolo, olozibole". Amba ebuyisa yokye: "Bèè banza?"

²⁶ Embo bèè waamba butwa iwò obokye: "Tozaaka tonywaka na we elele yonoyo, wambaka na teya o nsongo ya mokyisi ḥwa banga."*

²⁷ Kasi yo amokula ebuyisa yokye: "Bèè banza? Mana phenephe na nga, bèè baso baakyele bofe."

* 13:19 13.19 Mutarde eli ḥwana nwete mokiyiki moobote bana mbuna nkyiinkyi. † 13:32 13.32 Inzumbu ali nyama ya malondo mafe. Nyama ekyekosa bëbi.

²⁸ Omoo, yamoba nde malelo na itwa mino, waamowene bëè Abalayama, Izake na Yakobo ebe baumosi baso ba Nwaphongo, bali o Bokonzi pha Nwaphongo. Ka bëè bamoevaka o nzee!

²⁹ Bato bamouta o mbale ekyetokolo na ekyekye minangya moo, na mbale eya iko lo na eya ngyele bamo ya zwa elele ya izaa o eseleko, o Bokonzi pha Nwaphongo.

³⁰ Nde phelé, bato bayoko babakyi unjwanjwa eye o mbomela, bamobutwa o boo, ka bali unjwanjwa eye bato ba o boo, bamobutwa bato faa mbomela.»

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

³¹ Nde o sina imbele me, bafalisayi baayoko bamba susana oli Yesu, bamba wo ne bëkye: «Mana wawa kyende bisuu, pho Elode kalukye na ieboma.»

³² Yesu amba ya babuyisa yokye: «Kyende kye imola munyabi ḥwa Inzumbu mona, obokye: "Lolo na yana, natokolo malobo mabe, nabikya bato bamalosi; maabale, namounva etoma ya nga."†

³³ Kasi lolo, yana na maabale, nasengyesi iunva imbamga sa nga, pho telibolaa obokye moimosi wa Nwaphongo awe bisuu, kasi kawe nde o Yelusaleme.»

³⁴ «Yeeeh! Yelusaleme! Iwe okobome baimosi ba Nwaphongo, kombe kula boma na tabanga bato baetomele Nwaphongo! Mbala nzikye naizingaka ibokye bana ba we ndokolo ebëmbe ya soo waabokya yo bana bëè o se ya mapapusa me, kasi toikaka zinga.

³⁵ Kyeka! Ingambi sa bëè baasilee. Nawo na bëè ngakye: Otokule nvene nono imbele sa mowó bëè obokye: "Le obokye Nwaphongo apamblee ookoye na nkombo ya Nkolo!"»

14

Yesu abikye moto wa bolosi mokolo ḥwa Sabata

¹ Mokolo monomo ḥwa Sabata, Yesu amba ya kyende o ingambi sa mokonzi monomo ḥwa bafalisayi pho ya ikye zaa. Bafalisayi baabaka wamo, babaka bamolembetele.

² Moto monomo amba ya teme o boo phe, abaka na bolosi boubole makolo na mañoko.

³ Yesu amba ya tuna bateye ba mibeko na bafalisayi yokye: «Mofeko ḥwa banga moanole obokye babikya moto mokolo ḥwa Sabata?»

⁴ Kasi, bëè baso bamba ikala bose. Emba Yesu amba yakpa moto owa bolosi me, amobilkye, amba mobuya.

⁵ Boñel, amba ya wō na bēe yokye: «Nza onte ya bēe bo ñwana wē wa lele naa ngombō ye eka o iziba, etaeyabole izele mokolo ñwa Sabata?»

⁶ Kasi tebaika koka imobuyisa na eyano.

Olo elele eya mbomela

⁷ Yesu amba ya kpela fato baabangaka mosafisayi iya zaa o ingambi se ete yonoyō, phō awenekye obokyē baolō biziye ba o boo, amba wō na bēe yokye:

⁸ «Bo moto monōmō aebangyi o eselekō ya bolonga, sakyē zala o biziye ba o boo, phō imbele sisuu abangyi moto mosuu okolekye na kaa,

⁹ emba moto oebangyi bēe basō babale o eselekō, amo ya wō na we obokyē: "Omolele elele mena." Emba wamumana na sooo iikye, wamba butwa ikyē zala o elele eya mbomela.

¹⁰ Ka we, bo baebangyi o eselekō, kyēndē kys zala o elele ya mbomela. Emba waamoya moto oebangyi, amo yawō na we yokye: "Nwēbi na nga, yaka ya zale o elele eya boo." Emba wamozwa kaa o miyo ma fato basō bazasi na we.

¹¹ Phō moto munso ookomitombe, baamouya, okomiuya baamotomba.»

¹² Yesu amba ya wō na moto owa mobangaka yokye: «Bokolukye ibanga fato phō ya izaa, sa banga bikamba ba we, ebe banaa nyōngō, ebe fato ba ibota sa we, na fato ba ezwēle bali phēnephē na we. Phō bookyesi babona mokolo mosuu na bēe bamoebunga, bamoebuyisa bolaa bosō phaa bakyelaka we.»

¹³ Kasi bo kolukye ibanga fato phō ya izaa, banga nde babola, fato baatōnō maboko, na baatōnō makolo, na fato ba pholo miyo.

¹⁴ Emba wa moba na nkonzō, phō bēe tebalī na ekpele eya iebuyisa. Kasi bamoebuyisela yango mokolo ñwaa mokundwa fato baa bosembo.»

Ete ya eselekō

¹⁵ Waaoka monōmō na baabangaka bēe lowō mē, amba ya wō na Yesu yokye: «Nkonzō na moto owa mozwa elele o izaa o Bokonzi pha Nwaphongo!»

¹⁶ Yesu amba mokpela ete yokye: «Moto monōmō abōngyaka eselekō enēne, amba banga na fato baikye.»

¹⁷ Waakoka imbelē sa izaa, amba ya toma moto we owa etoma ikyē imola fato baabangaka yo obokyē: "Bēe yaka, uñwanjwa eye mapħōo maso makokyi."

¹⁸ Kasi bēe basō, monōmō na monōmō atati iyonga bolimbisi. Owa boo amba ya wō na moto owa etoma yokye: "Nauti iyomba inzabi, esengyesi obokyē nakye sikyeka. Naefōndi ondimbisa."

¹⁹ Ooyokō yokye: "Nauti iyomba matina ma mangħombé matano, nakye mamka naa mali malaa. Naefōndi ondimbisa."

²⁰ Omoyokō yokye: "Nauti ilonga ñwanjwasi nde nkolo iye, yango mena sikokyi iya."»

²¹ «Moto wa etoma amba ya butwa oka mokonzi nwē, amba ya moimola mapħōo maso. Mokonzi amba ya oka yo. Amba ya wō na moto we owa etoma yokye: "Kyēndē izele o bilele biangane fato na o nsongō ya mokyisi, onzelele na babola, fato baatōnō maboko, fato baa pholo miyo, na fato baatōnō makolo."

²² Sakoko, moto owa etoma amba ya wo yokye: "Mokonzi nakyesi foontomakyi we, kasi bilele bisuu bitaba pha."

²³ Mokonzi amba kula ya wō na moto owa etoma yokye: "Kyēndē o manzela na o manzabi. Nyōsa fato basō bamozwa we na fokus, phō ingambi sa nga sitonde.

²⁴ Nawō na bēe ngakye: Onte ya fato basō baabangakyi nga phanza, moto na monōmō takokyi izwa elele o eselekō ya noga."»

Phō ya ibutwa moekosi wa Yesu

²⁵ Moluku ñwa fato baikye babaka babengye Yesu. Yesu amba ya ekpana oli be, amba ya wō na bēe yokye:

²⁶ «Moto ookozingye iya oka nga asengyesi inzinga koleka angō, nyango, ñwanjwasi we, bana bē, banaa nyango, mankanasa mē, ebe na bōmōo phē, bophe takokyi iba moekosi wa nga.

²⁷ Moto oole inyanya ekulusu ye phō ya imbenga, takokyi iba moekosi wa nga.

²⁸ Bo monōmō na bēe kalukye itonga ingambi siinene; amotazala naino phō ieħa motuya ñwa phalanga baamobungya yo, bowalangoba na baphalanga bali ne phō ya iunva ingambi me.

²⁹ Ka botakyesi baabona, bo awangye ingambi taambi siunva, fato basō baasiwene, bamobutwa imwekye.

³⁰ Bamowa bēkye: "Moto oyo atatakysi itonga ingambi, tambi siunva."

³¹ Nde bōmo, bo mokonzi monōmō kalukye ikyē ñwana mabita na mokonzi mosuu, amotaa zala phanza phō ya iu-munya, bo amokoka na batuluku nkoto iko baali ne, iñwana na nwēbi ne ooli na batuluku nkoto mako mabale.

³² Bo etaakokyē, amotoma fatima oka mokonzi oomoyokō, naino waatafa yo itakye, phō baabongya.

³³ Eli nde bōmo, onte ya bēe, bo monōmō na bēe taikyi iso illi ne taakokyi ifaa moekosi wa nga."»

³⁴ «Mokpa eli ekpele elaa. Kasi fo mumani vale, bamokula mobuya vale ndengye'ye?

³⁵ Te mokuli ba na ntina. Tebakokyi imokyelela naa pho ya ibongya manyete naa pho ya manzambi; bamovakye nde onze. Ooli na matoo ma ioka, aokye!»

15

Ete ya mpate ebungakyi ezwa

¹ Mokolo mōnōmō, baphutise bamputi na bato ba masumu, bamba ya bēe baso oli Yesu pho ya imooka.

² Bafalisayi ebe na bateye ba mibeko baumelaka, bamba wo bēkye: «Moto me kanyangyele bato ba masumu, kambe zaa na nā bēe elele yōnōyo!»

³ Yango mena, Yesu amba ya bapela ete eye:

⁴ «Bo mōnōmō onte ya bēe ali na mammate munkama, yōnōyo embi bunga etaa ikye ika mako ibuwa mbuka ibuwa o bokye, pho ya ikye luka yōnōyo eebungyti tee nōno wa mo ezwa yo?»

⁵ Imbele sa moezwa yo, amoña na nkyisa boikye; amoanyanya o mabekye,

⁶ amobutwa o ingambi se. Sima me, amoangyinya bikamba bē, na babuba ne, amba ya wo na bēe yokye: "Yaka ya sepele na nga molōngō, pho nazwe mpate ya nga eebungakyi!"

⁷ Na wo na bēe, eli nde bomo o ikolo, nkyisa ya moba na boikye, pho ya moto wa masumu mōnōmō ooibongosi motema, nkyisa me ya moleka yaaka bato ba bosembo mako ibuwa mbuka ibwa baate basengyesi na ibongola motema.»

Ete ya mpata ebungakyi ezwa

⁸ «Ka naa bo ḥwanjwasi mōnōmō ali na baphalanga ba bibende iko, fo mpata yōnōyo ebungyi, etaalosa tala, etaakōmō ingambi na ikye miluka na bolaa, tee nōno wa mokye ezwa yo?»

⁹ Emba imbele siezwe yo, amoangyinya bikamba bēe na babuba ne yokye: "Yaka ya sepele na nga molōngō, pho nazwe mpata ya nga eebungakyi!"

¹⁰ Nde bomo, na wo na bēe nga kye, nkyisa ili oka banze ba Nwaphongo pho ya moto wa masumu mōnōmō ooibongosi motema.»

Ete ya ḥwanwa owa bungaka azwa

¹¹ Yesu amba kula ya wo yokye: «Moto mōnōmō abaka na bana ba bampele babale.»

¹² Oo mosi amba ya wo na ango wa bēe yokye: "Tata, kabā ezwele ya we, ompe iyalo saaka nga." Emba ango wa bēe amba ya kabā ezwele ye onte ya bana bēe babale.

¹³ Sima ya banaa nkolo, ḥwanwa o mosi aesi ya ungya mbolo ye iso, akpe bana baphalanga akye na bēe o mokyisi mōnōmō itakye. Omo, akye baotə na mapħċċa mazanga ntina.

¹⁴ Waunva yo baphalanga, zilo sikusi saamba ya nyōlo o mokyisi me; amba tata izanga na ntoma ya izaa.

¹⁵ Amba kye nyōlo etoma oka moto mōnōmō wa mokyisi me. Moto me amba motoma o manzabi me akye banza mangulu.

¹⁶ Abaka nana phowa ya itonza ibu se na ntoma yabaka mangulu mazee, kasi na moto mōnōmō taika mophē yango.

¹⁷ Emba amba ya miyōo yokye: "Bato ba etoma ba tata baso, bazee mapa bamaotwe, nde nga wawa na we na nzala!

¹⁸ Na mobutwa oka tata, namba wo ne ngakye: Tata, na kyēlesi ikolo bobe, nkyēlesi na we bobe.

¹⁹ Sikokyi ikula bāngama ḥwanwa wa we. Inkyele ndokolo mōnōmō na bato ba we ba etoma.»

²⁰ Amba ya kpa nzela ya ibutwa oka ango.

«Waataba yo ḥwanwa itakye na ingambi, ango amba mowen, amba oka ngōngō: Amba kyilingana akye moyamba.

²¹ ḥwanwa amba ya wo na ango yokye: "Tata, nkyēlesi ikolo bobe, na kyēlesi na we bobe. Sikokyi ikula bāngama ḥwanwa wa we..."

²² Kasi ango amba ya wo na baombo bēe yokye: "Yaka izele na etobu elekyi bōlāa, omolasa ye; omolasa mumpetē o munse na bikoto o makolo.

²³ Yaka na ḥwanwa wa ngombe owa isa, omobome, tozee, tokyele eselēkō.

²⁴ Pho ḥwanwa wa nga okowene bēe oyo awaka, kasi akuli butwa na bomō, abungaka kasi akuli zwama."» Emba bamba ya tata eselēkō.

²⁵ «Imbele me ḥwanwa wa moto me oo bōla abaka o inzabi. O ibutwa se, wakoma yo phēnēphē na ingambi, aesi ya okaa tokō ya meembo na mbina.

²⁶ Amba ya bāngama mōnōmō na baombo bē, amba motuna, lowō ye loolekan.

²⁷ Moombō me amba moimola yokye: "Eli ḥwanwa nyōngō aesi, yango mena ongo abomi ḥwanwa wa ngombe owa isaa, pho amoweni aesi yabutwa na nzoto ndaa."

²⁸ Emba ḥwanwa oo bōla amba oka yo, tambo na bēnela inyōlo o ingambi. Ango amba tokolo ikye mobondo.

²⁹ Kasi ḥwanwa amba ya buyisa ango yokye: "Kyeka mambula maikye maaekyelele nga satiyola mibeko ma we; kasi nga naino tombomesi nōno ḥwanwa wa mbosi pho ya ikyela eselēkō na bēbi na nga.

³⁰ Kasi oesi ḥwana wa we oyo, iyo owaasto ezwele ya we eso na baabasi, omobomesi ḥwana wa ngombé owa isaa!"

³¹ Emba anga amba ya wo ne yokye: "Nwana wa nga, iwe oli na nga nkolo iso wawa, mbolo iso iili na nga, ili ya we."

³² Kasi tosengyesi ikyela eselek̄o, toombe na sepele pho nwana nyonḡo okowene we oyo awaka kasi ali na b̄om̄o, abungaka, azwa!"»

16

Kapita owa malondo

¹ Yesu amba ya wo na baekosi b̄e yoke: «Moto m̄on̄omo wa ezwele abaka na kapita ooko banza mbolo ye; bato basu b̄amba moimola obokye, kapita wa we, kačo mbolo ya we.»

² Mokolo mbolo amba ya b̄anga kapita amba ya wo ne yoke: "Maphoo iye maaokye nga bawo pho ya we? Imbuyisa nkanda iso ikyelakyi we etoma ya we, pho tata lolō tokoky ikuila baa kapita ya mbolo ya nga."

³ Emba kapita amba miwole yo mampenza yoke: "Namokyela bo? Bo mokolo mbolo amanye o etoma? Ibalal manzabi, sili na fokus. Ikyemionga, naokye so.

⁴ Naebi yaa mokyela nga pho bo b̄amanye o etoma, bato b̄anzambakye o mangambi ma be."

⁵ Emba, amba ya b̄anga bato baso baabaka na mb̄onḡo na mokonzi nwe m̄on̄omo na m̄on̄omo. Amba ya tuna moto owa o bo yoke: "Oli na mb̄onḡo ya mokonzi ḥwa nga ya bo?"

⁶ Moto me amba ya mobuyisa yoke: "Ba tonoo mukama ba mauta." Kapita amba ya wo ne yoke: "Kyeka mokanda ḥwa mb̄onḡo ya we, zala izele, koma makao matano."

⁷ Atuni oomoyoki yoke: "Iwe oli na mb̄onḡo ya bo?" Amba ya mobuyisa yoke: "Basakyi mukama ba ble." Kapita amba ya wo ne yoke: "Kyeka mokanda ḥwa mb̄onḡo ya we, koma basakyi mako mwambi."

⁸ Mokonzi amba kumisa kapita owa b̄ole m̄ona pho ya malondo me. Pho bato ba mokyisi mumu b̄akalangana o maphoo koleka b̄ebi na b̄e baatambule na moo.»

⁹ Yesu ambakula b̄akya yoke, nga nawo na b̄e b̄obo: Luka bikamba na ezwele ya we eya b̄ole, pho wa mounra ezwele me, b̄aeyambe o mokyisi ḥwa b̄ofele.

¹⁰ Moto ooli na bosembo o maphoo maakyikyi, amoba na ná bosembo o maphoo maanene. Kasi moto otoli na bosembo o maphoo maakyikyi, takokyi na iba na bosembo o maphoo maanene.

¹¹ Bo toika ba na bosembo na b̄aphalanga baakosa bato, owa moephē eyakolo ezwele nza?

¹² Ka bo toika ba na bosembo na mbolo ya bato basuu, owa moephē mbola yaka yaws nza?

¹³ «Moto wa etoma m̄on̄omo takokyi ikyelela bankolo b̄abale: Naa amoina m̄on̄omo, amba zinga omoyoko; naa aamiphe mi m̄on̄omo, amotiyola omoyoko. Tokokyi ikyelela mbala yonoyu Nwaphongo na b̄aphalanga.»

Mibeko ma Bokonzi pha Nwaphongo

¹⁴ Bafalisayi baakaka maphoo maso mama, b̄ambaka ekye Yesu pho bazingaka b̄aphalanga.

¹⁵ Yesu amba ya wo na b̄e yoke: «B̄e komiweninya o miyo ma bato obokye oli bato ba bosembo. Kasi Nwaphongo kaebe mandondo ma b̄e. Oebe obokye maphoo maso mawene bato manene, Nwaphongo kamañene nde phaa.

¹⁶ Imbele saa mibeko ma Mose na b̄aimosi ba Nwaphongo susuka na Yoane Mofatise. Kasi tata o imbele saka Yoane Mofatise, Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo eimolami, emba moto munso kakyele bokusi pho ya inyolo.

¹⁷ Ikolon na munse yamolekana nde na m̄oo, kasi tebakokyimanya nōnō ḥwana lowo mokyikyi o mibeko.

¹⁸ Moto munso oołee ḥwasi we, alongyi mosuu kakyele phemb̄a; na olonyi ḥwanjwasi oołee b̄e na bolonga kakyele phemb̄a.»

Moto wa ezwele na Lazalo

¹⁹ «Yaňaka o mokyisi m̄on̄omo, moto wa ezwele abaka kalate bitobu bilaa na baamotiya; nkolo iso abaka kazee nde ntoma indaa ndokolo kakyele eselek̄o.

²⁰ O bo pha ingambi se, mobola m̄on̄omo nkombo ye Lazalo, nzoto ye yatondaka na maphika, abaka kamilangya omo.

²¹ Abaka na phowa ya izaal nōnō mpusu yaňaka kyilale na mozwe o se ya mesa. Kasi yaňaka nde manva maňaka maya lète maphika me.

²² Mokolo m̄on̄omo mobola amba ya waa. Baanje b̄amba ya munyanya ooli Abalayama. Moto wa ezwele aesi ya waa me, b̄amokundi.

²³ O mokysi ḥwa b̄awe, abaka kawene bolosi boikye. Waatomba yo miyo o ikolo, aesi ya wene Abalayama na itaky, na Lazalo azasi phenephe ne.

²⁴ Amba ya anjwana yoke: "Tata Abalayama, inzokye ngonḡo, toma Lazalo, anyinya songye ya munse nwe o maa, antangya o lole, pho na wene bolosi boikye o itumbu sa ḥwenya sisi."

²⁵ Abalayama amba mobuyisa yokye: "Nwana wa nga, umunya obokye wazwaka ezwele waabaka we na bomoo, kasi Lazalo abaka kawene mpasi. Unwanja eye wawa bamobondo kasi iwe kowene mpasi.

²⁶ Waambi na baa motepha mozindo onte ya bangaa na bëe. Pho bato bazingye iuta oni, pho ya iya oomo bëe sakoka, na moto na monomo takokyi iuta oomo ayei oni."

²⁷ Moto wa ezwele amba ya wo yokye: "Tata, bo fabona na ebondi, toma Lazalo o ingambi sa tata,

²⁸ pho nali na banaa mama ba bampele batano. Akye bakyehisa pho bëe sayaa na bëe o elele eya mpasi eye."

²⁹ Abalayama amba ya mobuyisa yokye: "Banaa nyongo bali na Mose na na baimosi ba Nwaphongo baabakyeisa, baabakye!"

³⁰ Moto wa ezwele yokye: "Phe, tata Abalayama. Bo moto monomo auti onte ya bawee akye ba imola, bamobongola motema."

³¹ Kasi Abalayama amba ya mobuyisa yokye: "Bo tebaokyti Mose na baimosi ba Nwaphongo, na bo moto monomo auti onteya bawee, ete baanole."

17

Sa baa ibaku pho ya moto

¹ Yesu amba ya wo na baekosi bëe yokye: «Maphoo makyele obokye moto akyele masumu temakokyti izanga. Kasi ngongo eli na moto okotomisa bëbi obokye bakyele masumu!

² Elekyi bolaa pho ye obokye bamotingya ifanga siinene o nkyingo, bamovakte o ebale, pho yo sakula tomisa monomo na baakyikyi ikyela masumu.

³ Nde kokyebe!

Bo nwëbi na we akyelesi isumu, omooya; bo aanosi isumu se, omolimbisa.

⁴ Ka bo akyelesi masumu mbala sambo na mokolo monomo, ambi ya mbala yonoyu na yonoyu iyawo yokye: "Indimisa", we omolimbisaka.

Ianolaa

⁵ Batoma bamba ya wo na Nkolo bëkye: «Kosa ianola sa bangaa.»

⁶ Nkolo amba ya wo yokye: «Bo obakyi nono na nwana ianola sikiyiki booli mumbuma nwaa mutarde, nde owokyti na nwete mumu obokye: "Phikwa wawa kyendé miphika o ebale enene", nde moetose.»

Maphoo maasengyesi moto wa etoma ikyela

⁷ «Moto nza onte ya bëe bo ali na moombo ookomobalele inzabi naa

ookomobanzisa manyama, amowo ne bo auti o manzabi obokye: "Kyende kyezala o mesa izele ozee?"

⁸ Etawo ne nde obokye: "Ondambele ntoma ya izaa, lata etobu elaa ombongyisa mesa, na ze na nywe; emba sima na we waamba zaa waamba na inywa."

⁹ Nkolo kaphe moombo we melesi pho akyesi iimotomakyi yo? Phe.

¹⁰ Eli nde bomoo pho ya bëe; bo okyesi mapho maso maa etoma be, wo obokye: "Toli nde bato ba etoma pha. Tokyesi nde etoma esengyelakyi bangaa ikyela."»

Yesu abikye bato iko baa maba

¹¹ Waaba Yesu kakyende o Yelusaleme, amba lekana onte ya Samaliya na onte ya Galileya.

¹² Waanyolo yo o mokyisi monomo, bato iko baa maba, bamba ya vana ne. Bamba teme nwana itakye,

¹³ bamba butwa ianjwana bëkye: «Yesu, Moteye, olokyne ngongo!»

¹⁴ Waaba wene Yesu, amba ya wo na bëe yokye: «Kyende kyemiteya oka banganga ba Nwaphongo.» Waaba bëe bakyende, fabikaka.

¹⁵ Monomo onte ya be, waawene yo obokye abikyi, aesi ya butwa oli Yesu, atati ikumbela Nwaphongo na nwesi ikolo.

¹⁶ Amba kye mivaka booo nono ose, o makolo ma Yesu, amba mophé melesi. Moto me abaka Mosaliya.

¹⁷ Emba Yesu amba wo yokye: «Be baso iko tebaikyibika? Ka ibuwa baayoko bali bi?

¹⁸ Onte ya bëe tewazwaa moto oobomesi iya phe Nwaphongo melesi, yesi nde mobutu oyo?»

¹⁹ Yesu amba ya wo ne yokye: «Inua, kyende, ianola sa we siebikye.»

Ndengye eya moyaa Bokonzi pha Nwaphongo

²⁰ Mokolo monomo, bafalisayi bamba ya tuna Yesu bëkye: «Bokonzi pha Nwaphongo pha moyaa imbele iye?» Amba ya babuyisa yokye: «Bokonzi pha Nwaphongo ete boye ndokolo ekpele ekyewene bëe na miyo.

²¹ Ete baawo obokye: «Kyeka phango booo!» naa "phango bona." Oebe obokye, Bokonzi pha Nwaphongo boli onte ya bëe.»

²² Boñele, amba ya wo na baekosi yokye: «Nkolo yaa moyaa, wa moba na phowa ya iwenne Nwana wa moto nono mokolo monomo, kasi otoomowene.

²³ Bamowo na bëe obokye: «Kyeka yo ona, yo oyo.» Bëe sakyende, sakyilingana omo.

²⁴ Pho mokolo nwaa moyaa Nwana wa Moto, nwamoba ndokolo munkankasi

mungyengye mbala yonoy, moweninya ikolo na suka na suka.

²⁵ Kasi phanza asengyesi itaa wene bolosi, bato ba lolø eye baamolee.

²⁶ «Nde bowakyelamaka wango o nkolo yaaka Nowa, Yamokyelama nde bomo o nkolo yaaka Nwana wa Moto:

²⁷ Bato bazaaka, banywaka, balongaka, balonginyaka, tee nono mokolo ijwa nyolo Nowa o masuwa maatongaka yo; emba maa maamba ya zinza mokyisi, maamba baboma bée baso.

²⁸ Yamoba ndokolo imbele saka Lota, bato babaka bazee, banywe, baombe, baungya, baphikye, batongye mangambi;

²⁹ kasi mokolo ijwaa manaka Lota o Sodomo, Nwaphongo anoyaka uta o ikolo mbula ya ijwenya na muuwé ndokolo mobulubutu mookusi ya bomaka bato baso.

³⁰ Yamokyelama nde bomo, mokolo ijwaamiweleniya Nwana wa Moto.»

³¹ «Mokolo me, moto owa moña o ibanda, yo sanyolo o ingambi ikye ikpa mbolo ye; nde bomo na owa moña o inzabi, yo sabutwa na munsimá.

³² Umunya ya lekanaka na ijwasi wa Lota.

³³ Moto okolukye ibikya bomoo phe, afobungya, ka owaafobungya aabobikya.

³⁴ Nawo na bée ngakye: Muna mokolo me, bato babale familangya ntangye yonoco: Bamokpa mōnōmō, bamwika oomoyoko.

³⁵ Babasi babale bamoba batwakye o omiba yonoy: Bamokpa mōnōmō bamwika oomoyoko. [

³⁶ Bampele babale bamoba o inzabi: Bamokpa mōnōmō, bamwika oomoyoko.]»

³⁷ Baekosi bamba ya tuna Yesu békkye «Nkolo, maphoo me ma molekama bi?» Amba ya babuyisa yokye: «Ele eya moña ebembe, biyawanga bamoangana wamo.»

18

Ete ya ijwajwasi bozengye na zuzi

¹ Mokolo mōnōmō, Yesu amba ya pkelä baekosi bée ete, pho ya ibateya obokye basengyesi ibondèle Nwaphongo nkolo iso, bée saphembe.

² Amba ya wo na bée yokye: «Yaabaka o mokyisi mōnōmō zuzi mōnōmō taikaka baa kaile Nwaphongo, taikaka baa kasaka na bato.

³ Nwajwasi bozengye mōnōmō abaka o mokyisi me. Abaka kakye nyigonela na zuzi me nkolo iso yokye: “Intenele bolombe bolaa na moto owa lowoo na nga.”

⁴ Mbala nzikye zuzi mōna taikaka ba kabenele imotenele bolombe. Kasi amba miwolé yokye: “Na bo sile Nwaphongo, na bo siitosa bato,

⁵ kasi pho bozengye bobo bontungisa, naamotenele bolombe. Bo phe, nde sizasi bose.”

⁶ Emba Nkolo amba bakyia yokye: «Okyemela na bolaa iiwoo zuzi ootoli na bosembo oyo.

⁷ Emba Nwaphongo amole salongya bato baao yo, bo bamobondesi na moo na mokolo? Amowoo na bée obokye baataziya?

⁸ Na wo na bée ngakye: Aabatenela bolombe izele. Kasi waa moyo Nwana wa Moto, amoyazwa ianola o mokyisi?»

Ete ya mofalisayi na mophutise wa mputi

⁹ Mokolo mōnōmō, Yesu amba ya kpa ete eye pho ya bato baa miwene bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo, baawene bato bayoko pha, yokye:

¹⁰ «Bato babale bakyekye bondelé o Tempelo, mōnōmō abaka mofalisayi, oyoko mophutise wa mputi.

¹¹ Mofalisayi amba kye teme o boo pha bato baso, amba bōndelé o motema yokye: “Oo Nwaphongo, naephe mēlesi pho sili ya bato baayoko, bée bali baibi, bato bate bali na bosembo, bakyiesi ba phembra, naa boli mophutise wa mputi mona.

¹² Na poso yonoy na miime ntoma mbala ibale. Onte ya mbolo iso iikyizwe nga, na emanyisa ekpele yonoy onte ya iko.”

¹³ Mophutise wa mputi yo atemi nde na itakye, taikaka zinga na itomba miyo o ikolo, kasi abaka kamiwande nde o bontolo, kawo yokye: “Oo Nwaphongo inzokye ngongo, nga moto wa masumu.”

¹⁴ Nawo na bée ngakye: Waabutwa mophutise wa mputi o ingambi se, abaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo, kasi mofalisayi phe. Pho moto munso ookomitombe baamuya. Kasi ookomiuya baamotomba.»

Yesu apambosi bana bakyie

¹⁵ Bato bamba yeleta Yesu bana bakyie pho abatandele mañoko. Waawene baekosi babona, batataka ibaoya.

¹⁶ Kasi Yesu amba ya banga bana bakyie oli yo, amba ya wo yokye: «Le bana bakyiki baye oka nga! Sabakatela, pho Bokonzi pha Nwaphongo boli pho ya bato bali booli bée.

¹⁷ Nde phelé naewole ngakye: Bo moto tayambi Bokonzi pha Nwaphongo ndokolo ijwana mokyie phe, takokyie inyolo omo.»

Moto wa ezwele

¹⁸ Mokonzi mōnōmō wa bayuda amba ya tuna Yesu yokye: «Moteye o molaa, nakyele bo pho na zwe bōmōo pha bōbēle na bōbēle?»

¹⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Pho ya'ye kontangye moto molaa? Moto molaa tali, bo teebe nde Nwaphongo.

²⁰ Koebe mibeko: «Sakyela baphemba, saboma moto, saiba, satēmē bonzoka pha bōcole, kumola nyōngō na ongo.»

²¹ Moto owa ezwele amba mobuyisa yokye: «Natosa mibeko miso maamina tata bōnjwana pha nga.»

²² Waa oka Yesu bābona, amba ya wō ne yokye: «Kyeezangye ekpele yōnōyō: Kyē ungya mbolo ya wē iso, okabele bābola bāna bāphalanga. Wamozwa ezwele o ikolo; emba yaka ya mbongye.»

²³ Waaoka moto wa ezwele me bābona, amba butwa na ngōngō, pho abaka na ezwele iikye.

²⁴ Waawene Yesu obokye moto me abuto na ngōngō, amba ya wō yokye: «Wali kamba pho ya bato ba ezwele inyōlo o Bokonzi pha Nwaphongo!»

²⁵ Phele wali kamba pho ya Shamo inyōlo o iluu sa solu, kasi wambi kula ba nkamba koleka pho ya moto wa ezwele inyōlo o Bokonzi pha Nwaphongo. ²⁶ Bato bābabaka bamokye bamba wo bēkye: «Emba owamba bika nza?»

²⁷ Yesu amba buya yokye: «Maphōo maate maakokyé bato ikyela, Nwaphongo kamakyele.»

²⁸ Petelo amba ya wō na Yesu yokye: «Okyemela, bāna toika ika iso yabaka na bāna pho ya iefbenga.»

²⁹ Yesu amba ya wō na bēé yokye: «Nde phēle, na wō na bēé, bo moto aikyi ika ingambi, nyāwāyāsi, bāna nyango, bāboti, bāna pho ya Bokonzi pha Nwaphongo,

³⁰ moto me amozwa mbolo nzikye koleka o imbele sisi, emba o nkōlo yaamoyaa amba zwa bōmōo pha bōbēle na bōbēle.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato, bo wa mowa yo na bo wa mokundwa yo

³¹ Yesu aesi yakpa bāekosi bēé iko mbuka bābale, amba ya wō na bēé yokye: «Okyemela, nyāwāyāsi eye tokyendē o Yelusalēmē, omo, maphōo masō makoma bāumosi ba Nwaphongo pho ya Nwana wa Moto mamokokyisama.

³² Pho bāamoambya o mabōkō ma bāto bāmasumu, bāamoekye, bāamotola, bāamotowa matee;

³³ waamounva bēé imobinda phimbo, bāamoboma, emba sima ya nkōlo iyato amokundwa.»

³⁴ Kasi bāekosi tebāikaka sōsōlo ntina ya maphōo me, tebāikaka eba na yaunvaka wō Yesu.

Yesu abikye moto owa phōlo miyo

³⁵ Waakoma Yesu phēnēphē na Yeliko, moto mōnōmō owa phōlo miyo, azalaka o imbale ya nzela pho ya ionga bāalekane.

³⁶ Waaoka yo tōkō ya moluku nyāwa bāto bālekané, amba ya tuna yokye: «Eni ba lowō iye?»

³⁷ Bamba mobuyisa bēkye: «Kyelekane Yesu owa Nazalēte.»

³⁸ Emba amba yaanjwana yokye: «Yesu, Nwana wa Davidi, inzokye ngōngō!»

³⁹ Bato bābabaka bātambule o boo, bāmba mozibisa pho aikale bōse, kasi yo amba kula yaanjwana nde na bōkusi yokye: «Iwana wa Davidi, inzokye ngōngō!»

⁴⁰ Yesu amba ya temē, amba ya onga obokye bāmoyelele ne. Waakoma moto owa phōlo miyo phēnēphē na Yesu amba motuna yokye:

⁴¹ «Kozingye obokye na ekyele iye?» Moto owa phōlo miyo yokye: «Nkolo, kyela obokye nakule wēne!»

⁴² Yesu amba ya wō ne yokye: «Kula wēne! Ianolā sa wē siebikye.»

⁴³ Mina wāmō, moto me abuto iwēne, abuto ibenga Yesu naikyēmikumbela Nwaphongo. Waawene bato bāso bābabona, na bēé babutwaka ikyēmikumbela Nwaphongo.

19*Yesu na Zakayo*

¹ Waanyōlo yo o Yeliko, Yesu amba tamā mokyisi.

² Moto monōmō abaka omōo nkomo ye Zakayo, aamba ya tōkolo; yo abaka monōmō na bākonzi wa ba phutise bā imputi, na moto wa ezwele iikye.

³ Alukaka iwēne Yesu, kasi bo wābaka yo mokuwe, taikaka koka imowēne pho ya moluku nyāwa bāto.

⁴ Wawēne yo bābona, amba kyilngana o boo, akyē bāa o ikolo sa nywete nyāwa sikomole, pho wāa moyalekana Yesu wāmō, amowēne na bōlaa. ⁵ Waakoma Yesu o elele me, amba tomba miyo o ikolo, amba ya wō ne yokye: «Zakayo, uta mizele: Pho nasengyesi lōlō ikyē bāa o ingambi sa wē.»

⁶ Zakayo amba ya uta izele, amba moyamba o ingambi se na nkyisa.

⁷ Bato bāso bāawenēkyē lowō me, te bāikaka sepela na lango, bāmba wō bēkye: «Akyē bāa nde oka moto wa masumu!»

⁸ Kasi Zakayo amba ya susana o boo pha Nkolo, amba ya wō ne yokye: «Nkolo, okyemela, nakabé mbolo ya nga na

misale, naphe baabola ndambo eyoko. Bo nakpesi moto baphalanga baikye na malondo maibe, namobuyisele bee mbala ine.»

⁹ Emba Yesu amba wo pho ye yokye: «Lolo eye, ibikyi siesi o ingambi sisi, pho na we, oli nwana wa ibota sa Abalayama me.

¹⁰ Pho Nwana wa Moto aesi yaluka na iya bikya bato baabunga.»

Ete ya baphalanga

¹¹ Yesu ambakula ya kpela bato baakaka maphoo mama na ete esuu. Pho waaba yo phenephe na Yelusaleme, bato baumunyaka obokye Bokonzi pha Nwaphongo pha mowenene nde mina wamo.

¹² Emba Yesu amba ya wo yokye: «Moto monomo wa ibota sa bokonzi akyekye o mokyisi monomo itakyey pho bamokyele mokonzi, sima amba kula ya butwa.

¹³ O boo pha ikyende, amba ya banga baombo iko mi baombo be, aesi yabakabelo moto na moto ebuni yonoyu ya wolo ya motiya moikye, amba ya wo na bee yokye: «Kyela mumbongu na baphalanga baabana, tee nono wa moyanaga.»

¹⁴ Kasi bato ba mokyisi nwae bamoinaka, bamotomelaka bato pho ya ikye wo ne obokye: «Toloanole obokye abe mokonzi nwa banga.»

¹⁵ Waamokyela bee mokonzi, amba ya butwa o mokyisi nwae. Amba ya banga o boo phe bato ba etoma bakafelaka yo baphalanga pho ya iyebla bookose moto monomo na monomo baphalanga baazwaka yo.

¹⁶ Owa o boo amba ya wo yokye: «Nkolo, ebende ya baphalanga yonoyu eya mpekye we eboti bibende iko ba wolo.»

¹⁷ Nkolo amba ya wo yokye: «Bolaa, moto wa etoma o molaa. Okyesi bolaa o maphoo makyikyi, na moebuya mokonzi wa nkyisi iko iinen.»

¹⁸ Owa ibale amba ya wo yokye: «Nkolo, ebende ya baphalanga yonoyu eya mpekye we, eboti bibende bitano ba wolo.»

¹⁹ Nkolo amba ya wo ne yokye: «Iwe, na moebuya mokonzi nwa nkyisi itano iinen.»

²⁰ Oomoyoko amba ya wo yokye: «Nkolo, kyeka ebende ya we yonoyu ya baphalanga yango eye, na ezingaka na itambala, namba ebomba.»

²¹ Nabaka na ile, pho oli moto monomo wa nkamba, kokpe mbolo yateyaikaka we langya, konoko o elele eteyikaka we phika.»

²² Nkolo amba ya mobuyisa yokye: «Oli moto wa etoma moibe, namoesam-bisa nde na maloba ma we mampenza. Waebaka obokye nga nali moto monomo wa nkamba, nakpe mbolo yateyaikaka nga langya, nanoko o elele eteyikaka nga phika.»

²³ Ka pho ya'ye toikaka kye bumba baphalanga banga nabo o bankyi? O iyabutwa sa nga nde naesi ya bazwa na matabisi.*

²⁴ Bobele nkolo amba ya wo na bato baabaka wamo yokye: «Omobolo ebende ya wolo mena, oephe oli na bibile iko.»

²⁵ Bato bamba ya wo ne bekye: «Mkonzi, yo nga ali na bee ikoo!»

²⁶ Nkolo amba ya babuyisa yokye: «Nawo na bee, moto ooli na banaa mbolo, bamokula mobakyisa mbolo nsuu. Ka ooli pha, ba mobolo na nwana ndambo ooli ne.»

²⁷ Pho ya banguna ba nga, bato bate baikaka zinga obokye nga nafe mokonzi nwa be, yaka na bee wawa, emba obatene nyesi o miyo ma nga!»

Yesu anyosi o Yelusaleme

²⁸ Waaunva yo iwo baabona, Yesu aesi ya tambula o boo pho ya ikyende o Yelusaleme.

²⁹ Waakoma yo phenephe na Betefaze na Betani, mbale ya ngomba ya ba olive, amba ya toma baekosi bee baabale

³⁰ amba ya wo na bee yokye: «Kyende o mokyisi mokyekane na banga; waamokoma bee omo, wamokyende wenew nwanwa wa mpunda atingyi, naino moto tabaa miyang. Oeyingole, oye na yango wawa.

³¹ Ka bo moto monomo aetuni obokye: «Koeyingole pho ya'ye?» Omobuyisa obokye: «Pho Nkolo asengyesi na yango.»

³² Bobele baekosi me babale bamba ya kyende, bakyetakan maphoo maso nde bowawoko Yesu na bee.

³³ Waaba bee baingole nwana wa mpunda, ba kolo mpunda bamba batuna bekye: «Koingole nwana wa mpunda mono pho ya'ye?»

³⁴ Baekosi bamba buya bekye: «Pho Nkolo asengyesi na yango.»

³⁵ Bamba yakye na nwana wa mpunda me ooli Yesu, bamba ya wala bitobu ba bee o ikolo sa nwana wa mpunda me, bamba yabayisa Yesu.

³⁶ Waaba yo kotambule, bato baabaka bakyemewala bitobu o nzela.

³⁷ Waakoma yo phenephe na nzela ekyeute o ngomba ya baolive, baekosi baso

* 19:23 19.23 Bakyi: Elele ekyebombe bee baphalanga.

bafatondaka na nkyisa, babutwaka ikumbela Nwaphongo na nyesi ikolo pho ya bileykesako biso biawenekye ße.

³⁸ Bawoko ßekye:

«Apambolame, mokonzi ookoye na nkombo ya Nkolo!

Bose bofe o ikolo, nkyemø ife o bilele biilekyi Ikolo!»

³⁹ Bafalisyai baayoko, baabaka onte ya bato, bamba ya wo na Yesu ßekye: «Mot-eye, katela baekosi ba we!»

⁴⁰ Yesu amba ya buya yokye: «Na wo na ßee ngakye: Bo ßee baikasi bose, mabanga mamaojwana.»

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

⁴¹ Waakoma Yesu phenephe na Yelusaleme, waamowenø yo, amba lela pho ya ñwango.

⁴² Awoko yokye: «Bo na we waebaka me, o mokolo ñwa lolo, ndengye eekoky iwe izwa bose...! Kasi ujwanjwa eye, maphoo me mabombami pho ya we, tokokyi imawene!»

⁴³ Pho nkolo yaamoya, banguna ßawes bamoelungya, bamoeteyisa lophango, bamba etokolele mbombo iso.

⁴⁴ Bamoebola, iwe na bana ba we, ete-waikale ibanga sɔnɔso o ikolo sa siyoko, pho toika eba imbele sayakaka yaebikya Nwaphongo.»

Yesu anyosi o Tempelo

⁴⁵ Boßeles Yesu amba ya nyolo o Tempelo abuto iwiinya baabaka baungya.

⁴⁶ Amba ya wo na ßee yokye: «Wakomama ßobo: "Ingambi sa nga samofa ingambi sa losambo". Kasi ßee osibuye ibombo sa baibi!»

⁴⁷ Nkolo iso, abaka kateya o Tempelo. Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, bateye ba mibeko na ba nkumu ba mokysi, balukaka imoboma;

⁴⁸ kasi tebaikaka eba ndengye eekoky iwyela, pho bato baso bailekyekyélékye nde mi imooka.

20

Owaphe Yesu bokonzi nza?

¹ Mokolo monomo, waba Yesu kateya o Tempelo na iimola bato Simo Elaa, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba mibeko na bankumu, bamba ya wali yo.

² Bamba motuna ßekye: «Oloimole, kokyele maphoo mamana na bokonzi iye? Owa ephe bokonzi me nza?»

³ Yesu amba ya babuya yokye: «Na nga naetende nde motuna monomo. Onzimole:

⁴ Ibatisa si Yoane, sautaka o ikolo nde na bato?»

⁵ Bamba wono ßee na ßee ßekye: «Bo tobuye obokye: "Sautaka o ikolo", amowo obokye: "Pho ya'ye toikaka moanola?"

⁶ Ka bostoni buya obokye: "Sautaka na bato", bato baso baalomaa mabanga, pho baanole obokye Yoane ali moimosi wa Nwaphongo.»

⁷ Emba bamba buya ßekye tebaebe biwautaka sango.

⁸ Boßeles Yesu amba ya wo na ßee yokye: «Na nga me esieyimole naa na bokonzi ye nakyele mapho maamana.»

Ete ya bakolo manzabi ma vinyo ßaaphute na bofe

⁹ Boßeles Yesu amba butwa ikpela bato ete eye: «Moto monomo aphikaka vinyo o inzabi. Aikyi siika na bato basiphutele, yo akye o imbanga sa ikoko.»

¹⁰ Waakoma imbele sa inoko mbuma, nkolo wa inzabi aesi ya toma momombo we oka bato baaphutele inzabi obokye akye mokpela iyalo se. Kasi baphutesi inzabi, bamokutubi, bamobuye maboko pha.

¹¹ Mokolo ñwa inzabi akuli ya toma momombo mosuu. Kasi na moona, baaphutele inzabi bamokutubi, bamotosi, baambi na mobuya maboko pha.

¹² Mokolo ñwa inzabi amba kula toma momombo wa etoma owa iyato, ne moona, baphutele inzabi bamba mozokya, bamba mowiinya.

¹³ Emba mokolo inzabi amba ya miwole yokye: «Na kyele bo? Na motoma ñwana wa nga owa lozingo. Iyo, baamotosa.»

¹⁴ Kasi, waamowenø baaphutele inzabi, bamba ya wo onte ya ßee ßekye: "Kyeka ndomi ye owamoikala na sina inzabi, bo ango awe. To mobome pho inzabi me sibutwe sa banga!"

¹⁵ Bamba ya kye movaka o selekye ya inzabi, bamba moßoma. Yesu amba ya batuna yokye: "Mokolo inzabi aabakyela bo?"

¹⁶ Amoya boma baaphutele inzabi, amba siphé bato basuu.»

Waaoka bato babona, bamba wo ßekye: «Phe, ete wakyelamel!»

¹⁷ Kasi Yesu amba bakyeka o mafoo, amba ya wo na ßee yokye: «Maphoo makoma ßee o buku pha Nwaphongo mama, malukye iwo bo? Ibanga saavakaka batongyi ba mangambi, nde sango sibuto iingo ephisi ingambi sisò.

¹⁸ Moto munso owa mokaa o ikolo sa sina ibanga, amokyemitenya binango, emba owamokalela ibanga me amophitingana.»

Lowa lookyekyi mputi ya Kaisala

¹⁹ Bateye ba mibeko na bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, baebaka obokye ete mena, Yesu aekpesi ße. Yango mena balukaka malondo ma imwakya nde wamø. Kasi bailaka bato.

²⁰ Yango mena bamba tata imokyengye, bamotomelaka ñanjwasanyølo ñaawenene

ndokolo bato balaa, pho na maloba me mampenza, bamozwe na eleko ya imoambya o mafoko na moangyesi.

²¹ Baesi ya motuna motuna mumu: «Moteye, toebe obokye iikyi wo we na iikyi teya we ili nde ya phelle, watene we bolombe tokyekye boo pha moto. Kasi koteya nde o phelle nzela ya Nwaphongo.

²² Taa loimola, mifeko miphe nzela obokye tophute mputi ya Kaisala?»

²³ Kasi Yesu aeñaka obokye bazite mapheco masuu, amba ya wo na bée yokye:

²⁴ «Inteya mpata yonoyu ya ebende. Boo na nkombo eya koma bée o ebende eye ya nza?» Bamba ya mobuyisa békkye: «Ya Kaisala.» ²⁵ Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Buyisa Kaisala yaaka Kaisala, emba Nwaphongo yaaka Nwaphongo.»

²⁶ Bobele tebaikaka koka na imoakya pho ya maloba me mampeza, kasi bakamwaka na eyano ye, bamba ikala bose.

Motuna ñwa basadukayi pho ya ikundwa sa bawee

²⁷ Basadukayi baayoko bamba ya oli Yesu. Bée basadukayi bawo obokye, bato baawa ete bakundwe. Bamba tuna Yesu motuna mumu:

²⁸ «Moteye, Mose alokomela o buku pha mifeko bofo: "Bo moto monomo ali na mosi, alonga ñwanjwasi, yo ambi waa saika bota ne, esengyesi obokye mosi nyazasa bozengye babona pho abotele bola pho owa waa bana."

²⁹ Yañaka babona o mokyisi monomo, bana ba hampele sambo babaka bée baso nyango monomo ango monomo, bola pha bée aesi ya longa ñwanjwasi, awe sa bota ne.

³⁰ Owa ibale aesi ya zasa bozengye me, akuli waa, sabota ne.

³¹ Na owa iyato akuli bozasa, ne awe sabota ne, nde bomo bée baso sambo, bawe sabota ne.

³² O sima ya bée baso, bozengye me ne amba ya waa.

³³ Ka mokojo ñwa mokundwa bawé, onte ya bée baso sambo amofa ñwanjwasi wa nza? Pho bée baso bamozasaka.»

³⁴ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bato ba mokyisi mumu, babasi na hampele balongane.

³⁵ Kasi baawene Nwaphongo obokye bali bato ba bosembo, na waamokundwa bawé etebalongane.

³⁶ Tebakokyí ikula waa pho babuto ndokolo baanzelu. Bali bana ba Nwaphongo, pho bakundoo.

³⁷ Obokye baawa bamokundwa, Mose yo mampenza alowoko o isolo sa ñwete moolole sazika, wa banga yo Nkolo,

Nwaphongo wa Abalayama, Nwaphongo wa Izake na Nwaphongo wa Yakobo.

³⁸ Nwaphongo tali Nwaphongo wa bawé kasi wa bato bali na bomco, pho bato baso bali na bomco pho ye.»

³⁹ Bateye ba mifeko baayoko, bamba ya wo na Yesu békkye: «Moteye, owo na bolaa.»

⁴⁰ Pho tebakulaka meka imotuna motuna mosuu.

Masiya ali ñwana ná Nkolo ya Davidi

⁴¹ Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Ndengye'ye bakokyí iwo obokye, Masiya ali ñwana wa Davidi?

⁴² Pho Davidi yo mampenza kawo o buku pha Meembo yokye: «Nkolo awo na Nkolo wa nga: Zala o boolo pha nga,

⁴³ nono waamouya nga banguna ba we, o se ya mokolo ma we.»

⁴⁴ Kyeka, Davidi kamobangye Nkolo. Emba, ndengye'ye ambi kula ba ñwana we?»

Sakyela ya bateye ba mifeko

⁴⁵ Amba wo na baekosi bée o miyo ma bato baso baabaka bamookye yokye:

⁴⁶ «Bée nde kokyebe na bateye ba mifeko. Bée bazingye ikyemitambula na bitobu bianda, hambe nazinga obokye bababeya o bilele biangane bato baikye, baalo biziye ba o boo o mangambi ma losambo na bilele ba o boo o biseleko.»

⁴⁷ Baiyeye mazengye na mbolo ya bë, bañondele mabondesi maanda pho ya iteya obokye bali bato ba bosembo. Yango mené, Nwaphongo aabaphe etumbu yonoyu eya moleka bonene.»

21

Ikaño sa bozengye

¹ Waatomba yo miyo, Yesu aesi ya wene bato ba ezwele bakyé ambya makaño o ekokojo o Tempelo.

² Aesi ya wene na bozengye bónobó mobola, aesi ya langya mpata ibale ya bibe.

³ Yesu amba ya wo yokye: «Nde phelle na wo na bée ngakye, ñwanjwasi bozengye mobola oyo, ambye ileka bato baso.»

⁴ Pho bée baso bañana bambye nde baphalanga batebali na bée na ntina. Kasi yo, na bobola phé ambye nde baphalanga baso bañaka ne pho ya ibika.»

Yesu aimosi obokye bamobukola Tempelo

⁵ Waabá bato baayoko bawo pho ya Tempelo, ndengye eya sitonga bée na mabanga malaa, na ná mbolo ya phékkye bée Nwaphongo, Yesu amba ya wo yokye:

⁶ «Iso ikyi wene bée iye, nkolo ya moyaa, ete wa ikale ibanga soncso o ikolo sa siiyoko: Iso bamoiyuwola.»

Yaa moya o suka ya mokyisi

⁷ Emba bamba motuna békelye: «Moteye, mapho me mamokyelama imbelé iye? Tomba na eba na elembo obokye mapho me malukye ikyelama?»

⁸ Yesu amba ya buya yokye: «Nde kokyebé obokye moto saekosa, pho bato baikye bamoya na nkombo ya nga, bamowé békelye: "Eli nga!" na: "Imbelé me sikoyi!" Saababenga.

⁹ Wamooka bée masimo ma mabita, na ma itombéle bakonzi, bée sa ilaa. Pho esengyesi obokye mapho mamaana mata kyalama phanza, kasi mena etetaaba suka ya mokyisi.»

¹⁰ Bébélé Yesu amba ya wo na bée yokye: «Ekolo yonoyo ya munywana na ekolo eyoko, bakonzi bonobo pha munywana na bakonzi boyoko.»

¹¹ O bilele bikye, manyete ma munyingana, bisenzo na zilo sikusi ya mofa, mapho ma inganga mamouta o ikolo na bilembo binene biamowenene.»

Yaamoyelela baekosi

¹² «Kasi o boo pha mapho maso mamaana, bamoeayaka bamba na enyokolo; bamoesambisa o mangambi ma makyita, bamoenyosa o bokolo bámokyé na bée o boo pha bakonzi na baangyesi ba mokyisi pho ya nkombo ya nga.

¹³ Yango mena bée wamoba manzoka ma nga.

¹⁴ Oebaka obokye tosengyesi na ibóngya bo wamosamba bée.

¹⁵ Pho, nga, na moephé munoko na zebi sa obokye moto okoephunde takokyi ieyikyela ziko.

¹⁶ Ebe baongo na banyongo, banaa nyongo, baa ibota sa we, na bikamba ba bée bamoeakaba, bamoingya baikye onte ya bée.

¹⁷ Bato baso bamoeinya pho ya nkombo ya nga;

¹⁸ kasi na munsuwe mōnōmo ḥwa moto ḥwa bée ete moobiya.

¹⁹ Nde na ilendendala sa bée, wamozwa bomoo.»

Isambisama sa Yelusaleme

²⁰ «Emba waamowené bée Yelusaleme alungami na batuluku, oeба obokye imbelé sa bōtōnokyé phe sikokyi.

²¹ Emba, bamoba o Yuda, bée elotaka o mangomba, bamoba onte ya mokyisi, bée etokolo; bamoba o manzabi, bée saya nyolo o mokyisi!

²² Pho yamoña nkolo ya bolombe, obokye iso yakomama o buku pha Nwaphongo ikokyisame.

²³ O nkolo me, ngongo na baabasi baa ekama ná malekyele, pho mampasi makusi mamobaa o mokyisi na yoo pho ya bato me.

²⁴ Baababoma na mphata; bamokye na bée ntungye o bikolo biso, emba bato baate baaebé Nwaphongo bamooto Yelusaleme tee nono waamokoka imbelé sa bée.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

²⁵ «Bilembo bamowenene onte ya moo, onte ya bokombe na ba nyaséesi, o munse, bato baate baaebé Nwaphongo bamoba na ngongo, bamotekyenelé na boso waamowené bée maa ma ebale enene manyingane.

²⁶ Bato bamowaa na bōčō pha ilota bōče phaaomokpelemela mokyisi pho bokusi bōčo pha ikolo pha munyingana.

²⁷ Emba, bamowené Nwana wa Moto kaye onte ya mampata, na mwiya mwikye na nkyemo.

²⁸ Waamotata mapho me maso ikyelama, omielole otombe moto, pho imbelé sa iyekandola sikomi phēnēphē.»

Ete ya ḥwete ḥwa fige

²⁹ Yesu amba kula bākpela ete yonoyo yokye: «Kyeka ḥwete ḥwa fige na nzete nsuu:

³⁰ Wa lebolo yango, koefé bée mampenza nde na iikyeka obokye imbelé sa ikyete sikokyi.

³¹ Nde bomo, na bée, wamowené bée mapho maso mamaana makyelame, eba obokye Bakonzi pha Nwaphongo bokomi phēnēphē.

³² Nde phelé nawo na bée, yoo eye etelekane obokye mapho mamaana sabokylelamakyé.

³³ Ikolo na munse yamolekana, kasi maloba ma nga etemalekane.»

Nde kokyengye imbelé sisō

³⁴ «Nde kobe na bokyengyi, pho ntema ya bée saotono na malanga, biselekó na maumunya ma mokyisi, emba mokolo me saebalikyinya,

³⁵ Indokolo bōndēndi; pho ḥwa mokpelemela bato baso bali o munse.

³⁶ Kasi salala ebuu, bōndēlkye imbelé sisō, pho mapho maso mamoya mamaana mango saezwa; ombe na teme o boo pha Nwana wa Moto.»

³⁷ Yesu abaka kalekyinya nzanga o Tempelo pho ya iteya emba atokoloko waa nkoko pho ya ikye lala o ikolo sa ngomba ekyebangye bée ya baolive.

³⁸ Emba bato baso babaka baye oka ye na moyelo o Tempelo pho ya iya mooka.

22

Bakonzi bawangye iboma Yesu

¹ Eselek̄o ya Ilekana yakomaka phenenephe, eli eselek̄o ya mapa matumbe b̄éé sa mun̄o moulole mapa.

² Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba mibeko balukaka malondo ma imolemolo ph̄o bailaka b̄ato.

Yudasi kalukye iungya Yesu

³ Emba Molemba amba nyolele Yudasi okobangye b̄éé Isikaliyota, owa baka m̄onom̄o onte ya iko mbuka b̄afale.

⁴ Yudasi akyekye okana na bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bakonzi ba bakyengyele Tempelo ph̄o ya iluka malondo ma ibaungyisela Yesu.

⁵ B̄éé b̄abaka na nkyisa emba bamba okana obokye bamophe baphalanga.

⁶ Yudasi amba anola, amba tata iluka imbel̄e silaa ph̄o ya ibaungyisela yo bato saeba.

Yesu na baekosi b̄éé balengyele eselek̄o ya Ilekana

⁷ Mokolo njwa eselek̄o ya mapa matumbe b̄éé sa mun̄o, njwa kokaka, mokolo mobome b̄éé bana ba mampate ph̄o ya eselek̄o ya Ilekana.

⁸ Yesu amba ya toma Petelo na Yoane, amba w̄o na b̄éé yokye: «B̄éé kyend̄e lolambela ntoma ya eselek̄o ya Ilekana, ph̄o toze.»

⁹ Bamba motuna b̄ekye: «Kozingye obokye tokye lamba bi?»

¹⁰ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Wamunyolo b̄éé o mokyisi, wamovana na moto m̄onom̄o aphisi mbongo ya maa. Omobengye tee nōnō o ingambi sa munyolo yo

¹¹ ombe w̄o na mokolo ingambi b̄obo: «Moteye kaetune obokye: Oloteya elele eya mozaa yo ntoma ya eselek̄o ya Ilekana yo na baekosi b̄éé?»

¹² Emba moto m̄e amoeteyea elele yonoyoo eenene eya ikolo onte ya ingambi, b̄aunva b̄ongya na b̄olaa. Olambe ntoma ya eselek̄o om̄o.»

¹³ Baekosi b̄aes̄i ya kyend̄e, bakyetakanisa nde bo wabawalek̄ye yo, emb̄a bamba b̄ongya ntoma ya eselek̄o ya Ilekana.

Eselek̄o ya Ilekana eenyakune

¹⁴ Waakoka imbel̄e sa izaa, Yesu yo na batoma b̄éé b̄aes̄i ya zala o mesa.

¹⁵ Amba ya w̄o na b̄éé yokye: «Nabakyi na phowa ya izaa eselek̄o ya Ilekana eye na b̄éé minyamipha o b̄oo pha nga inyokom̄o!»

¹⁶ Ph̄o, nawo na b̄éé, esikule zaa eselek̄o m̄e mbala esuu tee nōnō wamokoka yango o Bokonzi pha Nwaphongo.»

¹⁷ Amba ya kpa kopho ya vinyo, waunva yo iphe Nwaphongo m̄el̄esi, amb̄a ya wo yokye: «Kpa kopho eye, oenywe b̄éé baso.

¹⁸ Ph̄o nawo na b̄éé: Tata lolo esikule nywa maleku ma mbuma ya vinyo tee nōnō wamoya Bokonzi pha Nwaphongo.»

¹⁹ Bobele aesi ya kpa ipa, waunva yo iphe Nwaphongo m̄el̄esi, asikyesi, amb̄a ya b̄aphe sango yokye: «Eye eli nzoto ya n̄ga, iambemi phoya b̄éé. Nde kokyele bomo ph̄o ya inzumunyaka.»

²⁰ Nde bomo waunva b̄éé izaa, amba ya kpa kopho yokye: «Kopho ya maleku eye eli ya sangola eenyakune ya malongo manga maamosweye ph̄o ya b̄éé.»

Yesu aimosi obokye baamoungya

²¹ «Kasi kyeka: Moto okonzungya, kaze na n̄ga o mesa wawa!

²² Ph̄o Nwana wa Moto amowa bo owa unva b̄ongya Nwaphongo. Kasi nḡongo ya moto owa moungyal!»

²³ Emba baekosi b̄amba tata itunana onte ya b̄e, ph̄o ya iyeba nza okoky ikyela babona.

Oolekyi na ngambo nza

²⁴ Baekosi b̄amba tata iyika ziko ph̄o ya iyeba olekyi na ngambo onte ya b̄e.

²⁵ Yesu amba ya wo na b̄éé: «Bakonzi ba nkyisi bakyele na makonzi ma b̄éé yaa bonkolo, na baakonza nkyisi bazingye obokye ba b̄abangakye “bato baakyele b̄ola”.»

²⁶ Ph̄o ya b̄éé, yango sab̄a babona. Kasi olekyi b̄ola onte ya b̄éé akpe elele ya mosi, emba oookokambe akpe elele ya okoekeyele.

²⁷ Moto ozasi o mesa na okomokyelele, olekyi na ngambo nza? Teli ozasi o mesa? Kasi n̄ga, nali onte ya b̄éé o elele ya okoekeyele.

²⁸ B̄éé oli bato b̄abaka na n̄ga o minyoko miso ma wenekye n̄ga.

²⁹ Emba n̄ga, naephē Bokonzi nde bo wa bompe Tata:

³⁰ Yango m̄ena b̄éé wamozaa, wamunywa o mesa ma n̄ga o Bokonzi pha n̄ga. Wamba na zala o biziye ba bokonzi ph̄o ya itena malombe ma maftota iko mbuka mafale ma Isalayele.»

Yesu aimosi obokye Simo Petelo aamoangana

³¹ Nkolo amba ya w̄o na Simo Petelo yokye: «Simo, Simo, Molemba aeyongyi ph̄o ya iyeninga bokonyingye b̄éé mbuma ya ble.»

³² Kasi n̄ga, nabondesi ph̄o ya we obokye ianola sa we sango sa unva. Emba iwe, waamo ya mbutolela we, okuya b̄ebi na we.»

³³ Petelo amba ya wo ne yokye: «Nkolo, nga naanosi inyelo o boloko naa iwa na we, elele yoncya.»

³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Petelo na wo na we ngakye, nde o mokolo njwa lollo, soo sa botongoye, wa munzanga mbala iyato, obokye toonzebe.»

Baphalanga, ikuba na mumphata

³⁵ Bobole Yesu amba ya tuna baekosi bëe yokye: «Waaetomaka nga sa baphalanga, sa ikuba, sa mapapa, bëe wazangaka ekpe?» Bamba buya bekkye: «Phe.»

³⁶ Amba wo na bëe yokye: «Kasi, unjawjwa eye, ooli na baphalanga, abophile; nde bomo na ooli na ikuba; emba ootoli na mumphata, aungya munkoto nwe pho aombe mumphata.»

³⁷ Pho, na wa na bëe, esengyesi obokye maphoo maakoma bëe pho ya nga o buku pha Nwaphongo mama makylema: «Bamunyosa o molongo njwa bafomi.» Nde phele, maphoo maankyekeyi, mamokyelama.»

³⁸ Baekosi bamba ya wo ne bekkye: «Nkolo, kyeka mphata ibale.» Amba ya fabuyisa yokye: «Wakokyi.»

Yesu kabondèle o ngomba ya baolive

³⁹ Yesu atokosi, aesi ya kyende o ngomba ya ba olive, bowamelekye yo. Baekosi bëe bamba ya mobenga.

⁴⁰ Waakoma bëe o elele me, amba ya wo na bëe yokye: «Bondèle pho bëe sakaa o bimekyi.»

⁴¹ Amba ya mana wali bëe, amigbosi njwana imbare, akye kusama, atati ibondèle yokye:

⁴² «Tata, bo ozingyi manya kopho ya bolosi eye oka nga. Kasi sakyela boozingye nga, kyela nde boozingyi we.»

⁴³ Emba anzelu monomo owa ikolo, amba motokolele pho ya imokuya.

⁴⁴ Na ngongo boikye, amba kula bëondèle na bokusì. Ephamisa ye ebuto itanga o se ndokolo matanga ma malongo.

⁴⁵ Waunva yo ibondèle, atemi, aesi yakye oli baekosi bëe. Akye batakana balasi ebu na ngongo.

⁴⁶ Amba ya wo na bëe yokye: «Mènse ye, kolale! Langwa, bëondèle pho bëe sakaa o bimekyi.»

Baakye Yesu

⁴⁷ Waataba Yesu kawo, bobole bato baikye baesi. Yudasi monomo na baekosi iko mbuka babale, moto owaabaka o boo pha bëe. Amba ya susinya phenephe na Yesu pho ya imoyamba.

⁴⁸ Kasi Yesu amba ya wo ne yokye: «Yudasi, koyambe Nwana wa moto, pho ya imungya!»

⁴⁹ Waawene baekosi ba Yesu maphoo malukye ikyelama, bamba motuna bekkye: «Nkolo, tonwane na mphata?»

⁵⁰ Emba monomo na bëe, aesi ya tena itoo sa boloo sa mombo wa nganga munene wa Nwaphongo.

⁵¹ Kasi Yesu amba ya wo yokye: «Le kyela bafona, wakokyi.» Amba phila itoo sa moto me, amba mobikya.

⁵² Emba Yesu amba ya wo na baa yakaka ya moakya, bakonzi banganga ba Nwaphongo na bafonzi ba banza Ingambi siinene sa losambo na ba nkumu, yokye: «Pho ya iya nzakya oesi na mphata naná kpoung o mañoko ndokolo nga nali mwibi!

⁵³ Nkolo iso, nabaka na bëe o Ingambi siinene sa makyita, toikaka nzakya. Kasi imbele sisi sili sa bëe, na sa bokonzi phaa enzombi.»

Petelo aanga Yesu

⁵⁴ Baakye Yesu, baesi yakye ne bamunyose o ingambi sa nganga munene wa Nwaphongo. Petelo abaka kababengye na itakte.

⁵⁵ Balosaka njwenya o motema njwa lophango, Petelo akyekye ne zala onte ya bato baabaka baoto njwenya.

⁵⁶ Njwanjwasì monomo wa etoma, aesi ya mowene azasi phenephe na njwenya, aesi ya molembetela amba ya wo yokye: «Moto oyo ne abaka na Yesu.»

⁵⁷ Kasi Petelo amba angana yokye: «Ijwanjwasì oyo, nga si moebe.»

⁵⁸ Nwana bote, moto mosuu waamowene yo, amba ya wo yokye: «Na we oli monomo na bëe.» Kasi Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Lele lolo, nga phe!»

⁵⁹ Sima ya ngonga yoncya, moto mosuu atingami na Petelo, amba ya wo ne yokye: «Nde phele, moto oyo abakyi na Yesu. Pho ne ali moto wa Galileya.»

⁶⁰ Kasi Petelo amba ya buya yokye: «Lele lolo, siebe maphoo malukye we iwò.» Nde waataba yo iwò, soo esi ya tongo.

⁶¹ Nkolo aekpa, aesi ya kyeka Petelo. Emba Petelo amba ya umunya maphoo maawoko Nkolo ne obokye: «Mokolo njwa lolo eye, soo sa botongoye, wa munzanga mbala iyato obokye toonzebe.»

⁶² Emba Petelo amba ya tokolo, abuto ilela na ngongo ikye.

Bato batosi Yesu baambi na mowanda

⁶³ Bato baabaka bakyengele Yesu, bamoekyekeye, bamba na mowanda.

⁶⁴ Bamozibaka miyo, bambe motuna bekkye: «Teya obokye oli moimosi! Oewandu nza?»

⁶⁵ Bakulaka motola na boikye.

Yesu kasambe o ikyita siinene

⁶⁶ Waayé bunya, báñkumu bá ñayuda, bákonzi bá ñanganga bá Nwaphongo na bateye bá mifeko, baesi yaangana ikyita sinéne, bamba báyelela na Yesu.

⁶⁷ Bamba ya motuna békaye: «Bo oli Masiya? Oloumole.» Yesu amba ya bábuyisa yokye: «Bo naeimosi, otoonzanole,

⁶⁸ na bo naetumi motuna, otombuyisa.

⁶⁹ Kasi tata lolo, Nwana wa moto amokyé zala o ebóko ya boloo ya Nwaphongo, owa miwya.»

⁷⁰ Emba, bée sáso bamba ya motuna békaye: «Iwé nde Nwana wa Nwaphongo?» Amba ya bábuyisa yokye: «Bé mampenza owóo, eli nga.»

⁷¹ Emba bée bamba ya wó békaye: «Tonekula luka manzoka maaye, bángá mampenza tookyi munóko nwé!»

23

Bákaye na Yesu oboo pha Pilata

¹ Bato sáso baabaka o ikyita baesi ya temé, bamba ya kye na Yesu oka Pilata.

² Emba bamba butwa imophunda bóbó: «Tokye zwa moto oyo kaambya mobulu o mokyisi njwa bángá: Kakatele bato saphuta imputi ya Kaisala, kambe na miñanga Masiya na mokonzi.»

³ Pilata amba motuna yokye: «Iwé mokonzi njwa ñayuda?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Ewó nde wé.»

⁴ Pilata amba ya wó na bákonzi bá ñanganga na ná moluku njwa bato yokye: «Sikyi zwa ewele ya inyete moto oyo.»

⁵ Kasi bée bamba ititala na iwó békaye: «Katomisa bato na mateya me obokye bákyele mobulu o Yuda mobimba, tata o Galileya tee nónó wawa.»

⁶ Waaoka Pilata baabona, amba tuna naa moto me ali moto wa Galileya.

⁷ Waefá yo obokye Yesu ali moto wa mokyisi njwa Elode, amba ya mobuya oka Elode owabaka ne mi nkólo me o Yelusalémé.

Bákaye na Yesu oboo pha Elode Antipasi

⁸ Wawéne Elode Yesu, asepelaka na foikye, pho tata kala abaka na phowa ya imowéne, pho ya maphoo mábaka yo kaokye pho ye. Ambaka baa kamokyekyele naa amokyela elekyesako.

⁹ Emba, amba tuna Yesu mituna miikye, kasi Yesu taika mobuyisa na lowóo.

¹⁰ Bakonzi ba ñanganga bá Nwaphongo na bateye ba Mifeko babaka wa mo, báñkophundaka na bokusi.

¹¹ Elode na batuluku bée bamba motiyola, bamba moçkyé; bamba molasa etobu yoonóno elaa, amba mobuya oka Pilata.

¹² Mokólo me, Elode na Pilata babutwaka ekamba, bée baabaka phanza ñanguna.

Bátenesi Yesu bolombe pha iwa

¹³ Emba Pilata amba ya bángá bákonzi bá ñanganga bá Nwaphongo, bákonzi bá mokyisi,

¹⁴ amba wó na bée yokye: «Béee onzelesi na moto oyo pho kowó obokye kakosa bato bamane o nzela elaa; kasi nga, oomotuni nga o miyo ma bée, sikyi mozwa nónó na ewele eekokyí na imoakyá onte ya maphoo maso maamophunde na bée:

¹⁵ Elode ne taikyi mozwa na lowó, pho akuli lobuyisa yo. Yango mena tewali lowó lokoyá na iwa onte ya maphoo makyla yo.

¹⁶ Namophe nde etumbu, bámozinde phimbo emba bamolee kakyende.»

¹⁷ [O biyenga bisó ba Ilekanaa, Pilate abaka kabatokolele moto móñomo wa bólóko.]

¹⁸ Kasi bée sáso bamba arjwana békaye: «Omobome emba olokandolele Balafá.»

¹⁹ Bakangaka Balafá o bólóko pho bato báñkophóko o mokyisi, emba abomaka moto.

²⁰ Pilata amba kula ya wóó na bée na ndengye ya iluka ikandola Yesu.

²¹ Kasi bée bamba arjwana békaye: «Omobakte o ekulusu, omobakte o ekulusu.»

²² Mbala eya iyato, Pilata amba wó na bée yokye: «Boße iye bokyesi moto oyo? Sizwe boße bokyesi yo pho akokyé na iwa. Namophe etumbu ya phimbo emba namole kakyende.»

²³ Kasi bée báititalaka nde na ianjwana nzaga, na iyonga obokye abakyeme o ekulusu, emba nzanga ya bée ya baka kyikole nde bokosi.

²⁴ Emba Pilata amba tena lowó me ndengye eya ongaka bée.

²⁵ Amba kandola moto owa ongaka bée, iyo owa kangaka yo o bólóko pho ya itombó na iboma moto. Ka pho ya Yesu, amba moambya obokye báñkophundaka boozingyi bée.

Babakyi Yesu o ekulusu

²⁶ Waefá batuluku bákyende na Yesu, baesi yakpa moto móñomo wa mokyisi njwa Sirene nkombo ye Simo kaute o inzabi. Baesi ya mophisa ekulusu pho aenyanya o sima ya Yesu.

²⁷ Moluku njwa bato moikye njwabaka momobengye, na babasi bába bámiwande mantolo na imiima pho ye.

²⁸ Yesu amba miekpinya biili bée amba wó na bée yokye: «Bana ba babasi ba Yelusalémé, salela pho ya nga kasi lela pho ya bée mampenza na pho ya bana ba bée.»

²⁹ Pho kyeka nkólo kyiye yaamowóó bée obokye: “Nkónzo na babasi baa komba na baatebaika bota na baatebaika nwyangya.”

³⁰ Emba bāmōbutwa iwōō na mangombā obokye: "Kaa o ikolo sa bāngā!" na nā makosi obokye: "Olozibē".

³¹ Phō bābākyesi bābōna na īwete mōbio, mi īwāaunga yambā ba bō?"

³² Bayakaka na nā bato bābale bāsūu, bato bābē, phō bābābōme na Yesu elele yōnōyō.

³³ Waakoma bēē o elele ekyebangye bēē «Engyengyele», wamō, bāmbā mōbāka na bato bābē bābale bāabāna, ona o bōlōo, omoyōkō o bōwēe.

³⁴ Emba Yesu ambā wo yōkye: «Tātā, obalimbīsa phō tebāebe ikyikyē bē.» Bāmbā maa mbēsē phō ya ikāba bitobu bē.

³⁵ Bato bātemekyē wamō phō ya ikyeka; bāakonzi, bē, bāmoekyēkyē, bēkyē: «Abikyaka bato bāsūu, amibikyā yo mampenza bō ali Masiya owa olo Nwaphongo!»

³⁶ Batuluku na bēē bāmoekyēkyē mē. Bāmbā ya susana phō ya imophe maleku maa ngāa, bēkyē:

³⁷ «Bo oli mokonzi īwa bayuda, omibikyā wē mampenza!»

³⁸ Yaabāka na ikomi sōnōcō o ikolo se: «Moto oyo ali mokonzi īwa bayunda.»

³⁹ Mōnōmō na bāto bābē bābabāka bēē o ekulusu amotolaka yōkye: «Iwē tolī Masiya? Omibikyā wē mampenza, ombe lobikyā na bāngā!»

⁴⁰ Kasi omoyōkō ambā mooya obokye: «Iwē toolote Nwaphongo? Phō nawē ozwe nde etumbu bōmo mē.»

⁴¹ Phō ya bāngā, eli bosembo: Tozwe bōbē phāakyelaka bāngā; Kasi yo taika kyela bōbē bōnōbō.»

⁴² Emba ambā ya wo yōkye: «Yesu, onzumunyaka waamoya wē o bōkonzi phā we.»

⁴³ Yesu ambā mobuyisa yōkye: «Nde phele na wō na we: Lōlō, wa mōbāa na nga o paladiso.»*

Iwa sa Yesu

⁴⁴⁻⁴⁵ Waakoma bunya i moto, moo moesi ya mana. Enzōmbi yambā ya zīfa mokyisi mobimba tee nōnō o ngongā ya iyato eya nkōnkōlo. Emba etobu eyanda eyabāka o Tempelo yakakwāka na mībāle. ⁴⁶ Yesu ambā yaanjwana īwangye mokusī yōkye: «Tata, naambye molimo īwa nga o mābōkō ma wē.» Waaunva yo iwō bābōna, akati motema.

⁴⁷ Waawēne mokonzi īwa batuluku maphōō masō mābākyi malekane, ambā kumbela Nwaphongo yōkye: «Nde phele, moto oyo abākyi moto wa bosembo.»

* **23:43 23:43** Paladiso eli elele eya ema bato bāanolā Nwaphongo bō ba we. Mokyisi īwa nkyisi. † **23:55 23:55** Malasi me mautamaka na nkata na nā bībolo ba solo elaa. Lokola nkata ya tii, mundulumba, ngola, yombo. * **24:1**

⁴⁸ Bato bāsō bāayakaka yaangana phō ya lowō me, wawēne bēē maphōō malekāa, bābutwaka oka bēē na ikyēmi miwanda mantolo.

⁴⁹ Bikamba ba Yesu bīsō, ebe na bābāsi bāabāka bāmosbengye tata nōnō Galileya bātemekyē itakye phō ya ikyeka yaabāka kyilekane.

Ndengye eya kundama Yesu

⁵⁰ Ikyēka bōbō, moto mōnōmō na nkombo Zozefu aesi; abaka mōnōmō na bato ba ikyita siinēnē, moto molāa na wa bosembo.

⁵¹ Iyo alekye maumunya na maphōō maabāka bāa ikyita sinēnē bākyele. Iyo moto wa Alimatayi, mokyisi mōnōmō īwa bayuda. Abaka kaziya Bokonzi phā Nwaphongo.

⁵² Aesi ya kye onga Pilata ebembe ya Yesu.

⁵³ Bōbēle, aesi ya eyuya, ambā ya mozinga na etobu ambā molangya o ilita sa ima bēē o motema īwa mābāngā, omōo naino tebakundi moto.

⁵⁴ Yaabāka mōkōlo īwa ilengyelē mōkōlo īwa sabāta eyalukaka na itata.

⁵⁵ Bābāsi bābabāgaka Yesu uta o Galileya bāesi na Zozefu molōngō. Bābabāka bākyekyē o ilita ndengye eyalangyaka bēē ebembe ya Yesu.[†]

⁵⁶ Bōbēle bāesi ya butwa, bāmbā bōngya malasi na mauta maa solo elaa phō ya ebembe ya Yesu.

Emba mōkōlo īwa sabāta bāamba emaa bōkoongye mībeko.

24

Yesu akundoo

¹ Mōkōlo īwa sabāta moumbo, na moyēlō, bābāsi bāesi ya kyende o ilita bāphisi malasi mābōngyaka bē.*

² Bāesi ya kye zwa ibāngā simani o munōkō īwa ilita.

³ Waanyōlō bē, tebāikyi kye zwa nzoto ya Nkolo Yesu.

⁴ Waabā bēē sakula eba maphōō maa iwōō, kyeka bōbō bato bābāle balati bitobu bitane pēē bāesi yabatōkōle.

⁵ Na bōna bōōbō, bāmbā nyōkyē mābōō o se wāba bato bābāna bāwō na bēē obokye: «Phō ya'yē kolukye moto ooli na bōmōo onte ya bāwe?»

⁶ Tali wāwa, kasi akundoo. Umunya ya ewolekye yo waataka ba yo o Galileya.

⁷ Awōkō yōkye: «Esengyēsī obokye Nwana wa moto aambyame o mābōkō ma

* **23:43 23:43** Paladiso eli elele eya ema bato bāanolā Nwaphongo bō ba we. Mokyisi īwa nkyisi. † **23:55 23:55** Malasi me mautamaka na nkata na nā bībolo ba solo elaa. Lokola nkata ya tii, mundulumba, ngola, yombo. * **24:1**

batō ba masumu, bāmōbākye o ekulusu emba o mokōlo ḥwa iyato akundwe.”»

⁸ Emba bāmba umunya maloba me.

⁹ Waa uta bēe o ilita, bāmba ya imola mapħoċċa maso mamana oka bāekosi iko mbuka monomo na batō basuu baso.

¹⁰ Babāsi me yabaka Maliya ma Magadala na Zaani na Maliya nyang wa Zake. Na bābāsi basuu bāabaka na bēe molongo baimolaka batoma nde bomo.

¹¹ O miyo ma bē, maloba me temai kaka bāa na ntina emba tebambaka na anolela bābāsi me.

¹² Kasi Petelo amba ya kyilingana o ilita; waaminya yo ikyeka, aweni nde bitato na bitato. Amba ya butwa oka ye na ikamwa na isoo yaalekanaka.

Yesu atokolesi bāekosi bābale o nzela ya Emaus

(Malako 16.12-13)

¹³ Kyeka nde muna mokōlo me, bābale onte ya bēe bākyendekye o mokyisi monomo nkombo Emaus, itakye na Yelusaleme ngonga ibale ya itambula.

¹⁴ Babaka bawōnō onte ya bēe na mapħoċċa maso maleka.

¹⁵ Emba, waaba bēe bāsolole na ika ziko, Yesu yo mampenza aesi phenephe na bē, atati itambula na bēe nzela yōnoyo;

¹⁶ kasi miyo ma bēe mazibamaka, tebakkoka imoeħa.

¹⁷ Yesu amba ya batuna yokye: «Mapħoċċa iye maabakyi bēe koikye ziko o nzela?» Emba bāmba tēm, batondaka na ngōng.

¹⁸ Monomo na bē, nkombo Kleopasi, amba ya motuna yokye: «Onte ya bato bāso bāali o Yelusaleme, eli nde wē otoeħe mapħoċċa mauti ilekana inkolo iye?»

¹⁹ Amba ya batuna yokye: «Mapħoċċa iye?» Bāmba mobuyisa bēkye: «Mapħoċċa maakyejki Yesu wa Nazalēt, oobakyi moimosi monomo wa mwiya ḥwa bitoma na ḥwa maloba o miyo ma Nwaphongo na o miyo ma bato bāso.

²⁰ Bakonzi ba bānganga ba Nwaphongo na bakonzi ba mokyisi bāmoambe obokye bāmōbōmē emba bāmba mobaka o ekulusu.

²¹ Emba bāng, tolemelaka obokye bākyi moto ounvakyi manya Isalayelē o boombo. Kasi lolo eli mokōlo ḥwa iyato tata waakyelama mapħoċċa me.

²² Kasi bābāsi bāayōkō bāaħe na bāng bālōkamwisa: Bākyekye na moyelo o ilita

²³ emba waaba bēe sakye zwa nzoto ye, bāya wō bēkye bāwēni bānza bāwō na bēe obokye ali na bōmōo.

²⁴ Bēbi na bāng bāayōkō bāmba ya kyende o ilita, bēe bāmba kye wene nde bō wawōkō bābāsi me; kasi yo, tebāika mowenē.»

²⁵ Emba yo amba ya wō na bēe yokye: «Ooo! Bēe bātā bāzanga mayele, na mandondo makusi o ianola yaa wōo bāmosi ba Nwaphongo!

²⁶ Tesengyelakyi obokye Klisto aokye bōlosi emba ambe nyōlo o nkyemō ye?»

²⁷ Emba amba bālimbole īso yakoma bēe o buku pha Nwaphongo pho ye tata oka Mose tee nōnō oka bāmosi ba Nwaphongo baso.

²⁸ Bāmba ya koma phenephe na mokyisi mokyendē bē, yo amba kyela ndokolo kalekane.

²⁹ Bāmba ya mozimba bēkye: «Bunya bōleka, lala na bāng wawa.» Emba amba ya nyōlo o ingambi pho ya ilala na bē.

³⁰ Nzuka wa ba yo na bēe o mesa, amba kpa ipa, aphe Nwaphongo melesi, asikyesi emba amba bāphē sango.

³¹ Emba miyo ma bēe māmba ya ingwa bāmba moeħa, bōħeħe aesi ya lemo.

³² Emba bāmba butwa itunana obokye: «Mandondo ma bāng tematondakyi na nkyisa waaba yo kalolimbole o nzela mapħoċċa maakoma bēe o buku pha Nwaphongo?»

³³ Nde imbeħel me, bāesi ya tēm, bābuto o Yelusaleme. Bakye takana bāekosi iko na monomo baanga na bēbi na bē.

³⁴ Bāmba bāimola obokye: «Eli nde phel! Nkolo akundo. Atokolesi na Simo.»

³⁵ Emba bāekosi bābale bāħħana bāmba bāimola mapħoċċa maso malekanaka o nzela na ndengye eyamoeħaka bēe na ikyes mapā.

Yesu amiweninye na bāekosi bē
(Matiye 28.16-20; Malako 16.14-18;
Yoane 20.19-23; Bitoma 1.6-8)

³⁶ Waaba bēe bāwō bāaħona, Yesu yo mampenza aesi ya batokolele atemi onte ya bē, amba ya wō na bēe yokye: «Bose bō bée na bēe.»

³⁷ Na bōċċo, bāwēnēkye inganga, bāumunyaka obokye bāwēni mozisi.

³⁸ Emba amba wō na bēe yokye: «Pho ya'ye mandondo ma bēe mali o ikolo? Pho ya'ye koikye ziko?»

³⁹ Kyeka matandala na makaka ma nga: Eli ndenga. Kyeka, inkume, mozisi tali na nsoti na nā mpeeb bokonvēne bēe na yango bobo.»

⁴⁰ Waa wō yo bāħona, amba ya bateya matandala na makaka me.

⁴¹ Tebakkoka naino anola pho ya nkyisa, bābāsi bākamwe nde bokamo. Emba Yesu amba ya batuna yokye: «Oli na ḥwana ekpele wa iza wawa?»

⁴² Bāmba mophē ete ya swe eya kalanga bē.

⁴³ Amba ekpa, aesi ya ezaa o miyo ma bē.

⁴⁴ Boñele amba ya wo na béez yokye: «Kyeka mapħoo maewżeleye nga wataaka ba nga na béez: Esengyesi obokye mapħoo maso maakoma béez pho nga o buku pha Mibeko ma Mose, baimosi ba Nwaphongo na o Meembo makokyisame.»

⁴⁵ Emba amba ya ingola mayelə ma béez pho basċoslo yaakoma béez o buku pha Nwaphongo.

⁴⁶ Amba na wo na béez yokye: «Eli nde bowakoma béez obokye: Klisto amooka bōċċi amba na kundwa onte ya baww mokolo nja wa iyato.

⁴⁷ Baamba na teya na nkombo ye ibongola mandondo na ilimbisa sa sumu o nkyisi iso, tata na Yelusaleme.

⁴⁸ Eli nde béez mana manzoka.

⁴⁹ Emba nga, namoetomela yaa elakyela Tata. Béez oikalaka nde o mokyisi munene mumu nōnō wamotonda béez na mwiya nja wa mouta o ikolo.»

Yesu abaa o Ikolo

⁵⁰ Boñele amba ya kyendə na béez tee mbale ya Betani, amba ya tomba maħoġo, amba bapambola.

⁵¹ Waabba yo kaħapambole, amba ya kaħana na béez nōnō waa baa yo o ikolo.

⁵² Waaunva béez imokusamela, bamba ya butwa o Yelusaleme, batondi na nkyisa.

⁵³ Nkolo iso babaka o Ingambi siinene sa Nwaphongo pho ya imokumbela.

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Yoane Mapħoċċa ma etatele

O nte ya Masimo maso Maalaa mane, eyaka Yoane yakyesene na boikye na eyaka Matie, Malako na Luka. Yakokana na maaka bée nde na simo ya minyoko ma Yesu (Yoane 18-19), na ná ndambo ya mapħoċċa maayoko.

Mokanda ɳwa Yoane moli na bitee binene bibale:

Yoane 1-12: Imbele sa Yesu sabokokakye (kyeka o 2.4)

- Yoane 1.1-18: Malofa ma etatele. Yesu ali Iloħa sa Nwaphongo saabutwa moto; yo ayelela ħato moo na ħomo
- Yoane 1.19-51: Yesu atati imomola na ħato bée, Yoane Mobatise, Andele, Petelo, Filipe, na Natanaele
- Yoane 2.1-12.36: Etoma ya Yesu. Yesu avani na ħato ndengye na ndengye, emba akyela na bilekys-sako sambo: Bolonga pha Kana; mwana wa mokonzi, etuku; Yesu azeye ħato nkoto itano; atambusi o ikolo sa maa; abikye moto owa pholoi miyo, akundosi Lazalo
- Yoane 12.37-50: Yesu aweni obokye ħato bale imoanola

Yoane 13-21: Waakoka «Imbele sa Yesu»

Yoane 13-16: Mateya ma Yesu ma suka

Yoane 17: Ibondesi sa Yesu siinene

Yoane 18-21: Minyoko na ikundwa sa Yesu. Yesu amiweninye oka īaekosi sambo

Yoane akomaka Simo Elaa «phoċċ bée oanole obokye Yesu ali Masiya Nwana wa Nwaphongo. Bo bée oanosi bómoo, yo amokyela obokye ozwe bómoo phaa bōfieles» (20.30-31).

Etatele

¹ O etatele Iloħa abaka, Iloħa abaka oka Nwaphongo, Iloħa abaka Nwaphongo.

² O etatele abaka oka Nwaphongo.

³ Mbolo iso yakylema nde ne, bo se phe ekpele yonoyu nde teyakye-lama.

⁴ Iso yaakyelama ne ili na bómoo, emba bómoo phabaka moo ɳwa ħato.

⁵ Moo muungyengye onte ya enzombi, emba enzombi teikyi koka imozimya.

⁶ Yabaka moto mōnōmō, owatomaka Nwaphongo: Nkombo ye yabaka Yoane.

⁷ Iyo aesi iya ħa nzoka, pho awċċe moo, pho ya obokye ħato bāso baanole pho ye.

⁸ Iyo mampenza taikaka ħa moo, kasi ayakaka ya wō nde pho ya moo.

⁹ Iloħa abaka nde ɳwaakolo munyele ɳwaya o mokyisi, ɳwaangyengyele moto munsu.

¹⁰ Abaka o mokyisi, mokyisi ɳwakylama nde ne, kasi mokyisi tejwaika moeħba.

¹¹ Aesi o mokyisi nwé mampenza, kasi ħato bée tebaikyi moyamba.

¹² Kasi oka baamoyambi, baanosi na nkombo ye, abaphe bokonzi pha ibutwa bana ba Nwaphongo.

¹³ Bée tebaika botama na malongo, na ná phowa ya moto, kasi na Nwaphongo.

¹⁴ Iloħa amibuye moto ambi ya zala onte ya banga emba toweni nkycem ye.

Nkycem me eli obokye, Nwana nde mōnōmō, oħawtonda na ngolu na ná phelie yauta na Tata.

¹⁵ Yoane aajwanaka, amba imola pho ye yokye: «Kyeka owa wōkō nga obokye: O sima ya nga, kyeye moto mōnōmō ookondekye, pho abaka o boo pha nga.»

¹⁶ Pho nde ne owa iso, banga bāsō tozwa ngolu o ikolo sa ngolu.

¹⁷ Bo Mofeko ɳwambyamaka o mabokō ma Mose, ngolu na phelie yaya na Yesu Klisto.

¹⁸ Moto mōnōmō taikawene Nwaphongo; kasi Nwana nde yo mōnōmō ooli Nwaphongo, yo ooli onte ya Tata, aloteya yo.

Yoane aimosi pho ya Yesu

¹⁹ Kyeka munoko ɳwa Yoane imbele saba yo o Yelusaleme, waamotomela Bayuda banganga ba Nwaphongo na balewi pho ya imotuna motuna obokye: «We oli nza?»

²⁰ Taika zita, amba wō yokye: «Nga sili Klisto.»

²¹ Embla bamba motuna békkye: «We oli nza? Oli Eliya?» Amba buya yokye: «Nga sili Eliya». «Oli Moimosi?» Amba buya yokye: «Phe».»

²² Embla bamba wō ne békkye: «We ombi ħa nza? Pho tokye imola falotomakyi! Kowu bo pho ya we mampenza?»

²³ Amba ya wō yokye: «Nali ɳwesi ɳwa moto okoa jwane o obokye obokye: «Bongya nzela ya Nkolo!»» Bo wawo moimosi Izaya.

²⁴ Nuzka ħato ħatomaka bée ħabaka Bafalisayi.

²⁵ Bamba kula nde motuna békkye: «Bo tobee Klisto, naa Eliya, naa Moimosi, pho ya'ye kofatisa?»

²⁶ Yoane amba b̄abuyisa yokye: «Nga, nañatasa na maa. Onte ya b̄e, moto m̄on̄om̄o ali, b̄e toomoebe.»

²⁷ Kaye o sima ya nga, sikokyi na iyingola simbi ya bikoto b̄e.»

²⁸ Maph̄o maso mamana malekanaka o Betani o mokukulu moyoko ḥwa Yaladene, waabaka Yoane kabatisa.

Yesu, Nwana wa mpate wa Nwaphongo

²⁹ Bo yana, aesi ya wene Yesu kaye bili yo, amba wo yokye: «Kyeka Nwana wa mpate wa Nwaphongo okomanya sumu ma bato.»

³⁰ Eli nde pho ye nawōkō obokye: «O sima ya nga moto ookoye kandekye, pho abaka o boo pha nga.»

³¹ Nga mampenza, simoebé, kasi nde pho ya imiweninya s̄ee oka Isalayelē, yangomena naesi iyabatisa na maa.»

³² Yoane amba wo yokye: «Nawenekye Bolōbō boute o ikolo ndokolo inkotonwenya, b̄oesi yakye t̄eme o ikolo s̄ee.»

³³ Emba nga siikaka nweba, kasi owantomata ibatisa na maa, eli yo o wa wo na nga obokye: «Owa mowene we Bolōbō boute bokye t̄eme o ikolo s̄ee, eli yo o wa mobatisa na Bolōbō Bosantu.»

³⁴ Emba nga, nambo wene, na wo ngakye, iyo ali Nwana wa Nwaphongo.»

Baekosi ba Yesu baa boo

³⁵ Bo yana, Yoane akulaka ba o elele me, yo na baekosi b̄e b̄abale.

³⁶ Waawene yo Yesu katambule, amba wo yokye: «Kyeka Nwana wa mpate wa Nwaphongo!»

³⁷ Wamooka baekosi b̄abale kawo b̄abona, b̄amba b̄enga Yesu.

³⁸ Yesu amba ya miekpinya, waawene yo obokye b̄amobengye, amba wo na b̄e yokye: «B̄e kolukye'ye?» B̄amba buya b̄ekye: «Labi — kyelukye iwo bokye Moteye —, kobe bi?»

³⁹ Amba wo na b̄e yokye: «Yaka wamowene.» Emba b̄amba ya kyende, b̄amba ya kye wene elele ekye be yo, embabamba ya zala ne mokolo me. Yabaka phenephe ngonga ya iko.

⁴⁰ Andele, ḥwana nyango na Simo Petelo, abaka m̄on̄om̄o na b̄abale baokaka Yoane na b̄abangaka Yesu.

⁴¹ O boo pha bato baso, amba kye zwa ḥwana nyango Simo, amba wo ne yokye: «Toweni Masiya.» — Kyelukye iwo bokye Klisto.

⁴² Amba yakye ne oka Yesu. Wamolebetela yo, Yesu yokye: «Oli Simo, ḥwana wa Yoane, b̄amoebanga Sefasi.» — Kyelukye iwo bokye «Petelo».»

⁴³ Bo yana, Yesu aesi kyende o Galileya. Amba yakye zwa Filipe amba wo ne yokye: «Imbengye!»

⁴⁴ Filipe abaka moto wa Betesaida, mokyisi ḥwa Andele na Petelo.

⁴⁵ Filipe amba yakye vana na Natanayelē, amba wo ne yokye: «Toweni owakoma b̄e maph̄o me o buku pha mibeko ma Mose na baimosi: Eli Yesu, ḥwana wa Zozefu owa Nazalēte.»

⁴⁶ Natanayelē amba wo yokye: «O Nazalēte wakokyi itoko lowa lolaa?» Filipe amba wo yokye: «Yaka ya kyekye.»

⁴⁷ Yesu amba ya kyeka Natanayelē okoye bili yo, amba wo na bato baabaka ne pho ye yokye: «Kyeka owakolo moto wa Isalayelē ootoli na b̄e.»

⁴⁸ Natanayelē amba motuna yokye: «Konzebe bi?» Emba Yesu amba mobuyisa yokye: «Waaba Filipe saboebangakye, waaba we o se ya ḥwete ḥwa fige, naewenekye.»

⁴⁹ Natanayelē amba buya yokye: «Labi, oli Nwana wa Nwaphongo, oli mokonzi ḥwa Isalayelē.»

⁵⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Oanosi nde pho nawo na we obokye naewenekye o se ya ḥwete ḥwa fige. Wamowene maph̄o maikeyi malekyi bonene ileka lolo.»

⁵¹ Emba amba kula wo yokye: «Phelē phelē nawo na b̄e, wamowene ikolo siingo, emba fanze ba Nwaphongo babaa baute o ikolo sa Nwana wa Moto.»

2

Eselekō ya bolonga o Kana

¹ Mokolo ḥwa iyato, eselekō ya bolonga yabaka o Kana o manyete ma Galileya, emba nyango wa Yesu abaka omo.

² Yesu na baekosi b̄e b̄ababangaka na b̄e o eselekō me.

³ Waunva maleku, nyango wa Yesu amba wo ne yokye: «Tefakuli ba na maleku.»

⁴ Kasi Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Mama, nga na we lowo iye? Imbele sa nga naino tesikokyi.»

⁵ Nyango amba ya wo na bato baetoma yokye: «Kyele iso yaamoewole yo.»

⁶ Mambongo motoba, maakyela b̄e na mañanga, maabaka Bayuda bakyelele pho ya imikunyola boo okowō mibeko ma b̄e, maabaka wamo. Mbongo yonou yonou kyenyolo balitele ḥwambi naa iko.* ⁷ Yesu amba ya wo na bato baetoma yokye: «Tonza mambongo mamana na maa.» Emba b̄amba matonza nono o munoko.

⁸ Yesu amba ya wo na b̄e yokye: «Unjwanja eye, toka ndambo ya maa me,

* 2:6 2.6 Litele: Ekyelele ya damuzani (ndangyi ya ba litele ikoo).

okyé maphe mokolo wa esélékó.» Bamba yakye mophé mango.

⁹ Emba waamameka yo, maa mabutoo maleku. Taikaka eba biute mango, yaebaka nde batokaka mana maa. Bobele mokolo esélékó amba wó na molongyi

¹⁰ yokye: «Moto munso kataakaña malsku swaswa phanza, bo bato bábangyi bée bálangyi, báambe ya ambya maleku ma mpiko. Kasi wé, obombi maleku ma swaswa tee nónó ujwajwa eye!»

¹¹ Mena eli etatele sa bilekyesako ba Yesu o Kana o manyete ma Galileya. Ateyaka nkycem yo, emba baekosi bée bamba moanolela.

¹² Sima ya yango, amba ya kyénde o Kapalanauma, yo na nyango, na banaa nyango nana baekosi bée. Kasi bakelaka omó nde banaa nkólo.

Yesu o Tempelo

¹³ Eyenga ya Ilekana ya Bayuda yakomaka phénéphe emba Yesu amba yakyende o Yelusaleme.

¹⁴ Amba yakye zwa o Tempelo báungye ba mangombé, ba mampate na mankoto nwinyá na báendinye ba baphalanga bazasi omó.

¹⁵ Ndokolo, kambe ya kyela phimbo ya simbi, amba báuwinya bée baso o Tempelo, efe mampate na mangombé. Amba nyangola baphalanga ba báendinye, amba bungutinya bamesa ba bée. ¹⁶ Amba ya wó na báungye ba mankoto nwénya yokye: «Manya iso miina wawa emba sabuya ingambi sa Tata ingambi sa mumbongu.»

¹⁷ Baekosi bée bamba umunya obokye bákomá obokye: «Phowa ya ingambi sa wé yamumboma.»

¹⁸ Kasi Bayuda bamba ya wó ne békelye: «Iyaa ye saaloteya wé, bokokyele we bábona?»

¹⁹ Yesu amba bábuyisa yokye: «Uwola Tempelo eye emba nga namoetonga na nkólo iyato.»

²⁰ Emba Bayuda bamba wó ne békelye: «Tempelo eye ekyesi mambula mako mane mbuka motuba ma ietonga. Embariwe, wamokoka ikula etonga na nkólo iyato?»

²¹ Kasi yo awókó nde na nzoto ye ili Tempelo.

²² Yango méná, waakundwa Yesu onte ya báwe, báekosi bamba ya umunya obokye awókó bábona, emba bamba anolela buku pha Nwaphongo na maphoo maawókó yo.

Ianolá site sikokyí

²³ Waataa baa Yesu o Yelusaleme, imbelé se esélékó ya Ilekana, bato bákye báanola nkombo ye wa wéne bée bilekyesako ba bá yo kakyele.

²⁴ Kasi Yesu, yo, taikaka báanolela pho abaebaka bée baso,

²⁵ emba taikaka sengyela obokye bámoimole maphoo maakyekyi moto, pho yo mampenza aebaka illi o ndondo ya moto.

3

Isolo sa Yesu na Nikodemé

¹ Yaebaka onte ya Bafalisayi moto mónomó na nkombo Nikodemé, mónomó na bánkumu ba Bayuda.

² Waa mokolo, amba ya kyénde oka Yesu, amba wa ne yokye: «Labi, banga toebe obokye oli moteye owatoma Nwaphongo. Pho na moto takokyi ikyela bilekyesako bikyele we bo Nwaphongo tali ne.»

³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Naewóle nde phéle phéle ngakye: Bo moto takuli botama mbala eya ibale, takokyi iwéne Bokonzi pha Nwaphongo.»

⁴ Nikodemé amba wó ne yokye: «Bo moto aunva koma phomba, amokula botama ndengye'ye? Akokyi ikula nyolo o ibu sa nyango emba ambe botama?»

⁵ Yesu amba mobuyisa yokye: «Nawó na we nde phéle phéle ngakye: Bo moto tabotami na maa na ná Bolobó, takokyi inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo.

⁶ Oo botami na bómoto, ali moto, oo botami na Bolobó ali bolobó.

⁷ Sakamwa bo nawókiyi na wé obokye: «Osengyesi ibotama o ikolo.»

⁸ Ewééle kyéyende mbale ezingy়i yango, emba koeyokye, kasi toebe biute yango na bikye yango. Eli nde bómoto pho ya moto oo botami na Bolobó.»

⁹ Bobele Nikodemé amba ya wó ne yokye: «Lowó me laamba kyelama ndengye'ye?»

¹⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Iwéoli moteye o Isalayéé, emba toombe eba maphoo mama?»

¹¹ Naewóle nde phéle phéle: Towó maphoo maebé banga, toimole maphoo maawéne banga, emba bée toanole ikyimole banga.

¹² Bo toanole wa ewééle nga maphoo ma mokyisi, wamba anola ndengye'ye bo naewósi maphoo ma ikolo?

¹³ Pho moto mónomó taika baa o ikolo bo teebe nde Nwana wa Moto owaute o ikolo.

¹⁴ Nde bo watombaka Mose nzoo o bokye, esengyesi obokye Nwana wa Moto atombame

¹⁵ pho moto munso okoanole, azwe na nzela ye bómoo pha bobele.

¹⁶ Pho Nwaphongo azinga mokyisi na bokye, yango méná ambya Nwana wé, nde yo mónomó, pho ya obokye moto

munso okoanole Nwana me, yo sa waa, kasi azwe bomoo pha bofele.

¹⁷ Pho Nwaphongo taika toma Nwana we o mokyisi pho ya iya sambisa mokyisi, kasi pho ya obokye mokyisi mobikye pho ye.

¹⁸ Moto okomoanole, taikyi sambisama. Moto otoanole, ambosambisama, pho takyi anola nkombo ya Nwana nde monomo wa Nwaphongo.

¹⁹ Emba isambisa me sango sisi: Moo moesi o mokyisi, kasi bato bazingyi enzombi o elele ya moo pho bitoma ba bée babaka bife.

²⁰ Pho moto munso okokyele maphoo maabe kaine moo, emba tatoko o moo, pho bitoma bée sawenene.

²¹ Moto ookokyele maphoo malaa katoko o moo pho bitoma bée biwenene, bitoma me bakyelama onte ya Nwaphongo.»

Yoane na Yesu

²² Sima me, Yesu na baekosi bée baesi ya kyende o Yuda. Akyelaka na bée omo banaa nkolo, abaka kabatisa.

²³ Yoane ne, abaka kabatisa o Ainona, phenephe na Salima ooli maa maikye. Bato baabaka bayabatisama.

²⁴ Pho Yoane naino tebataaka munyose o boloko.

²⁵ Baekosi ba Yoane bamba ya ika ziko bée na Moyuda monomo pho ya lowo la imikunyola bowo mibeko ma be.

²⁶ Bamba ya kyende oka Yoane, bamba ya kye wo ne bkye: «Labi, moto owaabaka na we o mokukulu moyoko nwa Yaladene, owa woko we pho ye, kyeka ne abuto ibatisa emba bato basso babuto bakyende nde oka ye!»

²⁷ Yoane amba babuyisa yokye: «Moto takokyimiphe ekpele koleka eya mophé bée o ikolo.

²⁸ Bée mampenza oli manzoka ma nga obokye nawoko ngakye: «Nga sili Masiya, kasi nali moto owa toma bée o boo phe.»

²⁹ Moto oli na nwanjwasi ali moloo. Kasi ekamba ya moloo, ootemi wamo, kamokye emba njesi nwa moloo momophe nkyisa. Nde boli nkyisa ya nga nzikye.

³⁰ Esengyesi obokye ngambo ye ebaa, emba eyaaka nga eute.»

Okoute o ikolo

³¹ «Okoute o ikolo ali o ikolo sa iso. Oouti o mokyisi ali wa mokyisi emba kawo ya mokyisi. Okoute o ikolo

³² kaimole yaa wene yo na yaa oka yo, emba na moto taanole ikyiimole yo.

³³ Moto okoanole ikyiimole yo, kaanole obokye Nwaphongo ali phele.

³⁴ Pho owatoma Nwaphongo kawo maloba ma Nwaphongo, ooko mophé Bolobo bote boli na ndelo.

³⁵ Tata kazingye Nwana emba iso aiyambya o maiboko me.

³⁶ Moto okoanole Nwana ali na bomoo pha bofele; moto otokumole Nwana etawene bomoo, kasi yoo ya Nwaphongo eli mi yo.»

4

Yesu na nwanjwasi mosamaliya

¹ Waeba Yesu obokye Bafalisayi baoka obokye yo kazwe baekosi baikye kambe na batisa bato baikye koleka Yoane,

² — o bosembo, Yesu yo mampenza taikaka baa kabatisa, kasi ya batisaka nde baekosi bée —

³ amba ya mana o Yuda aesi ya butwa o Galileya.

⁴ Pho ya ibutwa omo, asengyelaka ikatisa Samaliya.

⁵ Amba ya koma o mokyisi monomo nwa Samaliya moobangye bée Sukala, phenephe na manyete maphekye Yakobo nwanwa we Zozefu,

⁶ elele me eyabaka iziba sa Yakobo. Na bophembekye pha itambula, Yesu aesi ya kye zala imbale ya mungombe nwa iziba. Yabaka phenephe na bunya i moto.

⁷ Ikyeka bofo, nwanjwasi monomo wa Samaliya aesi ya toka maa. Yesu amba ya wo ne yokye: «Impre maa ma inywa.» ⁸ Baekosi bée bakyekye o omokyisi munene pho ya ikye ombe ntoma ya iza.

⁹ Kasi nwanjwasi me, Mosamaliya mona, amba ya wo na Yesu yokye: «Lotati fo? Iwe, Moyuda, konzongye nga nwanjwasi mosamliya maa ma inywa!» Pho Bayuda tebba benele iyangana ekpele yonoyu na Basamaliya.

¹⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Bo oeňakyi ikabo sa Nwaphongo na okoewole obokye: Impre maa ma inywa, ebakyi nde we moto wa imoonga, emba yo nde aephakyi maa ma bomoo.»

¹¹ Nwanjwasi amba wo ne yokye: «Nkolo, toli nana tubu, na iziba sili sizindo, mana maa ma bomoo me wamazwa bi?

¹² Iwe olekyi ango wa banga Yakobo owa loikeyela iziba sisi, saa ikaka nywa yo maa, ebe na bana bée, ebe na manyama me?»

Maa ma bomoo

¹³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Moto munso okonywe maa mama, amokula oka phowa ya maa.

¹⁴ Kasi moto owa munywa maa maamophe nga, etakule oka phowa ya maa. Pho maa maamophe nga ma

mobutwa ndokolo elele ekye tokolo maa
onte ye nōnō o bōmōcō pha bōfēle.»

¹⁵ Nwanjwasi amba ya wō ne yokye:
«Nkolo, impe maa me pho nga sakula ōka
phowa ya maa ma inywa, nga sambaka
kula naya wawa pho ya iyatoka maa.»

¹⁶ Yesu amba ya wō ne yokye: «Kye
fanga moloo nya we emba bēe baso oye
wawa.»

¹⁷ Nwanjwasi amba mobuyisa yokye:
«Nga sili na moloo.»

¹⁸ Yesu amba wō ne yokye: «Kowō na
bōlāa obokye: Sili na moloo, waunva
zala na bālo bātano, emba lele oli na we
njanjwa eye tali molo wa we. Na bōmo,
ovo phēle.»

¹⁹ Embo njanjwasi amba wō ne yokye:
«Nkolo, nawene obokye oli moimosi.

²⁰ Baango ba bāngā bāsambelaka
Nwaphongo o ngomba eye. Embo
bēe kowō obokye elele ya isambela
Nwaphongo eli nde o Yelusaleme.»

²¹ Yesu amba wo ne yokye: «Mama, in-
zanole, imbele samoya, etebakule sambela
Tata na o ngomba eye, na o Yelusaleme.

²² Kosambele itiyēbe bēe, kasi bāngā
tosambele ikyiebē bāngā pho lobiko loutē
na Bayuda.

²³ Kasi imbele saamoya, sango sisi,
saamosambela bāakolo basambesi ba
Tata, na molimo na nā phēle. Pho mēna
eli basambesi baalukye Tata.

²⁴ Nwaphongo ali molimo. Yango mēna
bato baamosambele, bāsengyesi imosam-
bela na molimo na nā phēle.»

²⁵ Nwanjwasi amba ya wō ne yokye:
«Naēbe obokye Masiya mōnōmō asengyesi
iya, okobangye bēe Klisto. Waamoya yo,
aloimola maphōcō maso.»

²⁶ Yesu amba wō ne yokye: «Masiya me,
eli nga okoewōle oyo.»

²⁷ Imbele me baekosi bāesi ya koma.
Bakawaka na iwene obokye Yesu ka-
solole na njanjwasi. Kasi na moto
taika motuna obokye: «Kolukye'ye?» Na
obokye: «Pho ya'ye kosolole nē?»

²⁸ Bōfēle, njanjwasi mona aikyi ika
uuku ye, aesi ya kye imola bato o lombo
obokye:

²⁹ «Yaka yakye kyeka moto mōnōmō
onvōsi maphōcō maso maakyela nga. Etebē
nde yo Klisto?»

³⁰ Bato bāesi ya tokolo o mokyisi, bāmba
yakye ooli yo.

Ntina ya etoma ya Yesu

³¹ Imbele me, baekosi bābaka
bāmokandindisa bēkye: «Labi, taa za.»

³² Kasi yo amba ya wō na bēe yokye:
«Nali na ntoma ya iza ite iebe bēe.»

³³ Baekosi bāmba butwa iwōnō onte
ya bēe bēkye: «Bobo moto mōnōmō ani-
mophē ntoma ya iza nde iye?»

³⁴ Yesu amba ya wō na bēe yokye:
«Ntoma ya nga, eli ikyela bōookozingye
owantoma na ikokya etoma ye.»

³⁵ Bēe mampenza towō obokye: «Ilikasi
makombe mane emba imbele sa inoko
mbuma sikokye.» Kasi nga nawo na bēe
ngakye: Tomba miyo okyekye, mbuma ili
o manzabi iosi ikokyi pho ya inoko!

³⁶ Munōkyi ambo zwa iphuti se, kambe
na bōkya mbuma pho ya bōmōcō pha
bōfēle. Na bōmo, moto okopphikye na
onkōnōkō bākumbe elele yōnōyo.

³⁷ Pho i lowo lolo ete eye eli nde phēle:
“Mōnōmō kaphikye, omoyōkō kanōkō.”

³⁸ Naetomaka ikye nōkō yaate yaikaka
kumela bēe. Baayōkō bākuma, emba bēe
oesi ya zwa bōlāa mi yaakumelaka bēbi na
bōkkye.»

³⁹ Basamaliya bāikye ba mokyisi
munēne bāanolaka Yesu pho maloba ma
njanjwasi mawōkō yo obokye: «Anvōsi
maphōcō masa maakyela nga.»

⁴⁰ Na wakoma bēe phēnephē ne,
Basamaliya bāongaka ne obokye ata baa
na bē. Embo amba kyela na bēe nkōlo
ibale.

⁴¹ Bato bāsuu bāikye bākulaka anola
Yesu pho ya maphōcō maawōkō yo.

⁴² Embo bāmba ya wō na njanjwasi
mona, bēkye: «Teli obokye tomoanosi nde
pho ya maphōcō maloimolakyi we, kasi na
bāngā mampenza tomookyi, emba toebi
obokye ali phēle Mobikiye wa mokyisi.»

*Yesu abikye njanjana wa mokonzi
mōnōmō wa bālōo*

⁴³ Sima ya nkōlo ibale, Yesu amba ya
mana o bilele me, amba ya butwa o
Galileya.

⁴⁴ Pho yo mampenza aanolaka obokye
moimosi tazwe ngambo o mokyisi mwe
mampenza.

⁴⁵ Kasi wakoma yo o Galileya, bato
ba Galileya bāmoyambaka na bōlāa.
Bākyendēkye o Yelusaleme pho ya eselēkō,
na bēe me, bāwenekye isō yakyleka Yesu.

⁴⁶ Yesu amba ya butwa o Kana, o
manyete ma Galileya, owa bāngolaka yo
maa maleku. Mokonzi mōnōmō wa bālōo
abaka na njanjana wa lele na bōlōsi o
Kapalanauma.

⁴⁷ Waaoka yo obokye Yesu auti o Yuda,
akomi o Galileya, amba yakye nde zwana
ne, amba ya onga ne obokye bākyendē
pho akye bikya njanjana we wa lele oli nde
mowe.

⁴⁸ Yesu amba wo ne yokye: «Bo
bēe towēni mayaa na bilekyesako bēe
otoanole!»

⁴⁹ Mokonzi wa baloo amba wō nē yokye: «Nkolo, yakye naino ḥwana wa nga sabowakye!»

⁵⁰ Yesu amba wō nē yokye: «Kyendé, ḥwana wa we ali na bōmōo.» Moto mōna amba ya anola maloba maa mowosi Yesu, nōnō wa butwa yo.

⁵¹ Wāba yo kabutwe, bato bēe baetoma bamba ya moṣbenga, bamba ya wō bēkye: «Ḥwana wa we wa lele ali na bōmōo!»

⁵² Amba ya batuna imbele ye sibutwakyi ḥwana na bolaa emba bamba mobuyisa bēkye: «Yaabaka yana, o ngonga ya sambo wa mana mowewe o nzoto ye.»

⁵³ Ango wa ḥwana awenekye obokye yaabaka nde o sina imbele saawoko Yesu nē obokye: «Ḥwana wa we wa lele ali na bōmōo.» Mina wa mō, yo na bonkpe phē bōsō baesi ya anola.

⁵⁴ Mēna yaabaka elekyesako eya ibale evakyalaka Yesu o Galileya, wauta yo o Yuda.

5

Yesu abikye moto owanyiba makolo o Yelusaleme

¹ Sima ya mapħoo mamana, waa imbele sa eseleko ya Bayuda, Yesu amba ya kyendé o Yelusaleme.

² Nzuka o Yelusaleme, phenephe na mozibo mootangye ḥwana bampate, wali mbondo uċċuċċu ekyebangye bēe na munċukō ḥwana ħa Ebele Betezata. Mokanda mōnċo ḥwana milaku mitano ḥwabaka wamo,

³ o milaku mē, bato ħa malosi baikye baabaka bāmilangye omo, bato baapholo miyo, baakperkusa, baanyiba binango. [Baabaka baziya obokye maa maphukubħane,

⁴ pho anzelu wa Nkolo abaka kaute o mbondo imbele siiyoko pho ya iphukubinya maa. Moto wa bolosi owa kyeke mikumbya o maa mē phanza waaphukubħane mango, abikaka na bolosi phe, nabo bolosi me phabaka ndengye'ye.]

⁵ Moto mōnōmō owanyiba enango mam-bula mako maato mbuka ḥwambi abaka omo.

⁶ Waamowene Yesu alangyi, na waeba yo obokye akokyi na elemē mena, amba wō nē yokye: «Oli na phowa ya ibika?»

⁷ Mookaa amba mobuyisa yokye: «Nkolo, sili na moto wa inkumbya o mbondo imbele siphukubħane maa. Imbele siikusubħane nga obokye nakye mikumbya o maa, moto mosuu kaingyele angwa o bħo pha nga.»

⁸ Yesu amba ya wō nē yokye: «Langwa, kpa itōko sa we, tambula.»

⁹ Mina wamo, moto mē abikyi. Aesi yakpa itōko se, abuto itambula.

Nzuka mokolo mē yaabaka mokolo ḥwa sabata.

¹⁰ Pho ya bōmōo, Bayuda bamba ya wō na moto obikyi bēkye: «Eli mokolo ḥwa sabata, tosenyesi iphila itōko sa we.»

¹¹ Kasi amba babuyisa yokye: «Moto oomibikye, eli nde yo moto owo na nga obokye: «Kpa itōko sa we otambule.»

¹² Bamba motuna bēkye: «Moto mē nza owo na we obokye: «Kpa itōko sa we otabule?»

¹³ Kasi moto owabikyaka bēe taikaka eba nza oomibikye, pho Yesu amanaka waali moluku ḥwana bato baabaka wamo.

¹⁴ Sima, Yesu amba kula kye mozwa o Templo, amba wō nē yokye: «We mōna obikyi, sakula kyela masumu pho lowo losuu lolobi bōfie saeylela»

¹⁵ Bōbēlē, moto mē amba kyendé imola Bayuda obokye ebaki Yesu moto oomibikye.

¹⁶ Tata wamo, Bayuda bamba ya okyela Yesu uo, pho akyelaka baħona mokolo ḥwa sabata.

¹⁷ Kasi Yesu amba ya babuyisa yokye: «Tata, nōnō ujjaqja eye ali o ikyela etoma; na nga nde bōmō nali o ikyela etoma.»

¹⁸ Tata wamo, Bayuda fakulaka luka na boikye manzela ma imoboma, teli nde pho taikaka kumola mokolo ḥwa sabata, kasi na pho abaka kabangye Nwaphongo obokye ali Ango, kambe na kula mimekyinya na Nwaphongo.

Bokonzi pha Nwana wa Nwaphongo

¹⁹ Yesu amba kula ya kpa maloba amba bawoġe yokye: «Nawo na bēe nde phelē phelē, Nwana takokyi ikyela lowo na ndengye'ye yo mampenza, kasi nde ikyi wene yo Ango kakyele: Pho iikyi kyele Tata, Nwana kaikyele nde bōmō.

²⁰ Eli obokye Tata kazingye Nwana emba kamoteya iso iikyi kyele yo. Amoteya bitoma bikuli leka bonene, na obokye bēe obe kokamwe nde bokamo.

²¹ Pho foooko akole Tata bawie kakule babuya na bōmōo, Nwana nē kabikya nzaa ooziingyi yo.

²² Tata taasambisa moto, ambya isambisa sisō oka Nwana,

²³ obokye bato basa bākulole Nwana bō okokumole bēe Tata. Moto ootokumole Nwana, taakumole na Ango owa motoma.

²⁴ Nawo na bēe nde phelē phelē, moto okokyebi maloba ma nga, kambe na anolela owantoma, ali na bōmōo pha bōbēlē. Yo etasambe, kasi yo amokundwa onte ya bawie, amozwa bōmōo.

25 Nawo na bëe phelé phelé, imbele siiye — emba ujwawu eye imbele me sili wawa — bawe bamooka ñwesi ñwa Nwana wa Nwaphongo emba bato bamooka ñwesi me, bamoba na bomoo.

26 Pho, booli Tata na bomoo yo mampenza, nde bomoo aphe Nwana obokye afe na bomoo me yo mampenza.

27 Amophe bokonzi pha isambisa pho ali Nwana wa Moto.

28 Maphoɔ masɔ mama mango saekamwisa! Imbele siye, baso baakyimele o malita bamooka ñwesi nwë, emba baso baakyelaka bolaa bamokundwa pho ya izwa bomoo.

29 Baakyelaka bofe, bamokundwa pho ya isambisama.»

Maphoɔ maweninya bokonzi pha Yesu

30 Nga, sikoky ikyela lowo na ndengye ya nga mampenza: Natene bolombe nde na noko yookyi nga, emba bolombe pha nga boli pha bosembo pho siilukye ikyela boozingyi nga, kasi boozingyi owantoma.

31 «Bo namiwole pho ya nga mampenza, bowkye pha nga nde tebofe phaa phelé.

32 Eli nde mosuu okwo pho ya nga, emba naebe oboye iwɔ siiwo yo pho ya nga sili sa phelé.

33 Bëe, watomaka bato oka Yoane Mbatise. Aewele maphoɔ ma phele.

34 Ka nga, sisengyesi na moto obokye awo pho ya nga. Nawo babona pho ya bëe, obokye obikye.

35 Yoane abaka tala ekyelosa bëe emba kyelole: Kasi bëe wazingaka ikumba nde pho ya ñwana imbele na saa ya tala me.

36 Kasi nga, nali na maphoɔ ma iewele maalekyi maaka Yoane na bonene: Eli bitoma biantoma Tata obokye nabikyele. Nabikyele, emba eli bëe biwiø pho ya nga obokye Tata antoma.

37 Tata owantoma awo na yo mampenza pho ya nga. Kasi toika oka ñwesi nwë na mbala, naa iwene boo phe.

38 Embo iloba se tesili onte ya bëe, pho bëe toanolele owatoma yo.

39 Bëe koekole Buku pha Nwaphongo pho koumunya obokye wamozwa omo bomoo pha boñsel. Kasi eli nde phango boowoo pho ya nga.

40 Embo toozingye iya oka nga pho ya iya zwa bomoo pha boñsel.

41 Nkyem, siika izwa na bato.

42 Kasi naeyebé, bëe toli na lozingo la Nwaphongo onte ya bëe.

43 Inga, naesi o nkombo ya Tata, emba bëe toikyi bñenla inzamba. Ka bo moto mosuu aesi na nkombo ye mampenza, yo moona bëe wamoyamba!

44 Bëe nde ombo anola ndengye'ye, bëe bazwe nkyem o ya bëe onte ya bëe na

bëe. Bëe bate balukye nkyem o ikyiute na Nwaphongo yo mampenza?

45 Saumunya obokye yamoba nga owamokyé esongyela oka Tata. Mosongyesi wa bëe, eli Mose okolemele bëe.

46 Pho bokoanolele Mose, nde onzanolelakyi me, pho akomaka nde pho ya nga.

47 Bo toanole yaakoma yo, wamba anola iikyi wo nga ndengye'ye?»

6

Yesu azeye bampele nkoto itano

1 Sima me, Yesu amba yakatisa o mokukulu mooyoko ñwa ebale eenene ya Galileya, ekyebangye na bëe Tiberias.

2 Moluku ñwa bato ñwabaka momobengye pho bato bawenekye bilekyesako biabaka yo kakyele oka bato baa malosi.

3 Yango mena Yesu amba ya baa o ikolo sa ngomba akye zala omo yo na baekosi bëe.

4 Yabaka ñwana o boo pha eseleko ya Bayuda eya Ilekana.

5 Nzuka watomba Yesu miyo o ikolo bobo, amba ya wene moluku ñwa bato moye oli yo. Amba ya wo na Filipe yokye: «Tomoomba mapa pho ya obokye bato baba baze bi?»

6 Wa wo yo babona, amumekaka. Pho yo aebaka lowo laamokyela yo.

7 Filipe amba ya mobuyisa yokye: «Na bo toombi mapa ma baphalanga baakoky i na iphati sa nkolo mikama mibale, etemaakoky obokye moto na moto azwe nono ñwana etee.»

8 Mónomo na baekosi bëe, okobangye bëe Andele, ñwana nyango na Simo Petelo, amba ya wo ne yokye:

9 «Munzenga móñomo wawa, ali na mapa matano na swe ibale. Kasi ina yango miina yamokyela ekpele'ye pho ya boikye pha bato bobo?»

10 Yesu yokye: «Obazasa o se.» Elele me yabaka na nkata nzikye. Bobéle, bamba ya zala. Babaka phenephe bampele nkoto itano.

11 Emba Yesu amba ya kpa mapa, aphe Nwaphongo melesi emba amba ya makabela bato baso baabaka wamo. Amba kula kylela nde bomoo na swe. Abaphékye nde na phowa ya moto na moto.

12 Waaoka bëe ntoma, Yesu amba ya wo na baekosi bëe yokye: «Angyinya bitee bisa biikasi, pho ekpele yonoyo sabunga.»

13 Bamba ya bianginya, bamba tonza banyanzima iko mbuka baabale na bitee ba mapa maazaka bëe.

¹⁴ Waawene bato elekyesako eyauta yo ikyela, békelye: «Oyo ali owaakolo moimosi, oosengyesi iya o mokyisi.»

¹⁵ Kasi Yesu waebaka yo obokye bækoky iya mokpa na bokusi pho ya imobuya mokonzi, amba kula mana wamo, yo mampenza amba baa o ngomba.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

¹⁶ Wakoma nkoko, baekosi bée bamba yauta nōnō o ebale enene.

¹⁷ Bamba ya baa o vato bōnōbō baamba ya kye o Kapalanauma, o mokukulu moyoko. Mena bunya bombo inda, emba Yesu naino sataa babenga.

¹⁸ Eweele enene yeesi ya kyela, ebale ebuto iphukubana.

¹⁹ Balukaka phenephe na bakyilometele batano naa motoba, waa wene bée Yesu katambule o ikolo sa maa, kambe koma phenephe na vato. Emba bée bailaka,

²⁰ kasi Yesu amba wō na bée yokye: «Bee saila, eli nde nga!»

²¹ Bazingaka imokpesa o vato, kasi sa kokō, vato bokye seme o elele eyakyekye bē.

Yesu ali mapa ma bomco

²² Bo yana, moluku njwa bato njwa ikalaka o mokukulu moyoko, njwamba yaeba obokye yabaka wamo nde vato bōnōbō, na obokye Yesu taikaka kye na baekosi bée elele yōnōyō, bée bakyekye bē mampeza.

²³ Kasi mato maayoko maaataka o Tiberias makomaka phenephe na elele eya zaka bée mapa sima ya Nkolo iphe mlesisi.

²⁴ Waaeba moluku njwa bato obokye ebe Yesu, ebe baekosi bée tebækuli baa wamo, bato bamba ya kpela o mato emba bamba yakyende o Kapalanauma, ikye miluka Yesu.

²⁵ Emba wamozwa bée o mopha moyoko njwa ebale enene, bamba wō ne békelye: «Labi, okomi wawa imbele iye?»

²⁶ Yesu amba babuyisa yokye: «Naewole nde phelé phelé ngakye: Toondukye pho ya obokye wawene bilekyesako, kasi pho wazaka mapa wambaka na maoka.

²⁷ Osengyesi imiambya o etoma pho ya izwa ntoma ite iunve, yamoephé Nwana wa Moto, kasi pho ya ntoma ikyiötōnō phe. Pho eli Tata, yo ooli Nwaphongo, owa mophe bokonzi.»

²⁸ Bōbēle bamba ya wō ne békelye: «Tosengyesi ikyela boo pho ya ikyela bitoma biizingye Nwaphongo obokye tokikyele?»

²⁹ Yesu amba babuyisa yokye: «Etoma ya Nwaphongo eli nde ianolela owatoma yo.»

³⁰ Bamba ya mobuyisa békelye: «Kasi we, elekyesako iye eyamokyela we pho

toewenē emba tombe eanolela? Etoma ya we iye?»

³¹ O obokye, baango ba banga bazaka mana, nde bo wakoma bée obokye: "Abaphékys ya iza, mapa maute o ikolo."»

³² Kasi Yesu amba wo na bée yokye: «Naewole nde phelé phelé, teli Mose owaephékys mapa ma ikolo, kasi eli nde Tata okoephe maakolo mapa ma ikolo.

³³ Pho mapa ma Nwaphongo, eli nde yo okoute o ikolo na okoambya bomco o mokyisi.»

³⁴ Emba bamba ya wō ne békelye: «Nkolo, olopherékys nkoko isci mapa me.»

³⁵ Yesu amba ya wō na bée yokye: «Eli nde nga oli ipa sa bomco, moto okoye oka nga etakule oka nzala. Moto okonzanole etaokye phowa ya maa.

³⁶ Kasi naambo wō ngakye: Bée oweni emba toanolé.

³⁷ Bato baso baampé Tata, bamoya oka nga, emba okoye oka nga, esi movakyé,

³⁸ pho nauta o ikolo pho ya iyakyela bokozingye owantoma, kasi bokozingye nga phe.

³⁹ Nzuka, phowa ya owantoma eli obokye nga sabungya nōnō moto monomō mi baampé yo, kasi obokye nabakundole o mokolo njwa suka.

⁴⁰ Phowa ya Tata yango eye: Moto munso oweni Nwana ambi na moanola, azwe bomco pha bōbēle. Embaro nga, naamokundola o mokolo njwa suka.»

⁴¹ Tata wamo, Bayuda babuto ingungubana ne pho awoko obokye: «Nali ipa siute o ikolo.»

⁴² Emba bambahaka kula wō békelye: «Teli yo Yesu, njwana wa Zozefu? Teloebe nyango na angó? Ndengye'ye akoky iwo unjwanja eye obokye: "Nauta o ikolo?"»

⁴³ Yesu amba kula ya babuyisa yokye: «Le ingungubana onte ya bée!

⁴⁴ Moto takoky iya oka nga bo Tata owantoma tamokambi, emba nga naamokundola o mokolo njwa suka.»

⁴⁵ Baimosi bakoma békelye: Bato baso bamoteyama na Nwaphongo. Moto munso owa oka yauta na Tata ambi na anola mateya me, kaye oka nga.

⁴⁶ Eli obokye na moto taika wene Tata, bo teebe nde owauta na Nwaphongo. Iyo, awene Tata.

⁴⁷ Naewole nde phelé phelé, moto okoanole ali na bomco pha bōbēle.

⁴⁸ Nali ipa sa bomco.

⁴⁹ O bokye, baango ba bée bazaka mana, emba bawa.

⁵⁰ Mapa maute o ikolo mali obokye moto owaamazaa, etaawe.

⁵¹ «Nali ipa sa bomco siuti o ikolo. Moto owamoza ipa me amoba na bomco pho ya bōbēle. Emba ipa samoambya nga, eli

nzoto ya nga, yambiyami pho ya obokye mokyisi mozwe bomco.»

⁵² Yango mena, Bayuda bamba butwa iika ziiko na bokusi onte ya be, bekye: «Ndengye'ye moto mona akokyi ilophen zoto ye obokye toize?»

⁵³ Yesu amba ya wo na bees yokye: «Naewole nde phelé phelé, bo toze nzoto ya Nwana wa Moto, bo tombi na nywa malongo me, otoozwe bomco.»

⁵⁴ Moto okoze nzoto ya nga, na okonywe malongo ma nga, ali na bomco pha bofelle. Emba nga, naamokundola o moko lo nwa nala.

⁵⁵ Pho nzoto ya nga ili yaakolo ntoma, na malongo ma nga mali maakolo maleku.

⁵⁶ Moto okoze nzoto ya nga, na okonywe malongo ma nga, ali onte ya nga, na nga nala onte ye.

⁵⁷ Emba bo wantoma Tata ooli na bomco na obokye nali na bomco pho ye, yango mena moto owamoza nzoto ya nga, amoña na bomco pho ya nga.

⁵⁸ Ipa sauta o ikolo sili bofo: Sikyes na saazaka baango ba be. Bees bawa, kasi moto owamoza ipa siwene bees sisi, amoña na bomco pho ya bofelle.»

⁵⁹ Mena yabaka mateya ma Yesu o mangambi ma makyita ma Bayuda o Kapalanauma.

Maphoo maamba bomco pha bofelle

⁶⁰ Sima ya imooka, baekosi bees baikye bamba butwa iwo bekye: «Iloba sisi sili sikus! Okokyi imooka nza?»

⁶¹ Kasi waeba yo mampenza obokye baekosi bees bagungubane pho ya iloba me, Yesu amba wo na bees yokye: «Iloba me siephe ye?»

⁶² Emba bombi wene Nwana wa Moto kabaa o elele eyabaka yo phanza?...»

⁶³ Eli nde Boloco okambya bomco, nzoto tikiye ekpele. Maphoo maewesi nga, mali Molimo na bomco.

⁶⁴ Kasi wali baayoko onte ya be, bate baanole.» Pho Yesu aeabaka tata o etatele baabaka bawa bate baikaka anola na nza owamuungya.

⁶⁵ Amba kula wo yokye: «Yango mena, nawokyti na bees bokye: «Moto takokyi iya oka nga bo Tata tamanolesi.»»

⁶⁶ Tata moko lo mamuna, baekosi bees baikye bamanaka emba tebakulaka moebenga.

⁶⁷ Emba Yesu amba ya wo na Iko mbuka babale yokye: «Na bees, tozinge na bees ikyendé?»

⁶⁸ Simo Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Nkolo, tomokula kyende oka nza? Iwe oli na maphoo ma bomco pha bofelle.»

⁶⁹ Na bangaa, toanosi emba toebi obokye oli Mosantu wa Nwaphongo.»

⁷⁰ Yesu amba babuyisa yokye: «Teli nga moto owa eolo, bees Iko mbuka babale? Emba monomo na bees ali zabulu!»

⁷¹ Awoko babona na Yudasi, nwana wa Simo Mosikaliyota. Pho yaabaka yo owamuungya, iyo, monomo na Iko mbuka babale.

7

Bana nyango na Yesu tebamanoanole

¹ Sima me, Yesu aba nde ikyemikyende o manyete ma Galileya. Taikaka benela ikyemikyende o manyete ma Yuda waabaka Bayuda balukye imoboma.

² Nzuka eseleko ya Bayuda eya ndalaku ya butwaka phenephe.

³ Bofelle, bana nyango bamba ya wo ne bekye: «Mana wawa okyende o Yuda pho baekosi ba we, na bees me, bawene bitoma bikyele we.»

⁴ Moto okozingye obokye bato bamoebe, takyele maphoo me mi ibombo. Pho kokyele bitoma ndengye eye, omiweninya o mokyisi!»

⁵ Pho, banaa nyango mampenza tebaikaka moanola.

⁶ Emba Yesu amba wo na bees yokye: «Imbele sa nga naino tesikoky. Imbele saaka bees sakoka.

⁷ Mokyisi temokoky iyeina. Kasi nga, mokyisi munzine pho nawo ngakye bitoma ba bees bili bihe.

⁸ Kyende o eseleko mena. Pho ya nga, esikye omo, pho imbele sa nga naino tesikoky.»

⁹ Sima ya iwo babona, amba ikala o Galileya.

¹⁰ Kasi waakye banaa nyango o eseleko, ne amba yakye omo, samiweninya, akuekye nde mi ibombo.

Mateya o eseleko ya ndalaku

¹¹ Onte ya eseleko, Bayuda bamolukaka emba bamba wo bekye: «Ani baa bi?»

¹² Onte ya moluku nwa bato, baikaka ziko pho ye. Bana bawoko bekye: «Ali moto wa maphoo malaa», bayoko bekye: «Phe, kakosa bato.»

¹³ Na bo babona, moto na monomo tamekaka iwo polele pho ye, pho ya ila Bayuda.

¹⁴ Waakoma bees onte ya nkolo ya eseleko, Yesu amba ya kye o Tempelo emba abuto iteya.

¹⁵ Bayuda bakamwaka na mateya me emba bamba wo bekye: «Ndengye'ye iyo taika ekola kambe eba maphoo makoma be?»

¹⁶ Yesu amba babuyisa yokye: «Mateya ma nga temaute na nga, kasi na owantomaa.

¹⁷ Bo moto kazingye ikyela phowa ya Nwaphongo, amoeba bo mateya mama maute na Nwaphongo naa bo namiwôle nga mampenza.

¹⁸ Moto ookowô pho ye, kalukye nkyemô ye mampenza. Kasi ookolukye nkyemô ya owamotoma, ali na maphoô maa phele. Emba bôle teboli onte ye.

¹⁹ Teli Mose owaephé Mibeko? Kasi nono moto mñonomo onte ya bëe takyele bokowo Mibeko: Pho yaye kolukye imboma?»

²⁰ Moluku ñwa bato bamba mobuyisa bëkye: «Oli na molemba o nzoto ya wë! Okolukye ießoma nza?»

²¹ Yesu amba kula yakpa maloña amba wo na bëe yokyé: «Nakyesi nde etoma yonoyó, bëe baso okamo!

²² Mose awôkô na bëe obokye obelékye bana ba bampèle — lauta na bânkôko kasi na Mose phe — emba bëe kolokyele na mokôlo ñwa Sabata.

²³ Ka bo bëe kobele moto mokôlo ñwa Sabata sa nka eya obokye Mibeko ñwa Mose moato, ka pho yaye kontombélé pho nabikye moto mokôlo ñwa sabata?

²⁴ Sakyeka maboo ma bato bo kotene bolombe, kasi tena bolombe na bosembo.»

Yesu eli yo Klisto?

²⁵ Bato ba Yelusaleme bawôkô bëkye: «Mëna teli ookolukye bëe obokye bamobome?

²⁶ Kyeka kawo mi pha emba tebamowôle na lowo! Bakonzi ba banga baebaka phèle obokye eli nde yo Klisto?

²⁷ Kasi moto oyo, banga toeße biute yo, nzuka imbelé samoya Klisto, na moto etaebe biuti yo.»

²⁸ Bobele Yesu owateyaka o Tempelo, aimolaka yokyé: «Konzebe! Koebe biuti nga? Kasi siki ya na ndengye ya nga mampenza. Owantoma kawo phèle, yo otroebe bëe.

²⁹ Nga, namoebe pho naute oka ye, eli yo owantoma.»

³⁰ Emba bambaka luka nde imoakya. Kasi na moto taika na moakya pho ngonga ye teyataaka koka.

³¹ Onte ya moluku ñwa bato, baikye bamoanolaka, bambaka wo bëkye: «Waamoya Klisto, amokyela bilekyesako biikye koleka bikyeye moto oyo?»

Batomi bato ikye akya Yesu

³² Yaabaka bëe baike mikolo onte ya moluku ñwa bato pho ye, yakomaka o matoo ma Bafalisayi. Emba banganga banenê na Bafasayi bamba ya toma babulusi pha ya imoakya.

³³ Yesu amba wo yokyé: «Nata kuta kula ba na bëe ñwana imbelé, emba namokyende oka owantoma.

³⁴ Bëe wamunduka kasi ontonzwe. Pho elele eyamoba nga, bëe otokome omo.»

³⁵ Tata wamô, Bayuda babutwaka iwôno onte ya bëe bëkye: «Amunakyende mi elele iye eyamobaa banga sakyé mozwa? Amokyé benga bakyeminyangwa onte ya Baela? Amokyé teya Baela?»

³⁶ Maphoô maawo yo mamana maluke iwôño: «Bëe wamunduka kasi ontonzwe, na obokye: Elele eyamoba nga, bëe otokome omo?»

Pho ya maa ma bomco

³⁷ Mokôlo ñwa suka ya eseloko, muna moolekye nkôlo iso, Yesu aesi ya teme, abuto iimola yokyé: «Bo moto ali na phowa ya maa, aye oka nga, ambe ya nywa.

³⁸ Moto oonanzanole; bo wawo buku pha Nwaphongo: «Uta o ndondo ye, bibale ba maa ma bomco biamolukwa.»

³⁹ Awôkô bâbona na Bolôbô pha sengylaka izwa bato baamoanolela. Na bosembo Bolôbô tephataka ba pho Yesu tataka zwa naino nkyemô.

Bato bakaßwa pho ya Yesu

⁴⁰ Onte ya moluku, bato baokaka maphoô me, baikyi bëkye: «Nde phèle, kyeka Moimosi!»

⁴¹ Bana bëkye: «Klisto, eli nde yo.» Kasi bayôkô bakulaka wô bëkye: «Klisto akokyi itokôlo o Galileya?»

⁴² Buku pha Nwaphongo tebowo obokye amoba wa bosoo Davidi, emba amouta o Betelleyeme, mokyisi mokyikyi ñwaaauta Davidi?»

⁴³ Yango mëna bato baamba kabwana pho ye.

⁴⁴ Bato bayôkô onte ya bëe, balukaka imoakya, kasi na moto mñonomo taika makuma.

Bakonzi ba Bayuda tebaanole Yesu

⁴⁵ Bobele babulusi bamba ya butwa ooli banganga banenê na Bafalisayi. Bamba ya wo na babulusi obokye: «Pho ya'ye bëe toikyi ya ne?»

⁴⁶ Babulusi bamba yabuya bëkye: «Moto taawo bokowô moto mona!»

⁴⁷ Bafalisayi bamba wo na bëe bëkye: «Olukakyi na bëe imoanolela me?»

⁴⁸ Onte ya bankumu naa onte ya Bafalisayi, wali mñonomo omoanolesi?

⁴⁹ Eli nde moluku ñwa bato batebaebe Mibeko, bato baaza bëe!»

⁵⁰ Kasi mñonomo onte ya Bafalisayi, Nikodemé owa kyekye oka Yesu phanza, yokyé:

⁵¹ «Möbeko ñwa banga munyeté moto bo naino tomookyi naa ießa maphoô makyele yo?»

⁵² Bamba mobuyisa békelye: «Na wé toli moto wa Galileya? Luka na bolaa emba wamowéne obokye o Galileya, tewakokyí itókolo moimosi.»

Nwajwasi wa baphembá

⁵³ Bamba ya butwa moto na moto o ingambi se.

8

¹ Emba Yesu amba ya kyéndé o ngomba ya ba Olive.

² Waakoma waa mumbengu, amba kula ya o Tempelo. Emba bo wabaka bato baso baye oka ye, amba ya zala abuto ibateya.

³ Boéle, bateye ba mibeko na Bafalisayi bamba moyelela na njwanjwasi mónomó owazwaka bée na lele mosuu, emba bamba ya moteya onte ya bée baso.

⁴ Bamba ya wo ne békelye: «Moteye, njwanjwasi oyo, tomozwe na lele mosuu.

⁵ O buku pha Mofeko, Mose awo na banga obokye tobome babasi ba ndengye méná na mabanga. Emba wé, kowó bo?»

⁶ Bawóko babona na maumunya ma imobekyisa izengye, pho bazwe eleko ya imophunda. Kasi Yesu, amba ya miinya, abuto iwala nzenze na munseé o manyete.

⁷ Waaba bée balendendale nde na imotuna mituna, Yesu amba ya miinola, amba ya wo na bée yokye: «Onté ya bée, otowaikakyela isumu, abe moto owa o boo wa imuma ibanga.»

⁸ Emba kula yo miinya, akuli butwa iwala nzenze o manyete.

⁹ Waoka bée maphoo mamana, mónomó na mónomó atati imigbolo, tata na baphomba. Emba Yesu amba ya ikala yo mampenza na ona njwanjwasi owa temekye onte ya ibéko.

¹⁰ Yesu amba ya miinola, amba ya wo ne yokye: «Ijwanjwasi, bée bawa? Na moto mónomó taikyi ema ibanga?»

¹¹ Amba ya buya yokye: «Nkolo, moto phe.» Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Na nga me, siíema ibanga. Kyénde, kasi tata lolo sakula kyela isumu.»

Yesu ali moo njwa mokyisi

¹² Yesu akulaka wó na bée yokye: «Nali moo njwa mokyisi. Moto okombengye, etaatambule o enzombi, amozwa moo mokambe o bomoo.»

¹³ Emba Bafalisayi bamba ya wo ne békelye: «Komiwoé weé mampenza! Munoko njwa weé tolkokokyí imoanola»

¹⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Eli phele obokye namiwoé nga mampenza, kasi munoko njwa nga molí njwa ianola, pho naebe mbale euti nga na mbale ekyekye nga; kasi bée, toebe biuti nga na bi kye nga.

¹⁵ Bée kosambisa na ndengye ya bomoto. Inga sii sambisa moto.

¹⁶ Emba bo eniba obokye na sambisa, isambisa sa nga sili nde phele pho sili nga mampenza, eli na owantoma.

¹⁷ O Mofeko njwa bée mampenza nga bakoma obokye bo noko ya bato babale ikokaa bakokyí iianola.

¹⁸ Namiwoé nga mampenza, emba Tata owantoma kawo pho nga me.»

¹⁹ Emba bamba wo ne békelye: «Ongó ali bi?» Yesu amba buya yokye: «Toonzebe, tooebe na Tata. Bowanzebaka, okokakyí ieja na Tata.»

²⁰ Awóko maphoo mamana o elele ekye ambya bée makabó, waba yo kateya o Tempelo. Moto na mónomó taika moakya, pho ngonga ye teyai kaka koka.

Ikyénde sa Yesu

²¹ Yesu amba kula wo na bée yokye: «Nakyénde, wa munduka, kasi wamowa na masumu ma bë. Elele ekyekye nga, tokokyí ikyénde omo.»

²² Emba Bayuda bamba wo békelye: «Ali na maumunya ma imiboma pho kawo yokye: «Elele eya mokyénde nga, tokokyí ikyénde omo?»»

²³ Yesu amba babuyisa yokye: «Bée oli bato ba o se, nga nauti o ikolo. Bée oli bato bamokyisi mumu, nga sili wa mokyisi mumu.

²⁴ Yango méná, nawókyi na bée obokye wa mowa na masumu ma bée. Pho na bo toanoisí obokye Nali, wamowa na masumu ma bée.»

²⁵ Emba bamba ya wo békelye: «Iwé oli nza?» Yesu amba babuyisa yokye: «Ikiyiewoé nga uta o etatele.

²⁶ Pho ya bée, nali na maphoo maikye ma iwo na ma isambisa, kasi owantoma kawo phele. Na yaoka nga ne, ili yango ikyi wo nga o mokyisi.»

²⁷ Tebaikaka sosolo obokye afawolekye pho ya Ango.

²⁸ Boéle, Yesu amba ya bawóle yokye: «Waamotomba bée Njwana Moto, wamoeba obokye Nali, simbe nakyela maphoo na ndengye ya nga mampenza: Nawo nde maphoo maanteya Tata.

²⁹ Owantoma ali na nga, taika nde nga mampenza, pho nakyele nkolo iso maphoo maamosepelisa.»

³⁰ Waaba yo kawo babona, bato baikye famoanolaka.

Baakolo bana ba Abalayama

³¹ Boéle, Yesu amba ya wo na Bayuda baamoanolaka yokye: «Bo oikasi ibanza maphoo ma nga, oli phele baekosi banga,

³² wamoeba maphoo ma phele emba maphoo me mamoeiykola.»

³³ Bamba mobuyisa békelye: «Banga toli bana ba Abalayama, tololi baombo ba

moto: Pho ya'ye kowə obokye tomoikolama?»

³⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nawo na bɛɛ nde phɛlɛ phelɛ, ngakye, moto okokyele masumu ali moombo ɻwa masumu.

³⁵ Moombo taaikale nkolo isø o ingambi, kasi ɻwana, yo kaikale o ingambi pho ya bɔfɔle.

³⁶ Bo Nwana aeyikosi, wamofa baakolo bato baakola bɛ.

³⁷ Naebe obokye bɛɛ oli bana fa Abalayama, kasi pho maphoo ma nga te manyolo onte ya bɛɛ, kolukye imboma.

³⁸ Nga, nawo maphoo maawene nga oka Tata, kasi bɛɛ, kokyele maphoo maoka bɛɛ oka ango wa bɛɛ!»

³⁹ Bamba mobuyisa bɛkye: «Ango wa banga, eli Abalayama.» Yesu amba ya wo na bɛɛ yokye: «Bo oli bana fa Abalayama, kyela bitoma fa Abalayama.

⁴⁰ Kasi unjwanja eye, bɛɛ kolukye imboma, nga, oewosi maphoo ma phelɛ maoka nga oka Nwaphongo. Abalayama taika kyela babona.

⁴¹ Kasi bɛɛ, kokyele bitoma fa ango wa bɛɛ.» Bamba mobuyisa bɛkye: «Banga tololi bana baabota bɛɛ mi ebemb! Toli nde ango mɔnɔmɔ, Nwaphongo!»

Bana ba Molemba

⁴² Yesu amba ya wo na bɛɛ yokye: «Bo Nwaphongo abakyi ongo wa bɛɛ, nde wanzingaka, pho natokolo oka Nwaphongo namba kula uta nde oka ye. Siika ya na ndengye ya nga mampenza, eli Yo owantoma.

⁴³ Pho ya'ye bɛɛ toosɔsɔlo ewosi ya nga? Pho tookokye iyoka maphoo ma nga.

⁴⁴ Ango wa bɛɛ eli Zabulu, emba oli na phowa ya ikokya maphowa ma ango wa bɛɛ. Uta o etatele abaka nde mobomi wa bato, taika miambya i maphoo ma phelɛ pho maphoo ma phelɛ temali onte ye. Waakate yo bɔcole, loute o ndondo ye, pho ali moto wa bɔcole na ango wa bɔcole.

⁴⁵ Ka pho ya Nga, pho na wo maphoo ma phelɛ yango mena tonzanole.

⁴⁶ Moto nza, o nte ya bɛɛ owa munteya isumu sakyela nga? Bo na wo maphoo ma phelɛ, pho ya'ye bɛɛ tonzanole?

⁴⁷ Moto wa Nwaphongo, kaokye maphoo ma Nwaphongo. Ka ootoli bɛɛ bato fa Nwaphongo, yango mena, bɛɛ toonzokye.»

Yesu na Abalayama

⁴⁸ Bayuda bamba mobuyisa bɛkye: «Toloikaka longa waawɔkɔ banga obokye oli Mosamaliya na ná bɔlɔbɔ bɔbe?»

⁴⁹ Yesu amba babuyisa yokye: «Phe, sili na bɔlɔbɔ bɔbe, kasi na kumbele Tata, kasi bɛɛ, toonkumbele!

⁵⁰ Siika na luka nkyemø nga mampenza, moto mosuu ali okoiyambya na ookosambisa.

⁵¹ Naewole nde phelɛ phelɛ, bo moto abanze maphoo ma nga, etawe.»

⁵² Emba Bayuda bamba ya wo ne bɛkye: «Injwanja eye tombi ya eba obokye oli na bɔlɔbɔ bɔbe! Abalayama awa, na baimosi me, kasi we koya wo wɛkye: "Bo moto kabanza maphoo ma nga, etaa we."

⁵³ Iwe olekyi ango wa banga Abalayama owa wa? Na baimosi baawa me! Iwe kombe mipka nza?»

⁵⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Bo namitatakyi nga mampenza, nkyemø ya nga nde teibe na ntina. Eli nde Tata oko ntate, iyo okoanole bɛɛ obokye ali Nwaphongo wa bɛɛ.

⁵⁵ Bɛɛ toika moeba, kasi nga namoebe. Bo nawɔkɔ ngakye simoebe, nde na ba nde ya bɛɛ: Moto wa bɔcole. Kasi na moeba emba na banza maphoo me.

⁵⁶ Ango wa bɛɛ Abalayama, abaka na nkyisa ya iumunya obokye amowene mokolo ɻwa nga. Awene mokolo me, emba atondaka na nkyisa.»

⁵⁷ Waaawo yo babona, Bayuda bamba wo ne bɛkye: «Naino tokokye na mambula makro matano, emba wamba wene Abalayama!»

⁵⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Naewole nde phelɛ phelɛ, naino Abalayama sata botama, Nga Nali.»

⁵⁹ Bɔbɔlɛ, bamba ya ongo mabanga pho ya imumaa, kasi Yesu amba mifombia, hɔnɔ watɔkɔlɔ yo o Tempelo.

9

Yesu abikye moto owa phɔlo miyo

¹ Waaba Yesu kalekane, amba ya wene moto mɔnɔmɔ owa botama na miyo phɔlo.

² Baekosi bɛɛ bamba ya motuna motuna mumu: «Labi, moto oyo aphɔlo miyo pho ya masumu me ndee pho ya masumu ma bafoti bɛɛ?»

³ Yesu amba buya yokye: «Teli yo naa bafoti bɛɛ. Kasi eli nde pho ya obokye bata fa Nwaphongo biwensene onte ye!»

⁴ Waata baa moo, tosengyesi ikyela bitoma fa owantoma. Waskome mokolo, moto takokyi ikula kyela etoma.

⁵ Naino ootaba nga o mokyisi, nali moo ɻwa mokyisi.»

⁶ Waawo yo babona, Yesu amba ya towa matee o manyete, aesi ya maphuta na manyete amba ya mainga moto owa phɔlo miyo me o miyo.

⁷ Amba ya wo ne yokye: «Kye mikunyola o mbondo ya Silowe». Kyelukye iwo obokye: Toma. Moto owa phɔlo miyo

amba ya kyendé, akye mikunyola, waaya butwa yo, abuto iwené.

⁸ Babubaa ne na baabaka bámonwéne soosoo — pho abaka moongyi — bawóko békéye: «Teli yo owa baka azasi kaongye?»

⁹ Bana békéye: «Eli nde yo!» Bayoko békéye: «Iyo phe, eli nde mouna ne.» Kasi moto owa pholo miyo amba anola yokye: «Eli nde nga.»

¹⁰ Emba bamba wo ne békéye: «Ka miyo ma we mambi zibwa ndengye'ye?»

¹¹ Amba buya yokye: «Moto okobangye bée Yesu, aphuti manyete, amanzingyi o miyo, amba wo na nga yokye: «Kyé mikunyola o Silowe.» Boéle nga, namba ya kyendé, namba mikunyola emba namba ya butwa iwené.»

¹² Bamba ya wo ne békéye: «Moto me, ali bi?» Amba buya yokye: «Nga siebe.»

Bafalisayi batune moto owa pholoko miyo obikyi

¹³ Boéle, baesi ya kyé na moto owapholoko miyo oka Bafalisayi.

¹⁴ Nzuka mokolo njwa phutaka Yesu manyete na njwa mozibolaka yo miyo, yabaka mokolo njwa Sabata.

¹⁵ Bafalisayi bamba motuna na bée ndengye'ye eya butwa yo iwené. Amba babuyisa yokye: «Anzinga mungyinda o miyo, na mikunyosi, nabuto iwené.»

¹⁶ Onte ya Bafalisayi bana bawóko békéye: «Moto oyo taakumole Sabata, tali moto wa Nwaphongo.» Kasi bayoko bawóko békéye: «Moto wa masumu akokyí izwa bokonzi pha ikyela bileyekesako bibi ndengye'ye?» Emba bokabanakyé bonyosi onte ya bée.

¹⁷ Boéle bamba kula tuna moto owa pholo miyo békéye: «Ka we, kowó bo pho ya oezibosi miyo?» Amba buya yokye: «Ali moimosi.»

¹⁸ Kasi waaba bée naino sata banga baboti bée, Bayuda tebaikaka eba obokye apholoko miyo amba butwa iwené.

¹⁹ Bamba ya tuna baboti ba njwana me motuna mumu: «Moto oyo ali phelé njwana wa bée ookowó bée obokye abotama na miyo ma pholo?» Emba uñwanweye kawéne ndengye'ye?»

²⁰ Baboti bamba babuyisa békéye: «Toéfe obokye eli nde phelé njwana wa banga, abotama na miyo ma pholo.»

²¹ Kasi bo buto yo iwené uñwanjwa eye, banga tolöebe. Oomozibosi miyo nza? Tolomoebe. Omotune, ali phomba, aimole yo mampenza!»

²² Baboti bée bawóko baabona pho bailaka Bayuda. Bée baakanaka itókólo moto munso okowó obokye Yesu ali Klisto o ingambi sa makyita.

²³ Yango mena, baboti bawóko békéye: «Yo nga ali phomba, omotune yo mampenza.»

²⁴ Mbala eya ibale. Bafalisayi bamba kula banga moto owa pholoko miyo, bamba wo ne békéye: «Phe Nwaphongo ngambo! Banga toebe obokye moto oyo ali moto wa masumu.»

²⁵ Amba babuyisa yokye: «Nga siebe naa ali moto wa masumu. Naebé nde ekpele yonoyó obokye: Napholoko miyo emba uñwanjwa eye nabuto iwené.»

²⁶ Bamba wo ne békéye: «Aekyesi ye? Aezibosi miyo ndengye'ye?»

²⁷ Amba babuyisa yokye: «Nambo eyimola, kasi bée tookyé! Pho ya'yé kozingye obokye nakule eyimola mbala esuu? Emba na bée toli nde na phowa ya ibutwa baekosi bée?»

²⁸ Boéle, Bafalisayi babuto imotola, bamba wo békéye: «Moekosi nwé eli nde we! Banga toli baekosi ba Mose.»

²⁹ Banga toebe obokye Nwaphongo awoko na Mose, kasi moto móna, tolöebe mbale euti yo!»

³⁰ Moto me ambá babuyisa: «Eye eli lowo la ikamwa, obokye bée toebe mbale euti moto oyo, kasi yo anzibosi miyo!»

³¹ Banga toebe obokye Nwaphongo taaokye bato fa masumu. Kasi bo moto ali mosambesi njwa phelé, kambe kyela na phowa ya Nwaphongo, Nwaphongo kamookye.

³² Naino tolookyí bawó obokye moto azifosi miyo ma moto owa botama na miyo mapholo.

³³ Bo moto me tabakyi moto wa Nwaphongo, takokakyi ikyela na ekpele.»

³⁴ Bamba ya buya békéye: «Iwé wabotama onte ya masumu, emba kombe ya loteya?» Bamba movaka o nze.

Baapholoko miyo ma molimo

³⁵ Yesu aesi ya oka obokye bámonwiinye. Amba yakye vana ne, amba ya wo ne yokye: «Iwé, koanole Nwana wa Moto?»

³⁶ Amba ya buya yokye: «Yo nza, Nkolo, obokye namoanole?»

³⁷ Yesu amba wo ne yokye: «Ombo mowéne. Eli moto okowóno na wé.»

³⁸ Moto me yokye: «Naanosi, Nkolo» Emba amba kusama o boo phé.

³⁹ Emba Yesu amba wo ne yokye: «Naya o mokyisi pho ya iya sambisa, pho ya obokye baate baikaka wéne bawéne, emba baabaka bawéne bée sakula wéne.»

⁴⁰ Bafalisayi baabaka ne baokaka maphoo me, bamba wo ne békéye: «Bofo na banga topchólo miyo me?»

⁴¹ Yesu amba babuyisa yokye: «Bo wabaka bato baapholoko miyo, nde tobakyi na masumu. Kasi uñwanjwa eye kowó

obokye: "Towene", oli nde bato ba masumu boñele.»

10

Ete ya moökosi wa mampate

¹ «Naewole nde phelé phelé obokye, moto owa moña sanyolo yaa mozibô o lophango la mampate, kasi kabaa mophâ mosuu, yo mona ali mwibi na mobomi.

² Kasi okonyolo yaa mozibô, ali moökosi njwa mampate.

³ Sinzili amozibolela mozibô, na mampate maokye njwesi nwé. Mampate me, kamabange, yonoyu na yonoyu na nkombo ya yango, emba kamatakôlo o nze.

⁴ Waamatokôlo yo maso, katambule o boo pha mango, emba mamobengye pho maebe njwesi nwé.

⁵ Ete maabengye mobutu, kasi mamolota pho temaebe njwesi njwa babutu.»

⁶ Yesu amba bapela ete mena, kasi tebaika sosoño ntina ya mapho maawoko yo.

Yesu, Mobanze molaa wa mampate

⁷ Yesu amba kula wo yokye: «Naewole nde phelé phelé ngakye, nali mozibô njwa mampate.

⁸ Baso baaya o boo pha nga bali baibi na fabomi, kasi mampate temaika baoka.

⁹ Inga, nali mozibô. Bo moto anyosi o nzela ya nga, amobika. Amokyende, amoya amba zwa na ya izaa.

¹⁰ Moibi yo kaye nde pho ya iiba, pho ya iboma na pho ya ioto. Nga, naya pho ya obokye bato bazwe bomoo, bambe bozwa na boikye.

¹¹ Nga, nali moökosi molaa wa mampate: Moökosi molaa kambya bomoo phe pho ya mampate me.

¹² Ka moto okokyele etoma nde pho ya iphati, tali owakolo moökosi wa mampate, tali na mokolo njwa mampate. Waawene yo ngoo kyeye, kaikye ika mampate emba yo kalote. Embo ngoo kaya mabuta kambe na manyangola.

¹³ Pho ali moto okokyele etoma nde pho ya iphati emba mampate temali na ntina pho ye.

¹⁴ Nga, nali moökosi molaa wa mampate, naebe mampate ma nga na mampate ma nga manzebe.

¹⁵ Boo konzebe Tata, na nga naebe Tata. Embo nambya bomoo pha nga pho ya mampate.

¹⁶ Nali na mampate masuu maate mali ma lophango lolo. Embo na mango mamaana, nasengyesi imakamba. Ma mooka njwesi njwa nga emba ya moña nde bokanda boñobô ná moökosi mónomo.

¹⁷ Tata kanzingye pho naambya bomoo pha nga pho ya ikula bozwa sima.

¹⁸ Moto taika boñolo bomoo pha nga, kasi nafoambya nga mampenza. Nali na bokonzi pha ifoambya na ná bokonzi pha ikula boñpa: Mena eli mobeko njwa zwa nge na Tata.»

¹⁹ Mapho me mamba kula ambya nde ikabana onte ya Bayuda.

²⁰ Baikye onte ya bëe bamba wo bëkye: «Ali na boñobo boñe! Ayeyee! Pho ya'ye bëe komookye?»

²¹ Kasi baayoko bawoko bëkye: «Mena telî mapho ma moto oli na boñobo boñe, boñobo boñe akokyi izibola miyo ma moto owa pholo miyo?»

Bayuda bale Yesu

²² Yañaka imbel sa sekue. Bakyelaka eseléko ya iumunya mokolo njwa ingolaka bëe Tempelo o Yelusaleme.

²³ O Tempelo, Yesu afaka kakye kaye o mozibô njwa Salomo.

²⁴ Bayuda baesi ya molungya, bamba wo ne bëkye: «Waa lolee intema o ikolo nono mokolo ye? Bo oli Klisto, oloimole polele!»

²⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nambo eyimola kasi bëe toanole. Bitoma biikyele nga na nkombo ya Tata biwø pho ya nga,

²⁶ kasi bëe tonzanole pho toli mampate ma nga.

²⁷ Mampate ma nga maokye njwesi njwa nga, emnba nga namaebé, mambe na mbenga. ²⁸ Emba nga, namaphe bomoo pha boñele. Ete mawé na mbala, na moto takokyi imabôlô o mañoko ma nga.

²⁹ Tata owa mampé alekyi na mwiya, emba na moto tali na makokyi ma ibôlô ekpele o mañoko ma Tata.

³⁰ Nga na Tata toli moto mónomo.»

³¹ Boñele, Bayuda bamba kula ya ongo mabanga pho ya imumaa.

³² Kasi Yesu amba ya babuyisa yokye: «Naeteye bitoma biikye bilaa bauta oka Tata. Pho ya etoma iye ekyembe bëe maa mabanga?»

³³ Bayuda bamba mobuyisa bëkye: «Banga telolukye iemaa mabanga pho ya etoma elaa ekyesi we, kasi pho kotole Nwaphongo, na pho iwe oli nde moto, komibuya we mampenza Nwaphongo.»

³⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «O buku pha Mobeke njwa bëe, tebaika koma obokye: "Nga nawo ngakye: Bëe oli ba Nwaphongo?"

³⁵ Mobeke njwabangaka ba Nwaphongo bato baawolekye Nwaphongo. Nzuka mapho maakomama o buku pha Nwaphongo temakokyi imana.

³⁶ Ka owa kafa na owa toma Nwaphongo o mokyisi, bëe kowó obokye: "Kotole Nwaphongo", pho nawo ngakye nali Nwana wa Nwaphongo.

³⁷ Bo sikyele bitoma ba Tata, bëë sa nzanola!

³⁸ Kasi bo nabikyele, na bo tonzanole, anola nñõnõ bitoma, pho oebe, ombe na eba na bolaa obokye Tata ali onte ya nga nde booli nga onte ya Tata.»

³⁹ Emba, bamba kula luka mbala esuu ya imoakya, kasi amba ya ñembetene o maþoko ma ñe.

⁴⁰ Yesu amba kula ya butwa o mophapha moyoko ñwa Yaladene, o elele eyabaka Yoane kabatisa phanza, emba amba ikala omo.

⁴¹ Bato baikye bamba ya ooli yo, bamba wó ñekye: «Phelé, Yoane taika kyela na elekyesako yñonyo, kasi iso ya wó yo pho ya moto oyo ili phelé.»

⁴² Emba omo, bato baikye bamba moanola.

11

Iwa sa Lazalo

¹ Yabaka moto mñõmõ na nkombo Lazalo, abaka na bolosi o Betani, mokyisi ñwa Maliya na ñwana nyango Malata.

² Eli nde ona Maliya owa olóloko Nkolo malasi na owa mokunyolaka makolo na suwe ye. Yabaka ñwana nyango Lazalo owabaka na bolosi.

³ Mankanasma ma Lazalo maamba lóngolo Yesu obokye: «Nkolo, kyeka ookozingye we ali na bolosi.»

⁴ Waaoka Yesu babona, amba wó yoke: «Bolosi babona teboli pha iwa, kasi boli pho ya iweninya nkyemø ya Nwaphongo. Nde na phango, bamokumola ñwana wa Nwaphongo.»

⁵ Yesu azingaka Malata na ñwana nyango na Lazalo.

⁶ Kasi waoka yo simo obokye Lazalo ali na bolosi, nde phelé, akulaka kyela nkolo ibale o elele eyabaka yo.

⁷ Bobele, sima me, amba ya wo na baekosi yoke: «Tokule butwa o Yuda.»

⁸ Baekosi bamba ya wó ne ñekye: «Labi, nde injwanja eye Bayuda balukakyi iema mabanga, emba kokule butwa omo?»

⁹ Yesu amba buyaa yoke: «Tewali mangonga iko mbuka mabale ma moo? Bo moto katambule wa moo, taabakatanee pho kawene moo ñwa mokyisi.

¹⁰ Kasi bo moto katambule waa mokolo, amoþakatana pho moo temoli onte ye.»

¹¹ Waaunva yo iwo babona, amba ya wo na bëës yoke: «Nwebi na banga Lazalo alasi, kasi na kyé moumola.»

¹² Baekosi bëës bamba ya wó ne ñekye: «Nkolo, bo alasi, amoþika.»

¹³ Yesu awoko babona pho ya iwa sa Lazalo, kasi bëës baumunyaka nde obokye kawo pho ya eyaakolo ebu.

¹⁴ Yesu amba ya ñawole polele yoke: «Lazalo awe,

¹⁵ emba nali na nkyisa pho sikyi ba omo, pho bëës oanole. Kasi tokyende oka ye.»

¹⁶ Emba Toma, okobangye bëës Ipasa, amba ya wó na baekosi ñayoko yoke: «Na banga tokyende me, emba towe ne molongo.»

Yesu mokundosi ñwa bawee na okophe ñomoo

¹⁷ Wakoma yo omo, Yesu akyé zwa obokye Lazalo ambo kyela nkolo ine o ilita.

¹⁸ Yelusaleme na Betani bali na itakte sa þakilometre phenephe na baato.

¹⁹ Baikye onte ya Bayuda ñayakaka oka Malata na Maliya pho ya iya zala na bëës pho ya ñwana nyango na bëës owawaka.

²⁰ Waaoka Malata obokye Yesu kaye, amba ya kyé mobenga o nzela, mëne Maliya aikasi azasi o ingambi.

²¹ Emba Malata amba ya wó na Yesu yoke: «Nkolo, bo wabaka wawa, ñwana mama nde tawa.

²² Kasi na injwanja eye me, naeþe obokye iso ya moonga we oka Nwaphongo, Nwaphongo amoþphe yango.»

²³ Yesu amba wó ne yoke: «Ñwana nyango amokundwa.»

²⁴ Malata amba ya mobuyisa yoke: «Naeþe obokye amokundwa imbelé saa mokundwa bawé o mokolo ñwa suka.»

²⁵ Yesu amba ya wó ne yoke: «Nga nali moto okokundole bawee, na okophe ñomoo, moto okonzanole, na bo awe amoþa nde na ñomoo.

²⁶ Emba moto muso oli na ñomoo kambe na nzanola etawe. Koanole ñomo?»

²⁷ Amba mobuyisa yoke: «Ez Nkolo, nga naanosi obokye oli Klisto, ñwana wa Nwaphongo, ookoye o mokyisi.»

Yesu alesi

²⁸ Waaunva yo iwo babona, amba ya kyé ñanga ñwana nyango Maliya, amba kôlo ne yoke: «Moteye aesi, kaebangye.»

²⁹ Waaoka Maliya babona, aesi ya injwa izele, aesi kyénde oli yo.

³⁰ Yesu tataaka nyolo o mokyisi, kasi ataka ba nde oeþele eya vanaka Malata ne.

³¹ Bayuda ñabaka na Maliya o ingambi pho ya izala ne, waamowené bëës aino izele, atokosi, bamba ya mobenga, baumunyaka obokye kakye o ilita pho ya ikye lela omo.

³² Waakoma Maliya o elele eya ñaka Yesu, wamowené yo amba ka o makolo me, amba wó ne yoke: «Nkolo, bo wabaka wawa, ñwana mama nde tawa.»

³³ Waba wéné yo banyingonele, Maliya na Bayuda ñabaka ne, Yesu aokaka ngongo boikye na bolosi o ndondo ye.

³⁴ Emba amba ya batuna yokye: «Bee wamokunda wa?» Bamba mobuyisa békéye: «Nkolo, yaka ya kyekye.»

³⁵ Yesu amba ya lela.

³⁶ Emba Bayuda békéye: «Kyeka bo wamozingaka yo.»

³⁷ Bakyi onte ya bée békéye: «Moto owa zibolaka miyo ma moto owa pho lo miyo, taiky koka ikatela Lazalo iwa.»

Yesu akundosi Lazalo

³⁸ Bobélé Yesu amba kula ya oka ngongo o motema amba ya kyéndé o ilita. Yabaka mobongu onte ya mabanga emba ibanga sazibaka muna mobongu. ³⁹ Emba Yesu amba ya wo yokye: «Manya ibanga sisi.» Malata, nkanasa ya mowe, amba wo ne yokye: «Nkolo, kaye solo, pho ambo kyela nkolo ine.»

⁴⁰ Kasi Yesu amba mobuyisa yokye: «Siika wo na we ngakye, bo oanosi, wamowene nkysomo ya Nwaphongo?»

⁴¹ Bobélé, bamba ya manya ibanga. Yesu amba ya tomba miyo o ikolo, amba wo yokye: «Tata, naephé melesi pho onzoky.»

⁴² Phélé, naebe obokye konzokye nkolo iso, kasi nawo babona pho ya moluku moondungye, pho baanole obokye iwe wantomata.»

⁴³ Waawo yo babona, amba ya aijwana na bokusi yokye: «Lazalo, tokolo!»

⁴⁴ Emba mowee aesi ya tokolo, makolo na maboko makangyemi na bitato, na boo phe bozingami na etobu. Yesu amba ya wo na bée yokye: «Omoingole emba omole kakyende!»

Bawangyele Yesu

⁴⁵ Bayuda baikye onte ya baayakaka yakyebla Maliya, na bawenékye yaakylelaka Yesu, bamba moanolela.

⁴⁶ Kasi bayoko onte ya bée, bamba ya kyé imola Bafalisay iso yakyelaka Yesu.

⁴⁷ Banganga banene na Bafalisayi bamba ya anginya ikyita bamba wo békéye: «Tokyele bo? Moto oyo kakyele bileyesako biikye.»

⁴⁸ Bo tomokyekyi bokyekyi babona, bato baso bamoanolela. Baloma bamoya oto elele esantu ya banga na mokyisi njwa banga.»

⁴⁹ Kaifa, monomo na bée, owa baka nganga o munene o mbula me, amba wo na bée yokye: «Bée toososo.»

⁵⁰ toombe na eba obokye eli bolaa pho ya bée obokye moto monomo awe pho ya bato, naa obokye mokyisi mobimba mowe.»

⁵¹ Taika wo babona na ndengye ye, kasi wabaka yo nganga o munene, o mbula me, ambaka imola obokye ya sengyelaka obokye Yesu awe pho ya mokyisi.

⁵² Teli nde pho ya mokyisi bobélé, kasi pho ya iyanginya elele yoncayo bana ba Nwaphongo baanyangwa.

⁵³ Emba nde mokolo me, bamba wanga imoboma.

⁵⁴ Yango méná, Yesu takulaka tambula mi pha onte ya Bayuda. Amba ya kyéndé o manyete mali phenephe na obokye, o mokyisi mobangye bée Efalayime, azalaka omó yo na baekosi bée.

⁵⁵ Eyenga ya Ilekana ya Bayuda yakomaka phenephe. Oboo pha eyenga ya Ilekana, fato baikye bautaka o mangonda bákéyke o Yelusaleme pho ya imipetola.

⁵⁶ Balukaka Yesu, emba onte ya Tempelo waabaka bée, bawonoko békéye: «Bée koumunya bo? O eseleko etaye?»

⁵⁷ Banganga banene na Bafalisayi bamyaka mitindo obokye: Moto munso wamoeba elele eli yo, asengyesi eyimola pho bamoakya.

12

Maliya aolosi Yesu malasi o makolo

¹ Nkolo motoba o boo pha eyenga ya Ilekana, Yesu aesi ya koma o Betani, waabaka Lazalo owa kundolaka yo onte ya bawee.

² Omó, bamba ya za ne. Malata abaka kakabe ntoma kasi Lazalo abaka monomo na babaka ne o mesa.

³ Bobélé, Maliya amba yakpa molangyi njwa malasi njwakyela bée na nale njwa motiya moikye. Aesi ya maololo o makolo ma Yesu, amba makunyola na suwe ye, emba ingambi satondaka na solo ya mana malasi.

⁴ Bobélé, Yudasi Mokyeliyota, monomo na baekosi bée, eli nde ona yo owa-muungya, yokye:

⁵ «Pho ya'ye tebaungye malasi mamana na nkama iyato ya ba denale, pho ya ibaphe babola?»

⁶ Awoko babona, pho telo obokye ali na ngongo ya babola, kasi pho abaka moibi na obokye, yo mobombi njwa baphalanga, abaka kaibe baphalanga babaka bée bampophisa.

⁷ Emba Yesu amba wo yokye: «Omole! Abanza lowo lokyesi yo pho ya mokolo njwa munkunda bée.

⁸ Babola, oli na bée nkolo iso, kasi nga, otooobe na nga pho ya bobélé.»

Bawangyele Lazalo

⁹ Emba moluku moikye njwa Bayuda baakaka obokye Yesu abaka omó, kasi tebaikaka ya nde pho ya Yesu yo mampenza, kasi nde pho ya ikyeka Lazalo owa kundolaka yo onte ya bawee.

¹⁰ Tata wamo, Banganga banene bamba wangya obokye babome na Lazalo me,

¹¹ pho yaabaka nde pho ye, Bayuda baikye baabalotaka babutwaka ianola Yesu.

Yesu anyosi o Yelusaleme

¹² Bo yana, moluku lwa bato ljakaka o eseleko, ljamamba oka obokye Yesu amoya o Yelusaleme.

¹³ Bamba kpa kanga ya mabila bamba tokolo ikye vana ne. Babaka baanjwane bokye: «Ozana! Nkolo apambole okoye na nkombo ye, mokonzi lwa Isalayele.»

¹⁴ Waazwa Yesu lwanwa wa mpunda, amba zala o ikolo sa yango bo wakomama wango obokye:

¹⁵ Saila lwanwa lwaswi wa Siyona: Kyeka mokonzi kaye, abaa ikolo sa lwanwa mpunda.

¹⁶ O ebandele baekosi bée tebaikaka ssoso mapho maaye, kasi imbele sazwa Yesu ngambo, bamba umunya obokye mapho me makomamaka pho ye, na obokye eli nde mango makyela bée pho ye.

¹⁷ Moluku lwa bato lwaabaka ne imbele sabangaka yo Lazalo itokolo onte ya ilita na wa mokundola yo onte ya bawee, baimolaka mapho mawenekye bée.

¹⁸ Yango mena moluku lwa bato bayakaka ya vana ne pho baokaka elekyesako eya kyelaka yo.

¹⁹ Emba Bafalisayi bamba wono onte ya bée bokye: «Ka kowene, otokule kyela na ekpele, kyeka bato baso babuto imobenga!»

Nkyem o na ekulusu

²⁰ Bato bayoko baatebali Bayuda bakyeyke o eseleko pho ya ikumbela.

²¹ Bamba ya wo na Filipe owabaka wa Betesayida ya Galileya emba bamba onga ne bokye: «Nkolo, toli na phowa ya iwenye Yesu.»

²² Filipe amba yakye lowole Andele, emba bée baso bamba yakye lowole Yesu.

²³ Yesu amba babuyisa bofo: «Imbele sisengyesi Nwana wa moto izwa ngambo sikoky.

²⁴ Naewole nde phelé phelé, bo mumbuma lwa ble moka o manyete te mowee, moikale lwanago mampenza. Kasi bo mowee, mobote mbuma nzikye.

²⁵ Moto okozingye bomoo phé, aaobbungya; kasi moto owamotoa bomoo phé onte ya mokyisi mumu, aaobanza nono o bomoo pha bobele.

²⁶ Bo moto kazingye inkyelela, ambengye, emba elele eli nga, na moto wa nga wa etoma amoña omo. Bo moto kankyelele, Tata amokumola.»

Yesu aimosi bo wamowa yo

²⁷ «Ujwanja eye, ndondo ya nga teli bose. Emba namba wo bo? Tata, ombikya

o imbele sisi? Kasi naya nde pho ya sina imbele sisi.

²⁸ Tata, phé nkombo yawe ngambo.» Emba ljeswi mənəmə mouti o ikolo mowə obokye: «Naeephe ngambo, emba namokula eephə ngambo.»

²⁹ Moluku lwa bato lwaabaka wamo na baokaka békelye eli engyinzi, baayoko bawoko békelye eli anzelu moto omowosi.

³⁰ Yesu amba ya buya yokye: «Ijwesi mamuna temoikyi okana pho ya nga, kasi nde pho ya bée.

³¹ Ujwanja eye eli isambisa sa mokyisi mumu, ujwanja eye bamovaka mokonzi lwa mokyisi o ibanda.

³² Pho ya nga, imbele sa mobaa nga o ikolo, namobenda bato baso oka nga.»

³³ Na maloba mamana, aimolaka ndengye eya mowa yo.

³⁴ Moluku lwa bato lwaabaka mobuyisa obokye: «Banga Mobeko lwaloi mola obokye Klisto amobaa bōbèle. Ndengye ye we okoky iwo obokye Nwana wa moto amobaa o ikolo? Yo nza, ona Nwana wa moto?»

³⁵ Emba Yesu amba wo na bée yokye: «Moo motaa baa onte ya bée pho ya lwanwa imbele. Tambula imbele sili bée na moo, pho ya obokye enzombi yango saeziba. Pho okokambule o enzombi, taebé mbale ekyekye yo.

³⁶ Wata ba bée na moo, omoanole pho ya ibutwa bana ba moo.»

Bayuda tebaanole Yesu

Waauunva yo ibawole bafona, Yesu amba ya mana wali bée, akye miomboma.

³⁷ Nabo wakyela yo bilekyesako biikye o miyo ma bée, tebaika moanola.

³⁸ Pho mapho mawoko moimosi Isaya obokye: Nkolo, owanosi yaoka banga nza? Na eboko ya Nkolo yamiteya oka nza? Makokyisame.

³⁹ Nde ona Isaya akula imola ntina ye ete yakokaka bée anola:

⁴⁰ Aphose miyo ma bée, ambi nabuya ntema ya bée nkusi, pho bée sawene na miyo ma bée, obokye ntema ya bée sa ssoso, obokye bée sabongola ntema, emba nde na babikye!

⁴¹ Isaya kawo bafona pho awene nkyem o ye na obokye awo pho ye.

⁴² Nabo bafona, baikye onte ya bafambi, bamoanolaka. Kasi pho ya Bafalisayi tebamakaka na iwo, pho ya iila obokye nde bafatokosi o ingambi sa makyita:

⁴³ Pho bazingaka nkyem o ekyiute na bato o elele ya nkyem o ikyiute na Nwaphongo.

Pho ya mateya ma Yesu

⁴⁴ Yesu amba ya anjwana yokye: «Okanzanole, taanole nga, kasi kaanole Owantoma,

⁴⁵ ebe moto oonkonvene, kawene na Owantoma me.

⁴⁶ Inga, moo, naesi o mokyisi pho moto munso okanzanole abe saba o enzombi.

⁴⁷ Bo moto aokyi mapho ma nga, tambe maßanza, teli nga okomosambisa: Pho sikyi ya sambisa mokyisi, kasi naesi nde iya bikya mokyisi.

⁴⁸ Moto okonde na otoanole maloba ma nga ali na mosambise: Iloba siwo nga, samosambisa o mokolo njwa suka.

⁴⁹ Sikyi wo pho ya nga mampenza, kasi Tata owantoma anteya isengyesi nga iwo na iimola.

⁵⁰ Emba naebe obokye motindo nwes eli bomoo pha bofobele: Ikyi wo nga, naiwo nde bowanvole Tata.»

13

Yesu akunyosi makolo ma baekosi bē

¹ O boo pha eyenga ya Ilekana, Yesu aebaka obokye imbele se saimana o mokyisi mumu oikyende oka Ango sikoky, yo owazingaka bato bēe bali o mokyisi, abazingaka tee nōno o suka.

² Emba waabā bēe baze, Zabulu amba nyosa maumunya mabe o ndondo ya Yudasi Mokyelyiyota, obokye amungya,

³ Yesu aebaka obokye Ango aphe mbolo iso o maßoko me, pho auta na Nwaphongo emba amobutwa oka Nwaphongo,

⁴ Aesi ya mana o mesa, amanye bitobu, akpe etato yonoy, amba mikanga o mobimbi.

⁵ Bofobele, amba yaangola maa o beseni, atati ikunyola makolo ma baekosi, kambe manya maa na etato eyamikanga yo o mobimbi.

⁶ Wakoma yo oka Simo Petelo, Petelo amba wo ne yokye: «Nkolo, iwe konkunyole makolo?»

⁷ Yesu amba mobuyisa yokye: «Ikyikyele nga, tokoky ieba urjwanja eye, kasi wamoisoso sima.»

⁸ Petelo amba wo ne yokye: «Inkunyola makolo! Tewakoky ikyelama!» Yesu amba mobuyisa yokye: «Bo siekunyosi, tokoky ifa na nga elele yonono.»

⁹ Emba Simo Petelo amba ya wo ne yokye: «Nkolo, sankunyola nde makolo na makolo, kasi na maßoko na moto!»

¹⁰ Yesu amba ya wo ne yokye: «Moto ouumbo øko, ali munso pëtöö, tasengyesi ikula mikunyola, bote ebee nde malolo phe. Ka bēe, bēe oli petöö, kasi bēe baso phe.»

¹¹ Pho aebaka moto owamoungya, yango mēna amba wō yokye: «Bēe baso toli petöö.»

¹² Waaunva yo ibakunyola makolo, aesi ya kpa bitobu bē, akuli ya nkye zala o mesa amba ya wo na bēe yokye: «Bēe osososi lookyesi nga pho ya bēe?»

¹³ Bēe kombangye “Moteye na Nkolo”, kwo phēle, pho nali bomo.

¹⁴ Embo bo nga, Nkolo na Moteye, naekunyosi makolo, na bēe osengyesi ikunyolana makolo.

¹⁵ Pho naephē ndakisa obokye, ikyesi nga na bēe, na bēe oikyele me.

¹⁶ Naewole nde phēle phēle obokye, moombo taalekye nkolo we, na toma talekye moto oo motomi.

¹⁷ Bo koēbe mapho mamana, wamoba na nkyisa bo waamakyelela.

¹⁸ Siwo pho ya bēe baso, naebe baaølo nga. Kasi pho ba wo buku pha Nwaphongo obokye: Okoze na nga ipa molongo, abuto mbomi ya nga.

¹⁹ Naewole urjwanja eye, o boo pha lowo me iya. Pho, waamoya langa, oanole oboke “nga nali booli nga”.

²⁰ Naewole nde phēle phēle obokye: Owamoyamba moto otomi nga, kayambe nga mampenza, ka okonzambe kayambe na moto owantoma.»

Yudasi aungye Yesu

²¹ Waaunva yo iwo basona, Yesu amba oka ngongo o motema, amba wo yokye: «Naewole nde phēle phēle, monomo onte ya bēe amunzungya.»

²² Baekosi bamba kyekana, bamba mituna bēkye, kanewo na nza?

²³ Monomo na baekosi bē, owabaka Yesu kalobo zinga, azalaka phenephe na Yesu.

²⁴ Simo Petelo amba munyatela miyo yokye: «Omolute, kaanewo na nza.»

²⁵ Moekosi amba ya mibanza o ntolo ya Yesu, amba motuna yokye: «Nkolo, eni ba nza?»

²⁶ Yesu amba mobuyisa yokye: «Eli owamophe nga ete ya ipa eya munyinya nga o subu.» Waaunva yo iwo basona, Yesu amba yakpa ete ya ipa eya nyinyaka yo o subu, amba ya ephe Yudasi Mokyelyota, njwana wa Simo.

²⁷ Emba nde o sina imbele saamophe yo ena ete ya ipa, Molemba aesi ya nyolele Yudasi. Bofobele Yesu amba wo ne yokye: «Loozingye we ikyela, olokyele izele.»

²⁸ Na monomo na bēe baso basaka o mesa taikaka soso pho ya'ye awoko basona.

²⁹ Bo waabaka Yudasi mobombi njwa baphalanga, baayoko baumunyaka obokye Yesu awoko ne pho ya iyomba

ya sengyelaka pho ya eseléko, naa pho ya iphe babola nwana ekpele.

³⁰ Ka Yudasi, wakpa yo ete ya ipa, amba ya tokolo. Yañaka enzombi.

Mobeko nwawa sika

³¹ Waatoko Yudasi, Yesu amba wo yokye: «Uñwanwa eye, Nwana wa moto ambo zwa ngambo, na Nwaphongo azwe ngambo pho ye.»

³² [Bo Nwaphongo azwe ngambo pho ye], Nwaphongo amophe ne ngambo bo eeli ne. Emba sakoko amophe ngambo.

³³ Bana ba nga, sikuli ba na bëe elinga. Wamunduka, emba nde bo wawo nga na Bayuda obokye: “Bi kyé nga, bëe otokome omo”, naewole na bëe uñwanwa eye.

³⁴ Naephe mobeko nwawa sika: Zingana bëe na bëe. Bo waezinga nga, na bëe ozingane bëe na bëe.

³⁵ Boozinga bëe na bëe, na bomo, bato baso bamoeba obokye bëe oli baekosi ba nga.»

Yesu aimosi obokye Petelo aamoangana

³⁶ Simo Petelo amba ya wo ne yokye: «Nkolo, kokye bi?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Bi kyé nga, tokoky iimbenga uñwanwa eye, kasi wamumbenga sima.»

³⁷ Petelo amba wo ne yokye: «Nkolo, pho ya'ye sikoky iyebunga uñwanwa eye? Namoaambya bomoo pha nga pho ya we!»

³⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Wamoambya bomoo pha we pho ya nga? Naewole nde phelé phelé ngakye: Wamunzangana mbala iyato soo sabotongoky.»

14

Yesu ali nzela ekyekambe oka Tata

¹ «Mandondo ma bëe satungyisama, anola Nwaphongo, onzanole na nga.»

² O ingambi sa Tata, bilele ba ibaa bili biikye, bo teebakyi bomo, nde naewolekyi obokye nakyende ebongyisela elele eya moba bëe?

³ Emba wamokyende ebongyisela nga elele, na mokula yaekpa, pho elele eli nga na bëe obe omo me.

⁴ Na bi kyé nga, bëe koefé nzela.»

⁵ Toma amba ya wo ne yokye: «Nkolo, tolouébi bi kyé we, tombaeba ena nzela ndengye eye?»

⁶ Yesu amba ya wo ne yokye: «Nga nali nzela, na phelé, na bomoo. Moto takoky ikyende oka Tata, bo taleka oka nga.»

⁷ Bo onzebakyi, na Tata nde omoebakyi. Tata uñwanwa eye omoebi, emba omoweni.»

⁸ Filipe amba ya wo ne yokye: «Nkolo, oloteya Tata, mena oka banga wakoky.»

⁹ Yesu amba ya wo ne yokye: «Nali na bëe wawa elinga, emba we Filipe

toonzebe! Moto oo nvéni awéni Tata. Pho ya'ye kowo wékéye: “Oloteya Tata?”

¹⁰ Toanole obokye nga nali onte ya Tata, emba Tata ali onte ya nga? Maphoo maewole nga, si mawo na ndengye ya nga mampenza! Kasi eli nde Tata ooli onte ya nga, okokyele bitoma bëe.

¹¹ Onzanole, nga nali onte ya Tata, emba Tata ali onte ya nga. Bo toone anola maphoo ma nga, anola nono pho ya bitoma bëi.

¹² Naewole nde phelé phelé, moto okonzanole amokyela ne bitoma bikyélé nga, amokyela na bitoma bilekyi bonene, pho nga nakyende oka Tata.

¹³ Iso yamoonga bëe na nkombo ya nga, namoikyla, pho obokye Tata azwe ngambo onte ya Nwana.

¹⁴ Boonzongyi ekpele na nkombo ya nga, namoekyla.»

Mbunu ya itoma Bolobo

¹⁵ «Bo konzingye, wamokumola mibeko ma nga.»

¹⁶ Nga namoonga na Tata, amoetomela Moambelesi mosuu owa moña na bëe pho ya bofélé.

¹⁷ Eli yo Bolobo owa phelé, iyo ootokokyi mokyisi iwéne na ieiba. Bëe, bëe komoebe, pho ali phenephe na bëe na onte ya bëe.

¹⁸ Esiekye biika, namokula ebutolela.

¹⁹ Eikasi nde nwana bokyi bobo, mokyisi ete mokule nvéne. Kasi bëe, konvène pho nali na bomoo emba bëe wamoba na bomoo.

²⁰ Mokolo me, wamoeba obokye nga nali onte ya Tata, bëe onte ya nga na nga onte ya bëe.

²¹ Moto oli na mibeko ma nga emba kamikumole, yo mona kanzingye. Kasi oookozingye, Tata amozinga, na nga naamozinga namba na miweninya ne.»

²² Yudasi, kasi Yudasi Mokyelyiyota phe, amba wo ne yokye: «Nkolo, ndengye'ye waamiweninya na banga, kasi na mokyisi phe?»

²³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Bo moto kanzingye, amokumola maphoo ma nga, emba Tata aamozinga. Tomokye, tomobuya elele ya banga ya izala oka ye.»

²⁴ Moto ootonzingye, taakumole maphoo ma nga, nzuka maphoo maokye bëe, temali ma nga kasi ma Tata owantomaka.

²⁵ Naewolekye maphoo mamana wataaka ba nga na bëe.

²⁶ Moambelesi, Bolobo pha moetomela Tata na nkombo ya nga, amoteya maphoo masso, amoekundolela iso yaa ewolekye nga.

²⁷ Naeyikyele bose, naephé bose pha nga. Siephe phango bokoephé bato ba

mokyisi. Mandondo ma bëe mabée satungisama naa ibaa na boilakye.

²⁸ Waoka obokye nawəkɔ̄ na bëe ngakye: "Nakyende, namokula ebutolela." Bokonzingye, wamosepela na obokye nakye oka Tata, pha Tata andekyi.

²⁹ Emba ujwanja eye, naawo na bëe oboo pha mapħoo mamaña ikyelama pho wamokyelama mango, bëe oanole.

³⁰ Tata ujwanja eye, esikule wōno na bëe, pho mokonzi ḥwa mokyisi mumu kaye. Nde phele tali na bokonzi o ikolo sa naga.

³¹ Kasi pho ya obokye mokyisi moebe obokye nazinge Tata na obokye nakyele isò boko zingye yo. Teme, tomane wawa!»

15

Yesu ali ɻwete ḥwa vinyo ḥwa phelə phelə

¹ «Nga nali ɻwete ḥwa vinyo ḥwa phelə phelə emba Tata ali nkolo ya inzabi.

² Bitakyi bisò bili onte yanga, bite bibote mbuma, aabimanya, emba bitakye bisò bibote mbuma, aabibɔ̄ngya, pho obokye bikule bota mbuma nzikye.

³ Bëe waunva bɔ̄ngø pho ya iloba saewələ nga.

⁴ Ba na nga booli nga na bëe! Nde bomo booli etakyi, teekokyi ibota mbuma yango mampenzaa boteebé yɔ̄nɔ̄yo onte ya ɻwete. Nde bomo na bëe tokokyi ibota mbuma, botebee na nga elele yɔ̄nɔ̄yo.

⁵ Nga, nali ɻwete ḥwa vinyo, bëe oli bitakyi: Moto okoħe na nga na owa oli nga onte ye, yo mona amoħbota mbuma nzikye, pho tokokyi ikyela ekpele bo nga sibé na bëe.

⁶ Bo moto taħbi na nga elele yɔ̄nɔ̄yo, bamovaka o nze ya etakyi, amiuunga, emba babiɔ̄ngø, babivaka o ɻwenya emba biamolola.

⁷ Bo oħra na nga, na maloħa ma nga bo mali na bëe, wamoonga izingyi bëe, wamoizwa.

⁸ Lowɔ̄ lopħe Tata ngambo, eli obokye bëe obote mbuma nzikye na obokye obutwe baekosi ba nga.

⁹ Bo wanzinga Tata, na nga naeazingye me, ikala na lozingo na nga.

¹⁰ Bo kokumole mifeko ma nga, oli na lozingo na nga, ya bookokumole nga mifeko ma Tata, naikale o lozingo le.

¹¹ Naewəsi babona pho nkyisa ya nga iħe na bëe na obokye nkyisa ya bëe iħiie nzikye.

¹² Eye eli moħeko ḥwa nga: Zingana bëe bo wa ezinga nga.

¹³ Tewali moto na lozingo loikye ya moto oħkoambya bnomoo phe pho ya bëbi ne.

¹⁴ Bo kokyele ikyietome nga, bëe oli bëbi na nga.

¹⁵ Esikule ebanga baombo, pho moombu taebe ikyikyele nkolo we. Kasi bëe, naebangye bëbi, pho isò yaaoka nga oka Tata, naeyimola yango.

¹⁶ Teli bëe bato baanzölo, eli nde nga moto oħra eelō na oħra ephē etoma pho okyende, obokye obote mbuma na obokye mbuma me ikoko. Pho ya obokye ya moonga bëe oka Tata na nkombo ya nga, amoephe yango.

¹⁷ Lowɔ̄ loeyongye nga, eli obokye ozin-gane bëe na bëe.»

Loino la mokyisi

¹⁸ «Bo mokyisi moeyini, eħa obokye nga ħwanzina phanza.

¹⁹ Bo obaki ba mokyisi, mokyisi nde moezingyi. Kasi bëe toli ba mokyisi: Kasi eli nha oemanye o mokyisi yango mëna mokyisi moeyine.

²⁰ Umunya mapħoo mawəkɔ̄ nga na bëe obokye: "Moombu talekye nkolo we", bō wanyokolo bëe, bħamoenyo kolo na bëe me. Bo bħakumola mapħoo ma nga, mapħoo ma bëe bħakumola me.

²¹ Kasi bħamoekyela isò miina pho ya nkombo ya nga, pho teħbaebi ewantoma.

²² Bo sikaka ya, na bo sikaka bawoħe, nde teħbaebi na isumu, kasi ujwanja eye, teħbaekyela angana isumu sa bëe.

²³ Moto oħoknzine, kaine na Tata me.

²⁴ Bo sikelakha bilekxesako bate baika kyela na moto mosuu onte ya bëe, nde teħbaebi na isumu. Kasi ujwanja eye oobiweni bëe bali nde iloina, ebe nga ebe Tata.

²⁵ Kasi eli pho ya obokye ekokyisame mapħoo maakomama o Moħeko ḥwa bëe obokye: "Banzina sa eleko."

²⁶ Waamoya Moambelesi owamoetomela nga uta oka Tata, Bolċebu pha phelə boute na Tata, yo mampenza amoya wō pho ya nga.

²⁷ Na bëe, oli manzoka ma nga, pho tata o etatele oli na nga.»

16

¹ «Naewəsi mapħoo maso mamana pho ya obokye oħra sakaa o bimekyi.

² Bamoewiinya o mangambi ma makyita ma Bayuda. Nzuka imbele siye, moto oħra moeboma, amoumunya obokye kambya ikabo oka Nwaphongo.

³ Bamokyela babona pho teħbaika eħa ebee Tata, ebee nga.

⁴ Kasi naewəsi babona pho ya obokye, wamokoka imbele sa bëe, bëe oħra obokye naewoħlekye lango.»

«Sika ewole langa uta oetatele pho naabaka na bëe.

⁵ Kasi ujwanja wa eye nakyende oka owantoma, emba na mōnōmō onte ya bëe santuna obokye: "Kokyé bi?"

⁶ Kasi pho naewosi langa, mandondo ma bëe mabuto na ngongo.

⁷ Nzuka, naewosi nde phelē obokye: Eli bolaa obokye nga nakyende, pho, bo nga sikye, moto ookoky iya eyambelela etaye. Kasi bo na kye, namoetomela yo.

⁸ Emba waamoya yo, amoya phē bato ba mokyisi soō pho ya maphoo maakyekyi masumu, bosembo, na isambisa sa Nwaphongo.

⁹ Pho ya masumu, tebaanzanole.

¹⁰ Pho ya bosembo, nakyende oka Tata, otokule nvéné.

¹¹ Pho ya isambisa, mokonzi wa mokyisi mumu bamosambisaka.

¹² Nakuli ba na maphoo maikye ma ewole, kasi bo naewosi mango ujwanja wa eye, mamoeleka na bokusi.

¹³ Waamoya Bolébó bowo maphoo ma phelē, amoeteya maphoo maso ma phelē. Etawo maphoo maaute ne mampenza. Amowoko maphoo maokye yo, amo eimolaka na maphoo mamoya.

¹⁴ Amoweninya nkyemō ya nga oka bato pho amokpaka maphoo maaute na nga, emba amoeimolaka mango.

¹⁵ Maphoo maso mali na Tata, mali na nga. Yango mena, nawo ngakye: "Bolébó amokpaka maphoo maaute na nga, emba amoeimolaka mango."

Ngongo ya mobutwa nkyisa

¹⁶ Nwana bokyi bofo, bëe otokule nvéné, emba nde njwana bokyi bofo wamokula nvéné.

¹⁷ Boñele, baekosi bëe baayoko ñamitunaka, bëkye: «Maphoo mama malukye iwō bo? Nwana bokyi bofo, bëe otokule nvéné, emba nde njwana bokyi bofo wamokula nvéné. Ebe na obokye: "Nakyende oka Tata?"»

¹⁸ Maphoo mawo yo, yokye: Nwana bokyi bofo, malukye iwō bo? Banga tolomaebé.

¹⁹ Yesu aebaka obokye ñalukye imotuna, amba ya ñatuna, yokye: «Bëe komitune pho ya maphoo maewosi nga obokye: Nwana bokyi bofo, bëe otokule nvéné, emba nde njwana bokyi bofo wamokula nvéné?

²⁰ Naewosi nde phelē: Bëe wamolela, wamba na miima, kasi bato ba mokyisi ñamoba na nkyisa. Wamoba na ngongo, ngongo me yamobutwa nkyisa.

²¹ Yamoba ndokolo njwanwasi kalukye ibota. Waasweya yo, kabé na ngongo pho kaebe obokye akomi imbelé sa ñolosi. Kasi

bo aboti, taakule eba ñolosi ñoso ñaabona pho abuto na nkyisa obokye atokosi moto o mokyisi.

²² Nde ñomō, ujwanja eye na bëe, obuto na ngongo. Kasi namokula ya weneñe na bëe, emba mandondo ma bëe mamobutwa na nkyisa. Moto nono mōnōmō etakoky imanya nkyisa ya bëe.

²³ Muna mokolo me, otokule ntuna na maphoo. Naewole nde phelē: Tata, amoephe iso yamoonga bëe na nkombo ya ngo.

²⁴ Nono ujwanja eye, naino toongyi ekpele yonçou na nkombo ya nga. Oonga, wamozwa, emba nkyisa ya bëe yaamba loño.»

Yesu ali kamba owanyete boñe pha mokyisi

²⁵ Naewosi maphoo mamana na bite. Imbele siye, esikule ewole na bite, kasi namoewole saasa maphoo makyekyi Tata.

²⁶ Muna mokolo me, wamoonga Tata maphoo masengyesi na bëe na nkombo ya nga, teli obokye namonga ne pha ya bëe. Wamoonga ne bëe mampenza na noko ya bëe,

²⁷ pho Tata, yo mampenza kaezingye. Kaezingye pho bëe konzingye, koanole na obokye nauta na Nwaphongo.

²⁸ Nauta na Tata, naya o mokyisi. Ujwanja eye, naikye mokyisi, nabutwe oka Tata.

²⁹ Baekosi bëe, bëkye: «Oweni, ujwanja eye kowo saasa, tokuli wo na bite.

³⁰ Nde ujwanja eye, banga toebe obokye koebe maphoo maso. Tosenegyesi obokye bato ñakule etuna mituna. Yango mena, toanole obokye wauta na Nwaphongo.»

³¹ Yesu amba ñabuyisa yokye: «Ujwanja eye, bëe kombe yaanola?»

³² Kyeka, imbele me siye, simbo koka, bëe ñaso wamunyangwa, moto na moto amobutwa oka ye, wamoika nzika nga mampenza. Kasi sili nga mampenza pho Tata ali na nga elele yonçou.

³³ Naewosi maphoo mamana pho bëe ñali na nga elele yonçou obe na motema mipyi. Wamunyokomō o mokyisi. Kasi oïtitalaka, pho inga natokolo kamba owanyete boñe pha mokyisi!»

17

Yesu kabondèle pho ya baeksi bëe

¹ Boñele, waawoko yo ñaabona, Yesu atombaka miyo o ikolo, yokye: «Tata, imbele me simbi ya koka. Wéninya obokye nga, Nwana wa we, nali na nkyemō pho ya obokye na nga naweninya nkyemō ya we.

² Na pho ya obokye, na bokonzi phaamophe we o ikolo sa bato baso, ambya bomoč pha bofele oka bato baso baamophe we.

³ Nzuka bomoč pha bofele boli obokye baeyebe, nde we mampenza owaakolo Nwaphongo, na Yesu Klisto owa toma we.

⁴ Naweninye nkyemō ya we o munse mumu. Naumboo etoma eyampekye we obokye naekyele.

⁵ Emba ujwanja eye, Tata, ompe nkyemō phenephe na we, nkyemō yaabaka na nga waabaka nga phenephe na we o boo pha obokye mokyisi mokyelame.»

⁶ «Naweninye nkombo ya we oka bato baamanya we o mokyisi pho ya iba mpe. Baabaka ba we, wabampe emba bambi kumola iloba sawe.»

⁷ Ujwanja eye baebé obokye iso yaampre we kyiute na we.

⁸ Obokye maloba maabawole nga eli nde maloba maanvole we. Bamaanola, baeba nde phèle obokye naute na we, emba bamba anola obokye we wantoma.»

⁹ «Naongye na Nwaphongo pho ya ñe, sionga na Nwaphongo pho ya mokyisi, kasi pho ya bawa hampe we, pho bali ba we.»

¹⁰ Emba iso ili ya nga ili ya we, nde boli iso yaka ya we, ili ya nga, emba nazwe nkyemō ya nga pho ya be.

¹¹ Tata lolo, sikuli ba wa mokyisi mumu, ñéé baikale o mokyisi, kasi nga nakye oka ya we. Tata mosantu, obafanza na nkombo ya we eyampe we, pho baibe moto monomō boli nga na we moto monomō.

¹² Waabaka nga na ñéé elele yonoyu, nababanzaka na nkombo ya we eyampe we. Nababanza emba na monomo onte ya ñéé taikyi bunga, botebe nde ñwana waabaka obokye amobunga, pho ya obokye makomi makokyisame.

¹³ Ujwanja eye, naye oka ya we emba nawo maphoč mama o mokyisi pho ya obokye ñazwe na mango nkyisa nzikye.

¹⁴ Nabaphé iloba sa we, emba mokyisi mobaini, pho tebalí ba mokyisi nde fotoli nga wa mokyisi.

¹⁵ Siongye na we obokye obamanya o mokyisi, kasi obokye obafanza ñéé sa kaa o maþoko ma Molemba.

¹⁶ Béé tebalí ba mokyisi nde fotoli nga wa mokyisi.

¹⁷ Kyela obokye bamiambya muwosi oka ya we na nzela ya maphoč ma phèle, iloba sa we sili nde phèle.

¹⁸ Bo wantoma we o mokyisi, na nga nabantome o mokyisi.

¹⁹ Pho ya ñe, namiambya nga mampenza, pho ya obokye na ñéé bamiambya na nzela ya maphoč ma phèle.»

²⁰ «Siongye na Nwaphongo nde pho ya ñéé na ñe, nabondélé na pho ya ñaawa, pho ya iloba sa ñe, bamunzanola:»

²¹ Obokye baso baibe moto monomō ndengye eli we Tata, oli onte ya nga emba nga onte ya we. Baibe na ñéé onte ya ñanga me pho ya obokye mokyisi moanole obokye we wantoma.

²² Embo naga naabaphé nkyemō eyampe we, pho baibe moto monomō boli ñanga moto monomō,

²³ inga onte ya ñéé booli we onte ya nga, pho ya obokye ñakome o sakolo isanga, na ñabona mokyisi ñwamoefá obokye eli we owantoma na obokye wañzinga bo wanzinga we.»

²⁴ «Tata, nazinge obokye elele eli nga, baso baampe we baibe na ñéé wamo me. Emba na ñéé ñawene nkyemō yaampe we, pho wanzinga o boo pha ikyelama sa mokyisi.

²⁵ Tata owa bosembo, mena mokyisi temoeyebe, nga naeyebé, emba bato ñaba ñaebi obokye we wantoma.

²⁶ Nabaimola nkombo ya we, namba kula na ñaimola yango, pho ya obokye lozingo laanzinga na we lobé na mi ñe, emba nga onte ya ñe.»

18

Iyakyema sa Yesu

¹ Waawo Yesu ñabona, amba yakyendé yo na ñaekosi ñéé o mokukulu moyoko ñwa moluka ñwa Sedro. Aesi ya nyolo na ñéé o ibala sõõcõ sa ndemo.

² Yudasi, owaamoungya, aebaka ne elele me, pho Yesu na ñaekosi ñabaka ñaya angana wamo.

³ Yudasi aesi ya kpa ñatuluku ba Baloma na bakyengyesi ba Tempelo, ñaatomaka ñakambi ba ñanganga na Bafalisayi. Akye na ñéé o elele me. Baphilaka mphata, na ñayanzi, na ñakolukolu.

⁴ Ka Yesu aebaka iso yaamoyelela. Aesi ya susinya oli ñe, abatuni, yokye: «Béé kolukye nza?»

⁵ Békye: «Banga, tolukye Yesu, moto wa Nazaléte». Yesu, yokye: «Nga oyo». Yudasi owamungya atemekye na ñéé wamo.

⁶ Waawo Yesu na ñe, yokye: «Nga oyo», ñabuto na munsimá, ñabaa o se.

⁷ Yesu akuli ñatuna, yokye: «Béé kolukye nza?» Békye: «Tolukye Yesu, moto wa Nazaléte».

⁸ Yesu, yokye: «Nambo ewõle obokye Nga oyo. Ka, ño eli nga okolukye ñéé, ole ñato ñayoko ñaba, bakyendé ñose.»

⁹ Yesu awo ñabona pho lowo, loowókyi yo na Ango lolo lokokyé: «Sibungye nõõ moto monomō mi ñaampe we.»

¹⁰ Simo Petelo abaka na mumphata. Aesi ya mokaa, aengyi moombo wa nganga o munene itoo saa boloo. Nkombo ya moombo me, Markus.

¹¹ Kasi Yesu amba wo na Petelo, yokye: «Buya muphata njwa we o kokolo. Iwe, kobuya obokye esiwene bolosi boompere Tata bopo?»

Bakyé na Yesu oka Ana

¹² Bobele, batuluku na mokonzi njwa be, na bakyengyesi ba Bayuda baesi yaakya Yesu, bamobakyi maphanga.

¹³ Bakyé ne phanza oka Ana. Ana alongyaka njwana we wa njwanjwasi na Kayafa. Kayafa abaka nganga munene mi mbula me mena.

¹⁴ Nzuka eli Kayafa owawoko na Bayuda lowo lolo: «Eli bolaa obokye moto monomo awe pho ya banga bato.»

Petelo aanga Yesu

¹⁵ Simo Petelo na moekosi mosuu bakyekye mibenga Yesu. Moekosi omosuu mōna, aebanaka na nganga munene. Yango mena, amba ya nyolo molongo monomo na baanyoloko na Yesu, o ibala oka nganga munene.

¹⁶ Petelo aikalaka o ibanda, phenephne na mozib. Moekosi owaebanaka na nganga munene, aesi ya tokolo, awoo na njwanjwasi owabaka kakyengyele mozib. Bobele, moekosi me aesi ya nyosa Petelo.

¹⁷ Njwanjwasi me amba ya wo na Petelo, yokye: «Na we, toli moekosi wa moto mona?» Petelo, yokye: «Phe, sili moekosi nwe.»

¹⁸ Baombo na bakyengyesi bakyelaka njwenya obokye baoto pho mpiyo yakylelaka. Petelo ne ayakaka ya teme na be, kaoto njwenya.

Yesu o boo pha nganga munene

¹⁹ Bobele, nganga munene aesi ya tuna Yesu pho ya baekosi bee na pho ya mateya maateyaka yo.

²⁰ Yesu, yokye: «Nawoko o pha, pho ya moto munso. Nateyaka o mangambi ma makyita, na o Tempelo, elele ekyeangane Bayuda baso. Sikaka wo mi ifombo.

²¹ Pho ya'ye kontue? Tuna baanzokaka, baemole mapho maabawolekye nga. Baefie yaawoko nga na bolaa.»

²² Wabuya Yesu babona, monomo na bakyengyesi, owaebaka phenephne ne, aesi ya mowanda engyete, yokye: «Mena bo kobuyisa we nganga o munene?»

²³ Yesu, yokye: «Bo nawo na bobe, onzimole, ka bo na wo na bola, iwe konvande pho ya'ye?»

²⁴ Bobele, Ana amba ya motoma, nde na mana maphanga oka Kayafa, nganga munene.

Petelo akuli angana Yesu

²⁵ Simo Petelo ataka ba atemi, kaoto njwenya. Baesi ya motuna, bekye: «Na we, toli moekosi wa moto me?» Petelo aanga, yokye: «Phe, sili moekosi we?»

²⁶ Monomo na baombo ba nganga o munene, owaebaka njwana nyango na moto owaengyekye Petelo itoo, amba wo ne, yokye: «Siikaka ewene na we na nee o ibala?»

²⁷ Petelo akuli angana. Sa koko, soo yamba ya tongo.

Yesu o boo pha Moangyesi Pilata

²⁸ Na munkukutu, baesi ya mana na Yesu oka Kayafa. Bakyé ne oka Pilata. Kasi bakambi ba Bayuda tebaikaka nyolo o ingambi se, obokye bee saato ekyila ya bee pho baze eyenga ya Ilekana.

²⁹ Yango mena, Pilata akyekye batuna o ibanda, yokye: «Lowo iye loosongyele bee moto oyo?»

³⁰ Bekeye: «Bo tabakyi moto mofe, nde tololyakayi ya ekyekyla yo.»

³¹ Pilata, yokye: «Kasi bee omokpe, omotenele bolombe, bookow o mobeko njwa bee.» Bayuda bamba ya mobuyisa bekeye: «Banga mampenza tolokokyiphe moto etumbu ya iwa.»

³² Lowo lolo lokokyee ewole ya Yesu, eyawoko yo pho ya iteya ndengye ya iwa sa mowa yo.

³³ Bobele, Pilata amba ya nyolo o ingambi. Abangyi Yesu, amba wo ne yokye: «Iwe, oli mokonzi njwa Bayuda?»

³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Kowbabona pho umunye we mampenza, ndee basuu baeimosi pho ya nga?»

³⁵ Pilata, yokye: «Ombuye Moyuda ndee bo? Bato ba mokyisi njwa we mampenza, banganga banene baeyambye oka nga! Okyesi lowo iye?»

³⁶ Yesu amba buya yokye: «Bokonzi pha nga teboli pha mokyisi mumu. Bo bokonzi pha nga bobobakyi pha mokyisi mumu, baaka nga nde bajwanesi ebasi pho nga sa kaa o maboko ma Bayuda. Kasi bokonzi pha nga, ujnjwanwa eye, teboli pha wawa.»

³⁷ Pilata amba wo ne yokye: «Oli nde mokonzi?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Ewo nde we obokye nali mokonzi. Nabotama emba naya o mokyisi pho ya iya imola mapho maa phele. Moto munso oli na mapho maa phele kaokye njwesi njwa nga.»

³⁸ Pilata amba ya wo ne yokye: «Mapho ma phele eli iye?»

Pilata ambye Yesu obokye bamobome

Waatuna Pilata babona, amba kula kyende benga Bayuda o nze, amba wo na bee yokye: «Pho ya nga, sikyi mozwa na na lowo lono loofe.»

²⁶ Waawenye Yesu nyango, na moekosi owaččočko yo zinga, atemī phenephe na nyango, aesi ya wo na nyango, yokye: «Mama, mēna eli ḥwana wa we».

²⁷ Awo na moekosi me, yokye: «Mēna eli nyongo. Nde sina imbele me, moekosi me aesi ya kpa nyango o ingambi se.»

Iwa sa Yesu

²⁸ Sima ya maphoo mamana, bo waebaka Yesu obokye etoma ye yuumbo, aesi ya wa, pho ya ikokya maphoo maakoma bēe o buku, yokye: «Naokyi phowa ya maa.»

²⁹ Kpala yonoyu yaebaka wamo, yatondaka na maleku ma ngaa. Baesi ya kpa inyuka, basinyinye o maleku me, basiphakyé i ḥwana ḥwete, basiongyise Yesu o munoko.

³⁰ Waanyunya yo maleku me, yokye: «Etoma ya nga yumbo.»

Amba ya nyokya moto, aseengoo.

Bamaa Yesu ikongo o mobanzi

³¹ Yaebaka nkolo ya mosala itano, bakiambé ba Bayuda tebaikaka zinga obokye bato baikale o ekulusu nono mokolo moeme bē. Mokolo me ḥwabaka na ntina enene pho ḥwalongobanaka na eyenga ya Ilekana. Boče, baesi yaakyé we na Pilata obokye batene bato me mpee ya makolo, bambe bamanya.

³² Pilata aesi ya toma batuluku, bakiye tena mpee ya makolo ma bato babale, baaingyaka bēe na Yesu molongo o biku-lusu.

³³ Wakoma bēe oka Yesu, bawenekye obokye ambo wa. Yango mēna, tebaika motena mpee yaa makolo.

³⁴ Mōnōmō na batuluku aesi ya mumaa ikongo o mobanzi. Boče, na malongo na maa maesi ya tokolo.

³⁵ Moto okoeimole maphoo mamana, amawenekye, maphoo me mali phele. Amaimolaka obokye na bē, oanole me. Kaebe obokye kawo phele.

³⁶ Lowo lalona lalekanaka pho lowo laakoma bēe o Buku pha Nwaphongo lolo, lokokye: «Ete baamotene nono mumpree monomo.»

³⁷ Lowo loyoko laakoma bēe lokule wo obokye: «Bamokyeka yo uumbo bēe maa.»

Bakundi Yesu

³⁸ Uŋwanja eye, moto mōnōmō na nkombo Zozefu, aesi ya onga Pilata, obokye akpe ndembä ya Yesu. Zezefu, mokysi nwe Alimataya, abaka moekosi wa Yesu. Taikaka mielibinya pho abaka kaile Bayuda. Pilata aesi ya anola. Boče, Zozefu aesi ya kye kpa ndembä ya Yesu.

³⁹ Nikodemus, owakyekye phanza oka Yesu waamokolo mamuna, abaka ne, yo na Zozefu. Boče, aesi na ne yaakyela bēe na phoo na makyikyi ma ḥwete. Yaebaka na bozito pha bakiilo mako maato.

⁴⁰ Baesi ya kpa ndembä ya Yesu, bēe baso babale. Baezingyi na bitato, bakyesi na mēs me o motema. Mēna eli bo wamelekye Bayuda ikunda bato.

⁴¹ O elele eyaingyaka bēe Yesu, ibala sənəsə sa ndemo sabaka wamo. O motema ḥwa ifāla me, mōččo mōnōmō monyakune ḥwabaka omo, naino tebamokundi moto.

⁴² Yaebaka mokolo mōnōmō obo pha mokolo moeme Bayuda. Yango mēna, bamba ya kunda Yesu, pho ilita me sabaka phenephe.

20

Mōččo moikasi pha

¹ Mokolo ḥwa eyenga, waa moyelo, Maliya Magadala aesi ya kye o mōččo. Waakoma yo omo, aweni bamanya ibanga saazibaka bēe o munoko ḥwa mōččo.

² Boče, aesi ya kyilingana, akye zwa Simo Petelo na moekosi oyoko, owabaka Yesu kazingye. Aesi ya wo na bē, yokye: «Bakye manya Nkolo o mōččo, toloebi mbale ekye bēe molangya.»

³ Petelo na moekosi me mōna, baesi ya mana, bakyé o mōččo.

⁴ Baesi ya kyilingana, bēe baso babale. Ka moekosi me mōna alekyi Petelo na mbango, akye koma o mōččo, moto owa obo.

⁵ Aesi ya nōngyemelé, aweni bitato ba malekani bilangyi o se, nzuka yo taikaka nyōlo omo.

⁶ Emba Simo Petelo owamobengaka o sima, ne aesi ya koma. Aesi ya nyōlo o mōččo aweni ne bitato ba malekani biilangyi o se,

⁷ Na malekani maamozingaka bēe o moto. Malekani me mazingami, malangyi mbale, bitato na bango mbale.

⁸ Boče, moekosi me owakomaka o mōččo moto owa obo, ne aesi ya nyōlo omo. Aweni nde bomo, amba yaanolola obokye Yesu akundoo.

⁹ Naabo babona, baekosi tebataa kaebe makomi maawo obokye Yesu amokula kundwa onte ya bawe.

¹⁰ Emba baekosi me babale baabana bamba ya butwa oka bē.

Yesu atokolesi Maliya Magadala

¹¹ Imbele me, Maliya atemekye i mbale ya mōččo, kalele. Waebaka yo kalele, aesi ya nōngyemelé o mōččo.

¹² Aweni baanze babale, balati bitobu ba mpembe, bazasi waalangyaka bēe ndembä ya Yesu, ona bi moto, ona bi makolo.

¹³ Baanze me baesi ya motuna, békéye: «Mama, kolele iye?» Yokyé: «Nalele pho bamanye Nkolo ya nga o mōtō. Siebi na mbale ewaa ekyé bée molangya.»

¹⁴ Waabaka yo kawo babona, bobuyakye miyo o sima, aweni Yesu, atemi. Ka yo taikaka eba obokye mēna Yesu.

¹⁵ Yesu aesi ya motuna, yokyé: «Mama, kolele iye? Kolukye nza?» Maliya abuyaka obokye kyewo ne nde moto okokyele etoma o ibala me saabaka mōtō. Maliya, yokyé: «Tata, bo we moto oomumanye, ontéya mbale ekyé we molangya, Nakye mokpa.»

¹⁶ Yesu, yokyé: «Maliya!» Maliya aesi ya buya miyo mbale eli Yesu. Aesi ya wo ne na munoko njwa Baebele, yo kye: Raboni! Kyewo obokye «Moteye.»

¹⁷ Yesu aesi ya wo ne, yokyé: «Sa mpila pho nali sataa kyendé oka Tata. Kasi, okye imola bēbi na nga obokye nga Yesu, nabutwe oka Tata Nwaphongo, ne ooli Ango wa bē, na Nwaphongo wa bē.»

¹⁸ Boñele, Maliya Magadala, aesi ya kye, akye imola baekosi yokyé: «Naweni Nkolo!» Amba na baimola na mapho mawoko Yesu ne.

Yesu atokolesi baekosi

¹⁹ Mokolo me njwa eyenga, wa nkōnkolo, baekosi baanganaka o ingambi sonoso bazibi bizibele, pho bailaka Bayuda. Yesu aesi ya phunzwa, atemi onte ya bē, yokyé: «Bose boñee na bée!»

²⁰ Wauvra yo iwo babona, aesi ya teya baekosi matandala me na mobanzi nwé. Wawenkye bée Yesu, babutwaka isamba.

²¹ Yesu amba kula ya bawole, yokyé: «Bose boñee na bée! Na nga naetome o moyiki, bo wantoma Tata.»

²² Sima, amba ya baulela muwe, yokyé: «Naephe Bolobo Bosantu!»

²³ Bo olimbise moto na boñe bookyesi yo, Nwaphongo ne aamolimbisa. Bo tolimbise moto na boñe bookyesi yo, Nwaphongo ne etamolimbisa.»

Toma aanosi obokye Yesu ali Nwaphongo

²⁴ Nzuka, wabatokolekye Yesu, monomo na baekosi, na nkombo Toma okobangye bée Nwana owa Zaa tabaka na bée wamo.

²⁵ Boñele, bēbi ne, baekosi, baesi ya wo ne, békéye: «Toweni Nkolo». Kasi yo, yokyé: «Bo siwéni biusa bia basete o matandala me, sibitase na nwé, na bo sitase uusa eya mobanzi nwé na itandala sa nga, esianole.»

²⁶ Sima ya poso yonçyo, baekosi bakulaka angana o ingambi, Toma ne abaka na bée wamo. Bazibi bizibele, kasi

Yesu akuli kyé batokolele. Atesi onte ya bē. Yokyé: «Bose boñee na bée!»

²⁷ Yesu amba ya wo na Toma, yokyé: «Elola nwe njwa we oni, okyekye matandala ma nga, osusinya na itandala sa we, otasa mobanzu njwa nga. La kula ika ziiko, anola nde to!»

²⁸ Toma, yokyé: «Nkolo ya nga na Nwaphongo wa nga!»

²⁹ Yesu, yokyé: «Oanosi pho oonveni we? Bato baanzanole, mēna sataa nvene, bée bali bato ba nkysia!»

Pho ya'ye baekoma buku boño

³⁰ Yesu akulaka kyela bilekyesako bisuu biikye o miyo ma baekosi bē, biitebaika koma bée o Buku boño.

³¹ Kasi mapho māa koma bē, bāmakoma pho bée oanole obokye Yesu ali Masiya, Nwana wa Nwaphongo, na obokye, okomoanole, azwe bōmōo.

21

Yesu atokolesi baekosi o Galileya

¹ Sima ya nkolo, Yesu akulaka kyé tokolele baekosi bée o mokukulu njwa maa ma Tiberiade. Yabaka boño:

² Simo Petelo, na Toma okobangye bē, Nwana awa Zaa, na Natanaele moto wa moyisi njwa Kana o Galileya, na bana ba bampélé ba Zebede, na baekosi baayoko babale ba Yesu, babaka na bē.

³ Simo Petelo aesi ya wo na bēbi ne, yokyé: «Nakye lobø.» Bē, békéye: «Na bangá, tokye na we.» Boñele, baesi ya kye, bakyé kpela o vato, babuto ikye miø. Baosi mokolo mokolo, sa zwa ekpele.

⁴ Wa limbi limbi, Yesu aesi ya teme o mokukulu njwa maa. Mēna baekosi sa eba obokye eli yo.

⁵ Yesu aesi ya wo na bē, yokyé: «Banzenga, ozwe njwana ekpele?» Bē, békéye: «Phe»

⁶ Iyo, yokyé: «Vaka bondendi mbale ya vato eya boloo, wamozwa.» Boñele, baesi ya bovaka mbale me. Tebakulaka koka ibenda bondendi pho phatondaka na swe boño nono owo. ⁷ Moekosi owabaka Yesu kazingye, aesi ya wo na Petelo, yokyé: «Mēna, eli Nkolo», Petelo amanyaka etobu pho ya ivaka bondendi. Waoka yo obokye mēna eli Nkolo, aesi ya lata etobu me. Amba ya mivaka o maa.

⁸ Bēbi ne baesi ya kyé na bona vato. Babuto iongó bondendi me, botondi na swe. Baikalaka na mokukulu phenephe matambe munkama.

⁹ Waabwa bée o mokukulu, baesi ya wene njwenya wamo, batumbi swe i njwango, na mapa malangyi.

¹⁰ Yesu aesi ya wo na bē, yokyé: «Yaka na swe mii zwe bē.»

¹¹ Simo Petelo aesi ya kye kpela o vato. Aesi ya abola bondendi, botondi na swe inene na iinene, munkama monomo mbuka makoo matano na iyato. Na bo watondaka bondendi me na swe nzikye baabona, tephaikaka kakwa.

¹² Yesu, yokye: «Bee, yaka, ya ze.» Moekosi nono monomo taikaka meka imotuna obokye: «Iwe oli nza?» Pho baebaka obokye eli yo Nkolo!

¹³ Boñele, Yesu aesi ya susinya waali ñe. Abuto ibakabela mapu me mamana na swe me mena.

¹⁴ Eye, eli mbala eya iyato eyakulaka Yesu tokolele baekosi ñe, wakundwa yo.

Yesu atuni Petelo mbala iyato

¹⁵ Waumva ñe izi, Yesu amba ya tuna Simo Petelo, yokye: «Simo, ñwana wa Yoane, oli nwabi na nga ileka ñebi baba?» Iyo, yokye: «Nkolo, koebe obokye nali ekamba ya we.» Yesu, yokye: «Obanzakye ñana ba mampate ma nga.»

¹⁶ Akuli motuna mbala eya ibale, yokye: «Simo, ñwana wa Yoane, oli nwabi na nga?» Iyo, yokye: «Iyo, Nkolo, koebe obokye nali ekamba ya we.» Yesu, yokye: «Obanzakye mampate ma nga.»

¹⁷ Akuli ya motuna mbala eya iyato, yokye: «Simo, ñwana wa Yoane, oli ekamba ya nga?» Waamotuna Yesu mbala eya iyato, obokye oli ekamba ya nga, Petelo amiokaka ngongo. Amba ya mobuyisa, yokye: «Nkolo, koebe pho iso, koebe obokye nali ekamba ya we!» Yesu, yokye: «Obanzakye mampate ma nga.

¹⁸ Naewole nde phele: Wañaka we nwengye, we mampenza wabaka komilasa mokaba, wakyekye mbale eso ezingyi we. Kasi wamobutwa we munanga, wamotandola maboko ma we, emba moto mosuu amoelasa mokaba. Emba amokyé na we mbale ewaa, eteyikyi we zinga.»

¹⁹ Awoko mapho mamaña obokye aimole bo wamowa Petelo, na bo wamoweninya yo nkyemø ya Nwaphongo. Boñele, Yesu, yokye: «Imbengye!»

Yesu awo pho ya moekosi owabaka yo kazingye

²⁰ Petelo aesi ya buya miyo o sima, aweni moekosi, owabaka Yesu kazingye, kaya ñaabenga. Eli yo moekosi owakoloko na Yesu mi itoo, wazaka ñe, yokye: «Nkolo, moto me, owamoeuyunga, nza?»

²¹ Boñele, Petelo waamowenyo, aesi ya tuna Yesu, yokye: «Ka yo, Nkolo, lowo iye laamokomela?»

²² Yesu, yokye: «Bo nazingyi obokye ataa ba o mokyisi nono mokolo mowaa, ñwamoya nga, lowo me lokyekyi we? Kasi we, imbengye!»

²³ Boñele, Simo yeesi ya nyangwa onte ya ñebi obokye moekosi me mona, etawe. Nzuka Yesu taikaka wo na Petelo boño ñaabona. Awoko nde ne, yokye: «Bo nazingyi obokye abe o mokyisi nono mokolo mowaa ñwamoya nga, lowo me lokyekyi we?»

²⁴ Eli moekosi me mona, ooiloimosi mapho me mamana. Amakoma o Buku boño. Toefé na obokye mapho, maaloimosi yo mali phèle.

Lowo la mbomela

²⁵ Yesu akulaka kyela mapho masuu maikye. Boñamakomaka lowo lono na lono o Buku, naumunya obokye mokyisi mobimba nde te mokokakyi pho ya ibomba ñabuku ñaunvaka ñe koma.

Bitoma ba Batoma Mapħoo ma etatele

Mokomi ħwaa mokanda mumu eli Luka. Eli nde na yo mokomi ħwaa Simo Elaa eya iyato.

Tata mokolo ħwaa baa Yesu o ikolo, baekosi tebkulaka mowen. Kasi yo abaka nde onte ya bée pho Bolobo phaħħaka babsungye: Ebe batoma (Petelo, Yoane...) na babsungi ba bée sambo (Etieni, Filipe...) na ebe Polo.

Maloba ma Yesu (1.8) mateya ndemgye ekyebengame mapħoo:

- Bitoma 1.1-26: Yesu aphe batoma mitindu, ambi na bateya Bolobo Bosantu. Baesi moħlōng wa Yudasi
- Bitoma 2.1-8.3: Baekosi banyangosi Simo Elaa o Yelusaleme
- Bitoma 8.4-12.25: Baekosi banyangosi Simo Elaa o mokyisi mobimba ħwaa Bayuda na o Samaliya
- Etee 13.1-28.31: Etoma ya Polo o nkyisi ili o mukukulu ħwaa maa manen ma Meditelane nōn o Loma
- Bitoma 13.1-14.28: Imbanga sa ntubo sa toma Polo
- Bitoma 15.1-35: Bakonzi ba Ingomba baanga o Yelusaleme

Yesu aikyeli batoma mbunu ya Bolobo Bosantu

¹ Nwebi na nga, Teofili, o buku pha nha pha ntubo, naeyimolaka mapħoo maso makyelaka Yesu na maateyaka yo,

² nōn mokolo mowa ħwaa phe yo batoma baċċek yo mibekoa na nzela ya Bolobo Bosantu, nōn wabaa yo o ikolo.

³ Sima ya iwa se, onte ya nkolo mako mane, amiweninyaka na bée pho ya ibateya obokye ali na bomo. Akulaka bakyelela bilekxesako biikye, abaimolaka na mapħoo ma bokonzi pha Nwaphongo.

⁴ Mokolo mōnōmō baħħaka baze yo na se, amba ya wċċa na bée yokye: «Bee sa mana o Yelusaleme, oziyaka mbunu eya eyikyelaka Tata. Mbunu me, eya eimolaka naga.

⁵ Yoane abatisaka bato na maa, kasi bée, sima ya bana nkolo, wamobatisama na Bolobo.»

Yesu abaa o ikolo

⁶ Bobele, waħa bée baanga, batoma baesi ya motuna békkye: «Nkolo, imbele me sango sisi, sasmobuyisa we Isalayel bokonzi phe?»

⁷ Yesu amba wō na bée yokye: «Tosen-gyesi iyeħa bileko na imbele sa bongya Tata na bokonzi phe mampenza.

⁸ Kasi bée, wamozwa mwiya ħwaka Bolobo ħwaa moeutela, emba wamoħa manzoka ma nga o Yelusaleme, o Yuda mobimba na Samaliya, tee nōn o mbomela ya mokyisi.»

⁹ Sima ya bowoxye baħħona, Yesu aesi ya baa o ikolo o miyo ma bée. Bobele, ipata sonoso siesi ya moziħa, bée sa kula mowen.

¹⁰ Waha bée baikasi ilamamala bakyekye bo okokye yo, ikyeka bħo, bampelie baħħale balati bitobu bitane baesi ya batċokkèle.

¹¹ Baesi ya wō na bée, békkye: «Bato ba Galileja, bée oikasi otemi wawana kokyekye o ikolo pho ya'ye? Yesu me, obaa o ikolo o miyo ma bée, amokula ya nde bomo bo omowenekyi bée ibaa o ikolo.»

Moħlōng wa Yudasi

¹² Bobele, batoma baesi ya mana o ngomba ya nzete ya Olive, babuto o Yelusaleme. Itakye sa ngomba me na Yelusaleme sabaka kilometru yonjox.

¹³ Waakoma bée o Yelusaleme, bakyekye baa o etee ya ingambi eya ikolo, eyamelxek bée izala. Yaħħaka Petelo, Yoane, Zake, Andele, Filipe, Toma, Batelemi, Matiye, Zake ħwana wa Alafa, Simo moambelesi wa mokyisi nwex na Yuda ħwana wa Zake.

¹⁴ Bée baso, ndondo uċċo, bamiambayaka o iħondel nkol o iso, na ndambo ya baħħasi: Maliya, nyango wa Yesu, na basii ba Yesu.

¹⁵ Mi nkolo me, baekosi baanganaka elele uċċo na bato phenepħe munkama mbuka mako maħale. Petelo aesi yakye teme onte ya bée, amba wō yokye:

¹⁶ «Bebi, elaa obokye mapħoo maimolaka Bolobo o makomi makokyisame. Aimolaka mapħoo me na munċko ħwaa Davidi pho ya Yudasi owa butwaka ikamba bato bakyekye akya Yesu.

¹⁷ Pho abħa monomo na bħanga, azwaka se jiyalo sa etoma na bħanga.

¹⁸ Moto me aombaka mokondo na baphalanga baamuumaka na bée pho ya bobe phakielaka yo. Atokko na moto, ibu se siwaye, nkundu ye iso inyango.

¹⁹ Bato baso ba Yelusaleme baokaka simo me, baprekke mokondo me nkombu na munċko ħwaa bée obokye: "Akeledama." Kyelukye iwo obokye: "Mokondo ħwaa malongo."

²⁰ Na o buku pha Meembo baħħaka obokye:

"Ingambi se sialangane,
na moto monomo sa sizala."
Bakula na koma obokye:
"Moto mosuu akpe etoma ye."«

²¹ Yango mēna onte ya bāmpele bāsō bāanganaka na bānga imbēlē sīsō sabakā Nkolo Yesu kanyōlo katōkō na bānga,

²² tata na batisimo ya Yoane nōnō o mokōlo ḥwaamumanya bēs onte ya bānga: Esengyesi obokye monōmō onte ya bēs abutwe nē nzoka ya ikundwa se elele yonoyu na bānga.»

²³ Bōbēlē, bāesi ya tokōlō bāmpele bābale: Zozefu okobangye Balasabā, bāmobokyaka nkombō esuu ya Yusutu, na Matiasi.

²⁴ Emba bāmba ya bōndelē bōbo: «Iwe, Nkolo, okoebe mandondo ma bāto bāsō, oloteya moto oosi we onte ya bāto bābale bāba,

²⁵ phō ačlōngcō o etoma, o elele ya bōtoma elē Yudasī phō ya ikyē o elele ye mampenza.»

²⁶ Bōbēlē, bāmba ya maa mbēsē, mbēsē ya mba longya Matiasi, embā bāamba mobakya o motango ḥwa batoma iko mbuka monōmō.

2

Iya sa Bolōbō

¹ Wakoma nkōlō mako matano, bāekosi bāanganaka bāsō elele yonoyu.

² Mbala yonoyu, tōkō yonoyu euti o ikolo ndokolo lokyito la ewēsē ekusi elambisinye ingambi sīsa saazalaka bē,

³ bōbēlē, bāesi ya wēne ndee ya nwinya ikābaa, itemi o ikolo sa monōmō na monōmō na bē.

⁴ Emba bēs bāsō batondaka na Bolōbō. Emba bāmba butwa iwo nā nkōlō suu bo wāba phekye Bolōbō maloba ma iwo.

⁵ Bayuda bābakā o Yelusaleme, bāmpele bāatosa Nwaphongo, na mabota masō maali o mokyisi.

⁶ Waokana tōkō mēna, bāto bāikye bāesi ya kye angana wamō. Bakamwaka na boikye phō bāba bābaokye moto na moto na munōkō nwe ḥwa lombo.

⁷ Bawenēkye inganga, bākamwaka, bāmba wō bēkye: «Taakyeka, yango bāto bāsō bāwō bāba teli bāto ba Galileya?»

⁸ Ka ndengye'ye monōmō na monōmō onte ya bānga kabaokye na munōkō nwe ḥwa lombo?

⁹ Onte ya bānga, bāna bāuta o nkyisi ya Parte, Medes na Elamite, bāto ba Mezopotami, ba Yuda na ba Kapadose, ba Pōntis na ba nkyisi ya Azi,

¹⁰ bāto ba Friji na ba Pamfili, ba Ezipito na ba mokyisi ḥwa Libi phenephe na sirene na bāto bāuta o Loma,

¹¹ bāsō, ebe Bayuda na bāto ba Loma bāmibuya Bayuda, bāto ba Kēlete na ba

Arabi, tobaokye bānga bāsō, bāimole bitoma binēne ba Nwaphongo na nkōlō ya bānga ya lombo!»

¹² Bēs bāsō bāwenēkye inganga bibi bāmakamakye bāmbe wōnō bēkye: «Eye kyelukye iwo bō?»

¹³ Kasi bāayōkō bābaekyekye bēkye: «Balangyi maleku!»

Iteya sa Petelo

¹⁴ Bōbēlē, Petelo aesi ya temē yo na bēbi ne batoma iko mbuka monōmō, amba ya tomba ḥwesi, amba ya wo na bēs yokyē: «Bēs bāto ba Yuda na bēs bāto bāsō bāazale o Yelusaleme, sōsolo na bōlaa lowo loolekane emba ola itoo ookye maloba ma naga.

¹⁵ Bāto bāba tebaikyi langa maleku bookoumunya bē, phō totaa ba naino nde o ngonga eya iyato eya moo;

¹⁶ kasi eye kyekokyisame yaawōkō moimosisi Yowēlē:

¹⁷ «Nwaphongo yokyē:

Kyeka mapħoċċa maamoya o nkōlō ya suka: Namunyangolela bāto bāsō Bolōbō pha naga,

bāna bā bēs bāmpele na bā bābasi bāmōba bāimosi,

bānzenga bā bēs bāmowēne na ndōtō, bānanga bā bēs bāmolōtō mandōtō;

¹⁸ ee, mi bāto bā nga bā etoma, na bā bāmpele na bābasi, mi nkōlō me,

namunyangola Bolōbō pha naga, emba bāmōba bāimosi.

¹⁹ Namokyela bilekyesako o ikolo na o se; na malongo, na ḥwenya na ipata saa zunguu.

²⁰ Moo ḥwamobutwa enzombi; bōkombe phamobutwa malongo.

O bōo pha obokye mokōlo ḥwa Nkolo moyee, mokōlo munēne na ḥwa nkyemō.

²¹ Emba moto munōsō owamobanga nkombō ya Nkolo, amobika.»

²² «Bāto ba Isalayēlē, okyemela mapħoċċa mama: Yesu, moto wa Nazalēt, moto owa eweniyaka Nwaphongo bokonzi phe na bilekyesako ndengye na ndengye onte ya bēs, bō koloebe bēs mampenza.

²³ Moto me, bō wameka Nwaphongo o ḥwango nwe na bōebakye phe, bēs wamoambya o mabōkō ma bāto bābē obokye bāmōbakte o ekulusu.

²⁴ Kasi Nwaphongo amokundola, amu manya o bōlosi pha iwa, phō iwaā tesabaka na mwiya ḥwa imoakya bōbēlē.

²⁵ Na Davidi awōkō phō ye, yokyē: «Imbele sīsō nawenēkye Nkolo atemi o bōo pha naga, phō ali o bōlo pha naga phō naga sanyingana.

26 Yango mēna, ndondo ya nga eli na nkyisa,
na lolee la nga lokumbe na nkyisa boikye;
na nzoto ya nga ili na molemo,
27 pho otoikye molimo ḥwa nga o mokyisi
      ḥwa bawé,
otoole na nga moto wa we, obokye nzoto
      ya nga ipholo o mocto.
28 Onteye manzela ma bōmōo,
iba sa we na nga elele yōnōyō simpe
      nkyisa.”

29 «Bebi na nga, naewōle saasa pho ya
nkoko Davidi obokye awa, bamokunda.
Na mocto nwé moli nōnō lolo onte ya
banga.

30 Kasi yo, abaka moimosi, aeabaka na
obokye Nwaphongo amolakyelaka obokye
amozasa mōnōmō na bānkoko bauta o ibu
se o eziye ya bokonzi;

31 awenekye phanza ikundwa sa Klisto,
emba pho ye awōkō yokye: Tebaikaka
mole o mokyisi ḥwa bawé na nzoto ye
teyaiaka pholō o mocto.

32 Yesu mē, Nwaphongo amokundola,
banga baso toli manzoka.

33 Waabaa yo o ebōkō ya boloo ya
Nwaphongo, amba zwa na Ango Bolōbō
pha molakylaka yo; emba yo amba
bonyangola, boko wēne bēe na bookokye
bēe bofo.

34 Davidi, otowaika baa o ikolo, ana wo
yokye:

“Nkolo Nwaphongo awo na Nkolo ya nga
yokye:

Yaka ya zale o boloo pha nga,
35 tee nōnō wamobuya nga banguna ba we
      ekyitele ya makolo ma we.”

36 Bato baso ba Isalayelé baebe na bolaa
obokye: Nwaphongo amokyela Nkolo ná
Klisto, nde ona Yesu owabakaka bēe oekul-
lusu!”

Baanosi ba ebandle

37 Waaoka bēe mapħoo mamana, man-
dondo ma bēe temabaka bōse. Baesi ya
wo na Petelo na batoma bayōkō bēkye:
Bebi na banga, tokyele bō?

38 Petelo amba babuyisa yokye: «Bon-
gola ntēma ya bēe: Mōnōmō na mōnōmō
na bēe abatisame na nkombo ya Yesu
Klisto pho alimbisame na masumu me,
emba wamozwa ikafo sa Bolōbō pha
Nwaphongo.

39 Pho mbunu me eli pho ya bēe,
na bana ba bēe na ná bato baali
itakye, baso baamobanga Nkolo wa banga
Nwaphongo.”

40 Na maloba masuu, Petelo abaimolaka
na mapħoo masuu na ibalenza yokye:
«Omibikya, onte ya yoo eyaċtōno eye!»

41 Bato baanolaka iloba se bāzwaka
batisimo. Mokolo mē, bato

baabakyisamaka o motango ḥwa baanosi,
bākomaka phenephe na nkoto iyato.

Ingomba sa ebandle

42 Bēe baso bālendelaka ibenga mateya
ma batoma na iba elele yōnōyō ndokolo
bato ba ifota, na itenana ipa na ná
maħbōdesi.

43 Bēe baso bāwenekye bōċċa pho
batoma bākyelaka bilekyesako ndengye
na ndengye.

44 Bato baso bāabutwaka baanosi
bābutwaka moto monomo emba
bāangiyiyaka mbolo ya bēe iso elele
yōnōyō.

45 Bāungiyaka manzabi ma bēe na mbolo
ya bē, pho ya ikaba bana bāphalanga onte
ya bēe baso, kokokana na bosenga pha
moto na moto.

46 Mokolo na mokolo, bālendentalaka
ikye o Ingambi siinene sa losambo,
bākyesekye mapa o mangambi ma bē,
bākabaka ntoma na nkyisa na ná ndondo
yōnōyō.

47 Bakumbelaka Nwaphongo emba bato
bāso bābaka bābayambe na bolaa. Embla
Nkolo akyinzaka mokolo na mokolo o in-
gomba bato bāabikaka o ingomba.

3

Etuku yōnōyō ebikyi

1 Petelo na Yoane bākyekye ikye bōndel
o Ingambi siinene sa losambo, yabaka wa
ngonga eya iyato eya nkoko.

2 Bamba yaa na lele monomo owa baka
etuku tata ibotama se. Nkolo iso bābaka
bāmōzasa o munōkō ḥwa Ingambi siinene
sa losambo sibangye bēe Mozibo Molaa
pho aongakye bāphalanga oka bato baso
bāaanyolo omo.

3 Lele mē, wawēne yo Petelo na Yoane
bālukye inyōlō o Ingambi sinene sa
losambo, aesi ya baonga bāphalanga.

4 Embla Petelo na Yoane bāmba mole-
betela, Petelo amba ya wōc ne yokye:
«Olokyekye»

5 Lele mē amba bākyeka, pho aumun-
yaka izwa na bēe ḥwana ekpele.

6 Bofele Petelo aesi ya wo ne yokye:
«Wolo ná bāphalanga, sili na yango; kasi
eli na nga, naepeh yango: Na nkombo ya
Yesu Klisto moto wa Nazaret, tambula!»

7 Embla amba ya mophila mi eboko eya
boloo, amoinosi. Mina wamo, makolo na
makye matuto.

8 Moto mē aesi ya ngbika, atemi,
abuto itambula. Amba ya nyōlō na
bēe o Ingambi siinene sa losambo, ab-
uto ikyēmitambula, kakyēmingbika bibi
kakumbele Nwaphongo.

9 Bato baso bāamba mowēne katambule
kakyēmikumbela Nwaphongo.

¹⁰ Bamoeñaka obokye eli yo moto owabaka kazale pho ya iongaka o Moziþo Molaa ñwa Ingambi siinene sa losambo. Embo bato bailaka, bakamwaka na lowo lamoyelelaka.

Petelo kateya o Ingambi siinene sa losambo

¹¹ Waaba moto me saika Petelo na Yoane itakyé, bato baso banyaka angana wali bëe na ikamwa o mokpengba ñwa Salomo.

¹² Waawene Petelo bañona, aesi ya wo na bato me, yokye: «Bampelle ba Isalayele, pho ya'ye kokamwe na lowo lolo? Pho ya'ye kololembetele, ndokolo naa banga totambuse moto oyo na mwiya banga naa na ngongo ya banga?

¹³ Nwaphongo wa Abalayama, wa Izaka na Yakobo, Nwaphongo wa baango ba banga, aphe mosali nwé Yesu ngambo, yo owa ungyaka bëe na owa lekye bëe o boo pha Pilata owa kpaka meko obokye kamokandole.

¹⁴ Kasi bëe walekye moto o mosantu na owa bosembo, wamba onga obokye baekandolele mobomi ñwa bato.

¹⁵ Mokonzi ñwa bombo owa boma bëe. Nwaphongo amokundola o bawe, banga toli manzoka ma lowo me.

¹⁶ Pho ya ianola nkombo ya Yesu, nkombo me esi ya kuya moto okowene bëe na okoebe bëe oyo; embo ianola siute na Yesu simophé nzoto bokusi o miyo ma bëe baso.»

¹⁷ «Yango mena, bëbi, naebe obokye wakyela babona pho ya boebakyé phe, nde ya bakonzi ba bëe.

¹⁸ Nwaphongo akoye nde bomo maphoo mawoko yo phanza na nzela ya baimosi baso obokye Klito amunyokomo.

¹⁹ Bongola motema ombe butwela Nwaphongo, pho masumu ma bëe ma malimbisame:

²⁰ Embo imbelé sa iema saamoephé Nkolo samoya, waamotoma yo Klito owa emekyela yo, yo Yesu.

²¹ Iyo asengyesi iikala o ikolo nono imbelé sa mokokyisama maphoo maso maawoko Nwaphongo namunoko ñwa baimosi basantu bakalakala.

²² Mose phanza awoko yokye:
“Nkolo Nwaphongo wa bëe,
amoetomela moimosi monomo onte ya bëe
boli nga;
waamooka o maphoo maso ma moewole
yo.

²³ Embo moto munso owamoba saoka
moimosi mona,
etakule ba onte ya bato, baamoboma.”
²⁴ Embo baimosi baso tata na Samwele na
baso baya o sima ye, monomo na monomo

awoko pho ya iimola nkolo me ili banga iye.

²⁵ Eli bëe bana ba baimosi na baa sangola eya kyelaka Nwaphongo na baango ba bëe, waawoko yo na Abalayama obokye: “Pho ya bankoko ba we, mabota maso ma mokysi mamopambolama.”

²⁶ Eli phanza pho ya bëe, Nwaphongo atokolo Mosali nwé, amba motoma iepambola pho ya iemanya moto na moto o maphoo me maafe.»

4

Petelo na Yoane bakyé amba o ikyita sinene

¹ Waaba Petelo na Yoane bata ba iwono na bato, banganga ba Nwaphongo na mokonzi ñwa babanze ba Ingambi siinene sa losambo na ba-Sadukayi baesi wali bëe.

² Bañaka na yo iikye ya ibawene bateya na iimola ikundwa sa bawe bo wakundwa Yesu.

³ Baesi ya baakya, bakyé banyosa o boñoko nono yana pho ya butwaka nkoko.

⁴ Bato baikye baokaka Iloba, baanolaka motango ñwa bëe ñwa komaka phenephe na koto itano.

⁵ Waakoma yana, bakonzi, bankumu na bateye ba Mibeko baanganaka oli bëe o Yelusaleme.

⁶ Yabaka Ana, nganga ya Nwaphongo o munene, Kaifa, Yoane, Alegizandele na bato baso baa ibota sa nganga o munene.

⁷ Baesi ya teye Petelo na Yoane onte ya bëe, babuto ifatuna bëkye: «Na mwiya iye na ná nkombo iye, bëe wakyela lowo alalona?»

⁸ Embo Petelo atondi na Bolobo pha Nwaphongo, amba wó na bëe yokye: «Bakonzi ba bato na bankumu,

⁹ bo banga lolo balosambisa pho tokyesi moto wa bolosi lowo lolaa, obokye toimole na ndengye moto mona azwe bolaa,

¹⁰ oebe na bolaa bëe baso na bato ba Isalayele obokye, eli na nkombo ya Yesu Klito, moto wa Nazalete, owa bakaka bëe o ekulusu, Nwaphongo amokundola onte ya bawe, embo eli nde o nzela ye, moto ootemi o boo pha bëe oyo abikyi.

¹¹ Yo ali
“ibanga sa tiyolaka bëe batongyi ba mangambi,
siibuto ibanga siiphisi ingambi sisó.”

¹² Lobiko loli nde na nzela ye, kasi na mosuu phe, pho nkombo esu teeli o munse mumu eya phe bëe bato eekokyi ilophe lobiko.»

¹³ Waaba bëe bawene ianola sa Petelo na Yoane, na waebaka bëe obokye bali bato bate baika ekola na bato pha, bakamwaka,

emba bamba eba obokye bato me baabaka elele yonoye na Yesu.

¹⁴ Kasi waaba beeé bawene moto obikyi, atemi phenephe na be, tebakulaka zwa na lowoo la ibuya.

¹⁵ Boñele, baesi ya ambya mobeko lwa ibatoko o elele ekyeangane beeé iwo maphoo, bamba butwa iwono onte ya be.

¹⁶ Beeke: «Tomokyela bo na bato baba? Pho waeba saa na bato baso baazasi o Yelusaleme obokye nde eyakolo elekyesako ekyelami na maþoko ma be. Tolokoky ieyangana.

¹⁷ Kasi pho ya obokye simo me sanyangwa oka bato baso, tobakatele, beeé sakula wo na nkombo me ebe naa na moto nza.»

¹⁸ Boñele, baesi ya baabanga, babakatesi na bokusi obokye beeé sakula wo ebe iteya na nkombo ya Yesu.

¹⁹ Kasi Petelo na Yoane baesi ya babuyisa beeke: «Beeé mampenza otene bolombe bo eli phele obokye: Banga toeyokye ndee tookye nde Nwaphongo.

²⁰ Pho ya banga tolokoky ilie iteya maphoo maawenekye banga na miyo ma banga na maaokaka banga na matoo ma banga.»

²¹ Bamba kula bakatela, emba bamba bale pho tebaikaka zwa malondo ma ibakanga. Pho bato baso bokumbelaka Nwaphongo pho ya lowoo lalekana.

²² Moto owa bikaka na mwiya lwa Nwaphongo abaka na mambula koleka mako mane.

Baanosi babondele

²³ Waþakandola be, Petelo na Yoane bamba yakye oka bebi na beeé bamba baumola maphoo maso mawoko banganga banene ba Nwaphongo na bankumu.

²⁴ Waoka beeé maphoo mamana, baanosi bamba yaangana beeé baso ndondo yonoye, baþondele Nwaphongo, beeke: «Nkolo, iwe moto owakyela ikolo, munse, maa na iso illi omo.

²⁵ Na mwiya lwa Bolobo, wawoko na nzela ya nkoko wa banga Dawidi, moto wa we okoekeyelele boþo:

«Pho ya'ye nkyisi iso itombi na bato baawangye makolo ma pha?»

²⁶ Bakonzi ba munse munso batombi, injwana ebasi.

Na baangyeli baanga obokye baangyenele Nwaphongo na Masiya we.»

²⁷ Eli nde phele obokye Elode na Ponti Pilata baanga o mokyisi mumu na bato baatebali Bayuda na bosoo Yisalaele, baangyenele okoekeyelele, yo Yesu Mosantu, owaþ we iþa Masiya.

²⁸ Na bomo, baþokyye maphoo maso, maakanaka we phanza na bokusi pha we na na maumunya ma we.

²⁹ Ujwanjwa eye, Nkolo, okyekye bookokane be. Ophe bato ba we baekyelele nguya obokye bamilenza phel imola maphoo ma we.

³⁰ Elola eþoko ya we obokye bato baamalo si babikye, bileyesako na bilembetele bikelame na nkombo ya Mosantu wa we, okoekeyelele, yo Yesu.»

³¹ Waunva ibondelle, elele eyaanganaka beeé yabutwaka inyingana. Emba baso batondaka na Bolobo Bosantu, babuto imilenza ikye miimola maphoo ma Nwaphongo.

Baanosi bakabenele mbolo

³² Baanosi baso baabaka na ndondo yonoye na na mokali monomo. Monomo na beeé tawoko obokye mbolo ye ili ye iye mpenza. Kasi mbolo iso onte ya beeé yabaka ya beeé baso.

³³ Batoma baimolaka na nguya boikye obokye Nkolo Yesu akundwa ya pheléphelé. Nwaphongo abapambolaka na boikye.

³⁴ Onte ya baso molaa taþaka. Yangomena, bato baso baabaka na manzabi, eþe mangambi, baiyungyaka. Bakpe baphalanga baazwaka be,

³⁵ bakte baphe batoma. Emba bakabaka onte ya beeé kokokana na bosenega pha moto na moto.

³⁶ Moto monomo, na nkombo Zezefu, wa ibota sa Lewi, amobotaka o esanga ya Shipre, batoma bamobokiyaka nkombo ya Balaba kyeyimole obokye «moto ookolenza bebi».

³⁷ Aungyaka inzabi se, akpee baphalanga baazwaka yo, akye baphe batoma.

5

Ananiya na Safila bakose Bolobo Bosantu

¹ Kasi lele monomo na nkombo Ananiya, na lwaþwasi we na nkombo Safila, bamba ya ungya inzabi sa be.

² Ananiya abombaka baphalanga baayoko mi baphalanga baazwaka yo, baaikalaka, aesi ya kye baphe batoma. Nwanjwasi we aebaka lowo me.

³ Boñele, Petelo aesi ya wo ne, yokye: «Ananiya, pho ya'ye Molemba aangangasi o ndondo ya we obokye okosa Bolobo Bosantu? Obombi baphalanga bayoko mi baazwaki we, waungye we inzabi.

⁴ Obaki we sataa ungya inzabi me, sango sibaki we. Emba sima osiungye we, baphalanga baakyi ba we, teli bomo? Ndengye'ye okani o ndondo ya we obokye

okyele baabona? Iwe tokatesi bato kasi okatesi Nwaphongo.»

⁵ Waoka Ananiya maphoo mamana, akaa o se, awe. Emba bato baso baokaka simo me, bailaka na boikye.

⁶ Banzenga baesi ya kye zinga ndembu ye na bitobu, baenyaneye, bakyeyekunda.

⁷ Yalekanaka phenephe ngonga iyato, nwanjwasi ne, aesi ya nyolo, sa eba lowo lotokolokeyi.

⁸ Petelo aesi ya motuna, yokye: «Inzimole, baphalanga baauungye na bee inzabi, bee baso babana?» Nwanjwasi, yokye: «Be baso babana.»

⁹ Boole, Petelo aesi ya wo ne, yokye: «Yabo'ye, we na molo nya we okosi obokye omekye Bolobo pha Nkolo? Kyeka, bato baauti ikye kunda molo nya we, batokosi o munoko nwa ingambi. Na we, bamoya ekpa nde bomo.»

¹⁰ Mina wamo, nwanjwasi me akaa o makolo ma toma Petelo, awee. Banzenga me waanyolo be, bakyeyemozwa, ambo wa. Bamba ya mokpa, bakyeyemokunda phenephe na molo ny.

¹¹ Bato baso ba Ingomba na bato baso baakaka lowo me, bamba ya ila na boikye.

Batoma bakyele bilekyesako biikye

¹² Batoma bakyelaka bilekyesako na bilembetele biikye onte ya bato. Baanosi baanganaka baso elele yoncuso o mokpengba nwa Salomo o Tempelo.

¹³ Moto mosuu nono monomo taikaka meka ikye angana na be, kasi bato baabaka baabamengyele na boikye.

¹⁴ Bampele na babasi baikye baanolaka Nkolo, bamikyinzaka o eboko ya baanosi.

¹⁵ Bato babutwaka ikye nyanya baokaa, bakyeyemba o nzela, baabalangye mi ndengba na mi matoko obokye imbele samolekana Petelo, elalaa ye ekaalele nono baokaa bayoko.

¹⁶ Eboko ya bato bautaka o nkyisi yaa phanephe na Yelusaleme, bakyeyemba na baoka na na bato banyokomo na maliboo maabe. Emba bato baso babikaka.

Banyokolo batoma

¹⁷ Nkolo wa Banganga na bato baso baaka ne, bato ba ingomba sa Basadukai baokelaka batoma zuwa siikye.

¹⁸ Baesi ya kye akya batoma, bakyeyemba o boloko.

¹⁹ Kasi imbele sa mokolo, nwanze nwa Nkolo akye zibola bikomba ba boloko atokosi batoma, yokye:

²⁰ «Kyendé okye nyolo o Tempelo, oimole bato maphoo maso maa bomo bonyakune.»

²¹ Waoka bee baabona, wa mumbengu bakyeyemba o Tempelo, babuto iteya.

Nkolo wa Banganga, na bato baabaka ne, baesi ya koma. Babangyi bakumu baso ba Yisalayele, baso baesi ya angana. Baesi ya toma bato ikye kpa batoma o boloko.

²² Waakoma bakyengyesi o boloko, ikye azwa omo phe. Baesi ya butwa ikye imola bato baabatomaka.

²³ Bekeye: «Tokye zwa boloko baebizi nde na bolaa, na bakyengyesi batemi obo pha mozifo nwa boloko. Kasi wazibosi banga, toloikyi zwz nono moto monomo o motema.»

²⁴ Waoka Nkolo wa bakyengyesi ba Tempelo na bakolo ba Banganga maphoo mamana, bakamwaka na ndengye eyalemoko batoma, bamitunaka bo wamoba lowoo me.

²⁵ Moto monomo aesi ya kye baimola, yokye: «Kyeka bampele banyosakyi bee o boloko, bali o Tempelo, bateye bato.»

²⁶ Boole, Nkolo wa bakyengyesi aesi ya kye na bato be, bakyeyemba kpa batoma. Kasi bakyeyemba na moe na moe, pho bailaka obokye bato sa bamaa maabanga.

²⁷ Baesi ya kye na be, bakyeyemba obo pha bato baanganaka. Nkolo ya Banganga abuto ibatuna,

²⁸ yokye: «Toekatelaka na bokusi obokye sa kula teya na nkombo ya moto mona. Kyeka onyangosi maphoo maateya bee o mokyisi munso nwa Yelusaleme. Kolukye na ibuya obokye banga bato baamoboma.»

²⁹ Petelo, na bebi ne batoma, baesi ya babuyisa yokye: «Ioka Nwaphongo, na ioka bato, banga tookye konza Nwaphongo.

³⁰ Nwaphongo wa bankoko ba banga owakundola Yesu owabomaka bee o ekulusu.

³¹ Amobaya o mophia nwae nwa boloo, amobuya Nkolo na Mobikye pho ya bato ba Yisalayele baingole mandondo ma be, na obokye baabalimbisa na bobe pha be.

³² Banga, na Bolobo Bosantu pha Nwaphongo boophe yo bato bawaa baamookye, toli manzoka ma maphoo maso mamana.»

³³ Waaoka bee maphoo mamana, baokaka yo, baalukaka obokye baabome batoma.

³⁴ Kasi Mofalisayi monomo abaka onte ya be, na nkombo Gamaliele, moteye nwa mibeko. Bato baso bamokumolaka, amba ya teme onte ya baso baanganaka, abaongyi obokye bataa kuta tokolo batoma onze.

³⁵ Boole, aesi ya wo na be, yokye: «Bato ba Yisalayele, okyebaka na lowoo laamokyela bee na bato baabana.»

³⁶ Pho tewakyesi nkolo nzikye, Teudas atokolo, yokye: Konza nde yo. Bato

phenephe minkama mine baboutwa isanga ne. Kasi yo, bamobomaka, emba bato baso baamobengaka, bamba ya nyangwa, tewakulaka wenene nono moto monomo.

³⁷ Sima ye, imbele saakyelamaka etango, yakulaka tokolo moto monomo wa Galileya na nkombo Yudasi, azwaka bato baikye baamobengaka. Kasi ne, bamobomaka. Embo bato baso baamobengaka, bamba ya nyangwa.

³⁸ Unwanja eye, naambe ya ewole, ngakye: «Béé sakula kyelela bato baabana etungu, o bale, bakyende. Bo ebe obokye maumunya ma bée na etoma ekyekyele bée iuti na bato, yamunyangwa.

³⁹ Kasi bo kyeute na Nwaphongo, tokoky i eoto. Okyefo obokye bée sa lwanan na Nwaphongo.» Bato baso baanganaka baesi ya anola maumunya ma Gamalile.

⁴⁰ Bamba ya banga batoma, babawandi phimbo, bakuli bakatela obokye bée sa kula teya na nkombo ya Yesu. Embo bamba ya bakandola.

⁴¹ Batoma baesi ya mana o elele eyaganaka bée na nkyisa iso, pho Nwaphongo abaphe kaa mi minyoko mizwe bée pho ya nkombo ya Yesu.

⁴² Embo nkolo iso tebaikaka le iteya na iimola Simo Elaa ya Yesu Masiya onte ya Tempelo, ebe na o mangambi ma bato.

6

Baesi baingosi sambo

¹ Mi nkolo me mina, baekosi baoboko boikye, Bayuda ba munoko lwa Baela bawolekye Bayuda ba muna mokyisi, obokye: Nkolo iso, waakabe bée ntoma, mazengye ma banga maimale.

² Bobele, batoma iko mbuka babale me baesi ya anginya baekosi baso, bawo na bée, bekkye: «Teli bolaa obokye banga tolekye imola Simo ya Nwaphongo pho ya ikabaka yaa izaa.

³ Yango mena olo onte ya bée, bampel sambo baali na mobesi molaa, baatonda na Bolobo Bosantu na ná bonmakye. Embo tombe baphe etoma me mena.

⁴ Banga tomiamba nde ibondleskye na iimolaka Simo ya Nwaphongo.»

⁵ Bée baso baanolaka mapho mama. Baesi ya olo bato baba: Setefano, moanosi lwa phele owa tonda na Bolobo Bosantu, Filipe, Polokole, Nikanola, Timona, Palamena na Nikola, moto wa Antiosis owamibuyaka Moyuda.

⁶ Baesi ya kye bateya batoma, babondesi na bée, babatandes maoboko.

⁷ Simo ya Nwaphongo yanyangwaka mboka eso. Mokyisi lwa Yelusalémé lwanabutwaka na baekosi baikye, na

banganga baikye ba Nwaphongo baanolaka.

Baakye Setefano

⁸ Nwaphongo atonzaka Setefano na ngolu na ná bokusi phe. Setefano me akyelaka bilembetele na bileyekye binene onte ya bato.

⁹ Kasi, bato baayoko baikaka ziiko na Setefano: Yabaka bato baafondèle o ingambi sinene sa losambo la Bayuda siifangye bée: Baombo baikwa: Bayuda ba Sirene, ba Alegizandri, ba Silisi, na ba Azi.

¹⁰ Tebaikaka koka imunyete pho abaka kawo na bonmakye phaamophekye Bolobo Bosantu.

¹¹ Bobele, bamba ya phe bato bayoko baphalanga obokye baimole, obokye: «Tomookyi, katole Mose, ebe na Nwaphongo!»

¹² Nde babona bamba ya losa bato ná bankumu ná bateye ba mifeko. Embo abesi ya moakya, baky moika obo pha bato baanganaka.

¹³ Baesi ya kye na ná bato baamokatele mapho, obokye: Moto oyo tale itola Tempelo ya banga na mobeko lwa Mose.

¹⁴ Tomookyi kawo, yokye: Yesu wa Nazaléte amooto Tempelo, bamobuya na bonkoko phaloikyelaka Mose ndengye esuu.

¹⁵ Bato baso baanganaka, babuto ilembetela Setefano. Baweni boo phe bobuto ndokolo boo pha anzelu.

7

Etieni o boo pha Bayuda

¹ Nganga omunene amba ya motuna yokye: «Mapho mama mali phelé?»

² Etieni amba ya mobuyisa yokye: «Ba tata na bëbi na nga, okyemela. Nwaphongo owa nkyemó atokolekye anga wa banga Abalayama waabaka yo o Mezopotami, sa bokyekeye zala o Halana,

³ amba ya wó ne yokye: «Mana o mokyisi lwa we, we na bonkpe pha we, okyendé o mokyisi lwanamoeteya nga.»

⁴ Bobele, Abalayama amba ya mana o mokyisi lwa Bakaladi pho ya ikye zala o Halana. Omo, sima ya iwa sa angó, Nwaphongo aesi ya mumanya o mokyisi lwa Halana. Amunyose o mokyisi moozasi bée lolo eye.

⁵ Nwaphongo taika mophé nono ekpele o mokyisi me, nono lwanan elele wa iteya makolo. Kasi amolakyelaka obokye aamophe mokyisi me, na bo Abalayama tataaka ba na lwanan.

⁶ Embo Nwaphongo amba wo bobo: «Bankoko bée bamozala o mokyisi mosuu, baababuya baombo, emba baabanyokolo mbula mikama mine.

⁷ Kasi mokyisi me ɻwaababuyaka baombo, naamosambisa, inga, kyewo Nwaphongo. Embo sima me, ɻamotoko, emba ɻamunkyelela o elele me."

⁸ Amba ya kyela na b   sangola ya ib  . Yango mena waabota yo Izake, Abalayama amba ya mobele waakokya yo nkolo ɻwambi. Izake amba kyela nde bomo na Yakobo, emba Yakobo amba kyela nde bomo me na bana b   iko mbuka ba  ale ba  abuwaka banko iko mbuka ba  ale ba Isalay  .

⁹ «Bankoko me baokylekaka Zozefu zuwa, ɻamba muungya pho bakye ne o Ezipito. Kasi Nwaphongo abaka ne,

¹⁰ Amba motoko onte ya minyoko miso mamina, amba na moph   bolaa na zebi o boo pha Falo, mokonzi ɻwa Ezipito, owa mobuyaka moangyesi ɻwa Ezipito na ingambi se sis  .

¹¹ Nzuka zilo siesi yakyinda Ezipito mobimba na Kanana. Minyoko ma  aka miike, emba baango ba banga tebakulaka baa na ntoma ya iza.

¹² Waaoka b   obokye ntoma yabaka o Ezipito, Yakobo amba ya toma baango ba banga mbala eya ntubo om  .

¹³ Mbala eya ibale, Zozefu aesi ya e  a banaa nyango, emba Falo amba ya e  a mbale eyauta yo.

¹⁴ Bobele, Zozefu amba ya toma obokye bakye kpa ango Yakobo na banaa nyango, b  e baso ba  aka bato mako sambo na batano.

¹⁵ Bobele Yakobo amba yakye o Ezipito, amba waa om   yo na baango ba banga.

¹⁶ Bakyeke na bifembe ba b  e o Sik  em, baamba kye bakunda om  , o elele eli mo  to ɻwa ombaka Abalayama na baphalanga oka bana ba Hamor, ango wa Sik  em.»

¹⁷ «Waaba obokye mbunu eyaikylekaka Nwaphongo Abalayama, ebutoo phenephe na ikoyisama, bankoko ba banga baamba botama, butwaka baikye o Ezipito.

¹⁸ Nono waakpa moto mosuu bokonzi o Ezipito, otoiakaka eba Zozefu.

¹⁹ Na malondo, mokonzi me anyolelekue bonke pha banga: Phowa ya inyokolo baango ba banga yakyekye tee nono o ibatoma na bokusi obokye bavakyre bana ba  abote b  e baa sika pho baw  .

²⁰ Imbele me sabotamaka Mose. Abaka molaa o miyo ma Nwaphongo. Makombe maato, ba  aka ɻamo  oko o ingambi sa ango

²¹ emba, wakye movaka b  , ɻwana wa Falo wa ɻwanwasi amba moong  , amba mo  oko ndokolo ɻwana we solongo.

²² Mose aekolaka zebi sis   sa bato ba Ezipito, emba abaka na mwiya o mapheco ma wo yo na o bitoma b  .

²³ Waakokya yo mbula mako mane, mau  unya maamba moyeleta obokye akyend   oka banaa nyango, bana ba Isalay  .

²⁴ Waaky   wene yo m  n  mo na b  e  e ɻamunyoko, amba moambelela, emba pho ya ibuya bo nyokosi b  e  e nw  bi m  na, amba boma moto owa Ezipito.

²⁵ Abaka kaumunya obokye banaa nyango ɻamossoso obokye Nwaphongo aababikya na nzela ye Mose, kasi b  e  e tebaikaka s  os  o bomo.

²⁶ Bo yana, bamoweni kakande bato babale ba  wane ebasi ekusi, pho ya imeka ibabongya, amba wo na b  e  e yokye: "Bebi, b  e  e oli inyango, pho ya'ye konjwane?"

²⁷ Kasi owabaka kawande nwebi amba uka Mose, amba wo ne yokye: "Oekyesi mokonzi na munanga ɻwa banga nza?"

²⁸ Kolukye imboma bo wabomaka we moto wa Ezipito yana?"

²⁹ Waoka Mose mapheco mamma, amba ya lota, amba kye mi  omb  a o mokyisi ɻwa Madiani. Amba kye bota om   bana ba bampelle ba  ale."

³⁰ «Sima ya mbula mako mane, anzelu amba motokolele o bokye pha ngomba ya Sinayi, onte ya ingyengu sa ɻwenya.

³¹ Mose akamwaka na low  o lawenekye yo. Waluka yo isusana pho ya ikyeka, ɻwesi ɻwa Nkolo ɻwamba okana:

³² "Nali Nwaphongo wa ba  o, Nwaphongo wa Abalayama, wa Izake na wa Yakobo". Na itekyen  le, Mose takulaka nyanga na ikyeka.

³³ Bobele, Nkolo amba wo ne yokye: "Manya basapato ba we o makolo, pho elele etemi we eli manyete masantu.

³⁴ Phel, naweni pasi ya bato ba nga o Ezipito, naokyti na nkyime ya b  . Nauti o se pho ya ibaikola. Embo unjawnya eye, kyend  e, nazinge ietoma o Ezipito."

³⁵ «Nde ona yo Mose, owa lekye b  , obokye: "Oekyesi mokonzi na munanga nza?" Eli nde yo owatomaka Nwaphongo ndokolo mokonzi na mokandosi, na nzela ya anzelu owa motokolelekye o ingyengu sa nweya sirole.

³⁶ Eli yo owabatoko o Ezipito na ikyela mapheco ma ikamwa na mayaa o mokyisi ɻwa Ezipito, o ebale en  ne eya mangola na o bokye tee mambula mako mane.

³⁷ Ekuli ba nde yo Mose, owaw  ko na Baisalay  le obokye: "Nwaphongo amotoko onte ya banaa nyango na b  e  e moimosi m  n  mo booli nga."

³⁸ Eli yo moto owaa owatemekye onte ya baango ba banga na anzelu owaw  ko ne o bokye, o ikolo sa ngomba ya Sinai. Eli yo moto owazwaka maloba ma bomo pho ya ilophe mango.

³⁹ Kasi ɓaango ɓa ɓanga teɓaikaka zinga obokye ɓamookye. Bamotekye, na mau-munya, ɓakulaka butwa o Ezipito.

⁴⁰ Bamba wɔ na ná Alona ɓekye: "Olokyelele ɓanjawphongo ɓaamobaka matambule oboo pha anga. Pho ona Mose walotokolo o mokyisi wa Ezipito, tololéfe mapħoo maamoyelesi."

⁴¹ Mi nkolo me, amba ya ema ekyeko ya wana wa ngombe, amba ya ebonzela bilambo, amba yaanelia na nkyisa ekpele eyakyela ee na maɓoko ma e.

⁴² Pho ya bomo, Nwaphongo amba amba o maɓoko ma batuluku ba ikolo, nde bo wakomama wango o buku pha aimosi obokye:

"Bato ba Isalayel, mbula mako mane, o bokye,
wambomela manyama, wambonzela
mambeka?"

⁴³ Wanyanya molaku wa Nwaphongo Moloki
na nyasesi wa Nwaphongo wa ee Lefana,
bikyeko abina wabikyela pho ya ibiku-mola.

Yango mena namokyse evaka itakyel koleka
"Babilone."

⁴⁴ "O bokye, aango a anga abaka na molaku waabaka na mobeta wa sangola: Mose amokylaka nde bo waawoko Nwaphongo ne. Amokylaka kokokana na ndengye eya mowenekye yo.

⁴⁵ Waazwa aango a anga molaku me, amba munyosa bo wabakambaka Yosuwa o mokyisi waabolo ee mi nkyisi yawiinyaka Nwaphongo bato o boo pha e. Molaku wa mobeta wa sangola me waabaka omo nono o imbelé saaka Davidi.

⁴⁶ Davidi azwaka ngolu o miyo ma Nwaphongo, amba na onga ne obokye atongele Nwaphongo wa Yakobo na ingambi sa izala.

⁴⁷ Kasi abaka nde Salomo owamoto-tingyelaka ingambi.

⁴⁸ Kasi Owa ikolo taazale o mangambi maatongama na maɓoko ma bato. Nde bo wawo moimosi obokye:

⁴⁹ "Ikolo sili eziye ya nga ya okonzi
embal manyete mali ekyitele ya nga ya makolo.

Ingambi ye saamuntongyela ee, kyewo Nkolo,

na elele ya nga ya iema yamoña ewa?

⁵⁰ Teli maɓoko ma nga makyela bikpele biso abina?"

⁵¹ «Bato ba nzoto nkusi, bate aika ee elel o ndondo na o matoo, nkolo iso kosemole Bolobo Bosantu; oli nde ya aango a ee!

⁵² Moimosi nza ooto wanyokolo aango a ee? Baboma na aimolaka phanza iya sa Moto owa osembo, nde yo ooungye ee na ooðomi ee ujwajwa eye.

⁵³ ee wazwaka obek waeyimolaka aanzelu, emba toika mokyelela!"

Iwa sa Etieni

⁵⁴ Mapħoo me abaphék yeku kabu emba amba butwa izaa mino na yoo pho ya Etieni.

⁵⁵ Kasi yo, atondaka na Bolobo, kakyekye nde ikolo. Amba wene nkyesmo ya Nwaphongo na Yesu atemi o boloo pha Nwaphongo.

⁵⁶ Yokye: «Kyeka, nawene ikolo siingo na wana wa moto atemi o boloo pha Nwaphongo.»

⁵⁷ amba ya lika nyangye na okusi, aundi matoo. obele, ee aso, amba ya ivaka mi yo,

⁵⁸ baesi ya kyek ne i mbale ya mokyisi, abuto imumaa abanga obokye awe. Manzoka aikaka bitobu ba ee oka ma munzenga monomo nkombo ye Saolo.

⁵⁹ Nzuka waaba ee amuma abanga pho ya imoboma, Etieni amba ya ondelé obo: «Nkolo Yesu, yamba molimo wa nglia!»

⁶⁰ obele, amba ya kusama na maɓongo, amba lika wangye na okusi yokye: «Nkolo, sakyeka isumu sa ee sisi.» Embla na malofa mamana, nono waasengyo yo.

8

¹ Saolo abaka mi aanolaka obokye abome Etieni.

Saolo kanyokolo ingomba

O mokolo me, minyoko mikusi miayele-laka bato ba ingomba sa Yelusaleme. Manya batoma, bato baso anyangwaka o nkyisi ya Yuda na Samaliya.

² Bato ba mandondo malaa amba kunda Etieni, amba na mokyelela eyakolo ngonde.

³ Kasi pho ya Saolo, iyo anyangolaka ingomba, anyoloko o mangambi ikye miakya abasi na ampele, kabavakte o bolo.

⁴ Bato baso anyangwaka, akyekye miimola Simo Elaa o bilele biso.

Simo Elaa ya Nwaphongo ekomi o Samaliya

⁵ Yango mena Filipe, owakyekye o mokyisi munene wa Samaliya, abuto iiimola simo ya Klisto omo.

⁶ Bato baso na munoko monomo amiambyaka o mapħoo ma Filipi, pho aokaka sango ya bilekyesako abaka yo kakylele emba abiweneleye.

⁷ Pho malob abie maikye maɓaka matokolo onte ya bato anyolélékye

mango, malikye nyangye na fokus, emba bituku biikye na fato ba bileme babikaka.

⁸ Nkyisa nzikye yabaka o mokyisi me.

⁹ Nzuka moto monomo abaka omo phanza na nkombo ya Simo owabaka kakyele manganga, abaka kakanjwaisa fato ba Samaliya. Amikpaka moto monomo oolekyi na ná ngambo,

¹⁰ emba fato baso bamiambyaka mi yo, ebe ngyesengye nono o baphomba. Babaka fawo bekye: «Moto oyo, ali Mwiya nwa Nwaphongo, mobangye bée "Mwiya nwa sikyisa."»

¹¹ Bo bamiambyaka mi yo babona, eli pho wakokoko elinga bowabaka mbalo ye kyibakamwisa.

¹² Kasi waanolela bée Filipe owabaka kabaimole Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo na nkombo ya Yesu Klisto, bazwaka fatisimo na babasi na bampele.

¹³ Simo yo mampenza abutwaka ne moanosi, amba ya zwa fatisimo, bofelle abutwaka na Filipe nde elele yonoye. Simo akamwaka na boikye oikyeka mayaa maanene na bilekyesako biabaka bikyele.

¹⁴ Waaoka batoma baabaka o Yelusaleme obokye fato ba Samaliya baanosi maphoo ma Nwaphongo, bamba ya toma Petelo na Yoane omo.

¹⁵ Waakoma bée omo, Petelo na Yoane bamba bōndele pho ya fato ba Samaliya obokye bazwe Bolobo Bosantu.

¹⁶ Pho Bolobo Bosantu tephataaka utela nono monomo na bée, bataaka zwa naino nde fatisimo na nkombo ya Nkolo Yesu.

¹⁷ Bofelle, Petelo na Yoane bamba ya butwa ibatandela maboko, emba fato ba Samaliya bazwaka Bolobo Bosantu.

¹⁸ Kasi Simo, waawene yo obokye batoma baambya Bolobo Bosantu nde na itanda maboko, amba ya wo yokye kabaphé baphalanga.

¹⁹ Amba wo na bée yokye: «Onzakyisa na nga mwiya mamuna, pho ya obokye fato baamotandela nga maboko bazwe Bolobo Bosantu.»

²⁰ Kasi Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Owee we na baphalanga ba we, pho koumunya obokye okoky iomba na baphalanga, ikafo siambya Nwaphongo pha!

²¹ Otoozwe nono ekpele, ebe iyalo naa ilaka mi lowo lolekane wawa, pho ndondo ya we teli elaa o boo pha Nwaphongo.

²² Bongola motema nwa we ole maumunya ma we maabe, obondèle Nkolo, naa akoky ielimbisa na mango.

²³ Pho nawene obokye oli na zuwa, oombi na ba moombo nwa masumu.»

²⁴ Emba Simo amba buya yokye: «Bōndèle Nkolo pho ya nga bée mampenza, pho ya obokye iiwoo bée yango sanzelela.»

²⁵ Bofelle, waaunva Petelo na Yoane imola na iwo maphoo ma Nkolo, bamba ya butwa o Yelusaleme. Baimolaka Simo Elaa o nkyisi nzikye yaa Samaliya.

Filipe na moto monomo wa Etiopi

²⁶ Mwanze wa Nkolo amba ya wo na Filipe yokye: «Teme, okyende o mbale eya ngyele o nzela ekyeute o Yelusaleme kyekyende o Gaza. Nzela me ealangaa.»

²⁷ Emba sakoko, Filipe amba yakye omo. Nzuka moto monomo wa Etiopi owamanya bée bompele, mokonzi munene na mokambi wa ezwele eso ya Kandase, mokonzi owa njanjwasi wa Etiopi, akyekye o Yelusaleme pho ya isambela.

²⁸ Ayakaka ya butwa oka ye, azasi o ikalo se, katangye buku pha moimosi Isaya.

²⁹ Bolobo amba wo na Filipe yokye: «Susinya okye benga ikalo saasina.»

³⁰ Filipe amba ya kyilingana omo, aesi ya oka moto owamanya bée bompele mona katangye buku pha moimosi Isaya, amba wo ne yokye: «Koebe ntina ya maphoo matangye we maamana?»

³¹ Amba mobuyisa yokye: «Namba eba ndengye'ye, bo sihe na moteye?» Emba amba banga Filipe obokye abaa, azale phenephe ne.

³² Kyeka maphoo ma buku mabaka yo katangye:
Ndokolo mpate ekyekye na bée pho ya ikye etena nkyingo,
ndokolo njanana wa mpate akangyi munoko o boo pha okoekate nkungye,
nde bomo taingole munoko.

³³ Na imiuya se, tebaikaka motenela phakolo bolombe.

Owamoimola manko me nza?

Pho bamanye bomoo pha o mokyisi.

³⁴ Moto owamanya bée bompele, amba wo na Filipe yokye: «Naeñandi, onzimole, moimosi kawo babona pho ya nza? Pho ye mampenza ndee pho ya mto mosuu?»

³⁵ Bofelle, Filipe amba ya ingola munoko, utama na yaakoma bée, amba moimola Simo Elaa ya Yesu.

³⁶ Waaba bée bakyé. Bamba kyé koma o elele yonoye ya maa, emba moto owamanya bée bompele yokye: «Kyeka maa, kyekatele iye obokye nazwe fatisimo?» [

³⁷ Filipe amba ya wo ne yo kye: «Bo koanole na ndondo ya we eso, okoky ibatisama.» Amba ya buya yo kye: «Naanole obokye Yesu Klisto ali Njwana wa Nwaphongo.»]

³⁸ Amba ya wō n̄ obokye ateyā ikalo s̄, Filipe na moto owa manya b̄ēs̄ bompele baamba ya uta o maa, emba Filipe amba ya mobatisa.

³⁹ Waabwa b̄ēs̄ o maa, Bolōbō pha Nkolo phaamba ya manya Filipe, emba moto owa manya b̄ēs̄ bompele takulaka mowenē, kasi amba kys nde nzela ye na nkysi.

⁴⁰ Kasi pho ya Filipe, amba kye wenene o Azōtē, aimolaka Simo Elaa o nkysi iso yaalekanaka yo nōnō wakoma yo o Sezare.

9

Mbela ya Saolo

¹ Saolo abaka na maumunya nde ma ikanelna iboma baekosi ba Nkolo, amba kyendē

² tuna nganga o munene nkanda pho ya mangambi ma makyita ma Damaseke. Bo akye zwa omo bato baabengye nzela me, ebe bafasi ebe bampele abakangye maphanga, aye na b̄ēs̄ o Yelusaleme.

³ Waaba yo kakye nzela ye, wakoma yo phenephe na Damaseke, mbala yonoyō, mwenyī mouti o ikolo, moesi ya mozinga na sina ilola.

⁴ Aesi ya kaa o se, amba ya oka njwesi monōmō mowō n̄ obokye: «Saolo, Saolo, pho ya'ye konyokolo?»

⁵ Amba ya tuna yokye: «Iwē nza, Nkolo? Nali Yesu, eli nga okonyokolo we.»

⁶ Kasi temē, nyolo o mokyisi muunene, emba bamwoewole losengyesi we ikyela.»

⁷ Bebi ne ba imbunga, batemekye, sawo na b̄ōōbō: Baokaka njwesi, kasi tebaiaaka wene moto.

⁸ Saolo amba ya temē, kasi na bo waiba yo na miyo makyekye, takulaka wene na ekpele, bebi ne bamba mophilila mi ebōko pho ya imonyōsa o Damaseke.

⁹ Akyekyla omo nkōlo iyaato sawene, saza na ekpele na sanywa.

¹⁰ Moekosi monōmō na nkombo ya Ananiya abaka o Damaseke. Nkolo amba mobanga o ndoto yokye: «Ananiya!» Ananiya amba mobuyisa yokye: «Nga oyo, Nkolo!»

¹¹ Nkolo amba kula wō yokye: «Wamokyendē o ngo ekyebangye b̄ēs̄ ngo eya Temē yoo, otune o ingambi sa Yuda, moto okobangye b̄ēs̄ Saolo wa Talase, ali o ma kabondē.»

¹² Auti iwene moto monōmō na kombo ya Ananiya anyɔsi, amotandesi maboko pho ya obokye abutwe ikula wene.»

¹³ Ananiya amba buya yokye: «Nkolo, naokye bato baikye bawo pho ya moto mōna na pho ya bōbe bolukye yo ikyela baanosi o Yelusaleme.»

¹⁴ Emba wawa ali na bokonzi boso boomophe banganga banene pho ya

ikanga maphanga bato baso batangye nkombo ya we.»

¹⁵ Kasi Nkolo amba wō n̄ yokye: «Kyendē, pho moto me ali ekyelele ya etoma eos̄ nga pho ya iteyā na nkombo ya nga o nkysi ya bato bate baebe Nwaphongo, oka bakonzi na bato ba Isalayelē.»

¹⁶ Pho naamoteya nga mampenza bolosi boso phaamooka yo pho ya nkombo ya nga.»

¹⁷ Boþelē, Ananiya amba ya kyendē, aesi yakye nyolo o ingambi me, amotandesi maboko yokye: «Saolo, nwébi na nga, eli Nkolo ookontome — Yesu me owaetokolekye o nzela eya baka we koye — pho ya obokye okule butwa iwene na obokye otonde na Bolōbō Bosantu.»

¹⁸ Mina wamō, bikōo ndokolo bikiyete pimotokosi o miyo. Boþelē, abuto iwene nōnō waazwa yo batismo.

¹⁹ Boþelē waza yo, amba kula ya zwa bokusi.

Saolo kateya o Damaseke

Amba ya kyela banaa nkōlo na baekosi baabaka o Damaseke.

²⁰ Sa koko, abuto ikyemimola o mangambi ma makyita obokye Yesu ali Njwana wa Nwaphongo.

²¹ Bato baso baabaka bamookye bakanmwaka, b̄ekye: «Eye teli yo owabaka kanyokolo bato baabaka batangye nkombo ya Yesu o Yelusaleme? Emba tayakaka wawa na nkoo pho ya iya baakya maphanga pho akye na b̄ēs̄ oka banganga banene?»

²² Kasi Saolo anolaka na bokusi nkōlo iso obokye Yesu ali nde owaakolo Masiya. Na waiba yo kateya babona, Bayuda baabaka o Damaseke tebakulaka zwaka na lowo la imobuyisa.

²³ Sima ya nkōlo, Bayuda bamba ya okana obokye bamohome.

²⁴ Saolo amba ya eba njwango njwa b̄e. Na moo na mokōlo, baabaka bakiyengyele biþonga ba mokyisi njwa b̄ēs̄ pho ya imoboma.

²⁵ Kasi mokōlo monōmō, baekosi b̄ēs̄ bamba moloya, bamokyesi mieluþa, bamba mouya o mbale eyøko ya ekuka eya zinga mokyisi.

Saolo akomi o Yelusaleme

²⁶ Waakoma yo o Yelusaleme, Saolo alukaka obokye aangane na baekosi baayøko, kasi baso baabaka na b̄ōōbō ne, tebaikaka anola obokye abutoo moekosi wa Yesu phelē.

²⁷ Emba Barnabas amba mokpa, amba ya munyōsa oka batoma, amba na baimola ndengye eya wenekye yo Nkolo owa mowolekye o nzela, na ndengye eyateyaka

yo Simo Elaa na nkombo ya Yesu o Damaseke.

²⁸ Tata wamo, Saolo abutwaka na batoma elele yonoy o Yelusaleme, kaimila Simo Elaa na nkombo ya Nkolo na ianola siso.

²⁹ Aba kawono na Bayada baamunoko nja baela, kaikye miko na be. Kasi beé balukaka nde imoboma.

³⁰ Waloooka bebi, bamba kyende ne o Sezare. Emba omo, bamba molekyinya o Tarse.

³¹ Emba ingomba saabaka o mokyisi nja Yuda munso, nja Galileya na nja Samaliya babaka bose. Bamilenzaka, batambulaka na boilakye Nkolo, na nzela ya Bolobo Bosantu, babutwaka baikye.

Petelo abikye Ene wa Lide

³² Petelo abaka kakye myike mi ina nkysi bofelle bofelle. Mokolo monomo amba ya kyende oka baanosi babaka o mokyisi na nkombo ya Lide.

³³ Amba ya kyé zwa omo moto monomo na nkombo ya Ene, alangyi mi ntangye mbula njwambi, pho abaka etuku.

³⁴ Petelo amb a wo ne yokye: «Ene, Yesu Klisto aebikye. Langwa, obongya ntangye ya we, we mampenza!» Sa koko, aesi ya langwa.

³⁵ Waamowene bato, bato baso ba Lide na ba mambale ma Salona baanolaka Nkolo.

Iakwa sa Tabita

³⁶ Nwanjwasi monomo abaka o Yafo, abaka moekosi. Nkombo ye yaabaka Tabita, na munoko nja baela «Doloka», kyelimbole obokye Munkyete. Abaka na bitoma bilaa biikye na mosungyi wa bato baakaya.

³⁷ Nzuka mi nkolo me, aesi ya zwa bolosi, aesi ya waa. Wa unva beé imokunyola, baesi yakye molangya o etee ya ingambi eya ikolo.

³⁸ Oli Lide phenephe na Yafo, baekosi baokaka obokye Petelo abaka omo. Emba bamba motomela bato babale pho ya ikye mobanga obokye: «Yalobengye mizele.»

³⁹ Petelo amb a yake na beé mizele. Waakoma yo, baesi ya mobaya o etee ya ingambi eya ikolo, emba mazengye maso mabaka matemi o boo phe malele, mamoteya nkoto na bitobu babaka Doloka kakyele wataaka baa yo na be.

⁴⁰ Petelo amb a ya tokolo bato baso, amb a ya kusama na mabongo, amb a bondondele. Bobele amb a ya miekola bili ndembia, amb a wó yokye: «Tabita, langwa!» Amba ya zibola miyo, wa wene yo Petelo, amb a ya mielola, amb a ya zala.

⁴¹ Petelo amb a ya mophé eboko, amoteyé, amb a kula ya banga baanosi na mazengye, aesi ya bateya yo mumoo.

⁴² Mokyisi nja Yafo moimbiba nja okaka lowo me, emba bato baikye bamba anola Nkolo.

⁴³ Petelo amba koko na nwana boikye o Yafo, oka moto monomo na nkombo ya Simo owa baka mokyesi nja etoma na mangobo ma manyama.

10

Ndoto ya Kolonele o Sezare

¹ O mokyisi nja Sezare, moto monomo abaka omo nkombo ye Kolonele, abaka mokonzi nja batayo ya batuluku ba Loma, ekyebangye be: «Batayo ya Itali.»

² Moto me abaka moto molaa. Yo na ibota se siso babaka bakumole Nwaphongo. Abaka kalofeo sunga Bayuda baakaya, na ibondèle Nwaphongo ntango iso.

³ Mokolo monomo, imbele sa nkoko, aesi ya wene, nde ya nzanga, o ndoto, mwanzo monomo wa Nwaphongo kanyolo oka ye kamobangye yokye: «Kolonele!»

⁴ Kolonele aesi ya molembetela, na boco, aesi yaanola yokye: «Nkolo, lowo iye? Nwaphongo asepesi na mabondesi ma we na bolaa bookyele we oka babola, emba taambi ebunga.

⁵ Emba ujwanja eye, toma bato o Yafo pho baye na moto monomo na nkombo Simo, owa kula beé phe nkombo ya Petelo.

⁶ Ali mobutu wa Simo mosuu, okoyele etoma ya mangobo ma manyama, okozale o ingambi sili o mokukulu nja ebale eeneenye.»

⁷ Waalembo anzelu owautaka imowole, Kolonele amba ya banga bato babale ba ingambi se na tuluku monomo okobondèle na okokumole Nwaphongo, uta kalakala o se ya mibeko me.

⁸ Amba ya baimola iso ya moimolaka be, amba ya batoma o Yafo.

Ndoto ya Petelo o Yafo

⁹ Bo yana, mena bato me bataka baa o nzela, baesi ya koma phenephe na mokyisi, Petelo aesi ya baa o motondo nja ingambi njwaalangyema pho ya ibondèle. Yaabaka phenephe na burya i moto.

¹⁰ Kasi aesi ya oka nzala, emba alukaka izi. Waba beé bamolambele ya izaa. Aesi ya loto ndoto.

¹¹ Aweni ikolo sizibo, eko yonoyu ndokolo imputa sinene, basiphisi o matuu maso mane, siute o se.

¹² Emba onte ya sango, yaabaka manyama maso ma makolo mane na malande na ibu, na manyosi ndengye na ndengye.

¹³ Nwesi monomo moesi ya mowole obokye: «Teme, Petelo! Boma ozee.»

¹⁴ Petelo amba ya buya yokye: «Phe, Nkolo! Pho o bɔmɔ̄pha nga, naino size ntoma ya ekyila na ya sɔkɔtɔ.»

¹⁵ Amba kula oka ɻwas̄i mɔnɔmɔ̄ mowɔ̄ ne, pho ya mbala eya ibale obokye: «Ekpele ebuye Nwaphongo elaa, iws̄ tokoky iws̄ obokye eli sɔkɔtɔ!»

¹⁶ Lowɔ̄ me lakyelama mbala iyato, emba ekɔ̄ me nonɔ̄ waabutwa yango o ikolo.

¹⁷ Petelo ameka imilimbolela yo mampenza ntina ya ndɔtɔ euti yo ilɔtɔ, sakoka, nde imbele me, batima ba Kɔlɔnɛlɛ bafakayemitunga mboka eso wali ingambi sa Simo, baesi ya koma o munɔkɔ̄ ɻwa lopango.

¹⁸ Bamba butwa bafangye na bambe na tuna bɛkye: «Simo Petelo kazale wawa?»

¹⁹ Petelo abaka kataumunyā nde ndɔtɔ ye, kasi Bolɔbɔ̄ amba wɔ̄ ne yokye: «Kyeka, bato bafale baelukye.

²⁰ Uta uwajwa eye, kyende na b̄e molongo, samakamaka, pho eli nga moto obatomi.»

²¹ Boñele, Petelo amba ya uta ikyebenga bato me. Amba ya wɔ̄ na b̄e yokye: «Nga oyo. Eli nga moto okolukye b̄e. Oesi ya nkyeka pho ya'ye?»

²² Bamba mobuyisa b̄ekye: «Eli mokonzi ɻwa batuluku, Kɔlɔnɛlɛ, moto monomɔ̄ wa bosembo, okoile Nwaphongo, oli na ná mofesi molaa onte ya Bayuda baso. Mwanze wa Nwaphongo amoweninya obokye asengyesi ikyela obokye okyende o ingambi se pho aokye maphɔ̄ ma wɛ.»

²³ Petelo amba ya banyɔsa, amba ya bayamba.

Bo yana, amba ya kye na b̄e molongo na b̄ebi baañyɔko ba Yafo.

²⁴ Bunya pha sima, amba ya koma o Sezare. Kɔlɔnɛlɛ, o mbale ye, waba yo kañaziya, abangaka banaa nyango, na b̄ebi ne balɔbɔ̄ zingana na ne.

²⁵ Imbele saa koma Petelo, Kɔlɔnɛlɛ amba kye vana ne, emba amba mivaka o makolo me pho ya imokumbela.

²⁶ Petelo amba ya wo ne yokye: «In̄wa, pho na nga nali nde moto boli wɛ. Boñele amba ya mophila pho ya imunola.

²⁷ Emba, bibi kawɔ̄ne, amba nyɔlo. Wakye wene yo moluku ɻwa bato,

²⁸ amba ya wɔ̄ yokye: «Bo koebe b̄e, eli ekyila pho ya Moyuda angana elele yonoyɔ̄ naa ikumana na mobutu. Kasi oka nga, Nwaphongo kaute insɔsɔlisa obokye tewasengyesi iws̄ obokye moto oyɔkɔ̄ ali na sɔkɔtɔ naa tali wa ifa ne elele yonoyɔ̄.

²⁹ Yango mēna naesi saika ziko wambangyi wɛ. Kasi uwajwa eye, nazingyi iyeba ntina embangyi na wɛ.»

³⁰ Kɔlɔnɛlɛ amba ya buya yokye: «Lɔlo wakokyи nkolo iyato, o ngonga eya iyato eya nkɔkɔlɔ, nabaka nabɔndele o ingambi sa nga. Mbala yɔnɔyɔ̄, moto monomɔ̄ alati bitobu bilaa aesi ya teme o boo pha nga

³¹ kawa na nga yokye: «Kɔlɔnɛlɛ, ibɔndesi sa we basianosi, na bolaa bokyele we bato, Nwaphongo kaboumunya.

³² Emba toma moto monomɔ̄ o Yafo pho ya ikye banga Simo, owaphe b̄e nkombo ya Petelo, aye wawa. Ali mobutu o ingambi sa Simo okokyele etoma ya mangofo ma manyama, ingambi se sili o mokukulu ɻwa ebale eenene.»

³³ Nde o sina imbele, naesi ya toma bafkye eluka. Emba obfee na banga na lozingo pho ya iyalobenga. Uñwanja eye, kyeka banga baso o boo pha we pho ya iyoka iso ietomi na Nkolo iya loimola.»

Petelo kawɔ̄ maphɔ̄ oka Kɔlɔnɛlɛ

³⁴ Boñele, Petelo amba ya ingola munokɔ̄ yokye: «Nde phele, naweni obokye Nwaphongo tali mbale nde na moto monomɔ̄.

³⁵ Emba na o mabota maso, moto munso okomwile na okokyele bɔsembo, Nwaphongo kamoanole.

³⁶ Simo ye, aetomela bato ba Isalayele: Simo Elaa na bɔse, na nzela ya Yesu Klisto, iyo oli Nkolo ya bato baso.

³⁷ B̄e koloebe. Lowɔ̄ laokana o Yuda mobimba, lauta o Galileya, sima ya batismiso eyateyaka Yoane.

³⁸ Yesu me owa botama o Nazalete, b̄e koebe ndengye eya mophé Nwaphongo Bolɔbɔ̄ na mwiya. Atambulaka mboka eso ikyemikyela bolaa, kakyemibikya bato baso babutwaka baombo ba Zabulu, pho Nwaphongo abaka ne.

³⁹ Emba banga toli manzoka ma etoma ye eso o mokyisi ɻwa Bayuda na o Yelusaləmə. Yo owa boma b̄e na imobaka o ekulusu,

⁴⁰ Nwaphongo amoakola mokɔ̄ ɻwa iyato, emba amophé obokye amiwerinnya,

⁴¹ na bato baso phe, kasi na manzoka matanga Nwaphongo phanza, na banga bazaka na banywaka ne sima ya ikundwa se onte ya bawe.

⁴² O suka, amba lotoma ikyemimola bato na ibayeleta simo obokye: Eli yo owa olo Nwaphongo ndokolo munanga ɻwa bato bali na bɔmɔ̄ na baawa.

⁴³ Nde pho ye, baimosi baso bawɔ̄ bɔbɔ̄: Ilimbisa sa masumu sapheme na nzela ya Nkombo ye oka moto muso okomoanole.»

Iya sa Bolɔbɔ̄ oka bato bate bali Bayuda

⁴⁴ Petelo ataka ba naino kaimole maphɔ̄, Bolɔbɔ̄ Bosantu bɔesi yauta mi bato baso bafaka baokye Iloba.

45 Yaňbaka baoččo onte ya baanosi baače, bakyekye na Petelo. Yango mena, ujwanjwa eye, nōnō o mabota ma bato bate bali Bayuda, ikabo sa Bolōčo Bosantu sa nyangwaka!

46 Pha baokaka bato me bawo na noko ya ūe, bākumbele bonene pha Nwaphongo. Petelo amba kula ya wo yokye:

47 «Moto akoky ikatela ibatisa bato baba na maa, pha na ūe bazwe Bolōčo Bosantu ndokolo banga?»

48 Amba ya ambya moňeko ūwa ibabatisa na nkombo ya Yesu Klisto. Bōče, bamba ya moonga obokye akule ūa na ūe banaa nkolo.

11

Simo ya Petelo o Yelusaleme

1 Batoma na ūebi baabaka o Yuda baokaka bawo obokye nkyisi ya bato bate bali Bayuda, baanosi iloba sa Nwaphongo.

2 Waya butwa Petelo o Yelusaleme, baače ūe bamba ya ika ziko ne.

3 Békye: «Okye nyolo o ingambi sa bato bate ūebi ūele ūe, ozee na ūe elele ūcnoyo!»

4 Bōče, Petelo amba kula ya tata simo me tata o etatele, amba ya bawole lowo lōnōlo na lōnōlo, yokye:

5 «Nabaka o mokyisi ūwa Yafo naňondèle. Naesi ya wene o ndoto ekpele ūcnoyo ndokolo imputa sinene, basiphisi o matuu mane, siute o ikolo nōnō waya sango wali nga.

6 Walembetela nga o imputa me, naeai yawene manyama ma makolo mane ma mokyisi, manyama ma mangonda, maalande na ibu na manyosi ma ikolo.

7 Naesi ya oka na ūwesi monomō mowu na nga obokye: «Petelo, inwa, boma ozeel!»

8 Naesi ya wo ngakye: «Phe, Nkolo! Pho bikpele bia ekyila na bia sōkoto naino tebinyosi o munoko ūwa nga.»

9 Mbala eya ibale, ūwesi ūwamba kula uta o ikolo ūwamba buya obokye: «Ibongye Nwaphongo, we tokoky ikipa ndokolo ili ya soko.»

10 Lowo me lelekanaka mbala iyato, emba išo yamba kula butwa o ikolo.

11 Embo sakoko, iwenekye bampele ūaato ūantomelaka ūe, bautaka Sezare, ūaesi ya koma o ingambi saabaka banga.

12 Bolōčo Bosantu aesi ya wo na ūga obokye ūga sa makamaka, nakyē na ūe molongo. Nakyē na nā ūebi motoba bakyē nzika. Banga ūaso tomba ya kye ūyolo o ingambi sa moto me.

13 Moto me amba ya loimola ūo wawenekye yo anzelu o ingambi se atemi

kawo ne obokye: «Toma bato o Yafo, bakyē ūanga Simo, ūwa kula ūe phe nkombo ya Petelo,

14 ūwa moewole maphoo mamoebikya iwe na ingambi sa we sisoo.»

15 Watata ūga iwo, Bolōčo Bosantu boesi ya ūautela nde ū waloutelaka phango o etatele.

16 Namba ya umunya maphoo ma Nkolo wawoko yo obokye: «Yoane abatisaka na maa, kasi ūe wamobatisama na Bolōčo Bosantu.»

17 Bo ikabo me siphemi oka ūe, Nwaphongo asiphe na ūanga pho toanola Yesu Klisto. Embo ūga nali nza pho ya ikatela Nwaphongo ikyela.»

18 Waoka ūe maphoo mamana, bamba ya ikala ūose, ūabuto ikumbela Nwaphongo, ūekye: «Kyeka obokye Nwaphongo aphe na nkyisi iteili ya Bayuda obokye ibongole mandondo pho ya izwa ūomoo.»

Etatele ya ingomba sa Antioshe

19 Bato ūanyangwaka pho ūngōgo eyau-taka pho Etiényi, bakyekye nōnō o Fenisi na ū Shipre na o Antioshe. Kasi ūebaikaka teya nōnō moto monomō iloba ūo teyabaka nde Bayuda.

20 Nzuka ūana onte ya ūe ūabaka bato ūa Shipre, na ū Sirene, ūautaka o Antioshe, ūabaka ūateya na ūe oka Baela, ūaimole Simo Elaa ya Nkolo Yesu.

21 Ūboko ya Nkolo ya ūaka na ūe, emba motiya ūwa ūato ūaanolaka Nkolo ūwa butwaka moikye.

22 Simo ya lowo me yamba koma o matoo ma ūaanosi ūa ūingomba ūabaka o Yelusaleme, emba ūamba ūa ūtoma Balaba o Antioshe.

23 Wakye wene yo ūmo ūngolu ya Nwaphongo kyekyele etoma, ūabaka na ūkyisa, emba ūamba ūalenza ūe ūas ūpho ūaikale ūkyelela Nkolo na ūndondo ūcnoyo.

24 Pho yo ūabaka ūoto molaa na ūwa ūtonda na Bolōčo Bosantu na nā ūanola. Embo ūoluku ūwa ūato ūwikye ūwamba ūa ūimbiyaka ūa Nkolo.

25 Bōče, amba yakyendé o Tarsis pho ya ūkye ūuka Saalo.

26 Wakye yo ūozwaa, amba yakyē ūe o Antioshe. ūamba ūkyela ūmo ūmbula ūmobimba ūkyela etoma elele ūcnoyo na ūato ūa ūingomba. ūateyaka ūato ūakyē ūomo. Embo ūabaka o Antioshe, ūaatataka ūe ūibanga ūaekosi ūa ūkomgo ūa ūaklisto pho ūa ūmbala ūa ūambo.

27 Mi ūnōlo me, ūaimosi ūamba ūa ūta o Yelusaleme, bakyē o Antioshe.

28 Monomō na ūe, na ūkombo ya Agabusu, amba ūa ūteme, amba ūa ūmola ūa ūmwiya ūwa Bolōčo Bosantu obokye

zilo sikusi samokyinda mokyisi mobimba. Yakyelamaka imbele saabaka Kolode mokonzi.

²⁹ Bobele baekosi bamba yakpa meko obokye bamotaa mōnōmō na mōnōmō kokokana na bozwakye phe, batome pho ya isunga bebi bazale o Yuda.

³⁰ Bamba kyela nde bomo. Bamba tomela bankumu nsindo yazwaka bēs na Balaba na Saolo.

12

Babomi Zake, baakye Petelo

¹ Imbele me sasina, mokonzi Elode abutwaka inyokolo bato bayoko ba ingomba.

² Amba ya boma Zake, njwana nyango na Yoane na mumphata.

³ Wawene yo obokye Bayuda fakumbe na yakyelaka yo, amba kula akya Petelo. (Yabaka i nkolo ya eseleko ya mapa matumbé bēs sa muno moulole mapa.)

⁴ Wamofanga bē, amba munyosa o bōlōkō, amombye o maboko ma bōboko bine ba batuluku, eboko ya bane bane pho ya imokyengyele. Bazingaka ikyc moambinya o boo pha bato o sima ya eseleko ya Ilekana.

⁵ Yo Petelo mōna, abaka o bōlōkō, kasi ibōndele sikusi sa ingomba saabaka oka Nwaphongo imbele sisō pho ye.

Bakandosi Petelo

⁶ Waaluka Elode iyambinya Petelo, na mokolo mē, Petelo alalaka onte ya batuluku babale, bamokangyi na nyololo ibale, na bakyengyesi babaka batemi o mozibō.

⁷ Emba kyeka anzelu wa Nkolo aesi ya tōkōlo na mwenga mobuto ingyengye wamo. Aesi ya wanda mobanzi njwa Petelo, aesi ya moumola yokye: «Langwa izele!» Bobele, nyololo yeesi ya mana o maboko mē.

⁸ Mwanze amba ya wō nē yokye: «Kanga kamba ya we, lata bikoto ba we.» Amba kyela bomo. Amba kula wō nē yokye: «Lata munkoto njwa we, ombengye.»

⁹ Petelo aesi ya tōkōlo, abuto imobenga, saeba obokye ikyilekane nē na anzelu ili ya phele: Awenekye ndokolo kaloto nde ndoto.

¹⁰ Walekana yo ibala sa etatele na sa ifale, bamba ya koma o mozibō njwa ebuni munyolo na bēs o mokyisi munenē. Ekomba ya mozibō mē yaingwaka nde yango mampenza. Bēs bamba ya tōkōlo nōno wafenga bēs ngoo yōnōyo, bobele mina wamo, anzelu aesi ya moika.

¹¹ Emba Petelo amba ya mieba, amba wō yokye: «Unanjwa eye, naebi phele obokye Nkolo atomi anzelu we pho ya

iyamanya o maboko ma Elode na bōfe boso bonzimelakyi Bayuda.»

¹² Waeba yo elele ekomi yo, amba yakye o ingambi sa Maliya, nyango wa Yoane, owaphexye bēs na nkombo ya Malako. Omo bato baikye baanganaka, bābōndele.

¹³ Wakomola yo ekomba enene eya lopango, njwanjwasi mōnōmō wa etoma amba susinya pho ya iyokyemela, nkombo ye Loda.

¹⁴ Amba ya eba njwesi njwa Petelo. Na nkyisa, taikaka zibola ekomba. Amba butwa na mbangu o motema, amba kyc imola obokye Petelo atemi o boo pha mozibō munenē.

¹⁵ Bamba ya wō nē bēkye: «Oyeye!» Kasi yo kaanole nde obokye eli phele. Bamba wō bēkye: «Wanaka eli anzelu we.»

¹⁶ Mena Petelo kakomole nde bokomosi. Wamba ya zibola bēs ekomba, bamoweni, bābuto ikamwa.

¹⁷ Amba ya bāzibisa na eboko obokye baikale bōse. Amba ya baimola ndengye emotokosi Nkolo o bōlōkō, yokye: «Oimola Zake na bēbi lowo mē.» Emba amba ya tōkōlo, aesi yakye o elele esuu.

¹⁸ Waaye bunya, tokō ekusi yeesi ya tōkōlo onte ya batuluku. Bamitunaka bēkye: «Petelo akyesi bō?»

¹⁹ Elode amba toma bato bakyemimoluka, imozwa phe. Amba ya tuna bakyengyesi, amba ya wō obokye bābabome. Amba ya mana o Yuda akyc o Sezare, amba ikala omo.

Iwa sa Elode

²⁰ Elode abaka na yō na bato ba Tula na Sidona. Bato bābana baesi ya kōlo, bakyē oka ye. Babongye na Balasitusu, moto wa etoma wa etee ya ingambi eya ilala ya mokonzi, obokye bakule butwa na booka, pho nkyisi ya bēs izwakye ntoma ya iza ikyeute o mokyisi njwa mokonzi.

²¹ Wakoma mokolo njwa okanaka bē, Elode amba ya lata etobu ya bōkonzi, aesi ya zala o eziye ye ya bōkonzi kabawole mapħoċ.

²² Bato baesi ya anjwana, bēkye: «Eye nde njwesi njwa Nwaphongo, teli njwa moto!»

²³ Nde o sina imbele, anzelu wa Nkolo asei ya mowanda pho taphe waphongo nkyem. Bobele bānyanzumbele bamba ya mozaa, nōno waa wa yo.

²⁴ Mapħoċ ma Nwaphongo manyang-waka mboka eso, na baanosi babutwaka baikye.

²⁵ Waunva Balaba na Saolo etoma ya bē, bamba ya butwa o Yelusaleme. Bakyekye na Yoane, owaphexye bēs nkombo ya Malako.

13

Batomi Balaba na Saolo ikye imola Simo Elaa

¹ O ingomba sa Antioshe, baimosi na fateye bafaka omo. Balaba, Simeyo okobangye bée Mwindo, Lukusu wa Sirene, Manaene owakolaka elele yonoyou na njwangyesi Elode, na Saolo.

² Mokolo monomo njwa baka bée bafondèle Nkolo na imiima ntoma, Bolobo Bosantu amba ya wo yokye: «Omanyisa Balaba na Saolo pho ya etoma eebabangyi na nga.»

³ Boñele, wa miima bée ntoma na wa bōndèle bē, bamba ya batandela maboko, nōnō wa bale bée bakyé.

Balaba na Saolo o esanga ya Shipre

⁴ Wa ba bée o etoma eya baphe Bolobo Bosantu ya ikyenimola Simo Elaa, Balaba na Saolo bamba ya uta o ibongu sa Silisi. Omo, bamba ya kpela o masuwa pho ya ikyende o Shipre.

⁵ Wakoma bée o Salamini, bamba ya imola iloba sa Nwaphongo o mangambi ma makyita ma Bayuda. Babaka na ná Yoane pho ya ibasunga.

⁶ Wa katisa bée esanga esō nōnō o Pafos, bamba kye zwa moto monomo, nkombo ye Balayesu, yo moyuda, mokyesi njwa manganga, abaka kamikpe obokye ali moimosi.

⁷ Abaka yo na mwangyesi wa esanga. Nkombo ya mwangyesi me, Slegusu Polo, moto wa malondo. Iyo amba ya toma obokye biambangyele Balaba na Saolo, pho alukaka na bokusi obokye aokye iloba sa Nwaphongo.

⁸ Kasi nganga Elima (pho nkombo ye kye-limbolé bafona), taikaka anola yaabaka bée bawo, emba alukaka na obokye njwangyesi yo sa anola.

⁹ Boñele, Saolo, okobangye bée Polo, atondaka na Bolobo Bosantu, amba ya molembetela.

¹⁰ Amba wo ne yokye: «Owatonda na malondo mabe na ná bōole, njwana wa Molemba, njwakolo munguna njwa bosembo! Otoeme ikyemiottinginya manzela ma Nkolo mateme yoo?»

¹¹ Emba kyeka injwanja eye, eboko ya Nkolo ya moewanda: Wamopholo miyo, nōnō itekye, otokule wene moo.» Mina wamo, lonzumbe na enzombi eesi ya moziba, abuto tibatiba pho ya iluka bato ba imokpa mi eboko.

¹² Boñele wawene mwangyesi lowo leleka, amba butwa ianola, pho mateya ma Nkolo maamokamwisaka na boikye.

O Antioshe ya Pisidi, Polo awco

¹³ Polo na bēbi ne bamba ya kpela o masuwa o Pafos, bamba ya koma o Peñezo

o Pamfiliya. Emba Yoane amba kabana na bē, yo ibutwa o Yelusaleme

¹⁴ Bē, bamba ya mana o Peñezo, bamba ya koma o Antioshe o pisidi. Mokolo njwa sabata, bamba ya kye nyolo o ingambi sa makyita, bakyé zala.

¹⁵ Waunva bée itanga buku pha Miñeko na pha Baimosi, Bakonzi ba ingambi sa makyita bamba ya toma bato ikye wo na bée békéye: «Bebi ba bampele, na oli na lowo la ibondé bato, owo.»

¹⁶ Polo amba ya teme, amba ya bázibisa na eboko, yokye: «Bato ba Isalayele na ba lote Nwaphongo, okyemela!»

¹⁷ Nwaphongo owa bato ba Isalayele owa olo ba ango ba banga, na bato ba tomba yo imbele sa baka bée o mokyisi njwa Ezipito wa tokolo yo na eboko ye ekusi onte ya bē.

¹⁸ Phènephè mbula mako mane, akuyaka na mobesi njwa bée o bokye.

¹⁹ Emba waoto yo mabota sambo o mokyisi njwa Kanana, amba kaba mokyisi njwa bée ilaka

²⁰ phenephè na mbula mikama mine mbuka mako matano. Emba sima me, amba ya ambya bananga nōnō o imbele saka moimosi Samwele.

²¹ Emba tata wamō, bamba ya onga mokonzi mōnomo. Nwaphongo amba ya baphe Saolo njwana wa Kyisi, moto wa ibota sa Benzame, pho ya mbula mako mane.

²² Wamole bē, amba ya baphe Davidi obokye abe mokonzi njwa bē. Pho ye amba na wo yokye: «Nazwe Davidi, njwana wa Yese, moto olongoba o ndondo ya nga, owa mokyela maphoo maso boozingye nga.»

²³ O ibota se, Nwaphongo, bo waikaka yo mbunu, atokoleleye Isalayele Mobikye Yesu.

²⁴ O boo pha iya se, Yoane ateyaka phanza bato baso ba Isalayele batisimo ya ibongola motema.

²⁵ Wakoma Yoane iyunva etoma ye, awoko yokye: «Bee koumunya obokye nga nali nza? Sili yo! Kasi kyeka obokye okoye o sima ya nga, sikokyai na iyingola simbi ya bikoto bē.»

²⁶ «Bebibana ba ibota sa Abalayama na baalote Nwaphongo, maphoo ma ibika mama, bamatoma pho ya banga.

²⁷ Pha bato ba Yelusaleme na bakonzi ba bē, tebaikyi moeba, na wamoingya bē, bakokyisa maphoo mawoko baimosi, matangye bée nkolo ya sabata iso.

²⁸ Na wabaka bée sazwa ewele ya imongya, bamba onga oka Pilata obokye amobome.

²⁹ Waunva bée ikokya maphoo maso maakoma bée pho ye, bamba ya mumanya o ekulusu, baesi ya mokunda.

³⁰ Kasi Nwaphongo amba ya mokundola onte ya bawe.

³¹ Iyo owatokolelekye nkolo nzikye bato bautaka ne Galileya pho ya ikyende o Yelusaleme. Unywanjwa eye, bée bali manzoka me oka bato.

³² Na banga, toeyimole Simo Elaa eye: Mbunu eyaikylaka bée baango ba banga,

³³ Nwaphongo aekokyé eso pho ya banga, bana ba bée, wakundola yo Yesu, bo wakoma bée o zembo sa ibale obokye: Oli njwana wa nga, inga, lolo, naeboti.

³⁴ Omokundosi Nwaphongo onte ya bawe, etakule pholo,

eli nde bo wawoko yo, obokye:

"Namoephe mbolo isantu ya Davidi, maphoo ma phele."

³⁵ Yango mena, kakule wo o elele eyoko yokye:

"Otole moto mosantu wa we obokye apholo o ilita."

³⁶ Pho Davidi, wakyelela yo ibota se o imbele se, na njwango njwa Nwaphongo, amba wa. Bamba ya mokunda phenephe na baango, ne apholo.

³⁷ Kasi yo owakundola Nwaphongo onte ya bawe, taika pholo.

³⁸ Bande, oebe obokye eli pho ye simo ya ilimbisa masumu yeesi, na ibutwa bato fa bosembo phate pha ikaka zwa bée na Mofeko njwa Mose,

³⁹ na nzela ye, moanosi muso abuto moto wa bosembo.

⁴⁰ Omifanza, obokye maphoo mawo baimosi mango sa eyelela:

⁴¹ "Kyeka, bée basemosi, okamwe, olemo!

Pho, bo tabaa bée na bomoo, namokyela etoma yoncayo, obokye bo baeyimosi yango otoeyanole!"

⁴² Wa itokolo, bamba ya bondele Polo na Balaba na boikye obokye bakule ya baawole pho ya lowo me mokolo njwa sabata njwa sima.

⁴³ Wanyangwa bato baso baanganaka, Bayuda baikye na bato basuu baakumole Nwaphongo, bamba ya benga Polo na Balaba. Babalenzaka obokye bophile bophelelu ngolu ya Nwaphongo.

Polo na Balaba bakyé oka bato bate bali Bayuda

⁴⁴ Wakoma sabata, phanephe mokyisi mobimba njwamba yaangana pho ya iyoka maphoo ma Nkolo.

⁴⁵ Wa wene Bayuda moluku njwa bato, baesi ya tnda na zuwa, abuto iikeyla maphoo ma Polo ziko, bamotole.

⁴⁶ Polo na Balaba, na mwiya, bamba babuyisela békaye: «Ebakyi obokye

maphoo ma Nwaphongo bata mateya bée phanza. Kasi pho bée omale, tokokyti na bomoo pha bofélé. Yango mena tokye oka bato bate bali Bayuda.

⁴⁷ Pho Nkolo awo na banga babona:

"Naekyesi ndokolo tala ya

na mabota pho ya ikye na

Simo yanga nono

o mbomela ya mokyisi!"»

⁴⁸ Waoka baate bali Bayuda baabona, na nkyisa, babuto ikumbela maphoo ma Nkolo, emba baso baolomoko pho ya bomoo pha bofélé bamba butwa baanosi.

⁴⁹ Maphoo ma Nkolo mamba ya nyangwa o mokyisi munso.

⁵⁰ Kasi Bayuda bamba ya losa babasi fa kaa bakumole Nwaphongo na onte ya bankumu ba mokyisi, balukaka inyokolo Polo na Balaba, emba bamba ya bawiinya o manyete ma bée.

⁵¹ Kasi bée, bamba ya lasa mobulubtu njwa makolo ma bée, bamba yakye o Ikoniumu.

⁵² Kasi baekosi batondaka na nkyisa na na Bolobo Bosantu.

14

Polo na Balaba o Ikoniumu

¹ O Ikoniumu, wakula lekana nde bomo. Polo na Balaba bamba ya kyé nyolo o ingambi sa Bayuda sa makyita. Bamba ya wo na ndengye yoncayo obokye Bayuda na Baela baikye babutwaka baanosi.

² Kasi Bayuda bayoko bate baikaka anola, bamba losa bapakanano obokye bafe na maumunya maße pho ya béebi.

³ Na bo bomo, bakyelaka nkolo nzikye o Ikoniumu. Babaka bawo nde pwapwa pho ya Nkolo na pho ya maphoo ma ngulu ye. Abaphékye mwiya njwa ikyela na maboko ma bée bilembetela na bileyesako.

⁴ Moluku njwa bato ba mokyisi njwamba kabana. Bana babaka mbale na Bayuda, bayoko mbale na batoma.

⁵ Bapakanano na Bayuda na bafonzi ba bée bamba kana inyokolo na iboma batoma na mabanga.

⁶ Waawene bée babona, bamba ya lota mbale ya nkyisi ya Likaoni, Listre na Derbe, na o nkyisi ili phenephe na yango.

⁷ Omo, babuto nde iimola Simo Elaa.

Polo na Balaba o Listre

⁸ O Listre, moto mōnōmō munenē abaka omo, taikaka fa kateme. Makolo me manyifa uta o ibu sa nyango, taikaka na fa katambule.

⁹ Amba oka Polo kawo. Polo amba ya molembetela, aesi ya wene obokye ali na ianola pho ya ibika,

¹⁰ Amba ya wō na bokusi yokye: «Teme na makolo ma we!» Emba amba ya ngbengo, abuto itambula.

¹¹ Waayawene moluku ḥwa bato lowo lokesi Polo, bamba ya aŋwana na munoko ḥwa bē, békéye: «Ba Nwaphongo bāmibuye bato, bauti o ikolo, baesi oka bāngal!»

¹² Baňangaka Balaba «Zeyusu», emba Polo «Ermesi», pho ya baka yo owa kpaka maloba.

¹³ Nganga wa Nwaphongo Zeyusu o nze ya ibala, amba yaa na balo ba mangombe na biboko ba bokonzi o nzibo ya inyolo o mokyisi. Yo na moluku ḥwa bato bamba okana obokye bābakabéle ikaþo.

¹⁴ Waaoka batoma Balaba na Polo lowo me, bamba kakola bitobu ba bē, bamba ya ngbengo bili moluku ḥwa bato na iyanjwana

¹⁵ békéye: «Bato, pho ya'ye kokyele maphoo mamana? Na bāng a toli nde bato boli bē! Simo Elaa ekyeyimole bāng, eli nde obokye ole maphoo maabe obutwele Nwaphongo oli na bōmoo, owakyela ikolo na munse, ebale eeenene na iso ili omo.

¹⁶ Wa phanza, alekye mabota maso mabengye manzela ma bēe mampenza.

¹⁷ Nzuka amiweninyaka na maphoo malaa maakyele yo mama. Kasi taika le ibaweninya maphoo malaa, pho kabatomele uta o ikolo mambula na bipha bilaa, kabatonza na ntoma katonza na mandondo ma bēe na nkyisa.»

¹⁸ Maphoo me temakokaka izibisa moluku ḥwa bato izele, pho ya obokye bēe sabaambisa mambeka.

¹⁹ Boþele, o Antioshe na o Ikoniumu, wamba ya tōkōlo Bayuda baya losa moluku na bato. Baesi ya ma Polo mabanga, bamba ya tōkōlo ne o imbale ya mokyisi, baumunyaka obokye awe.

²⁰ Kasi, wangana baekosi wali yo, amba ya inwa boþele amba ya nyolo o mokyisi. Bo yana, yo na Balaba bamba ya kye o Derþe.

Polo na Balaba babuto o Antioshe ya Siri

²¹ Sima ya iyimola Simo Elaa o mokyisi me na izwa baekosi baikye omo, bamba kula ya kyende o Listre, o Ikoniumu na o Antioshe.

²² Bakyekeye kuya mandondo ma baekosi na ibalenza obokye balendendale o ianola, békéye: «Tosengyesi ilekana na minyoko miikye, pho ya inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo.»

²³ O ingomba sonoso na sonoso, baňačeletekye bankumu, bamba bōndele, bamba na miima ntoma pho ya ibaambya oka Nkolo owa anola bē.

²⁴ Emba wakatisa bēe Pisidi, bamba ya kye o Pamfili.

²⁵ Wateya bēe maphoo ma Nwaphongo o Pergé, emba bamba ya kyende o Atali.

²⁶ Omø, bamba ya kpela o masuwa, babuto o Antioshe, wautaka bē, elele eya bambyaka bēe o ngolu ya Nwaphongo pho ya etoma ekyeute bēe ikyela.

²⁷ Wakoma bē, baesi ya angyinya Ingombba, bamba baimola maso makyela Nwaphongo na bē, na ndengye eyain-golaka yo mozibø ḥwa ianola pho ya bapakano.

²⁸ Emba, bamba ya kokó omø bēe na baekosi.

15

Tōkō o Antioshe pho ya lowoo la iþele

¹ Boþele, bato bayoko bamba uta o Yuda, bēe balukaka iteya bēbi bōbo: «Be bōto mifesi bōkowō moþeko ḥwa Mose, bēe tokokyi ibika.»

² Tōkō yamba tōkōlo, emba miko makusi mamba ba onte ya Polo na Balaba na bato me. Bamba ya sukya obokye Polo, Balaba na bato basu bakyē o Yelusaleme, bakyē zwana na batoma na bākumu pho ya tōkō me. Tebaikaka bānolela, baesi ya phalatana na nā bokusi pho ya lowo me. Na bōmoo, baesi ya toma Polo, Balaba na bato bayoko ba Antioshe obokye bakyende o Yelusaleme oka batoma na bākumu, bawo lowo me.

³ Ingomba basungaka pho ya imbang me. Boþele, baesi ya katisa Fenikisi na Samaliya, bakyē mimola o waanola bato baatebali Bayuda Yesu. Simo me ya phēkye nde bēe bāso nkyisa na boikye.

⁴ Wakoma bēe o Yelusaleme, ingomba baakumbelaka, eþe na batoma na bākumu, bāaimolaka iso yaakyelaka Nwaphongo na nzela ya bē.

⁵ Baanosi baayoko ba mbale ya Bafalisayi, baesi ya teme, békéye: «Esen-gesyi obokye bāþelə baanosi baatebali Bayuda, bābatome na bokusi ikokya moþeko ḥwa Mose.»

⁶ Batoma na bākumu baesi ya angana pho ya ekola lowo me.

⁷ Baphalatanaka na boikye. Sima, Petelo aesi ya teme, yokye: «Bande, koeþe obokye Nwaphongo anzolo onte ya bēe obokye naimole Simo Elaa oka bato baatebali Bayuda, pho ba okye, baanole.

⁸ Nwaphongo, okoeþe mandondo ma bato, abaphe Bolobo Bosantu bo ḥwaalophe yo, pho ya iteya obokye baanosi.

⁹ Taika lokyésinya na ḥwana bokyi bōbo na bē, Nwaphongo akunyola mandondo ma bēe pho bāmoanola.

¹⁰ Kasi kolukye itoma baanosi inyanya ephesi ewaa, na bankoko ba banga, na banga toloikyi koka ienyanya. Komekye Nwaphongo babona pho ya'ye?

¹¹ Kasi na ngolu ya Nkolo Yesu, banga toanole obokye tobikyi ndengye yonoyou na ße.»

¹² Bato ßasø baesi ya ikala ßose, baokyemele Balabø na Polo ßabaimole bileykesako na bilembetele biso biakyelaka Nwaphongo na nzela ye o nte ya bato baatebali Bayuda.

¹³ Waunva iwø, Zake ne aesi ya wo, yokye: «Bande, inzokymele!»

¹⁴ Simo aimosi bo watataka Nwaphongo ikana obokye onte ya bato baatebali Bayuda aðø ibota sonoso siili se.

¹⁵ Maphøo maawø baimosi makoka na lowø me, pho totangye o buku pha Nwaphongo ßobo:

¹⁶ Nkolo kawø ßobo:

“Sima ya maphøo mamana namokula ya, Namotonga na ingambi sa Davidi saabuk-waka, nasiinola, naasiteye,

¹⁷ Emba bato bayøko ßasø bamoluka Nkolo,

ebø na mafota masø maßanga nga obokye mabe ma nga. Eye booko wo Nkolo.

¹⁸ Aebinyaka maphøo me mamana uta kalakala.”

¹⁹ Zake akuli wo, yokye: Yango mena, nawene obokye tolkokyi ibaphe motema bolosi oka baatebali Bayuda, baanole Nwaphongo.

²⁰ Kasi tobakomele mokanda obokye toongye na ße, sa zaa nsoti ikyiambya ßee oka manzambe ma bickyeko, sa kyela bondumba, sa zaa manyama maawe na malongo o motema, sa zaa na malongo.

²¹ Pho nono wa kalakala, bato bateya mobeko lwa Mose o mokyisi mñomø na mñomø, bamotangye na o mangambi ma makyita ma Bayuda nkolo iso ya Sabata.»

Mokanda mootomi ßee oka baanosi baatebali Bayuda

²² Boþele, batoma, bakumu, na ingomba sisø baesi ya kana obokye baølo bato onte ya ße, babatome o Antioshe ßee na Polo na Balabø. Baesi ya olo Yuda okobangye ßee Balasabas, na Silasi, basø babale babaka bato fa kaa onte ya bande na ße.

²³ Baphisaka mokanda moowø ßobo: «Bande na ße, batoma na bankumu, baþeye bande na ße, baatebali Bayuda, baazale o nkyisi iye: Antioshe, Siri na Silisi.

²⁴ Tooka obokye bana bato, bawaa baatebaika banga phe nzela, bauta oni, baya bi omøo, baebunzinya na maphøo maawø ße, bakyetitisa mandondo ma ßee.

²⁵ Yango mena, tokani banga ßasø obokye toolø bato emba toetomele ße. Bamoyaa moløngø na ßebi na banga, Balabø na Polo.

²⁶ Baambya ßomo pha ßee pho ya etoma ya Nkolo wa banga Yesu Klisto.

²⁷ Toetomesi Yuda na Silasi ßaamoeyimola, ßee mampenza, maphøo maakomi banga mamana.

²⁸ Pho, na banga na Boløbo Bosantu, tokani obokye tolkokyi iephisa ephesi esuu, kasi maphøo masengyesi ßee ikylia mango mama:

²⁹ Sa zaa nsoti ikyiambya ßee oka manzambe ma bickyeko, sa zaa malongo, sa zaa manyama maawe na malongo o motema, sa kyela bondumba. Bo omimanye mi maphøo masø mamana, kokyele bolaa. Oikalaka na bolaa.»

³⁰ Emba bato me baatomaka ße, bamba ya kyende, bakyø koma o Antioshe. Baesi ya angiyina baanosi ßasø, baþaphe mokanda me.

³¹ Baesi ya tanga mokanda me, bato ßasø batondaka na nkyisa pho ya maphøo maabalenzaka na ßee o mokanda me.

³² Yuda na Silasi, ßee mampenza ßabaka ßaimosi, balenzaka ßebi, ßabakuyaka na maphøo maikye maawøko ße.

³³ Bakutaka koko na ße. Waakoma ßee wa ibutwa, ßebi baesi ya kyø baika, ßee o kyekye na bolaa. Bamba ya butwa oka ßaabatomaka. [

³⁴ Kasi Silasi akanaka obokye kaikale omo.]

³⁵ Bobele Polo na Balabø bamba ya ikala o Antioshe. Na bato bayøko baikye, ßee ßasø ßabaka ßateya, ßaimole Simo Elaa ya Nkolo.

Polo na Balabø bakaþwa

³⁶ Sima ya bana nkolo, Polo aesi ya wo na Balabø, yokye: «Tobutwe, tokyø kyeka bande na banga o nkyisi iso yaimolaka banga Simo ya Nkolo, tokyekye ndengye eli ße.»

³⁷ Balabø abaka na phowa ikyende na Yoane, oookobangye ßee Malako.

³⁸ Kasi Polo taikaka zinga obokye akyende ße, pho abaiakaka o mokyisi na nkombo Pamfili, takulaka ßakamba o etoma ya ße.

³⁹ Baokaka na bokusi onte ya ße, bamba ya kabana. Balabø akpe Malako, abaa o masuwa, akyø o Shipre.

⁴⁰ Polo aosi Silasi, waunva baanosi ßaabamba o mabøko ma Nwaphongo obokye ababanza na ngolu ye, bamba ya kyende.

⁴¹ Bamba ya katisa Siri na Silisi, balenzaka mangomba obokye ßakale na ianola.

16

*Timote atambusi na Polo na Silasi nzela
yuncyo*

¹ Polo aesi ya koma o Derbe, na o Listre. Moanosi mōnōmō abaka omō, nkombō ye Timote, nyango Moyuda, owaabutwa Moklisto, kasi ango Moela.

² Bande baabaka bázale o Listre na o Ikoniumu, baabaka bawo obokye ali moto molaa.

³ Polo abaka na phowa obokye Timote atambulakyē ne molongo. Aesi ya mokpa, bāmōbési pho Bayuda, baabaka o nkyisi me, bée bāso baebaka obokye angō ali Moela.

⁴ O nkyisi iso, yaabaka yo kalekane, baimolaka baanosi mibeko miakpa bātoma na bakumu ba Yelusaleme. Baongaka na obokye bākokya mibeko me.

⁵ Mangomba mabutwaka na ianolā sikusi, motiya ḥwa bato ḥwabaka mōbakisame nkolo iso.

Polo alati ndoto o mokyisi na nkombo Troas

⁶ Bolōbō Bosantu abakatelaka obokye sa imola Simo ya Nwaphongo o nkyisi ya Azi. Yango mēna aesi ya katisa o nkyisi iye: Frijī na Galati.

⁷ Wakomaka phēnephē na Misi, alukaka ikyēnde o Bitini. Kasi Bolōbō pha Yesu tephawailaka bābenisa ikyēnde omō.

⁸ Bōbēlē, aesi ya katisa Misi, akye o ibongu siibangye bée Troas.

⁹ Wa mokołō, Polo aesi ya lōto ndoto awēni moto mōnōmō wa Makedoniya atēni, kamobōndele, yokye: «Lekana o Makedoniya, oya losunga!»

¹⁰ Sima ya ndoto me ya Polo, sa koko, bāngā toesi ya luka nzela ya ikyēnde o Makedoniya, pho toebaka obokye Nwaphongo kalobangye ikyē imola Simo Elaa oka bato ba mokyisi me.

O mokyisi na nkombo Filipi

¹¹ Tokpe masuwa o Troas, tokye o esanga na nkombo Samotras, bo yana toleka o Neapolis.

¹² Toesi ya mana omō, tokye o Filipi, mokyisi munene ḥwa Makedoniya, ḥwazalaka Baloma. Tokyelaka nkolo nzikye o mokyisi me.

¹³ Mokołō ḥwa Sabata, toesi ya tōkōlo, toikyi mokyisi, tokye o mokukulu ḥwa ebale, toumunyaka obokye tomozwā elele ekeyesambele Bayuda omō. Toesi ya zala, toweni na babasi bāanganaka wamo.

¹⁴ Mōnōmō na babasi me, nkombō ye Lidi, mokyisi nwē Tiyatire, abaka moungye wa bitobu bilaa ba mangola, abaka ḥwanjwasi okosambele Nwaphongo. Wāba bāngā towō, abaka

kalookye. Nkolo aesi ya ingola ndondo ye obokye aanole maphōo maawəkō Polo.

¹⁵ Baesi ya mobatisa, ebe na ibota se. Bōbēlē, alohangyi oka ye, yokye: Bo koanole phele obokye nali moanosi wa Nkolo, yaka ya kye ba o ingambi sa nga. Alokanndindisaka obokye toanole.

O motema ḥwa bōlōkō o Filipi

¹⁶ Mokołō mōnōmō wāba bāngā tokyēnde o elele ya ibondèle, mombo mōnōmō ḥwa ḥwanjwasi aesi ya vana na bāngā: Abaka na bolōbō bōbē onte ye, phabaka bōmotome imola maphōo maamoya. Azwelaka bākolo bée bāphalanga baikye mi etoma me.

¹⁷ Aesi ya butwa ilōbenga, bāngā na Polo. Abaka kanjwane yokye: «Bato bāba bali bato ba Nwaphongo owa ikolo, baeteya nzela eya ibika.»

¹⁸ Akyelaka bābōna nkolo nzikye. Polo aesi ya wēne eempi, amba ya miekpinya, awō na bolōbō me, yokye: «Na nkombō ya Yesu Klisto, nawō na wē obokye otokōlo onte ye!» Mina wamo, bolōbō me bōtōkosi onte ya moombo me.

¹⁹ Waawēne bākolo ba mombo me obokye tebākokyi ikula zwa bāphalanga na nzela ye, baesi ya akya Polo na Silasi, bākyē na bée o elele eya zando oboo pha bākonzi.

²⁰ Wakoma bée oboo pha bānanga me, bēkyē: «Bato bāba bali Bayuda. Baambya mobulu o mokyisi ḥwa bāngā.

²¹ Bateya bōnkōkō bōlokatele mōbēkō ḥwa bāngā obokye bāngā Baloma, tolokokyī iboanolā na ibokyelela.»

²² Eboko ya bato me baesi ya basonga nōkō. Bananga ba Baloma baesi ya bātomisa obokye bāmānya Polo na Silasi bitobu, bābabawande phimbo.

²³ Waunva bée ibawanda phimbo na bōkyē, abāvakyi o bōlōkō, bawo na moto ookokyēngēle obokye abākyēngēle na folaa.

²⁴ Mokyēngyesi me, waoka yo bābōna, aesi ya bānyōsa o etee ya bōlōkō eya motema, bābānyōsēkye makolo o motema nzha mabaya manēne.

²⁵ Wa molengyla, Polo na Silasi bābāka bābōndèle, batubē pho ya ikumbela Nwaphongo, bato bāayōkō ba bōlōkō bābāka bābākyē.

²⁶ Ibalakana bōbō, manyete mabuto inyingana na bōkusi, manyinginyē na bōlōkō, bikomba biso biziō, nyōlōlō ya bato bāsō ba bōlōkō yiingo.

²⁷ Mokyēngyesi aesi ya umwa, wawēne yo obokye bikoma ba bōlōkō biikasi pha, aesi ya pka mumphata nwē obokye kamibōme, pho abuyaka obokye bātō ba bōlōkō bāsō baloti.

²⁸ Kasi Polo aesi ya anjwana na fokusi, yokye: «Sa mikeyela lowo! Banga baso toli wawa!»

²⁹ Boñele, mokyengyesi aesi ya onga tala, anyosi izele o motema, katekyenel na sina inganga, aesi ya mivaka o makolo ma Polo na Silasi.

³⁰ Aesi ya batokolo o nze, yokye: «Batata, nakyele bo obokye nabikye?»

³¹ Békye: «Anola Nkolo Yesu, wamobika, na we, na ibota sa we.»

³² Baesi ya moimola Simo ya Nkolo, yo na bato baso baabaka o ingambi se.

³³ Na sina imbele me sa mokolo, mokyengyesi aesi ya bakpa oka ye, abakunyosi maphotia ma ñe. Boñele, baesi ya mobatisa yo na ibota se sis.

³⁴ Amba ya nyosa Polo na Silasi o ingambi se, abaphe ntoma ya izaa. Moto me na ibota se sis batondaka na nkysa pha baanolaka Nwaphongo.

³⁵ Waye bunya, bananga ba Baloma baesi ya toma bato obokye bakyé wó na mokyengyesi, batokolo bato babana.

³⁶ Mokyengyesi aesi ya imola Polo, yokye: «Bananga batomi bato iya imola obokye baetokolo. Uñwanjwa ye, emba tokolo, okyende na bolaa.»

³⁷ Kasi Polo aesi ya wó na bato me, yokye: «Balowanda phimbo o miyo ma bato baso, mena sa taa lotenela bolombe, bangia toli bato ba Loma! Balovakyi o Boñoko. Uñwanjwa ye, bakiule luka ilotokolo mi ibombó? Pha! Baya lotokolo ñéé mampenza!»

³⁸ Bato baatomaka ñéé baesi ya kye imola mapho me oka bananga ba Baloma. Bananga me bailaka, waoka ñéé obokye Polo na Sila bali bato ba Loma.

³⁹ Emba bamba ya kye baonga bolimbisi, bañatokosi o boñoko, bamba ya onga na ñéé obokye bamane o mokyisi me.

⁴⁰ Watokolo Polo na Silasi o boñoko, aesi ya kyende oka Lidi. Waunva ñéé ikyeka bandé na ñe, na ibalenza, bamba ya kyende.

17

Polo na Silasi o Tesaloniki

¹ Baesi ya lekana o Afipolis na Apoloni, bakyé koma o Tesaloniki waabaka ingambi sa makyita sa Bayuda.

² Polo, bo wamele yo, amba ya nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda, awonoko na ñe ba Sabata baato mi makomi ma Nwaphongo.

³ Abalimbolelaka makomi me, abateyaka, yokye: «Esengyesi obokye Masiya awene bolosi, awe, akundwe onte ya bawé.» Abawolekye, yokye: «Yesu okoyeyimole nga, eli yo Masiya.»

⁴ Bana onte ya ñe, baesi ya anola bañengyi na Polo na Silasi. Na moluku ñwa Baela baabaka basambele Nwaphongo, na bañasi baikye ba kaa.

⁵ Kasi Bayuda batondaka na zuwa. Baesi ya kpa bana nzobo baazwaka ñéé o nzela, bakyé angyinya eboko ya bato. Bamba yaambya mobulu onte ya mokyisi. Baesi ya kyende o ingambi sa Yasona, ikye luka Polo na Silasi obokye bakyé na ñéé o ñoo pha bato baso ba Tesaloniki.

⁶ Waña ñéé sa bazwa, baesi yaakya Yasona na bebi bayoko, bakyé na ñéé o ñoo pha bananga ba mokyisi, baanjwanaka, békkye: «Bato baba babunzinye maumunya ma munse munso, uñwanjwa ye baesi ya koma wawa!»

⁷ Yasona ababuye oka ye! Bato me baso bañato mibeko ma Moangyesi Kaisala, awo obokye mokonzi mosuu ali, nkomo ye Yesu.»

⁸ Mapho mamana maesi ya phe bato baso na bananga ba mokyisi yoo.

⁹ Yasona na bebi me bayoko baesi ya tukya baphalanga oka bananga ba mokyisi, bamba ya bañesi, bakyé.

Polo na Silasi o Bere

¹⁰ Waamokolo bandé baesi ya toma Polo na Silasi o Bere. Waakoma ñéé omo, baesi ya kye nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda.

¹¹ Bayuda me bañaka bato balaa ileka ba Tesaloniki. Baesi ya anola Simo ya Nwaphongo na motema molaa. Babaka baekole makomi nkolo isó, obokye bañeñe mapho mañbaka Polo kawo mali phele.

¹² Bato baikye onte ya ñéé bamba ya anola, onte ya Baela, bato baikye ba kaa, bañasi na bampele, bamba ya anola me.

¹³ Kasi waoka Bayuda ba Tesaloniki obokye Polo akye imola Simo ya Nwaphongo o Bere, bamba ya kyende omo, bakyé losa moluku ñwa bato na ibabunzinye maumunya.

¹⁴ Sakok, bandé baesi ya loya Polo mophia ñwa maa manene, Silasi na Timote baikalaka o Bere.

¹⁵ Baakyekye na Polo, bamba kye moika nono o Atene. Emba waya butwa ñéé o Bere, Polo amba ya longolo Silasi na Timote obokye bamobengye izele.

Polo o Atene

¹⁶ Waaba Polo kaziya Silasi na Timote o Atene, aokaka bolosi o ndondo ye na boikye iwene ndengye eyatonda mokyisi me na manzambe ma bikyeko.

¹⁷ Ateyaka o Ingambi sa makyita, yo na Bayuda, na ná bato baatebali Bayuda, baasambele Nwaphongo. Na o zando, ateyaka nkolo isó bato baavanaka ne wamo.

¹⁸ Bateye ba Epikirié na ba Stoisis bawɔnoko ne. Bana békelye: «Nyaewo oyo kalukye wɔɔ bo?» Bayoko, waoka bée Polo kaimole Simo ya Yesu, na maphoo ma ikundwa sa bawe, békelye: «Kolo kaloimole manzambe masook.»

¹⁹ Baesi ya mokpa, bakye ne o bo pha bananga baangane o ngomba ya Aeropaje, bawo ne, békelye: «Mateya me manyakune maateya we mali iye? Banga tozingye imaeba,

²⁰ pho matoo ma banga maokyi maphoo ma inganga, tolukye eeba maphoo me malukye iwɔ bo.»

²¹ Na bɔmɔ bato baso ba Atene, na babutu bɔya onte ya bée, etoma ya bée yabutwaka nde iwɔkɔ na iokaka maphoo manyakune.

²² Polo aesi ya teme o ntante ya bananga, yokye: «Be bato ba Atene, nawo na bée obokye oli phelé baakolo basambesi.

²³ pho, wabe nga nalekane o mokyisi njwa bée, naweni bikyeko biisambele bée, naweni na mesa elele yɔnɔyɔ ekyeambya bée mandaa, bokoma o ikolo bɔbo: "Oka nzambe otoebane." Iyo okosambele bée sa moeba, eli yo okoyimole nga.

²⁴ Nwaphongo owakyela mokyisi na iso ili omɔ, ali Nkolo ya ikolo na ya munse, taazale o batempelo, baatonga bato.

²⁵ Tasengyesi na obokye bato bamophe ebe na ekpele iye, pho eli yo okophe bato baso bɔmɔ na mpema ná mbolo iso.

²⁶ Uta na moto mɔnɔmɔ, akyela mabota maso, obokye bazale o munse munso. Abamekyela imbelé sa elanga na sa mammela, na mandelo ma makyito maasengyesi bée izala.

²⁷ Akyela bafona pho bato bamolukye, na bo bazwe kamba pho ya imoluka, naa bafokyi imozwa. O solongo, Nwaphongo tali itakye na banga baso.

²⁸ Pho "eli yo moto okolophe bɔmɔ, na bokusi pha ikye mitambula. Toli o munse mumu nde pho ye." Na bakombi ba bée baayoko, békelye:

"Na banga, toli bana bée me."

²⁹ Bo oli banga bana bée, tolkokyi umunya obokye Nwaphongo akokaa na bikyeko ba itela, ebe ba ebuni ya motiya, ebe ba ibanga, mbolo yaakyelama na maumunya ma moto.

³⁰ Nwaphongo taakule benga imbelé saatesaikaka moeba bato. Kasi uñwajwa eye kaimole bato baso, o bilele biso, obokye bañongole ntema ya bée.

³¹ Pho ameka mokɔlo mɔnɔmɔ nwamotelenla yo munse munso phaaakolo bolombe, na nzela ya moto owa somya yo. Ateya bato baso, bo wakundola yo moto me onte ya bawe obokye eli phelé.»

³² Waoka bée Polo kawo na ikundwa sa bawe, bana bamoekeyekye, bayoko békelye: «Tomokula eyoka kowɔ lowɔɔ lalona mokɔlo mosuu.»

³³ Bobele, Polo aesi ya mana onte ya bée, akye.

³⁴ Bana bamobengaka, bamba ya anola, onte ya bée, yabaka Denisi, mɔnɔmɔ na bananga baangane o ngomba ya Aeropaje, na ḥwanjwasi mɔnɔmɔ na nkombo Damaris, na bato basuu me.

18

Polo na Silasi o Koliti

¹ Sima ya maphoo mamana, Polo aesi ya mana o Atene, akye o Koliti.

² Omɔ, akye vana na Moyuda mɔnɔmɔ, nkombo ye Akilas, mokyisi nwɛ Pɔntis. Iyo na ḥwanjwasi we, Prisile, auta o Itali, pho moangyesi Klode atomaka obokye Bayuda baso bamane o Loma. Polo aesi ya kye mifanza na be.

³ Bowabaka yo kakylele etoma ndengye yɔnɔyɔ na bée, amba ya kye zala oka, babuto ikyela etoma elele yɔnɔyɔ. Etoma ya bée yabaka ya ikylele ndalaku.

⁴ Nkɔlɔ iso ya Sabata, Polo abaka katuya Bayuda na Baela o ingambi sa makyita. Alukaka obokye baso baanole.

⁵ Wauta Silasi na Timote o Makedoniya, baesi, Polo amiambyaka imbelé sisɔ iimolaka Simo ya Nwaphongo. Ateyaka Bayuda obokye Yesu ali Masiya.

⁶ Kasi Bayuda, tebaikaka moanola, bamotolaka. Bobele, aesi ya balasisa mobulubutu njwa bitobu bée, yokye: «Bo bée obungyi, tekuli ba lowɔɔ la nga, malongo ma bée mali o moto njwa bée! Unjwajwa ye, namokyendé oka bato baatebali Bayuda.»

⁷ Aesi ya mana wamɔ, akye oka moto mɔnɔmɔ owabaka kasambele Nwaphongo, nkombo ye Tito Yusutu. Ingambi sa moto me sabaka phenephe na ingambi sa makyita.

⁸ Krispus, mokonzi njwa ingambi sa makyita, aesi ya anola Nkolo, yo na ibota se sisɔ. Bakoliti baikye baokaka Polo, baesi ya anola me, ababatise.

⁹ Waa mokɔlo, Nkolo aesi ya wo na Polo o ndoto, yokye: «Sa ila, saikala bɔse, wɔko nde bɔwo,»

¹⁰ pho, inga, nali na we elele yɔnɔyɔ. Moto etaeyakya obokye aekyele bɔfɔ, pho bato baikye o mokyisi mumu bali ba nga.»

¹¹ Polo akyelaka o Koliti mbula yɔnɔyɔ na makombe motoba iimola bato malofa ma Nwaphongo.

¹² Wa imbelé sabaka Galion moangyesi wa nkyisi ya Akaye, Bayuda baesi ya wangyela Polo na bɔfɔ. Bakye ne o bɔfɔ pha bato baasambisa maphoo.

¹³ Bekye: «Moto oyo katomisa bato obokye basambele Nwaphongo na ndengye etebenele mobeko.»

¹⁴ Waluka Polo obokye kawo, Galion aesi ya wo na Bayuda, yokye: «Bo ebakyi obokye abomi moto, naa akyesi lowo lono loolekyi bofe, nde naanolakyi iphunda sa be, oo Bayuda, ndeobakyi na elongyi.

¹⁵ Kasi toko ya beoli yango nde pho ya ianola, pho ya ma nkombo na miheko ma beem mampenza, mena ekyekyi be! Nga sikokyi ifa munanga i maphoo ma ndengye mena!»

¹⁶ Amba ya bawiinya o elele ekyeambe beem maphoo.

¹⁷ Boñele, baso baesi ya akya Sositene, mokonzi nwa ingami sa makyita sa Bayuda, babuto imowanda o boo pha elele ekyeambe maphoo. Kasi Galion akyekaka nde babona.

Polo abuto o Antioshe

¹⁸ Polo akulaka koko o Koliti na boikye. Boñele, aikyi ika bebi, abaa o masuwa, akye o Siri, yo na Prisile na Akilas. Obooo pha iba o masuwa, amikololaka moto o Sasele, pho aunvaka nkolo yaalakylaka yo Nwaphongo.

¹⁹ Baesi ya koma o Efese, Polo aikaka Prisile na Akilas omo. Aesi ya kye nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda, kaikye ziiko omo na Bayuda.

²⁰ Baongaka ne obokye akoko omo, kasi yo taikaka anola.

²¹ Aikyi baika, yokye: «Bo Nwaphongo azingyi, namokula ya oka be.» Aesi ya ba o masuwa o Efese, akye.

²² Wakoma yo o Sezare, aesi ya uta, akye o Yelusaleme pho ya ifeaya bebi ba ingomba. Boñele, amba ya kyende o Antioshe.

²³ Akyelaka banaa nkolo omo. Amba kula ya kyende, aakasi Galati na Friji, alenze ianola sa baekosi baso.

Apolo akye o Efese na o Koliti

²⁴ Moyuda monomo, nkombo ye Apolo, mokyisi nwé Alegizandri, akomaka o Efese. Abaka moto monomo wa yelaa ya iwo, aebaka makomi ma Nwaphongo na bolaa.

²⁵ Anun ekola phanza maphoo ma nzela ya Nwaphongo, abaka na phowa ekusi, aimolaka, ateyaka nde maphoo ma Yesu. Kasi yo, aebaka nde ibatisa saka Yoane.

²⁶ Aesi ya tata iwo pwapwa o ingambi sa makyita. Prisile na Akilas, wamooka be, baesi ya mokpa, bakyi molimbolela nde maphoo ma nzela ya Nwaphongo.

²⁷ Kasi waba Apolo na phowa ya ikyende o Akaye, bebi baesi ya molenza mi lowoo me. Bakomi mokanda,

bamotomesi baanosi ba mokyisi me obokye bamokumbele na bolaa. Waakoma yo omo, asungaka bato baanolaka na ngolu ya Nwaphongo,

²⁸ pho, anyetekye phelle Bayuda, o miyo ma bato baso, na maphoo maabawolekye yo. Afateyaka o makomi ma Nwaphongo obokye Yesu ali Masiya.

19

Polo o Efese

¹ Wataaka ba Apolo o Koliti, Polo amba ya lekana o nkyisi ya mambale, akye koma o Efese. Azwe baekosi baayoko omo.

² Aesi ya batuna, yokye: «Waanola Nwaphongo, wazwa Bolobo Bosantu?» Bekye: «Banga tolouka na oka bawo obokye Bolobo Bosantu ali.»

³ Polo, yokye: «Emba wazwaz ibatisi siwaa?» Bekye: «Ibatisi saaka Yoane.»

⁴ Polo, yokye: «Yoane abaka kabatisa baanolaka ibongola mandondo ma be, ambaka wo na Bayuda, yokye: «Baanole owamoya o sima ye, kyleukye iwo obokye Yesu.»

⁵ Waoka beem baabona, baesi ya batismama na nkombo ya Nkolo Yesu.

⁶ Polo amba ya batandela maboko, baesi ya zwa Bolobo Bosantu, babuto iwo noko nsuu, na imola Simo ya Nwaphongo.

⁷ Bato me baabaka baso phenephe iko mbuka ibale.

⁸ Boñele, Polo amba ya kyende o ingambi sa makyita sa Bayuda, abaimolaka pwapwa Simo ya Nwaphongo. Balukaka obokye bato baamookye baanole maphoo ma bokonzi pha Nwaphongo. Akyelaka bomo makombe maato.

⁹ Kasi bayoko bakylelaka moto bokusi, tebaikaka baanola, batiyolaka nzela ya Nwaphongo oboo pha bato baso. Boñele, Polo aesi ya baika, akpe baekosi, akye na be, afateyaka nkolo iso o Ingambi sa kalasi ya Tiranus.

¹⁰ Akokoko omo mambula mafale, emba na bomo, bato baso baazalaka o Azi, Bayuda, na baatebali Bayuda, bamba ya omo Simo ya Nwaphongo.

Bana ba Sekewa

¹¹ Nwaphongo akyelaka bilekyesako ba ikamwa na nzela ya Polo.

¹² Yango mena, bato baayoko baphilelaka bato ba malosi, bitobu, na bitito baakumaka nzoto ya Polo. Malosi ma bato me mamanaka, na maloso ma be matokoloko o nte ya be.

¹³ Bana Bayuda baabaka bakyi mitambula pho ya iwinia maloso ma be onte ya bato ba malosi, baabaka batangye na nkomo ya Nkolo Yesu pho ya itokolo maloso me. Baabaka bawo, bekye: «Na

nkombo ya Yesu, okoteya Polo, nawo na bë, malobë maše, obokye otokolo!»

¹⁴ Bato baabaka bakyele babona, yabaka bana ba bampelé sambo ba nganga munene, Moyuda, nkombo ye Sekewa.

¹⁵ Bolobo bobe bobabuyise obokye: «Nga naebe Yesu, naebe na Polo, kasi bë, oli banza?»

¹⁶ Bobele, moto owabaka na bolobo bofe aesi ya mivaka mibe. Anjwani na bë, abalekaka na mwiya, baesi ya tokolo o ibanda, baloti bëe baso malumbu, bazokyi na maphota.

¹⁷ Bato baso ba Efese, Bayuda na baatebali Bayuda, waoka lowo me sailaka, babutwaka ikpa nkombo ya Nkolo Yesu na kaa ikye.

¹⁸ Bato baikye babutwaka baanosi, bayakaka ya yaimola maphoo maakelyaka bë, baimailokala o boo pha bato baso.

¹⁹ Onte ya bato baabaka na meete, baikye bayakaka na nkanda ya meete, baitumbaka o miyo ma bato baso. Watanga bëe nkanda me, motiya njwa ye njwakokanaka na baphalanga ba bibende nkoto mako matano (50.000).

²⁰ Na bomo, na mwiya njwa Nkolo, Simo Elaa yanyangwaka na boikye.

Toko o Efese

²¹ Sima ya maphoo mamana, Polo aesi ya kana ikatisa Makedoniya na Akaye obokye akyende o Yelusaleme. Yokye: «Bo nakomi omo, esengyesi obokye nakome na o Loma.»

²² Atomaka bëbi ne babale baamosungye o etoma, Timote na Eraste o Makedoniya, kasi yo akulaka kuta këko o nkyisi ya Azi.

²³ Imbele me, toko iikye yatokolo o pho ya maphoo ma nzela ya Nkolo.

²⁴ Motusi mònomo, nkombo ye Demetelius, abaka katule batemplo ba nzambe Artemis na ebende ya motiya. Azwaka baphalanga o etoma me, aphutaka na bolaa baakyele ne.

²⁵ Aesi ya aangana na ná bato basuu baakyele etoma bo ekyekyele yo. Yokye: «Bande, koefe obokye banga tobikye nde na etoma ekyekyele banga eye.

²⁶ Bo kowene, kombe na kula oka maphoo maakyele Polo, yokye: Manzambe maakylama na nse ya bato temali manzambe. Abongosi maumunya ma bato baikye. Teli nde wawa na wawa o Efese, kasi phenephe nde o nkyisi ya Azi iso.

²⁷ Lowo me nde looti etoma ya banga, nde lombi na kula buya tempelo ya nzambe munene owa njwanjwasi, Artemis, ekpele pha, nzambe me okosambele bato ba Azi, na bato ba mokyisi munso, nde takuli ba na kaa!»

²⁸ Waoka bato maphoo mamana, batondaka na yeo, baanjwanaka bëkye: «Ali nzambe munene, Artemis wa Baefese!»

²⁹ Mokyisi munso moesi ya tonda na tok, bato baso bawelane ikyende o elele ya maano. Baakyaka na bato ba Makedoniya baabale baabaka batambule na Polo elele yonoye o imbanga se, Gayusu na Aristarke.

³⁰ Polo aunvaka mitokolo o bo pha eboko ya bato, kasi baekosi bamokatelaka.

³¹ Bankumu baayoko ba nkyisi ya Azi, baali bikamba ba Polo, bamolongoloko pho ya imobondo obokye yo sa kyende o elele ya maano.

³² O elele eyaanganaka bato, toko yaloboko. Baná baanjwane lowo lolo, baayoko baanjwane na lowo losuu, baikye onte ya bëe tebaikaka eba na ntina eyangananaka bëe.

³³ Bayuda Bamba ya lekyinya moto monomo o boo pha eboko me na nkombo Alegizandre. Bato baayoko baabaka wamo bamoiimolaka maphoo maalekanaka. Bobele, Alegzandre aesi ya tomba eboko o ikolo, alukaka iyambelela Bayuda.

³⁴ Waeba bëe nde obokye ali Moyuda, baesi ya anjwana, bëe baso mbala yonoye, bëkye: «Artemis wa Bafese! Ali nzambe munene!» Baanjwanaka babona phenephe mangonga mabale.

³⁵ Emba nkumu monomo wa mokyisi me, amba ya zibisa eboko ya bato, yokye: «Be Baefese, bato baso bæbe obokye mokyisi njwa Baefese babanza tempelo ya munene, Artemis, na ekyeko ye eyauta o ikolo ya kaa o se.

³⁶ Moto takoky ika ziiko na lowo me. Na bomo, uya mo, oumunya o boo pha ikyela lowoo.

³⁷ Oesi na bato baba wawa, kasi tebaikyi o tempelo ya banga, tebaikyi tola na nzambe ya banga.

³⁸ Bo Demetelius na bato bali na lowo na moto monomo, elele ekyeambe njwambo eli, na bananga bali, bakye songyla!

³⁹ Boli na lowo losuu la ituna, toolobongya waangane bato baso bo kow mobeko.

⁴⁰ Mi maphoo maleka lolò, iikasi njwana bokyi bobo, halosongyele obokye totembi. Na bomo, otolobe na ná elongyi yonoye ya imola bato ntina ya angana sisi.»

⁴¹ Waunva yo iwo babona, aesi ya buya bato, bakye mibutwa oka bëe.

¹ Waunva tōkō, Polo amba yaangyinya baanosi, abalenze, sima aesi ya baika, akye o Makedoniya.

² Alekanaka o nkyisi me, kakye milenza baanosi na mateya maikye. Bobele, aesi ya kyende o Gresē.

³ Akyelaka omo makombe maato. Aunvaka baa o masuwa pho akyende o Siri. Waoka yo obokye omo Bayuda bamowangyele, bobele, aesi ya kana ibutwa o nzela ya Makedoniya.

⁴ Bato bakyekye moika baña: Sopatele, nwana wa Pirus, mokyisi nwe Bere, Aristarke na Sekundus, bato ba Tesaloniki, Galion moto wa Derbe, Timote, Tishike na Trofime, bato ba Azi.

⁵ Moluku me bakyekye o boo, baky loziya o Troas.

⁶ Banga, sima ya eyenga ya umunya itoko sa Bayisalaels o Ezipito, toesi ya baa o masuwa o Filipi. Sima ya nkolo itano, tokye bázwa o Troas, tokylelaka omo nkolo sambo.

Polo akuli kye o Troas

⁷ Mokolo njwa poso, wa nkoko, toanganaka pho ya izaa, Polo awonoko na baekosi. Waaba obokye bamokyende boyana, aesi ya teya nono waa molengyela.

⁸ Batala baabaka baikye o ingambi saanaganaka banga o ikolo.

⁹ Munzenga monomo, nkombo ye Etikos, azalaka o feneetele. Imbele saabaka Polo kateya nde boteye, yo azwaka ebuu na fokusi, mi ena ebu, aesi ya uta o etaze eya iyato, akaa nono o se. Bamba ya motomba, awelakyi.

¹⁰ Kasi Polo aesi ya uta, amiinye ooli munzenga me, amokpe o maiboko me, yokye: «Be sa lota, taikyi wa. Ali mum!»

¹¹ Bobele, akuli baa, ateni mapa, azee. Akulaka teya bobele nono wa mumengu. Waunva yo, amba ya kyende.

¹² Babutwaka na munzenga me, abikyi na ná ntoso nkusi, bo waaka yo. Lowoo me labuyaka bato baso na nkyisa foikye.

Polo akye o Milete

¹³ Banga tokyekye o bo obokye tobaa o masuwa maakyekye na banga o Asos, mokyisi njwakanaka Polo obokye tomokpesa o masuwa, pho yo mampenza azingaka itambula nzela me na makolo.

¹⁴ Wakyelozwa yo o Asos, tomokpeso o masuwa, tokye banga baso o Mitilene.

¹⁵ Toesi ya mana wamo, boyana tokye semé, tokyekane na esanga ya Kio. Mokolo njwa sima, toesi ya katisa o esanga ya Samos, sima ya mokolo mamuna, tomba ya kye sema o Milete.

¹⁶ Polo taikaka zinga iseme o Efese, pho ya obokye yo sa ngombéno o nkyisi ya Azi. Abaka kawelane obokye, bo walongofa,

bakome o Yelusalém o eyenga ya Pan-tekote.

Polo awo na bankumu ba Efese

¹⁷ Wasemé masuwa o Milete, Polo aesi ya longolo bakumu ba Efese obokye baya vana ne omo.

¹⁸ Waya koma bée waali yo, yokye: «Be koebe mobesi njwa nga, nkolo iso yaabaka nga na wawa tata nono mokolo njwakomaka nga o Azi.

¹⁹ Nakyelelakyi Nkolo na imiuwa sisó, na mbembe o matama nawenékye na mpasi pho ya maphoo maabaka Bayuda banvangyele.

²⁰ Bo, koebe obokye sikyi ezitela maphoo maakoky iesunga, naeyimosi maso, naeteye ebe o bo pha bato baso, ebe o mangambi ma be.

²¹ Naimosi Bayuda na baatebali Bayuda obokye babongole mandondo ma be, babutwe bato ba Nwaphongo, baanole Nkolo wa banga, Yesu.

²² Kyeka, unjawanya eye, nakyende o Yelusalém, o kontome Bolobó Bosantu, siebe maphoo mamunzeleta omo.

²³ Naebé nde obokye o mokyisi na mokyisi mookye nga, Bolobó Bosantu kanzimole nde phanza obokye boloko na minyoko kyinziya.

²⁴ Kasi pho ya nga, nawené obokye bompha nga teboli na ntina, phowa ya nga eli obokye nakomya imbanga sa nga o suka, naunve etoma empe Nkolo Yesu, Imola Simo Elaa eya ngolu ya Nwaphongo.»

²⁵ «Nalekanaka onte ya baso ikye mimola bokonzi pha Nwaphongo. Kasi unjawanya ye, naebé obokye nono monomo na bée etaakule nvéné.

²⁶ Yango mena, naewo lolo obokye: Bo monomo na bée abungyi nzela ya Nwaphongo, tekuli ba lowo la nga,

²⁷ pho sikyi ezita, naeyimosi maphoo massa maabongya Nwaphongo.

²⁸ Nde komibanza bée mampenza, nde koibanza na baanosi baso. Bolobó Bosantu aekyesi ndokolo baekosi ba mampate. Okambahye ingomba sa Nwaphongo saaiakola yo na malongo ma Somi ye mampenza.

²⁹ Naebé, ngakye: O sima ya nga, bo nakye, bato baali ndokolo mangoo maa vale, bamoya onte ya bée, bamunyangola mampate.

³⁰ Ebe na onte ya bée, bato bayoko bamobutwa iwó maphoo maa bée, obokye baanosi baababengye.

³¹ Yango mena nde komibanza, umunyaka obokye mambula maato, na moo na mokolo, na ná mbembe o matama, sikakyi le iiyolela monomo na monomo na bée.»

³² «Ujwarijwa eye, naeyikye o maboko ma Nwaphongo. Simo ye ya ngolu yamoebanza. Eli na ikokyia si iyelenza, na sa iephé ilaka saabomba yo pho ya bato baso.

³³ Sikyi mengyela, ebe baphalanga, ebe itela, ebe bitobu ba moto.

³⁴ Koebe bée mampenza obokye nakylelakyi etoma na maboko ma nga mpenza, pho ya izwa isengyesi na nga na yaka bëbi na nga.

³⁵ O maphoo maso mamana, mena naeteye obokye osengyesi ikyela etoma, pho osungakye bato baakaya. Toumunya maphoo maawoko Nkolo Yesu yo mpenza, obokye: "Nkyisa ya iphe, ilekyi nkyisa ya izwa!"

³⁶ Waunva Polo iwé babona, amba ya kusama na mabongo, yo na bë, babondesi.

³⁷ Bée baso babutwaka ilela, baakyinyaka na Polo pho ya imophé mboto eya suka.

³⁸ Baabaka na ngongo boikye, pho Polo awoko na bë, yokye: Etebakule mowene. Boñele, bamba ya kye moika nono o masuwa.

21

Ikyende sa Polo o Yelusaleme

¹ Waamana banga oka bë, tokuli ya kpela o masuwa. Toesi ya kyende boñele nono o Kos. Bo yana, toesi ya kye koma o esanga ya Rode, tomani omo, tokye o Patara.

² Tozwaka omo masuwa maakyende o Fenisi. Toesi ya baa o masuwa me, tokye.

³ Toesi ya koma phenephé na esanga ya Shipre, toesi ya mana o esanga pho ya ikyende mophia njwa Siri emba tomba kye abwa o Tir, pho masuwa mabaka na mbolo ya iyabola omo.

⁴ Toesi ya kyela omo nkolo sambo pho tozwaka baanosi, na nwiya njwa Bolobë Bosantu, bamba ya wo na Polo obokye yo sakyende o Yelusaleme.

⁵ Wakokya banga nkolo ya iba na bë, tomba kula ya benga imbangia sa banga. Waba banga totambule, bato baso bamba ya kye loika o ebonga, na bañasi na bana. O ebonga, tomba ya kusama na mabongo o mokululu njwa maa maanene, tomba ya bëndele.

⁶ Boñele, tomba ya kañwana. Banga tomba ya baa o masuwa, emba bée bamba ya butwa oka bë.

⁷ Kasi pho ya banga, wa uta banga o Tir, wakatisa banga, tomba ya koma o Ptolemais, emba waauva banga ibeya bëbi, tomba ya kyela na bée mokolo mōnōmo.

⁸ Bo yana, toesi ya lekana, tokye koma o Sezare. Omo, tokye uta o ingambi sa moteye wa Simo Elaa, nkombo ye Filipe,

mōnōmo na bateye, emba tomba zala oka yé.

⁹ Abaka na bana ba bañasi bane, bali sa taa eba bampele, bañaka baimole maphoo maute oka Nwaphongo.

¹⁰ Wakyela banga nkolo nzikye omo, yamba ya moimosi mōnōmo wa Yuda na nkombo Agabusu.

¹¹ Waya lokyeka yo, amba ya kpa nkamba ya Polo, amba ya mikanga na yango na maboko na makolo yokye: "Kyeka bokowé Bolobë Bosantu. Mokolo njwa mokaba mumu, kyeka bo waamokanga bakonzi ba Bayuda o Yelusaleme na mokaba o maboko na o makolo, emba bamba moambya oka baate bali Bayuda."

¹² Waoka banga babona, banga na bëbi ba mokyisi, tomba ya bëndé Polo obokye yo sakula kyende o Yelusaleme.

¹³ Boñele yo, amba lobuyisa yokye: "Bëe kolele pho ya intena mabafe pho ya'ye? Nga nali phenephé, teli de pho ya inkanga kasi na pho ya iwa o Yelusaleme pho ya nkombo ya Nkolo Yesu".

¹⁴ Waña yo saanola, toloomba kula mokandindisa. Tomba wo nde obokye: "Mokano njwa Nkolo mokyelame!"

¹⁵ O sima ya nkolo me, waunva banga imibongya, tomba yakyende o Yelusaleme.

¹⁶ Baekosi baayoko ba Sezare bakyékue loika, bamba kye lolasa o ingambi sa Manasongo moto wa Shipre, moekosi wa kalakala.

Polo na Zake bazwa o Yelusaleme

¹⁷ Waakoma banga o Yelusaleme, bëbi bamba ya lokumbela na nkyisa.

¹⁸ Bo yana, Polo aesi ya kye na banga oka Zake. Bankumu ba ingomba baso baanganaka omo.

¹⁹ Polo aesi ya babeya, abaimosi lowo lónolo na lónolo o maphoo maso mabakyelaka Nwaphongo o etoma ye onte ya bato batebalí Bayuda.

²⁰ Waoka bankumu maphoo me, bamba kumola Nwaphongo. Embo bamba ya wo na Polo, bëkye: «Nwëbi, oweni Bayuda nkoto na nkoto, babuto baanosi, baso babengye mibeko na bolaa.

²¹ Babaimolaka obokye iwe koteya Bayuda baso baali onte ya mabota mayoko obokye bale mobeko njwa Mose, kowo na obokye bée sabelé bana ba bë, bée sabenga mibeko.

²² Tokyele bo? Tewali ziko, bato bamooka obokye okomi wawa.

²³ Na bomo, kyela bo wamoewole banga. Toli wawa na bampele bane baakata seleka.

²⁴ Obakpe, omikunyole na bée elele yonçyo, ombe baphutela maphoo maso.

Bakoky i imikolola moto, emba bato baso bamoeba obokye maphoo maokaka bée pho ya we, mali mabole, kasi obokye we koobengye na we bo okoongye Mofeko.

²⁵ Pho ya bapakan o babutwa baanosi, tobakomela mokanda pho ya ibaimola bo wakana banga. Tokana obokye: Béé sa zaa manyama maibomesi bée bikyek, bée sa zaa malongo, bée sa zaa manyama mawe na malongo o motema, bée sakyela bondumba.

²⁶ Boñele, mokolo ñwa sima, Polo amba yakpa bato me, aesi ya tata imikunyola yo na bée molongo, amba ya kyende o Tempelo pho ya iumola mokolo mowaa bo imikunyola siumbo, amoya ambya ikabo pho ya monomo na monomo na be.

Baaky Polo o Tempelo

²⁷ Nkolo sambo ya imikunyola ya lukaka unva, waamowené Bayuda baautaka o Azi o Tempelo. Bamba ya losa moluku moso nono wa moakya be.

²⁸ Baanjwanaka békkye: «Bato ba Isalayele, yaka ya lophé mañko! Omokyekye, moto okonwane na bato ba banga, na Mofeko na ná elele eye na mateya makye yo miteya mboka eso na oka bato baso!»

²⁹ Pho bamowenekye phanza na Tolofime, moto wa Efeze, onte ya mokyisi, emba baumunyaka obokye Polo amunyosaka onte ya Tempelo.

³⁰ Mokyisi mobimba ñwamba ya tömbö, emba bato bamba yaa baikye. Bamba ba akya Polo, emba bamba motoko o Tempelo, nono wakanga bée bikomba ba Tempelo izele.

³¹ Waba bée balukye imoboma, simo me esiyakoma oka mokonzi ñwa batuluku nkoto ba Baloma obokye: Yelusaleme mobimba ali na mobulu.

³² Sakoko, baesi ya anginya batuluku na bækambi ba be, baesi ya tomisa moluku ñwa bato obokye wamowené bée mokambi ñwa batuluku na batuluku, bée ele iwanda Polo.

³³ Boñele, nkolo ya batuluku amba ya susana phenephe na Polo, amba ya tomisa obokye bamokangye na nyololo ibale. Embo alukaka iyeba obokye ali nza na obokye akyesi ye.

³⁴ Kasi onte ya eboko me ya bato, baanjwanaka moto na moto aba na ewole ye. Mokonzi ñwa batuluku taikaka oka ekpele pho ya tokó. Aesi ya ba toma obokye bakyé na Polo o ingambi sa batuluku.

³⁵ Wakoma bée na Polo phenephe na ebaalele ya ingambi me, batuluku bamunyanyaaka pho eboko ya bato batondaka na yoo.

³⁶ Na bomo, bato baso bamobengaka, baabaka baanjwane, békkye: «Bamobome!»

Polo kaambe

³⁷ Imbele salukaka bée inyosa Polo o ingambi sa batuluku, aesi ya wo na mokonzi ñwa batuluku, yokye: «Impenzela, naewole nono lowo lono?» Mokonzi ñwa batuluku yokye: «Koebe iwo munoko ñwa Baela?»

³⁸ Emba iwe toli Moezipito owakyelaka tokó mi nkolo iye wawa, emba amba loya bañomi ba bato nkoto ine o bokye?»

³⁹ Polo, yokye: «Inga nali, Moyuda, mokyisi ñwa nga Tarsis o Silisi, nakuli ba na ñwana monomo wa mokyisi ñwa kaa. Naebondi, impé nzela, nawole bato.»

⁴⁰ Mokonzi ñwa batuluku amba ya mophes nzela. Boñele, Polo aesi ya teme o ikolo sa ebalele ya ingambi me, azibise bato na eboko. Waikala bée boso, Polo amba ya wo na ná munoko ñwa Bayuda:

22

¹ Bande na nga, na batata, okyemela iili na nga obokye naewole ñjwajwajwa eye.

² Waoka bée Polo kabawole na munoko ñwa lombo bamba kula ikala phio. Polo yokye:

³ «Inga nali Moyuda, mokyisi ñwa nga Tarsis o Silisi, kasi bænzoko wawa o Yelusalém, naekola maphoo maso ma mibeko ma bankoko oka Gamaliele. Nabaka na nga moto wa phowa o maphoo ma ñwaphongo, bo oli lolo eye.

⁴ Nanyokoko bato baabaka bañengye nzela ya Nkolo, baayoko bawaka. Naakyaka bampélé na bañasi, nabanyosaka o bøløko.

⁵ Nkolo ya banganga na bakumu bækoky eimola bo nawo bøle. Bantomaka na nkanda pho ya sebi Bayuda ba Damaseke. Nakyeckye akya baanosi baabaka omo obokye nakye na bée o Yelusalém, bañaphes etumbu.»

Polo kaimole bo wamobanga ñwaphongo

⁶ «Nabaka natambule o nzela, waakoma nga phenephe na Damaseke, ibalakanoo, phenephe na imbele sa bunya i moto, bongyengyekye bouti o ikolo, boesi ya nzinga.

⁷ Naesi ya kaa o se, namba ya oka ñwesi monomo moyo na nga, obokye: «Saolo, Saolo, konyokolo pho ya'ye?»

⁸ Namba ya tuna ngakye: «Iwe nza, Nkolo?» Ñwesi moesi ya buya obokye: «Inga Yesu moto wa Nazalète, okonyokolo we.»

⁹ Baabaka na nga elele yonçyo, bañenekye bongyengyekye me, kasi tebaikaka oka ñwesi ñwa nvøløkye.

¹⁰ Bobele, namba ya tuna ngakye: "Nkolo, nakyele bo?" Emba Nkolo amba ya mbuyisa yokye: "Inua, kyende o Damaseke, emba omo, bamoeylimola na bolaa etoma eephe be."

¹¹ Kasi pho bongyengyekye me pha ndandindisaka miyo, sakula wene, nde monomo na baabaka na nga ambampila mi eboko obokye nakome o Damaseke.

¹² «Moto monomo abaka omo, nkombo ye Ananiya. Abaka moto monomo mokumosi njwa mibeko ma banga. Bayuda baso baabaka omo, baabaka batate bomoto bolaa phe.

¹³ Bobele, amba yaa oli nga, amba ya wo na nga yokye: "Saolo, nwebi na nga, kula butwa iwene!" Emba nde mina wamo, miyo ma nga mazibo, nakuli butwa iwene.

¹⁴ Amba wo na nga yokye: "Nwaphongo wa baango ba banga abongye obokye oebe phowa ye, owene Bosembo phe na iyoka ijwesi nwemampenza.

¹⁵ Pho osengyesi iba nzoka ye, o boo pha bato baso. Wamoimola na maso maweni na maoky iwe.

¹⁶ Kombe kula makamaka pho ya'ye? Tokyende! Obatisame, emba obondel na nkombo ya Nkolo pho masumu ma we malibisame.»

¹⁷ «Waya butwa nga o Yelusaleme, mokolo monomo nabaka o Tempelo, nabondel, namba ya loto ndoto.

¹⁸ Naesi ya wene Nkolo kawo na nga yokye: "Izele, mana o Yelusaleme, sangombono, pho etebaanole simo eyamobaimola we."

¹⁹ Namba ya buya ngakye: "Nkolo, kasi bee nga baebe na bolaa obokye eli nga owabaka kakye o Mangambi ma makyita pho ya ivaka o bolek na ibinda na phimbo bato baeyanole.

²⁰ Na wabomaka bee Etiyeni, nzoka ya we, na nga nabaka omo, naanolelaka baomoi me emba nabaphilelaka bitobu ba be."

²¹ Kasi amba wo na nga yokye: "Kyende, amoetoma itakye ombale ya nkyisi ya bapakan!"

Polo na mokonzi njwa batuluku ba Loma

²² Bayuda baakaka Polo kawo nono o mapho ndengye mena, bamba ya lika nyangye bekye: «Bamanya moto ndengye eye o mokyisi! Takoky iiba na bomoo!»

²³ Baanjwanaka, bamba manya minkoto ma be, bavakte mobulubutu o ikolo.

²⁴ Mokonzi njwa batuluku aesi ya toma obokye banyosa Polo o ingambi sa batuluku, bamowande phimbo, bamobalimisa obokye awo bo kaeb ntina ekyemoanwenele be.

²⁵ Kasi wamokanga bee na mokposo obokye bamowande phimbo, Polo awo na mokambi wa batuluku owabaka wamo, yokye: «Moloma otoikyi na be sambisa, oli na makoky ma imowanda phimbo?»

²⁶ Waoka mokambi babona, akye imola mokonzi njwa batuluku, yokye: «Wamokyelye bo?» Moto me ali Moloma!

²⁷ Mokonzi njwa ba tuluku aesi ya kyendephenephe na Polo, bamotuni, yokye: «Inzimole, oli Moloma?» Polo aesi ya anola, yokye: «Eli bomo.»

²⁸ Mokonzi njwa batuluku yokye: «Inga naphuta baphalanga baikye obokye nabutwe Moloma.» Polo, yokye: «Kasi nga bamomba Moloma.»

²⁹ Sa koko, baalukaka imowanda phimbo obokye awo, aesi ya mana phenephe ne, mokonzi njwa batuluku, waeba yo obokye Polo ali Moloma, ailaka, pho amokangaka na minyolo.

Polo obo pha ikyita sinene

³⁰ Mokonzi njwa batuluku alukaka obokye aebe solongo, lowo ye losongyele Bayuda Polo. Yango mena, boyana, bamba ya moingola nyololo yaamokangaka na be, aesi ya toma bakolo ba banganga na bato ba ikyita sinene obokye baangane. Bobele, bamba ya kpa Polo, bamotye obo pha be.

23

¹ Polo aesi ya kyeka bato ba ikyita sinene, yokye: «Bande, nono lolo eye, naikasi ikyelela Nwaphongo na ndondo unoyoo.»

² Nkolo ya banganga, Ananiya, aesi ya tomisa bato baabaka phenephe na Polo obokye bamowande o munoko.

³ Bobele, Polo aesi ya wo ne, yokye: «Yamewanda nde Nwaphongo, ekuka eyainga bee moko bo njwa mpembe! Ozasi wawana obokye ontenele bolombe, bo kow mobeko. Emba kokule otu mobeko, kotomisa bato obokye banvande.»

⁴ Baabaka phenephe na Polo, baesi ya wo ne, yokye: «Kotole nkolo ya banganga ba Nwaphongo!»

⁵ Polo, yokye: «Bande, sikakyi eba obokye ali nkolo ya banganga, pho naebe na bolaa obokye baakoma o buku pha Nwaphongo, "sa wole nkolo ya ibota sa we mapho maabe!"»

⁶ Polo aebaka obokye bato ba ikyita sinene babaka bana Basadukai, bayoko Bafalisayi. Yango mena, aijwanaka oboo pha be, yokye: «Bande, naga nali Mofalisayi, njwana wa Bafalisayi. Okoanole nga obokye bawee bamokundwa, yango mena nasambe.»

⁷ Wawo yo babona, Bafalisayi na Basadukai baphalatanaka, bato

baanganaka baesi ya mikabinya na biiboko bibale.

⁸ Pho Basadukayi bawo obokye bawee etebakule kundwa, nwanze tali, bolobo tali, kasi Baphalisayi baanole obokye iso mina ili.

⁹ Bakulaka ajwana na bokusi, fateye ba mibeko bayoko bali na Bafalisayi, baesi ya teme, baphalatanaka na bokusi, bokye: «Banga toloikyi mozwa na lowo lofe. Yamoba bolobo, na nwanze awo ne!»

¹⁰ Bakuli phalatana na bokusi, mokonzi nwa batuluku ailaka obokye bamotena Polo bitee bitee. Yango mena, batomaka batuluku obokye baute o elele eyanga bato, hamanya Polo onte ya bëës na bokusi, bakyé ne o ingambi sa batuluku.

¹¹ Wa mokolo nwa sima, Nkolo amba ya miweninya na Polo, awo ne, yokye: «Oititala nde babona! Bo uti we iimola Simo ya nga wawa o Yelusaleme, esengyesi obokye okye na imola o Loma.»

Bawangye iboma Polo

¹² Boyana wa mumbengu, Bayuda bamba ya wanga, bakati seleka obokye hamokula zaa, hamokula nywa, elaa phanza bamobi Polo.

¹³ Bayuda me baawangaka babaka bato leka mako mane.

¹⁴ Baesi ya kyende oka bakolo ba banganga na oka bankumu, bawo na bëës, bokye: «Banga tokati seleka obokye tomokula zaa elaa phanza tobomi Polo.

¹⁵ Emba ujwanja eye, bëës okana na bato ba ikyita sinene, ongye na mokonzi nwa batuluku, obokye baye na Polo obo pha bëës, ebe ndokolo oli na phowa ya ikula olinya lowo le na bolaa. Banga mampenza, tumbo miwangya obokye tomobome mena yo sa taakoma wawa.»

¹⁶ Nwana wa lele wa nwana nyango na Polo owa nwaniwasì, waoka yo ikolo me, aesi ya kyende o ingambi sa batuluku, akyé imola Polo maphoo me.

¹⁷ Boële, Polo aesi ya banga monomo na bakambi ba batuluku, awo ne, yokye: «Kyende na munzenga oyo oka mokonzi nwa batuluku, ali na lowo la imoimola.»

¹⁸ Mokambi wa batuluku aesi ya mokpa, akyé ne oka mokonzi nwa batuluku, yokye: «Polo, ambangyi, ambondi obokye naeyelele na munzenga oyo, ali na lowo la ewòës.»

¹⁹ Mokonzi nwa batukulu aesi ya kpa munzenga me meeëko, akyé ne bi mbale, yokye: «Lowo ye lolukye we inzimola?»

²⁰ Yokye: «Bayuda baoka obokye baongye na we okyende na Polo yana obo pha ikyita sinene, ebe ndokolo bali na phowa ya ikula olinya lowo le na bolaa.

²¹ Kasi iwé, sa anola yaamowé bëës Pho bato leka mako mane onte ya bëës baamibomba obokye bamoka. Bakata seleka obokye hamokula zaa, hamokula nywa elaa phanza bamobomi. Ujwanja ye bambo miwangya, baziya nde bowababuyisa we.»

²² Mokonzi me aesi ya wo na munzenga me obokye: We sa kye imola nono moto monomo maphoo maanzimosi we. Emba amba ya mobuya.

Batomi Polo oka Moangyesi Feliks

²³ Boële, mokonzi nwa batuluku amba ya banga bakambi babale onte ya bakambi, yokye: «Anginya batuluku mikama mibale, bato mako sambo baatambule na mampunda, na bato mikama mibale baaphile makongo, omibongya pho ya ikyende o Sezare wa ngonga ya ibuwa eya nkoko.»

²⁴ Bongya na mampunda ma inyanya Polo obokye omokomya na nzoto ndaa oka Moangyesi Feliks.»

²⁵ Akomaka mokanda yokye:

²⁶ «Inga Klode Lusias, naheya, Moangyesi Feliks, moto wa kaa.»

²⁷ Bayuda baakyaka moto oyo, balukaka imoboma, waoka nga obokye ali Moloma, naesi ya kye na batuluku ba nga, nakye mokandola.

²⁸ Nalukaka eeba naa Bayuda bamosongyele na lowo ye, naesi ya kyende ne obo pha ikyita sinene.

²⁹ Nawenekye obokye bamosongyele pho ya maphoo ma mobeko nwa bëës mampenza, kasi taika kyela lowo lono lofe la obokye awe, naa bamunyosa o boloko.

³⁰ Waoka nga obokye Bayuda bamowangyele na boë, yango mena naetomesi yo izele, nawo na bato baamosongyele obokye baya mosongyele obo pha we.»

³¹ Batuluku baesi ya kyela bo waatomaka bëës, baakpe Polo, bakyé ne mokolo me mamuna nono o Antipatris.

³² Boyana, batuluku, baakyekye na makolo, baesi ya butwa o ingambi sa bëës, baikyi baabaka na mampunda, bakyé na Polo.

³³ Wakoma bëës o Sezare, baakyekye na mampunda baesi ya phë Moangyesi mokanda, baikyi Polo o se ye.

³⁴ Moangyesi amba ya tanga mokanda, atuni Polo naa kaute o mokyisi ye. Waebaka yo obokye kaute o Silisi,

³⁵ awo ne, yokye: «Namoetuna mituna bo bato baesongyele baesi». Amba ya toma bato obokye babanza Polo o ingambi sa Elode.

24

Basongyesi Polo oka Moangyesi

¹ Sima ya nkolo itano, Nganga munene, Ananiya, amba ya kyende o Sezare yo na ndambo ya bankumu, na ná moto mōnomō wa yela ya iwo, nkombo ye Tertulus. Baesi ya kye obo pha Moangyesi Feliks obokye baaongyele Polo.

² Bamba ya banga Polo. Tertulus atati imosongyela, yokye: «Iwé Moangyesi wa kaa, Feliks, eli pho ya we, banga lolo tol na nkyisa ya iba bose. Bakyele bitoma bilaa o ibota sa Bayuda sisi pho ya boebakye pha we pha maphoo.

³ Toebe na bolaa bo kyele we, pho ya iso ikyizwe banga mala na mala bilele biso.

⁴ Kasi sikokyí iwo waikye, yango mena, naongye nde obokye, na ngongo ya we, okute looka njwana bokyi boso.

⁵ Toweni obokye moto oyo ali phele moto mobe, kaambya tóko oka Bayuda baso ba mokyisi munso. Ali mokambi njwa ingomba sa bato ba Nanasalete.

⁶ Alukaka na oto Tempelo, emba tomba moakya. Tolukaka imosambisa bo kowó mobeko njwa banga.

⁷ Kasi mokonzi njwa batuluku, Lusias, wa ya yo, aesi ya mobololo na bokusi o se ya banga.

⁸ Lusias amba ya wo na bato baamosongyele obokye baye obo pha we. Bo otuni moto me we mampenza, wamowene obokye maphoo maso maamosongyele na banga mali phele.»

⁹ Bayuda bamba ya anola, békkye: Eli nde bomo.

Polo kaame

¹⁰ Bobele, Moangyesi Feliks amba ya kyelela Polo eboko obokye awo. Polo, yokye: «Naebe obokye mambula maikye oli moteni wa bolombe wa ibota sisi, nali na nkyisa ya aamba obo pha we.»

¹¹ Na we mampenza, okokyí eeþa phele obokye, o wakomaka nga o Yelusaleme pho ya ibondélé Nwaphongo, nakyela nde nkolo iko mbuka bibale bobele.

¹² Teþaika nzwa, eþe o Tempelo, eþe o mangambi ma makyita ma Bayuda, eþe o lombo, obokye naphalatane na moto mōnomō, naa nalosa eboko ya bato.

¹³ Bato baba teþali na ekpele ekyeteya obokye maphoo maansongyele na béké lolo mali phele.

¹⁴ Naanole obo pha we obokye nakyelele Nwaphongo owakyelelaka bankoko ba banga, namokyelele na Nzela ya Yesu enyakune ekyewo béké obokye telongoba. Nakule anola maphoo maso maali o buku pha mibeko na o buku pha baimosi.

¹⁵ Nalemele oka Nwaphongo, na baaongyele balemele bomo me,

obokye bato, na balaa na baaþe baso bamokundwa.

¹⁶ Yango mena, nakyele bokusi obokye nabee imbele sisó na maumunya maalongoþa obo pha Nwaphongo, na o boo pha bato.»

¹⁷ «Sima ya mambula maikye sa kula koma o Yelusaleme, nakuli yaa obokye nasungye ibota sa banga Bayuda na baphalanga na obokye naamba ndaa oka Nwaphongo.

¹⁸ Mena maphoo manzwaka na béké nakyele o Tempelo, naumvaka imikunyola, bo kowó moþeko. Bato teþaikaka ba baikye, na tóko teþaikaka ba.

¹⁹ Kasi Bayuda býoka ba Azi babaka wamo, eli béké bokakakyi iyansongyela obo pha we, bo babaþkyi na nga na lowo.

²⁰ Bo teþe bomo, le obokye bato babaþwo, bo banzwa na lowoþye loofe, wafaka nga obo pha ikyita sinene.

²¹ Nawóko na ná bokusi, ngakye: «Naambe lolo ye obo pha we nde pho naanole obokye bawee amokundwa. Sieþe lowo losuu loonsongyele na béké!»

²² Feliks, o waebaka yo maphoo ma nzela ya Kolo na bolaa, aesi ya babaþisa, yokye: «Namotena bolombe pha lowo la béké, wamoya mokonzi njwa batuluku, Lusias.»

²³ Amba ya wo na mokambi wa batuluku obokye abuya Polo o boloko, amoephisa, bo békbi ne baaya mosunga, yo sa bokatela.

Polo obo pha Feliks na Dulusila

²⁴ Sima ya bana nkolo, Feliks amba ya na njwanjwasi we Dulusila, ali Moyuda. Aesi ya toma bato obokye baye na Polo, aokye maphoo maawo yo pho ya aanola Yesu Klisto.

²⁵ Feliks, waoka yo Polo kateya bookokyí moto ikumola Nwaphongo na mobesi nwe, bookokyí moto imizila, bo wamotena Nwaphongo bolombe pha mokyisi mumu, awoko ne kye. Yokye: «Ujwajwa ye, taa kyende, bo nazwe ngonga, namokula ebanga.»

²⁶ Alemelaka na obokye Polo aamophe baphalanga, yango mena babaka kamobangye obokye bavane.

²⁷ Mambula maþale malekana nde babona, sima Porsuis Festus amba ya butwa moangyesi o elele ya Feliks. Feliks aikaka Polo o boloko, pho ya ilekyikyisa Bayuda.

25

Polo akomye lowo le oka Kaisala, Moangyesi munene wa Loma

¹ Sima ya nkolo iyato, wakpa Festus bokonzi, aesi ya uta o Sezare, akye o Yelusaleme.

² Omo, bafoko ba banganga na bankumu ba Bayuda baesi ya songyela Polo oka ye.

³ Baongaka ne obokye batome bato bakyé bang Polo, baye ne o Yelusaleme, bawangyaka obokye amoibome o nzela.

⁴ Festus aesi ya babuyisa, yokye: Polo abaka o bołoko o Sezare, na nga mampenza nalukye ikula kyends omo unjwanwa ye.

⁵ Le obokye: «Bakonzi ba bée bakyé nzika o Sezare, bambe songyela moto me, bo akyela bofe.»

⁶ Festus akyelaka omoo nde nkolo wambe naa iko, amba ya butwa o Sezare. Boyana, aesi ya kye zala o elele ekyeambe bée maphoo, amba ya toma bato, yokye: Baye na Polo.

⁷ Waya bée ne, Bayuda baa utaka o Yelusaleme, baesi ya molungya, bamosongyele na maphoo maikye maikye manene, mawaa bée mampenza tebaikaka koka iteya obokye mali phele.

⁸ Polo aesi ya babuyisa, yokye: «Ebe pho ya mibeko ma Bayuda, ebe pho ya Tempelo, ebe pho ya Kaisala, sikyi kyela lowo lonoło lofe.»

⁹ Festus alukaka obokye Bayuda bamosambe, aesi ya tuna Polo, yokye: «Wamozinga ikyende o Yelusaleme obokye osambe lowo lolo omo o boo pha naga?»

¹⁰ Kasi Polo amba ya buya yokye: «Nali o tilibinale ya Mokonzi, nasengyesi isamba nde omo. Sikyi kyela Bayuda na lowo lonoło loofe, nde bokowenе we mampenza bañona.

¹¹ Bo nakyesi bofe phelé, na bo naani kyela lowo lofe lokokyti obokye nawe, sikokyti ilota iwa. Kasi bo maphoo mansongyesi na bée malí ma bée, moto takokyti inzambya o maboko ma bée. Nazingyi iamba o boo pha mokonzi.»

¹² Boñele, Festus amba ya anola maumunya me, emba amba mobuyisa yokye: «Ozingyi iamba nde oka mokonzi, wamokyse o boo pha mokonzi.»

Polo o boo pha Agripa na Belenise

¹³ Bana nkolo balekanaka, mokonzi Agripa na Belenise bamba yaa o Sezare, emba; bamba kye kyeka Festus.

¹⁴ Emba bo waña bée balekyinya njwana imbele, Festus amba ya imola mokonzi lowa la Polo, yokye: «Moto mōnōmō ali wawa, Feliks amoika o bołoko.

¹⁵ Waba nga o Yelusaleme, banganga banene na bankumu ba Bayuda bamba ya mosongyela, baongye obokye biamunyete.

¹⁶ Namba babuyisa obokye o mibeko ma Baloma, tebakokyti ambya moto bo naino tebamokyti yo na bato bamosongyesi, na

ibuya i maphoo maso mamosongyesi na bée.

¹⁷ Yango mena baya wawa nde ena yana, sakuta na nzephisa. Namba ya zala o tilibinale, emba na mba batoma obokye baye na moto me.

¹⁸ Wa yaangana basongyesi bée wali yo, tebaka zwa na lowo lonoło lokusi bowa umunyaka nga.

¹⁹ Babaka ne nde na tóko ekyekyti maphoo ma losambo la bée mampenza, na pho ya moto mōnōmō na nkombo ya Yesu owawa, kasi Polo kawo obokye ooli nde na bōmōo.

²⁰ Waba nga sazwa ndengye ya itena bolombe mi lowo ndengye mena, namba ya onga ne obokye akyende o Yelusaleme pho ya obokye lowo le lokye wōmō omo.

²¹ Kasi Polo azingyi nde ikye aamba o boo pha mokonzi omunene, emba namba ya toma obokye batamovaka o bołoko nono mokolo njwaamolekyinya banga o boo pha mokonzi.»

²² Boñele Agripa amba ya wo na Festus: «Nazingyi ooka na nga moto me.» Amba mobuyisa yokye: «Yana, wamooka.»

²³ Bo yana, Agripa na Belenise bamba yakye nyolc na kaa eso o ingambi siambinya bée maphoo, bée na bakonzi banene ba batuluku na bankumu ba mokyisi. Festus amba ya toma bato obokye baye na Polo.

²⁴ Emba Festus amba ya tata iwø, yokye: «Mokonzi Agripa na bée baso bali na banga, kowene moto oyo. Bayuda baso baesi oka nga pho ye, o Yelusaleme nono wawa, bakyemianjwana békelye takokyti ikula ba na bōmōo.

²⁵ Pho ya nga, sikyi zwa o maphoo me lokokyti ne iwa. Kasi pho yo mampenza azingyi ikye amba oka mokonzi omunene, naanosi imotoma oka ye.

²⁶ Otolí nga na ná lakolo lowo la ikomela mokonzi pho ye, namoambinya o boo pha bée, konza o boo pha we mokonzi Agripa, pho okokyte imokomela sima ya iyoka munoko nwé.

²⁷ Pho yamoba bofe, pho ya nga, itoma moto wa bołoko, sankha ya iye'binya biwele bimoakte na bée.»

26

Polo kaambe o boo pha Agripa

¹ Agripa amba ya wo na Polo, yokye: «Toephe nzela obokye oambe.» Polo amba ya elola esfoko, amba ya amba yokye:

² «Mokonzi Agripa, i maphoo maso mansongyesi na Bayuda, namiwene nde na nkonzø ya iyamba lolo o boo pha we,

³ pho iwe koebe na bolaa bokoko boso pha Bayuda na maphoo ma phango. Naongye na we obokye onzokyne na bolaa.»

⁴ «Bayuda baso banzebe na bolaa, uta bolengye pha nga, baebe bo wabaka nga phanza onte ya ibota sa banga Bayuda, na o Yelusaleme.»

⁵ Banzebe kalakala, bokoky na iwo bo bazingyi, obokye nali moto okukumole na bokusi mifeko ma ingomba sa banga Bafalisayi.

⁶ Emba lolø eye, bo naesi yaamba, eli nde pho ya molemo lwa mbunu eya ikyela Nwaphongo baango ba banga.

⁷ Na obokye mabota ma banga iko mbuka mabale, wa mobondelé bée Nwaphongo na moo na mokolo, saema, balemele iwene mbunu me ekokyisame. Eli nde pho ya molemo mamuna, so mokonzi, bonsongyesi Bayuda bobo.

⁸ Pho ya'ye onte ya bée toanole obokye Nwaphongo kakundole bawé?

⁹ Pho ya nga, naanolaka bato saanola nkombo ya Yesu, moto wa Nazalete.

¹⁰ Emba nde bomo bo wakyela nga o Yelusaleme. Nga mampenza naakyaka baanosi baikye na bokonzi pha mpekye banganga banene emba na nga naanolaka waba bée baabome.

¹¹ Nanyoloko o mangambi ma makyita masso, nakyelaka bitoma biikye pho ya bë, pho ya ibatomisa na bokusi obokye batole Yesu, emba na kabu ya nga ekusi, naabengaka nono o nkyisi nsuu inene.»

¹² «Yango mena, mokolo monomo, nabaka na kyende o Damaseke na bokonzi boso na etoma ya banganga banene.»

¹³ Nabaka o nzela, so mokonzi, imbele sa bunya o moto, naesi ya wene bongyengyekye bouti o ikolo, bolole koleka moo, bongyengyekye me boesi ya nzinga ebe na bëbi batambulaka na nga nzela.

¹⁴ Tomba ya ka banga baso o se, emba namba ya oka lwaso monomo mowo na nga na munoko lwa ba Ebele obokye: "Saolo, Saolo, pho ya ye konyokolo? Bo ole mbela ya nga, mena komizokya nde we mampenza."

¹⁵ Namba ya buya ngakye: "Iwe rza, Nkolo?" Nkolo amba kula yawo yokye: "Nali Yesu, eli nga moto okonyokolo we."

¹⁶ Kasi injwa, teme! Kyeka pho ya'ye naetokolesi: Naeysøi pho obe moto wa etoma na nzoka ya iwene siuti we invene, na yaamowenekye sima, na yaamobaka nga naeteya.

¹⁷ Namba ebikya o maboko ma Bayuda, na ma mabota ma bapakan wamoetoma nga

¹⁸ pho ya ikye baingola miyo, ibamanya o enzombi pho ya ibabuya o moo, ibamanya o bokonzi pha Molemba pho ya

ibabuya oka Nwaphongo. Pho ya obokye bazwe bolimbisi pha masumu na iyalo sa ilaka elele yonoyo na baanosi, na nzela ya inzanola."»

Polo kaimole bokoyele yo etoma ye

¹⁹ «Tata wamo, mokonzi Agripa, sika koka ile ndato ya ikolo eya wenekeye nga.

²⁰ Kasi naimola bato ba Damaseke phanza, emba ba Yelusaleme, o nkyisi iso ya Yuda, sima o mabota ma bapakan obokye basengyesi bongola mandondo pho ya ekpana bika Nwaphongo, bobikakye footeya obokye baabongosi mandondo ma bë.

²¹ Eli pho ya bomo Bayuda banzakyakyi o Tempelo, balukakyi imboma.

²² Nwaphongo ambanze nono lolo eye, nataba ba bomo obokye naimole simo ya nga oka bato baso baakyikyi na baanene. Naanolade nde maphoo maawo Mose na mawo bïkondo obokye mamoya:

²³ Masiya amowene bolosi, amoba moto owa boo, owamokundwa onte ya bawee. Amoimola o ibota sa banga na bato baatebali Bayuda obokye moo moesi, enzombi emaní.»

Polo kalukye obokye Agripa aanole Yesu

²⁴ Waña Polo katondolo babona, Festus amba ya aŋwana ne, yokye: «Polo, oli na lwaso! Iekola saaekola we na boikye siephe lwaso!»

²⁵ Polo, yokye: «Festus moto wa kaa, nga sili na lwaso, nawo maakolo maphoo maali pheli.»

²⁶ Mokonzi Agripa kaebé maphoo mama na bolaa. Nakoky imowele mango pwapwa. Naanole obokye tabungye nono lowo lñolo i maphoo mamana, pho malekanaka o miyo ma bato.

²⁷ Mokonzi Agripa, koanole maphoo maawo baimosi? Naebé obokye komaanole!»

²⁸ Agripa aesi ya wo na Polo, yokye: «Kolukye imbuya nde uŋwajwa eye Moklisto?»

²⁹ Kasi Polo, yokye: «Ebe uŋwajwa eye, ebe wakoko, nabondelé Nwaphongo obokye na we, na baso baanzokyé lolo ye, bée obutwe booli nga, manya nde nyololo iye!»

³⁰ Mokonzi, na moangyesi, na Beleñise, na baso baazalaka na bée bamba ya teme.

³¹ Wamana bée wamo, baweneké, békéye: «Moto oyo taikyi kyela lowo lñolo la iwaña laa imunyosa o bëloko.»

³² Agripa amba wo na Festus, yokye: «Moto oyo, bo tawokyé obokye azingyi ikye amba oka Kaisala phe, nde bamokandolakyi.»

27

Batomi Polo o Loma

¹ Wakpama meko obokye toba o masuwa pho ya ikyende o Itali, aesi ya kpa Polo na bato ba boloko bayoko bakyé baphisa Yuli, oli mōnōmō na fakambi ba moluku ḥwa batuluku ba moangyesi wa Loma.

² Bobele tomba ya baa o masuwa maftaka o Adramite, makyende mophā ḥwa mabongu ma Azi. Moto mōnōmō wa Makedoniya, mokyisi nwé Tesaloniki, abaka na banga elele yoncōyo. Nkombo ye Aristarke. Tomba ya kyende.

³ Boyana, toesi ya koma o Sidona. Yuli abaka na Polo na bolaa, aesi ya mophē nzela ya ikye kyeka bande ne, obokye azwe ya sengyelaka ne.

⁴ Wamana banga wawana, toesi ya banda mophā ḥwa esanga ya Shipre, pho phephēkye yabaka kyekule lobuya na munsima.

⁵ Toesi ya katisa maa manene maali phenephe na Silisi na Pamfili, tokye koma o Mira, mokyisi mōnōmō o Lisi.

⁶ Omō, mokambi wa batuluku azwe masuwa maftaka o Alegizandri, makyē o Itali, aesi ya lokpesa omō.

⁷ Tokyelaka nkōlo nzikye o nzela, masuwa makyēkye nde na mōo na mōo. Tolukaka obokye tokome o Kinidi. Toesi ya lekana o Salmone obokye toekpane o mophā moyoko ḥwa esanga ya Kelete, pho phephēkye teyaikaka lophē nzela ya ilekana mophā ḥwabaka banga.

⁸ Totambulaka na nkaka obokye tolekane o mokukulu me, tokye koma o elele yoncōyo, baabangye Mabongu Maalaa phenephe na mokyisi na nkombo Lase.

⁹ Tokōkōko na boikye o nzela. Nkōlo ikyikyle bēs izaa yaunva lekana. Na bomo tokomaka imbele sikyele phephēkye na bokusi. Yabutwaka nkamba obokye masuwa makule tambula.

¹⁰ Bēbi, nawene obokye imbanga sisi samoba na nkamba, masuwa na mbolo illi omō yamotōna na bofe, kasi na banga mampenza botewalongoba phe, tomowaa.

¹¹ Kasi mokambi wa batuluku taikaka anola munōkō ḥwa Polo, anolaka nde munōkō ḥwa mophuse wa masuwa na mokolo wa masuwa.

¹² Ibongu me tesaikaka ba elele elaa obokye masuwa masemē imbele safaka phephēkye kyekyele na bokusi. Yango mēna, bato bayoko baikye ba masuwa, bakanaka obokye tomane wamo, bo tomokoka, tokome o Feniks, ibongu sa Kelete sikyekye mbale eya ngyele, na mbale eya ikolo, obokye imbele sa sekye suunve wamo.

Eweele o maa manene

¹³ Nwana phephēkye ekeute mophā ḥwa ngycēle, ebuto ikyela. Bato ba masuwa baabuyaka obokye bamokokya yaakanaka bē. Baesi ya manya longo, babuto itambula, babande phenephe na mokukulu ḥwa esanga ya Kelete.

¹⁴ Sa kōkō, eweele yoncōyo yautaka o mangomba manene ma esanga. O munōkō ḥwa Baela baabangye eweele me Yulakulu.

¹⁵ Yeesi ya lodikyinya, tewakulaka koka ibekola masuwa mophā mooye eweele. Bobele, ewele ebuto ikye milouka nde baabona.

¹⁶ Toesi ya banda phenephe na esanga yoncōyo ekyikyi, nkombo na yango Koda, yakutaka loziba pho ya eweele. Tonyōkōko iphila ḥwana ebe omokyikyi okofe o sima ya masuwa

¹⁷ Obokye bato ba masuwa baebaya omō. Bobele, baesi ya kpa nsimbi inene, baizingyi o masuwa, bamakangyi obokye me sa otōno. Waba bēs baile ikye baa mi bokye pha mokukulu ḥwa Libi, baesi ya vaka ibaya sōnōsō sineñe obokye sizimbe masuwa, mabutwe ikye na mōo na mōo, eweele yeesi ya butwa ikye mi louka nde baabona.

¹⁸ Eweele yabaka kyelodikyinya nde na bokusi, boyana baesi ya butwa ivaka biphesi banyanyaka banga o maa.

¹⁹ Mokōlo ḥwa sima, baesi ya vaka bēs mampenza bākapoo baa masuwa solongo o maa.

²⁰ Nkōlo nzikye tolukulaka wēne, ebe moo, ebe banyasesi, eweele yataaka ba nde ekusi. Tolukulaka lemela obokye tomobika.

²¹ Baabaka o masuwa bākkōko sa zaa. Bobele, Polo aesi ya teme onte ya bē, yokye: «Bēbi, bo wanzokaka obokye banga sa mana o Kelete, nde tolonyōmōkyi bobo, nde tolobungye na mbolo bobo.

²² Kasi unwanja eye, naongye na bēs obokye oititale, pho nōnō moto mōnōmō etaawe, ekpele yoncōyo eya mōtōnō nde masuwa.

²³ Nwaphongo, ooli Mobikye wa nga, owwa okokyelele nga, antomelakyi ḥwanze we na mokōlo,

²⁴ awo na nga, yokye: "Polo, iwe sa ila! Esengyesi obokye okome obo pha Moangyesi Kaisala, pho ya we, Nwaphongo na ngolu ye amobikya na baso baatambule na we o masuwa".

²⁵ Yango mēna, bēbi, oititala pho nakyele ndondō ya nga oka Nwaphongo obokye mapħoħ mamana mamoba nde bo nzimolakyi ḥwanze.

²⁶ Kasi esengyesi obokye masuwa makyē lovaka o mokukulu ḥwa esanga yoncōyo baabona.»

²⁷ Tokyela nkolo iko mbuka ine, eweеле yabaka kyekye na banga nde obokye o maa manene ma Meditelane. Wa molengyela, bato baakyele o masuwa bawenekye obokye tokomi phenephe na manyete.

²⁸ Baesi ya meka bozindo pha maa, baweni obokye boli pha bametele mako mane. Basusa na nwana boo, bafuk meka, bafwe bozindo pha bametele mako maato.

²⁹ Bailaka obokye masuwa sa zuma o maibanga. Yango mena, bamba ya vaka falongo bane o sima ya masuwa, baimaka obokye bunya boyes izele.

³⁰ Bato baakyele o masuwa balukaka ilota, baesi ya uya ebé ya masuwa o maa, bakyte vaka falongo o boo pha masuwa.

³¹ Kasi Polo aesi ya woo na batuluku na mokambi wa be, yokye: «Bo bato baba tebaikasi o masuwa, tololokyti ibika.»

³² Bobele, batuluku baesi ya tena nsimbi yaaphilaka ebé, baelc, ekyc.

³³ Phenephe na walukye iye bunya, Polo aesi ya banga bato baso obokye baze, yokye: «Lolo eye tokokyee nkolo iko mbuka ine, koziya nde obokye eweèle yunve, oli nde babona sa zaa ekpele.

³⁴ Kasi naongye na bée obokye oze, pho osengyesi na ntoma obokye obikye. Moto monomo onte ya bée etaabungya nōnō munsuwe monomo o moto nwe.»

³⁵ Waunva Polo iwó babona, amba ya kpa mapra, abondesi Nwaphongo obo pha baso, aesi ya makaba, babuto izaa.

³⁶ Bobele, baso babutwaka na nkyisa, baesi ya zaa.

³⁷ Banga baso o masuwa, tobaka bato nkama ibafe na mako sambo mbuka motoba.

³⁸ Waawene bée obokye baokyti ntoma, bamba ya vaka ba ble o maa obokye masuwa malawe.

³⁹ Waye bunya, bato baakyele o masuwa tebaikaka eba obokye bakiomphenephe na manyete. Kasi bamba ya wene ibongu sōnō o iwee sa maa, baesi ya kana, béké, bo baakokyti, bakyte seminya masuwa omo.

⁴⁰ Bamba ya tena nsimbi ya falongo baso, baabikyi o maa, bamba ya ingola na nsimbi ya yenda ya masuwa. Bobele, baesi ya kyela etobu yonoyi enene o masuwa mophia nwa oboo, obokye eweèle eukye masuwa mophia nwa ibongu me.

⁴¹ Masuwa maesi ya kye sele na fokusio bokye me phaabaka o ntante ya maa, mophia nwa obo munyosi o bokye, temokuli nyngana, emba kanda yamba tena mophia nwa sima.

⁴² Batuluku balukaka iboma bato baboloko pho nōnō monomo na bée sa nyongyela obokye alote.

⁴³ Kasi mokambi wa batuluku alukaka ibikya Polo, amba ya bafatela obokye bale. Aesi ya tomisa baaebaka inyongyela, yokye, amikumbya o maa phanza, akye abwa o ikolo.

⁴⁴ Bayoko baphile o mabaya, na o bite ba masuwa, bafengye bëbi. Na bomo bafona, banga baso toabwaka o ikolo, tobikaka.

28

Polo o esanga ya Malte

¹ Wamana banga o mbale eya makama, tomba ya oka obokye esanga me baebangye na nkombo ya Malte.

² Bato ba esanga me, balookiyelaka ngongo. Wafa mbula kyeno, mpiyo yabaka, baesi ya lokyelela nwénya muikye, balofangyi banga baso obokye tokye otó.

³ Polo aengoko ebolo ya nkoo obokye aevakye o nwénya, na ina mbambisa nzoo yesi ya tókolo omo, ekatemti o ebóko ye.

⁴ Wawene bato ba esanga obokye nzoo ekatemti o ebóko ya Polo, bawonko, béké: «Nde phele moto oyo ali molemisi wa bato. Na bo babikakyi o maa, Nwaphongo na bolombe phe, taikyi zinga obokye abe na bomo.»

⁵ Kasi Polo, nde phele, aesi ya nyaka nzoo o nwénya, saoka na nwana bolosi.

⁶ Bato baziyaka nde obokye bawowene aulo, na aka awe. Kasi, waziya bée tee, baesiyya wene nde obokye tewamoyelele na lowo lono loobe. Bamba ya songola maumunya ma be, bamba butwa iwo mbala nzikye béké: Ali nde nzambe.

⁷ Manyete ma mokonzi nwa esanga me maibaka phenephe na elele me, nkombo ye Pubilus. Amba loyamba na bolaa, amba lolasa nkolo iyato.

⁸ Ango abaka alangyi o ntangye, mowewe nwabaka momunyoko na iphanza malongo. Polo amba yakyende o moto nwa ntangye ye, na ibondélé, amba motandela mabóko, amba mobikya.

⁹ Sima ya lowo lalona, bato baayoko ba esanga baabaka na malosi, bayakaka na bée oka Polo, na bée babikaka me.

¹⁰ Bamba lokumola na ndengye iso, emba wakula banga benga imbangsa sa banga o nzela ya ebale, balokokyisela mbolo iso iwaas yasengyelaka na banga.

Imbanga o nzela ya uta o Malte nōnō o Loma

¹¹ Sima ya makombe maato, tomba ya baa o masuwa masengyelaka wamo imbelé sisoo sa seékye. Masuwa me maatuka o Alegizandri, nkombo ya mango Manzambe ma zaa.

¹² Toesi ya kyé semé o Sirakize, tokylelaka omó nkolo iyato.

¹³ Wamana banga wawana, toesi nde yabanda mokukulu, tokye koma o Regiyumu. Bo yana, phéphékye ekyeute o ngyélé, yeesi ya kyela, emba tomba ya koma o Puzolé sima ya nkolo ibale.

¹⁴ Omó, tokyczwá fèbi baongaka na banga obokye tokyele pòsa yonoyo oka bë. Kyeka bo wakyé banga o Loma.

¹⁵ Watafà banga o mokyisi mamuna, fèbi baokaka iya sa banga, famba ya lobenga nono o Zando sa Apiyusu na o elele ekyebangye bëé Mangambi Maato. Waßawené yo, Polo amba phe Nwaphongo melesi, akuli zwa nkyisa.

Polo akomi o Loma

¹⁶ Wakoma banga o Loma, baanolaka obokye Polo akyé zala o elele ye mampenza, na tuluku monomo pho ya imobanza.

¹⁷ Sima ya nkolo iyato, Polo amba ya banga bankumu obokye baangane. Wa angana bë, amba wò na bëé yokye: «Bèbi, nga otowaika kyela lowo na bato ba banga naa na mifeko ma loikyela baango ba banga, bakambi ba Bayuda banzakyaka o Yelusalemè, banzambe o maboko ma Baloma.

¹⁸ Waunva intuna mituna, balukaka inkandola pho tebaikaka nzwa na ná lowo lónolo loofé obokye bambome.

¹⁹ Kasi Bayuda tebaikaka banola, nambaka baonga nde obokye nakyendé oka Moangyesi Kaisala, siikaka baa na ná lowo la isongyela ibota sa nga.

²⁰ Yango mena, naebangakyi obokye naewéne, towéne, bankangaka munyololo mumu nde pho ya moto okoyelele banga bato ba Yisalaelé molika.»

²¹ Baesi ya mobuyisa, bëkye: «Toloika zwa nono mokanda monomo muute o Yuda pho ya wé, onte ya fèbi baaesi wawa, nono monomo taikyi loimola lowo la wé, naa awo lowo lobe pho ya wé.

²² Kasi banga toli na phowa obokye olomole bo koumunya wé, pho toebe obokye bilele biso baikye ziiko na ingomba sa Baklisto.»

²³ Béé baso na Polo, balongybinyaka mokolo nwamovana bë. Wakoka mokolo me, bato baikye bayakaka ya benga Polo o ingambi siizale yo. Polo abateyaka tata na mumbengu nono wa nkoko. Abaimolaka bo oli bokonzi pha Nwaphongo: Abatangyelaka nkanda ya mifeko ma Mose na nkanda yaakomaka bamoisi, akyelaka bokusi obokye baanole Yesu.

²⁴ Bana baanolaka maphoo maawoko yo, kasi baojoko tebaikaka anola.

²⁵ Wainjwa bëé obokye babutwe, baabaka na ziiko onte ya bë. Polo aesi ya wo na bëé nde obokye: «Bolobo Bosantu alongaka, waawoko yo na bankoko ba na nzela ya moimosi Yisaya, yokye!»

²⁶ Kyé wo na ibota sa Bayuda sasina bobo: «Wamooka na bolaa, kasi otoebe ntina ya maphoo me, Wamokyeka na bolaa, kasi otoowene ekpele.

²⁷ Pho ntéma ya bato baba ibuto nkusi, Pho ibota me, baundi matoo ma bë, sa oka, Bazibi miyo ma bë, obokye bëé sa wéne, Mandondo ma bëé mabuto makusi obokye bëé sa eba ekpele pho baye oka nga, nababikya.

Eye kyewo nga Nwaphongo.»

²⁸ Embo Polo amba ya sukya yokye: Oeba obokye Nwaphongo atomelaka bato baatebali Bayuda Simo ye obokye babikye, emba bëé baamooka!»

²⁹ Wawo Polo babona, Bayuda babutwaka, baphalatanaka na bokusi onte ya bë.

³⁰ Polo aphutelaka ingambi sonoso o Loma. Akyelaka mambula mafale omó. Ayambaka bato baso baabaka baya mokyeka.

³¹ Aimolaka bo li bokonzi pha Nwaphongo, ateyaka maphoo ma Nkolo Yesu Klisto pwapwa. Moto nono monomo taikaka mokatela.

Mokanda ɻwa Polo oka Baloma Mapħoċċa ma etatele

Waaba Polo kakomele baanosi ba Loma, mena abaka o suka ya imbangha se saa iyato. Abaka na phowa ya ikyende nōnō o Loma, pho naino tataka koma omo, emba ambe kula kyende ikye imola Simo Elaa o Esipanye (15.22-24). Ntina ya mokanda nwé yabaka pho ya ibóngya iyya se, na pho ya iteyta mateya me oka baanosi ba Loma.

Mokanda mumu moli na mapħoċċa mama:

- Baloma 1.1-17: Mokomi ɻwa mokanda mumu na ntina ya etoma ye ya fotoma
- Baloma 1.18-3.20: Bato babungyi nzela emba bäsengyesi na ibika
- Baloma 3.21-4.25: Bookobikya Nwaphongo bato
- Baloma 5.1-8.39: Bomċċa bponyakune o nte ya Klisto
- Baloma 9.1-11.36: Maumunya ma Nwaphongo pho ya Isalayel
- Baloma 12.1-15.13: Mobesi ɻwa baanosi
- Baloma 15.14-16.27: Maloba ma isokya na ndongolo

Ibeya

¹ Mokanda mumu moute na nga Polo, moto wa etoma wa Yesu Klisto. Nwaphongo ambanga pho ya ibaa toma ye, anzoło pho nakyende imola Simo Elaa ye oka bato.

² Simo Elaa me, Nwaphongo alolakte-laka yango o buku phe na munċo ɻwa baimosi bée baaphanza.

³ Simo Elaa me kye wo pho ya Nwana we Yesu Klisto Nkolo wa banga. Na fomoto abotama o ibota sa mokonzi Davidi.

⁴ Wa kundwa yo, Bolċċa amoweninyaka Nwana wa Nwaphongo owa mwiya.

⁵ Na nzela ya Yesu, Nwaphongo na ngolu ye amba ya ntoma pho ya ngambo ya Yesu, pho na kye miimola bato ba nkyisi iso iloba se pho ba moanole bambe na motosa.

⁶ Bée bato ba Loma oli na bée nde bo bato me, bée bato baabanga Nwaphongo pho o be bato ba Yesu Klisto.

⁷ Emba naekomele bée baso, Nwaphongo kaezingye bée bali pho ye. Nwaphongo Ango wa banga na Yesu Klisto Nkolo wa banga aephe ngolu na bose.

Polo kazingye ikyekyeka baklisto ba Loma

⁸ O ebandele, na nzela ya Yesu Klisto, na phe Nwaphongo wa nga melesi pho ya bée

baso, pho o munse munso, bato bawoċ pho ya ianola sa bée.

⁹ Nwaphongo kaebe obokye iikyi wonga ili phele, iyo okokyelele nga etoma na ndondo uċċċo ná iimola Simo Elaa ekyekyi Nwana we. Kaebe obokye nkolo iso wa bōndele nga na bōndele pho ya bée.

¹⁰ Mbala iso o mabondesi ma nga na ongye na Nwaphongo obokye bōebē mokano nwé, aingole nzela obokye nata na yaa ekyeka.

¹¹ Pho nasepele na boikye iyya ephe ikabo siuti na Bolċċo Bosantu pho ya iyaekuya.

¹² Nazinge obokye banga baso tokuyinyakye onte ya ianola sa banga oka Klisto.

¹³ Baande, eba obokye mbala nzikyé naumunya iya ekyeka, kasi tewa longobane. Pho phowa ya nga eli obokye etoma ya nga ebote mbuma oka bée bo wa bota yango o nkyisi iyoko,

¹⁴ Nwaphongo ampe etoma me. Yango mena nasengyesi iimola Simo Elaa oka bato baso, ebe bato bali o nkyisi inene, ebe bato bali o nkyisi ya mongonda. Na moeyimola oka bato baekola na oka bato bate baika ekola.

¹⁵ Yango mena nali na phowa ya iyya eimola Simo Elaa na bée bato bali o Loma me.

Simo Elaa eli na mwiya

¹⁶ Sili na soċċa ya iimola Simo Elaa. Yango Eli mwiya ɻwa Nwaphongo moobikya bato baso baanola Yesu Klisto: Bayuda phanza, emba baate bali Bayuda sima.

¹⁷ Simo Elaa me kyeweninya ndengye ekye buya Nwaphongo bato, bato ba bosemmo o miyo me. Esengyesi nde obokye bato baanole nde Yesu Klisto, nzela esuu teeli. Nde bo wakomama we o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto wa bosemmo, amobika na ianola se.»

Moto kakyele masumu

¹⁸ Uta o ikolo, Nwaphongo kaweninya uċċa yee pho ya masumu maso na bofe boso bokyele bato, mapħoċċa ma be makyele bée makatele bato saeba nzela ya bosemmo.

¹⁹ Nwaphongo aabaphe etumbu pho nzela ekokakyi na bée imoeħa eli polele, Nwaphongo yo mampenza abateya yango kasi bée te baikyi ebanga.

²⁰ Uta waakycela Nwaphongo mokyisi, bikpele biakyela yo biweninya bato polele booli yo, naħo tebi iwenne na miyo. Emba te bakiyi iwō obokye teli bofe pha bée bo tebaamotosa.

²¹ Naħo okoeħe bée obokye Nwaphongo alii, teħbaamokumole, teħbamophe na melesi bo sengyesi bée ikyel el Nwaphongo.

Maumunya ma bée malí nde o maphoo mpamba, bataaba o enzombi, te baebe na lowo loolaa.

²² Bamitate obokye bali bato ba malondo, nzuka bali nde bato ba nyaa.

²³ Obokye bakumbele Nwaphongo owa nkyem, otooto, bakumbele nde bikyeko baulana na moto ookowe, bikyeko biiyoko bauluna na manyosi, biiyoko na manyama, bina bikuli ba ndokolo manyama maalande na ibuu.

²⁴ Yango mena Nwaphongo amba pho pho bakyele maphoo maabe bozingye bée ikyela, emba bambe kyela maphoo ma sooo onte ya bée.

²⁵ Bale bosembo pha Nwaphongo, babengyi nde boole. Bakumbele bikpele bakyela Nwaphongo, babikyelele, kasi ona Nwaphongo owa bikyela teboamokumole, osengyesi bée ikumbela nkolo iso. Amé.

²⁶ Yango mena Nwaphongo abale pho bakyele maphoo maso maakane bée ikyela. Babasi bale bampele babuto ikyela maphoo ma sooo bée na bée.

²⁷ Bampele nde boom me, bale babasi, bali na phowa ekusi ya ikpa bampele basu ndokolo babasi. Bampele na bampele bakyele maphoo ma sooo. Bamibangyesi etumbu ekokypho ya masumu makyele fe.

²⁸ Pho bato bale iebla Nwaphongo, Nwaphongo abale na maumunya ma bée mabe pho bakyele maphoo mabe matemakoky bée ikyela.

²⁹ Mandondo ma bée matonda na maphoo maabe, bamengyele mbolo ya bato, bakyelane bobe, baokyenelle zuwa, babome bato, baokye maoka, bakatele bato, baine bato, bayoo bato.

³⁰ Bakyemiwole bëbi na bée na bobe, bali banguna ba Nwaphongo batole bëbi, bali bato ba lolendo, bamitate. Baumunya nkolo iso nde ikulaka kyela masumu, tebatosa baboti bæbe.

³¹ Tebakule eba lowo lolaa, tebakokya mambunu ma bë, tebaebé izinga bato, tebali na ngong na moto.

³² Baebé na bolaa obokye mobeko ñwa Nwaphongo mowoo obokye: Bato bakyele maphoo mabe ndengye mena, bakokyia na iwa. Na bokoebe bée babona, bakule kyela nde maphoo maabe. Te eni ba nde yango miina, basambe wa wene bée bëbi na bée bakyele maphoo mabe.

2

Ndengye eya mosambisa Nwaphongo bato

¹ Iwe, oþe na nzaa, okosambisa bëbi, etebaelimbisa. Pho waasambisa we moto,

kominyete we mampenza, pho na we kokyele boomo me, iwe okosambisa bëbi.

² Nzuka banga toebe obokye isambisa sa Nwaphongo sikyelame na bosembo pho ya bato bakyele maphoo maþe.

³ Koununya obokye iwe oookosambisa bato bakyele boþe na bakyele ya bë, wamolota isambisa saka Nwaphongo?

⁴ Naa iwe kotiyole bolaa pha Nwaphongo, na iyosa se, na ndondo elaa ye, saeba obokye bolaa phe boetomisa obokye obongole motema?

⁵ Na moto bokusi ñwa we, na ndondo ya we ete okye na we ngongo, komibangyele kabu o mokolo ñwaa kabu wamokyelama sakolo isambisa sa Nwaphongo.

⁶ Amophe moto na moto ibonza kokokana na bitoma bë:

⁷ Bomoo pha boþele pho ya bato bawaa, na ilendendala sa bée sa ikyela bolaa, baluye nkyem, ngambo na bosembo,

⁸ kasi yoo na kabu yamoba pho ya bato baatombo, baatemele bosembo bambe na miambya o maphoo matemali na bosembo.

⁹ Ngongo na minyoko yamoba pho ya moto okoyele boþe, pho ya Moyuda phanza na pho ya moto otoli moyuda.

¹⁰ Nkyem, ngambo na bose oka moto munso okoyele boþa, oka Moyuda phanza, sima oka moto ootoli moyuda

¹¹ Pho oka Nwaphongo, bato baso bali nde ndengye yonoyo.

¹² Bato baso baakyela masumu saeba mobeko bamowa samibeko me. Bato baso baakyela masumu na boebakyel mobeko, bamosambisama na mobeko.

¹³ Pho teli bato baokye mobeko baali bato ba bosembo o boo pha Nwaphongo, bato ba bosembo eli nde baakyelele mobeko me.

¹⁴ Waabe bapakanoo saeba mobeko, bakyele ikyitomisa mobeko, bamibuya mobeko bée mampenza, bée baate bali na mobeko.

¹⁵ Bateya obokye bitoma bizingye mobeko biakamama o mandondo ma bë. Mandondo ma bée mawo me na maumunya ma bë, bina ma baphunde bina ma baambelele.

¹⁶ Maphoo me mamotokolo mokolo ñwaa mosambisa Nwaphongo na nzela ya Yesu Klisto, mobesi munso ñwa bato ñwaa bombama, bowawo Simo Elaa ekyeimole nga.

Bayuda na miþeko ma Mose

¹⁷ Kasi bo we oookbangye bée Moyuda, ootemi nde o mobeko na ookyesi lolendo le oka Nwaphongo we,

¹⁸ koeþe maphoo mazingye yo, na mobeko ñwa eteya iyolo maphoo maala.

¹⁹ Koumunya iba moteye ñwa bato baapholo miyo nzela, tala pho ya bato baali o enzombi,

²⁰ moteye ñwa bato bate baebé ekpele na moteye ñwa bato baate bali na ngambo, pho koanole obokye nanzela ya mobeko, oli na phaakolo boefakyé na ná maphoo ma phé.

²¹ Ee bolaa! Iwe okoteya nwébi, tomiteya we mampenza! Koteya obokye bato saiba, emba iwe koibe!

²² Kokatele bato ikyela baphemba, emba iwe kokyele baphemba! Toozinge yébikyéko, kasi koibe mbolo ili o makoko ma fe!

²³ Kokyele lolendo la we o mibeko, kasi tookumole Nwaphongo waate waakumole we mina mibeko!

²⁴ Pho, nde bo wakoma bée obokye: «Nkombo ya Nwaphongo etolami pho ya bée onte ya bapakano.»

²⁵ Tewali ziko, ibele sili na ntina bo kokyelele mibeko, kasi bo tokumole mibeko, na ibele sa we, oli nde moto oli mungboto.

²⁶ Kasi bo moto oli mungboto kaku-mole ikyiwo mibeko, bomungboto phe ete bafokye ndokolo ibele?

²⁷ Emba yo otoika bélé o nzoto, bo kakokya mibeko, amoesambisa; iwe ooli na buku pha mibeko na owa bélé fe, kasi tookumole mina mibeko.

²⁸ Pho tel i maphoo mawenene maakyele obokye moto ali Moyuda, naa mbasi ikyiwenene o nzoto ikyikeye ibele,

²⁹ kasi eli nde maphoo mabombama maakyele obokye moto ali Moyuda, emba ibele eli nde sa motema, siute na Bolobo, kasi sa buku phe. Owaakolo Moyuda mona kazwe ngambo ye oka Nwaphongo, kasi oka bato phe.

3

¹ Ntina ya iba Moyuda eli iye? Ntina ya ibele eli iye?

² Ntina eli enene pho ya bato baso! Emba phanza oka bato baaphekye Nwaphongo mambunu me.

³ Kasi tomowó bo? Bo bakyi babaka sakokya yasengyelaka bée ikyela, bofe pha bée phamokyela obokye Nwaphongo sakula kokya yaa lakaka yo?

⁴ Phee! Nwaphongo asengyesi iebana obokye ali moto wa maphoo maa phé; nabo moto munso ali moto wa bœole, bowakomama we obokye: «Esengyesi obokye oebane moto wa bosembo onte ya maloba ma we, emba olongye imbele saamoesambisa fe.»

⁵ Kasi bo izanga bosembo sa banga siweninya bosembo pha Nwaphongo, tomowó bo? Nwaphongo kazangye

bosembo waalowande yo na kabu ye? Nawo ndengye ekyemunya bato.

⁶ Phee! Pho boeli bomo, Nwaphongo amosambisa mokyisi ndengye'ye?

⁷ Kasi bo bœole pha banga boweninya bosembo pha Nwaphongo, na pho ya nkyemó ye, pho ya'ye nga, nakule kangyema ndokolo moto wa masumu?

⁸ Emba, pho ya'ye tolokyele bœbe pho bœlaa boyee, bookokyeminvœle bato ba bœole baayoko? Bato me bakokyí na etumbu!

Moto molaa o boo pha Nwaphongo tali

⁹ Ka bo? Tokuli ba, banga Bayuda na bokonzi mi bœbi? Na ñwana bokyikyi phe! Pho toumbo loteya obokye: 'Banga baso, Bayuda na baate bali Bayuda, toli banga baso o se ya bokonzi pha masumu.

¹⁰ Eli nde bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye:

«Moto molaa tali, na monomo phee,

¹¹ moto okososolo tali, na monomo taalukye Nwaphongo.

¹² Bato baso tebakuli benga nzela elaa, bée basa babunza, na monomo taakyele folaa, na monomo phee.

¹³ Noko ya bée ili ndokolo ilita siili munoko pha,

na lolee la fe, bakate bœole, ngyengyi ya nzoo eli o bifa ba fe.

¹⁴ Noko ya bée yatonda na bitoo na ná maloba maa bololo.

¹⁵ Makolo ma bée makye mizele o ikye boma moto.

¹⁶ Ioto na ngongo ili o manzela maatambule fe,

¹⁷ emba nzela ya boso, bée tebaeyebé.

¹⁸ Tebali na boilakye pha Nwaphongo o miyo ma fe.»

¹⁹ Kasi toebe obokye iso ikyiwo mobeko, kaiwo na bato baso baali o se ya mobeko, pho moto satakola munoko pho ya isamba, emba munse munso moebane mofe o miyo ma Nwaphongo.

²⁰ Kyeka pho ya'ye moto na monomo eta fe mola o boo phe pho ya bitoma ba mobeko, pho mobeko kateya bato nde obokye bakyesi masumu.

Bosembo bozwame na nzela ya ianola

²¹ Kasi, uñwanja eye, na nzela ya mobeko phe, bosembo pha Nwaphongo phaa miteya, mobeko na baimosi bawo pho ye.

²² Nwaphongo kabuya bato, bato ba bosembo o miyo me na nzela ya ianola sa bée oka Yesu Klisto. Kakyle babona pho ya bato baso baanole, pho tewali bokyese.

²³ Pho bato baso bakyesi masumu, emba baimasi nkyemó ya Nwaphongo.

²⁴ Kasi Nwaphongo na ngolu ye, ababuya bato ba bosembo o miyo me nde pha, kakyele babona na nzela ya Yesu Klisto oko baikole o masumu.

²⁵ Nwaphongo amoambya mbeka, pho obokye awe pho ya banga, pho malongo me mamanya masumu ma banga, nzela me Nwaphongo aeyingola pho ya bato baanole Yesu Klisto. Kakyele babona pho ya iweninya obokye ali na bosembo. Masumu maakyeleka bato phanza, Nwaphongo akyelaka ndokolo taikaka mawene,

²⁶ imbele saabaka yo na motema moanda. Kateya bosembo phe imbele sa lolø, pho abe na bosembo, ambe na ibuya bato baanole Yesu bato ba bosembo.

²⁷ Oli wango babona, ekpele yonoyø eekokyì na banga imitata eli? Phee, teli. O nkombo ya'ye? Ya bitoma? Phe, kasi o nkombo ya ianola.

²⁸ Pho toebe obokye bato babutwe bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo nde na ianola; kasi pho ya bitoma ba bée koongye mobeko phe.

²⁹ Naa obokye, Nwaphongo akokyì iħaa nde Nwaphongo wa Bayuda? Tali na Nwaphongo wa bapakanò? Eli bomo, ali na Nwaphongo wa bapakanò,

³⁰ Pho Nwaphongo ali nde yo mənəmə owa mobuya bato ba bosembo bato baabele bée na baate baika bée bèle pho ya ianola.

³¹ Kyelukye iwoo obokye na ianola məna tomanya ngambo eli na mobeko? Phe, məna tokule nde phe mobeko eyaakolo ngambo ya iŋwango.

4

Ndakyisa ya Abalayama

¹ Emba tomowo fo pho ya Abalayama nkoko wa banga? Lokola moto, azwaka iye?

² Bo Abalayama abutwaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma bée, akokyì imitata. Kasi oħħoo pha Nwaphongo phe!

³ Pho buku bowo bo? Abalayama aħħaka na ianola oka iħwa Nwaphongo, emba bamotanga moto wa bosembo.

⁴ Nzuka pho ya moto okokyele bitoma, ipħudi se tesitangyeme ndokolo ngolu, kasi ndokolo mħano.

⁵ Kasi pho ya moto otokyele bitoma kasi kaanole moto okobuya moto mobe moto wa bosembo, Nwaphongo kakyeke ianola se, kaambe mobuya moto wa bosembo.

⁶ Yango məna Davidi kakumisa ħoola pha moto okobuya Nwaphongo moto wa bosembo sakyeka bitoma bée.

⁷ Nkonzø eli na bato balimbise bée bobe pha bée ná masumu ma bée.

⁸ Nkonzø eli na moto owa Nwaphongo taakyeke isumu se.

⁹ Bola boowø bée babona boli nde pho ya baabele na baabele, ndee na pho ya bate baika bée bèle me? Pho towu obokye ianola sa Abalayama samobuya moto wa bosembo.

¹⁰ Wango wakylelama imbele iye? O foo nde o sima ya ibele se? Teli sima, kasi phanza!

¹¹ Emba ibele simophe elembo ya bosembo pha zwa yo na nzela ya iamola, wataaka ba yo sa bobeleye. Yango məna abutwaka na angó wa bato baso batebaika bèle bée baanola, pho ya obokye na bée babutwe bato ba bosembo.

¹² Ali na angó wa baabele bée, na baso bali o ingomba sa bato baabele nde bobezi phe, kasi na baatambule o matambe ma ianola sa angó wa banga Abalayama, oħħoo pha obokye bħamobele.

Mbunu ya Nwaphongo eya zwa banga na nzela ya ianola

¹³ Pho, teeli pho ya mobeko, kasi pho ya bosembo pha ianola, mbunu eya izwa mokyisi ndokolo ilaka sikabi bée, ya lakylelamaka na Abalayama na ná bana bée.

¹⁴ Bo baakumole mobeko babe mandomi, ianola nde tesikuli ba na ntina na mbunu ya Nwaphongo nde teekuli baa na eilele.

¹⁵ Pho mobeko kabote yoo. Elele eteli na mobeko, tewali omɔ na lowoo la itiyola mobeko.

¹⁶ Na ianola tobutwe mandomi, pho yango ebe obokye na ngolu na obokye mbunu eikale na ntina pho ya bankoko ba Abalayama, yango sabà nde pho ya bée ħamitangye baa mobeko, kasi na pho ya ħamitangye ba ianola sa Abalayama, angó wa banga baso.

¹⁷ Pho wakomama obokye: «Naebuyee angó wa bato baikye.» Ali angó wa banga o foo pha owa anola yo, Nwaphongo oookakole bawé na ookotokolo o mokyisi itelli.

¹⁸ Na ilemela sa saphembe, «aanola emba amba butwa angó wa bato baikye», fo wa wō Nwaphongo obokye: «Bankonko ba we bamoba fofo.»

¹⁹ Na bokyekakye nzoto ye, aħħaka phenephe na mambula munkama kasi taika phembe o ianola - Naħo awenekye obokye yo na iħwajwas i we Sala bħakotoo babutoo phene phe na iħwaa.

²⁰ O foo pha mbunu ya Nwaphongo, taika ika ziko, kasi azwaka bokusi na ianola emba amba phe Nwaphongo nkyem.

²¹ Abaka na ianola obokye Nwaphongo ali na mwiya ḥwa ikokya yaalakyela yo.

²² Yango mēna Nwaphongo atanga Abalayama o molōngō ḥwa bato ba bosembo, pho ya ianola se.

²³ Nzuka tewaikaka komama babona pho ye mampenza obokye: «Yango mēna bamotanga o molongō ḥwa bato ba bosembo».

²⁴ Kasi na pho ya banga me baanola, pho toanole oka moto owa kundwa onte ya bawé, Nkolo Yesu.

²⁵ Bamokaba o iwa pho ya bobe pha banga, amba kundwa pho ya ilobuya na banga bato ba bosembo.

5

Bose boli onte ya banga na Nwaphongo

¹ Yango mēna, toli bato ba bosembo pho ya ianola sa banga, toli bose na Nwaphongo pho ya Nkolo wa banga Yesu Klismo.

² Na nzela ye, na ianola, balaonosi izwa ngolu ya Nwaphongo ekyekyele obokye tomitate na molemo ḥwa nkyemō ya Nwaphongo.

³ Na koleka, tomitate na o mampasi, pho toebe obokye mpasi kabote ilendendala,

⁴ ilendendala kabote iititala simekyi bē, iititala simekyi bē sibote molemo.

⁵ Emba molemo taakate, pho Bolébó Bosantu phaalophékue bē, anyangola lozingo la Nwaphongo o mandondo ma banga.

⁶ Phelé, wataka ba banga naino sa bokusi, Klismo, o imbele sameka bē, awa pho ya bato bawé.

⁷ Eli nkamba obokye baanole iwa pho ya moto molaa. Moto akoyi ikoka izwa bokusi pha iwa pho ya moto molaa.

⁸ Kasi Nwaphongo kateya lozingo le oka banga na boso: Klismo awa pho ya banga, mēna totaḥa naino bato ba masumu.

⁹ Emba oobuto banga unjwanja eye bato ba bosembo pho ya malongo me, tomobika ne o kabu ya Nwaphongo.

¹⁰ Pho bo ebe obokye wataka ba banga banguna ba Nwaphongo, tobóngyekue ne na iwa sa Nwana we, ka ombi bongya banga, tomobika na bómoo phe.

¹¹ Teli nde babona, waakule mitata banga oka Nwaphongo na nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klismo, na nzela ya ye, unjwanja eye, tozwe mabóngyé.

Adama na Klismo

¹² Isumu sanyolo o mokyisi na nzela ya moto mōnōmō, Adama, emba iwa na nzela ya isumu. Nde bómoo iwa siesi pho ya bato baso, pho bato baso bakyela isumu.

¹³ Pho, nōnō o mobeko, isumu sabaka o mokyisi emba na bo isumu tesaiakaka zwa etumbu wa tewaňaka mobeko.

¹⁴ Kasi uta oka Adama nōnō oka Mose iwa sabaka, na oka batebaikaka kyela isumu na itiyola mobeko ndengye yōnōyo na Adama owa ulana na owa moyo.

¹⁵ Kasi tewali bomo pho ya ikabo sa ngolu pho ya bobe. Pho, bo pho ya bobe pha moto mōnōmō bato baikye bawé, ka pho ya ngolu ya Nwaphongo, ngolu eelokyelesi yo na moto mōnōmō, Yesu Klismo, enyango na boikye mi bato boikye.

¹⁶ Emba teli bomo me pho ya ikabo bo pho isumu sa moto mōnōmō. Pho, pho ya isumu sa moto mōnōmō isamba sikambe o etumbu, kasi bobe boikye, ikabo sa ngolu sikambe o bosembo.

¹⁷ Pho bo pho ya moto mōnōmō, na nzela ya bobe pha moto mōnōmō iwa siesi, ka pho ya moto mōnōmō Yesu Klismo, bato baikye baamofa na bomo bamozwa ngolu na boikye na ikabo sa bosembo.

¹⁸ Yango mēna, ooli pho ya bobe pha moto mōnōmō bato baso bazwe etumbu, nde bomo me pho ya etoma ya bosembo ya moto mōnōmō, eli pho ya bato baso bosembo boo ambya bomo.

¹⁹ Nde pho ya obokye na izanga fotosi pha moto mōnōmō, bato baikye babutawaki bato bamasumu, nde bomo me na itosa sa moto mōnōmō bato babuto bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo.

²⁰ Mobeko moesi pho ya obokye bobe botonde. Elele eli masumu maikye, ngolu na yango etondi wamo.

²¹ Pho ya obokye bo oesi isumu pho ya iwa, nde bomo pho ya bosembo, ngolu eesi pho ya bomo pha bobele na nzela Yesu Klismo, Nkolo wa banga.

6

Iwa na bómoo oka Yesu Klismo

¹ Tomba wō bo? Toikale nde oikyela maasumu, pho ngolu ya Nwaphongo etonde?

² Tekokyи iiba bomo. Na isumu toli bawé, tomba kula bika na isumu ndengye'ye?

³ Na bēe kobungye obokye banga baso baabatisama na nkombo ya Yesu, tobatisama na iwa se?

⁴ Na batismi, na iwa se, tokundamaka ne, pho ya obokye bo wakundwa Klismo onte ya bawé na nkyemō ya Tata, na banga me nde bomo tobikye na bómoo pha sika.

⁵ Pho bo tutobo ne moto mōnōmō, toulaa ne o iwa se, tomba kula ulana ne me o ikundwa se.

⁶ Toebe na bolas: Mobesi ḥwa banga mookasi ḥwa bakama ne o ekulusu pho

ya obokye nzoto ya masumu imane pho banga sakula ba baombo ba masumu.

⁷ Pho moto oowe aikolami na masumu.

⁸ Bo towe molong'o na Klisto, toli na ianola obokye tomobika ne.

⁹ Pho toefie obokye: Waakundwa yo onte ya bawee, Klisto etakule waa. Iwaa tesikuli ba na bokonzi o ikolo se.

¹⁰ Pho na iwa, awe pho ya isumu mbala yonoy'o pho ya bofelle. Kasi na bomoo, ali na bomoo pho ya Nwaphongo.

¹¹ Yango mèna na bëës, omikpe obokye na isumu, oli bawee emba na Yesu Klisto, oli na bomoo pho ya Nwaphongo.

¹² Eli obokye isumu tesikuli ba na bokonzi mi nzoto ya bëës ikyi we pho ya ietomisa ianola maphowa mabe me.

¹³ Sakyelela binango ba nzoto ya bëës pho ya masumu ndokolo binjwanele ba maphoo mate mali na bosembo, kasi ndokolo bato baakundwa onte ya bawee, na binango ba nzoto ya bëës, ndokolo binjwanele ba bosembo, omiambya o etoma ya Nwaphongo.

¹⁴ Pho isumu etesikule ba na bokonzi o ikolo sa bëës, pho bëës tokuli ba o se ya mibeko, kasi o se ya ngolu.

Tokyelele bosembo

¹⁵ Emba kyelukfyi iwo bo? Tomokyela masumu pho tolokuli ba o se ya mibeko, kasi o se ya ngolu? Teli bomoo!

¹⁶ Toefie obokye wamiambya bëës oka moto ndokolo moombo pho ya imokumola, oli baombo ba oookumle bëës, naa ba isumu sikambe o iwa, naa ba itosa sikambe o bosembo.

¹⁷ Kasi Nwaphongo akumisame obokye, na bo phanza bëës wabaka baombo ba masumu, kasi unjwanja eye obuto itosa na motema monomo lolengye la mateya mazwara bëës.

¹⁸ Tokuli ba baombo ba masumu, obuto baombo ba bosembo.

¹⁹ Nakpe mowosi nwa bomoto phoo ya ewole pho ya boko pha nzoto. Phanza, wabaka ndokolo baombo ba maphoo mabe maatome itombelé Nwaphongo. Nde bomo unjwanja eye, omiambya mouwosi ndokolo baombo ba maphoo maalaa pho ya bomoo bosantu.

²⁰ Pho, waabaka bëës baombo ba masumu, maphoo ma bosembo temaikaka ekyeka.

²¹ Wamba zwa omo iye? Unjwanja eye, maphoo makyelaka bëës obuto komaokye sco, pho suka ya me eli iwa.

²² Kasi unjwanja eye, tokuli ba baombo ba masumu, obuto baombo ba Nwaphongo, wamokyela maphoo ma bosantu. Suka ya me eli bomoo pha bofelle.

²³ Pho iphuti sa isumu eli iwa. Kasi ikafo si ambya Nwaphongo pha, eli bomoo pha bofelle onte ya Yesu Klisto Nkolo wa banga.

7

Imana o boombo nwa mibeko

¹ Baande, bëës kobungye obokye nawo pho ya bato baefie mibeko obokye, mibeko mili na bokonzi o ikolo sa moto nde imbelé sitaa yo ba na bomoo?

² Yango mèna, njanjwasi wa bolonga ali o se ya mibeko ma lele we bo naino lele me ali na bomoo. Kasi bo lele awe, njanjwasi takuli ba o se ya mibeko ma lele me.

³ Emba bo moloo we ata ba na bomoo, bo akye ba na lele mosuu, mèna akyesi phemba. Kasi bo lele awe, takuli ba o se ya mibeko. Emba bo akye ba na lele mosuu, mèna taikyi kyela phemba.

⁴ Baande na nga, pho ya bëës eli nde bomoo me, wawaka pho ya mibeko, elele yonoy'o na Klisto, pho ya ibutwa bato ba mosuu, owa kundwa onte ya bawee, pho ya obokye tobotele Nwaphongo mbuma.

⁵ Pho waataka ba banga tofengye bitoma ba bomoto, maphowa mabe maatomisa mibeko makyelaka onte ya banga emba malotomaka o iwa.

⁶ Kasi unjwanja eye, tolokuli ba baombo ba mibeko, obakyi banga bawee ndokolo baloakya o boloako. Tokokyi ikyelea Nwaphongo na ndengye enyakune o se ya bokonzi pha Bolobo, kasi na ndengye ekasi phe, o se ya bokonzi pha mibeko miakoma bëës.

Mibeko na masumu

⁷ Tomoewole bo? Mibeko mili masumu? Phe! Kasi naebi masumu nde pho ya mibeko. Yango mèna sikoky ieba imengyela bo mibeko temiwo ko obokye: «We samengyla».

⁸ Kasi waateyaka mibeko obokye: Kyeka masumu, masumu mazwa nzela oka nga, mamba ntoma imengyela mbolo ndengye na ndengye. Bo mibeko temili, masumu temali na bokus.

⁹ Kalakala wataka ba nga saeba mibeko, nabaka na bomoo. Kasi wa soso lo nga mibeko, masumu mabandi ibutwa na bokus,

¹⁰ emba nga nali mowe. Nwaphongo ambya mibeko pho obokye miphe bato bomoo. Kasi nga mibeko mimbomi.

¹¹ Waoka nga mibeko, masumu mazwe nzela oka nga, ndondo ya nga enkose pho nakyele masumu, yango mèna masumu mambomi.

¹² Yango mèna, mibeko ma Mose mauta na Nwaphongo, mitindo ma mango mili misantu, mibeko me mili ma bosembo na maiilaa.

¹³ Emba yango kyelukye iwo obokye ekpele me elaa ya mboma? Phe, teli bomoo. Kasi eli nde masumu maamboma. Masumu me makpa ekpele elaa, maamba mboma na yango. Eli pho baebe obokye masumu mali phele masumu. Emba pho ya mibeko, masumu mawenee na bofe koleka.

Moto ali moombo wa masumu

¹⁴ Toebe obokye mibeko miute na Nwaphongo, kasi inga nali nde moto. Nabuto moombo iwa masumu.

¹⁵ Ikyikyele nga, siisoso. Pho sikyele ikyi zingye nga ikyela, kasi nakyele nde iteiizingye nga.

¹⁶ Bo siizingye ikyikyele nga, mena naanole obokye mibeko mili milaa.

¹⁷ Yango mena, bofe bokyele nga, teli nga oookobokyele, kasi eli nde masumu maali onte ya nga maabokyele.

¹⁸ Pho na ebe obokye ekpele elaa teli onte ya nga, nawo onte ya nga lokola moto. Nazinge ikyela folaa kasi siikokye ibokyle.

¹⁹ Yango mena, sikyele lowo lolaa loozingye nga ikyela. Kasi nakyele nde lowo lobe loozingye nga ikyela.

²⁰ Bo nakyele lootelozingye nga ikyela, mena kyelukye iwo obokye teli nga moto oookokyele bomoo, kasi eli nde masumu maali onte ya nga.

²¹ Emba nga nawene bofo: Bo nazinge ikyela bolaa, nawene obokye nakule kyele nde bofe.

²² Kyelukye iwo obokye o ndondo ya nga nasepele na mibeko ma Nwaphongo.

²³ Kasi nawene obokye o ndondo ya nga, wali mofeko mosuu mujuwane na mibeko ma Nwaphongo. Mofeko me onte ya nga mumbuya moombo iwa masumu.

²⁴ Moto wa ngongo boli nga! Owa mumanya o boombo pha nzoto ikyitome o iwaai yie nza?

²⁵ Nwaphongo akumisame na nzela ya Yesu Klisto Nkolo wa banga! Emba inga mampen na maumanya ma nga natosa mibeko ma Nwaphongo. Kasi nzoto ya nga ya bomoto kyizingye obokye nabengye masumu.

8

Bomoo boute na Bolobo pha Nwaphongo

¹ Emba ijwajwa eye, Nwaphongo etaingya bato baangana na Yesu Klisto.

² Pho mofeko iwa Bolobo moolophe bomoo pha phele na nzela ya Yesu Klisto moli mibanga, tolokuli ba baombo ba mofeko iwa masumu na iwa iwaai.

³ Mibeko na Mose temaikaka koka ilophé bomoo pho banga bato toli na boko.

Toloikaka koka itosa mibeko kasi loote-laikaka koka mibeko ikyela, Nwaphongo alokyela. Pho ya ilokyela, atoma Nwana we o mokyisi, abuto moto, aulanaka na banga bato ba masumu pho ya imanya masumu ma banga. Yango mena, Nwaphongo amba ingya Nwana we o elele ya banga pho taazingye masumu.

⁴ Nwaphongo akyela babona pho tozwe nzela ya ikyelela mibeko me, banga baatambule o nzela ya Bolobo kasi bate batambule o nzela ya nzoto.

⁵ Bato baabikye o nzela ya bomoto, baumunya nkolo iso nde maphoo masepelisa nzoto. Kasi bato baabikye o nzela ya Bolobo, bee baumunya nkolo iso nde ikyela maphoo maasepelisa Bolobo.

⁶ Bo toumunya nkolo iso nde maphoo maasepelisa nzoto, mena eli nzela ya iwaai. Kasi botoumunya nkolo iso nde maphoo maasepelisa Bolobo, tomozwa bomoo pha phele na boso.

⁷ Bato baumunya nkolo iso nde maphoo maasepelisa nzoto ya be, bali banguna ba Nwaphongo. Tebaabengye na mibeko ma Nwaphongo, tewali nzela obokye baamotosa.

⁸ Bato babikye o nzela ekyesepelisa nzoto, te bakokeyi isepelisa Nwaphongo.

⁹ Kasi be, toobikye o nzela ya maphoo maasepelisa nzoto. Kasi bee kobikye o nzela eyaka Bolobo pha Nwaphongo pho Bolobo me boli onte ya be. Bo moto tali na Bolobo pha Yesu Klisto onte ye, tali moto wa Yesu Klisto.

¹⁰ Bo Klisto ali onte ya be, na bo nzoto ya bee isengyesi iwa pho wakyela masumu, kasi Bolobo phe boephe bomoo, pho Nwaphongo aebuya bato ba bosembo o miyo me.

¹¹ Kasi bo Bolobo pha Nwaphongo owaakola Yesu Klisto o iwa ali phele o nte ya bee, emba nde ona Nwaphongo me amoakola nzoto ya bee o iwaai me na nzela ya mwiya iwa Bolobo phe boli onte ya be.

¹² Pho oli wango babona bande na nga, esengyesi obokye tobikye bokozingye Bolobo kasi bokozingye nzoto ya banga phe.

¹³ Bo obengyi nzela ya maphoo maasepelisa nzoto ya bee wa mowaa. Kasi boephe Bolobo nzela na mwiya nwe, wamole bofelle maphoo mafe makyele be, emba wamoba na bomoo.

¹⁴ Bato baso baakambame na Bolobo pha Nwaphongo bali bana ba Nwaphongo.

¹⁵ Pho Bolobo phaephe Nwaphongo teboebuya baombo, naa bokule ephe ibale. Kasi eli nde Bolobo Bosantu booebuya bana ba Nwaphongo, boolotome ibanga Nwaphongo obokye «Aba, Tata!»

¹⁶ Bolōbō me boloteya o mandondo ma banga obokye toli bana fa Nwaphongo.

¹⁷ Pho toli bana be, emba tomozwā mbolo isō indaa ikyi bombe yo pho ya banga. Tomoizwa molōngō na Yesu Klisto pho banga ne tonyōkomō elele yōnoyo. Embo na banga me tomozwā nkyemō elele yōnoyo ne.

Nkyemō ikyiloziya

¹⁸ Naebé obokye minyōkō miiwēne banga lōlō eye mili ndokolo ḥwana ekpele mokyikyi wa phaa. Temiikyi bufanaa na ḥwana bokiyi bōbo na nkyemō ya loteya Nwaphongo.

¹⁹ Bikpele bisō biakyela Nwaphongo biziya na phowa. Bizingye na boikye iwēne mokolo ḥwa moweninya Nwaphongo bana bēe nkyemō ya be.

²⁰ Pho bikpele bisō biakyela yo Nwaphongo te bikuli baa na ntina. Bikpele bye mampenza, te biikaka zinga bōmō. Eli nde Nwaphongo owazinga bōmō. Kasi nkōlo isō kalemele,

²¹ pho mokolo mōnōmō aamokandola na bikpele bisō biakyela yo. Bikpele me etebikule baa ndokolo baombo, etebikule phōlō, biamozwa nkyemō ndokolo bana fa Nwaphongo, biamozwa bōsōmō.

²² Toebe obokye nōnō lōlō bikpele bisō biakyela Nwaphongo bikiyimele. Bili na bōlōsi ndokolo ḥwārjwasi okosweya.

²³ Bolōsi me tebookye nde bikpele na bikpele. Na banga bawaa baphe Nwaphongo Bolōbō phanza na baamokula phe yo nkyemō, na banga tokyimele o mandondo ma banga me. Toziya na phowa iikye obokye Nwaphongo alobuya bana be, kielukye iwo obokye amanya nzoto ya banga o malosi.

²⁴ Nwaphongo alobikya kasi naino tolōweni maphōō masō, tolemele nkōlo isō obokye toomawē ne. Waamowēne banga na miyo maphōō malemelakyi banga, etelookule malemelaka pho mabuto ma banga. Moto ookolemele ekpele ekyewē yo nza?

²⁵ Kasi pho naino tolōweni ekpele ekyelemele banga, emba tokangye motema, toziya na phowa iikye.

²⁶ Nde bōmō, Bolōbō ne kaya losunga, banga bate bali na mwiya o nzela ya Nwaphongo. Pho tolōebe ibōndēle na bolaa. Kasi Bolōbō yo mampenza ka bōndēle Nwaphongo o elele ya banga, kanyingonele, koleka ndengye ekokyī iwo bato.

²⁷ Nwaphongo kaefē ili o mandondo ma bato. Embo kaefē na ikyiumunya Bolōbō me, pho Bolōbō kabōndēle o elele ya bato, kamobōndēle na ndengye ekyezingye yo.

²⁸ Toebe obokye o maphōō masō, Nwaphongo kakyele pho ya bolaa pha bato baamozingye, bato bawaa baabanga yo kokokana na ḥwango nwē.

²⁹ Pho bato baunva olo yo, aunva kana ibabuya ndokolo ḥwana we, obokye ḥwana we abe bola onte ya bana baikye.

³⁰ Baaolō unva olo Nwaphongo phanza, amba na babanga. Baabanga yo, ababuya na bato ba bōsembo, emba baabuya yo bato ba bōsembo, abaphe na nkyemō ye.

Lozingo lonene la Nwaphongo

³¹ Embo toombe kula wōo bo? Bo Nwaphongo ali mbale na banga, owaalotemele nza?

³² Embo Nwaphongo, yo otoika ima ḥwana we, amoambya obokye aya waa pho ya banga bāsō, emba takokyi ilophē na banga me iso molōngō ḥwana we?

³³ Owa mophunda bato fa olo Nwaphongo nza? Moto phe. Pho eli Nwaphongo owa babuya bato fa bōsembo.

³⁴ Okokyi ibaingya nza? Moto phe. Pho Yesu Klisto ali moto owa waa, aambakula haakundwa, ali o bōlōo pha Nwaphongo, kambe na bōndēle pho ya banga.

³⁵ Owaalokabola na lozingo la Yesu Klisto nza? Mampasi, minyōkō, bato baalonyōkōlō, manzala, bōbola, ikama, iwaai?

³⁶ Bowakoma bēe o buku pha Nwaphongo obokye: «Pho ya we Nwaphongo, imbēle sisō toli o ikama sa iwaai. O miyo ma bato tobuto ndokolo mampate makye bēe bōma.»

³⁷ Kasi tolōngye minyōkō miso mamina na mwiya ḥwa okolozingye.

³⁸ Pho nali na ianola obokye tewali ekpele eyaa lokabola na lozingo la Yesu Klisto: Ebe iwaai, ebe bōmō, ebe bānze, ebe malōbō, ebe maphōō maa lōlō eye, ebe maphōō maamoyaa, ebe isō iili na mwiya,

³⁹ ebe phēmbo yaa ikolo, ebe na phēmbo yaa o se, ebe isō yaakyelama, ekpele nōnō yōnoyo teekokyi ilokabola na lozingo la Nwaphongo laaweninya yo onte ya Yesu Klisto Nkolo wa banga.

9

Nwaphongo na bato fa Izalayele bāačēlō

¹ Maphōō mamowō nga mali maa phēlē, pho nali moto wa Klisto, sikosa. Bolōbō kanteyia obokye maphōō maawō nga mali maphele, na ndondo ya nga kyeanolē bōmō me.

² Nali na ngōngō boikye, imbēle sisō nali na bōlōsi o motema,

³ pho ya Bayuda bato fa ibota sa nga. Bebi na nga fa ibota sōnōsō. Bo nzela

ebakyi, nazingye obokye Nwaphongo anvambe, ambe nakabola na Yesu Klisto pha yabola pha bəbi na nga ba ibota sa nga.

⁴ Baali bana ba Isalayele, Nwaphongo abaočlo pha bəbe bana bəe, abateya nkyemoye, akyela na bəe basangola, abaphe mifeko, abateya nzela ya imobənde, abaikyela mambunu.

⁵ Baali bankoko ba Abalayama. Yesu Klisto ne wa butwa yo moto, ali wa ibota sa bəe. Kasi tebaika moanola. Yo, Klisto ne ali Nwaphongo, ali o ikolo sa maphoč maso. Tomokumbele pho ya bəbele. Ame.

⁶ Teli obokye Nwaphongo taika kyela yaalakaka yo. Alokyela na baakolo bana ba Isalayale. Na wə bo? Na wə ngakye bana bayoč tebalı baakolo bana ba Nwaphongo.

⁷ Abalayama abaka na bana bəkye, kasi bəe baso tebalı baakolo bana bəe bo wa wə Nwaphongo. Kalakala Nwaphongo amba wə na Abalayama yokye: «Baakolo bana ba we bamotəkolo oka bana ba Izake.»

⁸ Kyekukye iwo obokye: Onte ya bana baso ba Abalayama, bəe baso tebalı bana ba Nwaphongo. Nwaphongo kawo yokye baakolo bana bəe eli nde bəbota yo kokokana na mbunu eya ikyelaka yo Abalayama.

⁹ Mbunu eya moikyelaka Nwaphongo eli obokye: Waamokoka imbele simekyi nga, namokula yaa, Sala amofota ɻwana wa lele.

¹⁰ Teyaikaka ba nde Sala yo mampenza. Lebeka abaka ɻwanjwasi wa nkoko wa banga Izaka. Aekamaka zaa.*

¹¹⁻¹² Nwaphongo awəko ne yokye: «Mosi amoleka bəla.» Wa wə Nwaphongo bəbona tebaikaka kyela naa maphoč maala naa maphoč maabe, tebataka na botama. Nwaphongo akyela bəbona pho ya iteya obokye kakyele nde bozingye yo. Ka olo moto wə onte ya bato, tamoočlo pho ya maphoč maala makyele yo.

¹³ Nde bowakoma bəe o buku pha Nwaphongo obokye: «Iwaphongo awəko yokye nazinga Yakobo, naina Esau.»

¹⁴ Emba tomba wə bo? Tomowə obokye Nwaphongo taakyele maphoč na bosembo? Phe, teeli bəbona!

¹⁵ Amba wə na Mose yokye: «Bo nazingyi ikyela moto bəla, na bəkyela. Na bo nazingyi ooka moto ngongó, naamooka ngongó.»

¹⁶ Emba wa olo Nwaphongo moto, kamoočlo nde pho azingyi imokyela bəla, teeli pho moto azingyi, naa pho ya etoma ye.

¹⁷ Wakomama o buku pha Nwaphongo obokye Nwaphongo awəko pho ya Falo

yokye: «Naetzye mokonzi pho naweninya oka bato baso bokusi pha nga miwe na pho nkombo ya nga eokane o mokyisi mobimba.»

¹⁸ Yango məna, towene obokye Nwaphongo kakyele bolaa na moto oozyingyi yo. Moto oozyingyi Nwaphongo obokye abe sa motosa, Nwaphongo kakyele nde obokye abe samotosa ɻomoo.

Yoo na ngongó ya Nwaphongo

¹⁹ Naa moto mənəmə amowə na nga obokye: «Bo ebe babona, pho ya'ye Nwaphongo kaoya bato? Bato bəkyele ka nde ya baatoma yo mampenza?»

²⁰ Nwebi na nga, iwe moto okowə bəbona, oli nza obokye oikyele Nwaphongo ziko? Mbongo ekokyi iwo na owa ekyelela obokye: «Pho ya'ye onkyesi ndengye eye?»

²¹ Mokyesi ɻwa mambongo ali na bəkonzi pha ikyela ekpele ezingyi yo na manyete; nde na manyete me akokyi ikyela mbongo eya motuya na mbongo eteli na motuya. ²² Emba bo Nwaphongo azingaki iba ya mokyesi ɻwa mambongo, eli lowə la wə? Azingaka obokye bato baebe obokye ali na yoo, ali nana mwiya. Emba kakangye motema pho ya bato bəkyele yo yoo na baakokyi yo iboma.

²³ Kasi Nwaphongo azingaka obokye bato baebe obokye ali na nkyemə nzikye, kambe na kabela bato bazingye yo ikyela bolaa nkyemə me. Alofongya phanza obokye tozwe nkyemə me.

²⁴ Toli banga baso bato baa'banga Nwaphongo pho ya iba bato bəe. Taika olo nde oka Bayuda na Bayuda, abanga na bato basuu me.

²⁵ Nde bo wawə yo obuku pha Oze yokye: «Bato batebaikaka baa phanza bato banga, nababanga bato banga, na ibota satesaikaka nga zinga, nasibanga ibota saaločo nga zinga.»

²⁶ O elele eya woko nga na bəe obokye: «Toli bato banga», nde oena elele me, nga Nwaphongo ooli na ɻomoo, nababanga bana banga.»

²⁷ Ka pho ya bato ba Isalayele, moimosis Isaya awo pho ya bəe, aimola yokye: «Nafo bato ba Isalayele bəfaka bəkye ndokolo musengye o mokukulu ɻwa ebale, eba obokye baa'mobikya Nwaphongo tebalı bəkye.»

²⁸ Nkolo Nwaphongo etaas koko, amokyelya maphoč maso maawə yo o mokyisi.»

²⁹ Nde bowawəko ona Isaya phanza yokye: «Bo Nkolo Nwaphongo okokambe maphoč maso taikaka manya ndambo ya

ħana ħabanga, nde towee ndokolo bato ba Sodomo na Gomola.»

Yesu ali ndokolo ibanga siibakyitinya bato

³⁰ Embo tomowō bo? Towō obokye bato bate bali Bayuda bēs tebaikaka luka nzela ya ibutwa bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo. Kasi iñwarzwa eye bābuto bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo pho bāmoanosi.

³¹ Bayuda bēs balukaka mibeko pho famisongya obokye bābe bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo, yango mena bākāa o nzela.

³² Bakaa pho ya'ye? Pho baumunyaka obokye bāmoba bato bosembo na misala miaħakka bēs bākyele, kasi te bākaka onola Nwaphongo. Embo bāmba zuma o ibanga.

³³ Ibanga me eli Yesu Klisto, siiwo o buku pha Nwaphongo. O buku, Nwaphongo awo yokye: «Okyemela nakyesi ibanga sōnōsō o mokyisi ɻwa Siyona, bato bāmobakatana misango. Bato bāmokaa pho ya ibanga me. Kasi pho ya moto owa moanola ibanga me etesimophe sōcō.»

10

¹ Bande na nga, nazingye na boikye obokye bato bāngħa Bayuda bāyee pho Nwaphongo abābikya. Nabondelē Nwaphongo na boikye pho ya lowo me.

² Naebi obokye bāzīngye ibenga Nwaphongo phle, kasi tebāebe eya kolo nzela.

³ Pho tebaika sōsōlō nzela ekyebuya Nwaphongo na yango bato, bato ba bosembo o miyo me. Bāzīngaka ibenga nde nzela ya bēs mampenza. Yango mena bale nzela ekyebuya Nwaphongo na yango bato, bato ba bosembo o miyo me.

⁴ Nawo bābōna pho waaya Yesu Klisto, aya unva bokusi pha mibeko ma Mose, akyela bābōna pho bato baso ba moanole bābutwe bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo.

Moto munso okoanole Yesu Klisto amoebika

⁵ Mose akoma pho ya nzela ya ibutwa moto wa bosembo na mibeko, akoma yokye: «Moto ookotosa mibeko miso amozwa bomoo pha phle pho ya mibeko.»

⁶ Kasi nzela ekyebuya bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo pho bāmoanole, nzela me ekyese. O buku pha Nwaphongo bāwō pho ya nzela me obokye: «Samiwōle obokye: Owa mobaa oikolo nza?» (Kielukye iwō obokye owa mokyis bāngħa Klisto autē nza).

⁷ Samiwōle na obokye: «Owa munyōlo ose ya manyete onte ya bawé nza?» (Kielukye iwō obokye owamokyis bāngħa Klisto obokye atokolo nza).

⁸ Buku pha Nwaphongo bowo nde obokye: «Iloba sa Nwaphongo sili phenephe na we, tesili itakye na we, iloba me sili o munōko ɻwa we, sili na o ndondo ya we.» Iloba me eli nde sango siiteya bāngħa bato obokye bāsengħesi ianola Nwaphongo.

⁹ Bo kowz na munōko ɻwawé obokye Yesu ali Nkolo, na fo koanole o ndondo ya we obokye Nwaphongo amoakola o bawé, Nwaphongo amoebikya.

¹⁰ Bo toanosi Yesu phle tobutwe bato ba bosembo o miyo me. Bo towō na munōko obokye Yesu ali Nkolo, Nwaphongo aalobikya.

¹¹ Nde bo wakoma bēs o buku pha Nwaphongo obokye: «Bato baso bāmoanole eta bāphs soċċo.»

¹² Yango mena ebe moyuda, ebe baate bali Bayuda, bokye se teboli, Nkolo nde yo mōnomō ali Nkolo wa bato baso, kakyele bōlaa oka bato baso bāmoħondelē.

¹³ Eli bo wakoma bēs o buku pha Nwaphongo obokye: «Bato baso bāmoħondelē Nkolo bāmobika.»

¹⁴ Kasi bāmoħondelē ndengye'ye bo naino tebāmoanosi? Baamoanola ndengye'ye bo naino tebākyi Simo ye? Bāmooka simo ye ndengye'ye bo bato bābabaimola yango te bali?

¹⁵ Embo bābabaimola ndengye'ye bote bābatomi? Eli nde bowakoma bēs o buku pha Nwaphongo obokye: «Eye bōlaa, na matambe ma bato bāaya imola Simo Elaa!»

¹⁶ Kasi bato baso tebāika anola Simo Elaa me. Moimosi Isaya yo mampenza awo yokye: «Nkolo, owaanola Simo eyaimolaka bāngħa nza?»

¹⁷ Yango mena, ianola siute na ioka Simo, Simo me eli maloba ma Klisto.

¹⁸ Pho oli yango bābōna, natune motuna monomō, na wō ngakye: Bato ba Isalayele tebāika aoka Simo Elaa phle? Phe, bāyoka. Nde bo wakoma bēs obuku pha Nwaphongo obokye: Bato bākyem iloba sa Nwaphongo o mokyisi mobimba. «Nyesi ya bēs yooka mboka eso ebe na o bille bia itakye.»

¹⁹ Embo natune motuna mosuu ngakye: Bato ba Isalayele tebāika sōsōlō na bōlaa? Mose awo phanza yokye: Nwaphongo yokye: «Namokyela obokye wamokyela ekolo eteli na ngambo zuwa. Na mokyela obokye obie na yoo na ekolo ya bato bātēbali na malondo.»

²⁰ Sima me moimosi Isaya awo na iwō yokye: Nwaphongo kawō yokye: «Bato bātēbākaka bāa bandukye, bānzwee.

Namiwéninye na bato batebaikaka baa banzongye ekpele.»

²¹ Kasi pho ya bato ba Isalayele, Nwaphongo kawo na munoko nwé yokye: «Naelolesi bato banga maboko nzanga mobimba obokye baye, kasi bali na nzoto nkusi, tebaikyi anola ikyi wo nga.»

11

Nwaphongo taikyile bato ba Isalayele

¹ Emba nakule tuna motuna mosuu: Boli wango baabona, kyelukye iwo obokye Nwaphongo ale bato bée Isalayele? Phe, na mbala! Pho nga mampenza nali moto wa Isalayele. Nauta o ibota sa Benzame, ne abaka njwana wa Abalayama.

² Nwaphongo taika le bato bée baolo yo uta wakyela yo mokyisi pho baba bato bée. Koefé yaakoma bée o buku pha Nwaphongo pho ya Eliya. Eliya amilelaka na Isalayele o boo pha Nwaphongo. Awoko yokye:

³ «Nkolo, bato baba baomba baimosi ba we, banyangola bilele bietumbele bée mambeke. Naikasi nde nga mampenza okoebyenge, balukye imboma me.»

⁴ Kasi Nwaphongo amobuyisa bo? Awo ne yokye: «Phe, toli we mampenza. Na bomba pho ya nga bato nkoto sambo bambangye nkolo iso. Bo tebaikyi sambela ekyeko ya Baala.»

⁵ Pho ya banga lolo eli nde bomo, wali nde ndambo ya bato baolo Nwaphongo pho ye na ngolu ye onte ya bato ba Isalayele.

⁶ Pho Nwaphongo abaoalo na ngolu ye emba kyelukye iwo obokye taika baolo pho ya bitoma biikyele bée. Bo baomba phe, emba ngolu ye nde tekuli ba eyaakolo ngolu.

⁷ Kyelukye iwo bo? Kyelukye iwo obokye bato ba Isalayele tebaika zwa ekyelukye bée, ndambo ya bato baoloko Nwaphongo onte ya bée, bée baezwa. Kasi pho ya baayoko, babutwaka na nzoto nkusi.

⁸ Eli nde bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Iwaphongo ababuye bibibusi, azifi miyo ma bée, aundi na matoo ma bée, nono lolo bali nde baomba.»

⁹ Na Davidi awo bofo: «Biseléko ba bée biebisa ndokolo izengye siibise nyama. Baaka, Nwaphongo abaphe etumbu ekokyti na bée.»

¹⁰ Miyo ma bée mapholo pho bée sakula wene, bazuwyne nkolo iso nde maphoo pho banyiße.»

¹¹ Emba nakule tuna motuna mosuu ngakye: Waazuma Bayuda ibaku, baka bōbélé? Phe, na mbala! Kasi

eli nde pho ya obokye bakyela masumu, Nwaphongo abikye bato basuu. Nwaphongo akyela baabona pho Bayuda baokyele bato baayoko zuwa.

¹² Waakyela bato ba Isalayele masumu, Nwaphongo akyela bolaa na bato basoo ba mokyisi. Pho ya ikaa sa bayuda o boo pha Nwaphongo, bato basuu bazwe bolaa o maboko ma Nwaphongo. Bo Nwaphongo kakyele bato basuu bolaa imbele sitesimotosa Bayuda, bolaa phamba bakyela yo pha moba ndengye'ye waamba mobutwela Bayuda basoo?

Bato baate bali Bayuda bamobika

¹³ Inwanja eye na wo na bée bato bali Bayuda. Nali toma wa Nwaphongo owa etomela yo bée bato bate bali Bayuda. Yango mēna, nasepele na etoma eyampe yo.

¹⁴ Nazingye obokye bato banga Bayuda bawené baabona pho bayoko baokye zuwa, bayee pho Nwaphongo ababikya o nzela ya etoma ya nga.

¹⁵ Pho, waale Nwaphongo Bayuda, akyela mabongye na bato basuu ba mokyisi. Wamoña boo bo akuli baanola? Ya moba ndokolo bawe bakundo.

¹⁶ Bo moto aphe Nwaphongo mbuma ya ebandele ya inzabi se kyelukye iwo obokye mbuma iso ya inzabi ili ye me. Bo moto amophe munkanga ḥwa ḥwete, emba na bitakyi bili nde bée me.

¹⁷ Isalayele eli ndokolo ḥwete ḥwa olive ḥwa tena Nwaphongo ndambo ya bitakyi, o elele ya bitakyi me, aesi ya ebanza, iwe otoli moyuda, ndokolo etakyi ya ḥwete ḥwa olive eya ngonda. Mapħoo maala maabaka Bayuda bazwe, inwanja eye bée komazwe me, ndokolo bitakyi biizwe bokusi uta na ḥwete.

¹⁸ Yango mēna satiyola bali ndokolo bitakyi batanya. Komitate pho ya'ye? Oli nde bitakyi phaa, bokusi pha bitakyi boute nde na nkanga, bokusi pha nkanga teboute na bitakyi.

¹⁹ Naa mononq onte ya bée amowq yokye: «Iwaphongo amanya bitakyi biijoko pho ambanza o elele me.»

²⁰ Eli phele, Nwaphongo abimanya pho tebaika moanola. Ka pho ya we, aephe elele pho komoanole. Sa baa na lolendo, kasi baa nde na ilota Nwaphongo.

²¹ Pho, bo Nwaphongo ale Bayuda baabaka ndokolo bitakyi bia phele, koumunya obokye etaewiinya me bo tomoasi, iwe o wa banza yo bōbanze wawana.

²² Okyemela boli Nwaphongo molaa naa okophé yo bitumbu me. Kaphe etumbu bato baaka inzela ye, kasi oka ya we ali

molaa bo oli oikyela maphoo mamosepelisa. Bo phe amoemanya me.

²³ Bayuda babana, bote baikasi o iba saanola sa be, Nwaphongo ababuya o billele ba be, pho ali na bokonzi pha ibabuya.

²⁴ Bo toli Bayuda, oli ndokolo bitakyi ba nwete nwa ngonda biteni be, bakyé bibanza o nwete moli o ingambi. Bo Nwaphongo akoky ikyela lowo lokusi babona, embi ba iye obokye abuya Bayuda o elele eya bamanyaka yo, beé baali ndokolo bakolo bitakyi.

Bayuda bamobongola mandondo

²⁵ Bebi na nga, nazingye obokye beé o ssosolo sekyle eye, pho beé sabaa na lolendo. Eli obokye ndambo ya bato ba Isalayele tebazinzye ianola Nwaphongo, yango mena, kasi bamo bongwana. Esengyesi obokye bato baso bate bali Bayuda baalo Nwaphongo baanole, emba bato ba Isalayele bamba bongwana.

²⁶ Emba Nwaphongo amobikya bato baso ba Isalayele bo wa koma beé o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto owa moyo kandola bato amouta o Siyona. Amumanya masumu ma bato baso baali bana ba Yakobo.

²⁷ Nwaphongo kawo yokye: Eye eli sangola eya mokyela nga na be, wa mumanya nga masumu ma be.»

²⁸ Bayuda bale Simo Elaa, emba babuto banguna ba Nwaphongo. Eli babona pho beé bate bali Bayuda onyo omo. Kasi mbala eyoko Nwaphongo añaalo pho baabe bato be, kambe na bazinga pho alakylaka bankoko ba beé babona.

²⁹ Bo Nwaphongo abangyi moto ambi na mophes mbolo, wa ikale nde babona, pho Nwaphongo taabongole maumunya me.

³⁰ Beé baate bali Bayuda, kalakala toika tosa Nwaphongo. Kasi unjwanja eye Nwaphongo aeyokyese ngongo pho Bayuda tebaikyi motosa.

³¹ Pho ya beé, ya mobaa nde bomo me. Unjwanja eye tebamotosa emba Nwaphongo kakyle nde bolaa oka be. Kasi eli babona pha ya obokye na beé me babongole ntema na obokye Nwaphongo abaikyele ngongo.

³² Emba Nwaphongo ale bato baso obokye bale imotosa. Akyela babona pho akyele bato baso ngongo.

Ngambo ya Nwaphongo elekyi bonene

³³ Phelé ndondo elaa ya Nwaphongo elekyi! Ali na zebi, kaefé maphoo maso! Ikyiumunya yo o ndondo ye moto takokyi illimbola! Moto takokyi isosolo nzela ye!

³⁴ Nde bo wakoma beé o buku pha Nwaphongo obokye: «Okoebé

maumunya ma Nkolo Nwaphongo nza? Ookoky imophe toli nza?

³⁵ Wali moto owa mokabeli ekpele pho ya obokye Nwaphongo ali na mbongo ye?»

³⁶ Eli phelé, tewali moto, pho eli nde yo moto owa kyela bikpele biso, yo moto okobilanza, mbolo iso ili omo pho ye. Ebonygi tomokumole nkolo iso. Am!

12

Mofesi nwa moto wa etoma wa Nwaphongo

¹ Pho eli babona bande na nga, na ebondi, pho Nwaphongo alookyesi ngongo ikye. Ambya nzoto ya beé iso oka ye, pho obo na bomo, omambya ndokolo nyama eya forma beé pho ya ikabila Nwaphongo. Ba mouwosi pho ye, pho ya imosepelisa. Mena eli laakolo losambo lookokyti beé imosembela.

² Sa benga mofesi nwa bato ba mokyisi. Le obokye Nwaphongo abongole mandondo ma beé, pho obutwe bato ba mofesi moonyakune. Emba wamoeba maphoo mazingye Nwaphongo. Kyelukye iwo obokye: Maphoo maala, maphoo mamosepelisa, na maphoo malongobana.

³ Pho ya ikabo saphe Nwaphongo na ngolu ye, nawo na monomo na monomo onte ya beé ngakye: Sa mitata, kasi omiebe nde na bolaa ndengye eli beé phelé, kyeka ndengye ya ianola sa we bo owaephé Nwaphongo.

⁴ Nzoto ya moto ili yoncocy kasi ili na binango bikye. Enango yoncocy na yoncocy eli na etoma eekyeesee.

⁵ Na pho ya banga wali nde bomo me. Toli baikye kasi toli nde monomo onte ya Yesu Klisto. Totongana na moto monomo nde bo watongana binango ba nzoto o nzoto ya moto.

⁶ Nwaphongo aolphé makabo ma Bolébo makyesene, nde bo wazinga yo ilophe mango. Emba, monomo na monomo akyelele makabo me. Bo Nwaphongo aephé ikabo sa iimolaka maphoo me, imola bo koebe we obokye Nwaphongo aephé ikabo.

⁷ Bo Nwaphongo aephé ikabo sa ikyelela bato, obakyelele bookoky. Bo Nwaphongo aephé ikabo sa iteya bato, obateya nde bomo.

⁸ Bo Nwaphongo aephé ikabo sa ilenzaka bato, obalenzakye nde bomo. Bo Nwaphongo aephé ikabo sa ikabila babola, obakabele nde bomo na ndondo yoncocy. Bo Nwaphongo aephé ikabo sa ikamba bebi, kyela etoma me na bolaa. Bo Nwaphongo aephé ikabo sa ikyelaka bebi bolaa, obakyelele na nkyisa.

⁹ Zinga bëbi na ndondo yonoye, sa bazinga nde na munoko. Iina maphoo maabe. Zinga maphoo maala.

¹⁰ Zinga bëbi na bëe bëaklisto, eba obokye bëe bato oli bana ba nyango monomo. Tosanaka bëe na bëe.

¹¹ Omiambya o etoma, sa ba bato ba bokco. Omiambya mouwosi o etoma ya Nkolo.

¹² Kolemele yalakyela Nwaphongo. Emba baa na nkyisa. Ititala o minyoko, bëondèle Nwaphongo imbele sisò.

¹³ Kaba mbolo ya bëe oka baanosi ba Nwaphongo baakyeleri. Yamba na bolaa bato baaye oka bëe.

¹⁴ Onga Nwaphongo apambole bato baenyokölo, sa moonga obokye abakyele bobe.

¹⁵ Sepela na baasepele, lela na baalele.

¹⁶ Ba na booka we na bëbi na we. Sa baa na lolendo, kyela etoma eso na bo ebe na ngambo ekyikyi. Saumunya obokye oli bato baa zebi.

¹⁷ Bo moto monomo aekyesi bobe, sa mobuyisa bobe, kasi we luka nde nzela ya ikyela maphoo maakoky obokye bato baso baanole obokye iwé kokyele bolaa.

¹⁸ Bo wakoky, emba bo eeli nde pho ya we, luka obokye obee na bose na bato baso.

¹⁹ Bëe bato bazingye nga, sabuyisa bato bobe, kasi le obokye yoo ya Nwaphongo ekyele etoma ya yango, pho bëakoma o buku pha Nwaphongo obokye: «Nkolo Nwaphongo yokye: Moambelesi eli nde nga! Lowo lobé loekyesi nwébi, nde nga moto owaamobuyisa bobe.»

²⁰ Kasi iloba sa Nwaphongo siwo na obokye: «Bo monguna ñwa we ali na nzala, omophe ñwana ekpele wa izaa. Bo ali na phowa ya maa, omophe maa mainywa. Bo okyesi babona soó ya moakya amba na bëongye mofesi nwé.»

²¹ Samilee obokye bobe boelekye, kasi leka bobe na ikyela bolaa.

13

Itosa bakonzi ba baloo

¹ Moto munso atosa bakonzi ba baloo pho bokonzi boso boute na Nwaphongo; Emba makonzi maalii, eli Nwaphongo moto owamateye.

² Emba moto ookotemelé bëakonzi, katemelé maphoo molongo ñwaabongya Nwaphongo. Bato bëakyele babona ñamibangyele etumbu.

³ Bato bëakyele bolaa tebali na inganga sa bakonzi, kasi nde bato bëakyele bobe ñamoba na inganga. Bo tozingye ibaa na inganga sa bakonzi, kyela bolaa pho ñaekumisa.

⁴ Eli babona pho bali bato ba etoma ya Nwaphongo, bazingye iesunga o ikyela bolaa. Bo okyesi bobe, ba na inganga na bëe pho bokusi phaaßaphe Nwaphongo taaboambya boambisa. Bali bato ba etoma ya Nwaphongo pho ya iteya yaaka Nwaphongo na iphe bato bëakyele bobe etumbu.

⁵ Pho eli babona, osengyesi itosa bëakonzi. Teli nde pho bëamoephe etumbu bo tobatose. Obatosa nde pho koebe o mandondo ma bëe obokye eli nzela elaa.

⁶ Pho ya ntina me, yango mena, kophute mputi, pho Nwaphongo ateyé bato bëaphutisa obokye etoma me ebe na bolaa.

⁷ Phuta oka moto na moto isengyesi we iphuta oka ye. Phuta mputi oka bëaphutisa, phutela mbolo ya we oka bato bëaphutisa. Tosa na bolaa bato basengyesi we itosa.

Tozinganakte

⁸ Sa baa na mbongo na moto, boteebe nde mbongo ya izingana onte ya bëe. Moto okozingye bëbi atose mibeko ma Nwaphongo miso.

⁹ Nwaphongo awo na banga yokye: We sakyela baphemba, we saboma bato, we saiba, we samengyla mbolo ya bato. Mibeko mimi na miyyoko mili miso onte ya mibeko monomo moowé obokye: Zinga bëbi na we bookomizingye we mampenza.

¹⁰ Moto oookozingye nwébi ne etaamokyele bobe. Emba bokozingye bëbi na we mena otose mibeko miso.

Imbele sa iumwa sikoky

¹¹ Kyela bokusi pho oebe imbele sili banga. Uñwanwa eye eli imbele siisengyesi bëe iumwa. Imbele sa Nwaphongo sa iya lobikya sikomi phenephe. Takuli baa itakey ndokolo o imbele sa tataka banga ianola Yesu Klisto.

¹² Enzombi kyelukye naiunva, bunya ñobengye na iyé. To le misala ma enzombi. Tokpe binjwanele biamokyelela banga waamoo.

¹³ To be na mofesi molaa ndokolo bato batambule na moo. Banga salanga maleku, banga sakyela fondumba, banga sakyela maphoo maa soó ndengye na ndengye, banga saoka maoka na saokyela bëbi zuwa.

¹⁴ Omilasa na iso ikyilophe Nkolo Yesu Klisto. Sakula milie o maumunya maabe pho ya isepelisa phowa ya nzoto ya bëe.

14

Sa sambisa nwébi

¹ Yamba na bolaa bato bate bali naino na bokusi o nzela ya ianola Nwaphongo. Kasi

saika na bée miko o mapħoċċa ma umunya
bée o mandondo ma bée.

³ Ookoze ntoma iso, yo satiyola nwebi ootoze ntoma iiyoko. Ebe ootoze ntoma iso, yo sawole ookoze ntoma iso na bobeph o Nwaphongo, yo amovamba.

⁴ Iwe oli nza okowole na bofe moto wa etoma wa moto? Bo akyesi bofe naa bo akyesi bolaa, ekyekyi nde mokonzi nwe. Amokyela bolaa pho Nkolo akokyimobanacha pho yo sakaa.

⁵ Bato bakyi baumunya obokye mokolo muna molekye nkolo iyoko o miyo ma Nwaphongo, kasi bato baayoko ban umunya nde obokye nkolo iso ili nde ndengye yeyo. Moto na moto ambe nde eba na folaa ikyiumunya vo o ndondo ve.

6 Moto okounymuna obokye mokołò monomò molekye nkòlo iiyoko, kaumunyababona phò akumisa Nkolo Yesu. Moto okoze ntoma isò kazingye ne ikumisa Nkolo phò kaphe Nwaphongo melesi phò ya ntoma ikyi ze yo. Moto okole izaa ntoma iyyoko, kakyle bañona phò ya ikumisa Nkolo me, kaphe Nwaphongo melesi me phò ya ikyi ze yo.

7 Moto na mōnōmō onto ya bang, tali mokonzi ḥwa nzoto ye o mokyisi, na moto na mōnōmō eta we boozingyi yo.

⁸ Waatabaa banga na bomoo, toli na phango pho ya ikyela etoma ya Nkolo. Waawe banga, towé pho ya ikyela etoma me. Emba bo tobee naa na bomoo, naa bo towé, banga baso toli nde bato ba Nkolo Yesu Klisto.

⁹ pho Yesu Klisto awaa amba na kundwa o bawee pho abe Nkolo wa bato, baali na coombo na wa bato baawa me.

¹⁰ Ka we, pho ya'ye kosambisa nwəbi na we? Ka we, pho ya'ye kotiyole nwəbi na we? Banga basa tomokyende o boo pha Nwaphongo pho alosambisa.

11 Nde bokwoma bée o o buku pha Nwaphongo obokye: «Inga, Nkolo ooli na bomoé, nawa phele ngakye: Mañgongo maso mamunkusalela, noko iso yamokumola nkymea ya Nwaphongo.»

12 Embo mēna kyelukye iwi obokye mōnōmō na mōnōmō amoimola yakyela yo. Amoloimola o boo pha Nwaphongo na munōkō nwes mampenza.

Sa baa ibaku phɔ ya nwəbi

¹³ Emba to le isambisa bəbi. Kpa nde mokano obokye otobé ibaku phɔ ya nwəbi phɔ akyele isumu.

¹⁴ Pho naangana na Nkolo Yesu, naebe na bolaa obokye tewali ntoma ili na ekyila, kasi fo moto aumunye obokye ntoma iyoko ili na ekyila ya sa izaa, pho ye ntoma meili nde na ekyila phele.

15 Embo bo we koize, wamoweninya nwébi ndondo bolosi, méná totambule ne na lozingo. Yesu Klisto awaa pho ye. Saanola obokye ntoma ikyize we imoota.

16 Bo koumunya obokye lowo loliaa,
kasi bo koeye obokye bato bamewole na
bobe, sakula lokyela pho bee salowole na
bobe.

¹⁷ Pho bokonzi pha Nwaphongo telil
lowo la izaa naa la inywa. Kasi eli
nde bosembo, bose na nkyisa ikyi ambya
Bolobo.

¹⁸ Moto okokyele etoma ya Yesu Klisto babona, amosepelisa Nwaphongo, na bato bamotosa mē.

¹⁹ Pho ooli wango babona, tokyele bokusi pha ikyela maphoo maambya bose onto ya banga, na maphoo mamosunga bebi o ikola o nzela ya ianola Nwaphongo.

20 Saoto etoma ya Nwaphongo pho ya lowo la izaa. Bo eli phele obokye tewali ntoma ya ekyila, kasi bo bebi na wəbamokaa pho ya yango, teli bolaa obokye wə o izee.

²¹ Lowo lolaa eli nde sakyela lowo lokokyи i тома баби икьела бобе, ебе иза nyama, ebe inywa, na ebe ekpele'ye.

22 Loefie we pho ya mapho'o mamana, olobombe o ndondo ya we, loefie nde we na Nwaphongo. Nkyisa eli na moto otoli na ziko na lowo lokyele vo boko loefie yo.

23 Kasi moto ooli na ziko mi ntoma, bo aize, akyesi bofe pho takyele ikyiute o ndondo ye. Pho lowo loso lotelo ebe moto na bolaa, bo ali na ziko milango, bo alokyesi, mena akyesi isumu.

15

Kyela bolaar

¹ Banga bali bakusi o nzela ya Nwaphongo, esengyesi obokye tosungye bali na bokoo. Banga sakyelaka nde maphoo maazingye bangaa.

² Kasi le obokye monomo na monomo na banga akyele bokusi pha isunga bëbi baayoko, pho na bëës babutwe bakusi onzela ya Nwaphongo, obokye ianola sa bëës sikole.

³ Klisto taika yakyela nde maphoo mazingaka yo mampenza. Kasi eli nde bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo bofo: «Bitoo biso biaewambaka bée bia ya kaa nde mi nga.»

⁴ Mapheo maso maakoma bée o buku pha Nwaphongo, bamakoma obokye maloteya, pho toebakye ikanga ntema.

tombakye baa na ná etungu. Na bomo tomoba na molemo oka Nwaphongo.

⁵ Le obokye Nwaphongo okoloteya bookokyi banga ikanga ntema, na okokyele obokye tobe na etungu, akyele obokye bëe obe na booka onte ya bëe, bokozingye Yesu Klisto.

⁶ Obokye bëe baso okumole Nwaphongo, Ango wa Nkolo ya banga Yesu Klisto, na ndondo yonoyu na ná munokó mōnōmō.

Kumbelana onte ya bëe

⁷ Yango mēna, okumbelenakyē onte ya bëe, bo wa ekumbela Yesu Klisto. Kyelaka bomo pho bato bakumole Nwaphongo.

⁸ Naeyimole phele obokye Klisto abutwaka mosali njwa Bayuda pho abateya obokye Nwaphongo taakate boole. Ayakaka pho ya iya kokya mbunu eya ikyelaka Nwaphongo bankokó ba bëe.

⁹ Ayakaka na obokye bato bate bali Bayuda bakumole Nwaphongo pho ya bolaa bo bakyelele yo. Eli bo wakoma bëe o buku pha Nwaphongo obokye: «Yango mēna namoekumola oka bato baate bali Bayuda, namba na etubela meembo.»

¹⁰ Buku pha Nwaphongo bokule wo obokye: «Bëe bato bate bali Bayuda, sepela elele yonoyu na bato baso Nwaphongo!»

¹¹ O elele eyoko bākula koma obokye: «Bëe baso bate bali Bayuda, kumola Nkolo, le obokye bato baso bakumole Nwaphongo!»

¹² Moimosi Isaya nē awoko yokye: «Moto mōnōmō o ibota sa Davidi amoya, amoya angyela bato baate bali Bayuda. Bato me bāmba kyela molemo njwa bëe oka ye.»

¹³ Le obokye Nwaphongo okophe bato molemo akyele obokye bëe obe na nkyisa nzikye, ombe baa na ná bōse o mandondo ma bëe na mwiya njwa Bolobō pha Nwaphongo.

Polo kawo na etoma ye

¹⁴ Bande na nga, inga naebe obokye bëe oli bato balaa, kombe na eba mapħoo maso maaloteya Nwaphongo. Na bomo, oteyanakyē onte ya bëe.

¹⁵ Na bo bābona, o munkanda mumu naekomesi mapħoo maayoko maunva efa bëe, pho bëe samabunga. Naekomesi mēna bolaa na bolaa, pho Nwaphongo na ngongo ye,

¹⁶ ambuya moto wa etoma wa Yesu Klisto oka bato baate bali Bayuda. Namiambya mouwosi oka Nwaphongo ndokolo nganga we, pho ya iyimola Simo Elaa ekyeute oka ye Nwaphongo. Naimole Simo mē oka bato bate bali Bayuda obokye bāanole

Nwaphongo, bāmbe baa ndokolo ikafo silaa siiphe Nwaphongo nkyisa. Ikafo mē, Bolobō pha Nwaphongo aunva sibongya pho ye.

¹⁷ Yango mēna, bo waangana nga na Yesu Klisto, namitate na etoma ya Nwaphongo ekyekele nga.

¹⁸ Namowolé nde mapħoo makylela Klisto na nzela ya nga obokye nakambe bato bate bali Bayuda babutwe itosa Nwaphongo. Akyela bomo na nzela ya mapħoo mawo nga na makylele nga.

¹⁹ Akyela na bilekyesako ndengye na ndengye na nzela ya nga, isō mina yakylelama na mwiya njwa Bolobō pha Nwaphongo. Nde na mwiya njwa Bolobō pha Nwaphongo, naimola Simo Elaa ya Yesu Klisto o nkyisi isō, tata o Yelusaleme tee nōnō o nkyisi ya Iliri.

²⁰ Nafe na phowa ya ikyemimola Simo Elaa o bilele bili naino bato saeba Yesu Klisto. Sika zinga jimmola Simo mē o elele eyaunva bato ieyoka, pho ye safa ndokolo naesi ya tonga ingambi o elele eyaunva wangya moto mosuu.

²¹ Nazingaka obokye ebe bo wakoma bëe o buku pha Nwaphongo obokye: «Bali sataa zwa Simo ye bāmowen. Bali sataa oka Simo ye, bāmoeveb.»

Polo kalukye na ikyende o Loma

²² Yango mēna, mbala na mbala waħba nga nalukye obokye naye oka bëe, sika kokysisama pho bëe waunva oka nkombo ya Klisto.

²³ Mambula maikye nde naunva yaekyeka, kasi etoma ya nga yakylela obokye nga saya. Kasi unwnejwa eye, naumbo etoma ya nga o nkyisi iye.

²⁴ Ujnejwa eye nalukye na ikyende o mokyisi njwa Espanye. Na bomo, na moyā ekyeka wa moyalekana nga omo. Nau-munya obokye bo naesi tomokuta zala na bëe bāna nkolo, sima bëe wamba nsunga pho ya imbangha sikuende nga.

²⁵ Ka injnejwa eye natakyende o Yelusaleme pho ya isunga bato ba Nwaphongo bali omo.

²⁶ Pho bāanosi ba Masedwan. na ba Akaye bākanaka itaa bāphalanga pho ya isunga bato ba Nwaphongo bāakyelela bali o Yelusaleme.

²⁷ Bëe mampenza bāwnejkye obokye basengyesi ikyela bomo. Bayuda basunga bato bate bali Bayuda obokye bazwe bolaa pha Nwaphongo. Na bomo, eli bōla obokye bato bate bali Bayuda na bëe basungye Bayuda na mbolo ya mokyisi illi na fe.

²⁸ Bo naumbo ibaikyela bāphalanga bāataa bëbi, namoyalekana oka bëe pho ya ikyende o Espanye.

²⁵ Tokumole Nwaphongo! Yo ali na makokyи ma iephé bokusi na nzela ye. Eli nde bo kowō nga soo soo waimole nga bato Simo Elaa ya Yesu Klisto eya bombaka Nwaphongo o bileko balekana.

²⁶ Újwajwa eye Nwaphongo ateye Simo me eya bombaka yo o phaa. Na bo wakomaka baimosi pho ya Klisto. Yango mena, bato baso baate bali Bayuda baoka Simo me, bo wa wəkə Nwaphongo yokye azingaka obokye mañota maso maokye Simo me pho bato bamoanole, bambe na motosa.

²⁷ Eli nde Nwaphongo, yo mampenza ooli na zebi, azwe nkyemø, na nzela ya Yesu Klisto, pho ya boñele na boñele! Ame!

Mokanda ηwa Polo ηwa ntubo oka Bakoliti Mapħoo ma etatele

Polo aingolaka ingomba sa Koliti o imbangas seet saa ibale. Akyelaka omoo makombe ikoo na nwarembe (18); (Bitoma 18.1-18). Koliti yabaka monomo na nkyisi ya ngambo o Gelesi pho bafotonga onte ya bibale bibale bili na mabongna mophaa na mophaa. Mapħoo maabe maikye mabaka malekane omo. Bato ba Koliti babaka bafengye mau-munya ndengye na ndengye na masambo ndengye na ndengye. Emba ingomba siinyakuna sa baanosi saa ingolaka Polo omo sabaka simekame na mapħoo maikye, emba mapħoo me mabaka matungyisa toma Polo na fokus.

Waamana Polo o Koliti, abaka kazwe masimo maikye maabe pho ya baanosi ba Koliti. Emba Polo amba ya bafomela mokanda nwex ηwa ntubo momu o Efese (Bitoma 19).

Mokanda momu moli na mapħoo mama:

- 1 Bakoliti 1.1-9: Ibeya na iphe melesi
  - 1 Bakoliti 1.10-4.21: Mateya maakyekyi ikabwana
  - 1 Bakoliti 5-7: Mateya maakyekyi:
  - 1. Mapħoo maa soċċ onte ya ingomba (5.1-13)
  - 2. Booka (6.1-11)
  - 3. Ikyelela nzoto pho ya Nkolo (6.12-20)
  - 4. Mapħoo maakyekyi bolonga (7.1-40).
  - 1 Bakoliti 8.1-11.1: Biyano pho ya mapħoo makyekyi izaa manyama maambya bée mambeka oka man-zambe maa bikyeko, na mofesi onte ya bato bate baebe Nwaphongo
  - 1 Bakoliti 11.2-15.58: Biyano o mapħoo maakyekyi:
  - 1. Masanga ma baanosi na elambo ya Nkolo (11.2-34),
  - 2. Makabo ma Bolċebu Bosantu (12-14), Iakwa sa bawee (15)
  - 1 Bakoliti 16.1-4: Mafbonza pho ya bato ba Nwaphongo baa Yelusaleme
  - 1 Bakoliti 16.5-24: Maloba ma isokya
- O mapħoo maso mama toma Polo kateya ndengye'ye iba onte ya Klisto sikoky iunvua mapħoo maso maamana. Lowċċa loolekji maso eli laakolo lozingo.

Ibeya

¹ Inga Polo, owa bāngama ibaa toma wa Yesu Klisto na phowa ya Nwaphongo, na nwexbi Sositenex,

² oka bée ingomba sa Nwaphongo siili o Koliti, na baanola Nwaphongo na nzela ya Yesu Klisto, na bée baabangama ibaa bānsantu, na bāsopho baabangye o bilele biso nkombu ya Nkolo Yesu Klisto, ooli Nkolo ya bée na ya bāngu, toekomesi mokanda momu.

³ Le obokye Ango wa bāngu, na Nkolo Yesu Klisto bāephe ngolu na bose.

Nwaphongo kalophē bolaa na nzela ya Yesu Klisto

⁴ Naphe Nwaphongo melesi imbeli sisopho ya bée, pho ya ngolu ya Nwaphongo eya ephexx yo na nzela ya Yesu Klisto.

⁵ Onte ya Klisto, Nwaphongo aetonza na makabu maso: Makabu maso maa iwċċa na maa boebi.

⁶ Eli obokye Simo ya Klisto eya eyaimolaka bāngu, ya phikama onte ya bée,

⁷ na ndengye ya obokye bée sazanga nōnō ikafo sōnōsa sa Nwaphongo, bée bāaziya imbeli saamiwenniya Nkolo ya bāngu Yesu Klisto.

⁸ Eli nde yo owamoelenza nōnō o suka, pho bée sa baa nōnō na lowo lōnolo loofe mokolo nwaamoyaa Nkolo Yesu Klisto.

⁹ Yo taalekyinya mambunu mē, Nwaphongo owaebanga iyaangana na Nwana we Yesu Klisto, Nkolo ya bāngu.

Ikaħana onte ya Ingomba

¹⁰ Bande, na nkombu ya Nkolo ya bāngu Yesu Klisto, naelenza obokye obe na booka, ikaħana sango sabaa onte ya bée, baa moto mōnōmō onte ya molimo mōnōmō na maumunja mōnōmō.

¹¹ Pho, bāndu na nga, bato ba Kolowe bānzimola obokye toku eli onte ya bée.

¹² Nalukye iwo bōbō: Mōnōmō na mōnōmō na bée kawu bōbō: «Nga nali moto wa Polo», oyek yoke: «Nga moto wa Apolo», ona mosu yoke: «Nga moto wa Petelo», ona mosu mē yoke: «Nga moto wa Klisto.»

¹³ Klisto amiwata na maalo? Eli Polo owa bākkaka bée o ekulusu pho ya bée? Bée wa batisamaka na nkombu ya Polo?

¹⁴ Naphe Nwaphongo melesi, pho inga siika batisa nōnō moto mōnōmō onte ya bée, manya nde Klisipusu na Gayo.

¹⁵ Pho moto sa wo obokye abatisamaka na nkombu ya nga.

¹⁶ Aa! Nakulaka batisa na ibota sa Setefane. Bo sibungu phe, sieħe obokye nakulaka batisa na moto mosuu.

¹⁷ Pho Klisto taika ntoma obokye naya batisa bato, kasi antoma nde obokye naya imola Simo Elaa, nga sa eimola na mayele ma bōmoto, pho iwaaw se o ekulusu sango sabaa sa pha.

Mwiya ηwa ekulusu

¹⁸ Pho simo ya ekulusu, eli lowo la bobubusi oka bato baabunga, kasi pho ya banga baali o nzela ya ibikyi, simo me eli mwiya iwa Nwaphongo.

¹⁹ Pho wakomama bofo: «Namooto zebi sa bato baazebi, namobuya pha malondo ma bato ba malondo.»

²⁰ Emba bato baa zebi biamowö bo? Naa bato baekola? Naa bawo ba phoo ba imbele sisi? Nwaphongo aweninya obokye zebi sa mokyisi mumu sili iwa!

²¹ Pho, mokyisi na nzela ya zebi, terjwaikaeba Nwaphongo na zebi se. Eli nde na nzela iwa mateya, Nwaphongo aweni bolaa obokye abikya baanole.

²² Bayuda baongye bilekyesako, emba Baela balukye zebi.

²³ Kasi banga toimole Simo ya Yesu Klisto owa bakyaka bee o ekulusu. Pho ya Bayuda bawene obokye mena Simo ya so. Nzuka pho ya bato bate bali Bayuda, beekeye: Mena Simo ya iwa.

²⁴ Kasi pho ya bato baabanga Nwaphongo, ebe Bayuda, ebe bate bali Bayuda, bawene obokye Yesu Klisto ali mwiya na boebakye pha Nwaphongo.

²⁵ Pho iwa Nwaphongo moli zebi koleka zebi sa bato. Emba bokoo pha Nwaphongo boli bokusi koleka bokusi pha bato.

²⁶ Bande, taakyeka naino bee bato baabanga Nwaphongo, bee oli ba nza? Onte ya bee, bato baa zebi tebali baikye, bato ba mwiya tebali baikye, bato ba ngambo tebali baikye.

²⁷ Kasi Nwaphongo aolo bawenene bato ba nyaa o miyo ma bato, obokye aphe baali na zebi so. Aolo baali na bokoo o miyo ma bato, obokye aphe baali na bokusi so.

²⁸ Aolo bawene bee pha, batiale bee na batebali na ntina o miyo ma bato pho ya iphe bato baangambo so.

²⁹ Yango mena, moto na monomo takokyi imitata o boo pha Nwaphongo.

³⁰ Nwaphongo aebuya bee na Yesu Klisto moto monomo. Klisto ali pho ya banga zebi siute oka Nwaphongo: Na nzela ye, tobuto bato ba bosembo na bosantu o boo pha Nwaphongo, oolokunyosi bofe boso ambi na lomanya o boombo.

³¹ Yango mena buku pha Nwaphongo bowo bofo: «Bo moto kazingye imitata, amitate nde na maphoo maakyela Nkolo.»

2

Polo aimosi Simo ya Yesu owa bakyaka bee o ekulusu

¹ Bande, waayakaka nga oka bee, obokye naya eimola maphoo ma phelé ma Nwaphongo maa bombama, sika eimola

mango na yela ya nga ya iwo, naa na boebakye pha bomoto.

² Pho nakanaka obokye nga sa eimola lowo losuu, naeimola nde Simo ya Yesu Klisto; Yesu Klisto owa bakyaka bee o ekulusu.

³ Yango mena, imbele saakoma nga oka bee, sikaka ba na bokusi; nabaka naile, nabaka natekyenye.

⁴ Mateya ma nga, na maphoo maa baka nga naeyimole, siikaka ba na mawo na boebakye pha bomoto. Eli nde Bolobo owa baka kateya mwiya nwe o maphoo ma baka nga na wo.

⁵ Yango mena, ianola sa bee ete siute na zebi sa bomoto, kasi nde na mwiya iwa Nwaphongo.

Zebi sa Nwaphongo

⁶ Banga toimole zebi oka baanosi baalongooba o miyo ma Nwaphongo. Kasi teli zebi sa mokyisi mumu, naa pha bakonzi ba mokyisi mumu; pho bee, bakomi o suka.

⁷ Banga toimole zebi sa Nwaphongo saa bombama; asibomba na bato ba mokyisi, Nwaphongo, mena yo sa taakyela mokyisi, akanaka, yokye, aloteya sango obokye banga tozwe ngambo.

⁸ Nono monomo na bakonzi ba mokyisi mumu, taika eba zebi sa Nwaphongo; bo basiebaka, nde tebabakyaka Nkolo owa nkyem o ekulusu.

⁹ Kasi eli nde bo wakoma bee o buku obokye: «Maphoo mali naino moto sawense na saoka, na mali moto monomo sa umunya, Nwaphongo aunva ma bongya pho ya bato bamozingye.»

¹⁰ Nwaphongo aimola sekyele ye nde banga; eli Bolobo phe moto owaloimola yango. Iyo, Bolobo kaebé maphoo maso, ebe na maumunya ma Nwaphongo maa bombama.

¹¹ Oka moto, nde Bolobo bouri onte ye, boebe maphoo maso maali o ndondo ye. Kasi moto mosuu taamaebe. Nde bomo me, maumunya ma Nwaphongo, kyemaebe nde Bolobo.

¹² Banga, toloika zwa Bolobo boute o mokyisi mumu, kasi tozwa nde Bolobo boute na Nwaphongo, obokye toebe maphoo malaa malokyele ye.

¹³ Emba toloowoo maphoo me na zebi siiteya bato, kasi towoo maphoo me na maloba maaloteya Bolobo pha Nwaphongo. Na bomo tolimbole maphoo ma Bolobo pha Nwaphongo nde oka bato bali na Bolobo me.

¹⁴ Moto ootoli na Bolobo pha Nwaphongo, takokyi eba maphoo ma phelé maaute na Bolobo me. Oka ye, maphoo me mali ndokolo iwa; takokyi

imaeba, pho bamaebe nde booli na Bolobo me.

¹⁵ Yango mena, moto oli na Bolobo pha Nwaphongo, akoky ieba maphoo maso, na maabe na malaa; kasi maakyele yo moto takoky woso obokye mali mabe.

¹⁶ Pho o buku pha Nwaphongo bakoma obokye:

«Okoebe maumunya ma Nkolo nza?

Okoky imoteya nza?»

Kasi banga, toli na maumunya ma Klisto.

3

Bato baetoma ba Nwaphongo

¹ Bande, sikokakyi iyewole ndokolo bato baali na Bolobo pha Nwaphongo, kasi naewosi ndokolo bato ba mokyisi mumu, pho bëe otua baa bana baky o ianola Klisto.

² Naephékys nde maaku, kasi ntoma inkusi phe, pho ntoma inkusi tiikyi koka na bëe. Ebe na ujwanjwa eye, tokoky nana yango.

³ Pho bëe otua baa naino ibika ndokolo bato ba mokyisi mumu. Oli na zuwa na naiwelana onte ya bëe. Mena toteya obokye oli naino nde bato ba mokyisi mumu, na obokye kombe mitambwisa na bomoto?

⁴ Waawo monomo na bëe obokye: «Inga moto wa Polo», omoyoko yokye: «Inga moto wa Apolo», mëna tokyele nde bookokyele bato ba mokyisi?

⁵ Apolo ali nza? Na nga Polo nali nza? Banga baso toli nde bato baetoma ya Nwaphongo. Na nzela ya banga, bëe obuto baanosi. Banga baso babale, moto na moto kakokya etoma eya mophé Nwaphongo obokye aekyèle:

⁶ Toli ndokolo babasi ba manzabi. Inga naphikyimumboto, Apolo amosweye maa. Kasi okomokosa, eli nde Nwaphongo.

⁷ Yango mëna, na moto ophikakyi, na osweyakyi maa, bëe baso babale bali nde phaa. Kasi eli nde Nwaphongo okyés etoma eso, pho yo moto ookose mumboto mamuna.

⁸ Moto ophikakyi, na moto osweyakyi maa, bækakaa. Nwaphongo amophé moto na moto mbano ekokaa na etoma ekyesi yo.

⁹ Pho banga na Apolo toli bato ba etoma ba Nwaphongo, emba bëe, oli inzabi na ingambi sa Nwaphongo.

¹⁰ Nakyelele na bolaa makabo mampé Nwaphongo, ndokolo moto okoebe itonga ingambi. Nasiwangya na bolaa. Kasi o sima moto mosuu aesi ya sitomga. Kasi moto na moto akyebé na motongyesi nwé.

¹¹ Ingambi saunva wangyema, iwangya me eli nde Yesu Klisto. Moto mosuu

takoky ikula wangya mowangyesi mosuu, nde ñwango mamuna.

¹² O elele eewangye bëe ingambi me, bana bamotonga na itela, baa yoko na bibuni ba motiya, baa yoko na mabanga ma motiya. Bayoko bamotonga na makonzi, na maakyi, na ná ndële.

¹³ Mokolo ñwamotena Nwaphongo bolombe, etoma ya moto na moto yamowenene, pho mokolo me bitoma me biamowenene onte ya ñwenya. Nwenya me ñwa moteya bawakyelaka moto na moto etoma ye.

¹⁴ Bo ingambi sa moto tesizikyi na ñwenya, ñwanaka etoma ye eli elaa, yo amozwa mbando ye.

¹⁵ Nzuka bo ingambi sa moto sizikyi, amozanga mbano, kasi yo mampenza amobika. Yamoba ndokolo moto abikyi o iwwa sa ñwenya.

¹⁶ Bëe koebe na bolaa obokye oli Tempelo ya Nwaphongo, na Bolobo pha Nwaphongo bozale onte ya bëe.

¹⁷ Bo moto aoti Tempelo ya Nwaphongo, Nwaphongo ne aamooto. Pho Tempelo ya Nwaphongo eli esantu. Na bëe oli ndokolo Tempelo ye.

¹⁸ Moto sa mikosa. Bo moto monomo onte ya bëe kaumunya obokye ali na zebi o miyo ma bato ba mokyisi mumu, abutwe ndokolo moto wa ñwa obokye ambe zwa saakolo zebi.

¹⁹ Pho zebi sa bato ba mokyisi mumu, sili ñwaa o miyo ma Nwaphongo. O buku pha Nwaphongo wakomama bobo: «Zebi sa bato ba mokyisi mumu, sibutwe izengye si fabisa na Nwaphongo.»

²⁰ Bakula na koma bobo: «Nkolo kaebe maumunya ma bato baali na zebi. Kaebe obokye maumunya me mali nde pha.»

²¹ Yango mëna, moto sa mitata pho ya nwebi ne moto, maphoo maso mali ma bëe.

²² Ebe Polo, ebe Apolo, ebe Petelo, ebe mokyisi, ebe bomoo, ebe iwa, ebe maphoo ma lëlo eye, ebe maphoo maamoya, iso ili ya bëe.

²³ Kasi bëe, oli bato ba Klisto, Klisto ali moto wa Nwaphongo.

4

Batoma ba Klisto

¹ Esengyesi obokye ololope ndokolo bato baetoma ba Klisto. Maphoo ma phele maa bomba Nwaphongo, mali onte ya banga.

² Ekpele ekyeongye bëe oka moto oophe bëe etoma, eli nde obokye akyele etoma me na biosembo.

³ Ebe bëe, ebe bato basuu, okoky iinvole obokye nakyele maphoo mabe naa malaa. Oka nga tewakyele ekpele. Na nga mampenza, sikoky imitenela bolombe.

⁴ O fiensembo, simiwene obokye nakyele maphoo maße, kasi mena telukye iwo obokye nakyele nde maphoo malaa na malaa. Eli nde Nkolo moto owamuntenela bolombe.

⁵ Yango mena, bo imbelé saa meka Nkolo naino tesikoky, bëë satatenela moto bolombe. Taaziya Nkolo ayee: Nde yo moto owamoya weninya maphoo maso maafombama na maumunya maali o mandondo ma fato. Emba moto na moto amozwa ngambo ekoky ne oka Nwaphongo.

⁶ Bande, naekpesi ete ya nga mampenza, na ya Apolo pho ya ieteya. Nazingyi obokye na nzela ya banga, ombe na eba ntina ya ete ekyewo bofo: «Suka nde o Mifeko, saakala». Emba bëë saba na lolendo la ifa mbale na moto mññomo ombe iina omoyoko onto ya bëë.

⁷ Kolekye bëbi baayoko na ekpele'ye? Iso ili na we, Nwaphongo aephé yango nde boephe. Ka emba bo aephé yango nde boephe, pho ya'ye kombe mitata na yango ndokolo wa izwa nde na bokusi pha we mampenza?

⁸ Bokoumunya obokye ombo zwa iso isengyesi na bëë, ombo zwa na bizwele biikye! Koumunya na obokye bëë obuto bakonzi, kasi banga phe! Nazingye ofee baakolo bakonzi, pho na banga tofe bakonzi boli bëë.

⁹ Nga naebé obokye banga batoma, Nwaphongo alyokyela o molongó ñwa suka: Toli ndokolo fato bazwe etumbu ya iawa, pho ya obokye balobome o miyo ma fato ba mokyisi mobimba na ma baanzelu.

¹⁰ Banga toyeyea pho ya Klisto, kasi bëë koumunya obokye oli fato ba zebi. Banga toli bakoo, kasi bëë koumunya obokye oli na bokusi. Banga toli fato pha, kasi bëë koumunya obokye oli fato banene.

¹¹ Nono ujwanja eye, banga tote na manzala na ná phowa ya maa, tololi na bitobu. Balowande, tozangye ingambi, tokyemiengyebana mboka eso,

¹² towene mpasi na iluka na maboko ma banga mampenza. Walotole bëë, banga tobapambole, walonyoko bëë banga totitale,

¹³ walosongyele bëë na maphoo mabole, banga tobabuyisa maphoo malaa. Nonon ujwanja eye balowene ndokolo sokoto ya mokyisi, ndokolo vala.

¹⁴ Sikyi ekomela maphoo mamana pho ya obokye naephe so, kasi pha ya obokye naeteya ndokolo bana ba nga baalozingo.

¹⁵ Na bo ozwe bateye nkoto iko baeteya na nkombo ya Klisto, oli nde na Anglo mññomo, pho eli nde nga moto owa ebota onto ya Yesu Klisto, imbelé sa eyeleta nga na Simo Elaa.

¹⁶ Emba naongye na bëë obengye matambe ma nga.

¹⁷ Yango mena, naetomesi Timote. Ooli ñjwana wa nga wa lozingo, na owa anola Nkolo na ndondo yonçyo. Iyo amoekundolela maphoo matambule na nga bomoo pha nga onte ya Yesu Klisto, na bookoteya nga mateya ma nga mboka eso o mangomba maso.

¹⁸ Bato baayoko onto ya bëë batondi na lolendo, pho baumunya obokye esiya ekyeka.

¹⁹ Kasi bo Nwaphongo anosi, namoya oka bëë nde minkolo iye. Emba esi bengye maloba ma fato balolendo babana, kasi namokyeka mwiyia ñwa bëë.

²⁰ Pho bokonzi pha Nwaphongo teli lowo la maloba, kasi nde la mwiyia.

²¹ Bëë kozingye'ye? Naeyelele na phimbo ndee naeyelele na lozingo loso nana bose?

5

Lowo loofe onto ya ingomba

¹ Inga naokye bakiye miwo mboka eso obokye lowo lono la sooo loli onto ya bëë, eli lowo lono loofe la obokye na fato baatebaebe Nwaphongo te bakoky ilokyela. Naokyi obokye moanosi mññomo onto ya bëë kalale na ñwasi wa angó.

² Bëë ujwanja eye otaa fa na lolendo! Ekokakyi obokye bëë obe na ngongo, na moto owakyela lowo la sooo lalona, yabaka obokye bëë omowiinya onto ya bëë.

³⁻⁴ Pho ya nga, na bo nali itakte na bëë na nzoto, kasi o molimo nali na bëë elele yonçyo. Na nkombo ya Nkolo ya banga Yesu, nambo nyete moto okyesi lowo loofe lalona, ndokolo nabaka na bëë elele yonçyo. Wamoangana bëë, namoba na bëë elele yonçyo o molimo, mwiyia ñwa Nkolo ya banga Yesu ñwamowenene.

⁵ Emba yengyelakyi obokye bëë oambya moto mññ oka Molemba pho nzoto ya masumu iwee, kasi abikye o molimo mokolo ñwa moyia Nkolo.

⁶ Tololi na lowo la imitata wawana, bëë koebe na folaa obokye: «Ñwana ndambo wa munu mokyele na bëës mapa moulole beseni mobimba ya faline.»

⁷ Bëë koebe obokye Bayuda oeseleko ya bëë ekyeumunya bëës itoko sa bëë o Ezipito, bavakyela nooo iso ya kalakala, bambe zaa mapa ma sika matemaika kyela bëë na munoo. Na bëë kyelaka nde bomo, pho obutwe mapa maa sika maazangi munoo. Pho banga toli na eseleko ekyeumunya bëës itoko sa bëë o Ezipito eya sika.

⁸ Tokyele eseleko ya banga, toloeze na mapa makyela bëë na munu ñwa kalakala ñwa masumu na maphoo maabe, kasi na

mapa mate mali na munco, yango eli mapho ma bosembo na maa phel.

⁹ O mokanda njwaekomelaka nga phanza, nawoko na bëe ngakye, bëe saangana na bato baakyele mobulu njwa babasi na bampele.

¹⁰ Bo nawoko babona, teli obokye bëe olote bato baso baatebaebe Nwaphongo. Bo yabaka obokye olote bato baso baakyele mobulu njwa babasi na bampele, baamengyele mbolo ya bëbi, bali bai, baasambele bikiyeko, bëe nde omanakyi o mokyisi murmu.

¹¹ Kasi naekomelaka babona obokye bëe saangana na bato bawo obokye bali baanosi, nzuka bakyele mapho maa so, bali na looto, basambele ma nzambe ma bikiyeko, batole bato, bakule mengyela mbolo ya bëbi, balangye maleku naa bai. Esengyesi obokye bëe sazaana na bato ba ndengye mena elele yoncayo.

¹²⁻¹³ Yango mëna, teli lowo la nga obokye natene bolombe pha bato baatebali baklisto. Eli nde Nwaphongo owwa batenela bolombe. Kasi bëe, esengyesi obokye okyekye mapho ma bëbi na bëe. Wakomama boso: «Wiinya bato baabe onte ya bëe.»

6

Isongyelana onte ya baklisto

¹ Bo mënomo na bëe azwe lowo na nwëbi ne moanosi, pho ya'ye kakye aamba na nwëbi ne moanosi o boo pha bananga baatebaebe Nwaphongo? Pho ya'ye taikyi kyendë oka bato ya Nwaphongo?

² Bëe toebe obokye bato ya Nwaphongo hamotena bolombe pha munse muso? Ka bo bëe wa motena bolombe pha munse muso, tombi koka itena bolombe o mapho makyi makyi?

³ Bëe toebe obokye banga bato hamotena bolombe pha baanzelu? Emba tomba otwa itena bolombe pha mapho ma bomo pha banga o mokyisi murmu?

⁴ Wazwe bëe tokó ndengye mëna, bëe kokyé kpa bananga bato bate bali o ingomba.

⁵ Nawo babona pho naephé so! Eli phel obokye onte ya bëe tombi baa nana moto mënomo wa zebi okoky iñcóngya mapho bo bëbi bazwe tokó?

⁶ Kasi ndengye'ye moanosi mënomo bo ali na njwambo na nwëbi ne, baambye kye saamba o boo pha bananga baatebali baanosi?

⁷ Nde phel, lowo la nsambo onte ya bëe, loteya obokye bëe obungyi. Bo moto kaekyele mapho maabe, pho ya'ye bëe tokuya? Bo moto kaebololo ekpele, pho ya'ye tomolele yango?

⁸ Kasi eli nde bëe mampenza baakyele mapho maabe na babololo bato mbolo! Kokyele na babona na bëbi na bëe baanosi!

⁹ Bande, koebe obokye bato baakyele mapho maabe ete banyo o bokonzi pha Nwaphongo. Bëe samikosa! Eli bato baakyele mapho ma so, basambele bikiyeko, bato bakyele baphemba, bampele balale na bëbi na bëe bampele,

¹⁰ ebe bai, ebe baamengyele mbolo ya bëbi, ebe balangyi ba maleku, ebe bato baatole bëbi na bëe, ebe bato baabololo mbolo ya bëbi na bëe, bëe baso ete banyo o bokonzi pha Nwaphongo.

¹¹ Onte ya bëe baayoko babaka ndengye mëna. Kasi Nwaphongo akunyola bofe pha bëe, aeyo o bokye obe bato bëe, aebuya bato ba bosembo o boo pho pho koanole Nkolo Yesu Klisto, na nzela ya Bolobo pha Nwaphongo booli onte ya banga.

Nzoto ya we oikyelele na Nwaphongo

¹² Bana onte ya bëe bawo bëkye: «Nakoky ikyela mapho maso maazingyi nga.» Eli boso. Kasi mapho maso temali malaa pho ya bëe. Nakoky iwo ngakye: «Nakoky ikyela mapho maso maazingyi nga.» Kasi esiimile ibutwa moombo njwa mapho mamana.

¹³ Kokule nawo pho ya ntoma ya izaa obokye: «Ntoma ili pho ya ibuu, ibuu sili pho ya ntoma.» Eli boso, kasi Nwaphongo amoboma iso ibale. Kasi pho ya mapho makyekyi bondumba, nzoto ya moto teyaika kylelama pho ya bondumba, kasi pho ya Nkolo. Eli nde Nkolo oli mokonzi njwa nzoto.

¹⁴ Pho ndengye eya kundola Nwaphongo Nkolo Yesu onte ya bawee, alokundola na banga nde boso na mwiya nwë.

¹⁵ Bëe toebe? Nzoto ya bëe ili binango ba nzoto ya Klisto. Emba, nakoky ikpanga enango ya nzoto ya Klisto naebuya enango ya nzoto ya njwanjwasi wa ndumba? Tewakoky ikyelama na mbala!

¹⁶ Pho moto okoangane na njwanjwasi wa ndumba, abuto nee moto mënomo. O buko pha Nwaphongo bakoma boso: «Be bafale bhamobutwa moto mënomo.»

¹⁷ Kasi moto okoangane na Nkolo, kabutwe ne moto mënomo o nzela ya Bolobo.

¹⁸ Bëe lota bondumba. Masumu maso maasu makoky ikyela moto, temaoto nzoto ye, kasi moto omiambye na bondumba, kaeto nzoto ye mampenza.

¹⁹ Bëe toebe obokye nzoto ya bëe ili Tempelo ya Bolobo Bosantu? Pho Nwaphongo aephé Bolobo Bosantu boozale o nzoto ya bëe. Emba toli bakolo ba nzoto ya bëe.

²⁰ Beε, Nwaphongo aeyomba boombi na motiya moikye, yango mēna osengyesi ikyelele nzoto ya bēe pho ya iphe Nwaphongo nkyem.

7

Maphoo maakyekyi bolonga

¹ Pho ya maphoo mankomelaka bēe o mokanda, na wō bofo: Eli bolaa obokye lele yo salonga.

² Kasi ombi ba maphoo ma soō maikye onte ya bēe, esengyesi obokye lele munso abee na ḥwanjwasi we, na ḥwanjwasi muso abee na lele we.

³ Lele asengyesi ikokya phowa ya ḥwanjwasi we, na ḥwanjwasi aengyesi ikokya phowa ya lele we.

⁴ ḥwanjwasi tali na bokonzi mi nzoto ye, kasi nde lele we. Nde bomo pho ya lele, lele tali na bokonzi mi nzoto ye, kasi nde ḥwasi we.

⁵ Bēe sakabana matangye, botebe obokye ooka ikabana matangye ḥwana imbelē pho ya ibondē. Emba sima ombe ya butwa bo wamele bēe, botebe bomo, otoebé imibatela, Molemba amoluka malondo obokye bēe okaa.

⁶ Maphoo maaewole nga mama, teli obokye naetomisa ikelya bomo, kasi mēna naephē nde nzela obokye, bo bēe ozingyi ilonga, teli bofe.

⁷ Eli phele, nazinge obokye moto munso abe ndenga boli nga, kasi Nwaphongo kaphe moto na moto ikabo sikokyi ne.

⁸ Pho ya mandenga na mazengye, na wo na bēe ngakye eli bola obokye obeh booli nga.

⁹ Kasi bo bēe otokokye ikuya, eli bolaa obokye olongye na obokye owee na phowa.

¹⁰ Oka bēe baunva longa, naephē motindo moote muute na nga, kasi moute na Nkolo: Nwajwasi wa bolonga takokyi ikabana na lele we.

¹¹ Kasi bo ḥwanjwasi ale lele we, yo sakula zala bolonga bosuu, naa akule fongya yo na lele we. Na lele ne, takokyi ile ḥwanjwasi we.

¹² Oka bato bayoko, nawo bofo (eye kyewo nga mampenza, teewo Nkolo): Bo lele, ooli moklisto, ali na ḥwanjwasi otoebé Nwaphongo, bo ḥwanjwasi me ali na phowa ya iikala izala ne, lele mōna takokyi imole.

¹³ Nde bomo me, bo ḥwanjwasi ooli moklisto ali na lele otoebé Nwaphongo, bo lele me ali na phowa ya iikala izala ne, ḥwanjwasi mōna takokyi imole.

¹⁴ Pho lele otoanole Klisto, Nwaphongo aunva ḥwanola pho aangana na ḥwanjwasi oli manosi. Nde bomo na

ḥwanjwasi otoanole Klisto, Nwaphongo aunva ḥwanola pho aangana na lele oli manosi. Bo tebe bañona, bana ba bēe bamoña sōkōtō, nzuka Nwaphongo aunva baanola.

¹⁵ Kasi bo moto otoli moanosi azingyi imana o bolonga, amane ndeto. O maphoo mandengye mēna, moanosi owa lele na owa ḥwanjwasi tali moombo ḥwa bolonga, Nwaphongo aebangaka pho bēe ozale na bōse.

¹⁶ Pho iwe ḥwanjwasi ooli moklisto, wamoeba ndengye'ye obokye wamobikya lele wa we? Na we lele ooli moklisto, wamoeba ndengye'ye obokye wamobikya ḥwanjwasi wa we?

Moto na moto aikale ndengye eya mōbangaka Nwaphongo

¹⁷ Manya nde lowo lalona, pho ya maphoo maayoko maso, moto na moto aikale ibika nde na iyalo se saamophe Nkolo, na bo wabaka yo phanza imbelē saamobangaka Nwaphongo. Mēna eli motindo moophe nga o mangomba maso.

¹⁸ Bo moto bamobelekye o boo pha izwa yo mbela ya Nwaphongo, aikale nde bomo, bo moto abaka mungbotu wazwa yo mbela ya Nwaphongo, yo sa miñe.

¹⁹ Bañebelē, bañe saebelē: Tewali na ntina. Lowo la ntina eli nde ikokya maphoo maatome Nwaphongo.

²⁰ Esengyesi obokye moto na moto aikale bo wañaka yo imbelē saazwa yo mbela ya Nwaphongo.

²¹ Wabaka moombo imbelē saebanga Nwaphongo, sa mitungyisa na lowo me. Ka bo ozwe nkonzō ya ibutwa somi, omibuya somi boñele.

²² Moombo, owabanga Nkolo, ali moto oomaní o boombo, abuto moto wa Nkolo. Nde bomo me, somi owabanga Klisto, ali moombo nwē.

²³ Nwaphongo aeyomba na motiya moikye, bēe sabutwa baombo ba bato.

²⁴ Bande, moto na moto aikale o boo pha Nwaphongo nde bo wañaka yo phanza, waamozwa mbela ya Nwaphongo.

Maphoo maakyekyi mandenga na mazengye

²⁵ Oka bato baali mandenga, sikyi zwa maphoo uta oka Nkolo, obokye naewole, ka naewole maumunya ma nga, moto wa Nwaphongo na ngolu ye. Okyele mandondo ma bēe imee, o maanole.

²⁶ Naumunya obokye pho ya mpasi eli lolo eye o mokyisi, eli bolaa pho ya moto obokye aikale nde boli iyo.

²⁷ Ooli na ḥwanjwasi, sa luka imole, ooli ndenga, yo sa longa ḥwanjwasi.

²⁸ Ka bo olongyi, toikyi kyela boñe, na bo ngōndō azasi bolonga, taikyi kyela

bofo. Kasi baalonyi bañana: Bamofa na minyoko o malonga ma bëe mokolo na mokolo, yango mena, nazingyi obokye naebikya iminyoko mamma.

²⁹ Bande, nalukye ewole bofo: Tewakuli ikala itakyé, tata uñwañwa eye esengyesi obokye ñampele baalonga ñabe ndokolo tebaika longa.

³⁰ Baalele, ñabe ndokolo tebaalele. Baali na nkyisa, ñabe ndokolo tebali na nkyisa. Baaombe mbolo, ñabe ndokolo tebali na mbolo.

³¹ Baakyelélé mbolo ya mokyisi mumu, ñabe ndokolo tebaikyelele, pho maphoo ma mokyisi mumu mamolekana.

³² Nazingyi obokye bëe saña na nkaa. Moto ooli salonga, amiphekye o maphoo ma Nkolo, akyelakte obokye asepelisa Nkolo.

³³ Ka moto ovalonga, kamiphe o maphoo ma mokyisi mumu, kakyele obokye asepelisa ñwanwasi we.

³⁴ Kaumunya maphoo masale. Nde ñomo me, ñwanwasi ooli sazala bolonga, naa ngondo, kamiphe o maphoo ma Nkolo, pho ali na phowa ya imiphe oka Nkolo, o maphoo maakyele yo na o maphoo maaumunya yo. Kasi ñwanwasi owa zala bolonga, kamiphe o maphoo ma mokyisi mumu, kakyele obokye asepelisa lele we.

³⁵ Nawo ñabona pho ya bolaa pha bëe, teli pho ya iyebekyisa izengye, nazingyi obokye bëe obe ndengye ekoky, omiphe muuwosi o etoma ya Nkolo.

³⁶ Bo munzenga azimgyi ngondo monomo obokye kamolongye, sima ñaoka, bëskyé: Tebakule longana, bo phowa ya ilonga eyelesi munzenga mōna, aweni obokye bo ale ngondo me, etewabongo, akoky imolonga bozingyi yo, mena takyele isumu.

³⁷ Ka bo munzenga mōna akani phele o ndondo ye obokye yo salonga, bo akoky ititala obokye ebe nde ñomo ñokani yo, akyesi bolaa obokye yo salonga ngondo mōna.

³⁸ Na ñomo, bo munzenga azingyi ilonga ngondo ozingyi yo, akyesi bolaa. Ka yo okole ilonga akuli kyela bolaa boleyki.

³⁹ Ñwanwasi ozasi bolonga afe nde na lele we imbele sisó sili bëe na ñomo, ka bo lele we awee, akoky izala bolonga na lele ozingyi yo, elaa afe moklisto.

⁴⁰ Nzuka inga naumunya bofo: Ñwanwasi amoña na nkyisa koleka, bo tazasi bolonga. Naanole obokye, na nga, nali na Bolobo pha Nwaphongo.

¹ O maphoo maakyekyi nsoti ikyiambya bëe oka manzambe ma bikyeko, toebe obokye ñanga baso toli na boebakye pha maphoo. Boebakye me ñophé moto mawala. Kasi lozingo, lenzena aanola sa ñanga.

² Bo moto kaumunya obokye kaebe lowo, naino taebi bo sengyelakyi yo iyeba.

³ Ka bo moto kazingye Nwaphongo, iyo mōna Nwaphongo kamoebe.

⁴ Motuna ñwango mumu: Banga tokokyí izaa nsoti ya manyama ikyiute o mambeka maambya bëe oka manzambe ma bikyeko? Toebe na bolaa obokye nzambe ya ekyeko tali o mokyisi mumu, toebe na obokye Nwaphongo ali nde yo monomo.

⁵ Na bo mbolo ikyibangye bëe manzambe bo ili, ebe o ikolo, ebe o se, na ñomo, manzambe maikye mali, na ñankolo baikye bali.

⁶ Ka pho ya ñanga, toebe obokye Nwaphongo ali nde yo monomo, ali Ango wa ñanga, iyo owakyela mbolo iso, na ñanga tobikye pho ye. Na Nkolo ali nde yo monomo, Yesu Klisto, owakyelaka mbolo iso na mwiya ñwa Nwaphongo, amba na lobikya.

⁷ Ka bato baso tebaebe lowo la phele lalona. Baayoko baloboko mëele na manzambe ma bikyeko, na uñwañwa eye, baze nsoti ikyambya bëe oka manzambe ma bikyeko. Maumunya ma bëe mali makoo. Bamiwennya obokye ñabuto na soko pho baze nsoti me mina.

⁸ Ntoma eteilkomya phenephe na Nwaphongo, bo toloize otolokyele ekpele, na bo toize, otolozwe na ekpele.

⁹ Boumbo bëe mana o boombo pha manzambe ma bikyeko, oefaka obokye maphoo makyele bëe me sa nyosa bali na aanola sikuwe o maphoo mabe.

¹⁰ Na ñomo, bo moto ooli na aanola sikuwe, aeweni we moto oli na boebakye pha maphoo, ozasi koze o tempelo ya nzambe ya ekyeko, etabe ne na mau-munya ya we obokye azakye ne nsoti ikyambya bëe oka manzambe ma bikyeko?

¹¹ Emba pho ya boebakye pha we, wamovaka nwebi oli na ianola sikuwe mōna o maphoo mabe, nzuka Klisto awa pho ye.

¹² Boebe obokye kokyelele bëbi ñaali na ianola sikuwe bofe, mena bofe me kobokyelele nde Klisto yo mampenza.

¹³ Yango mena, bo ntoma ikyize nga ili ibaku pho ya nwebi na nga, esikule zaa nsoti me pho nga sakyela obokye nwebi akaa pho ya nga.

9

Toma ali na bosomi

¹ Inga sili sōmi? Nga sili toma? Nga sika wene Yesu, Nkolo wa bānga? Bèè toli mbuma ya etoma eya kyelela nga Nkolo?

² Na bo bato baayoko tebaanole obokye nali toma, bēe koebe na bōla obokye nali toma. Na bōmo, bo obuto bēe bato ba Nkolo phele, oli bēe mampenza elembetele ekyeteya obokye nali toma.

³ Oka bato batebaanole obokye nali toma, nababuyisa bōbo:

⁴ Banga tolkokakyi izaa na inywaa pho ya etoma ekyekyelye bānga eye?

⁵ Banga tolkokakyi ikpa ngondo mōnōmō ooli moanosi obokye abe iwasí wa bānga bo okokyelye batoma bayoko, na bāna nyango na Nkolo, na Petelo?

⁶ Na inga na Balanaba, tolkokakyi ile ikyela etoma?

⁷ Tuluku nza okokyelye etoma kambe miphuta yo mampenza? Moto nza owaunva phika mumboto, nokyi abe sa zaa ina mbuma wakute yango? Moto nza owaunva okolo manyama, nokyi abe sa inywaa mačku ma manyama mamana?

⁸ Bēe sabuya obokye nawo bābona pho eli maphōo maakyele bānga bato. Na mōbeko iwa Mose mokule wō nde bōmo me.

⁹ Na bōmo, bākoma o mōbeko me bōbo: «Sa kanga munoko iwa ngombe bo kyekyelyele etoma ya itōkō ble». Bēe koumunya obokye Nwaphongo awoko bābona nde pho ya mangombé?

¹⁰ Nwaphongo awoko bābona nde pho ya bānga obokye aloteya bōbo: Baakyelye etoma ya Nkolo bāsengyesi izwa iphati oka bato baakyelyele bēe. Moto okofale inzabi, na moto okonoko maanza, bākyelye etoma na maumunya obokye moto na moto amozwa mbano ya etoma ye.

¹¹ Banga tophiika mumboto iwa Bolōbo onte ya bēe, bo kophikye bēe manza. Teli bōbe obokye toongye, ebe ntoma, ebe bitobu oka bēe.

¹² Bo baayoko bāzwe mbolo oka bēe, ekokyī obokye bānga toizwe ileka bēe bābona. Ka bānga toloikaka zinga ikyela maphōo mamana. Toititala obokye nōno lowo lōnōlō lango sačo Simo Elaa ya Klisto.

¹³ Bo koebe na bolaa obokye baakyelye etoma o Tempelo bāzwe ntoma ya bēe nde wamo wawana. Na bāamba mambeka oka Nwaphongo, bāzwe na bēe ntoma nde o mambeka maambla bēe mamana.

¹⁴ Nde bōmo me, Nkolo aambya ndingisa obokye bato bāanole Simo Elaa, bāsungye na bēe bato bāaimole Simo me.

¹⁵ Ka siika eonga nōnō ekpele; bo nakomi maphōo mamana, teli obokye ujwanjwa eye namotata onga. Na bōmo, namozinga obokye nawe na nzala, na obokye bāmbololo lowo la kaa looli na nga lolo.

¹⁶ Sili na lowo la imikumisa obokye naimole Simo Elaa; eli etoma eya mps Nkolo obokye naekyelye. Bo siimosi Simo Elaa, eli ngongo ya nga!

¹⁷ Bo ebakyi obokye načlōkō etoma eye nga mampenza, nde naziyakyi obokye nazwe iphati. Ka oli yango nde etoma eya mps Nkolo obokye naekyelye; yango mena namiphe obokye etoma me eunve na bōlaa.

¹⁸ Ka iphati sa nga embi ba iye? Ebakyi obokye nazwe bāphalanga pho nali moimosis wa Simo Elaa. Sikyi kyela bōmo; iphati sa nga, eli nkyisa, iili na nga, pho ya imola Simo Elaa pha, sa zwa nōnō ekpele oka moto.

¹⁹ Nali sōmi; sili moombo iwa moto. Kasi namiphe ndokolo moombo iwa bato bāso, obokye nazwe bato baikye pho ya Klisto.

²⁰ Bo nali onte ya Bayuda, naamibuya ndokolo Moyuda obokye nabazwe pho ya Klisto. Na bo nga mampenza siku-mole mibeko ma Mose, bo nali onte ya bāamkumole, naamibuya ndokolo bēe, obokye nabazwe pho ya Klisto.

²¹ Nde bōmo me, bo nali onte ya bato baatebaebé mibeko ma Mose, naamibuya ndokolo bēe, obokye nabazwe pho ya Klisto. Mena telukye iwa obokye sikumole mibeko ma Nwaphongo; pho inga nali o se ya mibeko ma Klisto.

²² Bo nali onte ya baali na ianola sikuwe, naamibuya na nga ndokolo moto wa ianola sikuwe obokye nabazwe pho ya Klisto. Nakyele bābona oka bato bāso obokye na manzela maso, nabikya nōnō bayoko.

²³ Nakyele maphōo maso maamana pho ya Simo Elaa obokye nazwe iyalo silaa oka Nwaphongo.

²⁴ Bēe koebe na bolaa obokye bo bato bāmekane ikyilingana, bākyilingane bēe bāso, ka kyezwe mbano nde moto monomo. Na bōmo, bēe, kyilingana na bolaa obokye ozwe mbano.

²⁵ Bato bāso bāamiphe o iyekola ikyilingana, famikyisa na maphōo maikye. Bakyele bābona obokye bāzwe ekpele eyamoba sa kōkō; ka bānga tokyele bābona obokye tozwe ekpele eyamokoko bōbélé.

²⁶ Yango mena, bo nakyilingane, miyo ma nga maso mabe nde o ekpele ekyebengye nga; nali ndokolo moto

okoñwane ebasi, inkutu sa nga tesikoky ikaa i mbale.

²⁷ Naweninyaa nzoto ya nga mpasi, naibanza na bolaa obokye Nwaphongo yo sa nde; ona nga okokyé miteya ñaayoko.

10

Sakumola manzambe ma bikyeko

¹ Bande, nazingyi obokye bëe o umuny lowo laakyelamaka oka bankoko ba banga wañbaka bëe batambule na Mose elele yonoyó. Nwaphongo atomaka ipata sónoso obokye sibabanza, bëe baso. Añañanzaka na wakatisaka bëe maa manene ma mangola.

² Wañbaka bëe onte ya ipata, na wakatisaka bëe maa manene ma mangola; yañbaka ndokolo bëe baso ñabatisami onte ya Mose.

³ Bëe baso ñazaka ntoma elele yonoyó, eli ntoma yautaka o ikolo.

⁴ Bëe baso ñanywaka maa ma Bolobo elele yonoyó; ñanywaka maa ma ibanga sa Bolobo sañbaka sibabengye. Ibanga me yañbaka Klisto.

⁵ Ka maphoo mamana mali ndakyisa pho ya banga, obokye banga saña na maumunya mañe, bo mañbaka na ñe.

⁷ Bëe sa nyanga na obokye omiphe o iku-mola manzambe ma bikyeko, bo wakyelaka ñaayoko onte ya bëe. Eli bo wakoma bëe o buku pha Nwaphongo ñobo: «Bato ñazasi obokye baze, ñanywe; sima batemi, ñabine obokye ñakumole manzambe ma bikyeko».

⁸ Banga sa miphekye o mobulu ñwa ñabasi na ñampele bo wakyelaka ñaayoko onte ya bëe. Pho ya lowo me lalona, Nwaphongo abomaka bato nkoto mako ñabale mbuka iyato na mokolo monomo.

⁹ Tolokoky imeka ndondo ya Nkolo, bo wakyelaka ñaayoko onte ya bëe. Manzo ñabatwaka, ñaabomaka.

¹⁰ Bëe samuumaka bo wakyelaka ñaayoko onte ya bëe, anzelu owa iwaya ñaabomaka.

¹¹ Maphoo mamana ñaabylelaka pho ya iphe ndakyisa oka ñaayoko. Bamakoma obokye balokyebisa pho imbele sili banga sisi, suka ya mokyisi ebuto phenephe.

¹² Na ñomo, moto okoumunya obokye atemi na bolaa, nde kakyebe obokye yo sakaa.

¹³ Bimekyi biso biazwaka bëe eli nde bimekyi biizwe bato baso. Nwaphongo oookokoya yaalaka yo, etaale obokye omekame koleka bokusi pha ñe. Imbele

saamoya bimekyi, Nwaphongo amoephe malondo ma iitatala mi ñee, na nzela ya itokolo o bimekyi me.

¹⁴ Bande na nga, yango mena lota manzambe ma bikyeko.

¹⁵ Naewole ndokolo bato bali na malondo. Ñee mampenza oumunya maphoo mawo nga mama.

¹⁶ Tophe Nwaphongo melesi pho ya kopho ya mapambosi. Waaenywe banga, mena teeli obokye toangane na malongo ma Klisto? Nde ñomo, waaze banga ipa siitenane banga, mena teeli obokye toangane na nzoto ya Klisto?

¹⁷ Ipa sili nde sónoso. Na bo toli bato ñaikye, tobuto nde nzoto yonoyó, pho toanga baso obokye toze ipa sónoso sasina.

¹⁸ Kyeka bana ba Isalayele. Baaze manyama mambeka bëe o etumbelo, baangane na Nwaphongo oookobonzele ñe.

¹⁹ Menä naewole obokye manyama, maambya bëe mambeka oka manzambe ma bikyeko, temali nana kaa yonoyó. Ebe manzambe me ma bikyeko temali na ná kaa yonoyó.

²⁰ Mambeka maambya bato ñaateñaebe Nwaphongo, bamaambya oka bikyeko; tebamaambya oka Nwaphongo. Na ñe, bazwe maphoo maso mañbalakyelaka bikyeko. Ka nga siky zinga obokye bëe okyele ñomo.

²¹ Bëe, tokoky iinywa mbala yonoyó o kopho ya Nkolo, na o kopho ya bïfekye; tokoky izaa mbala yonoyó o mesa ma Nkolo na o mesa ma bïfekye.

²² Banga sa luka obokye tobangye yoo ya Nwaphongo. Bëe saumunya obokye tomolekye na ñokusí.

Tokyelakye maphoo maso pho ya iku-mola Nwaphongo

²³ Ñaayoko bawo, bëekeye: Tokoky ikyela maphoo maso maazingyi banga. Eli ñomo phële. Kasi maphoo maso temali malaa pho ya banga. Tosengyesi ikyela maphoo maso maazingyi banga, kasi maphoo maso temaakosa ianola sa bato.

²⁴ Moto na moto yo sa luka bolaa phë mampenza, alukye bolaa pha ñebi.

²⁵ Bëe okoky izaa manyama maso maungya b o zando; bëe sa mituna obokye oebe ntina ya mango,

²⁶ pho ñakoma o buku pha Nwaphongo ñobo: Mokyisi na iso ilili ñomo, ili ya Nkolo.

²⁷ Bo moto otoebe Nwaphongo aëbangyi obokye okye zaa oka ye, bo oanosi ikyende, okoky izaa ntoma iso yamoephe ñe; sa mituna obokye oebe ntina ya ntoma me.

²⁸ Ka bo moto awo na ñao obokye: Nyama mena euti o mambeka maambya bëe oka manzambe ma bikyeko, bëe sa

ezaa, pho moto me aeyebuse, oebi ntina me.

²⁹ Nawo boso pho ya maumunya ma bayoko; siwo pho ya maumunya ma be. Moto mosuu akokyi ituna, yokye: Pho ya'ye maumunya ma nwabi makokyi inkatela obokye nga sa kyela mapho maso pho ya ikumola Nwaphongo maaizingyi nga?

³⁰ Bo naphe Nwaphongo melesi pho ya ntoma iizingyi nga izaa, pho ya'ye bantole na yango, pho na nga pha Nwaphongo melesi?

³¹ Na bomoo, na bo koze, na bo konywe, na bo kokyele ebe na lowo iye, kyela mapho maso pho ya ikumola Nwaphongo.

³² Be kyela obokye mobesi lwa be Nwango sa ba ibaku, ebe pho ya Bayuda, ebe pho ya bato baatebali Bayuda, ebe pho ya ingomba sa Nwaphongo.

³³ Be kyela ndokolo nga; nakyele bokusi obokye nasepelisa bato baso o mapho maso; silukye bolaa pha nga mampenza. Kasi nalukye bolaa pha bato baso obokye fabikye.

11

¹ Be benga ndakyisa ya nga, bo kobengye nga ndakyisa ya Klisto.

Mobesi lwa Nwaphongi imbele sibondel yo

² Naekumole pho be konzumunya o mapho maso na pho otaa ba ibanza mateya maephelye nga.

³ Emba nazingye obokye be oebhe boso: Klisto ali mokonzi lwa lele munso; lele ali mokonzi lwa Nwaphongi we. Nwaphongo ali mokonzi lwa Klisto.

⁴ Waangane be o losambo, bo lele kabondel, naa kaimole mapho maauti na Nwaphongo, bo azibi moto nwe na etobu, mena kaphe Mokonzi nwe so.

⁵ Ka bo Nwaphongi kabondel, naa kaimole mapho maauti na Nwaphongo, waangane be o losambo, bo tazibi moto nwe na etobu, mena kaphe lele we so; ali ndokolo Nwaphongi oangyi be suwe.

⁶ Bo Nwaphongi tazibi moto nwe na etobu, akokyi na imianga suwe me. Nzuka ooli yango so pho ya Nwaphongi obokye angye suwe naa aikolole, asengyesi imiziba etobu o moto.

⁷ Lele tasengyesi na imiziba moto, pho Nwaphongo amokyela bo oli yo Nwaphongo. Kateya na nkyem oya Nwaphongo. Ka Nwaphongi, kateya nkyem oya lele.

⁸ Na bomoo, Nwaphongo taika kpa ekpele o nzoto ya Nwaphongi obokye aekyele na lele; kasi akpa nde ekpele o nzoto ya lele, aekyele na Nwaphongi.

⁹ Nwaphongo taika kyela lele pho ya Nwaphongi, kasi akyela nde Nwaphongi pho ya lele.

¹⁰ Yango mena, Nwaphongi asengyesi iziba moto nwe na etobu pho ya iteya o miyo ma bato na o miyo ma baanze obokye ali o se ya bokonzi pha lele we.

¹¹ Emba o bomoo pha banga o nte ya Nkolo, Nwaphongi kazwe bokusi nde na lele we; lele kazwe bokusi nde na Nwaphongi we.

¹² Pho nde bo owakyela Nwaphongi Nwaphongi utama na lele, nde bomoo me Nwaphongi kabote lele, emba be baso baute na Nwaphongo.

¹³ Be mampenza, tena bolombe pha lowo lolo. Eli bolaa obokye Nwaphongi abondel Nwaphongo sa miziba etobu o moto?

¹⁴ Ndengye eyalokyela Nwaphongo, mobesi lwa banga bato moloteya obokye bo lele ali na suwe nsanda eli so pho ye.

¹⁵ Ka eli ngambo pho ya Nwaphongi, bo abe na suwe nsanda. Na bomoo, Nwaphongo amophe suwe nsanda obokye izibe moto nwe.

¹⁶ Bo moto ali na phowa ya ikula wo lowo lolo, aefhe na bokuwe boso: Ebe mangomba ma Nwaphongo, ebe banga mampenza, tololi na mobeko mosuu o elele ya lowo lalona.

Elambo ya Nkolo

¹⁷ Naeyimole phanza boso: Lowo la be lootelingye nga lango lolo: Waangane be elele yonoy, aangana sa be tesili obokye siebongya, ka sieto hoti.

¹⁸ Phanza banzimosi obokye waangaane be, bato na bato bahe na ya be ewole; nambe kuta naanola obokye eli phel.

¹⁹ Esengyesi obokye ikabana sibe o nte ya be, pho toefie o nte ya be baali phel.

²⁰ Waangane be elele yonoy pho ya izaa, teli obokye be koze elambo ya Nkolo.

²¹ Na bomoo, wazale be o mesa pho ya izaa, moto na moto kawelane izaa ntoma ye mampenza na ndengye yonoy obokye bana bali na nzala, bibi bayo balangyi.

²² Mangambi ma be temali obokye okye zaa naa okye nywa om? Ka naa kolukye obokye otiyole ingomba sa Nwaphongo na obokye ophe baatebali na ntoma so? Be kozingye obokye naewole bo? Obokye naesambe? Pha! Nga sikoky esamba pho ya mapho mama.

²³ Kyeka, mapho maaiza nga oka Nkolo, maeimola nga, mango mama: Nkolo Yesu, na muna mokolo me lwa moambyaka Yuda, aesi ya kpa ipa,

²⁴ waumva yo iphe Nwaphongo melesi pho ya sango aesi ya sikyese, aphe baekosi be, yokye: Be kpa, oze, eye eli nzoto

Nwaphongo akyela nzoto baa bona obokye tophe kaa o binango biitibili na kaa.

²⁵ Yango mena, binango ba nzoto bango sa kabana, bée biso bisunganakye.

²⁶ Bo enango yonoyu ya nzoto eli na bolosi, binango biyyoko biso biwene bolosi elele yonoyu na enango me. Mena, bo enango yonoyu ezwe kaa, binango biyyoko biso bikumbe na nkyisa elele yonoyu na enango me mena.

²⁷ Bée baso oli nzoto ya Klisto, mōnōmō na mōnōmō na bée ali enango ya nzoto me.

²⁸ O ingomba, Nwaphongo akyela batoma oetemi eya o boo, baimosi o etemi eya ibale, bateye o etemi eya iyato; sima baali na ikabo sa ikyela bilekyesako, baali na ikabo sa ibikya bato fa malosi, baasungye bato, bayoko baangyele bēbi, bayoko baali na ikabo sa iwo noko insuu.

²⁹ Baso tebali batoma naa baimosi, naa bateye. Baso tebali na ikabo sa ikyela bilekyesako;

³⁰ naa sa ibikya bato fa malosi naa iwo noko insuu, naa sa ilimbola noko me mina.

³¹ Baka na phowa ya makabo maa ntina. Kasi unwaŋwa eye namoeteya nzela eelekyi manzela maso na bolaa.

13

Lozingo

¹ Na bo naebi iwo noko ya bato basuu na yaaka baanzelu, kasi bo sizingyi bēbi, nali nde ebende ekyelele ngbe ngbe, na mbonda ekyekyele toko.

² Na bo nazwe ikabo saiimola Simo ya Nwaphongo, ebe na boebakye boso, naa iyeba maphoo maso mali miibombo, na bo nali na ianole siikye, nabuto imanya mangomba o elele ebakyi mango, ka bo sizingye bēbi, nali nde moto pha.

³ Na bo nakabesi fabola mbolo ya nga isoo, ebe naa naambye nzoto ya nga obokye izikye, ka bo sizingye bēbi, esizwe imo ekpele.

⁴ Lozingo ali na motema moanda, lozingo kakyele bolaa, taamengyele, taamitate, taamiulole na mawala;

⁵ taakyele maphoo ma sooo, taalukye nde bolaa phe mampanza, taaokyeyo yoo, taakyele malanga;

⁶ taasepele na mbelekye, kasi kasepele na maphoo ma phle.

⁷ Kalimbisa maphoo maso, kaanole maphoo maso, kalemele mi maphoo maso, kakuva maphoo maso.

⁸ Lozingo taawe. Mokolo mōnōmō maphoo maimole Bolobo mamounva, na ikabo sa iwo noko insuu sa mounva, na boebakye phamounva.

⁹ Pho, boebakye pha banga boli bokyiyi, maphoo maimole banga na nkombo ya Nwaphongo mali nde bitee.

¹⁰ Kasi wamoya maphoo maabongō, maphoo maa bitee bitee mamounva.

¹¹ Wabaka nga nwesengye, nawoko ndokolo nwesengye, naumunyaka ndokolo nwesengye, namitunka i maphoo ndokolo nwesengye. Kasi oobuto nga phomba, nale maphoo ma bonwengye.

¹² Lolo eye, ikyi wene banga ili ndokolo elalaa ekye wenene o talatala; kasi mokolo mōnōmō moli, tomoiwene iso na miyo. Lolo eye naebe nde njwana ekos; kasi mokolo mōnōmō namoeba Nwaphongo bokonzebe yo.

¹³ Emba unwaŋwa eye, maphoo maato mama maikasi: Ianola, molemo na lozingo; kasi lowoo loolekyi maso onte me maato, eli lozingo.

14

Mateya masuu pho ya makabo ma Bolobo

¹ Bée luka obokye ozingakye bēbi na bée. Baka na nā phowa ya makabo ma Bolobo, na koleka makabo ma imola maphoo maaute na Nwaphongo.

² Moto okowoo noko insuu, tawo na bato; mena kawole Nwaphongo, pho moto mōnōmō taebe maphoo maawoo yo. Kawa maphoo maabombaa Nwaphongo na mwiya njwa Bolobo.

³ Kā moto okoimole maphoo maaute na Nwaphongo, mena kawole bato obokye abakuya o ianola, abalenza, amanya ngongo eeli na bē.

⁴ Moto okowoo noko insuu, mena kakuya aanola se mampenza, kasi yo okoimole maphoo maaute na Nwaphongo, mena kakuya aanola sa ingomba sisoo.

⁵ Phowa ya nga eli obokye bée basoo owo noko insuu; nambi kula ba na phowa koleka obokye bée oimole maphoo maaute na Nwaphongo. Moto okoimole maphoo maaute na Nwaphongo ali na ntina koleka okowoo noko insuu; elaa nde bo okowoo noko insuu mōna, azwe moto wa ilimbola maphoo maawoo yo mamana pho ya ikuya ingomba sisoo o aanola.

⁶ Bande, wamoya nga oka bée, bo naekye naewole na noko insuu, maphoo me mamoesunga ndengye'ye? Ekokyi obokye naeimole maphoo maanteya Nwaphongo, naa maphoo ma boebakye, naa maphoo maaute na Nwaphongo, naa naeteya maphoo ma Nwaphongo.

⁷ Tokpe ndakyisa ya mbolo ikyitube na bē, boli iphengo, naa gidale bo nyesi ya yango teikyese phe, tomoeba na ye obokye eye bawande iphengo naa gidale?

⁸ Bo mowandi wa kyelələ taewandi na bolaa, tuluku aamifɔŋya pho ya ebasin ndengye'ye?

⁹ Nde bomo pho ya bɛɛ; bo maphɔɔ maawo bɛɛ na noko insuu temaoka na bolaa, bato bamaeba ndengye'ye? Mena bɛɛ kowɔ nde ya ewɛɛle.

¹⁰ Noko ili o mokyisi nzikye, kasi munoko na munoko moli na ntina ya ɻwango.

¹¹ Bo nga siebi munoko munvɔlɛ bɛ, yo okowɔ munoko mamuna amoba ndokolo mobutu pho ya nga, na nga namoba ndokolo mobutu pho ye.

¹² Nde bomo, boli bɛɛ na phowa ya makabo ma Boləbø, le obokye olukye na boikye makabo maakosa aanola sa ingomba.

¹³ Yango mena, yo okowɔ noko insuu, esengyesi obokye aongye na Nwaphongo, amophe ikabo sa ilimbola noko me oka bato.

¹⁴ Bo naɓondelə na noko insuu, molimo ɻwa nga moɓondelə, kasi maumunya ma nga temakyele na ekpele.

¹⁵ Nakyele bo? Namobondelə o molimo ɻwa nga na o maumunya me; namotuba o molimo ɻwa nga na o maumunya me.

¹⁶ Na bomo, bo kophe Nwaphongo melesi nde o molimo; moto mosuu oozasi o iangana bozasi, amooka ndengye ye obokye aanole Amø o ibondesi sa we, bo taebé naa kowɔ maphɔɔ iye?

¹⁷ Na bo obondesi Nwaphongo na bolaa, ibondesi sa we etesikuya mosuu o aanola se.

¹⁸ Naphe Nwaphongo mælesi pho naeleyke bɛɛ baso na iwo noko insuu.

¹⁹ Kasi waangane bato ba ingomba, nazingye obokye nawo maphɔɔ matano obokye nateya bato na obokye nawo maphɔɔ nkoto na nkoto na noko insuu itteyokye bato.

²⁰ Bande, bɛɛ sa ba na maumunya ndokolo bana bakyɛ; ba bana bakyɛ o maphɔɔ maße, pho ɻwana taebé obokye maphɔɔ maakyele yo mali maße; kasi bɛɛ ba baphomba o maumunya ma bɛɛ.

²¹ Bakoma o buku pha Nwaphongo boso: «Nkolo yokye: Namotoma babutu pho ya iwlɔ ibota sa nga na noko ya bɛɛ babutu. Na bo baabona etebabenele inzoka.»

²² Na bomo, ikabo sa iwo noko insuu eli elembetele pho ya baatebali baanosi. Kasi pho ya baanosi phe. Emba ikabo sa imola maphɔɔ maaute na Nwaphongo eli elembetele pho ya baanosi. Kasi pho ya baatebali baanosi phe.

²³ Bo bato baatebali baanosi naa bato basuu baesi ya ezwā bɛɛ baso oanga o losambo kowɔ noko insuu, bamobuya nde phelə obokye bɛɛ oli bayeyee.

²⁴ Kasi bo bɛɛ baso koimole maphɔɔ maaute na Nwaphongo, moto otoebe Nwaphongo naa moto mosuu, bo anyɔsi o aangana sa bɛɛ, amooka maphɔɔ maateya bɛɛ, amoeba obokye ali moto okokyele maphɔɔ maße. Nwaphongo amotenela bolombe na maphɔɔ maso maaokye yo.

²⁵ Maumunya maabombama o ndondo ye mamowenene o pha. Emba amiinya boo o se, amokumola Nwaphongo; amowo yokye: «Iwaphongo ali phele o nte ya bɛɛ!»

Molongo o ingambi sa Nwaphongo

²⁶ Bande, nawo na bɛɛ boso: Waangane bɛɛ pho ya ibondelə Nwaphongo, moto na moto abe na etoma ye; motubi abe, moteye abe, moto okoimole maphɔɔ maateya Nwaphongo abe, okoimole maphɔɔ na noko insuu abe, okolimbole maphɔɔ me abe; maphɔɔ maso mamana masengyesi obokye makuya bato ba ingomba o ianolə sa bɛ.

²⁷ Bo bato baawo noko insuu, ewɔo nde bato baabale naa baato bɔnɛlɛ; baawo mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ, emba moto mɔnɔmɔ alimbole maphɔɔ maawo bɛ.

²⁸ Bo moto wailimbola maphɔɔ mamaña tafe, esengyesi obokye mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ na bɛɛ, ale iwo na bokusi o nte ya bato baanga: Awo nde yo mpenza na ná Nwaphongo.

²⁹ Oka bato baaimole maphɔɔ maaute na Nwaphongo, ewo bato baabale naa baato; bayɔko baokye naa maphɔɔ me maaute na Nwaphongo phels.

³⁰ Ka bo Nwaphongo ateye moto mɔnɔmɔ o nte ya ingomba maphɔɔ ma sekyele, esengyesi obokye obakyi kawo phanza mona aikale boso.

³¹ Bɛɛ baso mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ, okokyi imola maphɔɔ maaute na Nwaphongo, obokye bato baso bazwe boebakyɛ, bamilenza.

³² Baimole maphɔɔ me mamana, esengyesi obokye baikale iba na bokonzi o ikolo sa ikabo saazwa bɛ;

³³ pho Nwaphongo tali Nwaphongo wa mobulu; ali Nwaphongo okozingye boso.

Ndokolo o mangomba maso ma Nwaphongo.

³⁴ Esengyesi obokye babasi, bɛɛ sa kyela tokɔ, waangane bato ba ingomba pho ya ibondelə Nwaphongo. Tebaika baphe nzela obokye baawo. Esengyesi obokye bamiuyakye bokowó mobeko ɻwa Nwaphongo.

³⁵ Bo bali na phowa ya ituna maphɔɔ batune bampele ba bɛɛ o mangambi. Teli bolaa obokye ɻwanjwasi awo, waangane bato ba ingomba pho ya ibondelə Nwaphongo.

³⁶ Bèè koumunya obokye maloba ma Nwaphongo mauta oka bèè? Naa koumunya obokye makoma suka nde oka bèè?

³⁷ Bo moto kaumunya obokye ali moto okoimole mapħoo maute na Nwaphongo, naa kaumunya obokye azwe ikafo sa Bolċebu, asengyesi eba obokye mapħoo maakome nga mama eli mapħoo maantome Nkolo.

³⁸ Kasi bo taebé bəbona, bèè saanolha mapħoo maawo yo.

³⁹ Bande, na bomo, phowa ya bèè ebe ya iimola mapħoo maaute na Nwaphongo. Sa katela baali na ikafo sa iwo noko insuu.

⁴⁰ Le obokye mapħoo mamana maso makyelame na bolaa na ná molongo.

15

Ikundwa sa Klisto

¹ Bande, ujwarjwa eye nali na phowa ya eimola Simo Elaa eya eimolaka nga, eya anolaka bèè, eta ba na bèè ianola nōnō lolo eye.

² Bo bikyi bèè pho ya yango, bo bənza mapħoo me, bo waeyimolaka nga; bo tebē bomo phe, aanola sa bèè sili nde pha.

³ Naeyimole simo eyazwaka nga, ekyelekye mapħoo maso obokye Klisto awa pho ya bəbe pha bəngħa, bo koimole buku pha Nwaphongo.

⁴ Bamokundaka, akundwa mokolo ħwa iyato, bo koimole buku pha Nwaphongo.

⁵ Atokolele Petelo; sima awenene na batoma iko mbuka bəħale.

⁶ Bəbəl, aesi ya kye wənene na bəkosi bèè koleka mikama mitano na mbala yənċoġ. Baikye na bèè bataa ba na bomo, kasi bayo kə bawa.

⁷ Sima akye wənene na Zake, na ná batoma baso.

⁸ O sima ya bée baso, aesi ya wənene na nga. Bibi nga nali ndokolo ħwana owa ukwa bəukou.

⁹ Inga nali o suka ya batoma baso. O solongo, inga tebakoky iimbanga toma, pho nga moto owa nyokoloko ingomba sa Nwaphongo.

¹⁰ Na ngolu ya Nwaphongo nali boli nga lolo eye; ngolu me taikaka empe pha, nakyelaka etoma koleka bèè baso; na bo teyafaka nga mampenza, kasi ngolu ya Nwaphongo yabaka na nga elele yənċoġ.

¹¹ Na bomo, ebe nga, ebe bèè, bəngħa baso toteya Simo Elaa ya Yesu Klisto eyaanola bèè.

Ikundwa sa bəngħa

¹² Bəngħa fototeya obokye Klisto akundwa o nte ya bawie, ndengye'ye bəna o nte ya bèè bəwə obokye bawie etebakundwe?

¹³ Bo bawie etebakundwe, kyelukye iwo obokye Klisto taika kundwa.

¹⁴ Ka bo Klisto taika kundwa o nte ya bawie, iteya sa bəngħa sili nde pha, na aanola sa bèè sili nde pha me.

¹⁵ Yamoba obokye, naa bəngħa, towu mapħoo ma bəle pho ya Nwaphongo, obokye akundola Klisto o nte ya bawie. Nzuka taika kyela bomo, bo eli pħelx obokye bawie etebakundwe.

¹⁶ Bo bawie etebakundwe Klisto ne taika kundwa o nte ya bawie

¹⁷ Emba bo Klisto taika kundwa o nte ya bawie, aanola sa bèè sili nde pha; otaa ba nde o mapħoo ma bèè mabé.

¹⁸ Kyelukye iwo obokye na bəanosi bəso bəawa bəkye nde bəbona.

¹⁹ Bo tolemele oka Klisto nde pho ya bomo bħooli na bəngħa bħo, toli bətto bəngħo koleka bətto bəso.

²⁰ Kasi eli pħelx, Klisto akundwa o nte ya bawie; ali moto owa o boo otati ikundwa o nte ya bawie. Wateya obokye bəawa, na bə, bəamokundwa me.

²¹ Nde bomo, bo wauta iwa na moto mənōmō, nde bomo me ikundwa sa bawie siesi na moto mənōmō me.

²² Bookowe bətto bəso na nzela ya Adama, nde bomo me na nzela ya Klisto, bətto bəso bəanole bəamokundwa.

²³ Ka moto na moto amokundwa na imbeli se; Klisto ali moto owa o boo owakundwa o nte ya bawie. O sima ye yamoba bəanosi bèè; imbeli sa moyo yo.

²⁴ O sima ya mapħoo maso, tomba ya koma o suka ya mokyisi. Klisto amooča kaa ja bokonzi pha bəkonzi bəso, na mwiya ħwa malċeb maso, emba amba buya bokonzi bəso oka anglo Nwaphongo.

²⁵ Esengyesi obokye Klisto abe mokonzi nōnō wamunyete Nwaphongo bəailanga ne bəso, na wabakyela yo o se ya makolo me.

²⁶ Munguna ħwa suka ħwaa moboma Nwaphongo, eli iwa.

²⁷ Na bomo, bəkoma o buku pha Nwaphongo bħo: Nwaphongo akyela mapħoo maso o se ya makolo ma Klisto. Kasi o iloba sisi mapħoo maso, ma wənene na bolaa obokye eli Nwaphongo owakycela mapħoo maso o se ya makolo ma Klisto, manya nde yo.

²⁸ Wamunva Nwaphongo ikyela mapħoo maso o se ya makolo ma Klisto, emba yo mampenza Klisto amiuya o se ya Nwaphongo owa mopħe bokonzi pha mapħoo maso obokye Nwaphongo abe mokonzi o ikolo sa mapħoo maso na bolaa.

²⁹ Bèè kula umunja lowi la bətto bəbatismi e elele ya bawie; baumunya obokye bəmoxwa iye? Bo eli pħelx obokye bawie etebakundwe, pho ya'ye bəbatismi e elele ya bē?

³⁰ Na Banga, pho ya'ye tomiphe imbele sisō obokye tote?

³¹ Bande, nkolo iso naalembe nde na iwa. Naeyimosi lowo me obokye namikumole pho ya bēē bali elele yonçoy na Yesu Klisto, Nkolo wa banga.

³² Bo yabaka na ndengye ya bomoto obokye nañwanaka na manyama ma ngonda wawa o Efese, nazwe iye? Bo bawe tebakundo, toze, tonywe, pho yana tomowa!

³³ Bēē sa mikosa na maphoo mamana: Itambula na bēbi bābe baato maphoo malaa maali o nte ya nwébi na bē.

³⁴ Bēē ba na maumunya maalongofo; bēē sa kulaka kyela bōbe, pho bāna o nte ya bēē tebaebe Nwaphongo. Nawo bābona pho naephe bēē soō.

Nzoto ya bato baakundo

³⁵ Ka moto monomo amotuna, yokye: Bawe bakundwe ndengye'ye? Bamokundwa na nzoto ya ndengye'ye?

³⁶ Ebubusi! Waphikye we mumboto o manyete, mumboto mamuna temokoky itokolo, bo temewe.

³⁷ Ekye phikye we o manyete eli nde mumboto pha. Imbele sisuu mumboto ḥwa blé naa mumboto mosuu; teli ḥwete ḥwa mumboto ḥwamotokolo.

³⁸ Nwaphongo kakosa mumboto mamuna, bo zingyi yo. Kakosa mumboto na mumboto bo wamokyela yo.

³⁹ Nzoto ya mbolo iso tili ndengye yonçoy; nzoto ya bato ili na yango ndengye, ya manyama ndengye, ya manyosi ndengye, ya sve ndengye.

⁴⁰ Na nzoto ya mbolo ya ikolo ili, na nzoto ya mbolo ya mokyisi ili. Bolaa pha mbolo ya ikolo bokyes na bolaa pha mbolo ya mokyisi.

⁴¹ Moo mungyengye na ndengye ya ḥwango, na bokombe bongyengye na ndengye ya phango, na banyasesi banyengye na ndengye ya bē; na o nte ya banyasesi, nyasesi na nyasesi kanyengye na ndengye ye.

⁴² Yamoba babona imbele sa mokundwa bawe. Bamokunda nzoto ikyi phoł, yamokundwa nzoto iteipholo.

⁴³ Wakunde bēē nzoto me o manyete, teibe ndaa. Teibe na ná bokusi. Wamokundwa yango, yamoba nzoto indaa, ili na bokusi.

⁴⁴ Wakunde bēē nzoto me o manyete, kyebé nzoto ili na banga iye. Wamokundwa nzoto me, yamoba nzoto ya molimo. Bo nzoto ili na banga iye ili, na nzoto ya molimo ili me.

⁴⁵ Na bomō, bakoma o buku pha Nwaphongo bōbo: Nwaphongo akyelaka moto owa o boo, eli Adama; amophékayé

bomō. Ka Adama owa sima ali molimo okoamba bomō.

⁴⁶ Nzoto ya molimo teiye o boo, kasi kyeye o boo nzoto ili na banga iye; ya molimo kyiyé o sima.

⁴⁷ Adama owa o boo, Nwaphongo amokyelaka na mobulubutu ḥwa manyete mama. Adama owa ibale auta oka Nwaphongo o ikolo.

⁴⁸ Bato bāso bāali o manyete baulana na Adama owakyela bēē na mobulubutu ḥwa manyete. Baali o ikolo baulana na Klisto moto owa uta o ikolo.

⁴⁹ Bo waulana banga na moto owakyela bēē na manyete, nde bomō me tomoulana na moto owa uta o ikolo.

⁵⁰ Bande, nalukye iwā na bēē bōbo: Nzoto yakyela bēē na munsoti na ná malongo teikoky iżwa bokonzi pha Nwaphongo, na nzoto ikyiwe teikoky iħa na bomō pha bōbel.

⁵¹ Kyeka, naeimole lowo lōnolo laamibomba: Banga bāso etoloowe; kasi tomobutwa banga bāso ndengye esuu.

⁵² Nwana imbele mokyiki, nde na lokpatibinya la miyo lōnolo, imbele sa moula bēē kyeləlo eya suka, pho imbele sa moula bēē kyeləlo me, bawe bamokundwa obokye bazwe nzoto iteipholo, emba nzoto ya bāna bāso yamobutwa ndengye esuu.

⁵³ Na bomō, nzoto ikyipholo, yamozwa nzoto nsuu iteipholo; nzoto ikyiwe yamozwa nzoto iteiwe.

⁵⁴ Bo maphoo mamana makylelame, waumbo, wamozwa nzoto ikyipholo nzoto iteipholo, na wamozwa nzoto ikyiwe nzoto iteiwe, emba lowo laakoma bēē o buku pha Nwaphongo lolo lamokokyisama: Iwaa tesikuli ba, Nwaphongo anyeti iwa.

⁵⁵ Iwa, elonga ya we yango ewa? Iwa etengu ya we yango ewa?

⁵⁶ Etengu ya iwa, eli isumu, emba bokusi pha isumu eli mobeko.

⁵⁷ Kasi tokumole Nwaphongo owa alophe elonga na nzela ya Nkolo wa bāna Yesu Klisto.

⁵⁸ Embo bande na nga baa lozingo, bēē otémekye na bokusi ombe na phikama nde phelē phelē. Omiphékayé nde imbele sisō o bitoma ba Nkolo, na boebakye obokye ikuma sa bēē pho ya etoma ya Nkolo, etesiikye pha.

16

Taaka ya isunga bēbi

¹ Pho ya maphoo maakyekyi taaka ya isungyi sa bāanosi ba Yelusalēm, na bēē okyele bo wateyaka nga mangomba ma Galati.

² Eyenga yoncayo na yoncayo, mōnomō na monomō na bēe, pho ya iambaka bilambo, amanyakyē mi mbolo ye bokozwe yo kalangya imbale obokye obakye sa ziya ikoma sa nga.

³ Waamokoma nga, namotoma bato na nkanda obokye bakyē ika bilambo ba bēe o Yelusalēmē bo waħaħolko bēe.

⁴ Bo wasengyesi obokye na nga nakyē omo, tomokyē imbangā mē molongo.

Maumunya ma Polo

⁵ Sima namoya oka bēe ya nzela eya Makedoniya, pho namoakala o nkyisi mē.

⁶ Namoba na bēe banaa nkolo; wayoko namunva imbelē sisō sa seɛkyē obokye bēe, okyē nzika mbale eya mokyē nga.

⁷ Pho mbala eye sikyi zinga obokye naya kaa oka bēe nde bokaa, nalekane. Nali na phowa ya iba na bēe banaa nkolo, bo Nwaphongo aanosi lowo mē.

⁸ Nzuka nakane ikala wawa o Efese nono mokolo moumunya bēe eyenga ya Pantekote.

⁹ Pho nambo zwa nzela bōbēlē, naħe omo obokye nakokya etoma eenene, na baailanga na nga bali baikye omo.

¹⁰ Bo Timote akomi omɔ, kyela na bħola, amiwene obokye bēe omunyangyesi o nte ya bēe. Pho kakyle bokokyele nga etoma ya Nkolo.

¹¹ Emba moto sa motiyola, okyē moika o imbangā se bose obokye akule mbutolela, pho nga na bēbi tomoziya.

¹² Pho ya nwēbi na bħanga Apolo, namolenza soosoo obokye ayakakye oka bēe na bēbi bħajx. Kasi tali phele na phowa ya iya ujwanja eye. Nzuka amoya, mokolo ħwamozwa yo nzela.

Mapħoo maa suka

¹³ Omibanzakye, oikale ianola na bokusi, omilenzaka, obe na bokusi.

¹⁴ Ozingane mi mapħoo masō maakyele bēe.

¹⁵ Koħeb Setefano na boonkpe pħe; bali bato ba o boo bħaabongola mandondo ma bēe oka Nwaphongo o mokyisi ħwa Akaye. Bamibuya bato ba etoma ya Nwaphongo. Bande, naongye na bēe

¹⁶ obokye na bēe okumole bato bħabna na bato baso baakyele etoma.

¹⁷ Nali na nkyisa na iya sa Setefano, Pholotuna, Akaika, pho bħampré ikyi imale nga o sima ya bēe.

¹⁸ Balenza molimo ħwa nga bo kolenza bēe milimo maka bē. Emba, oebe ikumola bato mē bħabna.

¹⁹ Mangomba ma nkyisi ya Azi maelongosi. Akilas na Prisile na Ingomba siangane oka bē, baelongosi na iko na iko o nte ya Nkolo ya bħanga.

²⁰ Bēbi baso baali wawa baelongosi. Longonelē o nte ya bēe na inyangana na ndondo yoncayo.

²¹ Mapħoo mama, nga moto omakom: Ndongolo ya Polo!

²² Bo moto tazingye Nkolo, azwe bobe! Maranatha! (Kyeimole obokye Nkolo ya bħanga, yaka!)

²³ Le obokye ngolu ya Nkolo ya bħanga ebe na bēe.

²⁴ Naezingye bēe baso o nte ya Yesu Klisto.

Mokanda njwa Polo njwa ibale oka Bakoliti Maphoo ma etatele

Tata waakomaka Polo mokanda nwe njwa ntubo, masimo mabaka maute o Koliti, na nkanda yabaka kyisekane onte ya Polo na ingomba sa Koliti. Tebakulaka baa malaa, bato baayoko babaka batole Polo, na iika ziko na ndengye eya butwa yo toma. Polo atembekye na maphoo me. Yango mena obo pha obokye akule kyende o Koliti, Polo akomaka mokanda mumu njwa ibale pho ya ibuya bookaa onte ye na be.

Mokanda mumu moli na maphoo mama:

- 2 Bakoliti 1.1-11: Maphoo ma etatele
- 2 Bakoliti 1.12-7.16: Maphoo ma Polo na Ingomba sa Koliti
- 2 Bakoliti 8.1-9.15: Maizonza pho na bato ba. Nwaphongo baa Yelusaleme
- 2 Bakoliti 10.1-13.10: Polo kawo pho ya botoma phe
- 2 Bakoliti 13.11-13: Maloba ma Polo pho ya isokyé mokanda nwe

Ibeya

1 Eli nga Polo owa ɔlo Nwaphongo pho ya iba toma ya Yesu Klisto na Timote nwébi na banga, toekomele mokanda mumu bëe bato ba ingomba sa Koliti na baanosi baso baasus bali o nkyisi ya Akaye.

2 Nwaphongo ango wa banga na Nkolo wa banga Yesu Klisto baekyele bolaa, baephé na bose.

Nwaphongo kakuya banyokomo

3 Tokumbele Nwaphongo ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto. Nkolo iso kaokyele bato ngongo, kabakuya.

4 Mbala iso ikyinyokomo banga, kalokuya pho ya obokye na banga tokyende kuya nde bomo me bato banyokomo.

5 Nde bomo pho minyoko ma Klisto miili miikye mi banga, nde bomo Nwaphongo kalokuya na boikye pho banga toangana na Klisto.

6 Bo toli o nkaka eli pho ya obokye bëe okuyame ozwe ibiki; fotokuyane, eli pho ya obokye bëe okuyame na ikanga motema o minyoko bo mizwe banga.

7 Toli na ianola obokye Nwaphongo kaelenza bokololenza yo, pho bëe kookye mpasi nde bookookye banga me.

8 Bebi na banga, tozingye obokye oebe bowaoka banga mpasi o manyete ma Azi. Tooka mpasi na boikye walekaka na

bokusi pha banga. Toloikaka umunya na obokye tomobika.

9 Phèle, toumunya o mandondo ma banga obokye tomowa. Nzuka Nwaphongo akyela babona pho banga salemela bokusi pha banga mampenza, kasi pho tolemele nde yo. Eli yo okoakole bato o iwa.

10 Eli yo owa lobikya o iwa me saa boso si unvakyi waa banga, amba na lobikya na o mampasi masuu me; molemo njwa banga moli nde oka ye pho amokula lobikya na o mampasi masuu nde me.

11 Na bëe, wa losunga na mafondeli. Pho bo bato baikye baibondélé Nwaphongo pho ya banga, bato baikye baamophe melesi me pho ya bolaa pha lokyela yo.

Polo takuli kyende imbangsa Koliti

12 Kyeka lowo lokyele mawala ma banga lango lolo; o mandondo ma banga toebe obokye mobesi njwa banga o mokyisi moli molaa konza oka bëe, tobe na bëe na imiuya na ná bosembo boute na Nwaphongo. To loika kambema na zebi sa bato kasi na ngolu ya Nwaphongo.

13 Pho o nkanda ya banga, toloo ekomele maphoo masuu, nde matangye bëe na ma sosołò bëe. Na anole obokye wa lososolo na bolaa,

14 pho olosołosi bonte ujwanja eye, mokolo njwa moyo Yesu Nkolo wa banga, wa mozwa ngambo, pho ya banga na banga tomozwia ngambo pho ya bëe.

15 Nabaka na ianola bomo yango mena nazingaka naino iya oka bëe pho naesungye mbala eya ibale,

16 emba bonauti oka bëe na mokyende o Makedoniya, bonamani o Makedoniya nambe kula ya butwa oka bëe, pho okyende nzika o Yuda.

17 Waakana nga obokye na mokyela babona, nakana bokanelia? Na nyango ya nga ili nde nyango ya bomoto pho na wo «ee» na «phe» mi lowo lonołò?

18 O boo pha Nwaphongo oli na bosembo na wo na bëe ngakye, ya wo nga na bëe teyakaka ba «ee» na «phe» mi lowo lonołò.

19 Pho Yesu Klisto, Nwana wa Nwaphongo, yo mampenza owaeteya banga, inga na Sila na Timote, yo taika wo «ee» na «phe». Mi lowo lango lonołò, abà kawo nde «ee».

20 Pho eli «ee» yo okolophe ianola obokye maphoo masu malolakyela Nwaphongo mali ma phèle. Emba o nzela ye towò obokye: «Amé» pho ya ikumbela Nwaphongo

21 Eli yo Nwaphongo yo mampenza okolokuya na banga na bëe o nzela ya Yesu Klisto. Eli nde yo owa looł.

²² Alokyela elembetele ekyeteya obokye toli bato ñe, amba na tonza mandondo ma ñanga na Boløbo, okoteya obokye alophë mbolo nsuu yaawøko yo.

²³ O boo pha Nwaphongo nakati seleka na bomco pha nga, bo nakate na wee; yabaka pho nga saaya iyaekyela bobè, yango mèna siika yaa o Koli.

²⁴ Teli obokye toyaelomisa isengyesi ñeë ianola, pho wa unva anola Yesu Klisto na bokusi. Kasi tozingye ikyela etoma elele yçñoyò na ñeë pho obe na nkyisa.

2

¹ Yango mèna nakani obokye esikule yaa oka ñeë pho nde nakuli ebuya bato ba ngõngò.

² Bo naebuye bato ñangõngò, ete wazwane moto owa moephe nkyisa pho ñeë basò wamoba na ngõngò.

³ Yango mèna naekomesi mokanda bo waekomelaka nga o elele ya obokye na ya ekyeka, sizingaka obokye bonaesi oka ñeë nayaezwa na ngõngò ebe na bato bawa bakokakyi impe nkyisa. Nali na ianola obokye bo na ñe na nkyisa na ñeë basò oli bato ba nkyisa.

⁴ Waa ekomela nga mokanda mamuna, na mokoma na ndondo bolosi nana mbebbe o miyo. Sizingaka iyeyokyisa ngõngò, kasi naekomela pho oebe ndengye ekyeezinye nga.

Polo alimbise moto omokyesi bobè

⁵ Bo moto monomo ampe mpasi o motema, taikyi ephe nde nga na nga, akuti ephe na ñeë basò me, kasi ñanga samba lóbo leolekyinya lowo me.

⁶ Pho ya moto wa ndengye mèna, bato baikye bakokyti imooya, yango mèna,

⁷ injwanja eye oengyesi imolimbisa na imokuya, bo phe ngõngò yaa mophila na boikye.

⁸ Emba naebondi, omoteya polele obokye oli nde imozinga.

⁹ Ntina eya ekomelaka nga ya baka pho ya iemeka na ikyeka bokotosa phele.

¹⁰ Bo olimbise moto, nga naamolimbisa me. Bo nga nalimbise moto mi lowo lookokyti nga imolimbisa, eli pho ya ñeë, o miyo ma klisto.

¹¹ Pho ñanga sakosama na Molemba. Pho toloobungye maumunya me.

Polo kawo na imbele sa lekinya yo o Troas

¹² Wakoma nga o Troas pho ya ikye teya Simo Elaa ya Yesu Klisto, omo naesi ya wene obokye Nkolo Yesu ambøngiyisela nzela pho ya iteya.

¹³ Kasi nañaka na boilakye pho sikaka zwa nwebi na ñanga Tito. Emba namba

ya ika bato ba Troas, namba ya kyendé o Makedoniya.

Tozwe elonga nde na Yesu Klisto

¹⁴ Tokumbele Nwaphongo okolokambe nkolo iso o elonga o nzela ya Yesu Klisto. Na nzela ya ñanga kaebinya Yesu Klisto mboka eso ndokolo solo ya malasi ekye nyangwe mboka eso.

¹⁵ Na bomo toli ndokolo malasi ma solo elaa mabonzele Klisto Nwaphongo, toli malasi me pho ya bato baali o nzela ya lobiko na baamibungye itakyé na Nwaphongo.

¹⁶ Pho ya bato bali o ibunga, solo me eli ebe, kye bakambe o iwaa. Pho ya bato baabikya Nwaphongo, solo me eli elaa, kye bakambe o bomo pha bobele na bobele. Emba okokyti ikyela etoma me nza?

¹⁷ Tololi ndokolo bato bayoko baungya Iloba sa Nwaphongo, kasi pho eli Nwaphongo owa lotoma, towò nde na bosembo o boo phe pho toangana na Yesu Klisto.

3

Bato ba etoma ya sangola eenyakune

¹ Wa mowò obokye ñanga tokuli tata imitata? Na toonisengyela ya bato baayoko ieteya nkanda na ieyonga yango pho ya iweninya obokye toli bakolo batoma.

² Mokanda ñwa ñanga eli nde ñe, ñwaakoma Klisto o mandondo ma ñanga, moebane mombe na tangama na bato basò.

³ Eli phele obokye ñeë oli mokanda ñwaakoma Klisto o nzela ya ñanga. Taika mokoma na maa ma mokanda, amokoma na Boløbo pha Nwaphongo oli na bomo. Taika mokoma o ikolo sa mafanga, amokoma o mandondo ma bato.

⁴ Towò ñabona pho Yesu Klisto aloyeta obokye eli Nwaphongo owa lotoma.

⁵ Tolokokyti imitata obokye bokusi bokyele na ñanga etoma me boute na ñanga mampenza, bokusi me boute nde na Nwaphongo.

⁶ Eli yo moto okolophe makokyti ma ifa bato ba etoma ya sangola eenyakune, teli na mobeko ñwaakoma ñe, kasi na Boløbo; pho mobeko ñwa koma ñeë mobome kasi Boløbo kaphe bomo pha bobele na bobele.

⁷ Mobeko ñwa komamaka o ikolo sa mafanga embal nkyemo ya Nwaphongo ya wenenekeye imbele me. Boo pha Mose pha ngengengyekye na bokusi, ba Isalayele tebaikaka koka na ibokye, kasi ingyengye me tesaikaka na koko. Bo mobeko mokambe bato o iwalla ñwa tøkoloko na nkyemo.

⁸ Ka wa mokyela Bolōbō etoma, ngyemō ya Nwaphongo yamba ba bo?

⁹ Bo mobeko mophé bato etumbu moli na nkyemō, ka nkyemō ya sangola eenyakune ekyebuya bato, bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo yamoba ndengye'ye!

¹⁰ Tokokyi na iwo obokye nkyemō yaangyengyekeye kalakala tiikokane na ya lolo eye, ikyilekye ya kalakala.

¹¹ Pho bo sangola eekasi ya imbele sikuwe yabaka na nkyemō, nkyemō yaambla ba bo pho ya sangola eenyakune eyamoikala bofélé.

¹² Toli na ianola pho molemo ḥwa banga moli imapho mamana.

¹³ Banga tolokyele ya Mose owazibaka boo phe na etobu pho bato ba Isalayele, bée sawene obokye ingyengye me silemo.

¹⁴ Kasi bato ba Isalayele tebakuli ba na mayele; nona lolo eye, watangye bée babuku ba sangola eya kalakala, etobu eyaziba bée o boo etaaba nde omó. Naino tebaemanye, pho kyermane nde o nzela ya Klisto.

¹⁵ Na lolo eye, watangye bée babuku ma Mose, etobu yonoyó kyezibé mayele ma bē.

¹⁶ Eli nde na ibongola ndondo oka Nkolo, etobu me kyeebame mana.

¹⁷ Pho Nkolo ali Bolōbō, emba elele eli Bolōbō pha Nkolo, wamo wali bosomí.

¹⁸ Emba banga baso batebaakule ziba mañoo, toweninya nkyemō ya Nkolo; yango mena tobongwa pho ya iulana na Nkolo tombe na mana o nkyemō inkyinkyi, botutwe o nkyemō inene na nzela ya Nkolo oli, Bolōbō.

4

Ekpele ya motuya o motema ḥwa mambongo makyela bée na yondo

¹ Nwaphongo na ngóngó ye, alophe etoma eye, yango mena toloophembé.

² Tole maphoo maso makyele bée miibombo. Tolookatele bato, toloobongole maphoo ma Nwaphongo. Kasi towo bosembo o boo pha Nwaphongo. Tozingye bafona pho bato baso baebe obokye toli bato bawo phelé.

³ Bo Simo Elaa ekyeteya banga, bato bayoko tebaesosolo, eli nde bato ba bungye.

⁴ Pho ya bée bato bafungye, Molemba okokanza munse mumu kabunzinya malondo ma bée pho bée sa anola Simo Elaa. Tozingye bée bawene ḥwenya molole o ikolo sa bée. Ḥwenya me moolole moute na Simo Elaa ya nkyemō ya Yesu Klisto oli elala ya Nwaphongo.

⁵ Wa imole banga Simo Elaa, tolowó pho ya banga manpenza, towó pho ya Yesu

Klisto obokye eli yo Nkolo wa bato baso. Ka pho ya banga, toli bato bée ba etoma pho ya Yesu.

⁶ Pho Nwaphongo wakyela yo mokysi awo yokye; «ṇwenya molole onte ya enzombil!» Eli nde ona yo Nwaphongo owa lola o mandondo ma banga pho ya ilophé malondo mateya bato nkyemō ya Nwaphongo ikyiwénene o boo pha Klisto.

⁷ Toli bakoo ndokolo mambongo maakyela bée na yondo, kasi toli na ekpele yonoyó eya motuya onte ya banga. Kyeteyea obokye ḥwenya munene pho ya ikyela etoma ya Nwaphongo moute ne kasi na banga phe.

⁸ Bato baloyelele na bibasi mboka eso, kasi tebalobome. Balolukye na mapħoo kasi totitale.

⁹ Ba lowiinya kasi te balozwe. Balounza kasi te balobome.

¹⁰ Mbala na mbala tonyanya iwa sa Yesu o nzoto ya banga pho bómoo phe bo wénene na o nzoto ya banga.

¹¹ Na boli banga na bómoo, toli mbala na mbala o ikama sa iwa pho ya Yesu, pho bómoo phe bowenene na o nzoto ya banga ikyi we.

¹² Yango mena iwa sili mi banga nkolo iso. Pho ya obokye bómoo bofe na bée.

¹³ Bakoma o buku pha Nwaphongo obokye, «Naanola Nwaphongo yango mena nawo.» Na banga toanole Nwaphongo me, yango mena towó.

¹⁴ Pho toebe obokye owaakola Nkolo Yesu, aaloakola na banga me molongó na Yesu, emba amokyé na banga na bée o boo phe.

¹⁵ Toittale o mapħoo maso pho ya bée, na bómoo ngolu ya Nwaphongo ekomele bato na boikye. Yango mena bato bámoba baikye pho ya imophé mëlesi na pho ya imokumbela.

Ianol si ambya bómoo

¹⁶ Yango mena toloophembé. Na bo nzoto ya banga kyiphembé na mo na mo, kasi o mandondo ma banga, Nwaphongo kalophe bokusi mokolo na mokolo.

¹⁷ Mampasi maokyé banga iñwarzha eye mali makyiki imamekyinya na nkyemō iñzikye, na ya bofélé na bofélé ikyi lobóngiyisa yo.

¹⁸ Pho maumunya ma banga te mali mi mapħoo mawene bée, kasi mali mi mapħoo maate maawene bée; pho mapħoo maawene bée temaakoko kasi maatatemawene bée mali pho ya bobole na bofélé.

5

¹ Toebe obokye bo ingambi sa banga sa o se wawa sili nde molaku, —

kyelukye iwo obokye nzoto ya banga — toli na ingambi sinene sakyelama na Nwaphongo, ingambi sa bofele o ikolo sitesaika tongama na bato.

² Embo inwanwa eye tokyimele pho phowa ya banga eli ikye obokye to kye nyolo o ingambi sa ikolo;

³ Pho ya obokye tobe na bitobu o nzoto kasi bolumbu phe.

⁴ Pho naino otaaba banga nkolo iso o molaku mumu, tookye mpasi, tokyimele. Teli obokye tozingye imana o nzoto iye, kasi tozingye obokye tolate nzoto ya ikolo pho bomoo bomine nzoto ikyi we.

⁵ Eli Nwaphongo yo mampenza owa lobongya pho ya yango, amba lophe na Bolobo phe ndokolo ndanga ya mbolo yaaloobongyisa yo.

⁶ Yango mena toli nde na ianola obokye na botaba banga o nzoto iye, toli o nze ya ingambi sa banga, itakyen na ingambi sa Nkolo.

⁷ Pho totambule na ianola kasi na iwene na miyo phe.

⁸ Eli bomo, totondi na ianola emba tombe nde zinga imana o nzoto iye pho ya ikye zala phenephe na Nkolo.

⁹ Na bo totaba o nzoto iye, na bo tomanmi yango, phowa ya banga eli nde ya ikyela maphoo maamosepelisa.

¹⁰ Pho banga baso tyengesi ikye samba o boo pha Yesu Klisto pho moto na moto azwe iphati mi iso ya kyela yo o bomoo phe, naa na bolaa naa na bofe.

Klisto aya lobongye na Nwaphongo

¹¹ Boebi banga itosa Nkolo, tolukye isosolisa bato obokye maphoo ma banga mali ma phel. Nwaphongo kaloebe na bolaa nambe naanola obokye o mandondo ma bée konzebe me.

¹² Tolookule zinga imitata banga mampenza oka bée, kasi tozingye iyephé nzela ya ifa na mawala pho ya banga, pho oebe ibuyisela bato bawa hamitate nde na maphoo ma ibanda kasi na maali o ndondo phe.

¹³ Bo eli phel obokye banga toyey, eli pho ya Nwaphongo, kasi bo tobee na mayele malaa, eli pho ya bée.

¹⁴ Pho lozingo la Klisto lololekye, banga baanole obokye moto mōnōmō awa pho ya bato baso, emba eli obokye bato baso bawa ne o miyo ma Nwaphongo.

¹⁵ Awa pho ya bato baso obokye bato baso bali na bomoo bée sakula bika pho ya bée mampenza, kasi pho ya owaawa, owaakwa pho ya bée.

¹⁶ Yango mena tolookule kyeka moto na motindo njwa bomoto. Na bo phanza tokyekaka Klisto na motindo njwa bomoto, inwanwa eye tolookule mokyeka bomo.

¹⁷ Bo moto aanga na Klisto abuto moto oomunyakune. Mofesi mookasi molemo, mofesi moonyakune motokosi.

¹⁸ Maphoo maso mamana maute na Nwaphongo, owabongya na banga o nzela ya Klisto na owa lophe etoma ya ibuya bato bayoko o maibongye ne.

¹⁹ Pho o nzela ya Klisto, Nwaphongo abongyaka na bato baso sakyeka masumu ma bē. Amba lophe etoma ya ikye imola maibongye me.

²⁰ Toli batoma fa Klisto, eli ndokolo nde Nwaphongo yo mampenza kaebangye o nzela ya banga; toebondi, na nkombo ya Klisto obokye, anola obokye obongye na Nwaphongo.

²¹ Yesu Klisto taika kyela isumu, kasi Nwaphongo amunyosa o isumu sa banga, pho ya obokye, o nzela ye tobutwe bato ba bosembo o miyo me.

6

¹ Pho tokyele etoma elele yonoy na Nwaphongo, to ebondélé: «Bée saotu ngolu eya zwa bée oka ye.

² Nwaphongo awo yokye: «Imbesa wenenekye ngolu ya nga naeyokaka, mokolo njwa lobiko na ya esunga». Kyeka inwanwa eye imbele sa ianola ngolu ya Nwaphongo, kyeka mokolo njwa lobiko.

³ Toloozingye ikyela lowo lokoky ikatela bato o nzela ya Nwaphongo pho toloozingye obokye bato bawole etoma ya banga na bofe.

⁴ Kasi mi maphoo maso makyele banga, toteya obokye toli bato fa etoma fa Nwaphongo. Na bo towene mampasi ndengye na ndengye, na bo balonyokolo, totitale nde ba bona.

⁵ Balokutuba, balonyosa o boloko, batomisa bato obokye balokyele mobulu; tokyele etoma na bokusi, mbala eyoko toloikaka zwaka malondo ma ilala na ma izaa.

⁶ To miweninya bato fa etoma fa Nwaphongo na imikamba sa banga silaa, na boebakye pha banga, na ikanga mandondo, na ikyela bolaa, na nzela ya Bolobo, na izinga bato na ndondo yonoy.

⁷ na iteya sa banga sa bosembo, na pho ya ngolu ya mwiya njwa Nwaphongo. Mofesi molaa njwa banga moli ndokolo binjwanele fa banga pho ya ikyinda banguna na pho ya imibatela me.

⁸ Bato bana balokumole, baayoko balosemole, bana balokumisa, bayoko balotole, balowene ndokolo bato fa bole nzuka towé phel.

⁹ Balokyekye ndokolo moto taaloebé, kasi bato baso baloebe. Baloumunya nkolo iso obokye tomowaa, kasi balowene

obokye toli nde na bomoo. Balophé mampasi, toloowe.

¹⁰ Baloweninya ngongo kasi toli nkolo iso nde na nkyisa, toli baabola kasi tobuya bato baikye bato ba ezwele o nzela ya Nwaphongo, towenene ndokolo tololi na ekpele nzuka o bona bosembo toli na mbolo iso.

¹¹ Bèè bato ba Koliti, toewole polele, toewole ili o mandondo ma banga.

¹² Banga toloika le iyezinga, eli nde bëè bate balozingye.

¹³ Naewole ndokolo oli bana banga, nawo na bëè ngakye; Olowole ili o mandondo ma bëè, olozingye bokoezingye banga!

Saangana na bato bate baanole Yesu Klisto

¹⁴ Bèè saangana na bato bate baanole Yesu Klisto pho ya ikyela na bëè etoma elele yonoye. Ndengye ye moto molaa na moto mobe bakoky ikyela etoma elele yonoye? Nwenya na enzombi bakoky iangana?

¹⁵ Klisto na Zabulu bakoky iyokana? Moto oko anole Klisto na otomoanole, bakoky iifa na maumunya ndengye yonoye?

¹⁶ Bikyeko tebili na elele o tempelo ya Nwaphongo. Pho banga toli tempelo ya Nwaphongo oli na bomoo. Eli nde bo wawo yo Nwaphongo obokye: «Namoba onte ya bëe, na motambula na bëe, namoba Nwaphongo wa bëe, emba bëè bamoba bato banga».

¹⁷ Yango mena Nkolo Nwaphongo kawo na bato bëè yokye: «Mana onte ya bato baabe, saba elele yonoye na bëe, sakuma mbolo ya sokoto, emba nga na moyembamba.

¹⁸ Namoba anga wa bëè, emba bëè wa moba bana banga, ebe hampele ebe ba baasisi. Kyewo Nkolo Ekambambasi.»

7

¹ Pho Nwaphongo alolakyela baabona, bande na nga ba lozingo, tomikunyole na boibe boso pha nzoto na pha molimo, tomilenza o ibutwa baakolo bato ba bosantu na boilakye Nwaphongo.

Nkyisa ya Polo

² Oloyambe o mandondo ma bëè, toloika kyela moto boibe, toloika bungya moto monomé, toloika kosa moto.

³ Saumunya obokye nawo baabona pho ya iyewole na boibe. Eli nde bowa ewole nga obokye toeizinge na boikye na bo o iwa na bo na bomoo.

⁴ Sili na ziko mi bëè, nali na lolendo pho ya bëè. Onte ya mampasi ma banga maso, si phembe, natonde na nkyisa.

⁵ Pho na wakoma banga o Makedoniya, toloikazwa na ñwana imbele wa iyema, nde minyoko na minyoko, toloika baa bose na bato, na boilakye o mandondo.

⁶ Kasi Nwaphongo okokuya bato baapheombi, alokuye na ikoma sa Tito.

⁷ Teli nde pho ya bokomakye phé, kasi na pho aloimola ndengye eya mokuya bëè. Aloimola na phowa ya bëè ya ikula nvene, na ngongo ya bëè pho ya mapho maabe malekana, na phowa ya bëè ya inzambelela. Yango mena nkyisa ya nga ilekyi bonene.

⁸ Naebé obokye mokanda ñwa ekomelaka nga ñwa ephe ngongo, sikuli baa na ngongo pho ya lowo me. Naoki ngongo wa wene nga obokye mokanda me ñwa ephékue ngongo nde pho ya ñwana imbele mokuwe.

⁹ Kasi injwanja eye na sepele pho nakoma mokanda mamuna. Si sepele pho ya obokye naephe ngongo. Nasepele pho ya obokye waabaka na ngongo pho ya lowo loofe lakyela bëè, emba yango mena wamba bongye mandondo. Ngongo ya bëè yaabaka nde bowazingaka Nwaphongo pho obongye mandondo. Yango mena toloika ebofe na mokanda me.

¹⁰ Pho ngongo ekyeute na ñwango ñwa Nwaphongo, kyetome moto ibongya mobesi momokambe o lobiko; ngongo ndengye mena tolomiime na yango. Kasi ngongo ekyeute na maumunya ma mokyisi mumu, kyetome o iwaa.

¹¹ Kyeka injwanja eye mbano ya ngongo ya bëè bowazinga Nwaphongo. Kyeka ndengye emambye bëè, kyeka booomiwele bëè obokye tokylee masumu, kyeka boomengyi bëè na mapho malekana, kyeka boile bëè, kyeka phowa ya bëè ya ikula nvene, kyeka boozingye bëè ikyelingye Nwaphongo, kyeka boozingye bëè iphe okyesi bofe etumbu. Oteye na ndengye iso obokye toika ba na lowo i lowo lalona.

¹² Bo na ekomelaka mokanda mamuna, teyabaka mapho ma moto owa kyela bofe, naa pho ya moto owa kyela bëè bofe. Kasi yabaka nde pho ya obokye oebe na bolas a boo pha Nwaphongo imiambya sa bëè pho ya banga.

¹³ Yango mena mobuyise ñwa bëè molokuyee. Teebe nde ikuya na ikuya, tokulizwa nkyisa ilekyi boikye na iwene Tito na nkyisa pho ya ndengye eyabaka bëè ne na bolas.

¹⁴ Wa motoma nga oka bëè naekumisa o boo phe. Injwanja eye toikyi mpe so. Mapho maso mawo banga na bëè, mali phelé. Icumisa saaekumisa banga o boo pha Tito sili sa phelé me, wakyelama nde bomoo.

¹⁵ Yango mēna phowa ye pho ya bēe ekuli leka boikye wa umunya yo ndengye eya motosa bēe baso na ndengye eyamoyamba bēe na bolaa, na botosi baso.

¹⁶ Nasepele pho nakoky iyelemela i mapħoo maso.

8

Baphalanga baambya bēe pho ya ba anosi ba Yelusaleme

¹ Bande na nga, tozingye obokye oeħbe bolaa pha kyela Nwaphongo pho ya baanosi ba Makedoniya.

² Onte ya mampasi maikye mazwaka bēe na bolaa pha bēe, kasi baħħaka na nkyisa nzikye, yango mēna bambyaka baphalanga baikye pho ya etoma ya Nwaphongo.

³ Nawenē na miyo, bambya na makoky i ma bēe na ileka, makoky i ma bēe nde na phowa ya bēe mampenza,

⁴ Balobħondelleye, bamba wō na banga fekye toħaphe nzela ya iangana na banga mi lowo me, pho na bēe basungye bato ba Nwaphongo bali o Yuda.

⁵ Yakjela bēe, yaleka ya umunyaka banga pho ya bēe. Bataka maambya phanza na Nkolo Yesu. Emba bamba ya mambya na banga mi bo wazingaka Nwaphongo.

⁶ Yango mēna, toongyi na Tito o bokye, aya unva etoma elaa eya tatako yo oka bēe.

⁷ Pho oli na mapħoo maso: Ianola, yela ya iwoċċi, boebi, imambya na lozingo bo waeteyha banga, baa nana ngolu ikye mi lowo lolo.

⁸ Siephe mitindo; kasi bo na wō na bēe, na imiambya sa bēbi, na ephē nzela ya iteyha laakolo lozingo na bēbi.

⁹ Pho koefbe bolaa pha lokyela Nkolo wa banga Yesu Klisto; iyo owa bħaka moto wa eżwele, amibuya mobola pho ya bēe, pho na bobola phe, bēe obutwe bato ba eżwele.

¹⁰ Yango mēna na ephē maumunya ma nga mi lowo me, ebongyi na bēe ilendendala, bēe baħħaka bato ba oħoo ba izwa maumunya maamana mbula eelekaa, na ikana imakyelela.

¹¹ Kasi unjwanja eye, unva ikyela etoma me. Oeyunve iyekyela na ndondo yonnox bo waekanaka bēe, na makoky i mali na bēe.

¹² Pho bokoambya na ndondo yonnox, Nwaphongo kaanole ikabo siimbya we kokokana na ili na we, kasi na iteili na we phe.

¹³ Teli obokye nakpe mampasi ma bato bayekk nambe ephisa mango, pho bēe baħe na bolaa, bēe owen ħempasi, kasi eli nde obokye bēe baso obe nde ndengye yonnox.

¹⁴ Unjwanja eye, oli na mbolo nzikye emba okoky isunga bēbi baakambi. Pho mokolo ħwa mokamba bēe, bo bēe baħe na mbolo nzikye, na bēe bamosunga me. Na ndengye mēna wamokokana.

¹⁵ Nde bowakoma bēe o buku pha Nwaphongo obokye: «Owa ongokko mbolo nzikye, wa za bēe tebaika ikala na epkele. Baongokko mbolo ndambo, bazee nana baikye me.»

Tito na bēbi ne

¹⁶ Nwaphongo akumame pho akyes obokye Tito amiambya mi bēe bokomiambya banga.

¹⁷ Tito aanosi yaa moongaka banga, ambakula miambya nde na phowa ye mampenza na iyaa oka bēe pho ya iya esunga.

¹⁸ Tomotome na nwēbi mosuu, moto me, mangomba maso ma baanosi basepele ne, pho kateya Simo Elaa na bolaa.

¹⁹ Na pho, mangomba maso ma baanosi bħamoloko pho akye na banga o imbangsa etoma eya ngolu eya lophe Nwaphongo pho ya nkyem o ye na pho ya iweninya ndondo elaa ya banga.

²⁰ Tokyel na ndengye iso obokye bato sa lowo na bħoġe na ndengye ekyekyele banga baphalanga baikye ndengye eye.

²¹ Tolukye ikyela bolaa, teli nde o miyo ma Nkolo kasi na o miyo ma bato.

²² Tobatomi na nwēbi na banga mosuu, mbala nzikye mi mapħoo maamumekye na banga, townej obokye kamiambya. Injwanja eye kakule miambya na koleka pho bēe komikambe na bolaa.

²³ Pho ya Tito, iyo ali nwēbi na nga owa lozingo na owa etoma onte ya bēe; kasi pho ya bato baħħale baxxek bħayne, bali batoma ba mangomba ma baanosi, bambe nakyela pho ya nkyem o ja Yesu klisto.

²⁴ Weninya obokye kobazingye pħelex. Pho mangomba maabba batomi, bawnej obokye toesambe na pħelex.

9

Isungyi pho ya bēbi

¹ Tewali ntina pho ya obokye nakule ekomela pho ya lowo lokyekyi isungyi sa baanosi ba Nwaphongo bali o Yelusaleme.

² Pho naebe obokye, bēe oli na phowa ya ibasunga, namba na ekumisa o miyo ma bato ba Makedoniya, ngakye: «Bēbi ba Akaye baunva mibongya iambya banda mbula elekaa». Yango mēna bato baikye ba Makedoniya bħabtu imiambya pho ya ndakisa ja bēe.

³ Injwanja eye na etomele Tito na bēbi ne pho itata saa etata banga mi lowo me, sango sabi saa phaa; na zingye obokye o mibongya bħawwex nħa.

⁴ Bo phe, bo nga na bato ba Makedoniya toesi omɔ̄, toloombi ya ezwa o mibɔ̄ngye, tomofaa na soɔ̄, pho toetataka obokye b̄eɛ̄ waunva mibɔ̄ngya, kasi soɔ̄ eyaka b̄eɛ̄ ya moleka.

⁵ Yango m̄ena, nawen̄e obokye esengyesi obokye nawo na b̄ebi babana bayee phanza pho ya ilengyele makabo ma b̄eɛ̄ bo wakanaka b̄eɛ̄. Emba bo umbo imilengyele, yamoweninya obokye b̄eɛ̄ koambya na ndondo yɔ̄nɔ̄yo kasi na mandondo mabale phe.

⁶ Imunya naino, obokye moto okophikye na bokyikyi, kanoko na bokyikyi. Okophikye na boikye kanoko na boikye.

⁷ Eb̄ɔ̄ngyi obokye moto na moto akafe bokani yo. Yango saba na imiima, na na ietomisa na bokusi. Pho Nwaphongo kazingye moto okokabe na nkysa.

⁸ Nwaphongo ali na makoky i ma iephē mbolo ndengye na ndengye pho obakye nkolo iso na mbolo isengyesi na we pho ya isunga bitoma biso bilaa.

⁹ Eli bo wakoma b̄eɛ̄ o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto omolaa kakabele babola na boikye, bolaa phe pha mokoko pho ya bohole na b̄ohole.»

¹⁰ Eli Nwaphongo okophe bato mum-boto ɻwa iphika na ntoma ya izaa. Amoephē na b̄eɛ̄ mumboto, aamobuya nwikye pho opheskye bato baayoko me.

¹¹ Amoebuya bato ba ezwele, pho obakye imbele sis̄o kokabele bato; yango m̄ena bato baikye bamophe Nwaphongo melesi pho ya makabo maabaphe banga na nkombo ya be.

¹² Pho etoma eya ikabela bato baakaya, teli nde pho ya isunga baanosi ba Nwaphongo kasi kyese pelisa na Nwaphongo pho bato baikye bamophe melesi.

¹³ Waamokamwa b̄eɛ̄ na ngambo ya etoma ya b̄eɛ̄, bato baikye bamokumisa Nwaphongo pho ya fotosi bowninya bosenbō pha b̄eɛ̄ o Simo Elaa ya Klisto, baamokumisa me pho ya ngolu ekyebakabele b̄eɛ̄, na bato basuu mbolo ya b̄eɛ̄.

¹⁴ Wamowen̄e b̄eɛ̄ ngolu eyaephē Nwaphongo, bamobondel̄e pho ya b̄eɛ̄ na lozingo loso.

¹⁵ Tophe Nwaphongo melesi pho ya ikabo sa lophē yo, silekyi makabo maso.

10

Polo kalimbole etoma ye ya botoma

¹ Inga Polo, nga mampenza naongye na b̄eɛ̄ na ndondo elaa nana boboto pha Klisto, kanga okow̄o b̄eɛ̄ b̄ekye: Nahe moto wa bose wahe nga na b̄eɛ̄ elele yɔ̄nɔ̄yo,

kasi moto wa nkamba wafe nga itakyé na b̄eɛ̄;

² Naefondi; santoma obokye nateya nkamba ya nga waamoya nga oka b̄eɛ̄, pho nakane iteya nkamba me na bokusi boso oka bato baumunya obokye inga na b̄engye nde maphoo ma b̄omoto.

³ Phel̄, toli bato, kasi tolonywane na ndengye ya b̄omoto.

⁴ Binjwanele binjwanele na banga tebaika uta na bato, kasi eli binjwanele bikusi ba Nwaphongo, pho ya inyangole filele biso biimibombe banguna. Tonyangole maumunya maafé,

⁵ na lolendo loso lokatele bato ieba nzela ya Nwaphongo. To kange maumunya maso pho ya obokye matosa Klisto.

⁶ Waaloweninya b̄eɛ̄ obokye kolotosa, toli phenephe iphe bato batebalotosa etumbu.

⁷ Kokyekye nde maphoo mawenene o ibanda; bo moto monomo kawo obokye ali moto wa Klisto, aebe obokye na nga nali moto wa Klisto me.

⁸ Pho sikoky ioka so nafo namitati, na bokonzi pha loophe Nkolo, bokonzi boli na ntina ya iekuya kasi ienyangola phe.

⁹ Sizingye obokye na eiyisa na nkanda ya naga.

¹⁰ Pho kyeka bokow̄o b̄eɛ̄: «Nkanda ya Polo kylrozkyo o mandondo; kasi wafe yo na banga elele yɔ̄nɔ̄yo tabe na bokusi, na maphoo me mali nde phaa.»

¹¹ Kasi moto okow̄o babona aebe na bolaa obokye ndengye eekyekomele nga nkanda na itakyé, namokyela nde b̄om̄ wa mofa nga na b̄eɛ̄ elele yɔ̄nɔ̄yo.

¹² Pho banga etelomimekye na bato baayoko, baamiwene obokye b̄eɛ̄ bakoka. Bali bibubusi, mobesi ɻwa b̄eɛ̄ bamokpe ndokolo mumekyele, bambe mimeka na njwango.

¹³ Pho ya banga, tomitate nde na etoma eya lophē Nwaphongo. Etelomitate na lowo losuu. Etoma eya lophē Nwaphongo eli ya iyya na oka b̄eɛ̄ me.

¹⁴ To loikyi leka mandelo nde bo ebakyi obokye toloikyi yaa oka b̄eɛ̄, toekomesi nde phel̄ bato ba o boo oka b̄eɛ̄ na Simo Elaa ya Yesu Klisto.

¹⁵ Yango m̄ena, tolomitite na bitoma b̄akelya bato basuu. Kasi tozingye nde obokye ianola sa b̄eɛ̄ sikole, pho etoma ya banga onte ya b̄eɛ̄ ekole me, kasi nde o mandelo maalomekyela Nwaphongo.

¹⁶ Sima, tokoky ikyenimola Simo Elaa o nkyisi ili itakyé na b̄eɛ̄, ili naino saeyoka. Emba etolomitite na etoma eya kyela bato basuu.

¹⁷ Kasi bakoma o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto okozingye imitata, amitata nde na maphoo makyela Nkolo.»

¹⁸ Pho Nwaphongo taanole moto okomitate yo mampenza, kasi nde yo oko sambe Nkolo.

11

Polo na batoma baañcole

¹ Naongye na bëë okangakye mandondo, onde nawo ndokolo moyeye (moto wa nwaa). Nde phële ottaa kanga mandondo.

² Nali na zuwa pho ya bëë, nde booli zuwa sa Nwaphongo, nakane iyelongya na molo mñomõ, molo me eli Klisto. Na zingye iyeteya o boo phe ndokolo ngondo oli naino sa ebaa nzoto ya lele.

³ Kasi koebe ndengye eya kosaka nzoo Ewa na malondo me maþe. Na ile, imbele sisuu Molemba akokyi iya bünzinya mau-munya ma bëë maalaa pho bëë sakula zinga Klisto na ndondo yonçyo.

⁴ Pho bo naweni obokye moto mosuu aesi ya eteyaka Yesu mosuu okyese na owa eteyaka banga, bëë wa moanola. Koanole Bolobo bokyese na Bolobo pha zwaka bëë na Simo Elaa ekyses na eya eteyaka banga.

⁵ Naumunya obokye bato babangye bëë obokye batoma banene, tebandekye na ná ekpele yonçyo.

⁶ Na bosiili na yela ya iwo, kasi nali na boebi. Mbala nzikye naba naeweninya phango na maphoo ndengye na ndengye.

⁷ Waeyimolaka nga Simo Elaa ya Nwaphongo, sikaka eonga ekpele. Namiuyaka o boo pha bëë pho bëë obutu bato banene. Babona nakyelaka boþe?

⁸ Naanolaka iphutama na mangomba ma baanosi ba Nwaphongo masuu, nabaka nabikye nde na bëë pho ya iesunga.

⁹ Imbele saabaka nga oka bëë, sikaka baa ephesi ya moto waþaka nga na masengyesi, pho bëbi bautaka o Makedoniya banzelelaka na mbolo iso ya sengyelaka na nga. Sikaka zinga ibaa ephesi ya bëë, náa milowo ye. Na moikala ibaa nde bomo.

¹⁰ Nawo na bosembo pha Klisto boli onte ya nga ngakye: O nkysi ya Akaye iso, moto na mñomõ etaandomya.

¹¹ Na wo babona pho ya'ye? Pho obokye siezingye? Nwaphongo kaefé obokye na ezingye.

¹² Ikyikyele nga na moikala ikyela nde bomo, pho obokye batoma ba þole babana bëë sazwa nzela ya imitata obokye bakyele etoma nde bokyle banga.

¹³ Bato me babana bali batoma ba þole, þaibi, bakatele bato obokye bali batoma ba Klisto.

¹⁴ Kasi teli lowo la ikamwa, pho Molemba yo mampenza kakate obokye ali anzelu owa moo.

¹⁵ Tekuli ba na lowo laikamwa bo bato baetoma; bëë bakate obokye bali bato

ba etoma ba Nwaphongo owa bosembo, o mokolo ñwa suka, bamozwa etumbu ekokyi na bitoma ba ße.

Mampasi ma Polo o etoma ya botoma

¹⁶ Nakule wó ngakye: Moto mñomõ saumunya obokye nga na yeya (nga nali na ñwaa), kasi bokoumunya bomo, anola obokye na yeya pho nakute mitata ñwana bokkyi me.

¹⁷ Bo na mitate, siwo bozingye Nwaphongo, kasi ndokolo na yeya.

¹⁸ Bokomitate bato bayoko mi maphoo ma mokyisi, na nga namitata nde bomo.

¹⁹ Bëë bato ba baakolo malondo, komengyele ianolela bato ba yeya!

²⁰ Koanole obokye bëë baebuya baombo ba ße, ba ebõlõlo mbolo na malondo, ba etiyole, baewande o maboo.

²¹ Naokye soó ya ilowó, tololikaka leka bokoo pho ya ikyela ndengye mena! Kasi wa mekye bëbi imitata nawo ndokolo na yeya, nakokyti imitata na nga me.

²² Bëë bali Ba-Ebele? Na nga me! Bëë bali bato ba lisalayele? Na nga me! Bali bana ba Abalayama? Na nga me!

²³ Bali bato ba etoma ya Klisto? — Namowó ndokolo moto owa yeya — Na balekye, nawene mpasi o etoma ileka bë. Nanyoloko mbala nzikye o boloko ileka bë. Bato banvandaka na boikye ileka bë, nabaka mi makama ma iwaa mbala nzikye ileka bë.

²⁴ Bayuda ba nvandaka phimbo mako maato na ibuwa mbala itano,

²⁵ bakanzi ba Baloma bambinda phimbo mbala iyato, bamaa maþanga mbala yonçyo, nazinda na masuwa mbala iyato, nakyela mokolo mobimba o maa, na moo na mokolo.

²⁶ O mambanga ma nga nazwaka makama ndengye na ndengye; makama maa vato na maa masuwa, makama oka baibi, makama oka bëbi na nga Bayuda, oka bato batebali Bayuda, na oka bëbi na banga ba þole; makama onte ya nkysi inene na o mabokye.

²⁷ Na wenekye mpasi na bitoma biikusi. Mbala nzikye sikaka lala ebuu. Na waka na nzala nana phowa ya maa, imbele siyoko sibaka nõõna ekpele ya izaa. Nazangaka na etobu, na nyokomo na ná mpiyo.

²⁸ Mampasi masuu malii kasi sii matangye. Maumunya ma nga ma mokolo na mokolo mali pho ya baanosi ba mangomba maso.

²⁹ Moto mñomõ bo aphembi o nzela ya Nwaphongo, na nga na phembe me. Bo moto mñomõ akaa o isumu, wankyele mpasi ikye o ndondo.

³⁰ Bo eße obokye na mitate, na mitata na bokc̄ pha nga.

³¹ Nwaphongo, angó wa Nkolo wa banga
Yesu, ookokumbele fato nkolo iso, kaefe
obokye siikate.

³² Wa baka nga o Damaseke, mokonzi o munene wa mokyisi me yabaka Aletasi, mokonzi monomo abaka o se ye. Mokonzi me, akyekye mikeyela batuluk o bibonga biso ba mokyisi pho ba nzakya. Mokyisi me nwalungamaka na ekuka.

33 Kasi baanosi ba Nwaphongo bamba nyosa mieluba enene, bamba ya ntšoko o fenele eyabaka o ekuka, nono wa nzuya bée o nze. Nono waalota nga.

12

Polo kamitate na mandɔtɔ me

¹ Esengyesi obokye na mitate, na botebe bolaa, kasi nalukye iwo ujwanya phoo ya mandoto na maphoo maanveninyaka Nkolo.

² Naebe moklisito monomo, owa baaka o ikolo, elekaa lolo mambula iko mbuka manee, (siebe naa abaaka o ikolo phele naa yabaka ndoto, Nwaphongo yo mampenza kaefee).

³ Phèle, naebe obokye Nwaphongo akyende na moto mè o Paladiso. (Nakule wo ngakye, siebe naa abaaka o ikolo phèle naa yabaka ndò, Nwaphongo yo mampenza kaefé).

⁴ Omo aokaka maphoo matemakokyimoto iwco naa imekola.

5 Pho ya moto me namitata, kasi pho ya nga, namokyela mawala ma nga nde o bokoo pha nga.

⁶ Bo nazingakyi imiotata nde sikyesi
ndokolo moto wa ḥwaa, pho nde nawo
maphco; maa phelé. Kasi nales imitata
pho siibenole obokye batō bafee na mau-
munya manene mi nga koleka maphco
mawene bée na maokye bée pho ya nga.

7 Yango mena, pho nga satonda na mawala mimapho ma nveninyaka Nwaphongo, Nwaphongo ampe bolosi bokusi indokolo toma ya Molemba pho ya invanda na inkatela pho nga satonda na mawala

⁸ Nabondélékyé Nkolo mbala iyato phoya obokye ambikya na bolisi me.

9 Kasi yo amba ya ambuyisa yokye: «Ngolu ya nga ekoky na wé. Pho mwiyia njwa nga momiwéniny oka moto ootoli na bokusi». Yango mena nasepele nde imitata na bokoo pha nga, pho mwiyia njwa Klisto mohee mi nga

¹⁰ Yango mēna nasepele bokō pha nga, bo bantosi, bo na kambi, bo banyokosi na bo banyeninye mpasi pha ya Klisto. Pha

imbélé sili nga na bokoo, eli nde sango sili
nga na bokusi.

Iila sa Polo pho ya ingomba sa Bakoliti

¹² Bilembo biweninya obokye nali
owakolo toma bakyelamaka onte ya
b  e, b  e koebe bowabaka nga nakangye
motema mi maph  o maso, koebe na
filekyesako ndengye na ndengye ba
weninyaka mwiya nwa Nwaphongo.

¹³ Ekpeleye eyakyela nga o mangomba masuu eteyaika nga kyela oka bëë? Naëbe nde lowo longò, obokye sika anola obokye onzeaya. Indimbisa na bofè pha ekyela nga.

¹⁴ Eye ya moba mbala ya nga eya iyato
iyaa oka bɛɛ, na mbala me esi anole
obokye na zee ntoma ya bɛɛ, nalukye nde
bɛɛ kasi ntoma ya bɛɛ phe. Eli nde boli
bana na baboti ba bɛ. Teli bana baazeya
babotti kasi eli nde babotti baazeya bana.

15 Pho ya nga, namoba na nkyisa ya ibungya isø ili na nga, na imibungya nga mampenza pho ya bëe. Bo nga na ezingye na boikye babona, bëe wa munzinga bonnee?

¹⁶ Wa moanola obokye sikaka baa ephesi pho ya bëe. Kasi bato bamowë obokye, nga Polo moto mobe, na yaekpela baphalanga na foole.

¹⁷ Onte ya bato batomaka nga oka bëë, moto nza owa toma nga obokye ayaekosa pho ankpele baphalanga?

18 Natomaka Tito na nwébi mònòmò okoebe òèè obokye bayee oka òèè. Emba Tito aya ekosa pha aekpele baphalanga? Banga ne toloika baa na maumunya ndengve yéñóyo?

19 Tee noco ujwajewa eye, bɛɛ koumunya obokye nalukye nzela ya imilongya o boo pha bɛɛ? Teli bomo! Towo nde o boo pha Naphongo bozingye Klisto. Bande na nga, nambe wɔ na bɛɛ maphɔɔ masɔ mamana, pho tozingye iesungesa pho obokye okole o nzela ya Nwaphongo.

20 Naile obokye imbele sa mokoma nga oka b  e, naya ezwa na mozalesi njwa moba sa nsunga naa njwaka nga sa esunga me. Naile obokye tok  o na zuwa, y  o na iwelana, itolana, iy  on  , mawala na ikw  mikvela mobulu ihe onte va b  e

21 Naiile obokye imbele samokula nga
yaa oka bëës, Nwaphongo wa nga sa mpe
sco o boo pha bëës, emba na motonda na
ngongo pho ya bato bakyeleka masumu
nakalaka tebambe nals ikvela manhoo

maa sœ, boudumba na maphœ maße
ndengye na ndengye makyelaka ße.

13

Lowœ laa suka

¹ Eye ya moba mbala ya nga eya iyato ya iyaa oka ße. Bo wakoma ße o buku pha Mibeko obokye: «Batene bolombe bookyi manzoka mafale naa maato makyœ munœko monœmo.»

² Nali na lowœ lœnœlo la iwœle bato bakyeleka masumu na ße baso me. Naunva ewœlœ lowœ me imbele sabaka nga oka ße mbala eya ibale, na ujwanwa eye boli nga itakyé, nakule futolela lowœ me ngakye: Mbala eya sima wamoya nga oka ße, esiokye na moto monœmo ngongo.

³ Phœ kozingye naeteya obokye Klisto kawœ o munœko ñwa nga, walowene. Iyo tali na bokœ oka ße, kasi kateya bokusi phe onte ya ße.

⁴ Nde phele, azangaka bokusi imbele sa mobakaka ße o ikolo sa ekulusu, kasi ujwanwa eye ali na ñomœ phœ ya nwiya ñwa Nwaphongo. Na banga tozangyi bokusi ndengye eyazangaka Klisto, kasi wamowene obokye toli na ñomœ boli ne, phœ mwiya ñwa Nwaphongo ñwa banda ikyela na banga onte ya ße.

⁵ Omimekye ße mampenza booli onte ya ianola. Omimekye! Tooëbe obokye Yesu Klisto ali onte ya ße? Wanaka imimeka me silokpenene.

⁶ Kasi naumunya obokye wa moeßa obokye imimeka me tesiikyi loekpenela.

⁷ To ñondœle Nwaphongo obokye ße sakyela nœnœ boœ ñœnœbœ, tololi na phowa ya imilongya, kasi tozingye obokye ße okyele bolaa, na bo banga toloikyi longa.

⁸ Phœ tolkokoyi itemele bœsembo pha Nwaphongo, kasi tosengyesi nde ikyela ili phele.

⁹ Tokumbe imbele sili banga na bokœ emba ße na bokusi o nzela ya Nwaphongo. Lowœ loobœndœle banga Nwaphongo loli obokye ße obe bato balaa mpenza.

¹⁰ Yango mœna, naekomesi bœbona o boo phœ nga iyaa oka ße, phœ waamoya nga oka ße, nga saya ephœ etumbu na bokonzi phœ mpe Nkolo, bokonzi me boli na ntina ya itomba ingomba sa ße, kasi phœ ya isioto phe.

¹¹ Kasi ujwanwa eye bante na nga, oikala na bolaa. Luka ikyela bolaa, kuyinyaka ße na ße, ookanaka onte ya ße, bœ na nœ bœse. Embo Nwaphongo owa lozingo na owa bœse amoœna na ße.

¹² Obeyinya, ombe na yambana. Baanosi ba Nwaphongo bœli wawa bœaelongœsi.

¹³ Le obokye ngœlu ya Nkolo Yesu Klisto, lozingo la Nwaphongo, na isungyi sa Boloœbœ Bosantu ibœe na ße baso.

Mokanda ɻwa Polo oka Bagalatia Mapħoċċa ma etatele

Polo atomelaka Bagalatia mokanda ɻwa ngħoġġi mumu imbele saakye kyse yo o imħażu sej̊ sa iyato. Pho waakoma yo o Efeze (Bitoma 19.1), aokaka obokye Bagalatia baanole mateya ma bato bāsūu baayakaka oka bēe emba bawoċko bēe kye: Esengyesi obokye baanosi fa nkysi iħnsu batosa na bēe mibeko ma Bayuda ma imiħelel. Pho ya itutola bāande ne o nzela ya Simo Elaa, Polo amba ya pħes maumunya me na bitee biato.

Bitee me bili bōfō:

- Bagalatia 1-2: Polo aimosi bato fa Galatia mapħoċċa mawenekye yo mam-penza. Kamiphambe na etoma ye ja bħotoma, kateya obokye eli Nkolo moto owamophekye ephesi mēna
- Bagalatia 3-4: Polo akyekyi mapħoċċa maakomama o buku pha Nwaphongo wa Sangola eekasi, yo kye Mifeku ma Bayuda temaiķa bikya bato. Moto akokyi ibika nde bo aanosi Yesu Klisto
- Bagalatia 5-6: O mbomela, Polo kaongye na Bagalatia obokye fa l-lee Bolōbō pha Nwaphongo botambwisa bōmōċċa pha bē, pho Bolōbō kaphe moto maumunya maanyakune, na koleka maumunya ma lozingo

Mokonda mumu moongye na baanosi basa obokye baokye maloħha mama emba bħamaanole, obokye bħamane o boombu pha ndengye eso.

Ibeya

¹ Nga Polo, owabutwa toma. Teyaiķa bombuya bato, naa sika bobutwa na moto. Kasi na bobutwa nde na Yesu Klisto na Tata Nwaphongo owa mokundola onte ya bawie.

² Inga na bēbi baali na nga wawa, toekomele bēe mangomba mali o Galati.

³ Ngolu na bose pha Ango wa banga Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ifee na bēe.

⁴ Iyo owamimbya pho ya masumu ma banga, pho ya obokye alomanya o mokyisi mumu moofie, bo waazingaka Nwaphongo, oli Ango wa banga.

⁵ Nkyem o ibe ne pho ya bōfēl na bōfēl. Ame.

Simo Elaa eli nde uċċu

⁶ Nwaphongo aebanga pho ya Klisto; nambe taakamwa na bōnzaġġa bōmokuħolesi na bēe lokukyi, pho ya ikye benga Simo Elaa esuu.

⁷ Teli na pho ya obokye Simo esuu eli, kasi wali nde bato baambya mobulu onte ya bēe, bħambe na zinga ioto Simo Elaa ya Klisto.

⁸ Kasi fo moto mōnōmo, ebe bħanga naa anzelu mōnōmo owa ikolo, aeyimosi Simo Elaa eekyese na eya eyimola bħanga, alakame na bobe!

⁹ Tounva lowo na bēe, emba nakule ewole langu ujwanja eye, ngakye: Bo moto aeyimosi Simo Elaa eekyese na eyaanola bēe, alakame na bobe!

¹⁰ Ujwanja eye, kielukye iwo obokye naluku bħola oka bato ndee oka Nwaphongo? Nalukye nde obokye bato bħansambe? Bo natakyi ba nde obokye bato bħansambe, nde sikuli ba moto wa etoma wa Klisto.

Ndengye eyabutwa Polo toma

¹¹ Bande, pho nawo na bēe ngakye: Simo Elaa eya eyaeimola nga, teli ya bato.

¹² Pho simba na ezwa na moto, sika naeyekola na moto. Kasi yanvieninya nde Yesu Klisto.

¹³ Pho waoka bawo na mōbesi ɻwa nga ɻwa phanza onte ya mibeko ma Bayuda: Na kabu eya baka na nga nanyokolo ingombu sa Nwaphongo na wabaka nga halukye isoċċo.

¹⁴ Nabaka nakole o mibeko ma Bayuda, nalekak biebi baikye ba yoo na nga na bħosso pha nga, pho nazingaka na bōikye bōnkokko pha bħatata.

¹⁵ Kasi, Nwaphongo owanzolo tata ibu sa mama, ambanga na ngolu ye.

¹⁶ Anveninya Nwana we pho ya obokye nakyemimola Simo ye onte ya bapakano. Mina wam, sikula luka izwa mateya ma bato,

¹⁷ naa ikyend o Yelusaleme oka bħabka ġatoma o boo pha nga. Nakye kyse o Arabi, sima namba ya butwa o Damaseke.

¹⁸ Emba, sima ya mbula iyato, namba yakye o Yelusaleme pho ya iebana na Petelo, namba kyela ne nkolo iko mbuka itato.

¹⁹ Sika wene na toma mosuu, kasi nde Zake, ɻwana nyango na Nkolo.

²⁰ Mapħoċċa maekomele nga mama, na-mawo o boo pha Nwaphongo, teli bōle.

²¹ Sima, namba ya kyend o manyet ġe ma Siri na Silisi.

²² Kasi teħbaikaka nzeba o Mangomba ma Klisto mali o manyet ġe ma Yuda.

²³ Kasi baokaka bawo obokye: «Moto oħwaxha kalonyokolo phanza, abuto kaimole mapħoċċa ma ianola Klisto mafbaka yo kaot phanza.»

²⁴ Emba Mangomba me makumolaka Nwaphongo pho ya nga.

2*Iokana sa batoma o Yelusaleme*

¹ Bobele, o sima ya mbula iko mbuka ine, namba kula yakyende o Yelusaleme, nga na Balanabasi. Nakyendekye na ná Tito.

² Nakyendekye pho Nwaphongo anveninyaka obokye nakyende omó. Emba namba baimola Simo Elaa eya imiolaka nga onte ya bapakano. Naeyimolaka na bato baibola bée Kumola, obokye etoma esó ekyekyele nga yango sakyende pha.

³ Kasi nwébi na nga Tito, na bo ali Moela, tebaika motomisa obokye amibele.

⁴ Nde ya baka nde pho ya bée baibole, faminysaka na malondo obokye baya nongo bookokyelele banga bosomi pha banga, boute na Yesu Klisto, pho baku le lobuya o boombo.

⁵ Oka bato baabana, toloika miuya, nono pho ya ñwana imbele, pho ya obokye phèle ya Simo Elaa ebe nde yango pho ya bée.

⁶ Kasi pho lokyekyi bato banene — bo wabaka bée, te wali na tina: Nwaphongo takyekye maiboo ma bato — bato me tebaika na ntomisa ekpele esuu.

⁷ Kasi bawenekye nde obokye iimola Simo Elaa oka bato bali sa mibele, yabaka etoma eya mpe bée, booli eyaka Petelo oka bato bamiñele.

⁸ Pho moto owakyelaka onte ya Petelo pho ya ikye teya oka bato baamibele, akyela ne onte ya nga pho ya bato baatebaika mibele (pakano).

⁹ Emba, Zake, Petelo na Yoane bawene ndokolo ntondo o ingomba, okoebe bée ngólu eyampe Nwaphongo, balophekyc maiboko, na nga na Balanabasi, pho ya iweninya obokye toli elele yonoyó. Tookanaka obokye banga tokyende mbale eli bato bate baika mibele, bée mbale eli bato baamibele.

¹⁰ Baongaka na banga nde obokye toumunityakte baibola, lowoo laakyela nga na bolas.

Polo kaoya Petelo o Antioshe

¹¹ Kasi wakyende Petelo o Antioshe, namba ya mooya o miyo ma bato, pho aminyosaka o lowoo lofe.

¹² Mena bato batomaka Zake saboyakakte, abaka kaze yo na bapakano. Kasi, sima ya iya sa bée, abuto ilota na ikyemiba imambale, pho ya ilota bato baamibele.

¹³ Emba Bayuda baayoko butwaka ikyela bokokyele yo, ebe na Balanabasi yo mampenza abutwaka ne ikyela bomo me.

¹⁴ Kasi waawene nga obokye tebaatambule o molongo bokowó phèle ya Simo Elaa, namba wo na Petelo o boo pha bato baso, ngakye: «Bo we oli Moyuda, kobikye ya moñesi ñwa bapakano,

kasi ñwa Bayuda phe, wamba tomisa bapakano ibaa ya Bayuda ndengye'ye?»

Bayuda na bate bali Bayuda babikyi pho ya ianola Klisto

¹⁵ Banga, tobötama Bayuda, tololi bato ba masumu ndokolo bapakano baba.

¹⁶ Kasi toebe na bolaa obokye moto tabutwe moto wa bosembo pho ya bitoma ba mibeko, kasi nde pho ya ianola se oka Yesu Klisto. Toanolà na banga Yesu Klisto me, pho ya obokye toebe bato ba bosembo na ianola Klisto emba pho ya bitoma ba mibeko phe. Pho na bitoma ba mibeko, moto etabutwe moto wa bosembo.

¹⁷ Kasi bo na bolukakyé ibutwa bato ba bosembo onte ya Klisto, balozwaka bato ba masumu na banga me, kyelukye iwó obokye Klisto ali moto wa etoma wa isumu? Teli bomo!

¹⁸ Bo nakuli bongya maphoo ma mibeko maotoko nga, mena nga mampenza nakule mibuya mosemosi wa mibeko.

¹⁹ Pho nga, nawa nde na mobeko pho ya obokye nafe na bomoç pho ya Nwaphongo. Na Klisto, nali moto obakyi bée o ekulusu.

²⁰ Nali na bomoç, kasi tekuli ba nga, eli Klisto oli na bomoç onte ya nga. Pho bomoç booli na nga unjwanja eye, nali na phango pho ya ianola Nwana wa Nwaphongo, yo owa nzinga na owa miambya pho ya nga.

²¹ Siibuya ngólu ya Nwaphongo sa ntina, pho bo na mobeko tozwe bosembo, ka mena Klisto amba waa nde bowela.

3*Moto kabikye na mobeko ndee na ianola*

¹ Oo bato ba Galati bibubusi! Oelókyi nza? O miyo ma bée, baeteyaka Yesu Klisto owaabakaka bée o ekulusu.

² Onzimole mi lowoo lolo: Eli pho ya ikyelela mibeko wamba zwa Bolobo, ndee pho waoka Simo Elaa?

³ Bée oli bibubusi mi lowoo lolo? Bée baataktaki phanza na Bolobo, ujwanja eye, eli na nzoto kombe luka ibomela?

⁴ Okyesi maphoo manenç maikye nde bokyelela? Emba bo embi kula ba nde bokyelela!

⁵ Moto owaephe Bolobo, na owakyela bilekyesako onte ya bée, kaikyele nde pho kokumole mibeko ndee pho waoka Simo Elaa?

⁶ Pho Abalayama abaka na ianola oka Nwaphongo, emba yango mena yakyle obokye bamatangye ndokolo moto wa bosembo.

⁷ Yango mena, oloebé obokye: Eli baanosi bali ñana ba Abalayama.

⁸ Na o Buku, Nwaphongo awo obokye amobuya bapakanu bato ba bosembo na ianola, amba na imola Abalayama phanza Simo me Elaa eye: «Mabota maso mamozwa bolaa pho ya we.»

⁹ Yango mena, bato bali baanosi bazwe bolaa bée na moanosi Abalayama.

¹⁰ Pho bakyelei ba mibeko, bali bée baso o se ya ilakyema. Pho wakomama obokye: «Moto munso owamoba sakumola mibeko miso miakomama o buku pha Mibeko, alakuelame na bobe.»

¹¹ Pho eli nde phele obokye na mibeko, moto etabutwe moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo. Pho moto ooli na bosembo pho ya ianola, amobika.

¹² Mibeko na Ianola tebatambule ndengye yonoyo. Pho ya bomo, moto owamokokya ikyiongye mibeko me, amobika pho ya nwango.

¹³ Klisto aphuta pho ya ilomanya o bilakyi ba mofeko, wabutwa yo mampenza ilakyi pho ya banga. Pho wakomama boso: «Moto munso oingye bée o mwete, alakuelame na bobe.»

¹⁴ Wakyelama babona pho bolaa pha Abalayama bokomele na bapakanu na nzela ya Yesu Klisto. Emba na bomo, tozwe, na ianola, Bolobo, ekpele eya lokakyela bę.

Klisto, nwakolo mumboto nwya Abalayama

¹⁵ Bebi, tokyekye bokokyele bato ba mokyisi. Bo nkyisi ibale ikyesi sangola, moto na monomo takokyieyot na iebuya ndengye esuu.

¹⁶ Eli nde bomo, mambunu Nwaphongo amaikeyela Abalayama mumboto nwé. Taika wo obokye: «Na mboto ye», ndokolo kawo na bato baikye. Kasi «na muboto nwya we», eli nde pho ya moto monomo: Emba moto me eli Klisto.

¹⁷ Emba kyeka maumunya ma nga: Sangola eyaika kyela bée na bolaa phanza, yakuelame na Nwaphongo. Mofeko, nwango nwaya bipha mikama mine mbuka maato o sima, temokokyieyot ilaka me pho mena nde wabuye mbunu ya Nwaphongo nde pha.

¹⁸ Pho nde bo na mofeko bambe zwa ilaka, mena tekuli ba na mbunu. Nzuka, eli nde na nzela ya mbunu, Abalayama azwa ngolu ya Nwaphongo.

¹⁹ Emba, mofeko moyo kyela ye? Moyamibakya pho ya iweninya itiyo sa mibeko, wamatoba bée baziya iya sa mumboto nwaikeyela bée mbunu. Nwaphongo aphekye Mofeko nwé na nzela ya banze oka Mose, owa baka tima onte ye na bato.

²⁰ Nzuka tima me tali moto wa moto monomo. Emba Nwaphongo ali nde yo monomo.

Ntina ya mofeko

²¹ Kyelukye iwó obokye mofeko mokyese na mambunu ma Nwaphongo? Teli bomo. Pho bo mofeko nwaphemekye, bo nwabaka na mwiya nwia iphe bomo, emba ibutwa moto wa bosembo nde wautakyi nde phele na mofeko.

²² Kasi buku pha Nwaphongo boloteya obokye masumu maakya bato baso, pho ya obokye na nzela ya ianola Yusu Klisto, mbunu ekokyisame pho ya baanosi.

²³ O boo pha iya sa ianola, tobaka o boloko ya mofeko, na boziyakyebokye ianola simiweninya.

²⁴ Yango mena, mofeko nwabaka moekosi wa banga, wataba banga toziya Klisto, pho ya obokye tobutwe bato ba bosembo na ianola.

²⁵ Kasi sima ya iya sa ianola, tolokuli ba o se ya moekosi mona.

²⁶ Pho na nzela ya ianola Yesu Klisto, bée baso oli bana ba Nwaphongo.

²⁷ Ee, bée baso bawaka batismo onte ya Klisto, olati Klisto.

²⁸ Tewakuli ba naa Moyuda, naa Moela. Tewakuli ba naa moombo, naa somi. Tewakuli ba lele na nwanyiasi. Pho bée baso, oli nde moto monomo onte ya Yesu Klisto.

²⁹ Emba boli bato ba Klisto, mena eli nde obokye oli mboto ya Abalayama, oli mandomi me bo waimokyela Nwaphongo mbunu.

4

Baklisto tebakuli ba baombo ba mofeko

¹ Eye eli maumunya ma nga: Oli wango obokye nwana owa somi ali nwana, takyese na moombo na nwana ndambo, iyo ali kolo ya maphoo maso.

² Kasi ali o se ya bato baamobanza na okokambe maphoo me nono mokolo nwya meko angó.

³ Na banga, nde bomo, wataka ba banga bana, tobaka baombo ose ya pheembó ya mokyisi.

⁴ Kasi, wakoka sina imbelé, Nwaphongo amba ya toma Nwana we, abotama na nwanyiasi, ambi ba na o se ya mibeko.

⁵ Nwaphongo amotomaka pho ya iyikola babaka o se ya mibeko, pho ya obokye tobutwe bana bę.

⁶ Nde phele, oli bana bę: Nwaphongo atoma Bolobo pha Nwana we o mandondo ma banga, Bolobo me boanjwane obokye: «Aba, Tata!»

7 Tokuli ba moombo, kasi ɻwana. Emba oli we ɻwana, okuli ba na sɔmi onte ya Nwaphongo.

Polo amiokyи ngɔngɔ pho ya bato ba Galati

8 Phanza, wabaka bɛe saeba Nwaphongo, wabaka baombo ba manzambe, batebalı maakolo manzambe.

9 Kasi uŋwaŋwa eye boebi bɛe Nwaphongo, na boeyebi Nwaphongo, ndengye kombe kula zinga ikye butwa baombo ba phɛmbo ya phaa ite ili ntina ya mokyisi mumu?

10 Bɛe kokumole nkɔlɔ, makombe, mambele na mambula!

11 Ompe bɔɔbɔ pho etoma eyakyela nga onte ya bɛe, nakuma nde bokumela!

12 Bande, na ebɔndi, kyela bokokyele nga, pho na nga nabutwa ndokolo bɛe. Toika nkyela na lowo lɔnɔlo loofe.

13 Koebe na bolaa, yaba waabaka nga na bolɔsi, pho ya mbala eya etatele, naeteyaka Simo Elaa.

14 Emba, na bo pho ya bolɔsi pha nzoto ya nga, toika nvene pha naa toika nzoka empi. Kasi wanzambanga ndokolo anzelu wa Nwaphongo, ndokolo Klisto Yesu.

15 Nkyisa yaabaka na bɛe ili bi? Nga ka nali nzoka ya bɛe: Bo wakokaka, nde wa miphengɔłkɔ miyo ma bɛe pho ya imampɛ.

16 Emba uŋwaŋwa eye, nabuto mbomi ya bɛe pho naewɔlɔ bɔsembo?

17 Imibanza simibanza na bɛe bɛe sasina, teli saakolo imbanza. Bazingye nde obokye baebalola na nga pho omibanza na bɛe.

18 Ekpele elekyi bolaa, eli imiwene obokye bamibanza na bɛe sakolo imibanza imbele sisɔ, emba yango sabá nde wabe nga onte ya bɛe.

19 Bana banga, onte ya minyɔkɔ, nakule eebota, nɔnɔ wamokuta Klisto onte ya bɛe.

20 O! Nazingaka ibaa phenephe na bɛe imbele sisi pho ya izwa mowɔsi molongofo, pho siebe ndengye ekokyи nga ikyela pho ya bɛe.

Nwana wa Sala na ɻwana wa Agala

21 Inzimole, bɛe bazingye ibaa o se ya mibeko, bɛe tookye ikyiwi mina mibeko?

22 Wakomama bɔbɔ, pho obokye Abalayama abotaka bana babale: Mɔnɔmɔ na ɻwasi moombo, omoyɔkɔ na ɻwasi owa sɔmi.

23 Kasi ɻwana owaka ɻwasi moombo, abotamaka bokobotame ɻwana munso, emba ɻwana wa ɻwasi owa sɔmi, abotamaka pho ya ikokya mbunu ya Nwaphongo.

24 Mapħoɔ mamana mali maħombambi mazindo: Basi bħabana ħali, sangola ibale.

Mɔnɔmɔ, okoye o ngomba ya Sinayi, kabote pho ya boombo: Eli Agala.

25 Pho ngomba ya Sinayi eli o Arabi. Emba Agala akokaa na Yelusaleme eya lolo pho ali moombo yo na bana bɛe.

26 Kasi Yelusaleme eya ikolo eli sɔmi, emba yango eli nyango wa banga.

27 Pho wakomama bɔbɔ:
«Iwé komba, otowabotaka, kumba!
Iwé otowaika eba bolɔsi pha ibota, lika nyangye ya nkyisa,
pho ɻwasi owa engyibinya bɛe ali na bana baikye
koleka ɻwasi oli na moloo.»

28 Emba bɛe, bɛbi, nde boli Izake, oli bana baabotama o mbunu ya Nwaphongo.

29 Kasi, nde bo wanyokolo ɻwana owa botamaka bokobotame ɻwana munso owa botamaka na Bolɔbɔ pha Nwaphongo, wakuli ba nde bomo uŋwaŋwa eye.

30 Emba buku pha Nwaphongo bowo bo? Winyà ɻwasi owa moombo na ɻwana we, pho tewakokyi obokye ɻwana wa ɻwasi moombo akabe ilaka yo na ɻwana wa ɻwasi owa sɔmi.

31 Yango mena, bɛbi, teloli bana ba ɻwasi owa moombo, kasi bana ba ɻwasi owa sɔmi.

5

Klisto kalophε bosɔmi

1 Klisto alokandola nde pho tozwe phakolo bosɔmi. Ophila na bolaa, bɛe samilis ikula bftwela boombo.

2 Kyeka, nga Polo, naewɔlɔ ngakye: Bo bɛe omifesi, yaakyela Klisto pho ya bɛe eteikule ba na ntina.

3 Nambe nakula wɔ na bɛe mbala yonçyɔ obokye moto munso okomibele, asengyesi na ikyelela mobeko bo kowɔ ɻwango.

4 Bo kokyele bɔsembo pho ya mibeko, okabwa na Klisto, ozangyi ngɔlu.

5 Bo na banga, tolemele obokye Nwaphongo alobuya bato ba bɔsembo pho toanola. Eli mbunu ekyeziya banga na mwiya ɻwa Bolɔbɔ.

6 Pho, pho ya moto oli onte ya Yesu Klisto, ebe imibɛle, ebe ifa samibɛle, teili na ntina. Kasi eli na ntina, eli nde ianola simiweninya na lozingo.

7 Wakyilinganaka na bolaa. Moto oezibesi nzela na oekatesi ianola mapħoɔ mafosembo nza?

8 Ikatala sisi tesikyi uta na okoebangye.

9 Nwana munso ɻwa mapa mokyikyi onte ya falini, moubole falini esa!

10 Pho ya nga, nali na ianola oka bɛe onte ya Nkolo obokye otobengye nzela esuu. Kasi moto okoamba mobulu onte ya

ñèè, na bo abe nza, Nwaphongo amophes etumbu.

¹¹ Bande, bo na nga, bo nakule teya imibele, pho ya'ye nanyokomo? Na bomo, ekulusu ya klisto tekuli ba ibaku!

¹² Bato banyosa mobulu onte ya ñèè, bambe nde kyé mitena bompele pha ñe.

Bitoma ba Nzoto na mbuma ya Bolobó

¹³ Bebi, ñèè wabangamaka obokye ozwe bosomi. Kasi bosomi me phango saephe nzela ya ibenga phowa ya nzoto! Kasi na lozingo omiambya, o sungane onte ya ñèè.

¹⁴ Pho mibeko miso mikokyisame nde onte ya iloba sonoso sisi: «Wamozinga mobuba na we bokomizinge wa mampenza».

¹⁵ Kasi, bo ñèè kotwane ya manyama, kombe na zaana ñèè na ñèè, kyeba: Wamioto ñèè na ñèè.

¹⁶ Inzokye: Tambula na Bolobó emba otokyele maphoc maetomisa phowa ya nzoto.

¹⁷ Pho nzoto na ma phowa me, matemele Bolobó, emba Bolobó katemele nee nzoto. Onte ya ñèè, wali ebasi, yango mena sakyela bo kozingye ñe.

¹⁸ Kasi bo okambeni na Bolobó, ñèè tokuli ba o se ya mibeko.

¹⁹ Bitoma bia nzoto ujwanjwa eye biwene na bolaa: Ekobo, maphoc ma soko, bondumba,

²⁰ isambela bikyeko, bonganga, iyanana, iba saokana, zuwa, itombo, iwelana, ika mikro, ikaßwana,

²¹ imengyeila, ilanga maleku, nganga ya iza na maphoc ndengye na ndengye maula na mango. Bakyesi ba maphoc me, naekyebisa bo waunva eekyebisa phanza nga, etebakome o Bokonzi pha Nwaphongo.

²² Kasi kyeka mbuma ya Bolobó: Lozingo, nkyisa, bose, iuya mo, motema bolaa, izinga bato, ianola,

²³ iba na bofoto, imizila. Maphoc maso mama, mofeko tamakatele.

²⁴ Bato baso baka Klisto, babakya nzoto na maphowa ma yango maabe maso o ekulusu.

²⁵ Bo tobikye na Bolobó, tolæ Bolobó me alokambe.

Mofeko njwa Klisto

²⁶ Banga sabá bato ba mawala: Banga satumonela onte ya bangaa, bangaa samengyelana onte ya bangaa.

imoteya na mo. Nde kokyebe na we: Na we tokokyti imekama me?

² Nyanyinyana biphesi onte ya ñèè. Na bomo, kokokya mofeko njwa Klisto.

³ Pho, bo moto kamikpe na kaa, nzuka ali nde pha, yo mampenza kamikosa.

⁴ Kasi moto na moto akyekye etoma ye. Emba, bo aweni obokye etoma me eli ya kaa, yamoba nde pho ye, kasi teli pho ya baayoko.

⁵ Pho moto na moto amophila ephesi ye mampenza.

⁶ Moto okoteya ñèè Iloba sa Nwaphongo, akabe na moto okomoteya mbolo ye iso inida.

⁷ Ñèè samengye: Tebaalangye mi Nwaphongo. Pho iphikyi moto, armoinko.

⁸ Moto okophikye pho ya nzoto ye mampenza, amunoko ikyi bote nzoto: Iwaa. Kasi moto okophike pho ya Bolobó amunoko ikyi bote Bolobó: Bomoo pha bofele.

⁹ Banga saphembé na ikyela bolaa. Pho, o imbele me, bo tolole phe, tomunoko mbuma ya balaa.

¹⁰ Yango mena, imbele botaabaa sango, tokyele bolaa na bato baso, konza na bebi na banga onte ya ianola.

Maphoc maa isøky

¹¹ Kyeka nkoma inene iye: Naekomele yango na maboko ma nga mampenza!

¹² Bato baazinga imiebinya bokolo moto na maphoc ma nzoto, kyeka ñeë babana bato baetomisa imibele. Phowa ya ñeë yonoye eli nde ya iba sanyokomo pho ya ekulusu ya Klisto.

¹³ Pho, ñeë bamiñele, tebakumole mofeko. Kasi bazingye nde obokye ñeë omibele pho bamiñhambe na imibele sa ñe.

¹⁴ Pho ya nga, sili na lowoo losuu la imiphamba bo teebe nde ekulusu ya Nkolo ya bangaa Yesu Klisto. Na ekulusu me, mokyisi mobakyemi pho ya nga, na nga naftyakiemi o ekulusu pho ya mokyisi.

¹⁵ Imibele na ibaa samibele, tewali na ntina. Ka lowoo la ntina eli nde ibutwa moto oomunyakune.

¹⁶ Pho ya baamikambe na mofeko mumu, bose na ngongo ibe mi ñe, na mi Isalayele sa Nwaphongo.

¹⁷ Tata ujwanjwa eye, moto sakula ntungyisa. Pho nga, nali na bilembo bia Yesu o nzoto ya nga.

¹⁸ Bebi, le obokye ngolu ya Nkolo ya bangaa Yesu Klisto ebe na ñeë. Amé.

6

Nyanyinyana biphesi ba ñeë

¹ Bande, bo mōnōmō na ñeë akyesi bofie, eli nde ñeë, bali na Bolobó, bakokyti

Mokanda ɻwa Polo oka Baefese Mapħoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu imbele saħaka yo o bolok o Loma. Efese ya baka mokyisi mōnōmō ɻwa ntina koleka o nkysi iso ya Azi minere. Polo akomaka mokanda me na pho ya Mangomba ma nkyisi iso ya mambale.

O etee eye ntubo, lowo lonen eli «sekyele ya Nwaphongo.» Nwaphongo akokya ɻwango nwé ɻwa izasa Klisto mokonzi nde mōnōmō wa bikpele biso biakyela yo o ikolo na o se (1.10). Yango mena atata iyamba bħato bass, ebe Bayuda na bate bali Bayuda pho ya iħabuya mokyisi nde mōnōmō moli nde nwé mampemza.

O etee eya ibale, Polo kaongye na baanosi bābe nde moto mōnōmō ndengye elongoba wango na bomo pha bée boonyakune na iyangana sa bée na Yesu Klisto.

Pho ya iweninya ndengye ya iyangana sa baanosi bo wabutwa sango nde mokyisi mōnōmō ɻwa Nwaphongo, Polo akpa bite baato:

- Ingomba sili ndokolo nzoto, Klisto ali ndokolo moto ɻwa sango.

- Ingomba sili ndokolo ingambi, Klisto ali ndokolo ibanga siphile ingambi sisō.

- Ingomba sili ndokolo ɻwaswi wa Klisto.

Na bomo wateya obokye baanosi fasengyeyi aangana na Nkolo wa bē.

Mapħoo malo o mokanda momu

Baefese 1.1-2: Maloba ma etatele

Baefese 1.3-3.21: Yesu Klisto na Ingomba

Baefese 4.1-6.20: Bomo bonyakune o iyangana na Klisto

Baefese 6.21-24: Ndōngolo

Ibeya

¹ Nga Polo, ooli toma wa Yesu Klisto na phowa ya Nwaphongo. Naekomele bée basantu ba Efese baanole Yesu Klisto.

² Le obokye ngolu na bose pha Ango wa banga Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ibe na bē!

Ngolu eteli na suka

³ Topambole Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto!

Yo ovalopambola onte ya Klisto, na mapambosi maso ma molimo

maute o ikolo.

⁴ Mena mokyisi sa bokylelamakye,

Nwaphongo alozinga amba na loċċi onte ya Klisto obokye tobe basantu na sa mooya o miyo me.

⁵ Awangaka phanza obokye tobutwe bana bée na nzela ya Yesu Klisto.

Mena bowazingaka phowa elaa ye,

⁶ pho tokumisa nkyemō ye,
na ngolu eya lotonza ne onte ya Nwana we wa lozingo.

⁷ Onte ye, toikoo na nzela ya malongo me.
Onte ye, Nwaphongo alimbise bħoħee pha banga,
ilongobana na ngolu ye ete eli na suka,
⁸ eya lotonza ne na zebi sisō na ná malondo.

⁹ Aloteya ibombami ya phowa ye,
ilongobana na phowa ye elaa bō wa wanġaka go onte ya Klisto.

¹⁰ Nwango moli obokye wakoka sina imbele me:

Nwaphongo amoangyinya mapħoo maso maali o ikolo na mali o se pho Klisto abe mokonzi nde mōnōmō.

¹¹ Onte ye me, banga tożwa iyalo sa banga pho Nwaphongo aloclo minyabipha ilongobana na ɻwango nwé okoyele iso boozingyi phowa ye.

¹² Pho banga toħe o ikumo sa nkyemō ye banga balemelaka oka Klisto phanza.

¹³ Onte ye me, waoka iloba sa phele, Simo Elaa ekyeebikya.

Onte ye me, waanola, emba bamba ekyela elembetel ya Bolōbō phalakylakha yo minyabipha.

¹⁴ Bolōbō me eli ndanga ya ilaka samozwa banga oka Nwaphongo. Tomozwa ilaka me sisō wamokandolama banga o boombo, emba tomowene nkyemō ye, tomba na mokumola.

Losambo la Polo oka Nwaphongo

¹⁵ Yango mena, na nga me, waakoġa nga ianola sa bée oka Nkolo Yesu na lozingo la bée pho ya basantu baso,

¹⁶ sile iphe mleesi pho ya bē, naetangye moto na moto o maħbōndeli ma nga.

¹⁷ Pho ya obokye Nwaphongo wa Nkolo wa banga Yesu Klisto, Tata owa nkyemō, aephe zebi saamoeteyha na saamokyela obokye omoebe phele na balaa.

¹⁸ Naħbōndele obokye aweninya saa miyo ma mandondo ma bée pho oebe molemo ye moephe mbela ye, yango eli fionneha pha nkyemō ya ilaka se sikabete yo basantu.

¹⁹ Naħbōndele na obokye oebe phembō iinkusi ya Nwaphongo pho ya banga baanola, kokokana na mwiya ɻwa bokusi pha phembō ye.

²⁰ Aikyela iso o etoma onte ya Klisto, waamokundola yo onte ya bawie na waamozasa yo o bħoloo phe o ikolo,

²¹ Klisto ali o ikolo sa Mwiya muso, Bokonzi boso, Phembō iso na Bonkolo boso, ali na o ikolo sa mankombo maso

maali, ebe o mokyisi mumu, ebe na o mokyisi ḥwaamoya.

²² Εε, Nwaphongo akyela iso o se ya makolo ma Klisto, amba na mokyela o ikolo sa iso, amočlo ibaa ndokolo moto ḥwa Ingomba.

²³ Ingomba eli nzoto ya Klisto, onte ya sango Klisto ali muuwosi, onte ya Klisto Nwaphongo ali muuwosi.

2

Bomčo o nte ya Klisto

¹ Phanza bēe wabaka bawé pho ya mabunga na masumu ma bēe.

² Wabaka kobikye o masumu kokokana na manzambe ma mokyisi mumu. Wabaka kokumole mokonzi ḥwa bokonzi pha phēmbo iili o mirepe. Mokonzi me eli bolōbo bofe bookyele unjwanja eye o mandondo ma bana baatombelé Nwaphongo.

³ Na banga tobaka o molōngyele ḥwa bato bafana me, wamiambaya banga o phowa ya banga ya bonzoto. Tobaka tokyele phowa ya bonzoto na ya mau-munya maabe, emba tokokaka na etumbu ya Nwaphongo ndokolo bato baso.

⁴ Kasi Nwaphongo na ngōngó ye iikeye, pho ya lozingo le lonene laa lozinga ne,

⁵ ebe na wawaka banga o mabunga ma banga, alophe bomčo na Klisto. Nde phele, bēe wabika na ngōlu ya Nwaphongo.

⁶ Embla molōngó na Klisto, alokundola, amba na lozasa o ikolo, onte ya Yesu Klisto.

⁷ Obokye ateya o bileko biamoya bonene pha ngolu ye na nzela ya bolaa phe pho ya banga onte ya Yesu Klisto.

⁸ Pho na rgolu ye, bēe obikyi na nzela ya ianola. Ka teli lowo la bēe, mena eli nde ikabo sa Nwaphongo.

⁹ Sango tesuite na bitoma, obokye moto amiphambé na sango.

¹⁰ Pho toli bikyelamo ba Nwaphongo, akyela onte ya Klisto Yesu pho tokokya bitoma bilaa balobongyisela yo phanza.

Baso toanga onte ya Yesu

¹¹ Yango mena, nde koumunya fo wabaka bēe phanza bapakanoo o bonzoto. Baabēle bēe, nde pho ya photia eya mikyela bēe o nzoto na mašoko ma bato, baebangye ngboto.

¹² Imbele me, toikaka eba Klisto, toikaka ba bato ba makokyti ḥwa Isalayele, wabaka babutu, mbunu eyaikaka Nwaphongo onte ya sangola na bato bēe, teyabaka pho ya bēe. Toikaka ba na molemo, toeňaka na Nwaphongo o mokyisi.

¹³ Kasi unjwanja eye, onte ya Klisto Yesu, bēe baabaka phanza itakye, obuto phēnephē pho ya malongo ma Klisto.

¹⁴ Pho, eli yo owa loyelela bose. Bayuda na batebali Bayuda ababuye moto mōnōmō. Waambya yo bomčo phē o ekulusu, Klisto auosi ekuka ya loino eyabaka kyeňakabinya.

¹⁵ Waamanya yo mobeko na mitindo na milongo ma ḥwango, aluka ibuya bato bāfale moto mōnōmō oomunyakune onte ye mampenza. Yango mena aambya bose.

¹⁶ Waawa yo o ekulusu, Klisto aanginye Bayuda na batebali Bayuda, ababuye moto mōnōmō, emba amba bāfongya na Nwaphongo. Na nzela ya ekulusu, abomi loino.

¹⁷ Aesi yaimola Simo Elaa ya bose oka bēe baabaka itakye na baabaka phēnephē.

¹⁸ Pho na nzela ya Klisto, Bayuda na batebali Bayuda, ozwe banga Bolōbo nde bončočo, tozwe nzela ya inyolo oka Tata.

¹⁹ Yango mena, tokuli ba babutu naa bato baalekane. Kasi oli na basantu bēe baso nde bato ba lombo, bato ba ingambi sa Nwaphongo.

²⁰ Ingambi saatongama o ikolo sa batoma na baimosi. Embla Yesu Klisto yo mampenza ali ntōndo ya moloo.

²¹ Eli nde o ikolo sa Klisto Yesu, ingambi sisitongame, simbe na baa pho ya ibutwa tempelo esantu onte ya Nkolo.

²² Molōngó ne, onyosi na bēe me o itongama elele yōnōyō, pho ya ibutwa ingambi sa Nwaphongo na nzela ya Bolōbo.

3

Polo, moto wa ibombami sa Klisto

¹ Yango mena, pho ya bēe bapakanoo, nga Polo, nali moto wa bolōbo wa Klisto Yesu.

² Bo waakaka bēe ndengye eya mpe Nwaphongo etoma pho ya bēe, na ngōlu eya nzokyela yo,

³ ndengye eya nvéninya yo ibombami se, bo wa ekomelaka nga phanza na bokuwe.

⁴ Waatangye bēe mokanda ḥwa nga, okokyti iwene obokye, nali na malondo o ibombami sa Klisto.

⁵ Ibombami me, taika simola bayoo bayoko na bana ba bato bo siweninye yo unjwanja eye oka batoma basantu bēe na oka baimosi na nzela ya Bolōbo.

⁶ Ibombami me sili bofo: Bapakanoo babutu na bēe bakabi ilaka, banyosi na bēe o nzoto me, babuto o mbunu onte ya Klisto Yesu na nzela ya Simo Elaa.

⁷ Nabutwa moto wa etoma ya yango ikokana na ikabo sa ngōlu ya Nwaphongo eya mpe yo ikokana na bitoma bia mwiya nwē.

⁸ Nga, oli moto olekyi bokyikyi onte ya basantu baso, nazwa ngōlu ya iimola

bapakano ezwele ya Klisto etekokyi moto ieſa na ilimbola.

⁹ Na ya iweninya o saa bozwakye pha ibombami sabomba Nwaphongo minyabipha, yo mokyesi wa maphco maso.

¹⁰ Pho ya obokye tata upwaŋwa eye, Bakonzi na Baangyesi bali o ikolo owo, baebe na nzela ya Ingomba obokye zebi sa Nwaphongo kasiteya na ndengye nzikye,

¹¹ ikokana na nwango nwa kokya yo o bileko onte ya Yesu Klisto oli Nkolo wa banga.

¹² Onte ye me, pho ya ianola se, towu salota moto, tozwe nzela ya isusinya ooli Nwaphongo na bosomo boso.

¹³ Naongye na bée me, bée saphembé pho ya minyoko miikusi miokye nga pho ya bée, miili nkycem o se bée.

Iyeba lozingo la Klisto

¹⁴ Yango mēna nakusame na maþongo o boo pha Tata,

¹⁵ maþota maso mali o ikolo na o se, matangye nkombo ye.

¹⁶ Pho ya obokye aephé ikokana na ezwele ya nkycem ye, aetonza na mwiya, na Bolobo phe, pho ya obokye moto wa bée owa motema akute,

¹⁷ emba Klisto aya zala o mandondo ma bée na nzela ya ianola, onte ya lozingo, onyosa nkanga, ophikame na fokusi.

¹⁸ Pho ya obokye ozwe fokusi pha isosolo, bée na basantu baso, bonene, phaanda, ngomba na bozindo,

¹⁹ na iyeba lozingo la Klisto lolekye boebi boso, pho ya obokye Nwaphongo aetonza na itondi sis.

²⁰ Ali na mwiya mokyele onte ya banga koleka ikokyti banga oonga na iumunya, mokyele etoma onte ya banga.

²¹ Nkyem ihee ne onte ya Ingomba na onte ya Klisto Yesu, pho ya bayoo baso, bofele na bofele. Amē.

4

Nzoto ya Klisto ili nde yoncayo

¹ Yango mēna, nga ooli moto wa boloko onte ya Nkolo, naelenza obokye mofesi nwa bée molongobane phels na mbela eya ebanga bée.

² Na imiuya sisu na ná bonyile, na ikanga motema, limbisanaka bée na bée onte ya lozingo.

³ Luka na fokusi ibanza iyangana sa Bolobo saa eyanginya na nzela ya bose phes.

⁴ Na nzela ya bose, nzoto ili yoncayo, Bolobo bonyobo. Nde bomo, mbela eya ebanga bée eli nde o molemo monomo,

⁵ Nkolo monomo, ianola sonoso, ibatisa sonoso,

⁶ Nwaphongo monomo, yo Ango wa bato baso, ali o ikolo sa baso, o biele biso na o maphco maso.

⁷ Kasi monomo na monomo na banga azwa ngolu ikokana na ikabo samophe Klisto.

⁸ Yango mēna kawo obokye:

«Wa baa yo o ikolo, aakya bato o boloko, akabela bato makabō.»

⁹ «Aba!» Kyelukye iwo bo? Kyelukye iwo obokye, yambo ya iba, Klisto ataka uta naino nono o se ya manyete.

¹⁰ Moto oouti, ekuli ba nde yo moto obaa o ikolo owo pho ya obokye atonza na munse na ikolo na bolaa phē.

¹¹ Embo eli yo mampenza owa phē nde phelé bakyi ikabo sa iba batoma, bayoko baimosi, bayoko baimosi ba simo Elaa, kasi na bayoko me babanzé ba mangomba na bateye.

¹² Na makabo mamana, Klisto aluka iphe basantu makokyti pho bakokya etoma ya bée na pho batongye nzoto ya Klisto.

¹³ Nono obokye banga baso tokome o ianola nde sonoso na boefaky Nwana wa Nwaphongo. Na bomo, banga baso tomokola, tomobutwa baphomba, emba tomokokana na motesi nwa itondi sa Klisto.

¹⁴ Pho ya obokye banga sakula ba ya bana bakyikyi bakyemikye bokyele. Mateya ma ndengye na ndengye etemaalogbo. Etelobengye bato ba malondo maabe bateya maphco ma boole.

¹⁵ Kasi bo towu phelé onte ya lozingo, tomokola o maphco maso ikokana na Klisto, yo ooli moto.

¹⁶ Embo ne binango biso ba nzoto baangana. Mantonga maikye maanginya nzoto, emba wakyele enango yoncayo na yoncayo etoma ya yango, nzoto kyikole, kyimbe na mitonga yango mampenza onte ya lozingo.

Bomo bonyakune onte ya Klisto

¹⁷ Yango mēna, kyeka ikyiwō nga na ikyianole nga onte ya Nkolo: Mōbesi nwa bée sakula ba ndokolo bapakano baabengye malondo ma bée matemali na ntina.

¹⁸ Maumunya ma bée mali ma enzombi, bali babutu o bomo pha Nwaphongo pho ya iba saeba sili na bée na pho ya ntema nkusi ya bée.

¹⁹ Na iba sakula oka sa bē, bamiambye o bondumba, pho ya ikyela maphco maso maa soko na nganga.

²⁰ Kasi pho ya bée, teli bomo bo waeteyaka bée Klisto,

²¹ bo eeni baa nde yo owaokaka bée bawo, bo baeteyaka nde pho ye, ikokana na phelé eli onte ya Yesu,

²² osengyesi ilē mōbesi ḥwa bēē mookasi, omimanya na moto owa phanza okomictō na maphowa maabe ma bōole.

²³ Osengyesi imibuya bato baanyakune na imibongola malondo ma bēē na nzela ya Bolōbo.

²⁴ Emba obutwe bato baanyakune, bakyelama na ndengye ya Nwaphongo onte ya bōsembo na bōsantu bōute na phele.

²⁵ Yango mēna, ole bōole. Moto na moto awō phele na nwēbi nē, pho toli nde binango bia nzoto yōnōyō.

²⁶ Bo obe na yōo, sakyela masumu. Yōo ya we yango sakoma nōnō wamokye milangya bunya.

²⁷ Saphe Zabulu nzela.

²⁸ Moto owa bāka kaiße, ale iiba, aanole iwēne bōlōsi pha ikyela etoma na mabōkō mē, pho ya izwa mbolo yaikāba na moto ookayee.

²⁹ Ilōba sōnōsō siibe sango satōkōlo o nōkō ya bēē, kasi bo wani ba lowōo la iwo, ebe lowōo lolaa, lokokyī ikuya na nā iyelela bato balookye ngolu.

³⁰ Saphe Bolōbo bōsantu pha Nwaphongo ngōngō, phaekyela ne elem-betele pho ya mokolo ḥwa ikandolama.

³¹ Maphōo masō maabe, itōmbo, yōo, nzangaa, bitoo, iso maina imane onte ya bēē, na lolengye loso la kabu.

³² Ba na bolaa onte ya bēē, obe na motema ḥwa ngōngō, limbisana onte ya bēē bo waelimbisa Nwaphongo onte ya Klisto.

5

Ibika onte ya moo

¹ Yango mēna, butwa bāmekosi ba Nwaphongo ya bana ba lozingo.

² Ba na lozingo, bo wa ezinga Klisto mē, amiambya yo mampenza oka Nwaphongo pho ya bāga, ibonza na mbeka ya malasi ma solo mpimbo.

³ Bondumba, sōkōtō na bo ya ndengye'ye, nganga, teikokyī itangyema onte ya bēē bookokyī wango iiba oka basantu.

⁴ Tewabōngyi na bēē obokye owo maloba maakusi, ma bōbubusi na manzeya imbe. Kasi ebōngyi na bēē nde iwo maphōo maiphe Nwaphongo melesi.

⁵ Pho, eba na bolaa obokye, ndumba munso na moto wa sōkōtō, na moto wa nganga, ali moto okokumole bikyeko. Etazwe ilaka o bokonzi pha Klisto na Nwaphongo.

⁶ Moto saekatela na maphōo matemali na tina. Pho, eli masō mamana mabangye yo ya Nwaphongo mi baate bāmokumole.

⁷ Yango mēna, bēē saba na bēē mbale.

⁸ Pho phanza, wañaka o enzombi. Uñwanwa eye, oli moo onte ya Nkolo. Ba ya bana ba moo.

⁹ Pho mbuma ya moo bāibangye: Bola, bōsembo, phele,

¹⁰ isōsōlō maphōo maasambe Nkolo,

¹¹ ifa saangana o bitoma ba bato ba enzombi bitebili na tina, kasi iibilē.

¹² Maphōo makyele bato mē mi ibombo, mali na nā soō ya imawō.

¹³ Kasi maphōo masō mate bēē, mamiweninya o saa,

¹⁴ emba maphōo masō mawēne mali saa. Yango mēna bāwō obokye:

Umwā, iwe okolale,

langwa onte ya bāwe,

emba o ikolo sa we, Klisto amungyengye.

¹⁵ Kyēba na bolaa na mōbesi ḥwa bēē: Samiweninya bibubusi, kasi obe bato ba zebi,

¹⁶ bakyelele imbēle sisi na bolaa, pho nkolo ili mbe.

¹⁷ Yango mēna, sa ba mangbēle, kasi oebe phowa iye eli na Nkolo.

¹⁸ Bēē salanga maleku, pho maleku kāmanyā moto o molōngō. Kasi otonde na Bolōbo,

¹⁹ wōōnō bēē na bēē onte ya memboo, na zembo, na meembo maute na molimo ma iphe melesi, kumisa Nkolo na membo na ndondō ya bēē eso.

²⁰ Imbēle sisō, o maphōo masō, phēkyē Tata Nwaphongo melesi na nkombo ya Klisto Nkolo wa bāngā.

Basi na bāmpele

²¹ Bēē bāakumole Klisto, ndekomiuya onte ya bēē.

²² Babasi, ndekotosa bāmpele ba bēē ndokolo oka Nkolo.

²³ Pho lele ali moto ḥwa ḥwanjwasi, nde boli Klisto moto ḥwa Ingomba, iyo Mobikye wa nzoto.

²⁴ Kasi, bōkomiyā Ingomba oka Klisto, nde bōmo me bābasi bāsengyesi imiuya oka bāmpele ba bēē o maphōo masō.

²⁵ Bēē bāmpele, zinga babasi ba bēē bookozingye Klisto Ingomba, emba amiambya yo mampenza pho ya sango.

²⁶ Pho ya obokye Ingomba sango mampenza sibutwe sisantu, sikunyolame na maa na nā Ilōba.

²⁷ Pho ya obokye yo mampenza ateya Ingomba sa nkyēmō sitesili na itoni na munkute naa ḥwanā ekpele, kasi sibe sisantu na sa mooya.

²⁸ Yango mēna, bāmpele bāsengyesi izinga bāsi ba bēē ndokolo nzoto ya bēē mampenza. Moto okonzingye ḥwasi we, kamizingye yo mampenza.

²⁹ Nana mbala moto takoky iina nzoto ye. Kasi kaizuya, kai'bonyga bookokyele Klisto pho ya Ingomba.

³⁰ Pho banga tololi binango ba nzoto ye.

³¹ Yango mena, lele amoika nyango na ango, amoangana na ɻwasí we, emba ñe  bas  babale bamobutwa nde nzoto yonomo.

³² Ibombami me sili sinene: Nde phele, nga naw  pho ya Klisto na pho ya Ingomba.

³³ Na bokuwe, pho ya ñe , monomo na monomo na ñe  azingye ɻwasí we bokomizingye yo, emba ɻwanjwasi akumole lele we.

6

Bana na  aboti

¹ Bana, ndekotosa  aboti ba ñe  onte ya Nkolo, pho mena eli bosembo.

² «Kumola nyong  na  ongo» mena eli mobeko  wa ntubo  waikyela ñe  mbunu:

³ «Pho ya obokye o e na bolaa na n  b omo  baanda o mokyisi».

⁴ Emba ñe  batata, satombya bana ba  e, kasi oba oko , ombe na bakosa na mobesi  wa maph o maute na Nkolo.

Baombo na ba nkolo

⁵ Baombo, ndekotosa bankolo ba  e  b aa nzoto na boilakye na n  botekyenelkye, na ndondo ya imiuya ndokolo oka Klisto.

⁶ Sakyela ba bona nde bo baekyengye , bookokyele bato baalukye obokye ba asambe, kasi kyela ndokolo baombo ba Klisto baakyele phowa ya Nwaphongo na ndondo ya  e  eso.

⁷ Na motema molaa, obakyelele ndokolo kokyelele Nkolo, kasi bato phe.

⁸ Nde koe e obokye bo moto akyesi bolaa, aabo za oka Nkolo, a e moombo naa a e somi.

⁹ Emba  e  bankolo, ndekokyele maph o mas  nde b omo me oka  e . Sa bakanelia. Eba obokye Nkolo ya  e  na ya  e , ali o ikolo, oka ye tewali mbelekye.

Binjwanele ba Nwaphongo

¹⁰ Pho ya is kye,  e  luka bokusi oka Nkolo, na bokusi pha mwiya nw .

¹¹ Lata binjwanele ba Nwaphongo pho ya itemele za ulu na bitoma  e .

¹² Pho ebasi ya banga teli ya malongo na nzoto, kasi tojwane na Bakonzi, na Makonzi, na Baangyesi ba mokyisi  wa enz ombi, na mal  o mabe mali o ikolo owo.

¹³ Yango mena, philia binjwanele bia Nwaphongo, pho ya obokye o mok  o moo  e, olendendale,  e  saeny  e.

¹⁴ Yango mena, tem ! Olate phele o mobimbi ndokolo nkamba, bosembo ndokolo mum  omb  o.

¹⁵ Emba, ndokolo bikoto o makolo, olate  onzanga pha ikyemimola Simo Elaa ya b  ose.

¹⁶ O maph  o mas , philia nguba ya ionala, na yango okoky i  izimya matumbu mas  ma  wenya maa ma Munguna.

¹⁷ Emba olate eboko ya lobiko na mumphata  wa Bol  o, yango eli Iloba sa Nwaphongo.

¹⁸ Na mab  ondeli na n  inyongonela sis , nde kob  ondel  na nzela ya Bol  o imble sis . Pho ya b  omo nde kokyengye, saphembe ibondel  pho ya basantu bas .

¹⁹ Ndeko  ondel  pho ya nga, obokye wamoingola nga mun  o  wa nga, nazwe iloba sa iweninya sa nkaa, ibombami sa Simo Elaa,

²⁰ pho ya yango, nali toma eya kanga  e  maphanga na ny  olo. Ndeko  ondel  obokye nateya na bos  mi pho ye bo sengyesi nga iteya.

Maph  o ma is kye

²¹ Tisikyi, nwebi na nga owa lozingo na owaakolo moto wa etoma o molaa onte ya Nkolo, amoeyimola masimo manga mas , pho ya obokye o  e na  e  me maph  o maankye  i na makyele nga.

²² Naetomesi yo nde pho ya b  omo, pho ya obokye o  e maph  o ma banga na obokye alenza mandondo ma  e .

²³ Bose, na lozingo, na ionala siute na Tata Nwaphongo na n  Nkolo Yesu Klisto, ib  e na bande.

²⁴ Le obokye ngolu e  e na  e  bas  ba  azingye Nkolo wa banga Yesu Klisto na lozingo lotelounve.

Mokanda ɳwa Polo oka Bafilipi Mapħoċċ ma etatele

Polo akyekye imola Simo Elaa o mokyisi munene ηwa Filipi o mobembo nwe ηwa ibale (Bitoma 16.12-40).

Sima ya banaa mambula, waba yo o bołoko o Efese, Polo amba komela bato ba Filipi mokanda mumu pho ya ibaphe melesi pho ya sindo ya motomelaka bée na Epafrodite. Amba kula balenza obokye baphilane na Nkolo Yesu Klisto, bée samiambya na ıwana bokyikyi o mateya maa boole maanyoloko o ingomba sa be.

Mokanda mumu bamobangye mokanda
ŋwa nkyisa pho tata o etatele non o suka,
Polo kawo nde maphoɔ ma nkyisa. Nkyisa
me yaangane nde na ikumola Nkolo bo
wakomama wango o Bafilipi 2.6-11.

Maphoč mali o mokanda mumu mango mama:

- Bafilipi 1.1-2: Maloba ma etatele
  - Bafilipi 1.3-11: Ibondesi sa Polo pho ya bato ba Filipi
  - Bafilipi 1.12-26: Maphoo maawene Polo o ianolə se
  - Bafilipi 1.27-2.18: Bomoo pha baanosi o onte ya Yesu Klisto
  - Bafilipi 2.19-30: Maumunya ma Polo pho ya Timote na Epafrodite
  - Bafilipi 3.1-4.9: Mateya ma Polo ndengye na ndngye
  - Bafilipi 4.10-20: Ekamba ya Polo na baanosi ba Filipi
  - Bafilipi 4.21-23: Ndongolo

Ibeya

² Le obokye ngolu na bose pha Ango wa banga Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ihe na ße.

Ikumbela na ibondle

³ Naphe Nwaphongo wa nga mlesi imbele sisɔ sieyumunya nga.

⁴ Imbele sisɔ̄ siibɔ̄ndele nga phɔ̄ ya b̄éé
baɔ̄, na bɔ̄ndele na nkyisa,

⁵ pho waangana na nga o etoma ya ikyemimola Simo Elaa, tata mokolo nwa etatele nono aŋwanywa eye.

⁶ Nali na ianola na lowo lonočo: «Iyo owa tata etoma elaa onte ya ūče, amokyę na yango nōnč o suka, nōnč o mokčo ḥwaamoyaa Yesu Klisto.»

⁸ Nde phele, Nwaphongo ali nzoka ya nga, kaebé obokye naezingye bëè baso na lozingo la Yesu Klisto.

⁹ Emba kyeka ibondesi sa nga: «Le obokye lozingo la bée lokole na boikye, lotonde na sakolo iyeба na ná sakolo isosclo.

¹⁰ Pho ya obokye obe na makoky ma isosoko mapho mali malaa. Emba mokolo nywa moyo Klisto, obe balaa na sa mooya». *

¹¹ Wamotonda na maphoo ma bosembo
onte ya bée maute na Yesu Klisto, o
nkyemö na o ikumo sa Nwaphongo.

Simo Elaa enyango mboka esc

¹² Bande, nazinge obokye béez oebe: Mapho mankomesi, mansungyi pho Simo Elaa enyangye mboka esɔ.

¹³ Yango mena, bato baso baakyele etoma oka mokonzi na bisuu, baebé unwanwa obokye banzakya phó ya Klisto,

¹⁴ na bëbi na nga baikye onte ya Nkolo, oaweni bëé obokye nali o bôlôkô, bakuli butwa imola Iloba sa Nwaphonqo sa ilota.

¹⁵ Eli phēle obokye bato bakyi onte ya bēe baimole nkombo ya Klisto na phowa ya imekaya, balukye obokye bandekye. Kasi bayoko baimole Simo ya Klisto na maumunya malaa.

¹⁶ Bakyi bakyele na lozingo. Baefe obokye nali o boloko pho ya iwela Simo Elaa.

¹⁷ Kasi baayoko, baumole Simo ya Klisto na imekana. Etoma ya bëë teeli na ndengye elaa, balukye obokye mpasi ya bçloko ya nga ekule fakyisama.

18 Lowo phe! Na bo maumunya ma b  e ma  ee malaa naa bo ma  ee ma  e, baumole nde Simo ya Klisto. Yango m  ena nali na nkysi  a. Kasi naambaka b  aa nde na nkysi  a.

¹⁹ Pho bo bøndele bée pho ya nga na pho ya Boløøø pha Yesu Klisto boonsungye, naebe obokye maphøø maso mamana mamosuka na bolaa, namobika.

20 Kokokana na phowa ekyeziya na nga na ná molemo moli na nga, esokyé sōo. Kasi esiikye ziko, ebe uŋwajanwa eye na nkolo isoo, Klisto amozwá ngambo o nzoto ya nga, na bóméç pha nga na ná iwwaa sa nga.

²¹ Pho, pho ya nga bombo eli Klisto, emba iwaa eli mbano.

22 Kasi bo ifaa na bomoo o mokyisi wansungye ikyela etoma ya ntina, emba siefe lookokyti nga iolo.

23 Nali o sato: Nali na phowa ya iwa pho nakye ba elele yonoyu na Klisto, yango elekyi bolaa!

24 Kasi pho ya bëe, elekyi bolaa obokye nataa baa na bomoo.

25 Yango mena nali na ianola, naebe obokye esiwe, namoikala na bëe baso, pho ya iesunga obokye okole, na obokye oanole na nkyisa.

26 Pho ya obokye, na ikula yaa sa nga oka bëe, nkyemø ya zwa bëe onte ya Yesu Klisto ikule kola.

Ebasi pho ya Simo Elaa

27 Lowo loolekyi: Mobbies iwa bëe monlongobane na Simo Elaa ya Klisto. Pho ya obokye bo naesi yaekyeka naa bo siikyi yaa, naokye bawo pho ya bëe. Embo namooka obokye ophisi na bokusi onte ya Bolobo, oli nde elele yonoyu, emba konjwane elele yonoyu na ndondo yonoyu, pho ya ibanza ianola saeyelela Simo Elaa.

28 Namoeba na obokye bëe tolote baini ba bëe. Pho ya bëe, kyeteya iwa sa bëe. Pho ya bëe kyeteya obokye bëe obikyi, emba maso maute na Nwaphongo.

29 Pho taika ephëes ngolu nde ya ianola Klisto, kasi nakoleka na inyokoma pho ye.

30 Yango mena tonjwane ebasi elele yonoyu. Bëe koebe, phanza waokoka obokye nanjwane, emba nataba nde iwjwana.

2

Klisto taika luka ngambo

1 Yango mena bo wali ilenza onte ya Klisto, ikuya onte ya lozingo, aangana onte ya Bolobo, imëele na ioka ngongo,

2 mena kontonkon nkyisa ya nga ooli bëe onte ya booka. Na lozingo lonolo, ndondo yonoyu, maumunya mɔnɔmɔ.

3 Sakyela na imekana naa iluka ngambo eteli na ntina, kasi na imiuya onte ya bëe na iwene bëbi ndokolo bælekye.

4 Saluka nde bolaa pha we mampenza, kasi luka na bolaa pha bëbi.

5 Yango mena, onte ya bëe, ba na maumunya ndokolo bato bali onte ya Yesu Klisto.

6 Yo ooli bo Nwaphongo, taika zwa maumunya ma imikokyinya na Nwaphongo.

7 Kasi ale iso, amibuye momombo, abutwaka nde ya bato baso, na nzoto, awenènèkye nde bo moto.

8 Amiuya yo mampenza, atosaka nɔnɔ o iwa, nɔnɔ o iwa sa ekulusu.

9 Yango mena, Nwaphongo na ngolu ye, amotombwa o ikolo, amba mola nkombo elekwi mankombo maso.

10 Pho ya obokye na nkombo ya Yesu, mabongo maso makusame,

11 pho ya obokye noko iso iwo obokye Yesu Klisto ali Nkolo, pho ya nkyemø ya Tata Nwaphongo.

Etoma ya Baklisto

12 Yango mena, bëbi na nga ba lozingo, bëe babaka nkolo iso na ikumo, sabà na sango nde bo nali wamo, kasi na koleka iñwajwa ootoli nga wamo. Na sakolo itosa Nwaphongo nana itekyenelè, kyela etoma pho ya obokye obikye.

13 Pho eli Nwaphongo okokyele onte ya bëe obokye ozingye ombe na okyela bitebali kokokana na iñwango nwé.

14 Sakyemì miima, saika ziko o mapheo maso makyele bëe.

15 Na boma otoobe na lowo, etebæezwe na mooya. Wamoba bana ba Nwaphongo batebali na bøbe onte ya bato baaþe na batebali na bøole. Onte ya bato babana, bëe kongyengye ndokolo moo.

16 Pho bëe ophisi Iloba sa bomoo, eli nkyemø ya nga mokolo iwa moya Klisto, pho sikakyilingana bokyingelenla naa iwene mpasi ya pha.

17 Embo na bo malongo ma nga masweye ya ibonza o mbeka na etoma ya ianola sa bëe, nali na nkyisa, emba nasepele na bëe baso.

18 Na bëe me, ba na nkyisa, kumba na nga molongo!

Polo atomi Timote na Epafrodite

19 Nali na momelo onte ya Nkolo Yesu obokye namoetomela ndelè Timote pho aya elenza. Embo namooka masimo ma bëe maamundenza.

20 Sili na moto mosu ooli na maumunya bo maka nga, okoeumunya na bokusi.

21 Baso balukye nde fiolaa pha bëe mampenza, kasi phaka Yesu Klisto phe.

22 Kasi bëe koebe obokye Timote aweninya bolaa phë. Akyela na nga etoma ya iimola Simo Elaa ndokolo iñwana phenephe na angó.

23 Yango mena, eli nde yo okoumunya nga etomela yo bo naebi ndengye eya mosuka lowo la nga.

24 Nali nana ianola onte ya Nkolo obokye na nga namoyaekyeka nde ndelè me.

25 Embo naumunye obokye eli bolaa naebuyisa Epafrodite. Ali nwebi na nga wa etoma na okonjwane na nga mbale. Embo bëe wamotoma pho aya nsunga imbele saasengyelaka nga.

²⁶ Ali na phowa ekusi ya ikula ewene bée baso, kambe na mitungyisa pho waokaka simo ya bolosi phe.

²⁷ Nde phele, afaka na bolosi, nde mowe. Kasi Nwaphongo amooka ngongo, emba teli nde yo mampenza, kasi na nga, pho nga sazwa ngongo o ikolo sa ngongo.

²⁸ Yango mena nawelane iyetomela yo. Pho waamowene bée, okule samba, emba ngongo ya nga yamokuta uta.

²⁹ Onte ya Nkolo, omoyambe na nkyisa bokoyambe bée nwébi. Kumola na boikye bato bali boli yo,

³⁰ pho aunvakyi wa pho ya etoma ya Klisto. Nde awa pho ya inkyelela imbele sabá bée sakoka inkyelela bée mampenza.

3

Polo ambye molemo nwe onte ya Klisto

¹ Emba unjawajwa eye, bande na nga, kumba onte ya Nkolo. Siotwe ikula ekomela maphoo maekomelaka nga phanza, emba eli pho ya bolaa pha bée.

² Okyebé na manva, okyebé na bato ba etoma baaébe, okyebé na moélesi mooibe!

³ Pho bato baaébe bée, eli banga. Pho tokyelele Nwaphongo na isungyi sa Bolobo phe, tomikuya pho ya Yesu Klisto, toloomilemelié banga mampenza.

⁴ Na bokomilele nga mampenza me, bo moto mosu kaumunya imilema yo mame, naga nakule milemela ileka yo.

⁵ Pho ya imibéle mokoé lwa njwambi sima ya ibotama, nali moto wa Isalayele onte ya bato ba Isalayele, o ibota sa Benzame, moela o ibota sa Baela, pho ya moébeko lwa Bafalisai.

⁶ Nabaka munyokosi lwa Ingomba. O lowé la bosembo lookomi moébeko, tebakakakyi inzoya.

⁷ Nzuka maphoo maso maabaka mbano pho ya nga, namaweni nde phaa pho ya Klisto.

⁸ Kyeka loolekyi na ntina: Iyeña Yesu Klisto Nkolo wa nga. Pho ye nabungye mbolo iso, emba nawene maphoo maso mamana ndokolo sokoto pho ya izwa Klisto

⁹ na pho ya ifa isanga onte ye, sili moto wa bosembo pho nakumole moébeko, kasi pho nali na ianola onte ya Klisto. Eli nde Nwaphongo ookobuya moto, moto wa bosembo boute na ianola.

¹⁰ Ekpele yonoyó ekyezingye nga, eli ieña Klisto, na ieña mwiya lwa ikundwa se, na ianga na mpasi ye, obokye namiulinya na iwa saawaka yo.

¹¹ Pho nali na molembo obokye na nga namokundwa onte ya bawee me.

Omilenza na mbangu pho olongye

¹² Sizingye iwo obokye nambo koma o mbomela naa obokye nambo zwa losengyesi na nga. Kasi natafa ikyilingana pho ya izwa losengyesi, pho Klisto [Yesu] ampila na bokusi mi ebéko.

¹³ Oo bëbi, siumunya obokye naunva zwa losengyesi. Kasi phowa ya nga eli nde obokye nabungye masoo malekana o sima ya nga, nakyende nde o boo.

¹⁴ Nakyingane nono o suka pho ya izwa mbano ekyembangye na Nwaphongo izwa, onte ya Yesu Klisto, o ikolo.

¹⁵ Banga baso baalongobana, tosengyesi ikyela babona. Kasi boumunye ikyela ndengye esuu, nde phele Nwaphongo amoeteya nde me.

¹⁶ O maphoo maso, toikale nde o nzela ekyebengye banga nono unjawajwa eye.

¹⁷ Bande na nga, bée baso benga matambe ma nga. Lembetela bato bamikambe ndengye eya wene bée oka banga.

¹⁸ Pho naeyimolaka mbala nzikye, emba nakule ewole langó lolo na mbembe o miyo, ngakye: Bato baikye babikye ndokolo baini ba ekulusu ya Klisto.

¹⁹ Mbomela ya bée eli iwa, Nwaphongo wa bée eli ibu sa bée, emba maphoo mabaphe soó, mena nde mamiphambé na bée. Bée babengye nde maphoo ma mokyisi.

²⁰ Kasi pho ya banga, mokyisi lwa banga moli o ikolo, emba moto okozia banga bo Mobikye, eli Nkolo Yesu Klisto.

²¹ Yo amosongola nzoto ya banga yaa ngongo iye pho ya iibuya ndokolo nzoto ye ya nkyemo. Pho ali na mwiya lwa ikyela bomo, pho ali Mokonzi lwa maphoo maso.

4

¹ Yango mena, bande ba lozingo, baazingye nga na boikyi ikula ya wene. Bée oli nkyisa na eboko ya nga ya bokonzi. Bande na nga ba lozingo, ophilaka na bokusi onte ya Nkolo.

Bookaa, nkyisa, bose

² Naongye na Evodi na Setishe, iba na maumunya monomé onte ya Nkolo.

³ Na we, nwébi na nga owa phele, naongye na we obokye ibasungye. Pho baajwana mbale na nga pho ya Simo Elaa, na Klema na bëbi basuu baso baakyele na nga etoma. Makombo ma bée makomama o buku pha bómoo.

⁴ Ndekukumbe imbele sisó onte ya Nkolo! Nakule wo ngakye, ndekukumbe!

⁵ Bolaa pha bée boébane na bato baso. Nkolo ali phenephe.

⁶ Samitungyisa na ná ekpele, kasi o maphoo maso, umola bosenga pha bée

oka Nwaphongo na ibondélé, na ná inyin-gonela, na bōmophekye mēlesi.

⁷ Emba pho pha Nwaphongo boolekye malondo maso, pha mořanza mandondo ma bēe na maumunya ma bēe onte ya Yesu Klisto.

⁸ Pho ya isokyia, bēbi, kyela mapħoo ma phelc: Maambya kaa, na bosembo, na bopeto, maakokyi bēe izinga, maambya ngambo, mapħoo maabħongo, makokyi bato isamba.

⁹ Kyela oetoma iso yaaekolaka bēe, yawzawa bēe, na yaokaka bēe na yawenekye bēe onte ya nga. Emba Nwaphongo owa pho amobaa na bēe.

Polo ka phe bato ba Filipe melesi pho ya nsindo ya bē

¹⁰ Nali na nkyisa boikye onte ya Nkolo pho ya obokye okuli weninya phowa ya bēe oka nga, na pho ya obokye konzumunya, kasi toikkaka zwa nde nzela ya ieweninya.

¹¹ Siwoo pho nakayee. Pho naekola onte ya mapħoo maso ikyekyela nde ili na nga.

¹² Naebe ibika onte ya ikaya na ibika onte ya ezwele. Naekola onte ya mapħoo maso nana ndengye iso iba na itonda nana iba na nzala, na ibika onte ya ewzele na ibika onte ya ikaya.

¹³ Nakokyi ikyela maso mamana, pho ya Klisto ookonkuya.

¹⁴ Emba, bēe okyesi folaa, ookabi bēe na nga ngongō ya nga.

¹⁵ Bēe koloebé, bēe bato ba Filipi, o etatelek yaikyemimola Simo Elaa, waamana nga o Makedeniya, imbele me Ingomba sənċoġo tesaikaka umunya lowoġ la ipħuti sa nga, manya nde bēe.

¹⁶ Pho o Tesaloniki, bēe waunva ntomela nsindo mbala uoñoyó naa ifale yasengye-laka na nga.

¹⁷ Teli obokye nalukye mosindo, kasi nalukye nde obokye obote mbuma nzikye o bitoma ba bēe.

¹⁸ O maħoko ma nga nali na iso iengyesi na nga, naa ileka. Nazwe na sindo itomesi bēe na Epafrodite, emba ujwanja eye, nali na iso phel. Nsindo ya bēe ili ndokolo malasi ma solo elaa, mbeka ekyeanole na ekyesambe Nwaphongo.

¹⁹ Emba Nwaphongo wa nga amoetonza na iso isengyesi na bēe, ikokana na bōnene phe, na ná nkyem o ye onte ya Yesu Klisto.

²⁰ Lé obokye nkyem o ibe na Nwaphongo ango wa banga pho ya bipha na bipa. Ame.

Ndōngolo ya suka

²¹ Longolo basantu baso onte ya Klisto Yesu. Bēbi baali na nga baelongosi.

²² Basantu baso baelongosi, konza bali o ingambi sa Sezare.

²³ Lé obokye ngolu ya Nkolo Yesu Klisto ebee na bēe baso.*

* **4:23 4.23** Bakokyi na iwō obokye: Na ná Bolobō pha bēe.

Mokanda ḥwa Polo oka Bakolose Mapħoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu imbele saħħaka yo o boloko. Yo taikaka eba baanosi ħa Kolose. Moto owa baebħaka eli nde nwsbi ne Epafras moto owaimolaka Simo Elaa omo. Embla amba yaimola Polo obokye batati inyangola masimo masu manyakune onte ya baanosi. Babateya obokye: Pho ya iyeħba Nwaphongo, esengyesi obokye bato bakumole na foikye maloħba mabangye bée «Bakonzi ħa ikolo na munse», bħambe kula na mibeele na ikumola mibekko ndengye na ndengye mikyekyi ntoma.

O etee eya ntuħo, Polo apħe Nwaphongo melesi pho ya ndengye eyalobikya Klisto. Yo alekyi maloħba miso, eli nde yo oli mokonzi ḥwa Ingomba (1.3.-2.3). O etee eya ibale, Polo kaongye na baanosi obokye bakiyebe na mateya ma bċoċe (2.4-25). Asċokha na itteya mobesi mowa molongħoħa na bato ħa Klisto na ħa Ingomba. Ebe onte ya mabota nna onte ya mokyisi. Bobelex amba bheya baanosi (3-4).

Mateya maa bċoċe matokolo imbele sis. Nabo mawenene ndokolo mali nde manyakune, mango maso mabende bato pho bħamra maumunya ma bée oka Klisto. Nzuka eli nde yo oli munxnej, yo moto owa manya bato o boombo boso.

Mapħoo mali o mokanda mumu:

- Bakolose 1.1-8: Ibeya
- Bakolose 1.9-2.19: Klisto ali nza na etoma ye eli iye?
- Bakolose 2.20-4.6: Bomħo boonyakune onte ya Klisto
- Bakolose 4.7-18: Ndōngolo

Ibeya

¹ Inga Polo, nali toma ya Yesu Klisto bō wazining Nwaphongo. Nga na nwiebi na banga Timote,

² toekomele mokanda mumu, bée basantu baa Kolose, baakolo bēbi na banga onte ya Klisto. Le obokye ngolu na boso ikyiute oka Ango wa banga Nwaphongo ibee na bée.

Polo kaphe Nwaphongo melesi

³ Tophe Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto melesi pho ya bée o maħbōndesi ma banga ma nkolo iso.

⁴ Tooka simo ya īanola sa bée oka Yesu Klisto, na pho ya lozingo loli na bée oka basantu baso,

⁵ na molemo ḥwa bée mi yaebongyisela Nwaphongo o ikolo. Molemo ḥwaokaka

bée phanza o nzela ya Iloba saa phel, sili Simo Elaa.

⁶ Simo me Elaa eyakomaka nōn oka bée, eenaryang o munse munso, kyeembe na bħota mbuma ikyikole nde bħowa kyela yango onte ya bée, tata mokolo ḥwaokaka bée na ḥwa ebaka bée na phel ngolu ya Nwaphongo.

⁷ Ikonana na mateya maephexx Epafras, ekamba ya banga na nwiebi wa etoma, owakyela etoma pho ya bée ndokolo owaakolo moto wa etoma wa Klisto.

⁸ Aloimola ndengye ya lozingo laephix Bolōħo.

⁹ Yango mien, o mophha ḥwaka banga, tata mokolo ḥwa looka banga, tololle ibondel pho ya bée. Toongye na Nwaphongo obokye aephe saakolo zebi na malondo maute na Bolōħo phē.

¹⁰ Na bom, wambabika bookozingye Nwaphongo, waamba na kyela iso ikyimopħe nkyisa. Wamokyela na mapħoo maso mabotte mbuma iında, wamba na kola na iyeħba Nwaphongo sakolo iyeħba.

¹¹ Bamoekuya o mapħoo maso na mwiya ḥwa nkyiem u, embla na bom wamokoma na ilendendala na ná ikanga motema o bimeki biss.

Zembo pho ya Klisto ooli mokonzi ḥwa ikolo na munse

¹² Na nkyisa, phē Tata melesi, pho eli yo owakyela bokye ozwe na bée iyalo o ilaka sa basantu onte ya moo.

¹³ Alomanya o bokonzi pha enzombi, amba lobuya o bokonzi pha Nwana we wa lozingo.

¹⁴ Onte ye tokando, masumu ma banga malimbisami.

¹⁵ Ali elalaa ya Nwaphongo otowenene, Mwana owa boo onte ya bikyelamo bis,

¹⁶ pho iso yakielama onte ye, o ikolo na o se,

bikyelamo biwenene na bitembiwenene, ebe na phembu iso ikyiangyele mokyisi ḥwa enzombi,

iso yakielamaka nde ne na pho ye.

¹⁷ Embla iyo ali o boo pha mapħoo maso, iso ili nde pho ye,

¹⁸ embla iyo alii moto ḥwa nzoto, nzoto me eli Ingomba.

Ali etatele,

Nwana owa boo onte ya baww, pho abe o mapħoo maso moto wa boo.

¹⁹ Pho Nwaphongo asepela imizasa mobimba nwie munso onte ya Klisto.

²⁰ Na nzela ye, ná pho ye, Nwaphongo abongya na pho iso.

Na nzela ya malongo maasweya ḥwana we o ekulusu, Nwaphongo abuya boso ebe na ose ebe na o ikolo.

²¹ Emba bēe baabaka phanza bābutu, bēe baabaka na bitoma bībē baweniyaka bōgouna bookusi na Nwaphongo,

²² kyeka obokye ujwanja eye Nwaphongo aebongya pho ya nzoto ya ḥwana, na iwa se, pho ya eweninya o bōo phe basantu, sa mooya na sa intōo.

²³ Kasi esengyesi obokye, na ianola, ophile na bokusi bēe sakatusa, samana o molemo ḥwana Simo Elaa eya okaka bēe, eya imolaka bēe bikyelamo bīso bili o mokyisi, emba inga Polo, nabuto moto wa etoma pho yaimola Simo me Elaa.

Ebasi ya Polo

²⁴ Ujwanwe eye nali na nkyisa onte ya malosi maokye nga pho ya bēe. Na nzoto ya nga, nakokya malosi ma Klisto mata baa o nzoto ye il Ingomba.

²⁵ Nabuto moto wa etoma wa Ingomba, kokokana na etoma eyampe Nwaphongo pho ya bēe. Etoma me eli iunva iyimola Iloba sa Nwaphongo,

²⁶ sekyele eyabombama minyabipha emba Nwaphongo aeweninye ujwanja oka basantu bēe.

²⁷ Azingaka ibateya ezwele na nkyesem ya sekyele eyabombama me onte ya bapakano. Klisto ali onte ya bēe, molemo ḥwana nkyesem!

²⁸ Eli yo okoimole banga. Toimole moto munso, toteya na moto munso na zebi sisō, pho ya ibuya moto munso moto olongotha onte ya Klisto.

²⁹ Yango eli ntina ya etoma ekyenwane na nga, ya ebasi ekye kambe nga na bokusi pha Klisto bookyele na mwiya onte ya nga.

2

¹ Pho nazinge obokye bēe oefē ebasi ye ekusi ekyenwane nga pho ya bēe, pho ya ba Laodikiya, na pho ya basuu baikye bate baika na nvēne nga mampenza.

² Nazinge obokye na bōo, mandondo ma bēe malenzame na laakolo lozingo, bawewe ezwele ye eso, na saakolo iyeba, na iyeba sekyele ya Nwaphongo eli Klisto.

³ Ezwele eso ya zebi na ya boebi ya bombama onte ye.

⁴ Nawo bābona pho obokye moto sayaekosa na molete ḥwana iwōo.

⁵ Nabō na nzoto sili onte ya bēe, kasi na bolōbō nali na bēe, nali na nkyisa ya iyebe obokye ophisi bitemi ba bēe na bokusi pha ianola sa bēe oka Klisto.

Phakolo bōmōo boute nde na Klisto

⁶ Bēe waanola Yesu Klisto iba Nkolo ya bēe, yango mena bēe ikala nde ibenga nzela ye.

⁷ Nyōsa ne nkanga ophikame nde mi yo. Obe na nā ianola sikusi bo waeteyaka bēe, emba ophekye Nwaphongo melesi imbele sisō.

⁸ Okyebé obokye moto na mōnōmo saebisa o izengye sa zebi sa bōmoto siiwēnēne ndokolo eli makolo malondo nzuka eli nde mateya maute na bato. Iso miina kiyute na phēmbō ya mokyisi kasi na Klisto phe.

⁹ Pho mobimba muso ḥwana Nwaphongo mosazi o nzoto ya Klisto.

¹⁰ Emba ooli bēe onte ya Klisto, otondi na phaakolo bōmōo. Yo ali oikolo sa phēmbō iso.

¹¹ Baebelēkye nde onte ya Klisto. Ibele me telī sikyelame na nsē ya bato, simanya bēe etee ya nzoto kasi eli ibele saaka Klisto.*

¹² Pho waabatisamaka bēe, yaabaka ndokolo wakundamaka ne molōngō mōnōmo. Wamba kula kundwa ne molōngō o nzela ya ianola siili na bēe mi phēmbō ya Nwaphongo, owamokundola onte ya bawē.

¹³ Bēe baabaka phanza bawē pho ya bōfe pha bēe na wataka ba bēe ngbōtu, akuli ebuya na bōmōo molōngō ne. Alolimbisa bōfe pha bāngā boso.

¹⁴ Aziminye mobeko mwa baka molophunde, amolēmōlo na imobakya o ekulusu.

¹⁵ Nwaphongo amanya mwiya ḥwana phēmbō iso, aiphē soō omiyo ma bato bāso na bōwa ilonga ḥwana we o ekulusu.

¹⁶ Boebe bābona moto saeyoya pho ya ntoma naa pho ya maleku naa pho ya eselēko naa pho ya bokombe pha sika, naa pho ya sabata.

¹⁷ Iso mina ili nde elalaa ya mapħoo mamoya, kasi lona lakolo lowōo eli nde Klisto.

¹⁸ Moto mōnōmo saeiyisa. Bēe bākumisa na imiuya sa bōo, bāasambele banze, bāaumunya nde mapħoo mawenē bēe ondotō, bato me bali na maumunya nde ma bōmoto, me maabapħe mawala.

¹⁹ Be, teħāangane na Klisto, ooli motō. Ka eli nde motō moopħe nzoto iso ieyengyesi na yango obokye mantonga na nsoti ibee elele uċċoġo. Emba eli Nwaphongo okokosa ina nzoto.

²⁰ Bo umbo waa na Klisto molōngō ombi na mana o boombo pha mapħoo ma mokyisi mumu, pho ya'ye koanole ukula kyelde mibeko ndokolo bōmōo pha bēe botabaa nde o mapħoo ma mokyisi mumu?

* **2:11 2.11** Ibele sa ka yesu Klisto sili obokye kamanya moħesi ḥwana moto mokasi ḥwaa masumu.

²¹ Sakpa! Sameka! Sakuma!

²² Eso meena eli nde maphoo maamotono bo moto kamakyelele. Mena eli mibeko na mateya maaute na bato!

²³ Maphoo me mawenene bina ndokolo maphoo maa zebi, matome moto isambela na bokus i pho ye mampenza, imiuya, na imba miweninya bolosi. Kasi mibeko me temili na ntina pho mikokya nde mapphowa ma bomoto.

3

¹ Bo waakwa bëe na Klito, luka mbolo ili o ikolo, wazasi Klito o eboko ya boloo ya Nwaphongo.

² Umunyaka maphoo mali o ikolo, kasi maa munse phe.

³ Bëe waawa, na bomo, emba bomoo pha bëe pha miñomba na Klito, onte ya Nwaphongo.

⁴ Pho Klito ali phaakolo bomoo pha bëe, na bëe me, wamowenene ne onte ya nkyemo ye.

Moto oomokasi na moto oomunyakune

⁵ Na bomo, ole bitoma biife ba bëe ba mokyisi: Bondumba, sôkôto, phowa ya nzoto, looto, pho looto eli isambela bikyeko.

⁶ Kyeka maphoo maabangye yo ya Nwaphongo.

⁷ Phanza wataaka ba bëe o maphoo mama, mobesi ñwa bëe ñwabaka bomo me.

⁸ Ùñwanjwa eye, na bëe me, omanya maphoo maso maama: Yoo, itombo, kabu, bitoo, maloba maso maabe me satôkôlo o nokô ya bëe.

⁹ Sa katelana onte ya bëe pho wamanya moto oomokasi na maphoo maabaka yo kakyele.

¹⁰ Emba bëe olati moto omunyakune, iyo oobuto na phakolo boebi boomulinya na elala ya Nwaphongo wamokyela.

¹¹ Ùñwanjwa, tewakuli ba Baela naa Bayuda, bato bañele bëe naa bato ba teika bëe ñe, ñabutu, moto owatanga, moombô, moto wa sômi, tebalu na bokye. Kasi Klito ali maphoo maso na ali na o iso.

¹² Pho bëe oli baalo Nwaphongo, basantu bëe bazinga yo, olate ndondo ya ngolu, ndondo elaa, ndondo ya imiuya, bonyile, na ikanga motema.

¹³ Ndekokuyane onte ya bëe, bo nwébi akyesi bofe olimbisane onte ya bëe. Bo waelimbisa Nkolo ya banga, na bëe okyele nde bomo me

¹⁴ Emba epkele elekyi ntina eli, ilata lozingo: Bookyesi bomoo, wamoba bëe baso elele yonçou na ná ndondo yonçou.

¹⁵ Le obokye bofe boephe Klito, bokonza mandondo ma bëe, pho obokye

Nwaphongo aebanga pho obokye obo bëe baso nzoto yonçou, ndekomophe melesi mbala na mbala me.

¹⁶ Le obokye Iloba sa Klito na ezwele ya sango sizwe eziye onte ya bëe. Oteyanakyé, ombakye na kyebisana na zebi sisô si-ikoky. O mandondo ma bëe, tubela Nwaphongo membo ma imophe melesi, omokumole na membo masuu maute na Bolobo.

¹⁷ Iso iikoky bëe iwà naa ikyela, oikyele na nkombo ya Nkolo Yesu, na iphees Tata Nwaphongo melesi na nzela ye.

Mozalesi ñwa ibota

¹⁸ Basi, ndekomuiya obo pha bampele ba bëe, ndengye ekoky o miyo ma Nkolo.

¹⁹ Bampele, zingaka basi ba bëe, saphinyoaka na bëe.

²⁰ Bana, kumolaka bañoti basë na maphoo maso, kyeka maphoo mazingye Nkolo oka bëe.

²¹ Batata, satombyaka bana bañe, pho bëe sabaa na ngongo.

²² Baombo, kumolaka bakolo ba bëe ba wawa o se o maphoo maso. Sa ñakumolaka nde o miyo ma bëe, bokoyele ñato baayoko obokye ñabasambahkye. Kasi ñakumole na motema monomo ya ñato ñaalote Nkolo.

²³ Na bo kokyele etoma ye, oekyele na ndondo elaa, ndokolo koekyelele Nkolo kasi ñato phe.

²⁴ Eba obokye, Nkolo amoephé ilaka ndokolo mbano. Nkolo okokyelele bëe eli Klito.

²⁵ Moto okokyele bofe amozwa etumbu na bofe bokyele yo. Pho Nwaphongo tali na mbélékye.

4

¹ Bëe bankolo, baka na ñaombo ba bëe na bosembo na ná phelé, eba obokye na bëe me, oli na Nkolo monomo o ikolo.

Maphoo ma isókyá

² Baka na etungu ya ibondèle, obakye na ná bokyengyi pha iphekye Nwaphongo melesi.

³ Bondelskye na pho ya banga obokye Nwaphongo alozibolele moziño ñwa iimola Simo ye. Na bomo, na moimula sekyele ya Klito enyolesi nga o bôlôko.

⁴ Le obokye na eimole mboka eso bokoky i ngá ieyimola.

⁵ Ndekomitambusa na bosembo o miyo ma ñato batebalí baklisto. Kyelaka ñabona imbelé sisô sizwe bëe nkonzô ya ibaa na ñe.

⁶ Le obokye mowosi ñwa bëe mobakye na lesele ño ya mokpa, baka na yela yaibusisa moto munso na ndegye ekoky.

⁷ O maphɔɔ mankyekyi, wamozwa masimo maso maanyakune na Tishike, nwèbi na nga okozingye nga, yo owakolo moto wa etoma, ooli ekamba ya nga o etoma ya Nkolo.

⁸ Na etomesi yo nde phɔ aya eyimole masimo ma banga, ambe na lenza mandondo ma ßèè.

⁹ Namotomi yo na Onezime, owakolo nwèbi okozingye banga, auta nde oka ßèè oomo. Béé ßamoeyimola maphɔɔ maso malekane wawa.

¹⁰ Nwèbi na nga wa bɔloko Aristarke, aelóngosi, na Malako, ɻwana nyango na Balanabasi. Ombo zwa mateya phɔ ye: Bo akomi oka ße, omoyambe na bola.

¹¹ Yesu ookobangye ßèè Yusitu aelóngosi me. Onte ya Bayuda eli nde ßèè bakyela na nga etoma phɔ ya bokonzi pha Nwaphongo, baabaka banzuya mɔɔ.

¹² Epafras owauta oka ßèè aelóngosi. Yo moto wa etoma wa Yesu Klisto otootwe ibɔndele phɔ ya ßèè obokye oteme nzi, ombakye na kyela maphɔɔ maso maali o phowa ya Nwaphongo.

¹³ Nga nali nzoka ya bokowene yo bolɔsi foikye ya ßèè, na phɔ ya baanosi fa Laodikiya na Ba Ierapolis.

¹⁴ Luka, nwèbi na banga owa muunganga na Demasi baelóngosi.

¹⁵ Olóngoloko ßefi bali o Laodikiya, na Nimifa na ingomba siangane o ingambi se.

¹⁶ Bo otangyi mokanda mumu waumbo, omotomele ingomba sa Laodikiya ßamotangye me. Na ßèè otangye mokanda njwa motoma nga o Laodikiya.

¹⁷ Phɔ ya isɔkyà, wo na Alisipe obokye: Ndekoebe na etoma eephe Nkolo, oekyele na bola.

¹⁸ Eye molɔnglo mookomi nga Polo na mafoko manga mampenza, ßèè sabunga obokye nali o boloko.

Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na ßèè!

Mokanda ọwa Polo ọwaa ntubo oka Batesaloniki Maphoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu phēnephē na ileka mbula mako matano o sima ya ikundwa sa Yesu. Mokanda me mokokyi iba mokanda ọwa ntubo ọwaakoma Polo. Mokokyi iba na mokanda ọwa ntubo onte ya nkanda iso ya Sangola Eenyakune.

Tesaloniki yabaka mokyisi mozale mokonzi ọwa manyete ma Makedoniya. Polo akomaka omo o imbanga se sa ibale. Bato baikye baanolaka mateya me, emba tambarde nde koko omo pho Bayuda ba omo baambyaka mobulu. Yango mena ambama mana o Tesaloniki, amba ya kyende o Bere (Bitoma 17.1-10).

Sima ya nkolo, wakoma yo Koliti, nwēbi ne Timote amba moimola bo walekanaka maphoo o Tesaloniki. Embo Polo amba ya balongolo. Amba na balenza obokye bakyende nde o boo. Amba na babuyisela eyano o motuna ọwaabaka bēe hamitune pho ya lowo la ikundwa sa bawé na pho ya iya sa Nkolo na nkyemiso.

O moo ọwa lolo, baanosi baayoko hamitune pho ya ndengye eya mosuka maphoo ma mokyisi. Mokanda mumu mokokyi iloingola mayele pho moloiomole nyango wa lowo: Esengyesi obokye toteya obokye toli bato ba mokyisi ọwa Nwaphongo, tombe na baa na ianola obokye nōnō itekye tomoiba na Nkolo elele ọsonyia pho ya bōnele (4.17).

Maphoo mali o mokanda mumu:

- 1 Batesaloniki 1.1: Ibeya
- 1 Batesaloniki 1.2-10: Melesi pho ya mobesi na ianola sa bato ba Tesaloniki
- 1 Batesaloniki 2.1-3.13: Etoma ya Polo o Tesaloniki
- 1 Batesaloniki 4.1-12: Mobesi moanole Nwaphongo
- 1 Batesaloniki 4.13-5.11: Iya sa Nkolo Yesu
- 1 Batesaloniki 5.12-28: Mateya na ndōngolo

Ibeya

¹ Inga Polo, Silive na Timote tokomele ingomba sa Tesaloniki sili onte ya Tata Nwaphongo na Nkolo wa banga Yesu Klisto. Le obokye ngolu na bose ife na bēe.

Ianola sa bato ba Tesaloniki

² Nkolo iso tophe Nwaphongo melesi pho ya bēe wa eyumunya banga o mabondesi ma banga. Imbele siso,

³ toeyumunya pho ya ianola sa bēe sili na bitoma, na lozingo la bēe lookusi, na ná imilenza sa bēe o molemo, ikyiute na Nkolo wa banga Yesu Klisto, o boo pha Nwaphongo Ango wa banga.

⁴ Bebi na banga ba lozingo, eba na bolaa obokye Nwaphongo aeyelo.

⁵ Pho waaya banga eyimola Simo Elaa, teyabaka nde na maloba pha, kasi na ná bokusi pha Bolobo. Na iso yaabaka banga towɔ ili ya phelé. Waabaka banga na bēe, koefé mobesi ọwa banga. Tokyelaka babóna pha ya bolaa pha bēe.

⁶ Embo bēe, wamba lomekola banga na Nkolo, waa yamba bēe Iloba onte ya minyoko na nkyisa ya Bolobo.

⁷ Yango mena, baanosi baso ba Makedoniya na ba Akaye, babuto iyemekola.

⁸ Embo uta na bēe, Iloba sa Nkolo sioka, teli nde o Makedoniya na Akaye, kasi simo ya ianola sa bēe oka Nwaphongo, enyangamboka eso obokye tolosengyesi na ikula woo.

⁹ Pho moto na moto kaimole, wa woo yo pho ya bēe, ndengye eya loyamba bēe na ndengye eya le bēe bikeko pho ya iyekpana oka Nwaphongo pho ya imokyelela, yo olla na bomco na owa solongo.

¹⁰ Embo koziya Nwana we owa mouta o ikolo, eli Yesu owakundola Nwaphongo onte ya bawé. Iyo aalomanya o yoo ya Nwaphongo ekye ye.

2

Etoma eya kyelaka Polo o Tesaloniki

¹ Bebi, bēe mampeza koloebe na bolaa obokye, waloyamba bēe, teli pho ya pha.

² Kasi bēe koefé obokye nabó touti inyokomo na itolama o Filipe, Nwaphongo ololopekye bokusi pha ikanga motema pho ya iya eyimola Simo Elaa onte ya minyoko.

³ Pho mateya ma banga temali maimamela, teloli na mamunya mabe, telookatele moto.

⁴ Kasi Nwaphongo alomeka pho ya ilophe Simo Elaa. Yango mena toteya nde bomco, telolukye isepelisa bato, kasi nde Nwaphongo okomekye mandondo ma banga.

⁵ Yango mena waateya banga, toloowamaphoo ma molete, bēe koefé, tololi na maumunyama ma obokye ololope ekpele, nzoka ya banga Nwaphongo.

⁶ Tolombaa na luka ngambo oka bato, naa oka bēe, na oka bato basuu.

⁷ Embo tokokakyi iba bato banene onte ya bēe phelé, pho toli batoma ba Klisto. Kasi tobaka onte ya bēe nde na bonyile, ndokolo nyango wa bana kabanza bana bēe mampenza.

⁸ Toeizingaka na boikye, yango mëna tololeyimolaka nde Simo Elaa ya Nwaphongo yango na yango, kasi toambiyaka na bómoo pha banga mampenza, pho oli na motuya mwikye pho ya banga.

⁹ Bebi, bëe umunya minyoko na nkuka ya banga, tokyela etoma oka bëe na moo na mokolo, pho banga sabá ephesi ya mònomo na bëe waabá banga toeyimole Simo Elaa ya Nwaphongo.

¹⁰ Bëe oli manzoka ma banga, ebe na Nwaphongo, pho mosesi ñwa banga o boo pha bëe baanosi, teloika kyela masumu, tobaka na bosembó, na moto mònomo takokyi illooya na lowoo lónolo.

¹¹ Emba bëe koebe na obokye tokyela na mònomo na mònomo onte ya bëe ndokolo ango na bana bëe.

¹² Toekuyaka, toelenzaka, toongaka na bëe na bokusi obokye mosesi ñwa bëe mosepelisa Nwaphongo okoebangye obokye onyolo o bokonzi phe na o nkyemó ye.

Polo akuli samba ianola sa Batesaloniki

¹³ Kyeka ntina ekye phe banga Nwaphongo mëlesi imbele sisó, waoka bëe Iloba sa Nwaphongo saeyimola banga, wasaanola, teli ndokolo iloba sa fato kasi nde boli sango phele obokye Iloba sa Nwaphongo. Iloba me sikyele onte ya bëe, bëe baanosi.

¹⁴ Emba bëe obuto imekola mangomba ma Nwaphongo maali o Yuda, maanola Yesu Klisto. Pho bëbi na bëe mampenza baenyokolo bo wanyokolo Bayuda banaa nyango na bëe.

¹⁵ Bëe baboma Nkolo Yesu na baimosi, balonyokolo më. Tebaikaka sepelisa Nwaphongo, emba bali banguna ba bato baso.

¹⁶ Balokatele iteya Iloba sa Nwaphongo oka fato batebali Bayuda pho fabikye. Na bomo, masumu ma bëe makule butwa nde maikye. Nono waa kaa yoo ya Nwaphongo mi bëe.

Polo ali na phowa ya ikula butwa o Tesaloniki

¹⁷ Bande, pho ya banga, na bokabwa banga na bëe pho ya ñwana imbele, itakye na miyo kasi o ndondo toli elele yonoyo. Toli na phowa ekusi ya ekula ya ewene yango mëna tokyele na ndenge iso obokye toyee.

¹⁸ Toßaka na phowa ekusi ya iyaa oka bëe. Nga mampenza Polo, mbala na mbala nalukaka na iya oka bëe, kasi molemba abaka kalokutole nde bokutosi.

¹⁹ Bëe oli molemo mwa banga na nkyisa ya banga na eboko ya banga ya nkyemó

oboo pha nkolo Yesu imbelé sa moyo yo. Teli bomo?

²⁰ Nde phèle, bëe oli nkyemó ya banga na nkyisa ya banga.

3

¹ Yango mëna, bo tewaakulaka banga koka iziya tomba wene obokye toikale banga mampenza o Atene.

² Emba toetomele Timote nwëbi na banga, kakyle na banga etoma ya Nwaphongo ya iyimola Simo Elaa ya Klisto. Pho ayaekuya na ielenza o ianola sa bëe.

³ Pho ya obokye moto salota o boo pha minyoko. Pho bëe mampenza koefé obokye tohangama pho ya màngo.

⁴ Waabaka banga oka bëe, toeyimolaka obokye tosengyesi iwene minyoko bookyelami wango, bëe koloebé.

⁵ Yango mëna, na nga sikokakyi kula ziya, natomi Timote aya nwæla masimo ma ianola sa bëe, pho naile obokye molemba aumbo eemeka, emba etoma ya banga onte ya bëe ekye pha.

⁶ Unjwanja eye Timote auti oka bëe, ambi na loyelela na Simo Elaa ya ianola sa bëe na lozingo la bëe. Awø yokye bëe otafa iloumunya nkolo iso na bolas, oli na nà phowa ekusi ya ikula lowene nde booli banga na phowa ya ikula ewene.

⁷ Yango mëna, bëbi, onte ya minyoko ma banga miso na bimekyi ba banga biso, tozwe bokusi pho ya ianola sa bëe.

⁸ Emba unjwanja eye mandondo ma banga mauti pho bëe ophisi nzela ya Nkolo na bokusi.

⁹ Mëlesi iye mikokyï banga iphe Nwaphongo pho ya bëe, pho ya nkyisa ikyi okye banga pho ya bëe o boo pha Nwaphongo wa banga?

¹⁰ Na moo na mokolo toßondélé na etungu pho tozwe kónzo ya ikula ewene obokye tokokyia ikyizangye o ianola sa bëe.

¹¹ Le obokye Nwaphongo yo mampenza, Ango wa banga na Nkolo wa banga Yesu baingole nzela o boo pha banga pho ya obokye toyee oka bëe.

¹² Le obokye Nkolo akosa, ambe na tonza na boikye lozingo looli onte ya bëe na lozingo looli na bëe pho ya bato baso, ndengye ya lozingo loezingye na banga.

¹³ Na bomo, le obokye Nkolo alenza mandondo ma bëe. Emba mokolo ñwaamoya yo na bantsatu bëe bango, yo sa yaezwa na maphoo maße onte ya bëe na obokye obe samooya o boo pha Ango wa banga Nwaphongo.

4*Mobesi mozingye Nwaphongo*

¹ Bebi, pho ya isokya, toeteyaka lolengye la mobesi mokokyi iba na b  e pho ya isepelisa Nwaphongo. Nde phele komikambe nde bom  o. Kasi ujwanjwa eye, toongye na b  e emba tombe na eb  ond   na nkombo ya Nkolo Yesu obokye: Kula lendendala.

² B  e koebe mateya maeteyaka banga bo wa wo Nkolo Yesu.

³ Kyeka phowa ya Nwaphongo: Eli obokye b  e ob  e bato bantsatu ombe na ba sakyela bondumba.

⁴ Moto na moto onte ya b  e aebe ikpa ujwanjwasi na ndengye ya bantsatu na ya ngambo.

⁵ Samile obokye phowa ebe eekonza ya bato baayoko baate baeb  e Nwaphongo.

⁶ Moto sakosa nw  bi ne, yo samba na mokyela bobe mi lowo lalona. Pho Nkolo kaambelele mi mapho   mas   mama, nde bo waunva ewole banga na bo waekyebisa banga.

⁷ Pho Nwaphongo taika lobanga obokye toikale ikyela mapho   maa s  koto, kasi mapho   ma bantsantu.

⁸ Yango m  na, moto okole mateya mama, taale moto, kasi kale Nwaphongo okoeph   Bolobo phe.

⁹ Pho ya lowo lokyekyi izinga bebi, telosengyesi iyekomela mokanda. Pho b  e, Nwaphongo yo mampenza aeteyka ndengye ekokyi b  e izingana onte ya b  e.

¹⁰ Emba eli nde lona lozingo lalona loweninya b  e oka bebi bas   ba Makedoniya mobimba. Kasi bante, banga toelenza obokye okule kyela na bolaa koleka.

¹¹ Ba na phowa ekusi ya iba bose, ya ikyeka nde mapho   ma b  e mampenza na ya ikyela etoma nde na mab  ko ma b  e mampenza, nde bo wawoko banga phanza.

¹² Pho mobesi nwa b  e mo  e nwa kaa o miyo ma bato hate bali b  akisto, emba otobe ephesi ya moto.

Mok  lo nwaaya moyo Yesu

¹³ Bebi, tozingye obokye toeyimole phele eso pho ya lowo lokyekyi bawe, pho ya obokye ob  e sab   na ngongo ya bato basuu baate bali na molemo.

¹⁴ Emba bo banga toanole obokye Yesu awa amba kundwa, nde bom   me, baawa onte ya Yesu, Nwaphongo aabayamba elele yon  o na Yesu.

¹⁵ Emba kyeka ujwanjwa eye loewole banga, eli iloba sa Nkolo: Banga baali na bom  o, baamoikala non   o iya sa Nkolo, etelokyende na nwanja bokiyki o boo pha baawa.

¹⁶ Waamookana iya samoambya yo, na nwaseni nwa mokonzi nwa baanzelu na ilela

sa mumb  enzo nwa Nwaphongo, Nkolo yo mampenza amouta o ikolo: Emba baawa onte ya ianola Klisto bamokundwa phanza.

¹⁷ Sima banga baamoba na bom  o imbele me, banga n   b  ee tomunetwa o mampata, pho yaikye vana na Nkolo o ikolo. Emba banga baso tomo  a na Nkolo pho ya b  obele.

¹⁸ Yango m  na, kuyanaka b  e na b  e na mateya mamana.

5*Tokyengyekeye*

¹ Bande, pho ya lowo lokyekyi imbele na bileko, tewali ntina obokye toekomele mokanda pho ya lango.

² Pho b  e mampenza koebe na bolaa obokye mokolo nwa Nkolo njamoya ndokolo waaye mwibi na mokolo.

³ Imbele sa mow   bato obokye: «Eye bose, eye bokengyi», emba nde o sina imbele sasina ephambo ya bayelela mbala yon  o ndokolo bolosi pha esw  te ekoyekye ujwanjwasi owa ekama bo kalyukye ifbota, emba moto non   monomo etakokye ilota.

⁴ Kasi b  e, bante, b  e toli o enzombi, pho ya obokye mokolo me moebalikinyia ndokolo mwibi.

⁵ B  e baso oli bana ba moo, bana ba nzanga: Teloli bana ba mokolo, na ba enzombi.

⁶ Yango m  na, banga salala ebu ya bato baayoko, kasi tokyengyekeye emba tombe na mibanza.

⁷ Baalale ebu, balale na mokolo, emba balangye maleku, balangye na mokolo.

⁸ Kasi banga baali bato ba nzanga, tobanza nzoto ya banga na bolaa, tolale ianola na lozingo ndokolo etobu ya ebasi, tolale o moto eboko ya molemo nwa lobiko.

⁹ Pho Nwaphongo taika lo  o pho ya kabu ye, kasi alos   pho ya obokye alo-bikya na nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto.

¹⁰ Awa pho ya banga pho ya obokye na bo tokyekye na bo tolasi ebuu tobee na bom  o isanga ne.

¹¹ Yango m  na, kuyinya b  e na b  e emba ombe na sungana b  e na b  e, nde bokokyele b  e phanza.

Maloba ma isokya

¹² Bande, toongye na b  e obokye okumole baamiphe mpasi ya ikyela etoma onte ya b  e, baateya Nkolo pho ya iyebanza na iyeteya nzela

¹³ Ba na b  e na ikumo siikye, na lozingo pho ya etoma ya b  e. Ba na bose onte ya b  e.

¹⁴ Bande, toongye na ñèε obokye oteya bato ba bokɔɔ, okuya bato bali na ibale, sunga bato bate bali na bokusi, kanga motema na bato basɔ.

¹⁵ Kyeba obokye moto sabuya bofe pho ya bofe, kasi nkɔlo iso, luka ikyela bolaan ñèε na ñèε na ná bato basɔ.

¹⁶ Ndekoþe na nkyisa nkɔlo iso,

¹⁷ bɔndelékye sa ema,

¹⁸ phekye Nwaphongo melesi mi maphɔɔ masɔ, pho Nwaphongo kazingye obokye okyelakye babona, ñèε baangana na Yesu Klisto.

¹⁹ Sakubya etoma ya Bolobo Bosantu,

²⁰ sasemola malofa ma baimosi.

²¹ Kytolela maphɔɔ masɔ na bolaan: Ombe banza loolaa,

²² omizile na maphɔɔ masɔ maaþe.

²³ Le obokye Nwaphongo owa bose, yo mampenza aebuya mobimba basantu. Le obokye abanza molimo ñwa ñèε, na mokali ñwa ñèε, na nzoto ya ñèε, ife sa mooya pho ya mokolo ñwa moyo Nkolo wa bangaa Yesu Klisto.

²⁴ Okoebangye ali moto okokokya mam-bunu me: Ekuli ba nde yo owa mokyela.

²⁵ Bande, bɔndele na pho ya bangaa me.

²⁶ Beya baanosi basɔ na ikoo na ikoo.

²⁷ Naeyongye na kombo ya Nkolo obokye: Mokanda mumu motangyeme o boo pha ñebi basɔ.

²⁸ Le obokye ngolu ya Nkolo wa bangaa Yesu Klisto ebe na ñèε.

Mokanda njwa Polo njwa ibale oka Batesaloniki Maphoo ma etatele

O mokanda mumu, Polo akuli butolela lowo la iya sa Nkolo Yesu (kyeka mokanda nwé njwa ntubo oka Batesaloniki). Pho lowo me labaka lotungyisa bato ba Tesaloniki.

- Bakyi onte ya bée baañaka bawo békéye mokolo me mokomi phenephe (2.2). Polo kambe baimola bofo: Yambo ya obokye Nkolo Yesu aye na nkyem, esengyesi obokye «Mooti» amiweninya, Zabulu owamoluka ibungya bato ba Nwaphongo na iikyela Nkolo ziko (2.1-12). Yango mena Polo kaongye na baanosi baphile Simo Elaa nzii, bée saphembé na ibondélé (2.13-3.5)

- Baanosi bayoko balekye ikyela etoma pho nde ya iziya suka ya mokyisi, emba baañaka butwa nde iza ntoma ya bato basuu. Polo katomisa bato baañokoo obokye babengye mobesi njwa baamiambya o etoma. Pho bée mampenza bakokye imibikya. «Moto ootozingye ikyela etoma, yo samba na za» (3.10).

Maphoo mali o mokanda mumu:

- 2 Batesaloniki 1.1-2: Ifeya
- 2 Batesaloniki 1.3-4; 11-12: Polo kabondélé Nwaphongo pho ya bato ba Tesaloniki
- 2 Batesaloniki 1.5-10; 2.1-12: Mateya pho ya iya sa Nkolo Yesu Klisto
- 2 Batesaloniki 2.13-3.15: Mateya pho ya mobesi mobongyi na moanosi
- 2 Batesaloniki 3.16-18: Ndøngolo

Ifeya

¹ Inga Polo, Silive na Timote tokomele ingomba sa Tesaloniki siili onte ya Tata Nwaphongo na Nkolo wa banga Yesu Klisto.

² Le obokye ngolu na bose ikyiute oka Nwaphongo Tata na Nkolo Yesu Klisto ibee na bée.

Nwaphongo amosambisa bato mokolo njwa moyo Nkolo Yesu

³ Bande, tosengyesi iphe Nwaphongo melesi imbele sisoo pho ya bée, embi fa nde bomoo, pho ianola sa bée sikole na bokusi, na lozingo loli na bée onte ya bée, lokole onte ya monomo na monomo na bée basoo.

⁴ Yango mena banga tomiphambe na bée onte ya mangomba ma Nwaphongo, pho ya ikanga sa bée sa motema na ianola sa bée onte ya minyoko miso na bimekyi bizwe bée.

⁵ Iso miina ili elemba ya bolombe pha bosembo pha Nwaphongo, ntina me eli ya iyebuya bato baalongooba pho ya Bokonzi pha Nwaphongo bookyele bée bolosi.

⁶ Yango mena, Nwaphongo na bolombe phe amoenza mañeku oka bato baenyoñkojo.

⁷ Emba amoephé bée banyokolo bée, iyema na banga elele yonoyo, imbele saa mowenene Nkolo Yesu, owamouta o ikolo na banze bée ba mwiya.

⁸ Amoya onte ya itumbu sa njwenya, pho ya iya phe etumbu oka bato baate baebe Nwaphongo na baate bakuummole Simo Elaa ya Nkolo wa banga Yesu.

⁹ Etumbu ya bée yamoba iwa sa boñele na boñele, itakyé na boo pha Nkolo na ná nkyem ya bokonzi phe.

¹⁰ Imbele sa moyo yo, mokolo me, basantu bée baamophe nkyem na bato baso baanolaa Nwaphongo baamosamba. Emba bée baanolaa simo eyaeyimolaka banga wamoba o motango njwa bée.

¹¹ Kyeka ntina ekye bôndélé banga imbele sisoo pho ya bée, pho Nwaphongo wa banga awene obokye olongoba na mbela eya ebanga yo, obokye na mwiya nwé, akyle obokye okokya bolaa boso bozingye yo ambe na buya ianola sa bée sife na bitoma.

¹² Na bomoo nkombo ya Nkolo wa banga Yesu yamoba na kyem onte ya bée, emba bée onte ye, pho ya ngolu ya Nwaphongo wa banga ná ya Nkolo Yesu Klisto.

2

Yaamoya o boo pha iya sa Nkolo

¹ Bande, pho ya lowo lokyekyi iyaa sa Nkolo wa banga Yesu Klisto na pho ya iyangana sa banga phenephe ne, toongye na bée obokye:

² Saotó maumunya ma bée izele na sa lota pho ya iwene sa baimosi, pho ya lloba na pho ya mokanda monomo baiteye ndokolo yiuti na banga, yamba ekyela obokye oanole obokye mokolo njwa Nkolo komoki.

³ Moto saekatela naa na ndengye iye. Pho oboo pha obokye mokolo mamuna mokokye, bato baikye bamole Nwaphongo emba na moto moñe amiweninya. Moto me eli yo moto wa mophe yo etumbu.

⁴ Iyo amotemelé iso ikyi banguye bée manzambe na iso ikyi kumole bée, amokoma nono ikye zala o Ingambi sinene sa Nwaphongo pho ya iwó yokye ali Nwaphongo.

⁵ Tokuli na eba obokye naewolekye maphoo mamana wataka nga ba oka bée?

⁶ Emba ijwaŋwa eye, bɛɛs koefbe eklepe ekyemozimbe pho ya obokye amiweninya nde o imbele se.

⁷ Pho sekyele ya ikyela fofo kyekeye lolo etoma, esengyesi nde imanya okoezimbe uŋwaŋwa eye.

⁸ Emba moto mofo aamiwennina, Nkolo Yesu amba moɔtɔ na muwe ŋwa munoko nwe emba aamounva na mwiya ŋwa iya se.

⁹ Waamoya moto o mofo na mwiya ŋwa Molemba, amiwennina na bitoma bikusi ndengye na ndengye, na bilekyesako, na mayaya bafoole.

¹⁰ Naa na malondo masɔ matemali na bosembo pho ya ikatela bato bamobunga, pho tebaika yamba lozingo la bosembo lokokakyi ifabikya.

¹¹ Yango mɛna, Nwaphongo kabatomelé mwiya mwa ifabungya, mokyele obokye baanole maphɔɔ ma foole,

¹² pho ya obokye ba phe etumbu bato basɔ baale ianola maphɔɔ maa phelé kasi bawene bolaa nde o ikyela maphɔɔ matemali ma bosembo.

Nwaphongo aeoɔloɔ pho tobikye

¹³ Kasi pho ya banga, bande ba lozingo la Nkolo, toengyesi iphe Nwaphongo melesi imbele sisɔ pho ya bɛɛ, pho Nwaphongo aeyɔlo tata etatele pho obikye na nzela ya Bolɔbɔ boemanya masumu, na ná ianola sa bɛɛ sa maphɔɔ ma phelé.

¹⁴ Nwaphongo aebanga pho ya izwa ibikyi na nzela ya Simo Elaa eya imola banga pho ya obokye ozwe nkycɛmɔ na Nkolo wa banga Yesu Klisto.

¹⁵ Yango mɛna, bɛbi, phila na bolaa ombe na banza na fookus mateya masɔ maetyeyaka banga, na ŋwesi ikolo naa na mokanda.

¹⁶ Le obokye Nkolo wa banga Yesu Klisto yo mampenza na Nwaphongo Ango wa banga ovalozinga na ovalophe na ngɔlū ye, nbondi sa fofole na fofole na molemo moolaa,

¹⁷ Baebɔndɔ, bambe naekuya o maphɔɔ masɔ malaa makyele bɛɛ na maawɔ bɛɛ.

3

Bondelε pho ya banga

¹ Pho ya isɔkyɛ, bɔnde, bɔndelε pho ya banga, pho ya obokye Ilɔba sa Nkolo sikiyende o fo izele emba bato basikumole foookoyele bɛɛ me.

² Bondelε na pho ya banga obokye tomane o nseɛ ya bato baay yɔɔ na ya banguna: Pho basɔ tebali na ianola.

³ Nkolo yo oookokoya iso ikyiwɔ yo: Amoekuya, amba na ebanza pho Munguna saekyela fofo.

⁴ Pho ya bɛɛ, toli na ianola na nkombo ya Nkolo obokye ikyiwɔ banga na bɛɛ, koikyele, wamba na ikala nde ikyela.

⁵ Le obokye Nkolo akambe mandondo ma bɛɛ pho ya izinga Nwaphongo na ná ititala ya Klisto.

Moto munso aengyesi ikyela etoma

⁶ Bande, towɔ na bɛɛ o nkombo ya Nkolo Yesu Klisto obokye: Obe itakyé na nwɛbi munso owa fofo na otookye mateya maeteyya banga.

⁷ Bɛɛ mampenza koebe ndengye'ye esengyesi bɛɛ ikyela pho ya ibenga matambe ma banga. Waña banga onte ya bɛɛ, toloika ba bato ba fofo.

⁸ Toloika onga na moto ipa sa iza, kasi onte ya minyɔko na iphembe, na moo na mokolo, tokyelaka etoma pho banga sabaa ephesi ya mɔnɔmɔ na bɛɛ.

⁹ Nde phelé, tokokaka iyeyonga, kasi tozingaka ifbaa ndakyisa ya imekola pho ya bɛɛ.

¹⁰ Kasi waabaka banga oka bɛɛ, toephɛkye mobeko mumu: Bo moto tazinga ikyela etoma, yo samba na zaa!

¹¹ Emba tookye bawɔ obokye wali onte ya bɛɛ bato ba fofo, tebakyele ekpele kasi banyɔlo nde o maphɔɔ ma bato.

¹² Towɔ na bato baabana, tombe na balenza na nkombo ya Nkolo Yesu Klisto obokye: Bakyele etoma ya bɛɛ bose emba bazee ipa siizwe bɛɛ mampenza.

¹³ Pho ya bɛɛ, bande, bɛɛ saotwa ikyela bolaa.

¹⁴ Bo moto tatosee ikyiewɔle banga o mokanda mumu, okyebe ne, bɛɛ sakula ba ne pho aokyɛ soɔ.

¹⁵ Samba mokpa ndokolo mbomi, kasi omooya fo oookoya bɛɛ nwɛbi.

Mapambosi na ibeya sa suka

¹⁶ Le obokye Nkolo owa bose aephɛ yo mampenza bose nkolo iso na ndengye iso. Nkolo abe na bɛɛ basɔ.

¹⁷ Eli nga mampenza Polo oekomesi munkanda mumu na efo ya nga mampenza na oebeeye. Mɛna eli elembetele ekyekyele nga o nkanda ya nga. Eli mokomesi ŋwa nga.

¹⁸ Le obokye ngɔlū ya Nkolo wa banga Yesu Klisto efe na bɛɛ basɔ.

Mokanda ɻwa Polo ɻwa ntubo oka Timote Maph  o ma etatele

Ango wa Timote abaka Moela, nyango abaka Moyuda owa butwa moklisto. Polo avanaka na Timote pho ya mbala eya ntubo o mokyisi na nkombo Listre (Bitoma 16.1-4), mena yabaka o imbanga sa Polo sa ibale. Kobanda wawana, Timote abutwaka monomo baabaka baky  e mitambula na Polo o mambanga me maikye ma iimola simo elaa.

Mokanda mumu mow  le maph  o manene maato:

- 1 Timote 1.1-20; 4.1-5: Polo kakyebisa Timote pho ya mateya ma   ole, na maph  o makyekyi mibeko ma Bayuda na bato batebali bayuda
- 1 Timote 2-3: Polo kaphe Timote molongo ɻwa ibongya losambo, na mobesi mosengyesi iba na bakambi ba Ingomba
- 1 Timote 4.6-6.21: Polo kateya Timote ndengye esengyesi yo ikyela etoma ye onte ya baanosi, pho a  e awaakolo moto wa etoma wa Yesu Klisto

O mokanda nw  , Polo kaongye na banga obokye banga satosaka nde mibeko ma Ingomba na bakambi ba sango, kasi tobe na sakolo ianola pho yaikumola Yesu Klisto, mobikye wa banga (2.3-6).

Polo kabeya Timote

¹ Nga Polo, toma wa Yesu Klisto, pho ya ndingyisa ya Nwaphongo Mobilkye wa banga na Yesu Klisto molemo ɻwa banga,

² oka we Timote, owakolo ɻwana wa nga o ianola, naekomele obokye: Ngolu, ng  o, b  se pha Tata Nwaphongo na pha Yesu Klisto Nkolo wa banga ibe na we.

Bateye ba   ole

³ Bo waw  ko nga na we imbel   sa kyekye nga o Makedoniya, ba o Efese pho ya ikatela bato baay  ko   ee sateya mateya maa   ole.

⁴ Obakatele   ee samiambya o bikoo ba pha na itond  l  ko mabota saunva. Maph  o mamana mabote nde miko kasi ɻwango ɻwa Nwaphongo phe, mookokyisame onte ya ianola.

⁵ Ntina ya motindo me eli lozingo looute o ndondo elaa, na maumunya malaa na ianola sa phele.

⁶ Pho ya iba sabenga nzela eye, bato baay  ko babungyi nzela, babengi bow  le bow  le phaazanga ntina.

⁷ Bamitate iba bateye ba mibeko, nzuka tebae  e naa maph  o mawo   ee naa maph  o mateya   e.

Eyaakolo ntina ya mibeko

⁸ Pho toe  e obokye mibeko ali molaa bo moto kamokyelele ndokolo mibeko.

⁹ Pho, toe  e na bolaa bo  o: Mibeko temoli pho ya moto o molaa, kasi pho ya bato baatebatsosa na batombi, bato b  e na bato ba masumu, baatebakumole Nwaphongo ebe na mbolo iisantu, baobomi ba bato, ebe ba ango ebe ba nyango,

¹⁰ baakyele b  ondumba, baalale na   ebi na   ee b  ampele, b  aungye ba baombo, bakati ba   ole, baakate seleka ya   ole, na maph  o maso maatemele mateya ma phele.

¹¹ Mateya me eli Simo Elaa ya nkyem  o ya Nwaphongo owa ngambo eya mpe   ee pho naebanza.

Polo aphe melesi pho ya ng  o ng  o ya Klisto

¹² Naphe melesi na owampe bokusi, Yesu Klisto Nkolo wa banga: Eli yo moto owa wene obokye nakokyi amba nkpa o etoma ye,

¹³ nga owabaka phanza motiyosi, munyokosi na moto wa nkamba. Kasi anzokyela ng  o pho nakylaksa saeba ntina, na izanga ianola.

¹⁴ Pheli, ngolu ya Nkolo wa banga, ebe na ianola, na lozingo looli onte ya Yesu Klisto yatonda mi nga.

¹⁵ Iloba sisi sili sa pheli, sikokyi ianolama na bato baso obokye Yesu Klisto aya o mokyisi pho ya ibikya bato ba masumu boli nga, inga moto owa o boo.

¹⁶ Kasi bo anzokyelaka ng  o, eli pho ya obokye oka nga, moto owa o boo, Yesu Klisto ateya ndondo ye elaa, ndokolo ndakyisa pho ya bato b  amoanolela, pho ya b  omo pha b  ebele.

¹⁷ Oka mokonzi owa b  ebele, Nwaphongo ooli nde yo monomo, ootowe, ootowenene, ngambo na nkyem  o pho ya b  ebele na b  ebele. Am  .

Ijwana ebasi elaa

¹⁸ Timote, ɻwana wa nga, kyeka mibeko moeph  e nga, ikokana na n  ko ya baimosi baakalakala pho ya we. N  ko me ife bokusi pha we o ebasi elaa ekye ɻwane we;

¹⁹ na ianola na maumunya malaa. Bato baay  ko baekye ikyela babona, emba b  amba zinza ianola sa   e.

²⁰ Onte ya   ee wamozwa Imene na Alegizandre, na baambya oka Zabulu, pho baekole iba sakula tiyola Nwaphongo.

2*Mateya pho ya ibondelē*

¹ Naongye na bēe obokye o boo pha maphōo masō, nde koongye, nde kōbondelē, nde konyingonele, nde kophē melesī, pho ya bato bāso.

² Pho ya bākonzi na bāaloangyele, pho tobe bōse na ikyela maphōo malaa na mākaa.

³ Kyeka maphōo malaa na masepelisa Nwaphongo Mobikeye wa bāngā,

⁴ okozingye obokye bato bāso bābikye emba bāebē bōsembo.

⁵ Pho Nwaphongo ali nde yo mōnōmō, na mōbōngye ali nde yo mōnōmō onte ya Nwaphongo na bato,

moto mōnōmō: Yesu Klisto,

⁶ owa miambya pho ya iikola bato bāso.

Mena eli Simo eya imola bēe o imbele sa mekama,

⁷ na pho ya simo mē nakyelamaka na nga owakolo toma, na wō nde phele, siikate, nali nganga mayele wa nkysi onte ya ianola na onte ya bōsembo.

Bampele na babasi o losambo

⁸ Nazingyi obokye bampelē bābōndelē o bilele bisō, bātombe mābōkō masantu o ikolo, sa kabu na nā bookaaa.

⁹ Pho ya babasi, balate molato mōlongōba, bēe sa lekyinya ndelo: Naa na itonga suwe, naa na bāyaka bā wolo, naa na mbōngyesi ya motuya.

¹⁰ Kasi balate nde bitoma bilaa, bōlongōbaa na babasi bākyele etoma ya bōsembo.

¹¹ Imbele sa mateya, n̄wajwasi asen-gyesi ikala bōse na imiuya sisō.

¹² Nga, siiphe nzela obokye n̄wajwasi kateya na aangyele lele. Aikale bōse.

¹³ Eli nde Adama owa kyeka bēe phanza. Ewa sima.

¹⁴ Emba teli Adama owa kosaka bēe, kasi eli n̄wajwasi owa kosama, amba buka mifeko.

¹⁵ Na bō ebe bōmō, n̄wajwasi amobika na ibota se, kasi ambe nde bānza ianola, lozingo na bōsanu phe sa mawala.

3*Bakambi bā ingomba*

¹ Lowōo loowōo n̄ga lolo loli nde phele: Bo moto ali na phowa ya iba mokambi, mena kazingye etoma eli elaa.

² Mokambi n̄wa ingomba, yo sa bā moto wa maphōo mabe obokye bāto bāmooya, lele wa n̄wajwasi mōnōmō, yo sa bā moto wa looto, abe na maumunya malaa, mōbesi molaa, kayambe bābutu, akokyē na iteyā,

³ yo sa bā munwe n̄wa maleku, sa bā munjwani n̄wa bāfāsi, kasi moto wa bonyile, yo sa bā moto wa maoka, na moto wa phowa enēne ya bāphalanga,

⁴ aebē ikamba ingambi se ambe na teya bāna bēe imiuya na kaa eso:

⁵ Bo moto taakokyē ikamba ingambi se mampenza, amba koka ibonya ingomba sa Nwaphongo ndengye'ye?

⁶ Kasi yango sa bā moto naino otookokyi o ianola, pho yo sa kaa, bō mawala mamozibi miyo, o mazengye mabekya Molemba.

⁷ Elaa na obokye bato bāate bāli bāklisto bāwōo na bōlāa pho yee, pho yo sa zwa sōo, yo saamba na ikaa mbala yōnōyō o mazengye ma Molemba.

Ba diakre

⁸ Ba diakre nde bōmō mē, basengyesi iba bato ba kaa, basengyesi iba nde na ewōle yōnōyō, bēe samiambya o maleku naa na iluka bāphalanga na manzela maa sōo.

⁹ Basengyesi ibanza bōsembo pha bāaweninya ianola sa bēe na ndondo yōnōyō.

¹⁰ Na bēe mē basengyesi ibameka phanza, emba sima, bō tebābāzwe na lowōo loofe, bākokyi imba kyela etoma ya bēe ya bō diakre.

¹¹ Na babasi nde bōmō mē, basengyesi iba babasi bākumole bē, bāate bāli na ewōle ebe, bāate bāli na looto, bāakokya maloba ma bēe o maphōo masō.

¹² Ba diakre basengyesi ilonga nde n̄wanjwasi mōnōmō, bāangyele mangambi ma bēe na bāna bā bēe na bōlāa.

¹³ Pho bāakyele etoma ya diakre na bōlāa bāzwe ikumo sa bato bāso, na bokusi pha ianola boli na Yesu Klisto.

Sekyele eenene

¹⁴ Naekomele bābona na iumunya obwāya namoya zwana na wē mizele.

¹⁵ Kasi na bo nazimbane, wamoeba nde me imikamba o ingambi sa Nwaphongo, sili ingomba sa Nwaphongo oli na bōmōo, ikonzi na iingo ya bōsembo.

¹⁶ Nde phele, sekyele ya ikumola maphōo ma Nwaphongo eli enēne! Yo owamiweninyaka onte ya nzoto, Bōlōbō amolongya, bāanzelu bāmowēnē, bato bāate bāaebe Nwaphongo bāoka simo ye, o munse munso bāmoanola, azwa nkyemō ya Nwaphongo.

4*Bato bāateya mateya ma bōsē*

¹ Bōlōbō kawō polele obokye: O imbele sa suka, bato bāyōkō bāmoangana ianola

sa b̄e, b̄amob̄enga malɔ̄bo ma b̄akose na mateya ma malɔ̄bo mab̄e,

² ph̄o ikosa sa b̄anyamañb̄ole na iſſosolo sa bato b̄abana simbo zika.

³ Bamokatela malonga; b̄amokyisa ntoma iyoko, nzuka Nwaphongo aikyela ph̄o ya obokye baanosi, b̄e b̄aebe maph̄oo ma phle, baize, bambe moph̄e mslesi.

⁴ Ph̄o iſſo yakyela Nwaphongo ili ndaa, ekpele yonoyø teli ya ile bo tophe Nwaphongo melesi o boo pha iye zaa.

⁵ Ph̄o na Iloba sa Nwaphongo na ná ibondesi ibuto pet̄o.

Moto wa etoma omolaa wa Yesu Klisto

⁶ Teya b̄ebi maph̄oo maso mamana: Wa moña moto wa etoma omolaa wa Yesu Klisto, okookye maloba ma ianola na iteya sila sabenga we.

⁷ Ka ph̄o ya bikoo biife na b̄owolebowole pha b̄akasi b̄ababasi, obile.

Omkuya we mampenza nde o mobesi iwa moto wa Nwaphongo.

⁸ Ph̄o ikuya sa nzoto sili na ntina mi maph̄oo makyi, kasi mobesi iwa moto wa Nwaphongo, iwang, moli na ntina o maph̄oo maso. Nwango moli na mbunu ya b̄omoo, ya b̄omoo pha lolo, na ya b̄omoo pha moyo.

⁹ Iloba me sili sa ianola, emba sango sisò sikoky iyambama.

¹⁰ Ph̄o bo tookye mpasi na bo torjwane, molemo iwa banga moli mi Nwaphongo oli na bomoo, iyo oli mobikye wa bato baso, konza baanosi.

¹¹ Kyeka isengyesi we iyimola na iteya.

¹² Moto satiyola bolengye pha we. Kasi ba ndakyisa ph̄o ya baanosi na ewole ya we, na mobesi iwa we, na lozingo la we, na ianola sa we, na ná ndondo elaa.

¹³ Tee nono waamoya nga, omiambya na itanga makomi ma Nwaphongo, na ilenzaka na ná iteyaka.

¹⁴ Sa langa na ikaþo sa ngolu siili onte ya we, sazwa we na munoko iwa baimosi na we, etandela bankumu maþoko.

¹⁵ Kyeka losengyesi we ibanza o ndondo ya we. Kyela lowo lowaa o losengyesi we ilendendala. Yango mena bitoma ba we biamowenene o miyo ma bato baso.

¹⁶ Kyeba na we mampenza na ná mateya ma we. Lendendala i mango. Bo okyeyi babona, waamibikya we mampenza, wamobikya na baaeyokye.

5

Baanosi bakyese

¹ Saoya munanga na bokusi, kasi omoteya ndokolo ongo. Ba na banzenga ndokolo banaa nyongo,

² baphomomba baa b̄abasi ndokolo ba nyongo, b̄angond̄o ndokolo mankanasa ma we, na b̄opeto boso.

Mazengye

³ Kumola mazengye, bali maakolo mazengye.

⁴ Bo bozengye boli na bana naa na mankoko, eli nde b̄ee basengyesi iteya o boo ianola sa b̄ee o maþota ma b̄ee mampenza na ibuyisa b̄aboti ba b̄ee b̄olaa. Kyeka maph̄oo mali malaa o miyo ma Nwaphongo.

⁵ Ph̄o ya oli owaakolo bozengye, owa ikala nde yo mampenza, molemo nwe nde Nwaphongo kambe na lendendala na moo na mokolo na inyingonelaka na ná maþondesi.

⁶ Kasi okoumunya nde o bisengø ali mowe, na bo ali na bomoo.

⁷ Kyeka na isengyesi we ikatela, ph̄o b̄ee sazwa mooya.

⁸ Bo moto taabanza bato b̄ee, konza bali ne ingambi sonoo, aot̄i ianola se, ali moþe koleka na moto otoandole Nwaphongo.

⁹ Nwanwasi bamunyosa o molongo iwa mazengye nde bo ali na mambula koleka makro motoba, ambaka zala nde na lele m̄onoomo.

¹⁰ Esengyesi obokye aebane ph̄o ya bitoma b̄ee bilaa: Owa kosa bana, kayambe bato, akunyola makolo ma bato bakyelele Nwaphongo, kasungye bato baanyokolo þe, okomiambya o bitoma biso bilaa.

¹¹ Kasi ph̄o ya mazengye ma b̄angond̄o, waabamanya. Ph̄o, imbel̄e samooka b̄ee maphowa, bamokubolela Klisto lokukyi, b̄amozinga ikula zala malonga,

¹² bamosambisama ph̄o bale ianola sa b̄ee saa boo.

¹³ Oombi kula ba b̄ee na sa etoma, bakyeyikye tsho tsho o mangambi ma bato, teli nde ph̄o tebalé na bitoma, kasi bakiuli ba bakyeyi ba tokø na iwo maph̄oo sa mokyito, bawo b̄owole b̄owole.

¹⁴ Yango mena nazinge obokye mazengye ma b̄angond̄o bakiule zala malonga, babote bana, babatele mangambi ma b̄ee ph̄o banguna ba banga sazwa nzela ya ilo yoo na b̄obe.

¹⁵ Ph̄o bana baunva bunga nzela, b̄abenga Molemba.

¹⁶ Ka bo moanosi owa iwanwasi ali na mazengye o ibota se, abasungye. Te esengyesi obokye bafe ephesi ya ingomba, ph̄o ya obokye ingomba asungye nde bali maakolo mazengye.

¹⁷ Bankumu, baakambe etoma na b̄olaa, basengyesi izwa ngambo elekyi, konza baawene mpasi na etoma ya iyimola na ya iteya simo ya Nwaphongo.

¹⁸ Ph̄o Makomi mawo b̄obo:

Sakanga munoko nwa ngombé waekyelele
yango etoma ya mbuma ya ble,
naa:

Moto wa etoma akokyí na iphuti se.

¹⁹ Koanole bo baphundi nkumu nde na
noko ya manzoka mabale na maato.

²⁰ Baakyele masumu, oboaya o miyo ma
bato baso, pho bayoko baile me.

²¹ Naongye na we o miyo ma
Nwaphongo na ma Yesu Klisto na ma
fanze baako Nwaphongo obokye otosa
mitindo mimi sale miiyoko, okyele na baso
nde ndengye yoncayo.

²² Sawelana itandela moto maþoko,
saangana o masumu ma bato. We mam-
penza o mibatele obe petoo.

²³ Sa nywaka nde maa na maa, kasi
nywaka na ñwana vinyo pho ya bolosi pha
we phaa motema, pho kolobo na okana.

²⁴ Masumu ma bato bayoko maebane
sataa na basambisa, kasi maaka bayoko
mambe ya ebana nde sima.

²⁵ Bitoma bilaa na bié biebane nde bomo
me, na bitebili bilaa tebikokyí ibombama.

6

¹ Bato baso baali baombo, basengyesi
ikumolaa ba nkolo ba bée na mapho
maso, pho ya obokye bée satiyola nkombo
ya Nwaphongo ná mateya ma banga.

² Baali na ba nkolo baanolaa
Nwaphongo, bée sale ibakumola pho
ya obokye bali bëbi na bë. Kasi
bakule bakyelela na koleka, pho bali
baanolaa Nwaphongo na bëbi ba lozingo,
basengyesi na bitoma bilaa ba bë.

Mateya ma boole

Kyeka mapho masengyesi we iteya na
ilenza.

³ Bo moto kateya mateya masuu, bo
tabengye maloba maphele maaka Nkolo
wa banga Yesu Klisto na mateya mal-
ongobaa na ianola

⁴ mona lolendo lomozibi miyo. Ali
moto otoebe ekpele, moto wa bolosi
okokyemiluka miko na batoko. Zuwa,
maoka, bitoo na maumunya maabe maso
maute wawana.

⁵ Baikye ziko saema, pho maumunya
ma bée mali maabe. Bazanga mapho
ma phele, baumunya obokye imiambya o
mapho ma Nwaphongo eli nzela ya izwa
ezwele.

Eyaakolo ezwele

⁶ Nde phele, eli nzela ya izwa
eyaakolo ezwele, imiambya o mapho ma
Nwaphongo, pho ya moto okokyekyele
nde illi ne.

⁷ Pho toloikaka ya na ekpele o mokyisi
mumu, nde bomo, tomobutwa maþoko
pha sa ekpele.

⁸ Emba bo toli na ntoma na bitobu, mena
wkye oka banga wakokyí.

⁹ Ka pho ya bazingye ibutwa bato ba
ezwele, babisa o izengye sa bimekyi, onte
ya maphowa maþobubusi na maazanga
ntina, maatomisa bato o iwa na o ibunga.

¹⁰ Pho phowa ya baphalanga, eli sina ya
maphoo maso maabe. Pho ya imiambya
mi yango, bato baayoko babunga itakye na
ianola, bamba na nyoko mokali nwa bée
na matungyisi maikye.

Polo kaphe ndongó ya mapho

¹¹ Pho ya we, moto wa Nwaphongo, lota
maphoo mamana. Luka bosembo, imi-
ambya o mapho ma Nwaphongo, ianola,
lozingo, iittala, bonyile.

¹² Ñwana ebasí elaa ya ianola, zwa
bomo pha boñele na boñele pha
ebangaka na bë, bo waimola we na bola
o miyo ma manzoka maikye.

¹³ Nawo na we o miyo ma Nwaphongo
ookophe mbolo iso bomo, na o boo pha
Yesu Klisto owa imolaka na bola ianola
se o boo pha Poco Pilata:

¹⁴ Banza mibeko na iba sa intono siife
na sa mooya, nono waimiweninya sa Nkolo
wa banga Yesu Klisto.

¹⁵ Iwiweninya me samobaa o imbele
saameka Nwaphongo,
moto wa nkyisa na mokonzi nde monomo,
Mokonzi wa ba bakonzi, na Nkolo wa ba
nkolo.

¹⁶ Iyo mampenza etaawe,
kazale o moo motemokokyí bée izwa,
moto nono monomo naino tamoweni
etambe na mowene.

Nkyemo ná mwiya nwa boñele na boñele
ifee ne!

Ame.

¹⁷ Oka bato ba ezwele ba mokyisi mumu,
wo na bée obokye bée safaa na lolendo
naa sakyela molemo nwa bée o ezwele
eteekoko, kasi bakyele molemo nwa bée
nde oka Nwaphongo, yo okolophe mbolo
iso na boikye, pho ya obokye tosepeli na
yangó.

¹⁸ Wó na bée bakyele bola, bafe bato
ba ezwele ya bitoma bilaa. Babé na ngolu,
babakte na ná bëbi.

¹⁹ Emba þamobokya pho ya bée mampen-
za ezwele elaa ná ekyekoko o imbele sa
moya, pho ya izwa phaakolo bomo.

Ibeya sa suka

²⁰ O Timote, banza na bola mapho
maso maephe bë. Sa nyoko o bowole
bowole boofe na miko ma boebakte pha
boole.

²¹ Bato baayoko bawenekye obokye
bali na boebakte pha ndengye mena
babungyaka ianola sa bë.

Le obokye ngolu efe na we!

Mokanda ɻwa Polo ɻwa ibale oka Timote Mapħoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu o Loma (1.17).

Imbele sasina abaka o bɔlɔkɔ (2.2). Atataka imiwene ndokolo akomi o suka ya etoma ye (4.6) na bato baso baabaka ne bamoengyibinyaka (4.10, 16). Yango mena amba komela Timote, nwəbi ne wa motema pho ya imophe mitindo. Aphə Nwaphongo melesi pho ya lozingo na ianola sa Timote.

Aongyi ne nde ikanga motema onte ya mampasi na nkaka ikyiwene baimosi ba Simo Elaa. Alendendale pho alonge ebasi ndokolo tuluku ya Yesu Klisto. Akyebe na bato falukye nde inyosa mikro, ambe na philia mateya ma Nkanda ya Nwaphongo mazwaka yo tata imbele sataaka ba yo naino nwəngye.

O mbomela, kambe imola bampasi bawene yo mampenza, emba kambe na phə Nkolo melesi pho amobanza (4.6-22).

Toma Polo aŋwana nde eyaakolo ebasi na bolaa pho ya Simo Elaa. Yango mena o mokanda nwə kaongye na ná baanosi obokye baŋwane ebasi me bo waeŋwana yo.

Mapħoo mali o mokanda mumu:

- 2 Timote 1.1-2: Polo kabeya Timote
- 2 Timote 1.3-2.13: Polo kaphe Nwaphongo melesi, kambe na lenza Timote pho ya etoma ya iyimola Simo Elaa
- 2 Timote 2.14-4.5: Mateya ndengye na ndengye
- 2 Timote 4.6-18: Mampasi mawenekye Polo
- 2 Timote 4.19-22: Ndøngolo

Polo kabeya Timote

1 Nga Polo, toma wa Yesu Klisto, na mokano ɻwa Nwaphongo, pho ya mbunu ya bɔmɔɔ eli oka Yesu Klisto,

² oka ya we Timote, ɻwana wa nga wa lozingo, naekomele obokye: Ngolu, ngɔŋgo, bɔse pha Tata Nwaphongo na pha Yesu Klisto Nkolo wa banga ife na we.

Polo kaphe melesi

³ Nakyelele Nwaphongo na maumunya malaa bo wakyelaka bɔnkɔko ba nga, nambe na mophe melesi waeumunya nga onte ya maħbōndesi ma nga imbele sisɔ na moo na mokolo.

⁴ Waumunya nga mbembe ya we, nali na phowa ikye ya ikula ewene pho natonde na nkyisa.

⁵ Naumunya ianola sa phele sili na we, ianola sabaka phanza na nkoko ya we Loisi na nyongo Enisi. Nali na ná ianola obokye ianola me sili na onte ya we.

⁶ Yango mena naeyebusa obokye oitinya ɻwenya ɻwa ikaþo sa Nwaphongo sili onte ya we tata wa etandelaka nga mabokɔ.

⁷ Pho Bolɔþo phaalophe Nwaphongo teli pha ibale, kasi Bolɔþo pha fokus, pha lozingo na pha imizila.

⁸ Saoka soɔ ya iwa pho ya Nkolo wa bɔnja na pho ya nga ooli moto wa bolɔkɔ pho ye. Kasi nyokomo na nga molongo pho ya Simo Elaa, na bokyekyelake nde mwiyi ɻwa Nwaphongo,

⁹ owa lobikya na owa lobanga na mbela esantu. Teli pho ya bitoma ba banga, kasi pho ya mokano nwə na ná ngolu ye. Ngolu me, eya lophékyc bée o boo pha ikyela mokyisi o nte ya Yesu Klisto.

¹⁰ Uŋwanja eye ngolu me ewene na iya sa Mobikye wa bɔnja, Yesu Klisto. Eli yo moto owa sukyisa fokus, pha iwa, angryengyise bɔmɔɔ bote boli na suka na nzela ya Simo Elaa,

¹¹ eyankyla bée moteye, toma na molakyisi.

¹² Yango mena naanole mina minyɔkɔ. Kasi simiokyele soɔ, pho naebe moto nza oanosi nga, emba nali na bɔanolakye obokye ali na bokonzi pha ibanza mapħoo mawa mamp̄e yo o mabokɔ nɔnɔ o mokolo me.

¹³ Bengaka nde malofa maa phele ma oka we na nga, onte ya ianola na lozingo ili onte ya Yesu Klisto.

¹⁴ Banza mapħoo malaa na nzela ya Bolɔþo boli onte ya bɔnja.

¹⁵ Koebé obokye bato baso ba Azi bɔndota. Onte ya bée Fizele na Elemzene.

¹⁶ Le obokye Nkolo akyele ibota sa Onezifole ngɔŋgo, pho mbala nzikye ankuyaka, taambaka na oka soɔ ya minyɔlɔlo ma nga.

¹⁷ Kasi obokomakyē pho o Loma, anduka bɔbøle bɔbøle tee nɔnɔ wakyɛ nzwā yo.

¹⁸ Le obokye Nkolo akyele obokye Nwaphongo amokyele ngɔŋgo mokolo me. Embla isungyi sisɔ saamp̄e yo o Efese, kosiebie na bɔlaa.

2

Anola iyalo sa we saa minyɔkɔ

¹ Na we, ɻwana wa nga, omilenza na ngolu eli onte ya Klisto Yesu.

² Yaekola we na nga o boo pha manzoka maikye, oiteya oka bato ba bɔsembo

⁸ Nde bōmō na Yanesi na Yambesi batemelékye Mose, nde bōmō, bato bābana batemelé maphōō ma phele. Bato bāotōnō maumunya, tebali na ianola sikusi.

⁹ Kasi etebakyende itakye, pho bobubusi pha bēē pha mowenēnē na bato bāsō, ndokolo phaka bato bābale bābana.

Mateya ma suka

¹⁰ Kasi wē, wa'benga na bolaa mateya ma nga, mobesi ḥwa nga, nyango ya nga, ianola sa nga, ikanga motema sa nga, lozingo la nga, ilendendala sa nga,

¹¹ minyōkō ma nga, mampasi maaoka nga o Antioshe, na o Ikonium, na Listre. Minyōkō bo mawenē nga! Emba i miso mamina Nkolo ambikya!

¹² Kasi bato bāsō bazingye ibika na ionala onte ya Klisto Yesu bāmunyōkōmō.

¹³ Kasi pho ya bato bāaše na baakate, bāmokyēndē nde o bōbe, na ikatela bēbi na imikatela bēē mampenza.

¹⁴ Kasi iwē, ikala nde o maphōō maekola we na maanola we ya bāyōkō: Pho koebe nza owa eteya mango.

¹⁵ Tata bōnjwana pha wē, koebe ya koma bēē o Buku pha Nwaphongo, maphōō me mali na honkonzi pha eyeyimola zebi sikambe o lobiko o nzela ya ianola sili onte ya Klisto Yesu.

¹⁶ Maphōō masō makomama o buku pha Nwaphongo, makomama na mwiya ḥwa Nwaphongo, mali na ntina pho ya iteya, ianolisa, pho ya itutola bato, na ibateya nza ya bosembo,

¹⁷ pho moto wa Nwaphongo abe moto oo bōngyi, na ookokyi pho ya ikyela bitoma bisō bilaa.

4

Imola Simo Elaa

¹ Nawō na wē o bōo pha Nwaphongo na pha Yesu Klisto, owa moya sambisa bato bāali na bōmō na bāawa, o nkombo ya iya se na ya honkonzi phe, naeyongye obokye:

² Imola Simo Elaa, oeyimole na etungu, na bo bāanosi na bo tebāanosi. Ooya, lenza, kyebisa, kanga motema nkōlo isō na phowa ya iteya.

³ Pho imbele samoya, bato bāyōkō etebakule anola mateya ma phele, kasi bāmōbenga nde phowa ya bēē na pho ya isepelisa maato ma bē, bāmizinga na moluku ḥwa bateye bāabawōle maphōō mazingye bēē iyoka.

⁴ Etebakule laa matoo o maphōō ma phele, bāmolaa matoo nde o bikoo.

⁵ Kasi pho ya wē, omikyengye na maphōō masō, anola minyōkō, teya obokye

oli moimosi wa Simo Elaa, kokya etoma ya wē.

Imbele sa nga sa ikyende sikokyī

⁶ Pho ya nga, kyeka obokye nambo miambya mbeka na imbele sa nga sa ikyende sikokyī.

⁷ Nañwani ebasi elaa, naumbo ikyiingana sa nga, nabanzé ianola.

⁸ Tata unjawāwa eye eboko ya bosembo eya munpe Nkolo kyenziya. O mokōlō me, iyo munanga owa bosembo, etaephē nde nga mampenza, kasi amoephē na bato bāsō bāaziya na phowa imiweninya se.

Mateya ma suka

⁹ Kyela bokusi oya mbenga izele.

¹⁰ Pho Demasi andota pho ya phowa ya mokyisi mumu. Akyēndē o Tesaloniki, Kelesa akyēndē o Galati, Tito akyēndē o Dalmati.

¹¹ Naikala wawa nde na Luka. Waamoya wē, oyakaka na Malako, pho ya etoma, ali na ntina iikye pho ya nga.

¹² Natoma Tishike o Efese.

¹³ Munkoto ḥwa nga ḥwaika nga o Troas oka Kalaposi, omumpilelaka wa moyā wē, na babuk, konza bākyela bēē na ngobo ya nyama.

¹⁴ Alegizandele owa itusi ankyela bofie boikye. Nkolo aamobuyisela bofie bonkyesi yo.

¹⁵ Na wē, kyeba ne me. Pho atemele mateya ma bānga na bokusi.

¹⁶ Wasamba nga mbala eya ebandele, nōnō moto mōnōmō taika bā phenēphē na nga, bato bāsō bāndotaka. Bēē sabābenga na lowa me.

¹⁷ Nkolo, yo abaka phenēphē na nga. Ampe bokusi, pho ya obokye na nzela ya nga Simo Elaa iemolame na bolaa embe na okana na oka bato bate baebe Nwaphongo. Namba na tōkōlō o munōkō ḥwa gbōgbō.

¹⁸ Nkolo amuntōkōlō o maphōō masō maabe, amba na mbikya pho ya bokonzi phe pha ikolo. Nkyemō ibe ne pho ya bōbele na bōbele. Amē.

Ndōngōlō

¹⁹ Beya Prisile na Akilasi na ibota sa Onezifolo.

²⁰ Elasite aikala o Koliti. Naika ika Tolofime na bōlōsi o Miletē.

²¹ Kyela bokusi obokye oye o bōo pha imbele saa sēekye. Ebulus, Pudas, Linos, Klodia na bēbi bāayōkō bāsō bāelōngosi.

²² Nkolo abe na molimo ḥwa wē.

Le obokye ngōlu ya Nwaphongo ebe na bēē bāsō.

Mokanda ḥwa Polo oka Tito Mapħoċċa ma etatele

Tito yo taikaka ba Moyuda (kyeka o Bagalatia 2.1-3). Abaka nde moanosi, na nwebi na Polo o etoma ya imola Simo Elaa. Eli yo moto awa yengħolok bookaa onte ya fanosi ba Kolinti na Polo (2 Bakolinti 7.6-16). Tito azwaka mokanda ḥwa Polo momu waħbaka yo o Kelete; Polo atomaka Tito o Kelete pho akye kyeka, ambe na bongya mapħoċċa ma ingoma sa esanga me (1.5).

O ebandele ya mokanda nwse, Polo akomi mapħoċċa maso na fokuwe (1.1-4). Ateye mobesi mokokyi iba na bakkambi ħa Ingomba (1.5-16). Aphe mateya ndengye na ndengye pho ya masanga mabato bali o Ingomba: Oka bankoko, oka baki (Emba bée basengyesi iteyi bangond), oka banzenga, na oka baombi (2.1-15). Esengyesi obokye fanosi babikye na bookaa, bale ikabha onte ya bée (3.1-11). Embla asukye mokanda nwse na mateya masuu na nā ndōngolo (3.12-15).

Mokanda mumu tebaika mokomela nde Tito yo mampenza (1 na 2 Timote). Mapħoċċa mawċċomo omo eli mapħoċċa malekane o mangomba maso, oka bakkambi ħa mangomba, na oka fanosi bali onte ya Ingomba.

Mapħoċċa mali o mokanda mumu me mama:

- Tito 1.1-4: Etatele
- Tito 1.5-16: Mateya pho ya bakkambi ħa Ingomba
- Tito 2.1-15: Mateya pho ya moto munso onte ya Ingomba
- Tito 3.1-11: Mobesi ḥwa baanosi
- Tito 3.12-15: Ndōngolo

Polo kabeya Tito

¹ Inga Polo, moombu ḥwa Nwaphongo, toma wa Yesu Klisto pho ya ikamba bato baolo Nwaphongo pho ya ianola na pho ya iyeħa mapħoċċa maphele maakoka na laakolo losambo,

² onte ya molemo ḥwa bómoo pha bokel phaa lakyela Nwaphongo o etatele ya mokyisi, yo ootokate.

³ O imbele sa meka yo, aweninya Iloba se onte ya simo eya mpexxie yo, ikokana na ndigysa ya Nwaphongo Mobikeye wa banga.

⁴ Nakomele we Tito, owaakolo ḥwana wa nga onte ya ianola saangana banga obokye: Ngolu na bose pha Tata Nwaphongo na Klisto Yesu Mobikeye wa banga ibe na we.

Etoma ya Tito o Kelete

⁵ Bo naeyika Kelete, eli pho ya iyunva ibongya mapħoċċa maso maikalaka ombe na kyela bankumu o mokyisi mōnōmo na mōnōmo, bō wa wōkō nga na we.

⁶ Mōnōmo na mōnōmo na bée abe na mobesi molaa, lele oli na ḥwasni mōnōmo, bana bée ħaġeb baanosi, bée sa ba na mobesi moħe na izanga itosa.

⁷ Pho mokambi ḥwa Ingomba ali moto okokye kyē mapħoċċa ma Nwaphongo, esengyesi obokye abe na mobesi molaa: Yo sa ba munzob, munywe ḥwa malek, mujwani ḥwa bibas, molukyi ḥwa baphalanga na mayele mafe.

⁸ Asengyesi iba moto okokumbele bħabutu, ekambaya mapħoċċa maala, moto oko səsċċo mapħoċċa, moto wa bosembo, mosantu, moto okoeħbe imikamba,

⁹ amiambya na Iloba sa phele na fokus, Iloba silongoħba na mateya mateya yo. Na boms, amokoka ilenza bato bayoko na maateya malongoħba na iweninna mabunga ma bato babaikyele ziko.

Bateye bā bōle

¹⁰ Pho bato baikye onte ya baabeli tebatosa, bali bato ba bowole bowole na bakoze ba bato.

¹¹ Esengyesi obokye obakangye munċek. Baqtu mabota maso na ikyemiteya pho ya izw baphalanga na mayele mafe, lotelos-egyesi ikyelama.

¹² Mōnōmo na bée, moimosi ḥwa bée mampenza, awo yokye:

«Bato ba Kelete, bato nde bōle,

manyama ma vale, bato ba bokō na looto.»
¹³ Lowi me loli nde la phele. Yango mena oħbaoya na bokusi pho babee na saakolo ianola.

¹⁴ Bée samiambya o biko ba Bayuda na o mitindu ma bato bate baanole mapħoċċa ma phele.

¹⁵ Mbolo iso ili peto pho ya bato bali peto. Kasi pho ya bato bali na mbindo na bali ianola, ekpele yonqoy teli peto. Kasi mayele ma bée na maumunya ma ntema ya bée mali na mbindo.

¹⁶ Bawo békkye baebi Nwaphongo, kasi na bitoma ba bée bamoangane. Bali bokolo bato baebi, batombi, tebakkokji na etoma elaa eso.

2

Mateya maa phele makokyi na bato bōs

¹ Pho ya we, teya mapħoċċa malongoħba na mateya ma phele.

² Bato baakotwa bée ekangaka ntema, bafe bato ba kaa, bato ba mayele, bato baatonda na saakolo ianola, bato baatonda na lozingo, na ná ilendedala.

³ Babasi baakotwa, nde bomo, basengyesi iba ya bato baala: Sawole bato na bofe, bée safa baombo ba maleku. Bateya maphoo maala,

⁴ bateya bangondo izinga bampele ba bée na bana ba bée,

⁵ bafe bato bate baamikpe, bate bakyele bapembema, bamiambya o etoma ya mangambi ma bée, batosa balo ba bée, pho moto satiyola Iloba sa Nwaphongo.

⁶ Nde bomo, lenza na banzenga obokye bamizile

⁷ o maphoo maso. We mampenza osengyesi iba ndakyisa na bitoma ba we biila: Mateya ma phele, ma kaa.

⁸ Maloba ma we mahee malaa, mate makoky ikyela ziko, pho ya obokye motemesi yo sazwa na lowo loofe la iwo pho ya banga, kasi azwe so.

⁹ Baombo batosa ba nkolo ba bée o maphoo maso. Babasepelisaky, bée sabalkyela ziko,

¹⁰ na safaibela na ekpele yonoyu. Baweninyakyre imbele sis o obokye bali bakolo baombo, emba bamokumola o maphoo maso maateya ma Nwaphongo Mobikye wa banga.

Molemo nja wa baklisto

¹¹ Pho ngolu ya Nwaphongo yamiweninya, etatele ya lobiko pho ya bato baso.

¹² Ngolu me kyeletuya ile mobesi moobe na maphowa ma mokyisi mumu, pho ya obokye tobikye o imbele sisi na bokyebi, na bosembo na ná isambela Nwaphongo,

¹³ na iziya sa molemo moola na imiweninya sa nkyem ya Nwaphongo wa banga o munene na Mobikye wa banga Yesu Klisto.

¹⁴ Amiambya yo mampeza pho ya banga, pho ya ilomanya o bofe boso na ipetolo bato bée, obokye batonde na phowa ikye pho ya bitoma bilaa.

¹⁵ Yango mena osengyesi iwco, ilenza na iooya na bokonzi boso. Moto saetyiola.

3

Kalenza ikyela bitoma bilaa

¹ Okulaka wo na bée baso obokye baengyesi imiuya o boo pha bakambi na pha bakanzi, baengyesi ibatosa, bambe ba phenephe na ikyela etoma eso elaa,

² Bée satola moto, bée saoka, bamiteya bato balaa, baweninya bonyile imbele sis oka bato baso.

³ Pho na banga me, phanza, tobaka bibubusi, batombi, bato babunga nzela, baombo baomphowa mafe na ba bisengo

ba pha. Tokyela bofe, tobaka na zuwa, toinanaka.

⁴ Kasi wawenenekye bolaa na lozingo la Nwaphongo mobikye wa banga,

⁵ taika lobikya nde pho ya bitoma ba bosembo bakyela banga, kasi nde pho ya ngongo ye, imbele sa lokunyola bée na maa, na miwiya nja Bolobo, tobottama mbala eya ibale, tokoma bato ba sika.

⁶ Bolobo me, Nwaphongo alophe phango na boikye na nzela ya Yesu Klisto Mobikye wa banga,

⁷ pho obokye, na ngolu ye, tobuto bato balaa, emba na molemo tobutwe mandomi ma bomo ba pho bofele.

⁸ Iloba me sili nde sa phele, emba nazinge obokye obe na bokyebi pho ya sango, pho obokye bato baso bali na ianola oka Nwaphongo bamiambya mimbiba o bitoma bilaa. Kyeka lowo loola na laa ntina pho ya bato.

⁹ Kasi miko ma phaa, itondolo mabota, maoka na iwelana pho ya mibeko, omale. Pho eli maphoo ma phaa na mazanga ntina.

¹⁰ Moto okokabole bato na miko me, fo omokyebise mbala eya yambo na eya ibale, fo taoky, omumanya onte ya bée.

¹¹ Koebe obokye moto wa ndengye mena, abunga nzela, ali moto wa masumu, kamiingya yo mampenza.

Ndongolo

¹² Wa moetomela nga Artemasi naa Tishike, kyela bokusi obokye oya nzwa o Nikopolis. Pho nakani iba imbele sa seekye nde omo.

¹³ Bongya na bolaa imbanga sa Zenasi ooli avoka na Apolo, pho bée sa zanga ekpele.*

¹⁴ Baaka banga basengyesi iyekola na bokusi ikyela bitoma bilaa me, pho ya ikokya maphoo masengyesi izele. Embo bamobota mbuma.

¹⁵ Bato baso bali na nga baebeya. Beya bato baso balozingye onte ya ianola.

Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na bée baso.

* **3:13 3:13** Avoka: Moto okosambele mossu lowco na imoambelela.

Mokanda ijwa Polo oka Filemo Maphoc̄ ma etatele

Filemo abaka moanosi mōnomō wa kaa onte ya ingomba sa Kolose. Abaka nwēbi na Polo (Etee ya 1). Ambaka baa na moombo mōnomō nkombo ye Onesime, owa molotaka. Waſha Polo o bōlōko, aesi ya vana na Onesime, amba ya mōbatisa. Polo aesi ya kana obokye kamobuya oka kolo ye Filemo. Amba ya mokomela mokanda pho ya imoonga obokye ayambe Onesime ndokolo moombo phe (pho moombo munso awalotaka koloye abaka kazwe etumbu ekusi), kasi Filemo amokpe ndokolo nwēbi moanosi.

Polo amba ya komela nwebi ne Filemo na bōkonde boso, taikaka mōbalimisa bōbalimise, tamba na moonga na bōkusi, tambaka na bunga obokye Filemo ali kolo wa Onesime. Kasi aongaka ne nde obokye aumunya. Na bōmo, mokanda mumu moteya baanosi baso ndengye ekyebōngya lozingo la Klisto maphoc̄ na mōbesi ijwa ma bato.

Mokanda ijwa Filemo moli na maphoc̄ mama:

- Etee ya 1-3: Ifeaya
- Etee ya 4-7: Polo kakumole Nwaphongo pho ianola na munzaka ijwa Filemo
- Etee ya 8-22: Polo kabondel Filemo pho ya Onezime
- Etee ya 23-25: Ndōngolo

Ifeaya

¹ Ing Polo, moto wa bōlōko pho ya Yesu Klisto, na Timote, toefeye iwe Filemo nwēbi na banga wa etoma.

² Tofeye na Apia, nkanasa wa banga, na Alisipe, nwēbi na banga wa ebasi, na ingomba siangane o ingambi sa we.

³ Le obokye ngolu na boſe pha Nwaphongo Ango wa banga na Nkolo wa banga Yesu Klisto ife na bēe.

⁴ Naphe Nwaphongo wa nga melesi nkolo iſo pho ya we waabondel nge.

⁵ Pho naokye bawo pho ya lozingo loli na we oka bato ba Nwaphongo na ianola sili na we oka Nkolo Yesu.

⁶ Le obokye iyangana sawe na banga o ianola sibe sikusi, pho ya iteya bolaa boſo boli na banga onte ya Klisto.

⁷ Nwēbi, natondi na nkyisa boikye na nā nzoto nkusi pho ya lozingo la we, olenze ntema ya bato ba Nwaphongo.

Polo kabondel Filemo pho ya Onezime

⁸ Yango mēna, naſo nali na makoky onté ya Klisto ma iephē etoma esengyesi we ikyela,

⁹ kasi nazinge na boikye o nkombo ya lozingo ieyonga lowo lolo. Phēlē nga Polo, oli phomb̄a, ujwaŋwa eye nambi na kula ba o bōlōko pho ya Yesu Klisto.

¹⁰ Naongye na we pho ya ijwana wa nga, Onezime, owa bota nga onte ya bōlōko.

¹¹ Taikaka ba phanza na ntina pho ya we, kasi uwajwa eye, abuto na ntina pho ya banga baso, ebe we ebe nga.

¹² Naetomesi yo, iyo oli ndokolo ndondo ya naga solongo.

¹³ Bo taafā nga o bōlōko pho ya Simo Elaa, nabakyi na phowa ya ikala ne wawa pho ansungye o elele ya we.

¹⁴ Kasi sikyi anola ikyela bābona sataa etuna, pho ya obokye bolaa me phango saba ndokolo pha ikandindisa, kasi boute na phowa ya we.

¹⁵ Naumunya obokye Onezime atang-waka na we pho ya bana nkolo, pho ya obokye ambe ya ebutwela pho ya bōbēle.

¹⁶ Takuli ba nde moombo na moombo kasi abuto na ntina iikye koleka moombo: Abuto nwēbi wa lozingo, na boikye pho ya nga, amba kula leka pho ya we, ebe o miyo ma bato na ma Nkolo.

¹⁷ Bo konpke ndokolo nwēbi na we o nzela ya ianola, omokpe ndokolo eli nde naga.

¹⁸ Ka bo aekyela boſe naa bo ali na mbōngō ya we, namoeyita.

¹⁹ Eli nga Polo okoekomele mokanda mumu nde na mabōko ma nga mampenza. Eli nde nga owamoeyitela. Emba simbe na kula eyimola obokye na we oli na mbōngō ya nga, emba mbōngō me eli nde we mampenza.

²⁰ Nwēbi, pho ya iangana sa banga onte ya Nkolo, kyela boeyongyi nga, o nkombo ya Klisto, kuya ndondo ya nga.

²¹ Naebe na bolaa fotosi pha we yango mēna naekomele. Naebe obokye wamokyela koleka ikyi wōo nga.

²² Nawo na nā we bōbēle obokye o mbōngysi elele ya imilangya, pho naalemele obokye, pho ya iyonga sa bēe oka Nwaphongo, namokula ekomela omo.

Ndōngolo

²³ Epafras, nwēbi na nga wa bōlōko pho ya Yesu Klisto, aelongosi.

²⁴ Maalako, Aristarke, Demasi na Luka, bēbi na nga bāetoma na bēe baelongosi.

²⁵ Le obokye Ngolu ya Nkolo Yesu Klisto ebe na bēe.

Mokanda ɻwa Polo oka Baebele Mapħoo ma etatele

Mokanda mumu o imokyeka, mowenene ndokolo bamotomelaka baanosi baali Bayuda. Mħablenza pho bafakha banyokomo emba baunvaka na le ianola sa bée. Moto owakoma mokanda mumu taebane.

Estatele ya mokanda mumu kyeweninya saa obokye Nwaphongo amiweninyaka oka banga na nzela ya Nwana we Yesu Klisto (1.1-3). Mateya ma mokanda mɛ makabana na bite bibale binene.

- Etee eya o bo (1.4-10.18) kyeteya obokye Yesu ali na mwiya mokusi. Taikyi leka nde Baimosi na baimosi (1.1), kasi alekyi na banze, na Mose na Zozuwe. Oli yo Nganga ya Nwaphongo o munene o sangola eenyakune, aleki banganga ba Nwaphongo banene baso ba sangola eekasi. Amiambyaka nde mbala ɻonċoġo bobele ndokolo mbeka, alekyi na mambe maso ma Isalayels ma kalakala.

- Etee eye ibale (10.19-13.25) kyekuya baanosi pho baphile nde ianola, bafengye mobesi ɻwa basantu ba Sangola eekasi, bakyekyele nde Yesu Klisto. Pho ya isukya, mokanda mumu moamba mateya na mibeko ndengye na ndengye.

Mapħoo malo o mokanda mumu mango mama:

- Baebele 1.1-3: Nwaphongo amiweninye na bato na nzela ya Nwana we Yesu Klisto
- Baebele 1.4-2.18: Klisto alekyi banze
- Baebele 3.1-4.13: Klisto alekyi Mose na Zozuwe
- Baebele 4.14-7.28: Klisto alekyi Banganga baanene ba Nwaphongo

Nwaphongo awo na nzela ya Nwana we

¹ Waakalakala Nwaphongo awolekye bankoġo ba banga mbala nzikye na ná ndengye nzikye na nzela ya baimosi,

² o nkolo ya suka iye, alowċi na nzela ya Nwana we owareteye yo ndomi ya mapħoo maso, nde na nzela ye mɛ, akyela munse munso.

³ Yo, ooli ingyengye sa nkyem o ye, na bonene pha boekondo phe. Emba aphisi mapħoo maso na mwiya ɻwa lloha se. Waunva yo ikunyola masumu ma bato baso, akye zala o boloo pha Bonene pha Nwaphongo, o ikolo.

Nwana wa Nwaphongo alekyi banze

⁴ Abutwa na mwiya ileka banze, yango mena azwa nkombu ya ngambo eelaa koleka maaka bę.

⁵ Pho nzaa onte ya baanzelu owaunva wəl Nwaphongo nono mbala ɻonċoġo obokye:

«Iwə oli mpenza ɻwana wa nga, lol, nga nabutoo ḥoġo.»

Naa obokye:

«Nga, namoħa ango emba yo amoħa ɻwana wa nga.»

⁶ Kasi wakula kamba yo ɻwana owa bħala o mokysi, awo yokye:

«Baenze ba Nwaphongo baso bamokusamele.»

⁷ Embla oka banze, kawo bħobo:

«Kabuya banze bée biwiele, na bato bée ba etoma itumbu sa mwenya.»

⁸ Kasi oka Nwana we awo:

«Mumbanga ɻwa bokonzi pha we, O

Nwaphongo, ɻwamotba pho ya

bipha na bipha.

Embla motuu ɻwa bosembo eli motuu ɻwa bokonzi pha we.

⁹ Wazinga bosembo, waina bħo, yango mena, Nwaphongo, Nwaphongo wa we aeyinga mauta maa nkyisa, koleka bębi na we.»

¹⁰ Aamba kula wo bħobo:

Eli iw, Nkolo, owakycela munse o etatele, embla ikolo eli bitoma ba maħbok ma we.

¹¹ Iso miina yamowa, kasi iw, wamoikala. Na iso yamokotwa ndokolo etobu.

¹² Embla bokokyele bée na munkoto, wamoizinga,

ndokolo etobu, bamo ba endinya, kasi iw, oli nde bħomo, mambula ma we etemaakome o suka.

¹³ Embla nzaa onte ya banze owaunva yo wəl nono mbala ɻonċoġo obokye:

«Zala o boloo pha nga, tee nono owamobuya nga bbanguna ba we, eteyisa ya makolo ma we.»

¹⁴ Te bali bée baso maloġo maakyele bitoma naa maatome yo pho ya bħola pha bato basengyesi izwa ilaka sa lobiko?

2

Lobiko loonen

¹ Yango mena, esengyesi obokye bħaga tophile na bħola koleka mapħoo maoka bħaga, bo phe tomobunga.

² Pho o mapħoo maawomoko na nzela ya banze mazwe elele, embla bo bato bħabukaka mibeko naa bħate bħamitosa ka bazzwaka etumbu eyalóngofanaka na bħomo,*

³ bħaga tomoba sazwa etumbu ndengye'ye bo toleminye lobiko laa ntina ndengye mena? Nkolo yo moto

owatataka iloimola phanza. Emba sima bato baalokaka bakulaka loanolela obokye loli phele.

⁴ Nwaphongo akulaka ne lenzaka bonzoka pha bée ebe na bilembetale, ebe na ná bileykesako, na ná maphoo maa ikamwa ndengye na ndengye, emba alokabéla na maalo ma Bolobo bosantu bowazingaka yo.

Yo, oookokambe bato o ibika

⁵ Pho, teli oka baanzelu obokye abaphe bokonzi oikolo sa mokyisi njwaa moyaa moowele banga.

⁶ Nzuka moto mōnōmō, kawo elele yonoyoo pho ya njwango obokye:

«Moto yo nzaa obokye omouumunya?

Naa njwana wa moto obokye omookyele nkaa?

⁷ Wamouya pho ya njwana imbelé mokuwe o se ya baanzelu,

emba wamolasa nkyemoo na ngambo.

⁸ Wauya bikpele biso o se ya makolo me.»

Pho amokyela mokonzi njwa mbolo iso, ekpele na yonoyoo tekoky iifa o nze ya bokonzi phe. Kasi upwanjwa eye, tolootaa wene obokye mbolo iso ili o se ya bokonzi phe.

⁹ Kasi pho ya njwana imbelé mokuwe, bo wamouyaka bée ose ya baanzelu, towene Yesu, pho ya minyoko ma iwa se, bamolasa eboko ya nkyemoo na ya ngambo, obokye na ngolu ya Nwaphongo, alekane o nzela ya iwa pha abikya bato baso.

¹⁰ Emba wamoanelaka obokye, eli yo, pho ya nza na ná nzela ya nza maphoo maso makylelama. Akamba bana baikye o nkyemoo, ali motati wa ibikyi sa bée na nzela ya minyoko miakokya yo.

¹¹ Pho ebe okobuya mosantu na baabuya bée basantu, bée baso bauta elele yonoyoo. Yango mena, na nzela me tali na sso ya ibaanga baande,

¹² na ya iwo obokye:

«Namoimola nkombo ya we oka baande na nga,

onte ya ingambi sa Nwaphongo, namoetubela meembo.»

¹³ Namba na kula kyela ndondo ya nga eso nde oka ye.

«Ekule baa na nga na bana baampe Nwaphongo.»

¹⁴ Yango mena, pho bana baangana na malongo na ná nzoto, emba ne nde bomo me, aangana na bée nde ndengye yonoyoo, pho na iwa se, abuya phaa owabaka na bokonzi pha iwa o maboko, kylelukye iwo obokye Molemba,

¹⁵ na ikandola bato baabaka na boilakye pha iwa, baabutwa bomoo pha bée mobimba baombo.

¹⁶ Pho o solongo, taikyi ya sunga banze, kasi aesi nde ya sunga mboto ya Abalayama.

¹⁷ Yango mena, asengyelaka na nzela eso uulana na baande ne, obokye abutwe nganga o munene owaa okookye ngongo na okobanza etoma eya mophé Nwaphongo eya imanya masumu ma bato.

¹⁸ Pho onte ya bo wa nyokomo yo, bo wa zwa yo mampenza bimekyi, ali na makoky ma isunga bato baazwe bimekyi.

3

Yesu alekyi Mose na Zozuwe

¹ Yango mena, baande baasantu, bée bazwa mbela ya ikolo molongo, wene Yesu obokye ali toma na nganga wa Nwaphongo oo munene wa itatola sa banga.

² Ali na ianola oka owa moco, ndokolo bowabaka Mose onte ya ingambi se sisó.

³ Pho yo abaka na kaa ya nkyemoo koleka Mose. Pho motongyi njwa ingambi ali na ngambo koleka sina ingambi.

⁴ Pho ingambi na ingambi sili na motongyi njwa sango. Emba motongyi wa maso eli Nwaphongo.

⁵ Emba Mose abaka na ianola onte ya ingambi se sisó, ndokolo moto wa etoma pho ya bonzoka pha maphoo maamo wo bée.

⁶ Kasi Klisto ali ndokolo Nwana, emba ali o ikolo sa ingambi se. Ingambi se, eli banga, bo tokyele ntema ya banga o mam bunu ma Nwaphongo na ilendendala na ná molemo.

Bato ba Nwaphongo bamoema

⁷ Yango mena, Bolobo bosantu kawo boso: «Lolo, bo okyi njwesi nwé,

⁸ sakyela ntema bokusi, ndokolo imbelé saatomboko bokoko ba bée, mokolo njwamekaka bée Nwaphongo o bokye.

⁹ Omo, baongo bamekaka pho ya iluka iyeba bozindo,

emba bawenekye bitoma bianga

¹⁰ mbula mako mane.

Yango mena nabaokeyelaka yoo emba namba wo ngakye: “Ntema ya bato baba kyibungye nkoko iso,

bato baba tebaebé manzela ma nga.”

¹¹ Pho, na yoo ya nga, nakata seleka ngakye:

Tomokye ka bo biamunyolo o elele eya bongya nga pho ya iyemá!»

¹² Kyeka, baande, kyeba obokye mōnōmō na bée saba na motema mo bōfhalole izanga ianola na Nwaphongo oli moambee wa bōmōc.

obokye: «Oli ɻwana wa nga wa lele, lolo, nga nabutoo ɔ̄ng o eboti.

⁶ Bo wakula yo wo bisuu obokye: Olii nganga ya Nwaphongo pho ya ʃobele na ʃobele o molongo ɻwa Melekisedeke».

⁷ Eli yo owa, onte ya bomoo pho o mokyisi, ambya nsambo na imilela na ɻwangene munene na mbembe oka okokyi imobikya o iwa. Emba bamookaka pho ya imiuya se.

⁸ Na bo abaka Nwana, aekola itosa na nzela ya minyoko me,

⁹ emba, bo waunva mokokya b̄ee na isø, amba butwa pho ya bato baso baamotosa ntina ya lobiko la ʃobele.

¹⁰ Nwaphongo amotokolo nganga oo munene wa Nwaphongo o m̄olongo ya Melekisedeke.

Sa lee ianola

¹¹ Pho ya lowoo lolo, toli na maphoɔ maikye maiwo, kasi mali makusi pho ya ima woo na imalimbola, pho b̄ee obuto na zunu sa iyoka.

¹² Pho bo wasengyelaka b̄ee imbele sisò ibutwa bateye, okuli sengyela obokye baeteya maphoɔ maa etatele ma mateya ma Nwaphongo. Obuto baasengyesi na maɔku, kasi na ntoma iinkusi phe.

¹³ Pho moto munso otaaɓa naino o maɔku, taika mæsele na lowoo lookyekyi ʃosembo, pho ali ɻwana mokyee.

¹⁴ Kasi pho ya ba phomba, ntoma iinkusi ili pho ya b̄e, pho b̄ee bameele, bali na boomakte phaekusa b̄ee ikyesinya lowoo loola na loofe.

6

¹ Yango mèna, toikye o sima mateya ma etatele maakyekyi Klisto, tokyende oboo bii mateya ma boomakte maa bophomba, banga sakula butolela mateya maa etatele maa ifongola motema o ilée bitoma baawa na ianola Nwaphongo,

² mateya maa batisimo na itanda maɓok, emba na ikundwa onte ya bawee na moambo ɻwaa suka.

³ Eye eli maphoɔ maamokyela banga bo Nwaphongo alophé nzela.

⁴ Pho tewakokyi ikyelama obokye bato baunva ingola Nwaphongo miyo, baameka bolaa pha ikabo sa ikolo, baabutwa b̄ebi ba Bolobo Bosantu,*

⁵ baameka bolaa pha iloba sa Nwaphongo na siya ya mokyisi ɻwaa moyaa,

⁶ emba bafakula kaa; obokye bafakule bongola ntema, mèna bafakule bafakya Nwana wa Nwaphongo oekulusu mbala

eya ibale pho ya b̄e mampenza, na imophée soɔ o miyo ma bato.

⁷ Pho waanywe manyete mambula maamunoole mbala na mbala, katokolo ndemo iilongoba pho ya bato baazingye imabala manzabi, mango mazwe impambosi oka Nwaphongo.

⁸ Kasi bo matokosi nde ba kata na milo, temali na ntina, kyembe nde ikala obokye bamawambe, maamba na suka nde naimatumba.

⁹ Kasi pho ya b̄ee baande ba lozingo, waa woo banga babona, toli na ianola obokye oli o mophaa moolaa koleka, mophaa ɻwa lobiko.

¹⁰ Pho Nwaphongo tali na mbelkeye obokye abungye etoma ya we, na lozingo looteye we pho ya nkombo ye waa salisaka we basantu na boo taa ba we ibasalisa.

¹¹ Emba phowa ya banga eli obokye monomo na monomo na b̄ee akule teya phowa eekusi ye me pho molemo ɻwa b̄ee motonde nono o suka;

¹² obokye b̄ee sabutwa bafko, kasi bamekosi ba bato bawaa o nzela ya ianola na ya ilendendala na bazwe ilaka sa mam bunu maa baikyla b̄e.

Mbunu ya Nwaphongo eya ʃobele

¹³ Waikyla Nwaphongo Abalayama mbunu, wate waɓa na moto mosuu oomolekyi na bonene pho akate seleka na nkombo ye, amba kata seleka nde na nkombo ye mampenza

¹⁴ yo kye: «E, namoepambola na boikye, namba na ephe ibota siinene».

¹⁵ Emba waalendendala yo o iziya, Abalayama azwaka mbunu eyamoikye laka Nwaphongo.

¹⁶ Waakate bato seleka na nkombo ya moto oo balekyi na bonene, seleka me pho ya b̄ee kyeweninya obokye baumbo miko miso.

¹⁷ Na bomo, Nwaphongo kalukye iweninya na bolaa oka mandomi ma mbunu ye ndengye eetekokyи b̄ee imanya meko me, maakatela yo seleka.

¹⁸ Na nzela ya maphoɔ mabale maatemaekpane, maatemakokyi na Nwaphongo ikata b̄oo, bii ilolenza na bokusi, banga baika lota phoɔ isø, pho ya iphilà molemo mooli o boo pha banga.

¹⁹ Molemo me moli pho ya banga ndokolo longo ya molimo. Moli nde phele na bokusi, emba munyølo motema ɻwa etobu eyaziba b̄ee o tempelo.[†]

²⁰ Eli elele eya kye nyolo owakye oboo pho ya banga, Yesu, owabutwa nganga ya Nwaphongo oomunene pho ya ʃobele na ʃobele, o molongo ɻwa Melekisedeke.

* ^{6:4} 6.4 Ibutwa o saa ya boefakye. † ^{6:19} 6.19 Etobu eye eli ndokolo lokala naa ekpekyete ekyekabole bitee ba ingambi.

7

Melekisedeke, mokonzi na nganga ya Nwaphongo

¹ Melekisedeke mōna abaka mokonzi ḥwa Saleme na nganga ya Nwaphongo owa ikolo. Akyekye fienga Abalayama o nzela, wautaka yo o mabita maa longaka yo bakonzi, amba mopambola.

² Emba Abalayama amba mophē monōmo phō ya iko mi mbolo iso yaazwaka yo o mabita. Naino ali na nkombo ekyelimbolame obokye «mokonzi wa bosembo», embā o sima ambikula naba mokonzi wa Saleme, kielukye iwo obokye «mokonzi wa bose».

³ Yo ooli sa angó, sa nyango, naa sa mankoko naa sa etatele phō ya nkolo ye, naa sa suka phō ya bōmō phē. Kasi aulana na ḥwana wa Nwaphongo ooli nganga ya Nwaphongo phō ya bōfē.

⁴ Kyeka bōnēne pha moto mōna, nkoko Abalayama amophēkye monōmo phō ya iko, iyalo siilekyi bōlaa o mbolo yazwaka yo o mabita.

⁵ Nzuka, nde bana bāmpele ba Levi bāzwe bōnganga pha Nwaphongo ikokana na mibeko, iyonga monōmo phō ya iko oka bato kokokana na mōbeko, kielukye iwo obokye bēfi na bē, batokolo o piko ya Abalayama.

⁶ Kasi iyo, otoli oibota sabē, azwe monōmo phō ya iko oka Abalayama embā amba na pambola mokolo mbunu.

⁷ Nzuka toanole obokye moto oli osima ka pambolame nde na moto okomolekye.

⁸ Emba wawa, bana ba Levi bāawē bazwe monōmo phō ya iko, Kasi oka oyo, Melekisedeke, oko wō bēs obokye ali na bōmō.

⁹ Emba tokoky iwo obokye, na nzela ya Abalayama, ebe na levi, owaabaka kazwe monōmo phō ya iko, abaka kaphute nē monōmo phō ya iko.

¹⁰ Phō wataaka ba yo Levi o mokyeyē ḥwa nkoko ye, eli waabayo ka kyē vana na Melekisedeke.

¹¹ Bo tokomakyi o saakolo ikoka silaa na bōnganga pha Levi, eli phō mōbeko ḥwaaphēkye bēs bato ḥwa utaka phō ye. Nde amba kula sengyela na nganga ya Nwaphongo mosuu wa ye o molōngō ḥwa Melekisedeke, o elele ya obokye aute o molōngō ḥwa Alona?

¹² Phō iyendinya manganga, kyeongye iyendinya mibeko.

¹³ Emba moto okowōle munkanda motangyemi ali wa ibota site sili na nā moto monōmo owa baka o etoma ya ikyela o etumbelo.

¹⁴ Phō bato bāsō bāebe obokye Nkolo wa bāngā auta o ibota sa Yuda, wa ibota

sitesaika wo Mose o nkanda yaawō yo phō ya bāngā.

¹⁵ Lowō me lombikula ya butwa la phēl imbelē sikuli ya tōkolo nganga monōmo owaulana na Melekisedeke,

¹⁶ embā taika koma o bōnganga phō ya mōbeko ḥwa iba wa sina ibota, kasi phō ya mīwiya ḥwa bōmō bōte bōli na mbomela.

¹⁷ Phō bāwō obokye:

«Oli Nganga ya Nwaphongo phō ya bōfēl o molōngō ḥwa Melekisedeke.»

¹⁸ Emba toli na bōwakye pha mōbeko ḥwa phanza phō ya bōkō pha ḥwango na izanga ntina sa ḥwango.

¹⁹ Phō mōbeko ḥwa Mose teñwaika bōngya na ekpele yōnōyō. Kasi ḥwalonyōsa o ḥwakolo molemo moolaa, mowaa na nzela ya ḥwango tobubane phenephe na Nwaphongo.

²⁰ Emba bo wabaka ḥwango, teñwakyelamaka bōkyelela sa kata seleka. Phō bāabaka sa katela bēs seleka, eli baa ibota sa Levi bāabutwaka bāngā.

²¹ Kasi phō ye bākatakā seleka na nzela ya owa wō phō ye obokye: «Nkolo akati seleka embā etaakule ebutolela: «Oli nganga ya Nwaphongo phō ya bōfēl.»

²² Kokokana na seleka eya ndengye mēna, Yesu abutwa ne ndanga ya eyaakola sangola eekusi na eelaa koleka.

²³ Emba baikye bāabutwaka bāngā ba Nwaphongo, kasi iwa sabakatela iikala o mokyisi phō ya ikyelaka etoma me.

²⁴ Kasi yo, bōoli yo phō ya bōfēl, ali na bōnganga pha bōfēl bōte bōoambiya bē.

²⁵ Emba na bōmō, ali na makokyī ma ibikya phō ya bōfēl bato bāwaa, na nzela ye, bāye oka na Nwaphongo, phō ali nkolo iso na bōmō phō ya iyonga phō ya bē.

²⁶ Emba nganga ya Nwaphongo o munēne owa ndengye mēna, ali phēl owakokaka na bāngā, mosantu, tali na bōfē, sa isumu, bamokabinā na bato ba masumu, abutwa o ikolo koleka.

²⁷ Tali na ntina ya bōsenga pha mokolo na mokolo, ndokolo bāngā ba Nwaphongo bāanēne. Bato bāte balongobana; kasi iloba sa seleka siye o sima ya mōbeko sīkyele Nwana owa koka na iso, nganga ya Nwaphongo oomunēne phō ya bōfēl.

²⁸ Nzuka mōbeko ḥwa Mose mokyelye bato ndokolo bāngā ba Nwaphongo bāanēne. Bato bāte balongobana; kasi iloba sa seleka siye o sima ya mōbeko sīkyele Nwana owa koka na iso, nganga ya Nwaphongo oomunēne phō ya bōfēl.

8

Yesu, nganga ya Nwaphongo oomunene wa banga

¹ Nzuka, lowo laa ntina o maphoo maawo banga lango lolo, toli na nganga ya Nwaphongo oomunene, oozasi o boloo pha mumbanga ηwa bokonzi ηwaa bonene o ikolo.

² Kakyele etoma ya maphoo maa bosantu na o ηwakolo molaku ηwaatongama na Nkolo kasi na moto phe.

³ Pho, nganga ya Nwaphongo oomunene munso bāmoɔ̄lo pho ya iambya bilambo na itumba mambeka. Yango mēna asengyesi obokye ne azwe ηwana ekpele wa ilambela.

⁴ Bo abaka o mokyisi, nde tabaka na nganga ya Nwaphongo, pho wali fato bawaa ba ambya bilambo kokokana na mobeko.

⁵ Kasi etoma ya be, eli eyaulana, na elala ya maphoo ma ikolo, nde bo wawoɔ̄ko Nwaphongo na Mose waalukaka yo na iyunva itonga molaku obokye:

Kyeka, amba wo ne,
wamokyela iso kofoenga ndakyisa ya bo
wateyaka be o ikolo sa ngomba.

⁶ Kasi ujwanjwa eye, azwe etoma ya bonganga eelekyi na bolaa koleka. Pho ali mofoŋye ηwa sangola elaa, eli o ikolo sa mambunu maala koleka.

⁷ Pho bo sangola eya ebandele teyabaka na maphoo maafe, nde tebaeyendinyakyi na sangola eya ibale.

⁸ Pho, baezwa na mooya, yango mēna Nwaphongo awo yo kye:
Kyeka: Kyewo Nkolo, nkolo kyiye
namokyela sangola eenyakune na ibota sa Isalayele

na ná ibota sa Yuda
⁹ etebé ndokolo sangola eyakylaka nga na
baango ba be

mokolo ηwa bākpaka nga mieboko
pho ya ibatokolo o mokyisi ηwa Ezipito.
Pho beemampenza te baika maambya mi
sangola ya nga,
na nga sikulaka bakyeka na miyo, kyewo
Nkolo.

¹⁰ Pho kyeka sangola eyamoña na nga na
ibota sa Isalayele
o nsima ya nkolo miina, kyewo Nkolo:
Waamoambya nga mieboko ma nga,
naamikoma o maumunya ma be na o
mandondo ma be.

Na mobaa Nwaphongo wa be,
ba mobaa ibota sa nga.

¹¹ Monɔ̄mo na monɔ̄mo onte ya be
etakule teya nwébi ne
naa ηwana nyango na iwo obokye: Eba
Nkolo!

pho baso bāmunzeba,

tata o baaakyikyi nono o baphomba.

¹² Pho ya obokye namobaa na ngongo pho
ya bobe pha be
na masumu ma be, esikule maumunya na
mbala.

¹³ Waawo yo na sangola eenyakune,
kakotole sangola eekasi. Nzuka ekpele
ekotosi be, eli phenephe na ilemo.

9

Losambo la munse na losambo la Ikolo

¹ Sangola eya ebandele ya baka na
mokyeleri ηwa losambo, na elele esantu o
munse.

² Na bōmō, molaku monɔ̄mo ηwa kye-
lamaka, mēna molaku ηwa ebandele, ba
mobangaka elele esantu, wa teya bē tala,
mesa ma mapa maabonzele be.

³ O nsima ya etobu eya ifale eekyeziþe
molaku, mobangye bē Mosantu ηwa
basantu.

⁴ Na elele ekye tumbe bē malasi eya
kyela bē na itela, na mobeta ηwa sangola
eya zinga bē eso na itela. Onte ya mobeta
me, kɔ̄pho yɔ̄nɔ̄yɔ̄ eya kyela bē na itela
yabaka na mana, na ingenda sa Alona sa
lebōlōko na ba mesa ba sangola.

⁵ O ikolo sa mobeta me, bākeluþa
ba nkyemō baezingaka na elala ya bē
ekye teya obokye Nwaphongo ali. Kasi
tolokokyi iwo maphoo wawa.

⁶ Waunva bē ibongya maphoo maso,
banganga ba Nwaphongo, bānyoɔ̄lo imbele
siso onte ya molaku ηwa ebandele, pho ya
ikyela etoma ya be.

⁷ Kasi o molaku ηwa ibale, kyenyɔ̄lo
omo nde nganga ya Nwaphongo o munene
mbala yɔ̄nɔ̄yɔ̄ pho ya mbula. Kasi tanyɔ̄lo
sa malongo ma iyambya pho ya bobe phe
na pho ya phaka bato.

⁸ Bolɔ̄bɔ̄ bōsantu ateya bābona obokye
nzela ya elele esantu naino teemiwéniniye,
naino botabaa molaku ηwa ebandele.

⁹ Mēna eli eyele pho ya imbele sisi:
Mabonza na mambeka maambyame,
temaakokyia nono o ndondo ya moto
okosambele.

¹⁰ Eli nde pho ya ntoma, maleku na
imikunyola ndengye na ndengye. Eli nde
mokyeleri ηwa bōmō ηwa anolamaka
nono o imbele saakyelaka Nwaphongo
mōlōngō ηwaa sika.

Mbeka ya Klisto

¹¹ Kasi Klisto atokosi, iyo nganga ya
Nwaphongo o munene wa maphoo maala
ma moyo. Eli nde na molaku molekyi
bonene na molekyi na bolaa, mote ηwaikia
kyelama na maboko ma bato, kyelukye
iwo obokye temoli onte ya bikpele biakye-
lama o munse mumu.

¹² Teli na malongo ma mambosi na ma mangombé, kasi na malongo me mampenza, anyolo nde mbala yango yonoyó pho ya bofélé o elele eya Mosantu ñwa basantu, alozwela ikandolama saa bofélé.

¹³ Pho bo malongo ma mambosi na maa mangombé, na mbuto ya ñwana wa ngombe ootumbi bë, maasweya bëé pho ya ibuya basantu bato baso baali na sokoto pho ya ikunyola nzoto ya bë.

¹⁴ Ya mobaa boo koleka na malongo ma Klisto, yo owaa, na nzela ya Bolobô pha bofélé, amiambya yo mapenza oka Nwaphongo ndokolo mbeka eteli na intón, amokunyola boebakye pha banga na bitoma biawa pho ya obokye tokyelele Nwaphongo ooli na bomoo.

¹⁵ Emba pho ya bomo, yo ali mobóngyé wa sangola eenyakune, pho ya obokye iwa sée saya pho ya iloikola o bofè pphaakyelaka banga o se ya sangola ya ebandle, obokye baabangama na Nwaphongo bazwe ilaka sa bofélé saabalyela yo.

¹⁶ Pho bo mowee aikyi ika maloba, esengyesi obokye waebane phèle obokye moto me awa.

¹⁷ Pho maloba maikye ika mowee mazwe esika nde bo yo awei. Kasi temali na ntina bo moto me ata baa na bomoo.

¹⁸ Yango mena, na sangola eya ebandle nde teyatatako bo malongo temasweyaka.

¹⁹ Pho Mose waimolaka yo bato baso motindo monomó na monomó kokokana na mobeko, amba ya kpa malongo ma mangombé [na maa mambosi], na maa, na munyengu mootane, na etakyi ya ñwete ñwa isopé, amba nyakyela ebe buku phango mampenza, ebe na bato baso.*

²⁰ Yoke: «Eye eli malongo ma sangola eyatomisa Nwaphongo pho ya bëë».

²¹ Emba amba na nyaka nde bomo me malongo o molaku na o mbolo iso yabaka bëé bakyelele pho ya losambo.

²² Eli nde na malongo, bo kowó mobeko, bapetole mbolo iso, embal bo malongo tematangyi, ilimbisama sa masumu te silii.

Mbeká ya Klisto kyemanya masumu

²³ Yango mena, esengyesi obokye ndakyisa ya mbolo iili o ikolo ikunyolame na ndengye mena, Kasi mbolo ya ikolo yango mampenza kyonkye ikunyolama na mambeka maalaa koleka mbolo ya wawa ose.

²⁴ Pho, Klisto taika nyolo nde o Mosantu ñwa basantu ñwaakyelama na mañoko ma bato, ñwaa ulinya bëé na ñwaa phèle. Kasi anyolo nde o ikolo solongo

pho awenene ujwajewa eye oboo pha Nwaphongo pho ya banga.

²⁵ Emba teeli pho ya obokye amiambyi akye yo mapenza mbala na mbala ndokolo nganga ya Nwaphongo oomunene oonkonyolo o Mosantu ñwa basantu mbula na mbula na malongo ma mosuu.

²⁶ Pho wasengyelaka we obokye anyokomo mbala na mbala banda wa etatele ya mokyisi. Kasi ujwajewa eye, o imbelé saa suka, amba ya miweninya nde mbala yonoyó pho ya imanya masumu na nzela ya mbeka ye mapenza.

²⁷ Emba bowa kyelama we pho ya bato iwaai nde mbala yonoyó, o sima me kyembe ya moambo,

²⁸ nde bomo me, Klisto amiambya mbeka nde mbala yonoyó pho ya bato baso, pho ya imanya masumu ma baikye. Amokula miweninya mbala eya ibale sa masumu, oka baamoziya pho ya lobiko.

10

¹ Pho mobeko moli elala ya mapho malaa ma moyo, temoli eyaakolo ekpele me solongo. Mbula na mbula baambya mambeka ride ma ndengye yonoyó mbala na mbala, te maunva koka ibongya bato baasusane na Nwaphongo.

² Bo phe, bato baambya mambeka manana nde te baunva le, pho tefakuli baa na ná boebakye pha masumu, obokye bakyenywa na masumu ma bëé mbala yonoyó pho ya bofélé?

³ Kasi, na nzela ya mambeka manana, bato bamikundolele masumu ma bëé mbula na mbula.

⁴ Pho malongo ma mangombé na ma mambosi te mali na mwiya ñwa imanya masumu.

⁵ Yango mena Klisto, walukaka yo inyolo o mokyisi, amba wo yokye.*

Mambeka na makabo, tokuli maanola kasi ombóngyisesi nzoto.†

⁶ Manyama maatumbé bëé oikolo sa etumbelo na mambeka maambya bëé pho ya masumu tokuli sepela na me.

⁷ Emba namba wo nga kye:
Kyeka, naye, iyakyela phowa ya we, O Nwaphongo.

Nde bo wakomama we pho ya nga o buku bosanto.

⁸ Phanza awoko yokye:
Na mambeka, na makabo, na makabo maatumbé bëé na ñwenya, na makabo maambyame pho ya masumu,

* 9:19 9.19 O nkanda iyoko tebaika koma malongo ma mambosi.   * 10:5 10.5 Eye eli bo wakoma bëé o Meembô 40.7-9.   † 10:5 10.5 Kyelukye iwo obokye onkyelesi naa o mbuye na nzoto.

toika mazinga naa toika sepela na me, me mawaa mambyame boko ongye mofeko.

⁹ O sima kambe wo yokye:

Kyeka, naesi, pho ya iyakyela phowa yawe.

Amanye mokyelesi ηwa phanza ηwa iambya mambeka pho ya izasa mokyelesi ηwa ibale.[‡]

¹⁰ Nde oena phowa ye, tobutoo basantu na nzela ya ikafo sa nzoto ya Yesu Klisto, mbala ιονογο pho ya bofele.

¹¹ Nzuka fa nganga ba Nwaphongo baso babaka bateme mokolo na mokolo pho ya ikyela etoma na iyambyaka mambeka maambya bēe mbala na mbala, kasi mambeka me temakokyi imanya masumu,

¹² Nzuka, Klisto aambya nde mbeka ιονογο pho ya masumu, emba ambi zala pho ya bofele na bofele o ebēko ya boloo ya Nwaphongo.

¹³ Banda iñwañwa eye, kaziya obokye Nwaphongo akyele bangua bēe ose ya ekyitele ya makolo me.

¹⁴ Pho nde na ikafo ιονοσο, abuya o ibongo oboo pha Nwaphongo pho ya bofele, bato baabuya yo basantu.

¹⁵ Emba Bolōbo bontsu boloumole me, o sima ya iwo:[§]

¹⁶ Kyeka sangola eya mokyla nga na bēe osima ya nkolo mina, Nkolo awo obokye:

Na mokyla mibeko manga o mandondo ma bēe,

namba makuluta o maumunya ma bēe,*

¹⁷ Kambe kula bakyia obokye: Emba esikule oumunya masumu ma bēe na bofie pha bēe.

¹⁸ Nzuka, elele eeli ilimbisama sa masumu, tewakuli ba ntina ya ambya ikafo pho ya imanya masumu.

Tosusinya oka Nwaphongo

¹⁹ Yango mena, baande, tofe na bokamba pha inyolo o Mosantu ηwa basantu na nzela ya malongo ma Yesu.

²⁰ Aloingolela yo nzela ιονογο enyakune na ya bomoo, na nzela ya etobu, ekye lukye iwo obokye nzoto ye mame.

²¹ Emba toli na nganga ιονογο wa Nwaphongo o munene ooli mokambi ηwa ingambi sa Nwaphongo.

²² Yango mena, le obokye tosusane na Nwaphongo na ndondo eya phelle na nā mokyoito munso ηwa ianola, mandondo maakunywa na bofie boso na nzoto ya banga ikunyolame na maa ma peto.

²³ Sabophekye, toikalakye o itatoli sa molemo ηwa banga, pho moto oikyi mbunu mena ali okokoya mambunu.

²⁴ Tokyengyelene bana na bayoko, pho ya ikuyana na izingana na o bitoma bilaa.

²⁵ Salees isanga sa banga, ndokolo bowa meele baayoko ikyela, kasi tokuyinyakte bana na bayoko wawene bēe obokye mokolo nwe moli phenephe.

²⁶ Pho bo tokyele masumu na nko osima ya izwa pha boebi boikye phaa phelle, tewakuli ba na mbeka ιονογο pho ya imanya masumu,

²⁷ kasi nde iziya isambisama ιονοσο siikusi na mbambisa ya ηwenya ηwa mozikya batombi.

²⁸ Moto oole itosa mofeko ηwa Mose amowaa sa ngongo, bo bato baabale na baato baefundi, eli nde iwa.

²⁹ Bēe umunya etumbu ekusi ewaa eya mo baa na moto owamokyita Nwana wa Nwaphongo na makolo, na owa mosemola malongo ma sangola eyamobuya mosantu, na owamotola Bolōbo pha ngolu?

³⁰ Pho toebe owawo obokye:
Nga moto owamoe yambelela, namophē moto na moto bo okokyti ne!

Amba kula wo yokye:

Nkolo amosambisa bato be.

³¹ Eli lowoo lōnōlo lokusi ikaa o mafoko ma Nwaphongo olili na bomoo.

³² Umunya nkolo ya etatele, nde wa ingwa bēe miyo, waititala o ebasi eekusi na eya bolosi.[†]

³³ Mbale ena omiambye o miyo ma bato na hito na nā minyoko, mbale eyoko oanga na bato me baokye mpasi.

³⁴ Emba pho ozwe na bēe iyal o minyoko ma bato ba boloko emba wamba na yanola na nkyisa waefbololo bēe mbolo ya bēe, na boefbakte obokye oli na ezwele elekyi bolaa na ekyekoko pho ya bofele.

³⁵ Sabungya molemo ηwa bēe, ηwango moli na mbano enene.

³⁶ Pho osengyesi nde na ititala pho ya ikokyia phowa ya Nwaphongo emba wamowene ikokyisama sa mbunu eyaeyikyelaka yo.

³⁷ Pho eikasi nde ηwana bote, nde imbele sikyikyi,

emba okoye, amoya, eta oso.[‡]

³⁸ Moto wa nga owa bosembo amobika na ianola se,

emba bo ale ianola se,

molimo ηwa nga temokokyi izwa lowo la isepela onte ye.

³⁹ Banga, nde phelle, tololi bato bakkoyi ile ianola sa banga pho ya bobo, toli bato ba ianola pho ya lobiko la milimo ma banga.

* **10:9 10.9** Eye eli mokyelesi ηwa suka.

§ **10:15 10.15** Kyeka na Yilimiya 31.33-34.

* **10:16 10.16** Ikuluta

† **10:32 10.32** Ibutwa o saa ya boefbakte.

‡ **10:37 10.37** Habakuku 2.3-4.

11

Bitoma ba ianola

¹ Ujwanjwa eye, ianola eli elikya ya maphoo maalemele banga, mokyito njwa maphoo maanole banga obokye mamokyelama nabo naino tolomaweni na miyo.

² Nde na nzela ya ianola sa ñe, bankoko ba banga bazwaka itatoli silaa.

³ Na ianola, tososo obokye ikolo na munse yakyelamaka na iloba sa Nwaphongo. Kyelimbole obokye bikpele biwenene na miyo biute na bitebiwenene.

⁴ Na ianola, Abele aphekye Nwaphongo mbeka elaa koleka eyaka Kaina. Nde pho ya ianola, amba zwa itotali obokye abaka moto wa bosembo, emba Nwaphongo amba phe itatoli silaa pho ya makaboo me. Nde na ianola, na bo awa, ataaba iwo.

⁵ Na ianola, Enoka anetwaka o ikolo pho yo sa waa, emba tebakula mozwa pho Nwaphongo amobayaka o ikolo. Pho o boo pha inetwa se, azwaka itatoli obokye abaka moto molaa oka Nwaphongo.

⁶ Nzuka sa ianola moto takoky isepelisa Nwaphongo, pho moto okosusinya na Nwaphongo asengyesi imoanola obokye alii na obokye kaphute bato baamolukye.

⁷ Na ianola, Nowa akyefisamaka na maphoo mate mataaka wenene na miyo, atosaka, atongaka masuwa pho ya ibikya ingambi se. Na nzela me, anyetekye mokyisi, emba amba butwa ndomi ya bosembo pho ya ianola.

⁸ Na ianola, waazwaka Abalayama mbela, atosaka ikyende o elele ewaa eyaunvaka yo izwa pho ya ilaka, amba yakyende saeba biikye yo.

⁹ Na ianola, akyekye zala omanye ma moikyelaka beé mbunu ndokolo mobutu. Azalaka o ndalaku yo na Izake na Yakobo, baazwaka ne mbunu me yonçyo.

¹⁰ Pho Abalayama abaka kaziya mokyisi njwa phikama na bokusi, mowaa mowangye na motongyi eli Nwaphongo.

¹¹ Na ianola, Sala ne me, bowabaka yo ekomba, azwaka makokyti ma ikula bota, na bo mambula me malekanaka, pho abaka na ianola oka owa moikyelaka mbunu.

¹² Yango mena, uta nde na moto mōnōmō, baikye babotamaka. Embla baabaka nde bawee, moluku ndokolo banyasesi ba ikolo o motiya, na ndokolo munsegys moikye o mokukulu njwa maa maanene.

¹³ Kokokana na ianola, baso baabaa bawa, tebaika zwa mambunu, kasi bamawenekye, bambaka na mabeya na itakye. Embla bamba ya mieba obokye bali babutu na bato ba imbanga o munse.

¹⁴ Pho bato baawoo maphoo mamana baweninya saa obokye bali oiluka mokyisi njwa beé mampenza.

¹⁵ Embla bo baulaka ba baumunya mokyisi me bi wautaka ñe, nde bazwaka imbele saikula butwa.

¹⁶ Kasi ujwanjwa, bali na phowa ekusi ya mokyisi moolaa koleka njwa beé mampenza, kyelukye iwo obokye mokyisi njwa ikolo. Yango mena Nwaphongo tali na soa na ñe, obokye bamobangye Nwaphongo wa ñe, pho ababongyisa mokyisi.

¹⁷ Na ianola, Abalayama aambyaka Izake mbeka wamekamaka yo, emba njwana we nde yo mōnōmō aambyamaka, yo owazwaka mambunu

¹⁸ oka owayolekye yo obokye

Nde na nzela ya Izake amba zwa mankoko.

¹⁹ Aanolaka obokye Nwaphongo ali na nwiya njwa iakola bawee. Yango mena na ndengye ya ete, akulaka zwa njwana we, ndokolo aakoo nde o iwa.

²⁰ Na ianola, na pho ya maphoo mamoya, Izake apambolaka Yakobo na Esau.

²¹ Na ianola, Yakobo, phenephe na iwa, apambolaka bana ba Zozefu monomo na mōnōmō, emba amba ya kusamela Nwaphongo amisungye na motuu nwe.

²² Na ianola, Zozefu, wakoma yo phenephe na iwa, amba yawo pho ya itokolo sa bana ba Isalayele o boombo, amba na ambya mibeko pho ya mpree ye.

²³ Na ianola, Mose, wabotamaka yo, baboti beé ba mobombaka pho ya makombe maato, pho bawenekye obokye njwana me abaka munzenga, embla tebaikaka na lota mofeko njwaaphekye mokonzi Falo.

²⁴ Na ianola, Mose, abutwaka moto munene, alekye obokye bamobangye njwana wa njwasi wa Falo.

²⁵ Aoloko inyokomo molongo mōnōmō na bato ba Nwaphongo, o elele ya obokye asepele nono imbele sonço na masumu.

²⁶ Awenekye itiyolama sa Klisto ndokolo ezwele elekzi bōnenē koleka nkyita ya Ezipito, pho abaka kakyekeye iphuti saa moyo.

²⁷ Na ianola, amanaka o Ezipito sa lota yoo ya mokonzi Falo, pho alendentalaka ndokolo moto oko wene moto oto wenene.

²⁸ Na ianola, akyelaka eselekó ya Ilekana amba na ya inga malongo o nzibo ya mandaku pho ya obokye moati yo sa kuma bana ba bolaa ba Isalayele.

²⁹ Na ianola, ba akalaka maa maanene ma mangola ndokolo ikyito; waya meka bato ba Ezipito iya akala na ñe, bazindaka.

³⁰ Na ianola, bikuka ba Yeliko ba bukwaka o sima ya ibizolonganana nkolo sambo.

³¹ Na ianola, Laſa, ɻwasi wa ndumba, taikaka waa na ba tɔmbi, pho ayambaka banɔngyi na boſe.

³² Emba na mbe kula wo ɻo, nazangye na imbele pho ya iwo maphɔɔ makyekyi Zedeyo, Balaka, Samisona, Zefete, ebe Davidi na Samwele, na baimosi ba Nwaphongo basɔ.*

³³ Na ianola, ɻéé babaololoko manyete ma nkyisi iinsuu, bakyelaka etoma na boſembo, bawwaka ma mbunu, bakanaga nɔko ya ba kpokpo,

³⁴ bazarimia mwiyia ɻwa ɻwenya, balotaka iwaa saa bootu pha sendɔ, bawutwaka na bokusi o makɔɔ ma ɻe, bawutwaka bakiſi o mabita, bawiiyaka banwani ba nkyisi ya bawutu.

³⁵ Babasi bawwaka bawee ba ɻéé na nzela ya iyakwa. Kasi baayoko banyokɔmɔkɔ nɔnɔ o iwaa, balekye ikandolama obokye bacombe o iyakwa silekyi folaa.

³⁶ Baayoko babaaekyekye bambaka na bawanda phimbo, emba baayoko bababakaka maphanga na iba vaka o bɔlɔko.

³⁷ Babamaaka mabanga, babaphaphaka na mißale, bababomaka na sendɔ, babaka bakte miengyebana, ma ngobo ma mapate, na ma mambosi, babola, babakangka, babanyokɔlɔko.

³⁸ Nzuka mokyisi terjwaikaka longobana pho ya ɻe, babaka bakyemienyebana o mabokye na o mangomba, o maſanga na o maſela ma manyete.

³⁹ Emba ɻéé basɔ babana, bozwaka itatoli kouta na Nwaphongo pho ya ianola sa ɻe, kasi tebaika zwa mbunu eyabaikyelaka ɻe.

⁴⁰ Pho Nwaphongo abomba ekpele elaa koleka pho ya banga, obokye sa banga, tebakokaka ibaa bato baa iñongɔ.

12

Ikanga motema onte ya imekama.

¹ Yango mèna, toli na banga me, na moluku ɻwa manzoka maalozinga, tavakyi biphesi biso bilophe bozito, ebe na isumu, emba tokyliringane na ilendendala sisɔ pho ya izwa mbano eeli o boo pha banga.

² To kyekye miyo oikolo oka Yesu moto ooli motati na mosukyee wa ianola, iyo owa lee nkyisa yaamolakyelaka ɻe, aanola bolosi pha ekulusu saoka sɔɔ emba akyezala oeþokɔ ya boloo ya mumbanga njwa bokonzi pha Nwaphongo.

³ Umunya moto owwa owanola bolosi pha bato ba masumu baamotemeleyke,

obokye ɻéé sa otwa, ɻéé samba na phembɛ o mandondo ma ɻe.

⁴ ɻéé naino tolendendasí nɔnɔ o itanya malongo o ebasi ya ɻéé na isumu.

⁵ ɻéé obungyi maphɔɔ ma ilenza maewole yo ndokolo oka bana?

Nwana wa nga, sa tiyola etumbu ya Nkolo, sa phembɛ o ndondo ya we waeyoya yo.

⁶ Pho Nkolo kaphe etumbu nde oka moto oko zingye yo,

kawande bana basɔ bayambe yo.

⁷ Ititala o etumbu ekye zwe ɻe. Nwaphongo kaekpe ndokolo bana. Wali ɻwana obokye ango takokyi imophe etumbu?

⁸ Bo tozwee etumbu ndokolo bana basɔ, mèna oli bana ba makango kasi baakolo bana phe.

⁹ Toli na ba angó báñanga ba nzoto baa loteya, emba tobatoso, tololokoyi na ileka, imiuya oka tata wa malɔbɔ na obokye izwa ne bomo?

¹⁰ Pho ɻe, babaka bálophe bítumbu pho ya ndambo ya nkɔlo, ikokana na mau-munya ma ɻe, etumbu eyaka ye nde pho ya bôla pha banga, pho yailumola bonsatu phe.

¹¹ Etumbu eso, o sina imbele, tekokyи iba lowo la nkyisa, kasi lowo la ngongo. Kasi sima, etumbu me kyebote oka bato báephé ɻéé mbuma ya boſe na ya boſembo.

¹² Yango mèna, tomba maþokɔ ma ɻéé maaphemb̄i, ombe nakuya maþongɔ maanyibi,

¹³ emba kyela manzela matemé yoo pho ya makolo ma ɻéé, obokye ekolo ya moto okokpɛkusa sakula kyende imbale, kasi abikye.

¹⁴ Luka iba boſe na bato basɔ, na iba mosantu, pho sa boſantu moto na mɔnɔmɔ etawene Nkolo.

¹⁵ Kyeba obokye moto samimanya o ngolu ya Nwaphongo, na obokye na munkanga mɔnɔmɔ ɻwa bololo ɻwango satokolo, saphe na mobulu, emba ɻwango saɔtɔ bato baikye.

¹⁶ Kyeba obokye bato baa bondumba naa bato basemole bikyila, ya Esau owaungyaka boþola phe pho ya ntoma ya moa mɔnɔmɔ.

¹⁷ Pho, ɻéé koefé obokye walukaka yo sima izwa ipambosi, biamumanyaka emba tewabaka na malondo masu ma ifongola ipambosi me, ebe na pho ya inyingonela se na mbembe ye.

¹⁸ Pho ɻéé toikyi susinya phenephe na ekpele ekyekume ɻe, ɻwenya munenɛ, enzombi, mokɔlo, eweɛle ekusi,

¹⁹ lokyito la mumbenzo naa tokɔ ya njwesi ɻwa milimo. Bato bamookaka

* 11:32 11:32 Eye eli elele ekokakyi iba Debola kas Balaka phe (Basambise 4).

baongaka na mbembe obokye bée sakula bakyinzisa iloba.

²⁰ Pho tebabaka na bokusi pha ikoka mōbeko me: Moto owamokuma ngomba, na bōebe nyama ya vale, baamumaa mabanga!

²¹ Lowo la bōcōbō yabaka lawo Mose obokye: Naweni bōcōbō, natekyenels.

²² Kasi bée osusinye phenephe na ngomba ya Siyona na ná mokyisi munene ḥwa Nwaphongo oli na bomoo, Yelusaleme eya ikolo. Bée osusinye phenephe na miluku ma baanzelu bali o ikyita sa eseleko.

²³ Bée osusinye na ná isanga sa bana fabotama o boo, bākoma bée mankombo o ikolo. Bée osusinye phenephe na ná Nwaphongo, munanga ḥwa bato bāso. Bée osusinye na ná bato ba bosembo bābutwa bāaibōngō.

²⁴ Bée osusinye phenephe na Yesu, mowosi pho ya sangola eenyakune, na malongo manyangwa maawo na bolaa koleka maka Abele.

²⁵ Kyeba obokye bée sale iyoka moto okowo na bée! Pho tebaika zanga etumbu imbele salékye bée iyoka moto owabakyebisaka o mokyisi. Emba na banga fotokubolesi okolowole uta o ikolo, etolozangye etumbu me.

²⁶ Iyo, ḥwesi nwé njwanyinginyaka manyete, kawo unjwajwa eye bōbo: Mbala eya suka, esinyinginya nde manyete na manyete, kasi na ikolo me.

²⁷ Maloba me mbala eya suka maimole ilemo sa isa ikyimyambia o izangya bōse o mokyisi ḥwa kielama, pho ya obokye yikale nde itikoky bée ibunzinya.

²⁸ Pho banga tozwe bokonzi botebokoky bée inyinginya, tophile ngolu mēna na bolaa. Na ngolu me, tokyelele Nwaphongo na ndengye ekyesambe yo, na imiuya na ná ilota.

²⁹ Pho Nwaphongo wa banga ali njwenya mooto.

13

Sakolo ingomba

¹ Le obokye lozingo lofee onte ya bē.

² Sabunga ikumbela bābutu bāaye oka bée, pho na ikumbela sasina, bāayoko bākumbelaka baanzelu, saeba.

³ Umunyaka bato baa boloko, ndokolo olli o boloko na bée molōngō, emba na baanyōkōlo bée ndokolo konyōkōmo na bée molōngō.

⁴ Le obokye bolonga bokumolame na bato bāso, na ntangye ya bolonga yango saotono na sokoto ya bondumba, pho bato baa bondumba na bākyele bāphemba, Nwaphongo aabasambisa.

⁵ Le obokye looto la bāphalanga langa sakamba mōbesi ḥwa bée. Ba na nkyisa na njwana bozwakyē boli na bē, pho Nkolo yo mampenza awō yokye: «Phe, esi ekatusa na mbala, esimbe na ele.»

⁶ Pho na ianola sisō tokoky iwo obokye: «Nkolo ali moto okonzambelele, esilote ekpele.

Moto amunkela iye?»

⁷ Umunya bato bākambe, bāeyimola iloba sa Nwaphongo. Kyeka ndengye eyasukya bée bomoo pha bē, mekola ianola sa bē.

⁸ Yesu Klisto ali nde ndengye yōnōyo, yana na lolo, amobaa bōmo, nde pho ya bōbelé na bōbelé.

⁹ Bée saebungya na mateya masuu ma ndengye na ndengye. Pho eli bōla obokye ndondo ekute na ngolu kasi na ntoma phe, pho teyaika sunga bato bāaibengaka.

¹⁰ Banga toli na etumbelo, bāakyele o molaku tebakoky iza ntoma ikyiute o etumbelo me.

¹¹ Pho manyama makpe nganga wa Nwaphongo oomunene malongo pho ya ikye na mango o ete ya tempelo elekyi Mosantu ḥwa bāsantu pho ya ilimbisa māsumu, bāmatumbe o ebōngā ya mokyisi.

¹² Emba Yesu, pho ya ibuya bato bāso bāsantu na malongo mē mampenza, aoka mpasi o ebōngā ya mokyisi.

¹³ Yango mēna, totokolo o ebōngā ya mokyisi pho ya ikyevana nē na inyanya soō eyaokaka yo.

¹⁴ Pho tololi o se wawa na mokyisi ḥwa bōbelé, kasi toli o iluka mokyisi njwāamoyaa.

¹⁵ Na nzela ye, tophe Nwaphongo imbele sisō mbeka ya imokumisa, kyleukye iwo obokye mbeka ekyetokolo o bibaa bitōndōlo nkombo ye.

¹⁶ Sabunga ikyela bōla na isungana, pho eli nde mambeka mandengye mēna masepelisa Nwaphongo.

¹⁷ Tosa bākambi bā bée, obe na imiuya pho ya bē. Pho bée bākyengye pho ya milimo ma bée, bāmba na tondōlo pho ya mango oka Nwaphongo. Kyela obokye bākokya etoma ya bée na nkyisa, na saikyēmi miima, pho nde tewabee na itomba pho ya bée.

¹⁸ Naongye obokye obōndōlekye pho ya bāngā, pho toli na ianola obokye teloli na maumunya mabe o mandondo ma bāngā, naa na phowa ya imitambwisa na bōla o mapħōo maso.

¹⁹ Naloongye na bée na bokusi obokye okyele bābona, pho naebutolele izele.

Ibondele saa suka

²⁰ Le obokye Nwaphongo owa bōse owa tōkōlo Nkolo wa bāngā Yesu onte ya bāwe,

na nzela ya malongo ma sangola eya
boñele, yo ooli Mabanze oomunene wa
mampate,

²¹ emba Nwaphongo me aebuya na
bokalanganakyé oo maphoo maso malaa,
pho ya ikyela phowa ye. Akyele onte
ya banga maphoo maasepela, na nzela
ya Yesu Klisto okokyí na nkyemó pho ya
boñele na boñele. Amé.

Ndɔngɔls

²² Baande, naongye na ñèe ikanga
motema pho ya maloba maekuya na nga
mama! Pho naekomele nde bana maloba.

²³ Naeyimole obokye nwébi na banga
Timote bamotoko o ñoloko. Bo aesi izele,
namoyaekyeka banga ne.

²⁴ Longolo bakambi ba ñèe baso na
basantu baso. Baa Itali baelongosi.

²⁵ Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe
na ñèe baso!

Mokanda ɳwaakomaka Zake Mapħoo ma etatele

Zake akomaka mokanda mumu pho ya iteya baanosi mozalesi mosengyesi na bée ibaa onte ya bée na ná bato bate bali baanosi.

Zake kateya obokye malondo maute nde na Nwaphongo, emba toengyesi imoonga mango na ianola siso (1.2-8). Amba ya ambya sima mitindo pho ya mapħoo makyekyi ezwele, ibaa pha, mapħoo ma nkaka ndengye na ndengye, bimekyi na mateya ma phelē maawenene na bitoma (1.9-27). Akatela na fokusi lowo la ikyeka maboo onte ya isanga (2.1-130). Emwa aweninya obokye o mapħoo maso, leolekyi na ntina eli nde ianola na bitoma bilaa (2.14-26). Kaongye na banga obokye tobanzakye nōk ya banga (3.1-12), amba na loteya malondo ma phelē mauta na Nwaphongo (3.13-18). Kakye-bisa bato banyoşa mobulu, bamiambya nde o mapħoo ma mokyisi, baayoo bēbi na bée, na banyokolo basi ba bée (4.1-5.6). Kaongye na baanosi basi baebi ikanga motema, ba bée bato ba losambo na basalise ba bēbi baabungi (5.7-20).

Mokanda mumu mongye na baanosi obokye ianola sa bée siweninya bitoma pho ianola sitesiweninya bitoma sawa (2.26).

Mapħoo mali o mokanda mumu

- Zake 1.1: Mapħoo ma etatele
- Zake 1.2-18; 2.1-13; 5.7-20: Mateya ndengye na ndengye
- Zake 1.19-27: Iyoka na ikyela
- Zake 2.14-26: Ibaa na ianola kyeongye na ikyela bitoma
- Zake 3.1-18: Munōk ɳwa moanosi
- Zake 4.1-5.6: Moanosi na mapħoo ma mokyisi

Ibeja

¹ Inga Zake, moombo ɳwa Nwaphongo na ɳwa Nkolo Yesu Klisto, naebeya bée mabota iko mbuka maħale makyeminyangwa o nkyisi iso.*

Ianola na zebi

² Bēbi na nga, bo bimekyi ba ndengye na ndengye biekomesi, ba na nkyisa.

³ Oebe obokye, bo ophisi ianola sa bée onte ya imekama, wamokoka ikanga motema.

⁴ Kasi ikanga motema sifé saa phelē pho obe bato balongobana o mapħoo maso, pho ya obokye bée sazanga ekpele yonoyó.

⁵ Bo ebe obokye mōnōmo na bée azangyi zebi, asiongye na Nwaphongo, aamopħe sango. Pho Nwaphongo kaphe bato baso na motema molaa, sa mooya.

⁶ Aongye na ianola sisō, yo saba na ziko. Pha moto okoikye ziko, aula na kanda ya maa manen matombe eweelle na mbale na mbale.

⁷ Moto wa ndengye mēna yo saumunya obokye amozwa ɳwana ekpele oka Nkolo,

⁸ pho ali moto wa ntema ibale, kabongole maumunya mē imbele sisō o mapħoo me.

Bobola na ezwele

⁹ Mōbola asepele na bobola phe, yo samiwenē pha,

¹⁰ emba moto wa ezwele amiuya pho ezwele yamounva, o iwa se amoikala pha ndokolo phulelē ekyeungye o ngonda.

¹¹ Pho moo motōkosi, mungasi, munibye munkata, phulelē ya ɳwango ekaa, emba bħola pha ɳwango boumbo. Eli nde bħomo na moto wa ezwele, onte ya bitoma bée, amoungu.

Bimekyi

¹² Nkonzō ili na moto okokangye motema o bimekyi. Pho oteye yo ikanga motema se, amozwa eboko ya bħomo phalakycela Nwaphongo bato baamozingye.

¹³ Bo moto amekami, yo sa wō obokye: «Eli Nwaphongo okomekye.» Pho Nwaphongo tazingye bobe, tambe na meka moto.

¹⁴ Moto na moto kamekame nde na phowa ye mampenza, ekyemokosa na ekye motome ikyela bobe.

¹⁵ Emba phowa ekusi kyebote isumu, bō isumu sikosi, sibangye iwaa.

¹⁶ Bēbi na nga ba lozingo, bée samikosa.

¹⁷ Bolaa bōs na makabō maso maala maakoka o ikolo, maute oka Tata owakyela saa, bokombe na banyasessi. Ali nde ndengye yonoyó, yo taekpane, oka ye enzombi teeli.

¹⁸ Bo wazinga yo, aloħota na iloba sa phelē pho ya obokye tofe o ikolo sa bikyle-lamo bée biso.

Iyoka na ikyela

¹⁹ Bēbi na ga ba lozingo, eħba mapħoo mama na bħolaa, moto munso akyele bokus aokye, kasi yo sa wō mizele, yo saoka yoo mizele.

²⁰ Pho moto wa yoo, takokya mapħoo ma Nwaphongo ma bħosembo.

²¹ Yango mēna, manya mapħoo maso maasokkōt na ma koo. Yamba na bħolaa ilħba sa phika Nwaphongo onte ya bē, sango sikokyi ibikya milimo ma bē.

* **1:1.1** Zake oyo eli mosi wa Yesu. Bitoma ba batoma 12.17. Galatiya 1.19.

²² Ba bakyeleri ba ikyiwə iloba, kasi saba nde baokyi na matoo.

²³ Pho moto okokyē iloba, kasi tambe sikyelerela, yo mōna aūla na moto okyekyi bo phe o talatala.

²⁴ Amiweni yo mampenza, wakute yo mana wamō, sakoko amibungyi bo miwenskyi yo.

²⁵ Kasi moto owa mophila mibeko milaa, ma bosomi, taokye nde iloba bookyi pho ya isibunga mizele, kasi kasikyelerela. Yo mōna amoña na nkōnzo o maphoo maakyela yo.

²⁶ Bo moto kaumunya obokye ali mosambesi, kasi tauya lole le, kamikosa yo mampenza, losambo le loli la pha.

²⁷ Losambo loote loli na intōnō siife oka Tata Nwaphongo, eli: Ikyeka biika na mazengye onte ya ngōngō ya bēs, na imiñanza i maphoo maso maabe ma mokyisi.

2

Sakyeka maboo ma bato

¹ Bande na nga, sakyela bokyesse na sakyeka ma boo ma bato bēs bato baanola Nkolo wa banga Yesu Klisto owa nkyemō.

² Pho bo moto monōmō alati mumpete njwa itela, na bitobu bingyengye, anyosi o losambo la bēs, ekuli na yanyoļo na mobola alati bitobu biakawa,

³ bo okyekyi nde moto olati bitobu bingyengye, ombe wo ne obokye: «Iwe, zala o elele elaa eye;» emba oka mobola kombe wo ne obokye: «Iwe, kye teme wana, naa zala o se phenephe na mbata ya nga».

⁴ Mēna tokyesi bokyesse bēs mampenza, tomibuye bānanga baa maumunya maße?

⁵ Bebi na nga ba lozingo, okyemela: Teli Nwaphongo moto owa olo babola o mokyisi pho ya ibabuya bato ba ezwele na mandomi ma bokonzi pha lakyela yo baamozingye o nzela ya ianola?

⁶ Kasi bēs, kotiyole babola. Teli bato ba ezwele ba enyokolo? Teli nde bēs bakyela bēs o tilibinale?

⁷ Teli bēs batiyole nkombo elaa eya ephē bēs?

⁸ Phelē, kokyele bolaa bo otose mobeko njwa mokonzi, bo wakomama njwango o buku pha Nwaphongo obokye: «Zinga nwebi na we bookomizingye we mampenza».

⁹ Kasi bo kokyeke ma bao ma bato, kokyele isumu. Emba mobeko moephunde pho iwe tookumole Nwaphongo.

¹⁰ Emba na bo moto monōmō atose mibeko ma Nwaphongo miso, kasi ambi ikpa nde i monōmō, mēna aikpe nde na miso.

¹¹ Pho owa wo obokye: «Sakyela baphemba», akula na wo obokye: «Saboma moto.» Yango mēna, na bo tokyesi baphemba kasi obomi moto, oikpe nde na mibeko.

¹² Mobeko njwa Nwaphongo moambya bosomi. Yango mēna tokyelekakyē mobeko me, o maphoo maso mawo bēs na makyele bēs. Pho mokolo njwa moesambisa Nwaphongo, amokyeka mobeko me.

¹³ Pho o mokolo njwa isambisa, isambisa samoba sikusi pho ya moto otookyele bēbi ngōngō. Kasi okookye bēbi ngōngō, tailed mokolo njwa mosambisa Nwaphongo bato.

Ianolā na bitoma

¹⁴ Bande na nga, bo moto awo obokye ali na ianola, kasi takyele ikyi wo Nwaphongo, ianola se saamobikya?

¹⁵ Bo nwebi monōmō wa lele naa wa njwanjwasi azangyi bitobu na toma ya iza nkolo iso,

¹⁶ embā monōmō na bēs ambi wo ne yokye: «Kyende na bolaa, kye oto njwenya, kye za na bolaa!» kasi toikyi mophé mbolo izangyi yo, ombe kyela iye?

¹⁷ Pho ya ianola eli nde bomō. Bo kowō obokye oli na ianola, kasi bo ianola me tesili na bitoma, ianola sa we sawa.

¹⁸ Kasi moto monōmō akokyi iwo obokye: «Iwe oli na ianola, na nga nali na bitoma.» Bo moto awo babona, namobuisela obokye: Onteya ianola sa we site sili na bitoma embā nga, na moeteya bitoma bānanga biute na ianola sa nga.

¹⁹ Iwe, koanole obokye Nwaphongo ali nde monōmō? Owōo na bolaa. Bilima bianole na be nde bomō, bimbe tekyenelē na bēsōbō.

²⁰ Iwe oli ebubus! Kozingye naeteya obokye ianola sizangyi bitoma sili nde pha?

²¹ Umunya angō wa bānanga Abalayama, abutwaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo ndengye'ye? Eli pho ya bitoma bē, pho ambyaka njwana we Izake o ikolo sa etumbele.

²² Oweni, ianola se, sitambule elele yonoyō na bitoma. Bitoma bēs bikokya ianola se.

²³ Yango mēna, ya komama o buku pha Nwaphongo bobo: «Abalayama aba na ianola oka Nwaphongo, emba bāmotanga moto wa bosembo.» Emba bāmaba butwa imobanga na nkombo ya ekamba ya Nwaphongo.

²⁴ Oweni, moto kabutwe moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma bē, kasi teli nde na ianola bobele.

²⁵ Kula umunya Laba njwanjwasi owa bōndumba. Abutwaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma bē,

pho ayambaka bato baatomaka bée pho ya iya kyengye mokyisi, amba baloya mi nzela esu.

²⁶ Emba eli nde bomo, bo moemo motokosi o nzoto ya moto, moto me abuto mowe. Nde bomo me na ianola sitesili na bitoma, sawa.

3

Kyeba na lole

¹ Bande na nga, onte ya bée, baikye sazinga ifa bateye, koebe obokye esam-biseli enene eli pho ya banga.

² Pho banga baso tokyele bofè. Bo moto taakyele bofè wa wo yo, ali moto owa longobana, ali na makokyti ma ifatela nzoto ye iso.

³ Bo tokyele ebuni o noko ya ba punda pho ya obokye balotosa, emba tokambe nzoto ya bée iso.

⁴ Kyeka na masuwa: Na bo maße manene, bo ewele ekusi kyemaukye, mpuuse wa masuwa kamakambe mbale ez-ingyi yo nde na njwana yenda mokyikyi.

⁵ Nde bomo, lole ali njwana enango mokyikyi, kasi okomitate na maphoo manene. Kyeka obokye nde na njwana eteetee okokyti izikya ngonda enene!

⁶ Lole la moto loli ndokolo njwenya. Lole ali mokyisi njwa bofè moli o nzoto ya banga, kaoto nzoto ya banga mobimba. Lole kalosa njwenya mosto bomo pha moto boso. Njwenya me moute o ifela sa njwenya motemozime.

⁷ Moto ali na malondo makyela obokye manyama maso ma ngonda, na manyosi, na manyama malande na ibu ebe na swe ibutwe imotosa.

⁸ Kasi lole, moto na monomo takokye ikyela obokye lomotosa. Lole ali ekpele yonoyu ebe, atonda na ngyengyi ikyi bome.

⁹ Na lole topambole Nkolo na Tata, nde na lole, tolakye na bofè bato bali elalaa ya Nwaphongo.

¹⁰ O munoko monomo kyetoko mapambosi na bilakyesi bibe. Bebi na nga, yango saba babona.

¹¹ Elele yonoyu ekyetoko maa, kyetoko maa ma lelesse na ma bololo?

¹² Bebi na nga, njwete njwa fige njwa unva bota mbuma ya olive naa njwete njwa vinyo njwa unva bota mbuma ya fige? Nde bomo, elele ekyetoko maa ma mokpa tekokyti itoko maa ma lelesse.

Zebi siute na Nwaphongo

¹³ Oli moto wa zebi na ná malondo onte ya bée nza? Ateya mobesi molaa, akyele bitoma bée biso na bonyile pha zebi.

¹⁴ Kasi bo oli na ndondo eya tonda na zuwa na ná molimo njwa imekana,

samitata, samba na kata bocle o maphoo ma phèle.

¹⁵ Zebi sa ndengye mëna tesiute o ikolo, sili sa mokyisi, sili sa bonyama, sili sa bozaabulu.

¹⁶ Pho elele eli zuwa na imekana, elele me eli na mobulu na ná bofè ndengye na ndengye.

¹⁷ Kasi zebi siute o ikolo, sili phanza sa sokoto, sima, siambya bofè na bonyile, siambya botosi, satonda na motema njwa ngongó na mbuma indaa, tesiikyésinya bato, tesilakatele bato.

¹⁸ Mbuma ya bosembo kyiphikame onte ya bofè na bato bakyele bitoma bia bofè.

4

Ekamba ya mokyisi, moinele njwa Nwaphongo

¹ Bibasi na maoka onte bée kyiute bi? Kyiute na maphowa ma bée maanjwane onte ya ntéma ya bée?

² Bée komengyele mbolo, kasi wate-waiwe bée, kombe boma bato. Watonda na zuwa mi maphoo maso, kasi boktokyé imazwa, kombe ooka, kombe putwa ijjwana. Toombe na zwa mbolo me pho toebe iyonga.

³ Na bo koongye, bée otoo izwe, pho koongye na bofè, koongye mbolo ikyi sepelisa phowa ya bée mampenza.

⁴ Bakyesi ba baphemba, toebe obokye izinga mokyisi eli iina Nwaphongo? Moto ookyesi ekamba na mokyisi amikyesi moinele njwa Nwaphongo.

⁵ Naa koumunya obokye eli nde bowole wa wo buku pha Nwaphongo obokye: «Njwaphongo ali na zuwa pha Bolobo pha kyela yo onte ya banga.»

⁶ Kasi Nwaphongo akula lophé ngolu ekuli leka bonene. Yango mëna kawo obokye: «Tazingye bato ba lolendo, kasi kaphe ngolu oka bato ba miuya.»

⁷ Yango mëna, kumola Nwaphongo, temele Zabulu, emba yo amolota itakte na bée.

⁸ Susana phenephe na Nwaphongo, emba yo amosusana phenephe na bée. Kunyola se ya bée, bato ba masumu, kunyola mandondo ma bée, bato ba ntëma ibale!

⁹ Ba bato ba ngongó, na eyakolo ngongó, lela. Kyela obokye ntolo ya bée ibutwe ngonde, emba nkyisa ya bée ibutwe ngongó!

¹⁰ Omiuya o boo pha Nkolo, emba yo amoetombwa.

Sawole nwébi na bofè

¹¹ Bande, sawoonelkyé na bofè. Moto okowole nwébi na bofè na kamosambisa, kawole na bofè mobeko kambe na mosambisa. Kasi bo kosambisa mobeko,

mēna obuto munanga emba tokuli ba mokumosi wa mōbeko.

¹² Nzuka moambye ḥwa mibeko na munanga ali nde mōnōmō. Eli nde yo moto okoky iibika na iboma. Kasi iwē oli nza, iwē, phō ya isambisa nwēbi na wē?

Sāba moto wa lolendo

¹³ Unjwanjwa eye, kyeba, bēē bato bāawō obokye: «Lōlō naa yana tomokyē o mokyisi muna, tomokyē kyela mbula yōnōyō omo, tomokyela mumbongu, emba tomozwa baphalanga.»

¹⁴ Kasi toebe yaamoya yana phō ya bōmōo pha bē, phō bēē oli ndokolo lonzumbe, lowenēne ḥwana imbele, sima lolēmōo.

¹⁵ Elekyi bolaa iwo obokye: «Bo Nkolo azingyi, tomoba na bōmōo, tomokyela lowō lolo naa lona.»

¹⁶ Kasi komitate na maloba ma lolendo. Lolendo loso la ndengye mēna loli lobé.

¹⁷ Moto okoebe ikyela bolaa, kasi taabokyele, mēna kakyele isumu.

5

Ngōngō ya bēē bato ba ezwele

¹ Emba unjwanjwa eye, bēē bato ba ezwele, lela, kyimela na ngōngō phō ya mampasi maeziya!

² Ezwele ya bēē ephōsi, bitobu ba bēē bize muunse.

³ Itela na baphalanga ba bēē bakyesi mafembe, emba mafembe me mamoirola bofē pha bēē, mamooto nzoto ya bēē ndokolo baitumbi na nwinya. Suka ya mokyisi ekomi phenephe, kasi bēē oli nde iibōkyā ezwele.

⁴ Bēē ole iphuta bato baetoma, bānkō mbuma o manzabi ma bē. Okyemela bo milele bēē na bē! Ilela sa bēē sioka o matoo ma Nkolo wa batuluku baso.

⁵ Obakyi na bōmōo bolaa na pha bomboti o mokyisi. Koze na bolaa, ombi na iisa ndokolo manyama maziya mokolo ḥwa imaboma.

⁶ Waphēkyē moto molaa etumbu, waiboma moto wa bosembo, kasi yo taika na ekpetele kapha.

Ikanga motema na ibōndele

⁷ Bande, kanga ntēma tee nono mokolo ḥwaamoya Nkolo. Kyeka mobasi wa inzabi: Kaziya mbuma indaa ya motoko o manyete na ikanga motema tee nono wa wamunoko yo mbuma yaa ntubo na yaa suka.

⁸ Na bē, kanga ntēma me, oititale, phō mokolo ḥwaamoya Nkolo mokomi phenephe.

⁹ Bande, bēē sakyekyemī miima onte ya bēē, phō bēē saesambisa. Kyeka munanga atemī o nzibo.

¹⁰ Bande, phō ya mampasi na ikanga motema, benga matambe ma baimosi ba Nwaphongo bāawōko o nkombo ya Nkolo.

¹¹ Towō obokye bali bato ba nkōnzō phō bākangaka ntēma. Waoka simo ya ikanga motema ya Yōbō, emba wawene yaa mophekyē Nkolo o suka. Phō Nkolo atonda na bolaa na nā ngongo.

¹² Bande na nga, o bo pha iso, sakata seleka na nkombo ya ikolo naa ya munse naa seleka ya ndengye ye. Le obokye «εε» ya bēē ebe εε, emba «phe» ya bēē ebe phe, phō ya obokye bēē sasambisama.

¹³ Bo moto mōnōmō onte ya bēē ali na mpasi, abondelē. Bo ali na nkyisa, akombe.

¹⁴ Bo moto mōnōmō onte ya bēē ali na bōlosi, abangye bānkumu ba ingomba, bābōndelē phō ye, sima ya imoolōlo mauta na nkombo ya Nkolo.

¹⁵ Ibōndesi sa ianola samobikya moto owa bōlosi; Nkolo aamoteya, emba na bo akyelaka masumu, amoolimbisa.

¹⁶ Yango mēna yambolaka masumu onte ya bēē na bēē, bōndelēkyē phō ya bēē na bēē phō obikye. Ibōndesi sa moto wa bōsembo sili na mwiya moikye, sikyele etoma.

¹⁷ Eliya abaka moto boli bānga, abōndelēkyē na bōkusi obokye mbula yango sanco, emba mambula temaikaka nōo o mokyisi mambula maato na makombe motoba.

¹⁸ Emba amba kula ya bōndelē, bōbēle ikolo samba yaambya mbula, manyete mamba kula ya bota mbuma.

¹⁹ Bande na nga, bo moto mōnōmō onte ya bēē abungyi nzela, emba nwēbi mosu amobuye o nzela elaa,

²⁰ Oebe obokye, moto oamanye moto wa masumu o nzela ebe, abikye nwēbi ne o iwaa, na bo masumu mafakyi maikye, mamolimbisama.

Mokanda *ŋwa ntubo* ŋwaakomaka Petelo Mapħoo ma etatele

Petelo abaka o Loma, imbele sakomela yo baanosi ba nkyisi nsuu baokaka Simo Elaa na bato basuu. Baanosi baikye onte ya bée bautaka o nkyisi nsuu. Bée tebaħħaka Bayuda obo pha ya ikoma bakiisto. Petelo abaka kalukye ibalenza pho bato bate baebi Nwaphongo baħħaka baħħanġokolo.

Petelo kakumole Nwaphongo pho ya bolaa pha bombela yo baanosi. Naħo baikye pasi, ebōngyi nde obokye bakangane na Klisto. Bo wakyela Klisto (2.21-24), waloteya mapħoo masengyesi moto na moto ibenga, ebee bankumu ba Ingombra na ebee banzenga.

Baanosi basengyesi iphil aianola sa bée naħo baikye pasi. Bo bakiyesi baħna, bamoba bakiisto bitoma binen bée Nwaphongo (2.9). Emha bate ħali baanosi, waamowen bée «bitoma ba bée biilaa, bamokumola Nwaphongo mokolo tħawwiweniya yo na bée» (2.12).

Mapħoo mali o mokanda mumu:

- 1 Petelo 1.1-2: Mapħoo ma etatele
- 1 Petelo 1.3-12: Ibika pho ya aianola
- 1 Petelo 1.13-2.10: Ibaa na bomo pha mosantu
- 1 Petelo 2.11-4.19: Ephesi ya moanosi imbele sa mpasi
- 1 Petelo 5.1-11: Ikyelela Nwaphongo
- 1 Petelo 5.12-14: Ndōngolo

Ibeya

¹ Nga Petelo, toma wa Yesu Klisto, naekomele bée baċċo bée, baakye minyangwa, baali babutu, o nkyisi ya basuu, o Pōntis, o Galati, o Kapadose, o Azi na o Bitini.

² Tata Nwaphongo auna eylo phanza kokokana na bowenekye phe, na nzela ya Bolobō Bosantu aebuya basantu, pho ya itosa Yesu Klisto na obokye okunyalame na malongo me. Le obokye ngolu na bose inukane oka bée.*

Molemo moambya bomo

³ Tokumole Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto. Na ngongō ye enen, akula lobota na nzela ya ikundwa sa Yesu Klisto onte ya baww pho ya molemo moambya bomo,

⁴ na pho ya ilaka siitesiċtōnō, siitesili na səkətō, siitesikotwe, saabōngya bée o ikolo pho ya bée.

⁵ Bée, mwiya ŋwa Nwaphongo moeħbanza na nzela ya ianola pho ya ibiky iħi phenephe na imiweninya o imbele sa suka.

⁶ Bée ba na nkyisa, na bo ebe obokye, ujwanja eye konyokomo na bimekyi ndengye na ndengye pho ya ɻwana imbele mokuwe,

⁷ itela mpenza okoċtōnō, bħamokunyole na ɻwenya, nde bomo me ianola sa bée, siili na motiya koleka itela, simekame pho ya iteyi bo sili saa phele. Na bomo wamozwa ikumo, nkyem o na ngambo imbele saamiweninya Yesu Klisto.

⁸ Yo, okozingye bée naħo naino to-moweni, okoanole bée naino samowen. Kumba na nkyisa yaa nkyem o iteikokyi bée iwċċa,

⁹ pho ozwe mbano ya ianola sa bée: Lobiko sa mikali ma bée.

¹⁰ Baimosi balukaka, baħħabka na kyemituna pho iyebla lowċċa loka yekyi lobiko me, emha bħaimolaka na pho ya ngolu eyokyela bée.

¹¹ Na nzela ya Bolobō pha Klisto phabaka onte ya bée, baimosi baluka iyebla imbele iye na ndengye ye mapħoo mateyaka Bolobō phanza pho ya minyoko ma Klisto na nkyem o yaambaka ya moħbiġa yamokokyisama.

¹² Baħaweninyaka obokye mapħoo me temtabka pho ya bée mampenza, kasi pho ya bée. Emha ujwanja eye bateye ba Simo Elaa baeyimola mapħoo me, bée baaww o mwiya ŋwa Bolobō Bosantu phaa batomoleka bée uta o ikolo, emha hanze na bée mampenza balukye obokye bamaebe.

Moħbiġi ŋwa bosantu

¹³ Yango mena, omibōngya pho ya isosolo, ingola miyo ma bée, kyela molemo munso onte ya ngolu eyamoeyelela na nzela ya imiweninya sa Yesu Klisto.

¹⁴ Ya bana ba botosi, sabenga mapħowa maabe ma bée maa phanza, ma imbele sabaka bée o ibunga.

¹⁵ Kasi, bħoli owa ebanga mosantu, na bée obutwe basantu o moħbiġi ŋwa bée mobimba,

¹⁶ pho bħakoma obokye: «Ba basantu, pho nga nali mosantu.»

¹⁷ Emha bo kofangye Tata, iyo otooli na mbelekkie, yo okosambisa moto na moto nde na bitoma bée, nde komizile imbele sisitħata bée o mokyisi.

¹⁸ Koefi obokye teħbaika eyikola o moħbiġi moofe ɻwazwa bée na ba ɔngħo ba

* 1:2 1.2 Ietonza † 1:19 1.19 Kyeka na o 2 Petelo 3.10, 14

βèè na mbolo ikyiotonoo booli ba phalanga na itela,

¹⁹ kasi na malongo ma motiya ma Klisto ndokolo nwana wa mpate otoli na mooya na ná intono.[†]

²⁰ Mena mokyisi sataa kyelama, amoɔlo. Unjwanja eye o imbele sa suka sisi, Nwaphongo amoweninye pho ya βèè.

²¹ Na nzela ye, βèè koanole Nwaphongo owa mokundola onte ya bawe na owa mophe nkyem, pho ya obokye ianola sa βèè na molemo ηwa βèè ibe oka Nwaphongo.

²² Bookunyosi βèè mikali ma βèè na itosa mapħoo phele pho ya lozingo la phele la bana ba Nwaphongo, na ndondo elaa zingana na boikye onte ya βèè.

²³ Pho bækula ebota mbala eya ibale, teli na mumboto moootonoo, kasi motemoɔtonoo na nzela ya iloba sa Nwaphongo sili na bomoo na sili pho ya bofele na bofele.

²⁴ Pho moto munso ali ndokolo munkata, emba nkyem ye iili ndokolo phulele ya munkata, bo munkata muungyi, phulele ya ηwango kyeka.

²⁵ Kasi mapħoo maawo Nkolo mali pho ya bofele. Mapħoo me, eli Simo Elaa eya eyimola βèè.

2

Nwaphongo aeolo pho obe bato βè

¹ Yango mēna, le kabu ess na malondo maso maabe, nxitako na imengyela na iwile nwébi na bofē.

² Bokozingye bana bautami ibotama maaku matemali na sokoto, na βèè zinga maaku ma iloba, pho na mango, wamokola pho ya lobiko.

³ Pho wameka ndengye'ye eli Nkolo, wamowenē molaa.

Ikonzi sa etoma ya Ingomba

⁴ Susana ooli yo, ibanga sa bomoo, saavaka bato kasi saaɔlomo, simbi na baa na motiya oka Nwaphongo.*

⁵ Béè mampenza, ndokolo mabanga ma bomoo ma Nwaphongo, ominyosa pho ya itonga ingambi sa Bolōbō, pho ya fonganga fiosantu, pho ya iambya mambekia ma bolōbō oka Nwaphongo, maamosepelisa na nzela ya Yesu Klisto.

⁶ Yango mēna, o buku pha Nwaphongo tozwe obokye: «Kyeka, nateye ntōndo yoncyc ya moloo eya eelōnga na eya motiya o Siyona, emba owamiabya mi yango etazwe soɔ.»

⁷ Yango mēna, ngambo eli pho ya βèè baanosi. Kasi pho bato bate bali na ianola, eli nde ikonzi savaka batongyi ba mangambi sibuto ntōndo ya moloo,

⁸ emba simbi na kula baa ikonzi sisbakyitinya bato na ikonzi siambya soɔ. Bazume mi sango pho tebaanole lloba. Embla pho ya βèè wamekamaka nde babona.

⁹ Kasi βèè, oli ibota saɔlo βe, bosoo pha bānganga ba mokonzi, mokyisi mosantu, bato baakpa Nwaphongo, pho ya obokye oimole bitoma binene ba owaebanga obokye omane o enzombi, otokolo o saa ye elaa.

¹⁰ Bèè batebaikaka ba phanza bato βe, unjwanja eye obuto bato ba Nwaphongo. Bèè batebaikaka oka βèè ngɔngɔ, kasi unjwanja eye baeyokyesi ngɔngɔ.

Basali ba Nwaphongo

¹¹ Bande baa lozingo, naelenza βèè baakye kaa bo kaa na bābutu o nkyisi ya basuu, obokye ole maphowa maafie ma nzoto, mango maajjwane ebasi na Mokali.

¹² Ba na mobesi molaa onte ya bāpakano, pho na bo baekatesi bōole obokye oli bato bābē, waamowenē βèè bitoma ba βèè bilaa, bakumole Nwaphongo mokolo ηwaa moyaa.

¹³ Pho ya Nkolo, omiuya oboo pha makonzi maso ma mokyisi. Ebe mokonzi oomunenē okolekye baayoko,

¹⁴ ebe bākambi, baatome yo pho ya iphe bato bākyele bōbe etumbu naa pho ya isamba baakyele bolaa.

¹⁵ Pho phowa ya Nwaphongo eli bābōna obokye bākylele bolaa bākangye noko ya bibubusi baatebaebe ekpele.

¹⁶ Ba ya masomi. Saamba nde mibomba o bōsomi pha bēe pho ya ikyelaka bōbē. Kasi kyela bo ya bāsali ba Nwaphongo.

¹⁷ Kumola bato bāsō, zinga bēbi nawe bāanosi, kaya Nwaphongo, kumola mokonzi.

Basali na bānkolo ba βe

¹⁸ Béè bāsali bākyele o mangambi, omiuya oka bānkolo ba βèè na mokaya munso, yango sabaa nde oka bāali bato bālaa na baa bōse, kasi ebe na oka baa bikyi.

¹⁹ Pho mēna eli ngolu obokye oitital, pho ya ikumola Nwaphongo, o minyokō mienyokolō nde na pha.

²⁰ Ngambo ye eya mozwa we bo oititasí waewande bēe bo okesi bōbe? Kasi bo okyesi bālaa, bāmbe kula enyōkolo, ombi ititala na iuya mōo, mēna eli ngolu o miyo Nwaphongo.

²¹ Pho bāefanga nde pho ya bōmo, pho na Klisto yo mampenza anyɔkōmō pho ya βèè, aika eteyea nzela pho ya obokye obengye matambé me.

²² Yo otoikakyela isumu, na o munokō nwē tewaika tokolo bōole.

* 2:4 2:4 Ibanga sa bomoo eli ndokolo ntōndo ekyephile ingambi sisō.

²³ Iyo owa tola bε, kasi taika buya eto, o munyoko nwε, taika kanelo moto, kasi amiambyaka nde oka okotene bolombe na bosembo.

²⁴ Yo oowa, mi nzoto ye mampenza, anyanyaka masumu ma banga o ekulusu, pho ya obokye, towee na masumu, tombe bika pho ya bosembo. Iyo owaebikya na maphota me.

²⁵ Pho bεsε wañaka ndokolo mampate maabunga, kasi uñwanja eye obutolesi moçkosi na mokyengyesi wa mikali ma bεsε.

3

Basi na bampele

¹ Nde ñomo me, bεsε ñabasi, omiuyakye oka ñampele ba bεsε, pho obokye na bato bakiy ñale ianola Iloba, na nzela ya mobesi ñwa basi ba bε, sa iloba, ñabutwe ianola,

² okowene bεsε mobesi ñwa bεsε molaa na ñwa mokaya.

³ Bolanganganalye pha bεsε phango sa ña nde pha ibanda: Itonga suwe, ilata ñayaka ba itela, bitobu bilaa.

⁴ Kasi ebe mobesi ñwaamibomba o ndondo, bolanganganalye bookoko, ndondo ya bonyile na ya bose, eeli na motiya munene o boo pha Nwaphongo.

⁵ Nde ñomo ñabona, bo wamibongyaka ñabasi ñasantu wa kalakala ñaabaka na molemo oka Nwaphongo, ñamiuya oka ñampele ba bε.

⁶ ya Sala, owa tosaka Abalayama, abaka kamobangye «ñcolo we». Bεsε obuto nde phεle bana bεsε ba ñabasi, waakyele bεsε bolaa na sa ñwana ibale.

⁷ Bampele nde ñomo me, zala na ñasi ba bεsε na bolaa na boebakye obokye ñabasi bali bikelamo bikoo. Obaphekye mokaya, pho basengyesi izwa na bεsε ilaka sa ngolu ya ñomo, pho ya obokye ekpele na yñoyoy saba ibaku o mañondesi ma bεsε.

Inyokomo pho ya lowa lolaa

⁸ Pho ya isukyisa, ba na bookaa, ndondo ya ngongo, ozingane na lozingo la bana ba ibota sonoso, obe na boboto na na imiuya,

⁹ sabuya bofe pho ya bofe, naa etoo pho ya etoo. Kasi pambola, pho ñaeñanga nde pho ya ikyela ñomo, pho ya obokye ozwe na bεsε ipambosi.

¹⁰ Pho ooközingye iba na ñomo bolaa, na iwene ñcolo indaa, abanza lole lees o bofe na biba bεsε pho ya iba sakata boole.

¹¹ Ale bofe, akyele bolaa, alukye bofe ambe na ñofenga.

¹² Pho miyo ma Nkolo mali mi bato ba bosembo, na matoo me maokye mañondesi ma bεsε. Kasi bato bakiye bofe, Nkolo kabakubolele lokukyi.

¹³ Emba yamba ekyela bofe nza, bokomiphe ikyela bolaa?

¹⁴ Kasi boonyokomi pho ya bosembo, oli bato ba nkyisa. Saila iekyele bε, samba na mitungyisa.

¹⁵ Kasi ambya mandondo ma bεsε oka Klisto, obokye ali Nkolo. Ombe na miñongya ñcolo iso pho ya itondolo o boø pha moto munso owa moetuna, iyimola molemo moli onte ya bεsε.

¹⁶ Kasi obaumole na bonyile na ñotosi, obe na maumnya malaa o ndondo. Pha na bo ñakati boole na nkombo ya bε, ñazwe soø pho ya mobesi ñwa bεsε molaa onte ya Klisto.

¹⁷ Pho eli bolaa obokye onyokomo pho kokyele bolaa, bo mena eli phowa ya Nwaphongo, na obokye onyokomo pho kokyele bofe.

¹⁸ Pho Klisto yo mampenza anyokomo pho ya masumu mbala yñoyoy pho ya bofele, iyo moto molaa pho ya bato ñabe, pho ya obokye akye na bεsε oka Nwaphongo. Bamoboma o nzoto, kasi Bolobo pha Nwaphongo phakula mobuya na ñomo.

¹⁹ Yango mena amba na kyε teya mikali maakangyem o ñolo, oka baalekye ianola kalakala, waña Nwaphongo kataakanga motema, mi ñcolo yabaka Nowa kataatonga masuwa, manyoloko nde ndambo ya bato, kyelukye iwo: Bato ñwambi mabikaka sa waa na maa.

²¹ Maa me ñabaka elembo ya batismo ekyebikya uñwanja eye, batismo etebokunyole mbindo ya nzoto, kasi eli imiambya oka Nwaphongo na maumunya malaa o ndondo na nzela ya ikundwama sa Yesu Klisto,

²² iyo, owa kyende o ikolo, ooli o eboko ya boloo eya Nwaphongo, ñaanzelu, ñakonzi na siya iso ñamiuya oka yεsε.

4

Mobesi moonyakune

¹ Yango mena, pho Klisto anyokomo o nzoto, na bεsε me, ña nde na maumunya ndengye me, pho moto owa nyokomo o nzoto asukya isumu,

² pho ya ibika mi ñcolo itaabaa we o mokyisi, sa bika na maphowa maanzoto, kasi obikye kokana na bookozingye Nwaphongo.

³ Pho imbele siilekaa, olobi kokya na boikye, phowa ya bapakano na imiambya o mobesi bofe, o imengyela, o malanga, o ñgaanga, o mabusí na ikumisa bikyeko.

⁴ Bakamwe pho bawene obokye bεsε tokuli kilingana na bεsε o mobesi bofe mote mokuya na bε, emba ñambe etola.

⁵ Bamokyε tondɔlo oka owa mibɔngya pho ya isambisa baali na bɔmɔɔ na baawa.

⁶ Yango mēna, Simo Elaa baeyimolaka na oka baawa, pho ya obokye o sima ya ibasambisa ndokolo bato o bonzoto, na nzela ya Bolɔbɔ, baibikye bookonzingye Nwaphongo.

Mobesi ɻwa baanosi onte ya bɛ

⁷ Mbomela ya mapħoo maso eli phenephe. Yango mēna, ba na malondo na ná imizila pho ya ifɔndele.

⁸ O boo pha mapħoo maso, zingana na fokusi onte ya bɛe na lozingo la Nwaphongo, pho lozingo kazibe boikye pha masumu.

⁹ Yambanaka onte ya bɛ, sanka eya ikyemungubana.

¹⁰ Moto na moto akyelele ikabo sazwa yo oka Nwaphongo o etoma pho ya bolaa pha bɛbi, na bɔmɔɔ, wamofa baangyeshi balaa ba ngɔlu ya Nwaphongo eya kyemikabana.

¹¹ Bo moto ali na ikabo sa iwɔ, aimole mapħoo ma Nwaphongo. Bo moto ali na ikabo sa ikyelela bɛbi, asikyelele nde na fokusi phaamophe Nwaphongo, pho na nzela ya Yesu Klisto, Nwaphongo azwe nkyem o isø, pho nkyem o na mwiya ili o maføkø me pho ya bipha na bipha. Ame!

Minyɔkɔ pho ya ibaa moklisto

¹² Bande baa lozingo, bɛe sakamwa bøoli onte ya ɻwenya ɻwa bimekyi, ndokolo kyeyelele lowa lɔnɔlɔ loonyakune.

¹³ Kasi kumba pho ozwe na bɛe iyalo o minyɔkɔ ma Klisto, pho ya obokye otonde na nkyisa nzikye wamowenene nkyem o ye.

¹⁴ Nkyisa ili na bɛe bø baetole pho ya nkombo ya Klisto, pho nkyem o na Bolɔbɔ pha Nwaphongo ili mi bɛe.

¹⁵ Moto onte ya bɛe sanyɔkɔmø ndokolo mobomi wa bato, naa mwibi, naa mokyesi ɻwa mapħoo maabe, naa ndokolo moto wa nzanga.

¹⁶ Kasi bø ebe nde pho ali moklisto, yo saoka sɔɔ, akumole nde Nwaphongo pho ya nkombo me.

¹⁷ Pho eli imbele sa isambisa, sitate phanza o ingambi sa Nwaphongo. Embo bo sitati na banga mpenza, yamba suka ya bato bale ianola Simo Elaa ya Nwaphongo?

¹⁸ Embo bo moto wa bosembo abikyi na nkaka, yamba baa bø pho ya moto mofo na owa masumu?

¹⁹ Yango mēna, bato banyɔkɔmø ikokana na bookonzingye Nwaphongo, baikale nde ikyela bolaa bambe na ambya mandondo ma bɛe oka owaakolo Mokyesi.

5

Mɔɔkɔsi wa etonga ya Nwaphongo

¹ Emba, nalenza bankumu baali onte ya bɛe. Na nga nali nkumu bøoli bø, nali na nzoka ya minyɔkɔ ma Klisto, namozwa iyalo o nkyem o yaamoweninya yo.

² ɔkɔlɔ etonga ya Nwaphongo eya ephe bø, oebanza na phowa eso bo kozingye Nwaphongo, kasi na imikandindisa phe, pho ya looto la ezwele phe, kasi pho oli na phowa yaikyelela Nwaphongo.

³ Saluka iwenelé bato baaephø bɛe obokye obaɔkɔlɔ, kasi bɛe ba nde ndakyisa pho ya etonga.

⁴ Emba waamoya mokonzi ɻwa baaokosi ba mampate, wamozwa eboko ya nkyem o eteteon.

⁵ Nde bɔmɔ, bænzenga, omiuya oka bankumu. Bɛe basø, ba na bɔmiuyakye o mobesi ɻwa bɛe na bɛbi, pho Nwaphongo kale bato baa lolendo, kasi kaphe ngɔlu ye oka bato baamiyu.

⁶ Yango mēna, omiuya o se ya ebøko ya Nwaphongo eya mwiya, pho ya obokye aetombe o imbele saameka yo.

⁷ Bɛe uya mi yo maumunya maso maaetungyisa, pho yo kaezikyele.

⁸ Ba na bøkyebi, kyengye. Munguna ɻwa bɛe, Zabulu, kaina kyemizongana ndokolo gbøgbo kyebule, kyelukye moto wa ibuta.

⁹ Bɛe omotemelé nguu na iphila ianola sa bɛe, na boebakte obokye minyɔkɔ miiwene bɛe, na bɛbi na bɛe o mokyisi bamiwene me.

¹⁰ Uŋwajwa ye wamunyɔkɔmø pho ya ɻwana imbele mokuwe, emba Nwaphongo owa ngɔlu eso, owaebanga o nkyem o yaa bøbelé na nzela ya Klisto Yesu, amokula ebøngya yo mampenza, amoekuya, amoelenza, amoeteyø na fokus.

¹¹ Bokamba bøbee ne pho ya bøbelé na bøbelé! Ame.

Ndɔngɔlɔ

¹² Naekomesi ɻwana mokanda mumu na nzela ya Silive, okokpe nga ndokolo owaakolo nwɛbi, pho ya ielenza na ieyimola obokye ophisi na fokus nde oeyakolo ngɔlu ya Nwaphongo.

¹³ Baaɔlɔmø baali o Babilɔnɛ, baelongosi. Ebe na ɻwana wa nga Malako, aelongosi.

¹⁴ Beyinya onte ya bɛe na ikoo na ikoo na ná iyambana. Le obokye bøse bøbee na bɛe basø baali onte ya Klisto.

Mokanda ḥwa ibale ḥwaakomaka Petelo Mapħoċċa ma etatele

Mokanda ḥwa ibale ḥwa Petelo ḥwaakomelaka yo bakkisto baa Ingomba sa kalakala (1.1). Lowoċ lęs lokusi pho ya ikoma mokanda mumu labaka na boikye pho ya iimola baanosi obokye bęe saanola mapħoċċa ma bateye ba bċcole na mapħoċċa ma səkċoċ maute na mateya ma bęe.

Mokanda mumu moteya mobesi moodlongoba na moanosi. Mobesi me eli iphila maloba ma Nwaphongo na mateya ma bato bawenekye Yesu na miyo ma bęe mampenza na baaokaka mateya me. Bateye ba bċcole baunna nyolo onte ya baanosi. Mateya ma bęe mabungya bato (2.1-22). Basemole bato baaaziya iyaa sa Nkolo baambe na woo obokye etaaye. Nzuka bo Nkolo kangombinya iyaa, eli pho bato baso babongole ntēma.

Nōnō lōlō eye, bateye ba bċcole bali nde omo, yango mena mokanda ḥwa ibale mumu molenza baanosi obokye baikale nde iyeba Nkolo na bolaa pho ya obokye mateya ma bċcole mamana mango sababungya.

Mapħoċċa mali o mokanda mumu

- 2 Petelo 1.1-2: Mapħoċċa ma etatele
- 2 Petelo 1.3-21: Nwaphongo abanga amba na olo baanosi
- 2 Petelo 2.1-22: Bateye ba bċcole
- 2 Petelo 3.1-18: Mbunu ya iyaa sa Nkolo

Ibeya

1 Nga Simo Petelo, moombo na toma wa Yesu Klisto, naekomele, bęe bazwa na banga iyalo sa ianola saamotuya ndengye yonċoċċa, na nzela ya bosembo pha Nwaphongo wa banga, na Mobikye Yesu Klisto.

2 Le obokye ngolu na bose inukane oka bęe na nzela ya iyeba Nwaphongo na Yesu, Nkolo wa banga.

Bċċċa na iyċċa sa Nwaphongo

3 Pho, mwiya nwex Nwaphongo nwalophe mapħoċċa maso masengyesi na banga pho ya ibika phaakolo bomoċċa pha imiambya oka Nwaphongo, na nzela ya phaakolo boebakye pha banga, pho yo owalobanga pho ya kyem o mampenza na ná nzela ya mobesi molaa nwex mampenza.

4 Na nzela me, alophe mbolo ilekyi na motiya moikye na iinenē bowaloikyelaka bęe mbunu, pho ya obokye na nzela ya yango bęe obutwe na bookaa na

Nwaphongo, bęe baali satazwama o boootonkye boute na phowa ya mokyisi.

5 Emba nde pho ya bomo me, kyela na bokusi boso oangyinya o ianola sa bęe mobesi molaa, o mobesi molaa oangyinya zebi,

6 o zebi oangyinya imizila, o imizila oangyinya ilendendala, o ilendendala oangyinya imiambya oka Nwaphongo,

7 o imiambya oka Nwaphongo oangyinya izinga bębi baanosi, o izinga bębi baanosi oangyinya lozingo.

8 Pho bo mapħoċċa maso malaa maamana malil onte ya bęe, bo maambe na nukana, etemaels sa etoma naa sa bota mbuma pho ya phaakolo boebakye pha Nkolo wa banga Yesu Klisto.

9 Kasi oka moto otooli na mapħoċċa maso maamana, aphel miyo, ali na lolanda, kabungye obokye aunva kunywama na masumu me maakasi.

10 Yango mena, baaande, kyela na bokusi pho ya ikuya mbela eya ebanga bęe na iyolo sa eyolo bęe. Bo bęe okyesi bomo, otookaa na mbala.

11 Na bomo, wamophemx makokyi maso ma inyolo o Bokonzi pha bisebile pha Nkolo wa banga, na Mobikye Yesu Klisto.

12 Yango mena, namoeundolelaka nkolo iso mapħoċċa mamana, na bo komaeħe, na bo obokye okuti onte ya pħelx eya lōlō eye.

13 Kasi naanole na bosembo obokye, boota ba nga naino na bomoċċa o munse mumu, namoeumolaka na ieyebusaka,

14 pho naeħe na bolaa obokye imbelle sanga sa imana o munse mumu sili phenepphe; bo wanveninya Nkolo wa banga Yesu Klisto yo mampenza.

15 Kasi namokyela na bokusi obokye o sima ya iwaa sa nga, bęe oikale imbelle sisō ikyelela mapħoċċa maamana.

Baawenē nkyem o ya Klisto

16 Pho, teli na ibenga bikoo biabongya bęe na bolaa obokye toeteya mwiya na iyaa sa Nkolo wa banga Yesu Klisto, kasi eli pho banga toħaka manzoka maawenē na miyo ma banga mampenza bonen phe.

17 Pho azwa ngambo na nkyem o uta na Tata Nwaphongo, waaokana ħwesi o bonen pha nkyem o ya Nwaphongo, obokye: «Oyo ali Nwana wa nga owa səmi, nali na nkyisa boikye pho ye.»

18 Emba ħwesi me banga mampenza toonooka moute o ikolo imbelle sabaka banga ne o ikolo sa ngomba eesantu.

19 Emba toonole na bokusi mapħoċċa maaw ħaimosi, mi mango, oli na elongyi ya imakyelela miyo ndokolo bokokyekyele bęe tala ekyelole o elele ya enzombi, nōn waamoyej bunya na obokye maanguma atokolo o mandondo ma bęe.

²⁰ O b̄oo pha maph̄o māsō, oeba na b̄olaa obokye: Moto takokyī ilimbola simo nōnō yōnōyō eyakoma baimosi na ndengye yē mampenza.

²¹ Ph̄o, simo nōnō yōnōyō ya baimosi teyautaka na phowa ya bomoto, kasi yau-taka nde na nzela ya 'Bolōbō' Bosantu obokye bato b̄ambe wōo maph̄o mautaka na Nwaphongo.

2

Baimosi ba b̄oole

¹ Kasi bo wabaka Baimosi ba b̄oole o nte ya bato ba Isalayelē, nde b̄omo mē, bateye bā mibeko b̄aa b̄oole b̄amobāa onte ya b̄ēe. Bamoyaa na malondo na mateya maafe na maačō, b̄amokoma nōnō o iangan-gana Moteye owa b̄aikola. Bamibangyela b̄ečōnōkye pha mbalakaka.*

² Emba, bato b̄aikye b̄aababenga o bondumba pha b̄e: Ph̄o ya b̄e, nzela eya ph̄eple yamobutwa ya iwamba.

³ Emba na nganga ya b̄e, b̄amoekosa na maloba ph̄o ya iekpela mbolo ya b̄ēe. Ph̄o ya b̄e, tata kalakala, bolombe pha b̄ēe bokokyī, na b̄ečōnōkye pha b̄ēe eteboolale.

⁴ Ph̄o ya b̄omo, Nwaphongo taika na oka banze bakyelaka bōbe ngongo, kasi abavakaka o lifelo o enzombi ekusi, abasundola amba na b̄aibombā omō ph̄o ya iziya moambo.

⁵ Taika oka na mokyisi ḥwa phanza ngongo, kasi imbele satomaka yo mpela enēne eya zinzaka mokyisi ḥwa bato b̄aabe, abikyaka nde Nowa, moto owa ḥwambi na bato b̄aayoko sambo, iyo owaňaka kateya maph̄o ma bōsembo.

⁶ Amba na phe nkyisi ya Sodōmō na Gomola etumbu, aizikya yabutwa nde mbutu ph̄o ebe ndakyisa ph̄o ya bato b̄aabe baamoya sima.

⁷ Emba, amba kandola Lota moto wa bōsembo, owaňaka kawenē nkaka na mōbesi ḥwa bondumba bookusi phabaka bato b̄abana bakyele.

⁸ Ph̄o moto wa bōsembo mōna, abaka kabé onte ya b̄e, kabawenē, kabaokeye: Mokōlo na mokolo molimo nwē ḥwa bōsembo ḥwabaka munyōkomō, ph̄o ya bitoma ba b̄ēe ba soō.

⁹ Nkolo kaefé imanya bato baa molongo onte ya bimekyi, embā kambe na bōmba bato b̄aabe ph̄o ya ibaphe etumbu o mokolo ḥwa mosambisa yō mokyisi.

¹⁰ Amophēes etumbu na boikye oka bato b̄aabengye phowa ya bonzoto, basemole bokonzi pha Nwaphongo. Bamilemele, bato ba lōlēndō, tebaaile iwamba nkyemō.

¹¹ Nzuka bānze b̄aabalekye na bōkusi na nā mwiya, tebaawēle nkyemō mē na bōbe naa iyiphunda oka Nkolo.

¹² Kasi bato baba bali ndokolo bato b̄aabanza nga mayele na b̄aaphōlō, bali ndokolo manyama makylelama obokye b̄amābōme na mazēnngye, batole eteebē b̄e, na b̄ēe b̄amowa ndokolo bōkowe manyama.

¹³ Yangō mēna, b̄amozwa iphuti sa bōbe bōkyele b̄e. Bawenē bōlaa ikokyaka phowa ya b̄ēe eebē nzanga nzanga. Bali sōo na sokoto waangane b̄ēe na b̄ēe ph̄o ya iza, bambe kumba na b̄oole boekatele b̄e.

¹⁴ Miyo ma b̄ēe matonda na phowa ya ikyela baphembā, tebaotwe ikyela masumu. Bakosa bato bate bali na ianola sikusi. Bali bato ba mandondō maa mēele na looto. Bali bana ba lakyema na bōbe.

¹⁵ Bale nzela eya yōo, babungyi obengyi b̄ēe nzela ya Balama ḥwana wa Bosolo. Iyo owa zingaka baphalanga baa mophēkye b̄ēe ph̄o ya ikyela bōbe.

¹⁶ Kasi amba zwa mooya ph̄o ya bōbe ph̄e. Yangō mēna mpunda otoowō, yawako na ḥwesi ḥwa moto emba ya katelaka bobubusi pha moimosi.

¹⁷ Bato baba bali ndokolo bitima b̄itebili na maa, ndokolo lonzumbe loukame na eweelē, elele ya enzombi eya phii baelē ph̄o ya b̄e.

¹⁸ Bazwe bato na iwočo maph̄o maa lolēndō na maa bobubusi, bakyelele maphowa ma b̄ēe maa nzoto ph̄o ya ibisa bato bāute itōkōlo o isanga sa bato b̄aabikye na mōbesi mōbe.

¹⁹ Babalakyele bōsōmī, nzuka b̄ēe mampenza bali b̄aombo ba maph̄o ma b̄oootōnōkye, ph̄o moto munsō ali moombo ḥwa ekpele ekyemokonza.

²⁰ Ph̄o, bo b̄ēe bāmana o b̄oootōnōkye ph̄a mokyisi na bōebakye Nkolo wa bānga na Mobikye Yesu Klisto, bo bāmbi kula milēs ikonzama na maph̄o maafe, bāsukyi na bōbe koleka na phaňbaka na b̄ēe phanza.

²¹ Ph̄o ebakyi bōlaa ph̄o ya b̄ēe saeba nzela ya bōsembo, na obokye bāeyebi, bāmbi kula kubolela mobekō mosatu ḥwa Nwphongo ḥwaňa baphēkye b̄ēe lokukyī.

²² Maph̄o maabayelesi, eli nde mawō b̄ēe na bite obokye: «Nva akuli butolela biloo b̄e», naa obokye: «Ngulu na bo euti iyočo ujwanjwa eye, kye kule kyē miemba mungyinda.»

3

Mbunu ya iya sa Nkolo

¹ Ujwanjwa eye, bāande na nga, baa lozingo, eye eli mokanda ḥwa ibale

* ^{2:1 2:1} Bato ndokolo mābota: Bato bātebāebe phaphongo.

moekomele nga. Onte ya nkanda me iso ibale, pho ya ieyebusa, naumole maakolo maumunya ma bëe.

² Umunya maphoo mawoko baimosi basantu phanza na mibeko ma Yesu Nkolo na Mobikye wa banga maa ephèkye batoma ba bëe.

³ Phanza oebe obokye, mi nkolo ya suka, baekyi baaminyosa nde na maplhowa maabe ma bëe mampenza ma boekyi bamotokolo.

⁴ Emba bamowoo bëkye: «Ena mbunu ya iya se yango ewa? Pho banda waawa bankoko ba banga, maplhoo maso makye nde bomo bo wabaka mango banda o etatele ya mokyisi!»

⁵ Pho babungye obokye ikolo sabaka uta kalakala, na munse njwato kolo oonte ya maa, emba na nzela ya maa Nwaphongo akyleka munse na iloba se.

⁶ Nde na nzela ya maa me, mokyisi mookasi njwawaka na mpela ya maa.

⁷ Kasi ikolo na munse ya lolo eye, yabombama nde na sina iloba me. Saikyela imbale pho ya iiboma na njwenya o mokolo njwa moambo na njwa mocoño bato baabe.

⁸ Kasi lowoo lonolo lolo, baande ba lozingo, bëe salobunga: Oka Nkolo, mokolo monomo moli ndokolo mambula nkoto, emba mambula nkoto mali ndokolo mokolo monomo.

⁹ Nkolo tali na ndombö o ikokya mbunu ye boko umunya baayoko obokye wali ndombö. Kasi kakangye nde motema pho ya bëe, ootozingye yo obokye moto nono monomo awe, kasi obokye bato baso babongole ntema.

¹⁰ Kasi mokolo njwa Nkolo njwa moba ndokolo mwibi. O mokolo me, ikolo samolemo na tokö yonoyö ekusi, emba bikpele biamozika na njwenya, biamootono, munse na bitoma bëe biso ete ikule wenene.

¹¹ Pho bikpele me bibi biso biamotono na ndengye mena, bëe osengyesi ibaa bato baa ndengye'ye na nzela ya mobesi mosantu, na ya imiambya oka Nwaphongo.

¹² Bëe koziya, kombe na welinya obokye mokolo njwa Nwaphongo moye izele. Yamobaa mokolo mowaa, ikolo samozika na njwenya, emba bikpele biso biamozika, biamunyangwa.

¹³ Kasi ikolo siinyakune na munse muunyakune, ili yango ikyiziya banga bowaloikyelaka yo mbunu, omo elele eyamozala bosembo.

¹⁴ Yango mena, baande ba lozingo, na boziyakyé maplhoo mamana, kyela bokusi obokye oebe obo phee na bose, sa intono, na sa mooya.

¹⁵ Emba owene ikanga motema sa Nkolo ya banga eli obokye bëe obikye, ndokolo na bowaekomelaka nwebi na banga owa lozingo Polo, na zebi saamophékue Nwaphongo.

¹⁶ Ekuli ba nde bookowoo yo o nkanda ye iso pho ya maplhoo mama. Wali omo maplhoo maayoko mali makusi pho ya imasosolo. Maplhoo mawaa bato bate bæbe na batebaïka ekola biamalimbole na bofe, nde bokyele bëe na Nkanda insuu pho ya imioto sa bëe mampenza.

¹⁷ Yango mena, bëe baande ba lozingo, bokoebe bëe phanza, ba na bokyebi, samile obokye na ibunga sa bato baafe bæebungya, ombe kaa omane o motesi mookusi njwa bëe.

¹⁸ Kasi kola onte ya ngolu na ya iyefä Nkolo wa banga na Mobikye, Yesu Klisto. Le obokye nkyemö ibe ne njewajwa eye na pho ya biphaa na biphaa. Ame!

Mokanda ɻwa Yoane ɻwa ntubo Yoane

Mapħoo ma etatele

Bawo bækye Yoane akoma nkanda iyato, nabo taika koma nkombo ye om. Mokanda nwex ɻwa ntubo temoebane naa bamotomelaka banza. Kasi moteya mapħoo maħbaka malekane oka banosi ba mangomba makyekye ɻwango. Mangomba mayoko maikye ma imbele me maħbaka male ibenga nzela ya Nwaphongo pho ya imiphe o mapħoo ndengye na ndengye. Yango mēna mokanda mumu mowse mapħoo manen ġabale:

- Ilenza bñanosi obokye babikye na isanga sa phele na Nwaphongo na ná ɻwana we Yesu Klisto. Ibika simiweninya na nzela ya lozingo la bæbi.
- Ikvela bokusi pho ya isukya mateya ma bċoole maoto bophelx pha Simo Elaa.

Mokanda momu mowse mapħoo mama:

- 1 Yoane 1.1-4: Mapħoo ma etatele
- 1 Yoane 1.5-2.29: Moo na enzombi
- 1 Yoane 3.1-24: Bana ba Nwaphongo na banga ba molemba
- 1 Yoane 4.1-6: Mapħoo ma phele na mapħoo ma bċoole
- 1 Yoane 4.7-21: Laakolo lozingo loue oka Nwaphongo
- 1 Yoane 5.1-21: Ianola siphe bato bñomċċa pha bōsele

Iloha sa bñomċċa

¹ Yaabaka o etatele,
yaawokaka banga,
yaawenekye banga na miyo ma banga,
yaalembetelaka banga
na yaakumaka banga na maħboko
Eli yo Iloha saalophe bñomċċa
² — pho bñomċċa phamiweninya,
na banga towenekye
yango mēna towu
tombe na eyimola bñomċċa pha bōsele na
bōsele,
phaabaka oka Tata, phamba ya miweninya
oka banga —
³ yaawenekye banga na ya okaka banga,
toeyimole yango na bée me,
pho na bée oangane na banga.
Emba iyangana sa banga eli iyangana na
Tata
na ná ɻwana we Yesu Klisto.
⁴ Embla toekomele bñabona
pho nkyisa ya banga ife ya phele.

Nwaphongo ali moo

⁵ Kyeka simo eyaoka banga ne,
yango ekyembe eyimola banga eye:

Nwaphongo ali moo,
oka ye, tewali nōnō ɻwana enzombi.

⁶ Bo towu obokye: Toangana ne,
bibi totambule o enzombi,
mēna tokate
tolombe kyela na mapħoo ma phelx.

⁷ Kasi bo totambule o moo
boli yo mampenza moo,
mēna banga baso toangana elele yonqo,
emba malongo ma Yesu, ɻwana we, mal-
okunyole masumu maso.

⁸ Bo towu obokye: Teloli na masumu,
tomikate banga mampenza,
na mapħoo ma phelx temali onte ya banga.

⁹ Kasi bo toyambole masumu ma banga,
oli yo moto okokokya mapħoo malakyi yo,
na oli yo moto wa bōsemo,
alolimbisa masumu ma banga,
amba na lokunyola na bōse pħa banga
boso.

¹⁰ Bo towu obokye: Teloli bato ba masumu,
mēna tomobuye moto wa bċoole,
na iloħa se tesili onte ya banga.

2

Klisto ali avoka wa banga

¹ Bana banga,
naekomele bñabona pho bée sakyela ma-
sumu.

Kasi bo mōnōmō na bée anikyela isumu,
toli na avoka mōnōmō oka Tata,
eli Yesu Klisto, oli moto wa bōsemo.

² Pho yo ali mbeka pho ya masumu ma
banga.

Teembi ba pho ya masumu maka banga na
banga,
kasi na pho ya ma mokyisi mobimba.

Kumola moħeko ɻwa lozingo

³ Embla na bñomċċa, toanole obokye tomoefie:
Bo tokumole mibeko me.

⁴ Moto okowu obokye: «Namoeħe»,
kasi takumole mibeko me,
ali moto wa bċoole,

na mapħoo mapħelx temali onte ye.

⁵ Kasi moto okobanza Iloha se,
nde phele, onte ye, lozingo la Nwaphongo
lowenex.

Na bñomċċa, toebi obokye toangana ne.

⁶ Moto okomitati obokye aangana na
Nwaphongo,
esengyesi obokye atambule yo mampenza
o manzela matambulaka Klisto.

⁷ Bebi na nga ba lozingo,
mobeko moekomele nga temoli mun-
yakune,

kasi mobeko ɻwa kalakala,
ɻwazwa bée uta o etatele.

Mobeko me ɻwa kalakala, eli Iloha saoka
bée.

⁸ Nabo bñabona, eli mobeko munyakune
moekomele nga

— yango eli phelé onte ye na onte ya bëe
 —
 pho enzombi kyemane
 na njwakolo moo moombo ngala.
 9 Moto okomitate obokye ali o moo,
 bibi kaine nwébi ne,
 ali o enzombi.
 10 Okozingye nwébi ne
 ali o moo,
 tali na ná ekpele yonoyó onte ye pho ya
 imobakyitinya.
 11 Kasi moto okoine nwébi ne
 ali o enzombi,
 katambule onte ya enzombi
 tambe naefia biikye yo,
 pho enzombi emozibi miyo.

Moanosi o boo pha mokyisi na baatemele Klisto

12 Bana ba nga, naekomele lango pho:
 «Masumu ma bëe malimbisami pho ya
 nkombo ye, yo Yesu.»

13 Batata, naekomele lango pho:
 «Koebe oli uta o etatele.»
 Banzenga, naekomele lango pho:
 «Olonyi moto mofe.»

14 Bana ba nga, naekomele lango pho:
 «Koebe Tata.»
 Batata, naekomele lango pho:
 «Koebe oli uta o etatele.»
 Banzenga, naekomele lango pho:
 «Oli bakamba,
 na Iloba sa Nwaphongo sili na bëe,
 oli na balongyi ba moto mofe.»

15 Sazinga mokyisi naa ili o mokyisi.
 Bo moto kazingye mokyisi,
 lozingo la Tata teloli ne,
 16 pho iso ili o mokyisi
 — phowa ya nzoto,
 phowa ya miyo,
 na lolendo la imiambya o mbolo ya moky-
 isi —
 teyute na Tata,
 kasi kyiute na mokyisi.

17 Nzuka mokyisi njwamolekana, iyo na
 maphowa me.
 Kasi moto okokyele boozingyi Nwaphongo
 amofa pho ya bofélé.

18 Bana ba nga,
 eli imbelé sa mbomela.
 Waoka baimole
 obokye motemesi wa Klistro kaye.
 Nzuka tata ujwanjwa eye, batemesi ba
 Klistro bali.
 Na bëe toebe obokye eli imbelé sa
 mbomela.
 19 Batékolo nde oka banga,
 kasi tebabaka ba banga.
 Bo babaka ba banga,
 nde baikalaka na banga.
 Kasi esengyelakyi obokye amiwéninya
 obokye bato baso, na bo bali,

tebali ba banga.
 20 Kasi pho ya bëe, wazwa mauta maeyinga
 Bolébo,
 na bëe baso koebe.
 21 Sikyi ekomela
 obokye toebe maphoo ma phelé,
 kasi obokye komaebe,
 na obokye lowo loso loli la bôole
 teloute na maphoo ma phelé.
 22 Moto wa bôole eli nza,
 bo tebe moto okoangane
 obokye Yesu tali Klisto?
 Kyeka motemesi wa Klisto,
 moto akoangane Tata na Nwana.
 23 Moto munso okoangane Nwana
 aanga na Tata.
 Ka okoanole Nwana
 aanosi na Tata me.
 24 Pho ya bëe, simo eyaoka bëe uta o etatele
 ebe na bëe.
 Bo ebe na bëe,
 simo eyaoka bëe uta o etatele,
 na bëe, wamoña na Nwana na ná Tata.
 25 Mena eli mbunu eya elakyla yo mamp-
 enza:
 Bomoo pha bofélé na bofélé.
 26 Kyeka lolukakyi nga ekomela
 pho ya bato balukye iyekatela.
 27 Pho ya bëe, mauta maeyinga yo
 mali na bëe
 emba tosengyesi obokye baeteya.
 Kasi pho mauta me maeteya o maphoo
 maso,
 — emba mauta me mali ma phelé
 temambe na kata —,
 pho maeteya,
 oli ne.
 28 Yango mena, bana ba nga, ba ne,
 pho wamotoko yo,
 toebe na sakolo ianola
 emba banga satonda na soó itakte ne,
 imbelé saamoya yo.

Ba na bosembo, sakyela masumu

29 Pho bëe koebe obokye ali moto wa
 bosembo,
 eba obokye moto munso oli ne na
 bosembo, abotama ne.

3

Bana ba Nwaphongo

1 Kyeka ndengye ya lozingo loikye laalophé
 Tata ndokolo ikabo,
 obokye tobangame bana ba Nwaphongo,
 emba tombi nde ba bom!
 Yango mena mokyisi temokokyi iloeba,
 pho tenjawaike eba Nwaphongo.
 2 Bande na nga ba lozingo,
 tata ujwanjwaeye toli bana ba
 Nwaphongo,
 kasi ndengye eyamoba banga naino
 teewene.

Toebe obokye, wa mowenene yo,
tomoulana ne,
pho tomowene boli yo.
³ Emba moto munso okokyele molemo
ndengye mena mi yo
kamibuya peta boli yo peta.
⁴ Moto okokyele isumu
kakyele na bobe.
Pho isumu ali bobe.
⁵ Kasi bëe koefé obokye iyo aya pho ya iya
manya masumu,
emba iyo taika kyela isumu.
⁶ Moto muso owaangana ne takokyí ikula
kyela isumu.
Moto munso okokyele isumu tamowene
tambe na moeba.
⁷ Bana ba nga,
moto saekosa.
Moto okokyele mapho ma bosembo ali
moto wa bosembo,
nde boli yo moto wa bosembo.
⁸ Moto okokyele isumu ali moto wa Zabulu,
pho tata o etatele Zabulu ali mokyesi wa
masumu.
Kyeka ntina ya boyakaye pha Nwana wa
Nwaphongo:
Iyaoto bitoma ba Zabulu.
⁹ Moto munso obotami na Nwaphongo
takule kyela isumu,
pho mumboto nwé moli onte ye,
emba takokyí ikula kyela isumu,
pho abotama na Nwaphongo.
¹⁰ Na yango waebane bana ba Nwaphongo
na bana ba Zabulu.
Moto munso otokyele mapho ma
bosembo tali wa Nwaphongo,
ebe na otozingye nwebi ne.
Zinga bëbi ya Nwana wa Nwaphongo
¹¹ Pho eye eli simo eyaokaka bëe tata o
etatele:
Obokye tozingane onte ya banga.
¹² Ya Kaina phe:
Wauta yo na moto mobe, atena ñwana
nyango nkyingo.
Amotenaka nkyingo pho ya'ye?
Bitoma bëe babaka bibe,
kasi baka ñwana nyango babaka bilaa.
¹³ Bëbi, bëe sakamwa,
bo mokysi moyeni.
¹⁴ Banga toebe obokye towaa tomba akwa,
pho tozingye bëbi na banga.
Moto otozingye ali mowe.
¹⁵ Moto munso okoine nwebi ne, ali
mobomi.
Emba bëe koefé obokye mobomi wa bato
na monomó tali na bomco pha
bòbèlè
onte ye.
¹⁶ Na ndengye eye, tata lolo toebe lozingo
le obokye:
Iyo Yesu, ambya bomco phe pho ya banga,

na banga me, tosenyesi iyambya bomco
pha banga pho ya bëbi.
¹⁷ Bo moto monomó ali na mbolo ya
mokyisi mumu
emba kambe wene nwebi ne akayee,
tambi mooka ngongo,
ndengye'e lozingo la Nwaphongo lamba fa
onte ye?
¹⁸ Bana ba nga,
banga sazinga nde na maloba ma munko,
kasi na bikyela na ná mapho ma phelé.
¹⁹ Na bomco tomoeba obokye toli bato bawo
mapho ma phelé,
na o boo phe tomouya mandondo ma
banga,
²⁰ pho bo mandondo ma banga malooya,
Nwaphongo alekyi mandondo ma banga
na bonene, kambe na eba mapho
maso.
²¹ Bëbi na nga ba lozingo
bo mandondo ma banga temalooya,
tososolola na Nwaphongo sa folotakye.
²² Na ekpele eso eyamoonga banga,
aalophe yango,
pho tokumole mibeko me
tombe na kyela ikyi mosepelisa.
²³ Kyeka mibeko nwé:
Ianola Nwana we Yesu Klisto
na izingana banga na banga,
bo walophé yo langó ndokolo mibeko.
²⁴ Moto okukumole mibeko me ali onte ya
Nwaphongo, emba Nwaphongo ali
onte ye me.
Na bomco toebe obokye ali onte ya banga,
na nzela ya Bolobo phaalophe yo ndokolo
ikabo.

4

*Isooso milimo na nzela ya ianola Yesu
Kilisio*

¹ Bande na nga ba lozingo,
saanola milimo miso,
kasi omimikye,
pho ya iyeba bo mili ma Nwaphongo.
Pho baimosi baikye ba bocle banyangwa o
mokyisi.
² Na bobo, wamoeba Bolobo pha
Nwaphongo:
Milimo munso moanole obokye Yesu
Klisto aya na nzoto,
moli ñwa Nwaphongo.
³ Emba molimo munso moote moanole
Yesu,
temoli ñwa Nwaphongo,
eli molimo ñwa motemesi wa Klisto,
ñwa ooka bëe bawo obokye moye,
emba tata uñwanwa eye, moli o mokyisi.
⁴ Bana ba nga, bëe baali ba Nwaphongo,
oli balongyi ba baimosi babana,
pho oli onte ya bëe
ali munene koleka oli onte ya mokyisi.

5 Be, bali ba mokyisi,
bambe na wo mowosi ηwa mokyisi,
emba mokyisi mobaokye.

6 Banga, toli ba Nwaphongo.

Moto okozingye iyeba Nwaphongo,
kalookye.

Moto otoli wa Nwaphongo, talokye.

Na yango toebe

Bolobo pha mapheo ma phelē na bolobo
pha bōole.

Nwaphongo ali lozingo

7 Bande na nga ba lozingo,
tozingane banga na banga,
pho lozingo loute na Nwaphongo,
emba moto munso okozingye
abotama na Nwaphongo, aebe na
Nwaphongo.

8 Moto otozingye, taebe na Nwaphongo,
pho Nwaphongo ali lozingo.

9 Kyeka ndengye eya wenene lozingo la
Nwaphongo onte ya banga:

Nwaphongo atoma Nwana we nde
mōnomō o mokyisi,

pho ya obokye tofe na bomoo pho ye.

10 Kyeka boli lozingo:

Teli banga bazinga Nwaphongo,
eli nde yo owa lozinga
na owa toma Nwana we ndokolo mbeka
pho ya masumus ma banga.

11 Bébi na nga ba lozingo,

bo Nwaphongo alozinga babona,

na banga tosengyesi izingana banga na
banga.

12 Nwaphongo, na moto mōnomō taika
mowene.

Bo tozingane banga na banga,
Nwaphongo ali onte ya banga,
emba lozingo le onte ya banga lowenēs.

13 Na bōbo toebe obokye:

Toli onte ye, ne ali onte ya banga.

Alophe Bolobo phe.

14 Emba banga, towō pho tomowene,
obokye Tata atoma Nwana we ndokolo
Mobikye wa mokyisi.

15 Moto munso okowō obokye Yesu ali
Nwana wa Nwaphongo,

Nwaphongo ali onte ye, nee ali onte ya
Nwaphongo.

16 Emba banga, toebe pho toanolola,
lozingo loweninya Nwaphongo onte ya
banga.

Nwaphongo ali lozingo:

Moto ooli na lozingo

ali onte ya Nwaphongo, Nwaphongo nee
ali onte ye.

17 Na bomoo, lozingo onte ya banga
lowenēs,

obokye tolkokyi ilota mokolo ηwa
mosambisa bēe mokyisi,

pho boli yo,

na banga me, nde boli banga o mokyisi
mumu.

18 Onte ya lozingo tewali ilota,
kasi lakolo lozingo lomanya ilota,
pho ilota kabangye etumbu,
emba moto okolote tali na lakolo lozingo.

19 Banga, tozingye,
pho yo moto wa o boo wa ilozinga.
20 Bo moto monomo kawo obokye:
«Nazinge Nwaphongo», bibi kaine
nwébi ne,

ali moto wa bōole.

Pho moto otozingye nwébi ne okowene yo,
takoky izinga Nwaphongo otowene yo.

21 Emba kyeka mobeko ηwaalophe yo:
Moto okozingye Nwaphongo,
azingye na nwébi ne me.

5

Ianola Nwana wa Nwaphongo eli sina ya lozingo

1 Moto munso okoanole obokye Yesu ali
Klisto

ali ηwana wa Nwaphongo.
Emba moto munso okozingye
Nwaphongo,
kazinge ye na bana ba Nwaphongo.

2 Na babona toebe obokye tozingye bana
ba Nwaphongo,
bo tozingye Nwaphongo tombe na kyelela
mibeko me.

3 Pho izinga Nwaphongo eli bōbo:
Ikumola mibeko me.

Emba mibeko me temili ephesi,
4 pho ηwana wa Nwaphongo munso ali
molongyi wa mokyisi.

Emba elonga eya longa mokyisi, eli ianola
sa banga.

5 Molongyi wa mokyisi nza,
bo teebe nde moto owaanola obokye Yesu
ali Nwana wa Nwaphongo?

6 Eli yo owa ya na nzela ya maa na ya
malongo,

Yesu Klisto.
Taika ya nde na maa bōele,

kasi aya na ná maa na ná malongo.
Eli Bolobo okoimole,

pho Bolobo ali phelē.

7 Baimole bali bēe baato,
8 Bolobo, maa na malongo.

Emba bēe baso baato bawo nde munoko
mōnomō bēkye:

9 Bo toanolole munoko ηwa bato,
munoko ηwaka Nwaphongo molekyi
bonene,

pho munoko ηwa Nwaphongo ηwango
mumu:

Awō pho ya Nwana we.

10 Okoanole Nwana wa Nwaphongo
ali na munoko me onte ye.
Otoanole Nwaphongo

kamobuya moto wa bōole,
pho taanole munōkō ḥwaa wō
Nwaphongo pho ya Nwana wē.

¹¹ Emba kyeka munōkō me:
Nwaphongo alophē bōmōcō pha bōbēle,
emba bōmōcō me boli onte ya Nwana wē.
¹² Oli na Nwana ali na bōmōcō,
otoli na Nwana wa Nwaphongo, tali na
bōmōcō.

Maloba ma suka

¹³ Naekomesi mapħċċa masō mamana
pho oefbe obokye oli na bōmōcō pha bōbēle,
ħġie bali na ianola o nkombo ya Nwana wa
Nwaphongo.

¹⁴ Kyekya lowo lokyele obokye banga sa-
lota o foo pħe:
Bo tomoongye ekpele učnoċċ bookozingye
yo,
kalookye.

¹⁵ Emba okoebe banga obokye kalookye
waamoongye banga,
toebe obokye tozwe imoongye banga.

¹⁶ Bo moto mōnōmō kawene nwebi nē
kakyele isumu,
isumu site sikambe moto me o iwa,
abōndelē, emba Nwaphongo amophē
moto okokyele isumu mōna bōmōcō,
bo isumu me sikyesi yo tesikambe o iwa
pħeħle.

Wali isumu sikambe o iwa:
Teli pho ya sango ekyewo nga obokye
oħġondelē.

¹⁷ Bofe bōsō boli isumu.

Kasi masumu masō temaakambe o iwa.
¹⁸ Toebe obokye moto munso oli ḥwana wa

waphongo takule kyela isumu,
pho Nwana wa Nwaphongo kamobanza,
emba Moto moħe tali na makokyi mi yo.
¹⁹ Toebe obokye toli baaka Nwaphongo,
kasi mokyisi munso mokyimele o se ya
bokonzi pha Moto moħe.

²⁰ Toebe obokye Nwana wa Nwaphongo
aya
amba na lophē mayelē
pho ya iyeba Owa pħelē.

Emba toli baaka Owa pħelē, onte ya
Nwana wē Yesu Klisto.

Iyo ali Owa pħelē, ali Nwaphongo, ali na
bōmōcō pha bōbēle.

²¹ Bana ba nga,
kyeba na bikyeko.

Mokanda ɻwa Yoane ɻwa ibale Yoane Mapħoo ma etatele

Moto owa koma mokanda mumu kamībangye na nkombo ya «Nkumu». Na mapħoo mawo yo maweninya obokye baanosi baakomele yo baħaka bħamokumole. Atomaka mokanda mɛ oħra Ingomba sənċo sibangye yo: «Mwasi owa oħlo Nwaphongo na bana bħe» (Etee ya 1-2).

Kalenza baanosi obokye baphile bopħel lu maphoo ma phele, bħambe na ba na lozingo (1-6). Kabakyebisa obokye bħe sabenga mateya maa bċċe (7-11). Pho ya isokya, kaimole imbanga saamokyse yo oħra bħe.

Nde bħawkomaka yo o mokanda ɻwa ntub, o mokanda mumu Yoane kaongye na baanosi bħas oħra obokye baingole miyo, bħambe na phila sakolo ianola.

Mapħoo mali o mokanda mumu mango mama:

- Etee ya 1-3: Mapħoo ma etatele
- Etee ya 4-11: Laakolo lozingo, na ikyebisa pho ya mateya maa bċċe
- Etee ya 12-13: Mapħoo ma isokya

Ibeya

¹ Inga, nkumu ya ingomba sa Nwaphongo, nakomele mokanda mumu, iwe ɻwa jañwas oħra oħlo Nwaphongo na bana ba we,

baazinge ngħad pħel-pħel teli ngħad mampenza, kasi na bato bħas bħali na zebi sa maphoo ma phele,

² pho ya maphoo ma phele mali onte ya bħaġa emba maa moħha na bħaġa bħożej:

³ Le obokye Nwaphongo Ango wa bħaġa na
Yesu Klisto, Nwana wa Tata, bħalophex ngolu,

baloookye ngħoġġo, bħalophex na bħożej, pho tobikye onte ya pħel ná lozingo.

⁴ Nasepesi na boikye iya wene bħana ba we batambule o nzela ya maphoo malaa, ndengie eyawo mobek ɻwa zwa bħaġa na Tata.

⁵ Emba ujwa jañwa eye, mama, naongye na we

— siiekomele wawa mobek munyakune, kasi ɻwaazzwaka bħaġa tata o etatele —, obokye

tozinge bħaġa na bħaġa.

⁶ Kyeka boli lozingo:

Totambule o nzela ya mibek 13.

Mena eli mobek ɻwa oka bħe tata o etatele,

pho ya obokye otambule o nzela me.

⁷ Pho bħakosee baikye bħanyangwa o mokysi.

Tebaanole obokye Yesu Klisto aya na nzoto.

Yo mna, mokose na motemesi wa Klisto!

⁸ Nde kokyeb,

pho bħe sabungya mbuma ya bitoma ba bħe,

kasi ozwe eyaakolo mbano.

⁹ Moto musu okolobu phunda o boo tambe ikala o mateya ma Klisto, tali na Nwaphongo.

Okoikale o mateya,

iyo ali na ná Tata na ná Nwana.

¹⁰ Bo moto aesi oħra bħe taikyi yaa na mateya mamana,

samoyamba

samba na munyangyela.

¹¹ Owaamunyangyela

aanga o bitoma ba moto me biie.

¹² Nali na maphoo maikye ma iyekomela, kasi siki zinga iyekomela na lokasa na maa ma mokanda.

Pho naumunya iya oħra bħe

na iyya ewwel yango nga mampenza,

pho bħaġa bħas tobe na nkyisa.

¹³ Bana ba nkanasa ya we oħra oħlo bħe, baelongosi.

Mokanda Yoane ɳwa iyato Yoane

Mapħoo ma etatele

Moto owa koma mokanda ɳwa iyato mumu kamibangye «Nkumu» (kyeka na o mokanda ɳwa Yoane ɳwa ibale). Amotomelaka Gayusi pho ya imokyebisa obokye yo sabenga mobesi ɳwa Diotrefe, kasi alukye nde obokye aphe Demeteliusi maħdo.

Mokanda mumu moteya obokye owakolo moanosi eli nde yo okozingye bebi baso.

Mapħoo mal i mokanda mumu me mama:

- Etee ya 1-4: Mapħoo ma etatele
- Etee ya 5-8: Basambi ianola sa Gayusi
- Etee ya 9-12: Bofe pha Diotrefe na bolaa pha Demeteliusi
- Etee ya 13-15: Mapħoo ma isokya

Ibeya

¹ Inga, nkumu ya ingomba sa Nwaphongo, nakomele mokanda mumu, iwé Gayusi wa lozingo, okozingye nga phele.

² Nwəbi owa lozingo, nazingye obokye ofe na bolaa o mapħoo maso, emba nzoto ya we ifakye nkusi, na molimo ɳwa we moħbe nde bomo.

³ Nali na nkyisa boikye pho bebi baaesi wawa, banzimosi mapħoo malaa mali onte ya bomo pha we obokye iwé, kotambule onte ya phel.

⁴ Nkyisa ya nga boikye, eli nde ya iyoka obokye bana ba nga batambule onte ya phel.

Gayusi owakolo moanosi

⁵ Nwəbi wa lozingo, komiweninya owakolo moanosi waasungye we bebi ebee na babutu.

⁶ Baesi ya imola ngolu ya we o boo pha ingomba. Okyelaka nde bafona pho baunve etoma ya bée na bolaa bookosepele Nwaphongo.

⁷ Embla nde pho ya Nkombo ya Klisto, bakiex o imbangha, kasi tebaikyi zwa na ekpele oħra bato baatebaebe Nwaphongo.

⁸ Embla banga, tosengyesi isunga bato me, pho tomiweninya obokye na banga toanga na bée o ikyela mapħoo ma phel.

Diotrefe na Demeteliusu

⁹ Nakomesi ingomba sa bée ɳwana mokanda. Kasi Diotrefe, okozingye ifa nde o boo o mapħoo maso, taanole mapħoo ma banga.

¹⁰ Embla na wamoya nga, namoimola bebe phe boso, yo okolotemel na maloba

maħbe: Embla otosepele yo na mapħoo mamana, yo mampenza kale na iyamba bebi, na baazingye ibayamba, kambe kula bħakatela, kambe na bawiinya o ingomba.

¹¹ Nwəbi owa lozingo, samekola mapħoo maħbe kasi malaa. Moto okokyele bħolaa ali owaaka Nwaphongo, moto okokyele bofe taaebi Nwaphongo.

¹² Ka pho ya Demeteliusu, bato baxx bāmowieħi nde na bħolaa. Na mapħoo malaa mawo pho ye. Kasi na bħanga me, to-mowieħi nde na bħolaa, embla koebe obokye munċko ɳwa bħanga moli nde phel.

Ndōngolo

¹³ Naħakyi na mapħoo maikye maekomela, kasi sizingye ekomela mango na maa ma mokanda.

¹⁴ Pho naumunyia iyewene mi nkolo ikyi ye, embla tomba solola.

¹⁵ Le obokye bose bofe na we! Bebi bħaelongosi. Lōngolo na bebi, mōnomo na comċonċi.

Mokanda ηwaakomaka Yuda Maphoo ma etatele

Moto owa koma mokanda mumu ali Moyuda, pho molimbolesi nwe ηwa maphoo ma sangola eekasi mobengye bateye ba Miibeko ba Bayunda (Etee ya 6-7).

Mokanda mumu moingole hanosi miyo pho bakyefye na bato baatati itokolo mateya ma boole, na ibenga mobesi ηwa so. Esengyesi obokye bakyele mandondo ma bée nde o bolaa boziya bée (Etee ya 20-21).

Maphoo mali o mokanda mumu me mama:

- Etee ya 1-2: Maphoo ma etatele
- Etee ya 3-16: Mobesi, mateya na suka ya bateye ba boole
- Etee ya 17-23: Mateya pho ya iphila nde ianola
- Etee ya 24-25: Kaa ya Nwaphongo

Ibeya

¹ Nga Yuda, moombo ηwa Yesu Klisto, ηwana nyango na Zake, naekomele bée bato baso baabanga bée, baazinga Tata Nwaphongo na baanza bée pho ya Yesu Klisto.

² Nwaphongo aeyokye ngongo, aephē bose na lozingo loikye.

Bateye ba boole

³ Bande na nga, nazingaka na boikye iyekomela mokanda pho ya lowa la lobiko lookyekyi banga baso. Naweni obokye nasengyesi ilokyela pho ya iye-lenza obokye onjwane ebasi ya ianola saphe Nwaphongo bato bée pho ya bobole.

⁴ Pho bato basu baabe banyosi onte ya bée, baoto ngolu ya Nwaphongo wa banga na ikyela bondumba bambe na angana Moteye nde monomo wa banga Nkolo Yesu Klisto. Bée baanza baunva batangyela etumbu bo kowu buku pha Nwaphongo.

⁵ Na bokebe bée maphoo maso mama phanza, obokye Nkolo, waunua yo ibikya bato bée o mokyisi ηwa Ezipito, amba ya boma sima batebaikaka moanola.

⁶ Ebe na hanze batebaikaka ikala o etesi ya bée na balekye elele ekyebe bée, ababomba na maphanga o enzombi pho ya iziya mokolo munene ηwa mosambisa yo mokyisi.

⁷ Kula umunya na pho ya Sodomo na Gomola na nkyisi inene ya mam-bale, yamiambyaka o maphoo ndengye yonoye ma bondumba na ilalinya baasi na hanze naa bampele na hanze, na bée

bakyimele ndokolo ndakyisa o etumbu ya ηwenya motemozime.

⁸ Eli nde ndengye yonoye na bateye baabole baabana, na ηwaa ηwa bée baoti nzoto ya bée, batiyole bokonzi pha Nkolo, batole hanze ba nkyemo.

⁹ Nzuka ebe na Mikayele, mokonzi ηwa hanze, waiba yo na Zabulu bawele nzoto ya Mose, taika motola, kasi awo nde obokye: «Nkolo aephē etumbu!»

¹⁰ Kasi bato baabana batole maphoo mate maasosolo bée. Bali ndokolo manyama mazanga malondo, basosolo nde maphoo maababungya.

¹¹ Ngongo ya bée, pho baabengyi nzela ya Kaina. Pho ya iphuti, bamile o mabunga ma Balama, baunva naotono pho batombi ndokolo Kole.

¹² Eli bée baoto ntoma ikyi ze bée o ibota, imbele siangane bée na bée na so phe walunde bée ntoma. Bali ndokolo mampata maatemanoye mbula maukye ewele. Bali ndokolo nzete itibote mbuma na bo imbele me sikoky, baiphikola, ya waa mbala ibafe.

¹³ Bali ndokolo kanda eeenene, batokolo maphoo ma so ndokolo kanda kyephambe luulu. Bali ndokolo banyasesesi baakyey miengyebana, bamobombwa bée o elele ya enzombi ekusi pho ya bobole.

¹⁴ Nde pho ya bée me, moimosi Enoka, nkoko owa sambo tata oka Adama, awoko yokye: «Kyeke Nkolo kaye yo na moluku ηwa hanze bée basantu

¹⁵ pha ya isambisa mokyisi na iweninya bato baabe bofe pha bée na maloba mafe mamowole bée.»

¹⁶ Eli nde bée! Bato baamiime na bakyemimilela, baabengye nde maphowa ma bée, nkoko ya bée kytokolo maphoo manene, bakyele molete na bato pho baabakabele.

Maloba maikuya

¹⁷ Bande na nga, pho ya bée, umunya maloba maewolekye batoma ba Nkolo wa banga Yesu Klisto phanza.

¹⁸ Bawoko na bée bofe: «O imbele saa sua, basemosi baabengye nde maphowa ma bée maabe bamoaya.»

¹⁹ Eli nde bée! Baaya kabola bato, bali na maumunya ma mokyisi, tebalu na Bolobo.

²⁰ Kasi bée, bobi na nga, omiteye nde o ikolo sa ianola sa bée sisantu, onga na Nwaphongo onte ya Bolobo.

²¹ Phila lozingo la Nwaphongo, bootaiba bée iziya obokye Nkolo wa banga Yesu Klisto na ngongo ye aephē bomoo pha bobole.

²² Bato baataaba na ziko oboakyele ngongo,

²³ obabikya, obatokolo o ηwenya. Pho ya baayoko, obaokyele ngongo. Kasi nde kokyebé na bës, saphila na bo munkoto pho ηwaunva otoco na maphoo ma bës ma sokoto.

Ipambosi

²⁴ Nwaphongo ali na mwiya ηwa iyebanza pho bës sakaa na obokye bës sabaa na bofe nono bñonobo. Eli nde yo moto okoky iyekomya oka ye o kyem o ye, pho omowene ombe baa na nkyisa nzikye.

²⁵ Ali Nwaphongo nde yo mənomo na Mobikye wa banga o nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. Le obokye nkyem, bonene, mwiya na bokonzi ibe ne uta o etatele, uηwaηwa eye na pho ya boñele na boñele. Amε.

Mokanda ηwa

Iweninyama sa Maphoo Maphoo ma etatele

Yoane, mokomi ηwa mokanda ηwa mbomela ηwa Bibilia, amokomaka pho ya ilena ianola sa bato. Pho bakanzi ba Loma, babaka bamiwene ndokolo manzambe. Yango mena babutwaka inyokolo baanosi pho bēe babaka baanole nde Nkolo mōnōmō Yesu. Tebabaka baanole na ikusamela mokonzi oomunene wa Loma naa ekyeko ye.

Imbele me bamba foma baanosi baikye. Bamba akya na Yoane, bamba motoma o mosanga ηwa Patimos (1.9). Omo, anzelu wa Nkolo Yesu amba moteya maphoo masengyesi iya sima ya bana nkōlo (1.1). Yoane awene obokye minyoko mamina mili ndokolo mianyakeloko bato ba Babilōne na ba Ela bato ba Isayele. Maulane nana manyokeloko Bayuda Nkolo Yesu. Yango mena Yoane abenga ndengye eyakomama wango o nkanda ya Isaya, Ezekiyel na Danyel, na ndengye eya wo Nkolo Yesu.

Maphoo mali o mokanda mumu mabengana bofo:

- Iweninyama 1-3: Maphoo maweninyama phanza na Nkanda yaakomela Yoane Mangomba
- Iweninyama 4-5: Ngambo ya Nwaphongo na ya Klisto o ikolo
- Iweninyama 6-7: Buku pha mangyende sambo. Ingomba, mokyisi munyakune ηwa əlo Nwaphongo
- Iweninyama 8-11: Mbənzə sambo
- Iweninyama 12-13: Ingomba na Munguna Zabulu, na manyama mabale
- Iweninyama 14: Nwana wa mpate na bato bēe. Nwaphongo moteni ηwa malombe ma bato ba mokyisi
- Iweninyama 15-16: Bisenzə sambo
- Iweninyama 17-20: Babilōne enyango, nyama baelongyi, moimosi owa bōcole na Zabulu
- Iweninyama 21-22.5: Ikolo na munse munyakune, Yelusalēmē enyakune
- Iweninyama 22.6-11: Nkolo Yesu aikyi mbunu: «Waikasi bonte, naye.»

Etatele

1 Iweninyama sa maphoo sawenekye Yesu Klisto. Nwaphongo amoweninya sango pho ya iteya basali bēe maphoo masengyesi iya ujwanja eye. Klisto atomaka anzelu we pho ya ikye siweninya oka Yoane mosali nwe,

² owa anola obokye iso yaawene yo ili Iloba sa Nwaphongo na ikyi wo pho ya Yesu Klisto.

³ Nkyisa ili na moto okotangye Iloba sisi, na baakye maloba ma baimosi emba bambe bomba iso yaakoma bēe omo, pho imbele me sikomi phenephe.

Nkanda o mangomba ma Azi

⁴ Inga Yoane, nakomele mangomba sambo mali o Azi. Be ozwe ngolu na bose ikyiute na Iyo ooli, owabaka na okoye, ikyiute na ná Malōbō sambo mali o bofpha mumbanga nwe ηwa bokonzi,

⁵ ikyiute na ná Yesu Klisto, nzoka okowé nde bo wawenekye yo, Nwana owa bula onte ya bawé, Mokonzi ηwa bakanzi ba mokyisi. Oka okolozingye, ovalokunyola masumus ma banga na malongo me,

⁶ ovalobuya bosoo pha banganga ba Nwaphongo pho ya Ango Nwaphongo, nkyemē na bokonzi ibe ne pho ya bofélé na bōbélé. Amé!

⁷ Kyeka, kaye onte ya mampata, moto munso aamowenye, ebe na bamumaaka ikōng. Mabota maso ma mokyisi mamuningonela pho ye. E! Amé!

⁸ «Nali Etatele na Mbomela», kyewo Nkolo Nwaphongo, iyo ooli, owabaka na ookoye, Ekambambasi.

Yoane aweni Klisto o ndətɔ

⁹ Inga Yoane, nwesi na bēe okookye mpasi bo okookye bēe pho ya bokonzi na ikanga sa motema onte ya Yesu, bantomaka o mosanga ηwa Patimos pho ya Iloba sa Nwaphongo sabaka nga nateya na pho ya bosembo pha baka nga naimole pho ya Yesu.

¹⁰ Mokolo ηwa Nkolo, Bolōbō phamba ya nzwa, emba namba yaoka o sima ya nga nwesi mokusí, ndokolo mumbenzo,

¹¹ mowo obokye: «Maphoo maawene we, omakome o buku bōnōbō, ombe bōtoma o mangomba sambo mama: O Efese, o Similine, o Pelegame, o Tiatile, o Saledesi, o Filadelfia na o Laodikia.»

¹² Namba ya miekpinya pho ya ikyeka nwesi ηwabaka munvole. Embo waamiekpinya nga, naesi yawene mabele sambo makylela bēe na itela.

¹³ Embo onte ya mabele, moto mōnōmō owa ulana na ηwana wa moto abaka omo. Alataka etubu aanda na nkamba ya itela eyamoiphia kontolo.

¹⁴ Moto nwe na suwe ye yabaka intane ndokolo nkungye ya mpate, ndokolo mangbandangbala. Embo miyo mē mabaka ndokolo ingyengu sa ηwenya.

¹⁵ Makolo me mabaka ndokolo ebuni ya motuya eekunyo o itumbu sa ηwenya, emba nwesi nwe ηwabaka ndokolo bokyele kanda ya maa ma ebale eenene.

¹⁶ O ebočo ye ya boolo, aphilaka banyasesi sambo, emba munċoċo nwe ħwabaka motokolo mumphata mootu. Boo phe phabaka bongyengye ndokolo boko ngale moo.

¹⁷ Wa mowenę nga, namba ka ndokolo mowe o makolo me, emba amba yalangya ebočo ye ya boolo o ikolo sa nga, amba ya wo yokye: «Salota! Nali moto owa o boo na owa mbomela.

¹⁸ Na oli na bomoċċo. Nawaka, emba kyeka, nali na bomoċċo pho ya bobele na bobele, naphisi maphungola ma iwaa na ma mokyisi ħwa bawee.

¹⁹ Yango mēna koma mapħoo maso maweni we, malekane ujwanja eye na maamoya sima.

²⁰ Pho ya lowo lokyekyi banyasesi sambo baaweni we o boolo pha nga na mabele sambo makyela bée na itela, sekyele, eli boso: Banyasesi sambo eli banze ba mangomba sambo, emba mabele sambo eli mangomba sambo.»

2

Mokanda ħwa Ingomba sa Efese

¹ Komela anzelu owa Ingomba sa Efese boso: «Eye kyewo oophisi banyasesi sambo o boolo phe, okotambule onte ya mabele sambo makyela bée na itela.

² Naebi bitoma bya we, etoma ya we na ilendendala sa we, na obokye tokokyi anolela bato baakabu. Walomya bampħambe obokye bali batoma nzuka tebali bomoċċo, wamba na bawenę bato ba boċċe.

³ Oli na ilendendala, waoka mpasi pho ya nkombo ya nga, kasi toika phembe.

⁴ Kasi loteloli na nga mbale na we eli obokye, wabungya lozingo la etatele labaka na we.

⁵ Yango mēna, umunya bii kaa we. Bongola motema, kyela bitoma baphanza. Bo phe, namoya oli we, emba bo toħbongosi motema, namumanya ibelex sa we waafe sango.

⁶ Embla lowo lawe lōnōlō lola langololo: Koine bitoma ba Banikolaite nde boko biine nga.»

⁷ «Ooli na matoo, aokye ikyiwo Bolōbō o Mangomba!

Owa molonga, namophe ya iza, mbuma ya ħwete ħwa bomoċċo mooli o inzabi sa Nwaphongo.»

Mokanda ħwa Ingomba sa Similine

⁸ Komela anzelu owa Ingomba sa Similine boso:

«Eye kyewo moto owa o boo na owa mbomela, owa waka emba owa kula butwa na bomoċċo.

⁹ Naebi mpasi ya we, bħobla pha we, kasi oli na eżwele. Embla maħbiex ma baamisambole obokye bée bayuda kasi tebali bomoċċo. Bali isanga sa Molemba.

¹⁰ Salota pho ja mpasi eyamooka we. Kyeka, Molemba amovaka bakiyi baka ya we o boċċo pho ja iyemeka, emba wa-munyokomu nkolo iko. Oititale naħbo noho oħra; namba ephe mbano ya bomoċċo pha bobele.»

¹¹ «Ooli na matoo, aokye na bħolaa mapħoo mawo Bolōbō o Mangomba! Owa molonga, etawee iwaa sa ibale.»

Mokanda ħwa Ingomba sa Pelegame

¹² Komela anzelu wa Ingomba sa Pelegame boso:

«Oka mapħoo ma moto ooli na mumphata ħwa bootu na mbale na mbale.

¹³ Naebi elele ekyezale bée, Molemba akyela eziye ye omo. Ebe na nkolo uaboma bée Antimpasi, owaakolo nzoka ya nga oka bée, waabuya Molemba eziye ye, waphila nde nkombo ya nga, toika ls īnzanola.

¹⁴ Kasi nali na we na ħwana mooya. Wali bakiyi oka ya we baphila mateya ma Balama maatommisa Balaka ibekyisa bana ba Isalayel izengye na baatomisa iza manyama mambya bée mambeka o bikiyek na ikyela bħondumba.

¹⁵ Nde oka ya we me, wali na bħaphila mateya ma Banikolaite.

¹⁶ Yango mēna, bongola motema. Bo phe, ħwana bonte, naye oka ya we, namu ħwana na bée na muphata ħwa munċoċ ħwa nga.

¹⁷ Ooli na matoo, aokye na bħolaa mapħoo mawo Bolōbō o Mangomba!

Owa molonga, namophe Mana maa bħombama. Namophe ibanga siitane, emba o ikolo sa ibanga me, bākoma nkombo eenyakune eteebe na moto, manya nde owa ekpa.»*

Mokanda ħwa Ingomba sa Tiatile

¹⁸ Komela anzelu wa Ingomba sa Tiatile boso:

«Oka mapħoo mawo Nwana wa Nwaphongo, yo owa miyo ndokolo itumbu sa ħwena na makolo ndokolo ebuni eya motiya.

¹⁹ Naebi bitoma ba we, lozingo la we, ianola sa we, etoma ya we na ilendendala sa we. Bitoma ba we bia mbomela bilekje bia etatele na boikye.

²⁰ Kasi lote loli na nga na we mbale eli obokye we koanolele Zezabel. Nwasi mōna kamitangye moimosi wa

* 2:17 2.17 Mana eli ntoma yaphexx Nwaphongo bana ba Isalayel O isobe.

Nwaphongo, kakosa basali banga na ibateya obokye bakyele bondumba, baze na manyama mambye bée mambeka o bikyeko.

²¹ Namolesi ḥwana imbele pho abongole motema, kasi taanole ibongola motena pho ya ile bondumba phe.

²² Kyeka, namolangya o ntangye ya bolozi ebee na batambule ne o ikyemikyela baphemba bo tebale bitoma me.

²³ Namoboma ḫana bē, emba Mangomba masō mamoeba obokye nali okoebe maunuya na maphowa ma bato, emba namophe moto na moto ikokana na bitoma be.»

²⁴ «Kasi nawo na bēe bali o Tiatile, bate baika anola mateya mamana, bate baikaluka iyeba bozindo pha basekyele ba Molemba obokye: Siikule ephisa ephesi esu.

²⁵ Lowo lono lo nde obokye, looli na bēe olophile na fokusi nōnō waamoya nga.

²⁶ Moto owamobanza bitoma ba nga nōnō o suka, namophe fokonzi o ikolo sa nkyisi.

²⁷ Embo amotambwisa nkyisi me na phimbo ya ebuni ndokolo boobole bēe mambongo makyela bēe na yōndo.

²⁸ Naamophe maanguma okongyengye wa mumbengu nde bo wampe Tata fokonzi.[†]

²⁹ Oli na matoo, aokye na bolaa maphoo mawo Bolōbō o Mangomba!»

3

Mokanda ḥwa Ingomba sa Sarde

¹ Komela anzelu owa Ingomba sa Sarde bōbo:

«Eye kyewo oli na Malōbō sambo ma Nwaphongo na banyasesesi sambo: Naebe bitoma ba we, komitate obokye oli na bomoo, nzuka oli mowe.

² Ba na bokyengyi! Kuya ḥwana ndambo oli na we pho yo sa waa. Pho sikyiwene bitoma ba we bilaa o miyo ma Nwaphongo wa nga.

³ Yango mena, umunya mapħoo mazwa we na maoka we. Omaħbanza ombe na bongola motema. Bo tokyengyi, namoya ndokolo mwibi, sankha eya obokye oebe imbele sa moeyelela nga.»

⁴ Kasi o Sarde, oli na ndambo ya bato bate baika oto bitobu bia bē. Bamotambula na nga, balati bitobu bittane, pho bali na kaa.

⁵ Yango mena, «owa molonga amatola bitobu bittane. Esikunyole nkombo ye o buku pha bomoo. O boo pha Tata na baanzelu bē, namoanola obokye oli moto wa nga.

⁶ Oli na matoo, aokye ikyiwo Bolōbō o Mangomba!»

Mokanda ḥwa Ingomba sa Filadelfi

⁷ Komela anzelu owa Ingomba sa Filadelfi bōbo:

«Eye kyewo Mosantu, Owakolo, ophisi iphungola sa Davidi, bo aingosi, na moto takoky i Kangala. Emba bo akangyi na moto takoky iingola.

⁸ Naebe bitoma ba we. Kyeka, naingosi mozibō o boo pha we obokye na moto mōnōmō takoky i imokanga. Na oli we nde na ḥwana fokusi, obanzé malofa ma nga, tombi na nzangana.

⁹ Kyeka, naephe bato ba isanga sa Molemba, baakate obokye bali Bayuda. Kyeka, namokyela obokye ḫaya kusama o makolo ma we, emba hamoeba obokye naezainga.

¹⁰ Pho wakanga motema pho ya ibanza malofa ma nga. Na nga me namoeħbanza o imbele sa mpasi eyamoyelela mokyisi pho ya imeka bato baso.

¹¹ Waikasi bonte naye. Phila na fokusi yaazza we pho ya obokye moto saebololo mbano yawe.»

¹² «Owa molonga, namoteyo ntōndō onte ya tempelo ya Nwaphongo wa nga pho yo sakula tōkōlo. Embo namokoma o ikolo se nkombo ya Nwaphongo na nkombo ya mokyisi ḥwa Nwaphongo wa nga, Yelusaleme eenyakune ekyeute o ikolo oka Nwaphongo wa nga, na nkombo ya nga eenyakune.

¹³ Oli na matoo, aokye ikyiwo Bolōbō o Mangomba!»

Mokanda ḥwa Ingomba sa Laodikiya

¹⁴ Komela anzelu owa Ingomba sa Laodikiya bōbo:

«Eye kyewo Amē, Nzoka o molaa na owaakolo, etatele ya iso yaakyela Nwaphongo:

¹⁵ Naebe bitoma ba we, toli mpiyo na ħwenya. Ndobakyi naa mpiyo naa ħwenya.

¹⁶ Kasi pho ya obokye oli ndeliku, emba toli naa mpiyo naa ħwenya, na moelowa na munōko ḥwa nga.

¹⁷ Pho kowō obokye: “Nali na ezwele, nali na mbolo nzikye, sikuli sengyela na ekpele.” Kasi toebe obokye oli mobola, moto wa ngongo, moto wa mpasi, moto owa phol miyo, ombi kula ba na bolumbu.

¹⁸ Yango mena naeteya bōbo: Oya omha itela saakunyola bēe na ħwenya oka nga pho obutwe moto wa ezwele, oya omha na bitobu bitane pho ya iziba bolumbu

[†] 2:28 2.28 Nyasesi owa mumbengu.

pha we. Oya omba na muno mokokyi bée ikyela o miyo pho okule wene.

¹⁹ Nga naoya nambe phé etumbu oka bato baso bazingye nga. Yango mena, lendendala ombe na bongola motema.

²⁰ Kyeka, nga na temi o mozibø, na komole. Bo moto aokyi ñwesi ñwa nga, ambi nzibøla na munyolo o ingambi seé, nga namozaa née, emba née amozaa na nga.»

²¹ «Owa molonga, naamophe nzela ya izala na nga o mumbanga ñwa nga ñwaa bokonzi. Bo wa longa nga, na bo wakyé zala nga na Tata o mumbanga nwé ñwa bokonzi.

²² Oli na matoo, aokye ikyiwø Boløbo o Mangomba!»

4

Bokokumbele bée Nwaphongo o ikolo

¹ O sima ya maphoo mamana, nambakula ya wene ndokolo o ndoto: Mozibø monomo moziboo o ikolo.

Emba ñwesi monomo mokusi ndokolo mumbenzo ñwaakaka nga phanza, ñwa woko bobo: «Baa oni! Namoneteya maphoo masengyesi iya sima.»

² Mbala yonçyo Boløbo boesi ya mpila. Ikyeka bobo, mumbanga monomo moli o ikolo, moto monomo azasi mi ñwango.

³ Owazalaka mi mumbanga me abaka kangyengye ndokolo mabanga ma zasipe na saladowane. Seleka ya zingaka muna mumbanga na ingyengye ndokolo ibanga sa emerode.

⁴ Mbanga mako mafale mbuka ine yazingaka muna mumbanga, emba o ikolo sa ina mbanga, bankumu mako mafale mbuka bane bazalaka mi yango, balati bitubo bitane. O nzoto ya bë, balataka biboko bia itela.

⁵ Nkakasi, nyesi na bingyinzi yaña kiyotoko o muna mumbanga. O boo pha muna mumbanga, ba tala sambo babaka balole na bokusi. Eli Maløbo sambo ma Nwaphongo.

⁶ O boo pha mumbanga, naesi yawene ndokolo ebale enene ya maa ma sangyisangyi ndokolo molangyi.

Onte ya mumbanga na o mambale, manyama mane matonda na miyo na o boo na o sima.

⁷ Nyama eya boo yaulana na gbogbo, eya ibale yaulana na ngombé eya moloo. Eya iyato yañaka na boo ndokolo pha moto emba eya ine yaulanaka na koko ekyephumbwe.

⁸ Manyama mane me mafaka yonçyo na yonçyo na mapapusa motoña matonda na miyo o mambale na onte. Na moo na mokolo temaemaka iwø obokye:

«Mosantu, mosantu, mosantu! Nkolo, Nwaphongo Ekambambasi, yo owabaka, ooli na ookoye!»

⁹ Embo, imbele siso saba manyama me makumbele nkyemo, maphe ngambo na mèlesí oka moto oozasi o mumbanga ñwa bokonzi, moto oli na bomo pho ya bobele na bobele,

¹⁰ bankumu mako mafale mbuka bane babaka bakyeminyøkye mafoo o se o boo pha oozasi o mumbanga ñwa bokonzi, babaka bavumisa Moto oli na bomo pho ya bobele na bobele. Babaka bavakyé biboko ba bée o boo pha mumbanga ñwa bokonzi bambe wó béekeye:

¹¹ «Nkolo Nwaphongo wa banga, okokyí na nkyem, ngambo na mwiya. Pho eli we moto owakyela mbolo iso, wazingaka obokye ibee, yango mena yakylelama.»

5

Nwana wa Mpate okokyí izibøla buku

¹ Embo namba yawene o eboko ya boloo pha oozasi o mumbanga ñwa bokonzi, buku bionbo phaaakoma bée na o motena na o ibanda, babobaka na mangyende sambo.

² Namba ya wene anzelu monomo owa mwiya kaanjwane na ñwesi mokusi yokye: «Okokyí iingola mangyende mama nza pho ya izibøla buku bobo?»

³ Kasi ebe o ikolo, na o se naa o se ya manyete, moto na monomo takokaka iingola buku me naa ivaka ziyo omo.

⁴ Nalelaka na boikye pho tewazwanaka na moto monomo owakokaka ingola buku me na ivaka ziyo omo.

⁵ Kasi monomo onte ya bankumu amba wo na nga yokye: «Salela! Kyeka, owaunva, gbogbo ya ibota sa Yuda, nkoko wa mokonzi Davidi, amoingola mangyende sambo, amba zibøla buku.»

⁶ Embo namba ya wene ñwana wa mpate monomo owabaka ndokolo bamobomi atemi onte ya mumbanga ñwa bokonzi, alungami na manyama mane, na ná bankumu makoo mafale na bane. Abaka na membe sambo, na miyo sambo mali maløbo sambo ma Nwaphongo matoma yo o mokyisi muso.

⁷ Nwana wa Mpate amba ya susinya, amba ya kpa na eboko ye eya boloo buku pha baka na ozasi o mumbanga ñwa bokonzi.

⁸ Embo wakpa yo buku me, manyama mane na bankumu mako mafale mbuka bane bamba ya kusama o boo pha ñwana wa mpate. Monomo na monomo aphi-laka isangyi na bækøphø bakyela bée na

itela batondi na malasi, eli mañondesi ma basantu.

⁹ Babaka batube zembo siinyakune ñekye: «Iwe okoky na ikpa buku na naiboingola mangyende; pho baebomaka, na malongo ma wé, waikola pho ya Nwaphongo bato ba mabota masó, noko iso, bato baso, na nkyisi iso.

¹⁰ Obabuye bosoo pha banganga ba Nwaphongo pho ya imokyelela. Emba bamoba bakonzi ba mokyisi.»

¹¹ Bobele namba kula ya kyeka, namba yaoka nyesi ya baanzelu baikye. Babaka miluku na miluku, mankoto na mankoto bazingyi mumbanga ñwa bokonzi, ebe na manyama na bankumu.

¹² Babaka batube na bokusi, ñekye: «Ijwana wa mpate owa boma ñéè, akoky na izwa mwiya, ezwele, zebi, bokusi, ngambo, nkyemo na nkuma.»

¹³ Namba yaoka bikyelamo bisó bakylema o ikolo, o se, o se ya manyete na o ikolo sa mpiko eenene, biabaka bitube ñéè bisó obokye: «Nkuma, ngambo, nkyemo na bokonzi pho ya bobele na bobele ibe na oozasi o mumbanga ñwa bokonzi na ná ñwana wa mpate.»

¹⁴ Emba manyama mane mañaka maanole mekye: «Ame!» Bobele bankumu bamba ya kusama maboo o se.

6

Nwana wa mpate kaingole mangyende

¹ Bobele namba yawene Nwana wa mpate kaingole buku. Waingola yo ingyende sa etatele mi mangyende sambo mañaka ñéè na buku me, namba yaoka nyama eya o boo pha manyama mane kyeanjwane ndokolo engyinzi, obokye: «Yaka!»

² Sima, namba ya wene mpunda etane. Moto owa baaka o ikolo sa yango aphisi itumbu. Bamba ya muuma pho akukosi mabita, ambi kula kyende pho ya ikukola mabita.

³ Waingola yo ingyende sa ibale, naesi yaoka nyama eya ibale kyeanjwane: «Yaka!»

⁴ Bobele mpunda esuu esi yatokolo, yañaka mangola ndokolo ñwenya. Moto owa baaka o ikolo sa yango, bamophe mumphata moanda, aesi yazwa bokonzi pha imanya bose o mokyisi pho ya obokye bato babukane.

⁵ Waingola Nwana wa mpate ingyende sa iyato, naesi yaoka nyama eya iyato kyeanjwane: «Yaka!» Namba yawene punda iindo. Moto owa baaka o ikolo sa

yango, aphisi o mañoko ekoo ekyemekye na ñéè bozito pha mbolo.

⁶ Emba namba yaoka ndokolo ñwesi onte ya manyama mane, mowó obokye: «Kilo yonoyó ya ble^{*} kyebukane na nzanga yonoyó ya etoma. Emba bakilo baato ya olózé[†] pho ya nzanga ya etoma. Kasi sañto manzabi ma mauta na maa vinyo[‡]!»

⁷ Bobele waingola Nwana wa mpate ingyende sa ine, naesi yaoka nyama eya ine kyeanjwane: «Yaka!»

⁸ Namba ya wene mpunda yonoyó eya bulua. Moto owa baaka o ikolo sa mpunda me kombo ye Iwa, na mokyisi ñwa bawé momobengye. Babaphekye bokonzi o ete yonoyó mi bitee bine ba manyete pho ya iboma na mumphata, na nzala, iwa na manyama ma kabu ma mokyisi.

⁹ Imbele saa ingola Nwana wa mpate ingyende sa itano, naweni o se ya etumbelo mikali ma bato baaboma ñéè pho ya Ilofa sa Nwaphongo na pho ya bonzoka pha ñéè pha iimola Simo Elaa.

¹⁰ Babaka baanjwane na bokusi ñekye: «Owakolo Mokonzi mosantu, noco imbele iye saamoya we yaambinya bato ba mokyisi, na ibaphe etumbu pho ya malongo ma ñanga?»

¹¹ Bobele, amba yaphe moto na moto etobu eetane. Amba yaonga na ñéè obokye ñaziya ñwana bokyi bofo, pho motuya ñwa ñebi na ñéè bayoko basengyesi ñéè ibaboma ñowababoma ñéè mokokye.

¹² Bobele namba ya wene Nwana wa mpate kaingole ingyende sa motoba. Imbele me, manyete mamba ya nyinaga na bokusi. Munyele ñwaindaka ndokolo etobu eyindo, emba bokombe ñoso phabutwaka ndokolo malongo.

¹³ Banyasesi ba ikolo bamba ya biya, bayakaa o se ndokolo mbuma ya fige naino iiteiosi ibiye na eweele.

¹⁴ Ikolo samba yalema ndokolo iyakyi sianda sizingyi ñe. Mangomba masó na misanga maphikwaka o bilele bia ñéè.

¹⁵ Bakonzi ba mokyisi, bato ñanené, bakonzi ba batuluku, bato ba ezwele na bato ba mwiya, bato basó ebe ñaombro naa mansomi, bamba kyemibombá o mabiko ma mabanga mali o mangomba.

¹⁶ Bamba butwa iwo na mangomba na ná mañanga obokye: «Olokaalele, olobombe itakte na Moto ozasi o mumbanga ñwa bokonzi pho yo salowené, na itakte na yoo ya Nwana wa mpate!

¹⁷ Pho mokolo muunene ñwa yoo ya ñéè mokokyi. Owamoteme nza?»

* 6:6 6.6 Mbuma ikyi ñe ndokolo loso.

† 6:6 6.6 Mbuma ikyi ñe ndokolo maanza.

‡ 6:6 6.6 Mauta ma olive.

7*Elembetele ya Nwaphongo*

¹ O sima ya mapho mama, namba ya wene banze bane batemi o mambale maso mane ma manyete. Bateye biwele bine ba manyete pho ya obokye na ewele yonoyu salekana o manyete, na o ikolo sa mpiko eeenene naa mi nwete.

² Emba namba ya wene anzelu omoyoko kaute bitokolo munyele. Mwanze me aphilaka elembetele ya Nwaphongo oli na bomoo. Na nwesi mokusi, amba ya anjwanelia banze bane bazwaka makokyisi ma ikyela mokyisi na mpiko eeenene bofe:

³ Yokye: «Sakyela mokyisi bofe, naa mpiko eeenene naa nzete! Tosengyesi itaunva ikyeli elembetele o mambanda ma bato ba etoma ba Nwaphongo wa banga.»

⁴ Emba namba yaoka motuya njwa bakyelaka bee elembetele o mambanda ma bee. Babaka bato nkoto munkama na makoo mane mbuka ine, ba mabota maso ma bana ba Isalayele.

⁵ Nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Yuda, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Lubeni, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Gadi,

⁶ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Asele. Nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Nefitali, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Manase,

⁷ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Simeyo, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Levi, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Isakale,

⁸ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Zabulo, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Zozefu, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Benzame. Bee baso bazwaka elembetele ya Nwaphongo o mbanda.

Moluku njwa bato basi

⁹ O sima ya mapho mama, namba kula yakyeka. Namba yawene moluku mwikye njwa bato mootemokokyisi na moto itanga. Babaka nkyisi iso, mabota maso, bato baso na noko iso. Batemekye o boo pha mumbanga njwa bokonzi na o boo pha Nwana wa mpate. Balati bitobu bianda bitane na nkanga ya mabila o maboko.

¹⁰ Babaka baanjwane na nyesi inkusi békéye: «Tobikyi na Nwaphongo wa banga ozasi o mumbanga njwa bokonzi, yo na Nwana wa mpate.»

¹¹ Emba banze baso balungyaka mumbanga njwa bokonzi, bankumu na manyama mane mamba kaa o boo pha mumbanga njwa bokonzi maboo o se, bamba kumisa Nwaphongo.

¹² Babaka bawo beekeye:
«Ame!»

nkuma, nkyemoo, zebi, melesi, ngambo, mwiya na bokusi
ibe na Nwaphongo wa banga pho ya bofele na bofele! Amel!»

¹³ Monomo na bankumu amba ya ntuna:
«Bato balati bitobu biitane, bali banza,
bambi uta bi?»

¹⁴ Namba ya mobuyisa ngakye: «Nkolo,
kyeebe nde we.» Amba ya wo na nga yokye: «Eli bato banyokolo bee na boikye.
Bakunyola bitobu bia bee na malongo na
Nwana wa mpate, yango mena bitobu ba
bee babutwa bitane.»

¹⁵ Yango mena batemi o boo pha
mumbanga njwa bokonzi njwa
Nwaphongo.

Bamokyelele o Tempelo ye na moo na
mokolo,
emba oozasi o mumbanga njwa bokonzi
aababomba o se ya molaku nwe.

¹⁶ Ete bakule oka nzala,
ete bakule oka phowa ya maa,
moo na mowewe itikule fatumba.

¹⁷ Pho Nwana wa mpate ooli onte ya mum-
banga njwa bokonzi amoba moekosi
wa bee.

Amokye na bee o elele ekyetokolo maa,
maa maambya bomoo,
Emba Nwaphongo amokunyola mbembe
ikyitokolo o miyo ma bee.

8*Nwana wa mpate kaingole ingyende sa sambo*

¹ Waingola Nwana wa mpate ingyende
sa sambo, ikolo samba yaikala bose
phenephe na ete ya ngonga.

² Emba namba ya wene banze sambo
baateme o boo pha Nwaphongo. Bamba
ya baphe mbenzo sambo.

³ Mwanze mosuu amba ya teme
phenephe na etumbelo. Aphilaka
etumbelo ya malasi eya kyela bee na
itel, bamba mophé malasi maikye. Amba
mabonza na mabondesi ma basantu
baso o ikolo sa etumbelo eya kyela bee
na itela eli o boo pha mumbanga njwa
bokonzi. ⁴ Bofele zungu sa malasi samba
uta o eboko ya anzelu, samba baa o
boo pha Nwaphongo elele yonoyu na
mabondesi ma basantu.

⁵ Sima, anzelu amba ya kpa etumbelo
ya malasi, amba ya etonza na mwenya
njwa etumbelo, amba evaka o se. Bofele
bingyinzi biamba yakyela, nyesi yamba
okona, nkakasi yamba kyela na manyete
mamba nyiningana.

Mbenzo motoiba ya etatele

⁶ Baanje sambo baaphilaka mbenzo
sambo, bamba misongya pho ya iyulela.

⁷ Mwanze owa o boo amba yaulela mumbenzo nwe. Mangbandangbala na ɿwenya na malongo yamba yakaa o se molongo. Etee ɿonoyø ya manyete mi biato, mophaa monomo ɿwa nzete mi biato na nkata imbyo yazikaka.

⁸ Mwanze owa ibale amba yaulela mumbenzo nwe. Ekpele ɿonoyø eyaulana na ngomba enene ya mwenza yamba kye kaa o mpiko eenene. Etee ɿonoyø ya mpiko eenene mi biato yamba butwa malongo.

⁹ Ndambo ɿonoyø ya bikyelamo biiþe o mpiko eenene mi biato yamba wa, na ndambo ɿonoyø ya masuwa mi biato yamba ɿtono.

¹⁰ Mwanze owa iyato amba yaulela mumbenzo nwe. Nyasesi monomo omunene amba biya o ikolo, kangyengye ndokolo yanzi. Amba kye ka o etee ɿonoyø ya ebale mi biato na o bilele bitokolo maa.

¹¹ Nkombo ya nyasesi me eli (Bololo). Mophaa ɿwa maa monomo mi biato ɿwa butwaka fiololo, emba bato baikye bamanywaka maa me ma bololo mamana bawaka.

¹² Mwanze owa ine amba yaulela mumbenzo nwe. Etee ɿonoyø ya moo mi biato, na etee ɿonoyø ya bokombe mi biato, na etee ɿonoyø ya banyasesi mi biato ya nyanganaka. Bitez bianyinganaka biamba butwa enzombi. Nzanga ebungye ndambo ɿonoyø ya saa ya yango mi biato na mokolo nde bomo mobungye ndambo ɿonoyø ya enzombi ya yango mi biato.

¹³ Bobele namba kula yakyeka. Naesi yawene koko ɿonoyø kyephumbwe o ikolo. Naesi yaoka kyaŋwane na bokusi obokye: «Eye Ngongo! Eye Ngongo! Eye Ngongo pho ya bato ba mokyisi, pho ya mbenzo ya mbomela yamoulela Baanje baato!»

9

¹ Bobele anzelu wa itano amba ya ulela mumbenzo nwe. Namba yawene nyasesi monomo auti o ikolo amba ka o se. Emba bamba mophaa iphungola sa ibela siinene sizindo.

² Nyasesi me amba yazibola sina ibela me siinene siizondo. Zungu samba ya tokolo omø ndokolo zunguu sitokolo o itumbu siinene. Emba munyele na muuwe yabutwaka sindo.

³ Bobele ntete yamba tokolo o sina zungu, yamba nyangwa o mokyisi. Bamba iphe bokonzi ndokolo boli na maphalakasa ma manyete.

⁴ Bamba katela ntete me obokye yango saato nkata, ndemo na nzete. Kasi ikyele bobe nde bato batebali na elembetele ya Nwaphongo o mbanda.

⁵ Teþaikaka phe ntete nzela ya iboma bato me, kasi nde ya ifanyøkolø na bokusi makombe matano. Boløsi bokyele waatwe ntete me boli ndokolo waatwe iphalakasa moto.

⁶ Nkolo me, bato bamoluka iwa kasi ete basizwe. Bamoima iwa kasi iwa saabalo.

⁷ Ntete yaulanaka na mapunda maføngya þee phø ya ebasi. O nzoto ya yango, yalataka biboko ndokolo na eboko ya itela. Maboo ma yango mabaka ndokolo maboo ma bato.

⁸ Yabaka na suwe ndokolo suwe ya bafasi, emba mino ma yango mabaka ndokolo mino ma gbogbo.

⁹ Mantolo ma yango mabaka ndokolo ilati ebuni, tokø ya maala ma yango yabaka ndokolo tokø ya mitomba mbila moibende þee na mapunda maikye maakyilingane o ebasi.

¹⁰ Ntete me yabaka na bitengu ndokolo nyela ya maphalakasa. Emba na bitengu me, yakokaka ikyela bato bofe phø ya makombe matano. ¹¹ Mokonzi ɿwa ntete eli anzelu wa ibela siinene siizindo. Na munoko ɿwa Ebele bamobangye «Abado», emba na munoko ɿwa baela bamobangye «Apoliyoni»,^{*} kyleukye iwø obokye «Møoti».

¹² Ngongo eya o boo eleka. Kyeka mangongo mafale maakule yaa o sima.

Mumbenzo ɿwa motoba mooka

¹³ Boþele anzelu owa motoba amba ya ulela mumbenzo nwe. Namba yaoka ɿwesi monomo moute o matuu ma etumbelo eya itela eeli o boo pha Nwaphongo.

¹⁴ ɿwesi me ɿwawøko na anzelu owa motoba owa philaka mumbenzo obokye: «Ingola banze bane bakanga þee phenephe na ebale ya Efrate.»

¹⁵ Bamba ya ingola banze bane babaka þaziya nde sina imbele, muna mokolo, bøna bokombe na ena epha eya sengye-laka þee iboma ndambo ɿonoyø ya bato mi maato.

¹⁶ Emba namba yaoka motuya ɿwa batuluku banjwane na mampunda. Babaka familiyo nkama ifale.

¹⁷ Nabawenekye, ndokolo o ndøtø, mampunda na baná baa mabaa. Balataka biþende ba mangola ndokolo ɿwenya, bulee ndokolo ibanga sa motiya, boli ndokolo mobulubutu mookusi. Nzoto ya mapunda yaþaka ndokolo nzoto ya gbogbo, emba nøko ya þee yabaka kyilowe ɿwenya, zungu na muuwe ndokolo mobulubutu mookusi.

¹⁸ ɿwenya, zungu na muuwe ndokolo mobulubutu mootumbe yaabaka nøko

* 9:11 9.11 Kyelukye iwø obokye: «Møoti».

ya bée kyilowe, eli mangongo maanene maato maabomaka ndambo yoncyo ya bato ba mokyisi mi maato.

¹⁹ Pho bokonzi pha mampunda boli o nkoko na o nyela ya bée. Nyela ya bée yaulana na manzo, nyela me ili na nzoto ikyibasungye na ikyela bofe.

²⁰ Kasi mangongo maanene me temaika boma bato baso. Bato baikalaka tebaika le bitoma ba maaboko ma bée bibe, baikalaka nde ikumisa maloboko maabe, bikyeko biakyela bée na itela, na bibuni, na mabanga naa na nzete, bitebikoky iwenene, naa iyoka, naa itambula.

²¹ Bato me tebaikaka le iboma, mprees, ikyela bondumba na iba.

10

Mwanze na buku bookiyiki

¹ O sima ya mapho me, namba ya wene anzelu mosu, mokus, kaute o ikolo. Impata sonco simozingyi ndokolo alati etobu, nkyemoo izingyi boo phe. Boo phe phabaka ndokolo munyele, makolo me ndokolo makonzi ma nwensa.

² O eboke yee, aphilaka buku bookiyiki bozibosi bée. Amba ya teye itambe se sa boloo o ikolo sa mpiko eenene, itambe sa bwee o ikolo sa manyete.

³ Amba yaanwana na nwesi mokus ndokolo gboegbo kyebole. Waunva yo iyanwana, bingyinzi sambo bamba ya okana.

⁴ Emba waunva ika bingyinzi sambo, naunvaka koma mapho maokaka nga. Naesi yaoka nwesi monomo mouti o ikolo mowoo na nga obokye: «Mapho maawa bingyinzi sambo maikale ingyende, samba na makoma.»

⁵ Boebel anzelu owa wenekye nga atemi o ikolo sa mpiko eenene na o ikolo sa manyete, amb a yakata seleka Nzambe,

⁶ na nkombo ya Nwaphongo ooli na bomoo pho ya boebel na boebel, owa kyela ikolo, muse, mpiko eenene na iso ili omo. Mwanze yokye: «Nkolo eteikule ba!»

⁷ Kasi nkolo yamooka bée anzelu owa sambo atati iulela mumbenzu nwe, yamoba ikokyisama sa sekyle ya Nwaphongo, bowaeyimola yo basali bée faimosi.»

⁸ Emba nwesi nwaa okaka nga moute o ikolo nwamba kula wo na nga obokye: «Kyendé, kpa buku boingosi bée o maaboko ma anzelu otémi o ikolo sa mpiko eenene na o ikolo sa manyete.»

⁹ Namba ya susana phenephe na anzelu, namba ya mobondo obokye ampe buku bookiyiki. Amba ya wo na nga yokye: «Obokpe obozee. O ibu sa we, buku me

phamoba bololo, kasi o munoko phamoba lele ndokolo boo.»

¹⁰ Namba yakpa buku me bookyikyi o maaboko ma anzelu namba ya bozaa. O munoko nwaa nga, phabaka na lele ndokolo boo, kasi waunva nga ibozaa, pha butwaka bololo o nkundu ya nga.

¹¹ Boebel bamba ya wo na nga: «Osen- gesi ikula imola yaafongya Nwaphongo pho boiyke pha bato, pho ya nkyisi, pho ya nkoko, na pho ya bokonzi.»

11

Manzoka mafale

¹ Boebel, bamba ya mpe emekyelo ya phanda. Baamba ya wo na nga obokye: «Teme, kyende meka phanda pha tempelo ya Nwaphongo, na etumbelo. Oombe na tanga motiya nwaa bato baakumisa Nwaphongo omo.»

² Ole mokpengba nwaa tempelo, samumeka, pho baunva molele bato batebae Nwaphongo. Bée bamokyita mokyisi mosantu na makolo makombe mako mane mbuka mabale.

³ Emba namotoma manzoka ma nga mafale obokye nkolo nkoto na mikama mibale mbuka mako motoba, balate mangoto,* baumole mapho ma nga.»

⁴ Manzoka mafale me, eli nzete ibale ya olive na mabele mafale matemi o boo pha Nkolo wa mokyisi.

⁵ Bo moto monomo amekyi ibakyela bofe, nwensa nwamotoko o nkoko ya bée, emb a nwamoboma baini ba bée. Nde phelle, bo moto amekyi ibakyela bofe, mowesi nwaa bée mosengyesi iba ndengye mena.

⁶ Manzoka me mali na bokonzi pha ikanga ikolo, emb a mbula tekoky i na ino mi nkolo ikyimole bée mapho ma Nwaphongo. Bali na bokonzi pha ibuya maa malongo na pha itoma bisenzo bikiye o mokyisi nde bozingyi bée.

⁷ Emba wamunva bée iwo mapho pho ya Nwaphongo, nyama ekyetoko o ibela siinene siizindo yamoya nwana na bée, yabaleka na bokusi, yabaoboma.

⁸ Bibembe ba bée bamoikala o musongo nwaa mokyisi munene mooyea bée na nkombo ya Sodomo na Ezipito, nde elele me eya bakaka bée Nkolo o ekulusu.

⁹ Pho ya nkolo iyato na ndambo, bato baso, nkoko iso, na nkyisi iso yaamoyaa pho ya iyakyeka bibembe me, emb a etebaanole obokye babikunde.

¹⁰ Bato baso ba mokyisi bamoba na nkyisa pho ya iwa sa bée, bamokumba, bamoumana mbolo, pho baimosi ba

* 11:3 11.3 Balataka ngoto pho ya iteya obokye bali na ilaka.

Nwaphongo babale babana tebaikaka baalee boso.

¹¹ Kasi sima ya ina nkolo iyato na ndambo mina, moemo iwa bomoo mouti na Nwaphongo, mobanyolesi, emba baamba ya teme. Embo bato babaka babakyekye, babuto na phakolo booco.

¹² Baamba yaoka njwesi mokusi o ikolo mobawole obokye: «Baa o nil» Baamba ya baa o ikolo onte ya impata, o miyo ma baini ba be.

¹³ Nde o sina imbele, manyete mamba ya nyngana na fokusi penza. Etee yonoyou ya mokyisi mi bikoo yaamba ya beko, emba bato koto sambo bamba wa o etokyisa me. Baabikaka, na bona booco, bamba kumisa Nwaphongo owa ikolo.

¹⁴ Ngongo eya ibale elekaa. Kyeka, waikasi njwana bonte boobo, ngongo eya iyato kyeye.

Mumbenza iwa sambo

¹⁵ Bobele, anzelu owa sambo amba yaulema mumbenza nwe. Nyesi nkusi yamba ya okana o ikolo, kyiwo obokye: «Ujwanjwa eye, bokonzi pha mokyisi bobuto oka Nkolo wa banga na Klisto we, amobaa na bokonzi pho ya bobele na bobele!»

¹⁶ Bankumu mako mbale mbuka bane baabaka bazasi o mbanga ya bec o boo pha Nwaphongo, bamba kaa maboo o se, bakumisa Nwaphongo

¹⁷ bekye: «Nkolo Nwaphongo ekambambi, iwe owabaka na ooli, toeph melesi pho okyelesi mwiya iwa we munene emba oteye bokonzi pha we.

¹⁸ Embo bato ba nkyisi isa batombi, kasi nde yoo ya we eesi. Eli nde imbele sa iyunva bato baotoko mokyisi, isambisama pho ya bawe. Eli imbele samophe we mbano oka basali ba we baimosi, basantu na baakumole nkombo ya we, ebe bato pha ebe bato baanene!»

¹⁹ Embo tempelo ya Nwaphongo eli o ikolo yamba zifwa. Mobeta iwa sangola njwamba wenene o tempelo ye. Bobele nkakasi yamba ya wanda, nyesi ya bato yamba yaokana, bingyinzi, manyete mamba nyngana na mbula ekusi eya mangbandangbala yamba noo.

12

Nwanjwasi na Dalagona (nyama eli ndokolo Mungoto)

¹ Elekyesako yonoyou enene etokosi o ikolo: Nwanjwasi monomo alati munyele ndokolo etobu, bokombe o se ya makolo me, emba o moto nwe alati eboko ya bokonzi ya banyasesi iko mbuka babale.

² Abaka na ibu, abaka kaanjwane nzanga pho ya bolosi pha eswete ya ibota.

³ Bobele elekyesako esuu ekuli tokolo o ikolo: Yabaka Dalagona yonoyou enene ya mangola ndokolo njwenya. Yabaka na nzotó sambo na membe iko, emba moto monomo na monomo njwalataka eboko ya bokonzi. ⁴ Nwela nwe njwakomboko mophra monomo iwa banyasesi ba ikolo mi biato, abavakaka o se. Dalagona yamba kye teme o boo pha njwasi okolukye ibota pho aze njwana me wa motokolo yo.

⁵ Bobele, amba ya bota njwana wa lele. Eli yo moto owamokamba mabota maso na fokusi na phimbo ya ebuni. Embo bamba ya kye na njwana we phenephe na Nwaphongo na na mumbaraga nwe iwa bokonzi.

⁶ Bobele njwanjwasi amba lota o bokye. Nwaphongo amoibongyisa elele yonoyou omo pho bamozeya nkolo nkoto na nkama ibale mbuka mako motofa.

⁷ Bobele, ebasi yamba ba o ikolo. Mikayele na banze bec bamba ya njwana na Dalagona. Embo Dalagona na banze baaka yee me banjananaka na be,

⁸ kasi taika koka. Yango mena Dalagona na banze bec tebakulaka ba na elele o ikolo.

⁹ Bamba movaka onze, Dalagona omunene, nzoo eekasi, yo owa laa bec nkombo ya Zabulu na Molemba, mokose wa mokyisi mobimba. Bamovakaka yo na banze bec o se.

¹⁰ Bobele, namba yaoka njwesi monomo mokusi o ikolo mowo obokye: «Ujwanjwa eye, eli imbele sa Nwaphongo wa banga saibikya, sa bokonzi, na sa mwiya; Masiya we aweninye bokonzi phe. Pho bamovaka o ibanda, iyo owabaka kasongyele bebi na banga na moo na mokolo o boo pha Nwaphongo wa banga.

¹¹ Kasi bec bamolongyi na malongo ma njwana wa mpate, na pho ya bonzoka pha bec pho ya Iloba sa Nwaphongo. Baanolia iyambya bomoo pha bec nono o ibaa salota iwa.

¹² Yango mena ba na nkyisa, ikolo na bato baazasi omo. Ngongo eli na bec, mokyisi na mpiko eenene, pho Zabulu auti oli bec, atondi na yoo ekusi, pho aebi obokye takuli ba na nkolo nzikye.»

¹³ Wa wené Dalagona obokye bamovakyi o se, amba tata iwinya njwanjwasi owabotaka njwana wa lele.

¹⁴ Kasi bamba ya phe njwasi mapapusa mbale ma koko enene pho aphumbwe obokye abee itakte na nzoo, o elele eya

moħongyisa bée pho ya imozeya bipha biato na ndambo.

¹⁵ Boħeġe, nzċċi yamba ya lowa maa maikyé ndokolo ebale o sima ya ħwaṇjwasi pho mamozinza.

¹⁶ Kasi manyeté mamba ya sunga ħwaṇjwasi, emba manyeté mamba ingwa mamba ya mina ebale eya lowaka Dalagħona.

¹⁷ Boħeġe, na yoo ekusi eli ne na ħwaṇjwasi, Dalagħona amba buya mabita me nde na mumboto ħwa ħwaṇjwasi me ħwaikalaka, eli faakumole mifeku ma Nwaphongo na bali manzoka ma Yesu.

¹⁸ Boħeġe, Dalagħona amba ya kye teme o mokukulu ħwa ebale eenen.

13

Manyama mabale ma kabu

¹ Boħeġe, namba ya wene nyama uċċoċu eya kabu etċeksi o mpiko eenen. Yaħbaġa na membe iko na ná nzoto sambo. O ikolo sa zembe sənċċo na sənċċo, yalataka eboko ya bokonzi, emba o ikolo sa nzoto me fakomaka nkombu ekyetole Nwaphongo.

² Nyama eyawenekx ngä yaulanaka na ngo. Makolo ma yango mabaka ndokolo maka ulusu, emba munċko ħwa yango ndokolo ħwaka għoġġo. Embla Dalagħona amba ephe bokusi phe, mumbanga nwex ħwa bokonzi na bokonzi bonen.

³ Moto mōnomo mi nzoto ya Nyama mena ħwabaka ndokolo mozokyi photo ya iwa, kasi photo enen mena yamba bieha. Mokysi munċo ħwa kamwaka, ħwambra butwa ibenga ena Nyama.

⁴ Embla baso bamba ya kumbela Dalagħona pho apħekye Nyama bokonzi. Bamba na ya kumbela Nyama békże: «Ookoka na Nyama nza? Ookokyi iñjwana na yango nza?»

⁵ Nyama yamba ya pħeġġem nzela ya imitata na ya itola. Embla yamba ya pħeġġem bokonzi pha ikyela etoma makombe mako mane mbuka mabale.

⁶ Yamba ya ingola munċko pho ya itola Nwaphongo, pho ya itola nkombu ye, na elele ezasi yo na bato baali ne o ikolo.

⁷ Nyama yamba ya pħeġġem makokyi ma iñwana mabita na basantu na maibaxyet. Yamba kula ya pħeġġem bokonzi oikolo sa mabota maso, bato baso, noko iso, na nkyisi iso.

⁸ Bato baso bali o mokysi, tata o etatele ya mokysi, batebaika bée koma nkombu o bku pha bomoċċa pha ħwana wa mpate owa boma bie, bamokumbela nyama me.

⁹ Oli na matoo ma ioka, aqkye

¹⁰ Owa lakyema mobokami, bamoboka. Owalakyema obokye amowa na sendo, amowa na sendo.

Eli imbele sa basantu sa ilendendala na sa iphiha ianola.

¹¹ Boħeġe, namba yawen nyama eya ibale kyetokolo o manyete. Yaħbaġa na membe mabale ndokolo ħwana wa mpate, kasi yaħbaġa kyewo ndokolo Dalagħona.

¹² Eli na bokonzi baso boli na nyama eya obo eya tħokloka o mpiko eenen, kyebokyelelo o boopho nyama me. Nyama eya tħokloka o manyete na bato baso bali o mokysi bokumbelaka nyama eya tħokloka o mpiko eenen eyazokaka phota ya iwa eya belaka.

¹³ Yakyelaka bilekxesako binen, non o iuya ħwenna mouti o ikolo non o se o miyo ma bato baso.

¹⁴ Pho ya makokyi maephe bée maikyela bilekxesako biso babinna o miyo ma Nyama eya o boopho, yazwa nzela ya ikosa bato baso ba mokysi. Nyama me yaabatoma non o iteqe ekyeko pho ya ngambo ya nyama eyabba na photo ya sendo eyakulaka butwa na bomoċċa.

¹⁵ Boħeġe, bamba phe nyama me makokyi maiphe ekyeko ya nyama bomoċċa, na ndengye obokye ebutwe iwō na iboma moto munċo owa moba sakumbela ena ekyeko.

¹⁶ Boħeġe, nyama me yamba tomisa bato baso na bokusi, bapromba na bħangyengye, bato ba eżwele na bafola, bansomi na bħaombo obokye bazzwe elembetele o eħoġo ya bħoloo naa o mbanda.

¹⁷ Embla moto takokyi iombha na iungya ekejje botali na elembetele me, naa nkombu ya nyama naa motango mokokaa na nkombu ye.

¹⁸ Wawa waongye zebi. Moto oli na malondo atokolo tina ya motango ħwa nyama, pho eli motango ħwa moto. Embla motango nwex eli nkama motaba na mako motoħba mbuka motoba (666).

14

Nwana wa mpate na bato baikola yo

¹ Boħeġe, namba kula yawen Ħwana wa mpate atemi o ikolo sa ngombu ya Siona. Abja yo na bato nkoto mukama na mako mane mbuka ine (144.000). Nkombu ya Ħwana wa mpate na nkombu ya angomakomamaka o mambanda ma bée.

² Boħeġe naesi yaoka ħwesi mōnomo mouti o ikolo, ħwaulanaka na tħok ya kanda ja ebale enen na ná tħok ya enginzi eekusi. Embla molomba ħwa okaka ngä ħwabaka ndokolo waabokko bawandil bie isangi.

³ Boħeġe bato me bħabka batube zembo siinyakune oħoo pha mumbanga ħwa bokonzi na oħoo pha bikyelamo bine bili na bomoċċa na oħoo pha bħankumu. Moto

takokaka ieba zembo me, bote yabaka nde bato nkoto munkama na mako mane mbuka ine (144.000) baikola bëe o mokyisi.

⁴ Bëe tebaika eba babasi, tebaikaka oto nzoto ya ñe. Babaka babengye Nwana wa mpate bilele biso biikyende yo. Bëe baikolamaka onte ya bato ndokolo mbuma ya boo pho ya Nwaphongo na pho Nwana wa mpate.

⁵ Noko ya bëe teyaika woo bële, tebali na mooya.

Imbele sa itenela bato bolombe sikokyi

⁶ Boñele, nambakula yawene anzelu mosuu kaphimbwe o ikolo owoo. Abaka na Simo Elaa eya boñele ya iyimola bato baso bali o mokyisi, bato baso, mabota maso, noko iso.

⁷ Abaka kawo na ñwesi mokusi: «Lota Nwaphongo, omokumbe! Pho imbele se sa isambisa bato sikokyi. Kumbela mokyesi wa ikolo na munse, wa mpiko eenene na bilele bitokolo maa o manyete!»

⁸ Emba anzelu mosuu owa ibale amba ya benga owa o boo, amba wo yokye: «Ekaa, ekaa, Babilone eenene! Yango eyabaka kyenyeweya bato ba nkyisi iso maleku ma yoo ya bondumbla pha yango!»

⁹ Boñele, anzelu mosuu owa iyato, owabaka kababengye, amba wo na ñwesi mokusi yokye: «Bo moto akumbesi nyama na ekyeko ya yango, bo azwe elembetele o mbanda naa o eboko,

¹⁰ Amunywuya maleku maabongyi bëes o kopho ya yoo ya Nwaphongo, sa nkaa ya imakonda. Moto me amowene mpasi onte ya ñwenya na onte ya mobulubutu mootumbe, o boo pha banze basantu na o boo pha Nwana wa mpate.

¹¹ Bato baso bakumbele nyama na ekyeko ya yango, na ozwe elembetele na nkombo ya yango, etebaeeme na moo na mokolo. Zungu sa ñwenya siibanyokolo samobaka sibaa pho ya boñele na boñele.»

¹² Yango mena, eli imbele sa ilendendala pho ya basantu babombe mibeko ma Nwaphongo na sa iphilu ianolu oka Yesu.

¹³ Boñele namba yaoka ñwesi monomo mouti o ikolo, mowoo obokye: «Koma bobo: Tata unjwanja eye, nkyisa ili na bato baawa onte ya Nkolo.» Bolobo yokye: «Nde phelé, baeme pho ya bitoma bia bëe, pho bitoma bia bëe bibabengye.»

Inoko mbuma ya mokyisi

¹⁴ Boñele namba kula yawene: Yañaka impata sitane. Emba namba yawene ndokolo ñwana wa moto azasi o ikolo sa impata me. O moto nwé, alataka eboko ya bokonzi eyakyela bëe na itela, embal o maboko, aphisí sengu ootu.

¹⁵ Boñele anzelu mosuu amba ya tokolo o tempelo. Amba yaanjwanela na ñwesi mokusi ozasi o ikolo sa impata, yokye: «Kyelela sengu ya we, noko mbuma. Imbele sikokyi sa inoko mbuma, pho mbuma ya mokyisi iosi!»*

¹⁶ Boñele owazalaka o ikolo sa ipata amba ya vaka sengu o mokyisi, emba bamba yanoko mbuma o mokyisi mompima.

¹⁷ Boñele, anzelu mosu amba yatokolo o tempelo eli o ikolo. Ne me aphilaka sengu eotu.

¹⁸ Boñele, anzelu mosu amba yatokolo o etumbelo. Abaka na bokonzi o ikolo sa ñwenya, amba yaanjwanela na ñwesi mokusi anzelu owaphilaka sengu eotu, yokye: «Kyelela sengu ya we eotu, noko bikango ba mbuma ya vinyo bili o mokyisi, pho mbuma ye iosi.»

¹⁹ Boñele anzelu amba ya vaka sengu ye o mokyisi, amba ya noko mbuma ya vinyo yabaka o mokyisi, amba ivaka o isungu sa yoo ya Nwaphongo.

²⁰ Bamba ya kyé ama ina mbuma o ebonga ya mokyisi, emba isungu me sabutwaka itokolo nde malongo. Malongo me mamba ya luka bakilometele mikama mitato, bo iteyé mpunda omó nde ezindi nono o munoko.

15

Baanze sambo na bisenzo baa mbomela

¹ Boñele, namba yawene o ikolo elekyesako esuu enene na ya ikamwa: Banze sambo baphisi bisenzo sambo baa mbomela. Pho yoo ya Nwaphongo yamokokyisama na bisenzo babina.

² Boñele, namba ya we ne ndokolo mpiko eenene eya talatala baeyanginye na ñwenya. Baalonga o ebasi ya nyama, fatebaikazwa elembetele ye na motango ñwa nkombo ye, batemi o ikolo sa mpiko eenene eya talatala, baphisi masangyi ma Nwaphongo.

³ Babaka batube zembo sa Mose, mosali wa Nwaphongo, na zembo sa Nwana wa mpate:
«Nkolo Nwaphongo Ekambambasi, pitoma ba we bili binene na ba ikamwa! Mokonzi wa nkyisi insó, manzela ma we mali ma bosembo na ma phelé!»

⁴ Nkolo, owa moña sa elota nza?
Owa moña sakumola nkombo ya we nza?
Pho we mampenza oli mosantu.
Bato ba nkyisi iso bamoya kusama o boo pha we,

* 14:15 14:15 Iimbele ya bakawa

pho bato baso bāmowenē bitoma ba we bā
bōsembo.»

⁵ O sima, namba yawenē o ikolo, tempelo
eli na mōbetta ħwa sangola eingo,

⁶ emba bānza sambo bāphilaka bisenzo
sambo bāmaba tokolo omo. Balataka
bitobu bia nkungye ya nyama, bitane,
bingyengye. O mōbimbi, bāmizekytinnye
na mokabā ħwa itela.

⁷ Nyama yonqo onto ya manyama mane
me yamba yaphē bānza sambo bākopho
sambo bāakyela bēs na itela, batondi na
yoo ya Nwaphongo oli na bōmō pho ya
bōbele na bōbele.

⁸ Bōbele, tempelo yamba tonda na zungu
pho ya nkyem o ya Nwaphongo na ya
mwiya nwe. Bōbele, na moto takokaka
inyo o tempelo, nōnō wakokyaka bānza
sambo bisenzo sambo.

16

Bākopho sambo bā yoo ya Nwaphongo

¹ Bōbele, namba yaoka ħwesi mokusi
moute o tempelo, mōwō na bānza sambo
obokye: «Kyendē kye swēya bākopho
sambo bā yoo ya Nwaphongo o mokysi.»

² Emba anzelu owa o bōo amba yakye
swēya kopho ye o mokysi. Bōbele īgata
sonoso siikyele bōlosi samba ya tokolo bato
baso bābaka na elembetele ya nyama na
babaka bākumole ekyeko ya yango.

³ Mwanze owa ibale amba ya swēya
kopho ye o mpiko eenēne. Maa mamba
ya butwa ndokolo malongo ma ebembe,
embalikpeleso ekyebikye o motema ħwa
maa yamba waa.

⁴ Mwanze owa iyato amba ya swēya
kopho ye o bibale binēne na o billele
bitokolo maa. Emba maa maso mamba ya
butwa malongo.

⁵ Bōbele namba ya oka anzelu oli
mokonzi ħwa maa kawo yokye:

«Oli na bōsembo, iwe Mosantu ooli, na
owabaka,
pho oli owaakolo moteni wa malombe.

⁶ Pho bowasweyaka bēs malongo ma
basantu na bāmosi,
ombikula bāphe nde malongo obokye
bānyewe.

Bazwe lokokyti na bē.»

⁷ Bōbele, namba yaoka ħwesi mōnōmo
moute o etumbelo mōwō obokye:
«Ee, Nkolo Nwaphongo ekambambasi,
malombe ma we mali ma phele na ma
bōsembo.»

⁸ Bōbele anzelu owa ine amba ya
swēya kopho ye o munyele, embalikpeleso
nōwambā ya phele nzela ya izikya bato
na ħwenya nwe.

⁹ Emba bato bāmaba zika na mbambisa
nkusi. Bāmaba butwa itola nkombu ya

Nwaphongo oli na bōkonzi o ikolo sa
bisenzo. Kasi tebaikaka bōngola ntēma ya
bēs obokye babutwe imokumbela.

¹⁰ Mwanze owa itano amba ya swēya
kopho ye o ikolo sa mumbanga ħwa
bōkonzi ħwa nyama. Emba bōkonzi phe
phamba ya butwa o enzombi. Bato bāmaba
butwa imitwa lole pho ya bōlosi.

¹¹ Bāmaba tola Nwaphongo owa ikolo
pho ya minyoko na mangata ma bē, kasi
tebaika le bitoma ba bēs biibe.

¹² Bōbele anzelu owa motoba amba
ya swēya kopho ye o ebale ya Efrate,
embalikpeleso yamba oma pho ya ibongisela
bōkonzi bāute mbale ekyetokolo munyele
nzela.

¹³ Emba namba ya wēne malōbō maato
maabe maaulana na mangbōku matokolo,
bōna o munōko ħwa dalagōna, bōoyoko o
munōko ħwa nyama, na bōoyoko bōsou u
munōko ħwa moimosi owa bōcole.

¹⁴ Eli malōbō ma bāzabulu makyele
bilekyesako. Mamba kye oka bōkonzi
bā mokysi mobimba, pho mābaangyinya
pho ya mabita ma mōkolo munēne ħwa
Nwaphongo Ekambambasi.

¹⁵ Kyeka, naye ndokolo mwibi. Nkyisa
na owa mokyengyele na owa mōbanza
bitobu bēs pho yo sakye bōlumbu naa yo
sa oka so.

¹⁶ Malōbō me mamba angyinya bōkonzi
o elele ekyebangye bēs na munōko ħwa ba
Bōbele «Armagedo.»

¹⁷ Bōbele anzelu owa sambo amba ya
swēya kopho ye o muuwē. Nwesi mōnōmo
mokusi ħwamba ya tokolo o tempelo,
moute o mumbanga ħwa bōkonzi, mōwō
obokye: «Waumbo!»

¹⁸ Bōbele, yamba ya baa nkakasi, bingy-
inzi na manyete inyingana na bōkusi.
Manyete manyinganaka na bōkusi na
ndengye yonqo obokye naino tolōwēni
bōmo tata boli moto o mokysi.

¹⁹ Mokysi munēne ħwamba kaħana na
bitee biato, embalikpeleso iżi iżikkō yamba
bukwa. Emba Nwaphongo amba ya
umunja Babilōne enēne. Amba ephe
kopho etondi na maleku ma yoo ye.

²⁰ Misanga miso milimo na mangombia
maso temakuli wenēne.

²¹ Mangbandangbala manēne maazito
mambauta o ikolo mamba ya kalela bato.
Ingbandangbala sonoso sabaka na bōzito
pha bākyilo makoo mane. Emba bato
bāmaba tola Nwaphongo pho ya esenzo
ya mangbandangbala, pho esenzo me
yataaka kula leka bōċċo.

17

Babilōne, eyakolo ndumba

¹ Boþele mɔnɔmɔ na þanze sambo baaphilaka þakɔpho sambo aamba ya-susinya oli nga. Aamba yawɔ na nga yokye: «Yaka. Namoeteya moambo ñwa ndumba oomunene okofe o mokukulu twa mpiko eenene.

² Bakonzi ba mokyisi balala ne. Bato ba mokyisi þalangaka maleku ma þondumba phe.»

³ Boþele Bolɔþo phamba ya nyolele, emba anzelu amba yakye na nga o bokye. Namba yakye wene ñwasi mɔnɔmɔ azasi o ikolo sa nyama eya mangola, eyakomamaka nzoto mobimba na mankombo maitola. Nyama me yabaka na nzoto sambo na membe iko.

⁴ Nwasi me, alataka bitobu ba mangola ba motiya, biingyengye ndokolo itela na ndokolo mabanga ma motiya na þayaka. O eþoko, aphilaka kɔpho ya itela etondi na mapho maþe ma sɔkɔtɔ ya þondumba phe.

⁵ O mbanda ye, þakoma nkombo yɔnɔyɔ ya sekyele: «Babilone oomunene, nyango wa mandumbo na wa mapho ma þooþo ma mokyisi.»

⁶ Boþele, namba yawene ñwasi me alangyi malongo ma basantu na malongo ma manzoka ma Yesu. Waamowene nga, nakamwaka na fokus koleka.

⁷ Ndokolo anzelu kambe ya wo na nga yokye: «Kokamwe pho ya'ye? Namoeymola sekyele ya ñwanjwasi na ya nyama eemunyanye, eeli na nzoto sambo na ná membe iko.

⁸ Nyama eeweni we meña yabaka, kasi tekuli þa. Yamotokɔlo o ifela sinene siizindo, emba yamoya lekana nono o ewele ya yango. Embo þato ba mokyisi þatebaika koma þee nkombo o buku pha þomoø tata etatele ya mokyisi, þamokamwa wamowene þee nyama. Pho nyama me yabaka, tekuli þa, kasi yambakula yaa.»

⁹ «Wawa waongye ibaa na malondo na ná zebi sa ikokolela mapho. Nzoto sambo eli makosi sambo elele eezasi ñwanjwasi me. Makosi me mambe na teya þakonzi sambo.

¹⁰ Bakonzi batano þaunva waa, owa motofa alii. Owa sambo naino taesi; kasi waamoya yo, ngala ye etekoko.

¹¹ Nyama eyabaka, emba tekuli þa, eli nde yango nyama eya ñwambi. Eli o motango ñwa manyama sambo, kasi kye ya lekana nono o ewele ya yango boþele.»

¹² «Membe iko maaweni we eli þakonzi iko þali naino sakyelela þokonzi pha þe. Kasi þamokyelela þokonzi pha þee na nyama nde pho ya ñwana imbel mokuwe.

¹³ Béé þasó þali nde na phowa yɔnɔyɔ: Iphe mwiya ñwa þee na þokonzi pha þee oka nyama.

¹⁴ Bamunjwana na ñwana wa mpate, kasi ñwana wa mpate aabanyete, pho ali Nkolo wa ba nkolo na Mokonzi ñwa þakonzi. Aabanyete yo na þaabanga þe, þaaølo þe, na þaamiambya ne phele.»

¹⁵ Boþele anzelu amba yawɔ na nga yokye: «Maa maaweni we, elele ekyezale ñwasi owa ndumba, eli þato, moluku ñwa þato, nkyisi na noko.

¹⁶ Membe iko maweni we na nyama eweni we, yamoina ñwasi owa ndumba. Baamole þombonzi, þaamoika na þolumbu. Bamoza nsoti ye, þamba na motumba o ñwenya.

¹⁷ Pho Nwaphongo akyesi o mandondo ma þee maumunya maikokya phowa ye. Baamakokya na booka. Bamoambya þokonzi pha þee o maþoko ma nyama nono imbel samokysama mapho ma Nwaphongo.»

¹⁸ «Emba ñwanjwasi oweni we, eli mokyisi muunene moli na þokonzi oikolo sa þakonzi ba mokyisi.»

18

Ikaa sa Babilone

¹ Sima me, naesi ya wene anzelu mosuu kaute o ikolo. Abaka na þokonzi ñonene, emba nkyemø ye yawaninyaka munse munso.

² Boþele, amba yaarjwana na ñwesi mokusi yokye:

«Ekaa, Ekaa, Babilone eenene! Ebuto eziye ya þazabulu, na ifombo

sa malɔþo maso maa sɔkɔtɔ, na [ifombo sa mambulu na manyama] maso maasɔkɔtɔ na ma inganga.

³ Pho yabaka kyenyweya þato ba nkyisi iso maleku ma yo ya þondumba pha yango.

Bakonzi ba mokyisi þakyela ne þondumba,

na þaungye ba mbolo ba mokyisi þamikumee na þomboti phe.»

⁴ Boþele namba ya oka ñwesi mosuu o ikolo mowo obokye:

«Mana oka ye, þee þato ba nga!

Pho þee saangana ne o masumu me, naa sanyølo o bisenzo biili nde pho ye.

⁵ Pho masumu me manukaa nono o ikolo, Embo Nwaphongo amba na umunya bitoma be biïfe.

⁶ Omokyele nde þowakyleka yo þeþi, lookyesi yo, omobuyisa lango mbala ibale. O kɔpho eyasobinyaka ne maleku me, omosobinyisa omɔ mbala ibale.

⁷ Nde þo wamikumolaka yo na þomboti phe,

nde bomo me omobenza minyoko na mangonde.

Pho o ndondo ye abaka kamiwole obokye: "Nazasi ya mokonzi, sili bozengye, esimbe nakyela ngonde noco mokolo monomo."

⁸ Pho ya bomo, bisenzo biso bamoyelela nde na mokolo monomo:

Iwa, mangonde, zilo, emba amba na zika na iwenya.

Pho Nkolo Nwaphongo owamosambisa ali Ekambambasi."

⁹ Emba bakanzi ba mokyisi baakyelaka ne bondumba na baakumaká ne baamolela, bamba na miima pho ye, wamowene bée zunguu sa bozikakye phe.

¹⁰ Bamoteme itakye pho ya ilota minyoko me, bamba wo békelye:
«Eye ngongo! Eye ngongo!
Mokyisi muunene, Babilone, mokyisi mookusi,
nde na imbelə sikuwe bobo moambo muumbo enyetel!»

¹¹ Na baungye ba mbolo balele, bakyele ngonde pho ye; pho na moto taakule ombo mbolo ya bée.

¹² Mbolo ya bée me eli: Itela, ebuni ya phalanga, mabanga mamotiya, mayaka, bitobu ba bakyela bée na kungye nsanda na bitobu bamangola, nzete ya solo mpimbo, mbolo ya membe ma mbongo, nzete ya motiya, bibuni, na mabanga ma marbre,

¹³ na mbolo ikyi bongya ntoma, na malasi, na yombo, na mpaka ekye tumbe bée pho ya iyambya zungu sa solo, na maleku na mauta, na falini na ble, mangombe na mampate, mampunda na mitomba mbila, na baombo na baakyemi.

¹⁴ Emba iso yaamengyelaka we ibuto itakye nawe. Iso ya bombati na iindaa iyeloti, otokule izwa noco mokolo monomo.

¹⁵ Baungye ba mbolo baakumaká ne, bamobutwa itakye ne pho ya ilota minyoko. Bamolela, bamokyela ngonde,

¹⁶ bāmowō békelye:
«Eye ngongo, eye ngongo!
Mokyisi muunene iwa lataka bitobu ba mangola na ba motiya,
na biingyengye ndokolo itela,
na ndokolo mabanga ma motiya na mayaka.

¹⁷ Pho nde na iwanan imbelə sikuwe ezwele eso yocte!»

Emba batambuse baso ba avinyo na fa masuwa na baso bakyele mambanga, bakyele bitoma na balobi o mpiko eenene, bamba butwa itakye ne.

¹⁸ Wa wene bée zungu sa iwenya mozyika mokyisi muunene, bamba butwa ilika nyangye: «Mokyisi iye mokokanakyi na mokyisi muunene mumu!»

¹⁹ Bamba ya phila maboko o nzoto, bāamba ya lika nyangye, bazase ngonde, békelye:

«Eye ngongo, eye ngongo!
Mokyisi muunene iwaakumiá bato baso bali na masuwa o mpiko eenene, mombi otoco nde na iwanan imbelə mokuwe bobo!»

²⁰ Ikolo, kumba pho ya iotono sa nwango!

Na bée basantu, ba toma na bée baimosi, kumba me pho Nwaphongo omosambise pho ya bobo pha ekyelaka yo.

²¹ Bobele anzelu monomo oomokusi, amba tomba ibanga sonoso saulana na munzelo muunene, amba sikumbya o mpiko eenene, amba wo yokye:
«Kyek, nde bomo bobo, bowamovaka bée Babilone, mokyisi muunene.

Emba etebakule mowene.

²² Etebakule oka toko ya isangyi oka ya we, nyesi ya batubi, baulesi ba maphengo na mbenzo.

Etebakule zwa na motusi monomo oka ya we.

Na toko ya munyilele etekule okana oka ya we.

²³ Saa ya tala etekule ngengye oka ya we. Ete fakule oka qwesi na munzenga mlongyi na ekamba ye,
pho baungye ba we ba mbolo baħħaka bato bānene ba mokyisi,
pho bonganga pha we bokose nkyisi iso.»

²⁴ Emba oka ya we bazwa malongo ma baimosi, ma basantu na ma bato baso baħħoma bée o mokyisi.

19

¹ O sima ya mapħoč mamana, namba yaoka ndokolo nyesi nkusi ya moluku iwa bato o ikolo, kiyiċ obokye:
«Aleluya! Lobiko, nkyem ħa mwiya ili na Nwaphongo wa banga!*

² Pho yo katene malombe me o phelé na ná bosembu.

Pho anyeti iwaqawasi owa ndumba oomunene owa tókó mokyisi na bondumba phe.
Aenzee malongo ma basali bée mi yo.»

³ Bobele bamba kula yawo békelye:
«Aleluya!

Emba zungu sa izika sa mokyisi muunene me sibaa o ikolo pho ya bobele na bobel!

* **19:1 19.1** Alleluya kielukye iwao obokye tokumole Nwaphongo.

⁴ Bakumu mako maɓale mbuka ɓane na manyama mane bamba ya kusama o boo pha Nwaphongo, bamba mokumbela ozasi yo o mumbanga ɿwa bokonzi, ɓekye: «Ame! Aleluya!»[†]

Eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpante

⁵ Boɓele ɿwesi mənəmə ɿwamba uta o mumbanga ɿwa bokonzi mowo obokye:

«Kumisa Nwaphongo wa ɓanga ɓe  basali ɓe  baso, ɓe  bamolote, ebe ɓe  bato pha, ebe ɓe  bato banene!»

⁶ Boɓele nakuli yaoka ndokolo toko ya moluku nwikye ɿwa bato, na ndokolo toko ya maa maikye, na ndokolo ɿwesi mənəmə ɿwa bingyinzi bikusi kyiwo obokye:

«Aleluya, pho Nkolo Nwaphongo wa ɓanga Ekambabasi aweninye bokonzi pho.

⁷ Tosepele, tobe na nkyisa, tomokumole pho eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpata ekoky.

Nwasi we amibongye.

⁸ Bamolase etobu ya motiya eya peto ekye ngyengye.

Pho etobu me, eli bitoma ba bosembo ba basantu.»

⁹ Boɓele amba yawo na nga: «Koma: Nkyisa ili na bato baabangyi ɓe  o eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpate.» Amba kula wo na nga yokye: «Eye eli phelé maloba ma Nwaphongo.»

¹⁰ Boɓele, namba yakaa o makolo me pho ya imokusamela. Amba yawo na nga yokye: «Sakyela babona! Nali na nga nde mosali boli we, na boli ɓebi na we bali manzoka ma Simo ya Yesu. Kusamela nde Nwaphongo. Pho maloba ma Yesu, eli Bolobo pha iimola maphoo.»

Masiya alongyi

¹¹ Boɓele, namba yawene ikolo siziboo, ikyeka bofo, punda etane, emba moto owabaaka mi yango nkombo ye Owaakolo na Owa phele phele, yo kasambisa, kambe na ɿwana ebasi na bosembo.

¹² Miyo me malole ndokolo ɿwenya, o moto nwé, alati biboko biikye ba bokonzi. Bamokoma o nzoto nkombo үçnocy ekye nde yo mampenza.

¹³ Alati munkoto mənəmə munyakata na malongo. Nkombo ye «Maloba ma Nwaphongo.»

¹⁴ Embo batuluku ba ikolo baabaka bamobengye o sima ba baa o ikolo sa mampunda batane, balati bitobu ba motiya, bitane, na ba peto.

¹⁵ Boɓele, mumphata mootu ɿwamba toko o munoko nwe pho ya iwanda nkyisi. Amoikamba na phaakolo bokusi. Amokyita mbuma ya vinyo isungu sa yoo ekusi ya Nwaphongo Ekambabasi.

¹⁶ Embo o ikolo sa munkoto nwe na ebelo ye bakoma nkombo: «Mokonzi ɿwa bokonzi na Nkolo ya bankolo.»

¹⁷ Boɓele, namba ya wene anzelu mənəmə atemi onte ya munyele. Amba yaanjwana na mambulu maso maɓaka maphumwbe o ikolo na ɿwesi mokusi, yokye: «Yaka, angana ɓe  baso pho ya eseleko enene ya Nwaphongo!»

¹⁸ Pho oya zaa nsoti ya bokonzi, nsoti ya bokonzi ba batuluku, nsoti ya baakusi, nsoti ya bapunda na baaba o ikolo sa ɓe , nsoti ya mansomi maso na ya baombo me, ebe ya bato baa ngambo na ya bato pha!»

¹⁹ Boɓele, namba yawene nyama na bokonzi ba mokyisi na batuluku ba ɓe  baanga pho ya injwana ebasi na oozasi o ikolo sa mpunda na batuluku ɓe.

²⁰ Boɓele, bamba yaakya nyama yo na moimosi wa ɓole. Na bilekyesako bakyelaka yo o boo pha nyama, akosaka bato baazwaka elembetele ya nyama na baabaka bauksameli ekyeko ya yango. Ɓe  baso baabale, bamba baavaka bauveli o itumbu sa ɿwenya na mobulubutu mootumbe.

²¹ Embo baaikalaka bamba baboma na mumphata ɿwaatokolo o munoko ɿwa oozasi o ikolo sa mpunda, embo mambulu maso mamba ya mitonzaa na nsoti ya ɓe .

20

Mambula nkoto

¹ Boɓele, namba yawene anzelu mənəmə kaute o ikolo, aphisi iphungola sa ibela siizindo na munyololo mənəmə munene o eþoko ye.

² Amba yaakya Dalagona, nzoo eekasi, eeli Zabulu na Molemba nde yo, amba ya eba maphanga pho ya mambula nkoto.

³ Amba ya evaka o ibela siizindo, saangan-gaka yo na iphungola na na ingyende pho yango sakula kosa bato ba nkyisi nono waamokoka mambula nkoto. Sima me, yamoonga obokye baeyingole pho ya ɿwana imbele sikuwe.

⁴ Boɓele, namba yawene mbanga ya bokonzi. Baazalaka mi yango, baabaphekye bokonzi pha isambisa. Namba na yawene mikali ma bato baabomaka ɓe  pho ya bonzoka pha ɓe  pho ya Yesu na pho ya iloba sa Nwaphongo. Na baabomaka ɓe  pho tebaikaka kumbela nyama naa ekyeko ya yango, na baatebaika zwa elembetele o mbanda naa o eþoko. Bamba kula butwa

[†] 19:4 19:4 Ame kyelukye iwo: Le obokye ebee babona.

na bomoo, bamba ya baa na ngala ya bokonzi bée na Klisto mambula nkoto.

⁵ Eye eli ikundwa sa ntubo.

Bawe baayoko tebaikaka butwa na bomoo oboo pha obokye mambula nkoto mamana makokye.

⁶ Nkyisa na bosantu ilii na baaikundwa sa ntubo.

Iwa sa ibale tesili na bokonzi o ikolo sa ñe, bamoba banganga ba Nwaphongo na Klisto,

emba bamobaa na ngala ya bokonzi ne mambula nkoto.

Ekpee ya Molemba

⁷ Emba bo mambula nkoto malekaa, bamba ya tokolo Molemba o boloko,

⁸ emba amokye kosa bato o matuu mane ma munse, nkyisi me baibangye Goge na Magoge. Abaanginya pho ya ebasi, motango ñwa bée moli ndokolo munsengye ñwa mpiko eenene.

⁹ Bobele, bamba ya nyangwa o mokyisi mobimba, halungyaka nganda ya basantu na mokyisi ñwaalo bée zinga. Emba ñwenya ñwautaka o ikolo ñwamba ya bazikya.

¹⁰ Bobele, Molemba owaabakosaka, bamba mokumbya o itumbu sa ñwenya na mobulubutu moozikya, o elele eli nyama na moimosi owa bœle. Baamunyoko na moo na mokolo pho ya bobele na bobele.

Moambo ñwaa suka

¹¹ Bobele, naesi ya wene mumbanga monomo muunene motane, na oozasi mi ñwango. Na ikolo na munse ya lotaka itakye ne, ya lemoko bobele.

¹² Namba yawene bawee, baangambo na baapha batemi oboo pha mumbanga ñwa bokonzi. Emba bamba yaingola ba buku. Bamba ya ingola na buku bosoou, eli buku pha bomoo. Bamba ya sambisa bawe ikokana na bitoma ba ñe, nde bo wakoma bée o ba buku.

¹³ Bobele, mpiko eenene yamba yaambya bawe ba yango, iwaai na mokyisi ñwa bawe bamba yaambya bawe ba ñe. Moto na moto asambisamaka kokokana na bitoma ñe.

¹⁴ Bobele, bamba ya bavaka iwaai na mokyisi ñwa bawe o itumbu sa ñwenya. Itumbu sa ñwenya elii iwa sa ibale

¹⁵ Bo moto nkombo ye teyakomamaka o buku pha bomoo, bamovakaka o itumbu sa ñwenya.

21

Ikolo siinyakune na munse muunyakune

¹ Bobele, namba yawene ikolo siinyakune na munse muunyakune. Pho

ikolo sa etatele na munse ñwa etatele yalemoko, na mpiko eenene teyakulaka ba.

² Namba na yawene mokyisi mosantu, Yelusaleme eenyakune, kyeute o ikolo oka Nwaphongo, emibongye ndokolo ñwana ngondo oomilangyingyise pho ya ikye vana na lele we.

³ Namba oka ñwesi monomo munene motokolo o mumbanga ñwa bokonzi, mowo obokye: «Kyeka molaku ñwa Nwaphongo onte ya bato. Amozala elele yonooy na ñe, emba bée bamoba bato ñe, emba yo amoba Nwaphongo wa ñe.

⁴ Aabakunyola mbembe o miyo ma ñe. Iwa etesikule baa. Ngondé etekule baa ilela etesikule baa, minyoko etemikule baa, pho mapho ma maakasi malekana.»

⁵ Emba owafaka azasi o mumbanga ñwa bokonzi yokye: «Kyeka, nakyele mapho maso maanyakune!» Amba kula wo yokye: «Koma mapho mama pho mapho me malí ma phéle, makokyí bato ilemela.»

⁶ Amba kula ya wo na nga yokye: «Waumbo! Nga nali alfa na omega, etatele na mbomela. Moto oli na phowa ya maa, naamophe maa ma bomoo nde pha oelele ekyetoko maa.

⁷ Molongyi amozwa ilaka saasina, emba nga namoba Nwaphongo we, emba yo amoña ñwana wa nga.

⁸ Kasi bato ba ibale, na baale ianola, bato ba mpre, na babomi ba bato, bato baakyele bondumba, banganga, baakumisa bikyeko, na bato ba bœle, iyalo sa bée sili o itumbu sa ñwenya moolole na mobulubutu mootumbe: Mena eli iwaai sa ibale.»

Yelusaleme eenyakune

⁹ Bobele, monomo na banze sambo baphilaka bækopho sambo baatondi na bisenzo sambo ma mbomela, amba yawo na nga yokye: «Yaka, namoeteya ñwasi okolukye Nwana wa mpate ilonga.»

¹⁰ Bolobo amba yakye na nga o ikolo sa ngomba enene na eanda. Amba ya nteya mokyisi mosantu, Yelusaleme, eyautaka o ikolo oka Nwaphongo.

¹¹ Nwaabaka mungyengye na Nkyembo ya Nwaphongo. Bongyengyekeye me phabaka ndokolo ibanga sonoso sa motiya siwiényna na mbale na mbale.

¹² Mokyisi me ñwa lungamaka na bikuka biinene na bianda. Mokyisi me ñwabaka na ná mabala iko mbuka mabale. O ikolo sa mabala me yañaka banze iko mbuka bafale na mankombo makomamaka om. Mankombo me eli mankombo ma mabota iko mbuka mabale ma bana ba Isalayele.

¹³ Bii tokolo munyele wali mabala maato, biikye waa munyele mabala maato, bii boo

likolo mabala maato na bii boo ngylel mabala maato.

¹⁴ Emba bikuka bialungyaka mokyisi fabiwangyaka na makonzi iko mbuka mabale. O ikolo sa mana makonzi, fakomaka mankombo ma fataoma iko mbuka babale fa Nwana wa mpate.

¹⁵ Mwanze owabaka kawo na nga aphilaka mumekyele njwa phanda njwakyela bée na itela. Amekaka phanda pha mokyisi, pha mabala na pha bikuka.

¹⁶ Phanda pha mokyisi me phabaka ndengye yonjox mambale maso mane. Amba ya meka phanda pha mokyisi na mumekyele njwa phanda njwaakyela bée na itela. Nwabaka na phanda pha fa sitade nkoto iko mbuka ibale (12.000).*

¹⁷ Boħelex amba yameka bonene pha bikuka. Babaka na bonene pha fakude munkama na mako mane mbuka ine (144), anzelu amekaka phanda me nde bokomekye bato.[†]

¹⁸ Emba ekuka me baetongaka na mabanga ma zasipe. Mokyisi bamokyelaka na itela sikunyosi bée, njwaulanaka na molangi mungyengye.

¹⁹ Makonzi maso mapħisi bikuka fa mokyisi mali ma mabanga ma motiya makomela bée. Ikonzi sa etatele sili sa zasipe, sa ibale sa saphile, sa iyato sili saa kalededwane, sa ine saa emerode,

²⁰ sa itano sili sa saladwane, sa motoba sa kolonaline, sa sambo sa kilisolate, sa njwambi sa belile, sa ibuwa sa topaze, sa iko sa kilizopälase, sa iko na monomo sa yaseti, sa iko mbuka ibale sa ametisite.

²¹ Emba mabala iko mbuka mabale eli mayaka iko mbuka mabale. Ibala sənəsə na sənəsə basikyelaka na yaka yonjox. Mušoġġo njwa mokyisi njwabaka na itela sakunyola bée siweninya na mbale na mbale.

²² Kasi onte ya mokyisi, sikawenē tempelo. Pho tempelo ye eli Nkolo, Nwaphongo Ekambambasi na Nwana wa mpate.

²³ Emba mokyisi me temosengyesi na munyele naa na bokombe pho ya imoweninya. Pho nkyem o ya Nwaphongo kyimoweninya, na Nwana wa mpate ali tala ya njwango.

²⁴ Nkyisi yamotambula na saa ya njwango, na bokonzi fa mokyisi bamoeyeleta nkyem o ya bée.

²⁵ Mabala ma mokyisi me etefaaamazibé na mokolo monomo, pho omo mokolo etemoobe.

²⁶ Emba nkyisi iso yamoya na nkyem o na ná kaa ya bée omo.

²⁷ Emba ekpele yonjox ya səkətə etenyel o omo, ebe baakyele mapħoo maabe maas o naa maabjel. Kasi yamunyolo omo nde baakoma bée mankombo o buku pha bōmō o pha Nwana wa mpate.

22

¹ Boħelex, amba ya nteya ebale ya maa ma bōmō o mangyengye ndokolo ibanga sa motiya siweninya na mbale na mbale, maute o mumbanga njwa bokonzi njwa Nwaphongo na Nwana wa mpate.

² Onte ya mušoġġo njwa mokyisi, o mapħanga ma ebale, yabaka ħwete mōnōmō njwa bōmō o njwaabaka mobote mbuma iko mbuka ibale na mbula. Nwabaka mobote mumbuma mōnōmō na bokombe bōnōbō, emba maakyi ma ħwete me mabaka mabikya nkyisi.

³ Etewakule ba ilakama.

Emba mumbanga njwa bokonzi njwa Nwaphongo na Nwana wa mpate ħwamōba o mokyisi me, emba basali bée bāamokumbela.

⁴ Emba bāmōwene boo phe, nkombu ye bāmōekoma o mambanda ma bée.

⁵ Emba etewakule fa mokolo, etefakule sengyela na tala naa na munyele pho Nkolo Nwaphongo amoba saa ya bée, bāmōba bokonzi pho ya boħelex na boħelex.

Iya sa Yesu

⁶ Boħelex, anzelu amba yawo na nga bōbō: «Eye eli mapħoo ma phele na maakokyi bato ilemela.» Nkolo Nwaphongo okophe Boħbħ oka baimosi, amba ya toma anzelu we pho ya iteyha basali bée mapħoo masengyesi njwana bonte iya.

⁷ «Kyeka, namoya izele. Nkyisa na moto owamobanza mapħoo mawo moimosi o boku bōbō.»

⁸ Eli nga Yoane, moto awaoka na owawenē mapħoo mamana. Waawene na waaoka nga, namba yakaa o makolo ma anzelu owanteyaka mapħoo mamana pho ya imokumbela.

⁹ Boħelex, amba ya wo na nga yokye: «Sakyela babona! Nali moto wa etoma nde boli we na bēbi na we baimosi, na bās o bāaħaniza mapħoo ma buku bōbō. Kokusamele nde Nwaphongo!»

¹⁰ Boħelex, amba kula ya wo na nga yokye: «Mapħoo ma moimosi maali o buku bōbō, we samakanga ingyende, pho imbele sikomi phenephe.

* **21:16 21.16** Sitade, eli mumekyele njwa fa Ela. Sitade yonjox ekoka na fa metele mikama motoba na mako njwambi (680 m). † **21:17 21.17** Kude eli emekyele ya fa Ela ekoka na fa satimetele mako matano (50 cm), phanda me bābokpe bānda o mōslu na suka ya munse njwaanda.

¹¹ Moto ootoli na bosembo aikale nde iba sa bosembo. Emba moto wa bosembo aikale nde na bosembo phe, moto wa maphoo soko aikale nde na soko mes, emba mosantu akule mibuya mosantu.»

¹² «Kyeka, namoya izele. Emba iphati sa nga sili na nga. Namophe moto na moto ikokana na bitoma be.

¹³ Nga nali Alfa na Omega, moto owa o boo na owa mbomela, etatele na suka.»

¹⁴ Nkyisa ili na bato baakunyola bitobu ba be. Pho bamoba na bokonzi phaiza mbuma ya nwete nwa bomco na pha inyolo o mafala ma mokyisi muunene.

¹⁵ Kasi manva, na banganga, na bato ba bondumba, na babomi ba bato, baakumisa bikyeko, na moto munso okokyele na owa zinga bocle, bamoi kala o nze.

¹⁶ «Nga Yesu, natomi anzelu wa nga pho afe nzoka ya maphoo maso mamana o mangomba. Nga nali munkanga nwa ibota

sa Davidi, nali maanguma okongyengye waa mumbengu.*

¹⁷ Boñele, Boñeo na nwaso okolukye be ilonga, bekye: «Yaka!» Moto okookye awco ne yokye: «Yaka!» Ooli na phowa ya maa aye. Okozingye maa ma bomco, aya makpaa nde pha.

Maphoo ma mbomela

¹⁸ Nga naesi nzoka oka moto munso okokyeye maphoo ma baimosi mali o buku bobo. Bo moto abakyise lowo losuu mi mango, Nwaphongo aamobakyisela bisenzo biawco o buku bobo.

¹⁹ Emba bo moto amanye ndambo ya maphoo mi buku pha baimosi bobo, Nwaphongo amumanya iyalo se sa mbuma ya nwete nwa bomco, na saa mokyisi mosantu, yaawco o buku bobo.

²⁰ Nzoka ya maphoo mama kawo yokye: «E, Namoya izele!» Ame, yaka, Nkolo Yesu!

²¹ Le ofokye ngolu ya Nkolo Yesu ebe na bato baso.

---

* **22:16 22.16** Nyasesi owa mumbengu.